Ecce Puer fructus, ad quos ludi ipse Magister,
Et Pater invitant, & bene notus Amor.

Sæpe ulta est raptos crudelis Betula malos,
Nunc ut devites verbera carpe Puer.

T.W.

Ecce Puer fructus, ad quos ludi ipse Magister,
Et Pater invitant, & bene notus Amor.

Sæpe ulta est raptos crudelis Betula malos,
Nunc ut devites verbera carpe Puer.

T.W.

A SHORT INTRODUCTION OF GRAMMAR,

GENERALLY TO BE USED;

Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the Knowledge of the LATIN TONGUE.

To which are added useful Observations by way of Comment out of ancient and late Grammarians.

OXFORD, At the THEATER. 1699.

The Preface.

ALthough the very great importance of having the first Rudiments of Grammar well laid, in order to all future progress in Learning, is a thing manifest in its self, and acknowledg'd by all sober men; (those Empiricks who have pretended to a compendious art of teaching without Rule or Method, having been abundantly confuted by their shameful misadventures:) Yet the particular Conduct of Grammatical Institution has in all times been variously discours'd, and no less diversly pursued. In the Reign of King HENRY *the Eight, when Philology had in a manner the whole vogue of Reputation, a publick uniform way of Institution was upon great advice by Authority prescribed. But since then, the Art of Grammar having received large Advantages by the Labours of Learned Men in the foregoing, and present Age; it has come to pass, that the Methods which were generally received, have upon that account, and perhaps the not so laudable inducements of Singularity and Innovation, with the profitable Harvest to be reap'd from thence, fall'n into Contempt; and private Schemes have been taken up, not only against the plain command of Authority, but the general interest of Learners, who seldom growing up under the Care of one Master, were in this case upon every change constrained to begin afresh, to their great discourage-*

ment, and manifeſt loſs of time. Now on the other part, it would be very unfortunate, if becauſe one general Method is by Law impoſed, and for the common benefit to be admitted, we ſhould therefore be oblig'd for ever, to forfeit the advantage to be reaped from the improvements of ſucceeding times.

To obviate hereto, it ſeems to be no ill expedient, that the known forms of inſtitution being retain'd, the additional obſervations of late Writers by way of Comment be taken in; and ſuch entire heads of diſcourſe as were before omitted, be placed diſtinctly and apart, ſo as without any ſearch or trouble to fall under the notice of the common Reader. Whereby thoſe who have been bred up to the received Grammar; (which moſt have been) may readily know where to help themſelves, upon any emergent difficulty; and alſo eſcape the charge of buying, and the labour of turning over thoſe large and expenſive Books, wherein the knowledge of the Grammar, as an Art, is exactly taught.

So that here nothing is pretended to be beyond the toil and diligence of analyzing the ſeveral Grammarians that have written; and referring their Rules and Obſervations to our own received Method; which work being not invidious by the ambition of an aſſuming undertaking, will we hope be entertain'd with favour and acceptance: for men do not uſually grudge to any rival the honour of taking pains. Withal this kind of work being very liable to miſtake, confuſion, and other miſadventures, it is deſired that thoſe errours

may

may not be ſeverely charg'd, which are acknowledg'd before hand. Yet farther, to avert a rigid cenſure, it is declar'd, that what is now done appears only as an Eſſay, that if the thing propoſed be found reaſonable, it may upon a review receive farther degrees of perfection, and be made to ſerve the uſes of the publick; to which both this, and all the other labours of our Preſs entirely dedicate themſelves.

Having thus accounted for the preſent undertaking, with the learned Reader; it may be ſeaſonable to recommend it alſo to the learner: by ſaying that Grammar is the Sacriſt, that bears the Key of Knowledge, by whom alone admittance can be had into the Temple of the Muſes, and treaſures of Arts; even whatever can enrich the Mind, and raiſe it from the level of a Barbarian and Idiot, to the dignity of an Intelligence. But this Sacriſt is a ſevere Miſtreſs, who being once contemned, will certainly revenge the Injury, it being evident that no Perſon ever yet deſpiſed Grammar, who had not his fault return'd upon him; and eſcaped in very remarkable inſtances to be expos'd thereby, and render'd deſpicable. It is true, Grammar only deals in Words; which are of much leſs intrinſic value than things; but ſince we can only form and expreſs our notions of things, by the intervention of Speech, we cannot take benefit from one without the aſſiſtance of the other. Indeed words are as mony, which, though it neither feeds, nor clothes, nor cures, or does any thing elſe that conduces to humane life,

virtually performs all this; but does it under this remarkable difference, that Princes have power over the rate of Coin; but the Grammarian only over Words. It would be obſerved farther, that Grammar, as ſhe is a ſevere Miſtreſs, is alſo a coy one; and hardly admits any courtſhip, but of the youthful votary. There are indeed many who by great induſtry, have redeem'd the want of early Inſtitution; but in the performances of ſuch, there ſtill appears ſomewhat of ſtiffneſs and force; and what has more in it of Art than Nature; When on the other ſide he that begins an early Court, has greater aſſurances of favour; with little difficulty becomes a Deniſon of Rome and Athens, in whatſoever Climate he happens to be born; and makes their Languages his mother tongue: thereby obtaining a free addreſs to all the wiſdom of precedent ages, and the friendſhip of the Heroes of them; to treat familiarly with Xenophon and Cæſar, Demoſthenes and Cicero, Thucydides and Livy, or whomſoever elſe he chuſes for an acquaintance. He firſt will read; then equal their Atchievements; and having fill'd his head with their arts and knowledge, will crown it alſo with their Laurels.

Whom theſe temptations cannot move to ſtudy, let him throw away his Book, and like an illiterate criminal periſh for not reading in it; let him live a fool, and dye a brute.

To the READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the underſtanding of the tongues (wherein is contain'd a great treaſure of wiſdom and knowledge) it would ſeem much vain and little needful; for ſo much as it is to be known, that nothing can ſurely be ended, whoſe beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, when as the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it ſelf, and more profitable for the learner, to underſtand how he may beſt come to that which he ought moſt neceſſarily to have, and to learn the plaineſt way of obtaining that, which muſt be his beſt and certaineſt guide both of reading and ſpeaking, than to fall in doubt of the goodneſs and neceſſity thereof: which I doubt, whether he ſhall more lament that he lacketh, or eſteem that he hath it, and whether he ſhall oftener ſtumble at trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not, or judge truly and faithfully of divers weighty things, when he hath it.

The which hath ſeem'd to many very hard to compaſs aforetime, becauſe that they who profeſs this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diverſly, and ſo could not do it all beſt; becauſe there is but one beſtneſs, not only in every thing, but alſo in the manner of every thing.

As for the diverſity of Grammars, it is well and profitably taken away by the King's Majeſty's wiſdom, who foreſeeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caus'd one kind of Grammar by ſundry learned men to be diligently drawn, and ſo to be ſet out only; every where to be taught for the uſe of learners, and for avoiding the hurt in changing of Schoolmaſters.

The variety of teaching is diverſe yet, and always will be; for that every Schoolmaſter liketh that he knoweth, and ſeeth not the uſe of that he knoweth not, and therefore judgeth that the moſt ſufficient way, which he ſeeth to be the readieſt mean, and perfecteſt kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiſs, if one ſeeing by tryal an eaſier and readier way than the common ſort of teachers do, would ſay what he hath proved, and for the commodity allowed; that others not knowing the ſame, might by experience prove the like, and then by proof reaſonably judge the like: not hereby excluding

ing the better way when it is found; but in the mean ſeaſon forbidding the worſe.

The firſt and chiefeſt point is, that the diligent Maſter make not the Scholar haſt too much; but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearſe ſo, that until he hath perfectly that which is behind, he ſuffer him not to go forward: for this poſting haſte overthroweth and hurteth a great ſort of wits, and caſteth them into amazedneſs, when they know not how they ſhall either go forward or backward; but ſtick faſt as one plunged, that cannot tell what to do, or which way to turn him: and then the Maſter thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneaſy, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the beſt and chiefeſt point throughly to be kept is, that the Scholar have in mind ſo perfectly that which he hath learned, and underſtand it ſo, that not only it be not a ſtop for him, but alſo a light and help to the reſidue that followeth. This ſhall be the Maſter's eaſe, and the Chil'ds incouraging, when the one ſhall ſee his labor take good effect, and thereby in teaching be leſs tormented; and the other ſhall think the thing eaſier, and ſo with more gladneſs be ready to go about the ſame.

In going forward, let him have of every declenſion of Nouns, and conjugations of Verbs, ſo many ſeveral examples as they paſs them; that it may ſeem to the Schoolmaſter, no word in the Latin tongue to be ſo hard for that part, as the Scholar ſhall not be able praiſably to enter into the forming thereof. And ſurely the multitude of examples (if the eaſieſt and commoneſt be taken firſt, and ſo come to the ſtranger and harder) muſt needs bring this profit withal, that the Scholar ſhall beſt underſtand, and ſooneſt conceive the reaſon of the rules, and beſt be acquainted with the faſhion of the tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun, and his Verb; but every way, forward, backward, by caſes, by perſons: that neither caſe of Noun, nor perſon of Verb can be required, that he cannot without ſtop or ſtudy tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any farther till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part, not by rote, but by reaſon; and is more cunning in the underſtanding of the thing, than in rehearſing of the words (which is not paſt a quarter of a years diligence, or very little more, to a painful and diligent man, if the Scholar have mean wit) then let him paſs to the Concords, to know the agreement of parts among themſelves, with like way and diligence as is afore deſcribed.

Wherein

Wherein plain and ſundry examples, and continual reherſal of things learned, and ſpecially the daily declining of a Verb, and turning of it into all faſhions, ſhall make the great and heavy labour ſo eaſy and ſo pleaſant for the framing of ſentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well; than pain in ſearching of an unuſual and unacquainted thing.

When theſe Concords be well known unto them, (an eaſy and pleaſant pain, if the fore grounds be well and throughly beaten in) let them not continue in learning of their rules orderly, as they lie in their *Syntax*, but rather learn ſome pretty book, wherein is contain'd not only the eloquence of the tongue, but alſo a good plain leſſon of honeſty and godlineſs, and thereof take ſome little ſentence as it lieth, and learn to make the ſame firſt out of Engliſh into Latin, not ſeeing the book, or conſtruing it thereupon. And if there fall any neceſſary rule of the *Syntax* to be known, then to learn it, as the occaſion of the ſentence giveth cauſe that day: which ſentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and conſtrue it, and ſo ſhall he be leſs troubled with the parſing of it, and eaſilieſt carry his leſſon in mind.

And although it was ſaid before, that the Scholars ſhould learn but a little at once, it is not meant that when the Maſter hath heard them a while he ſhould let them alone (for that were negligence for both parts) but I would, all their time they be at ſchool, they ſhould never be idle, but alwaies occupied in a continual rehearſing and looking back again to thoſe things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Maſter occupy them, he ſhall ſee a little leſſon take a great deal of time, and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done ſo quickly and ſpeedily as it might be thought to be. Within a while by this uſe, the Scholar ſhall be brought to a good kind of readineſs of making, to the which if there be adjoyn'd ſome uſe of ſpeaking (which muſt neceſſarily be had) he ſhall be brought paſt the wearieſome bitterneſs of his learning.

A great help to further this readineſs of making and ſpeaking ſhall be, if the Maſter give him an Engliſh book, and cauſe him ordinarily to turn every day ſome part into Latin. This exerciſe cannot be done without his rules, and therefore doth eſtabliſh them, and ground them ſurely in his mind for readineſs, and maketh him more able to ſpeak ſuddenly, whenſoever any preſent occaſion is offered for the ſame. And it doth help his learning more a great deal, to turn out of Engliſh into Latin, than on the contrary.

Furthermore,

Furthermore, we ſee many can underſtand Latin, that cannot ſpeak it; and when they read the Latin word in the book, can tell you the Engliſh thereof at any time: but when they have laid away their book, they cannot contrariwiſe tell you for the Engliſh the Latin again, whenſoever you will ask them. And therefore this exerciſe helpeth this ſort well, and maketh thoſe words which they underſtand, to be readier by uſe unto them, and ſo perfecteth them in the tongue handſomly.

Theſe precepts, well kept, will bring a man clean paſt his Grammar-book, and make him as ready as his book, and ſo meet to farther things, whereof it were out of ſeaſon to give precepts here. And therefore this may be for this purpoſe enough, which to good Schoolmaſters and skilful is not ſo needful, to other meaner and leſs practiſed it may be not only worth the labour of reading, but alſo of the uſing.

An

An Advertiſement to the

READER.

IN this Impreſſion, for the greater profit and eaſe both of Maſter and Scholar, in the Engliſh rules, and in the Latin Syntax, thoſe words, wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governour, director or guider, or that which is in place of it, with an [a]; *the governed, or that which is guided by it, with* [b]: *Or if there be more governours, the firſt with* [a], *the ſecond with* [aa]; *and ſo if more governed, the firſt with* [b], *the ſecond with* [bb]: *and ſometimes the order is directed by* [a b c]; *or by figures and words of the ſame and ſuch like nature, coupled together with little ſtroaks between, ſo much as may be. That ſo in ſaying the enſamples, the children may (where or when the Maſter pleaſeth) render again only thoſe words which are the enſample: as ſaying,* Quis niſi [b] mentis [a] inops oblatum reſpuat aurum? *may repeat again* [a] inops [b] mentis. *So throughout all the Latin Rules, for the better underſtanding thereof, and for a ſhort repetition, when the Maſter pleaſeth, the ſums of all the Rules are ſet down, either in the words before the rule, or in the margin, that ſo they may be chained together briefly, and make perfect ſenſe.*

The Latin letters are thus written.

The capital letters.

A B C D E F G H J I K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

A B C D E F G H J I K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

The ſmall letters,

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

Letters are divided into vowels and conſonants.

A vowel is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelf; and there are five in number, namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek vowel *y*.

A conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a vowel; as *b* with *e*. And all the letters, except the vowels, are conſonants.

A ſyllable is the pronouncing of one letter or more with one breath; as, *A-ve*.

A diphthong is the ſound of two vowels in one ſyllable: and of them there are four in number; namely *æ, œ, au, eu*; whereunto is added *ei*, as *Æneas, cœna, audio, euge, hei*.

Inſtead of *æ, œ*, we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The capital letters,

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

The ſmall letters.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω.

PRE-

PRECATIO.

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis ſapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudiſti, lumine divinæ gratiæ tuæ: ut non modo quæ ad cognoſcendum Te & Servatorem noſtrum Dominum Jeſum valeant intelligam; ſed etiam ita mente & voluntate perſequar, & indies benignitate tua cum doctrina, tum pietate proficiam: ut qui efficis omnia in omnibus, in me reſplendeſcere dona tua facias, ad gloriam ſempiternam immortalis Majeſtatis tuæ. *Amen.*

A PRAYER.

O Almighty Lord and merciful Father, maker of heaven and earth, which of thy free liberality giveſt wiſdom abundantly to all that with faith and full aſſurance aſk it of thee, beautify by the light of thy heavenly grace the towardneſs of my wit, the which with all powers of nature thou haſt poured into me that I may not only underſtand thoſe things which may effectually bring me to the knowledge of thee, and the Lord Jeſus our Saviour: but alſo with my whole heart and will conſtantly follow the ſame, and receive daily increaſe through thy bountiful goodneſs towards me, as well in good life as doctrine: ſo that thou which worketſt all things in all creatures, mayſt make thy gracious benefits ſhine in me, to the endleſs glory and honour of thine immortal Majeſty. So be it.

An

An Introduction of the eight parts of *LATIN Speech.*

IN Speech be theſe eight parts following.

Noun, Pronoun, Verb, Participle,	declined.	Adverb, Conjunction, Preposition, Interjection,	undeclined.

A Noun is the name of a thing that may be ſeen, felt, heard, or underſtood [1]: as the name of my hand in Latin, is manus; the name of an houſe, is domus; the name of goodneſs, is bonitas. A Noun.

Of Nouns ſome be Subſtantives, and ſome be Adjectives. Nouns of two ſorts.

A Noun Subſtantive [2] is that ſtandeth by himſelf, and requireth not another word to be joyned with him to ſhew his ſignification: as, Homo, *a man*: And it is declined with one article; as Hic Magiſter, *a maſter*: or elſe with two at the moſt: [3] as, Hic & hæc parens, *a father or mother*. A Noun Subſtantive.

A Noun Adjective is that cannot ſtand by it ſelf in reaſon or ſignification, but requireth to be joyned with another word: as, Bonus, *good*, Pulcher, *fair*. And it is declined either with three terminations: as, bonus, bona, bonum: or elſe with three Articles: as, Hic hæc & hoc Felix, *happy*: hic & hæc Levis, & hoc Leve, *light*. A Noun Adjective.

A Noun Subſtantive either is proper to the thing that it betokeneth; as Edvardus is my proper name: or elſe is common to more; as, Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns Subſtantives.

1 This later part of the Definition might better be omitted, it being only an imperfect deſcription of *being*, or *thing*. The meaning of it is, that the name of every thing that can be perceived either by the ſenſe, or the underſtanding is a *Noun*. How a *Noun* is diſtinguiſhed from a Pronoun, ſee in the Latin Grammar *De Nomine*. 2 A Noun ſubſtantive and a Noun adjective may be thus diſtinguiſhed, that a ſubſtantive may have the ſign *a* or *the* before it; as, puer, *a boy*, *the boy*; but an Adjective cannot, as, bonus, *good*. 3 This rule may admit of an exception: for *animans*, when 'tis uſed ſubſtantively, is of all genders. And ſo we read *ſpicus*, *ſpica*, and *ſpicum*: *acinus*, *acina*, *acinum*: and *genus* and *ſpecus* are of three genders.

Numbers of Nouns.

IN Nouns be two numbers, the Singular and the Plural. The ſingular number ſpeaketh but of one: as, Lapis, *a ſtone*. The plural number ſpeaketh of more than one: as, Lapides, *ſtones*.

Caſes of Nouns.

NOuns be declined with ſix caſes, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accuſative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative caſe. The Nominative caſe cometh before the Verb, and anſwereth to this queſtion, who, or what? as, Magiſter docet, *The Maſter teacheth*.

Genitive. The Genitive caſe is known by this token *Of*. and anſwereth to this queſtion, whoſe or whereof? as, Doctrina Magiſtri, *The learning of the Maſter*.

Dative. The Dative caſe is known by this token *To*: and anſwereth to this queſtion, to whom, or to what? as, Do librum Magiſtro, *I give a book to the Maſter*.

Accuſative. The Accuſative caſe followeth the Verb, and anſwereth to this queſtion, whom or what? as, Amo Magiſtrum, *I love the Maſter*.

Vocative. The Vocative caſe is known by calling or ſpeaking to: as, O Magiſter, *O Maſter*.

Ablative. The Ablative caſe is commonly joyned with Prepoſitions ſerving to the Ablative caſe: as, De Magiſtro, *Of the Maſter*. Coram Magiſtro, *Before the Maſter*.

Alſo In, with, Through, For, From, By, and Than, after the Comparative degree, be ſigns of the Ablative caſe.

1 Theſe Articles uſed in declining of Nouns even in *Cicero's* time are rejected by *Voſſius*, as having been introduced by Grammarians, without any ſufficient reaſon. 2 A *Gender* being nothing elſe but the diſtinction of ſex, there are in nature but two, the *Maſculine* and the *Feminine*; and the Oriental tongues acknowledge no more. For the *Neuter*, (which the *Greeks* and *Latines* introduced with very good reaſon, both for variety and the better diſtinction of words) is not properly a new Gender, but a negation of the other two, which by nature agrees to all words, whoſe ſignification includes not a diſtinction of ſex. Though the *Greeks* and the *Latines* reſerved to themſelves a liberty of uſing many words, that were really Neuters (that is, of no ſex) after the manner of uſing Maſculines and Feminines: and others after

1 Articles.

ARticles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Singulariter.	*Nom. hic, hæc, hoc.*	Pluraliter.	*Nom. hi, hæ, hæc.*
	Genitivo hujus.		*Gen. horum, harum, horum.*
	Dativo huic.		*Dativo his.*
	Acc. hunc, hanc, hoc.		*Accuſ. hos, has, hæc.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Abl. hoc, hac, hoc.		*Ablativo his.*

2 Genders of Nouns.

GEnders of Nouns be ſeven: the Maſculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Maſculine Gender is declined with this article Hic; **as,** Hic vir, *a man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: **as,** Hæc mulier, *a woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: **as,** Hoc ſaxum, *a ſtone.*

The Commune of two is declined with Hic **and** hæc: **as,** Hic & hæc parens, *a father or mother.*

The Commune of three is declined with Hic, hæc, **and** hoc: **as,** Hic, hæc, **and** hoc, felix, *happy.*

The Doubtful Gender is declined with Hic, **or** hæc, **as,** Hic vel hæc dies, *a day.*

The Epicene Gender is declined with one article; and under that one article both kinds are ſignified: as, Hic paſſer, *a ſparrow,* Hæc aquila, *an eagle,* **both he and ſhe.**

ter the manner of both. Whence in Grammar there are four Genders, *Maſculine, Feminine, Neuter,* i. e. neither Maſculine nor Feminine, *Common,* i. e. either Maſculine or Feminine. As for the *Common of three,* the *Doubtful* and the *Epicene,* they have been introduced without neceſſity. For Adjectives, which are ſaid to be of the Common of three, are properly of no Genders, only they have a power of being join'd in conſtruction with Subſtantives of all Genders. And that which is commonly call'd Doubtful, is eſpecially of the common Gender, as being uſed indifferently in the Maſculine or Feminine: tho' accidentally diſtinguiſhed from that which is uſually called Common, and is not uſed indifferently in both Genders but with reſpect to the ſignification. That which is called the Epicene Gender, is either Maſculine or Feminine, according to its termination, and is to be looked upon by the Grammarians as having no ſex.

The Declenſion of Nouns.

There be five Declenſions of Nouns.

I. **The firſt is, when the Genitive & Dative caſe ſingular end in æ. The Accuſative in am. The Vocative like the Nominative. The Ablative in a. The Nominative plural in æ. The Genitive in arum. The Dative in is. The Accuſative in as. The Vocative like the Nominative. The Ablative in is.**

As in example.

Hæc menſa. Hic Poëta. Hic & hæc verna.

Singulariter,	*Nominat. hæc muſa.*	Pluraliter, *Nominat. hæ muſæ.*
	Genitivo hujus muſæ.	*Gen. harum muſarum.*
	Dativo huic muſæ.	*Dativo his muſis.*
	Accuſ. hanc muſam.	*Accuſat. has muſas.*
	Vocativo ô muſa.	*Vocativo ô muſæ.*
	Ablat. ab hâc muſâ.	*Ablativo ab his muſis.*

Note. **Note that** Filia **and** Nata, **do make the Dative and the Ablative plural in** is **or in** abus: **Alſo** Dea, Mula, Equa, Liberta, **make the Dative and the Ablative caſe plural in** abus **only** [1].

II. **The ſecond is, when the Genitive caſe ſingular endeth in i. The Dative in o. The Accuſative in um. The Vocative for the moſt part like the Nominative. The Ablative in o. The Nominative plural in i. The Genitive in orum. The Dative in is. The Accuſative in os. The Vocative like the Nominative. The Ablative in is.**

As in example.

Hic vir. Hic liber. Hæc colus. Hic logos.

Singulariter,	*Nom. hic magiſter.*	Pluraliter, *Nominativo hi magiſtri.*
	Gen. hujus magiſtri.	*Gen. horum magiſtrorum.*
	Dat. huic magiſtro.	*Dativo his magiſtris.*
	Acc. hunc magiſtrum.	*Accuſ. hos magiſtros.*
	Voc. ô magiſter.	*Vocativo ô magiſtri.*
	Ab. ab hoc magiſtro.	*Ab. ab his magiſtris.*

Note. **Here is to be noted that when the Nominative endeth in us, the Vocative ſhall end in e: as,** Nominativo hic Dominus, Vocativo ô Domine; **Except** Deus,

1 We read alſo *Animabus, dominabus, famulabus ſervabus, ſocialbus, aſinabus,* and ſome others. 2 So *meus* makes *mi* and *genius, geni.* 3 Other Nouns in *ius,* which are not proper names, make *e,* as *tabellarie,* ſo do alſo proper Epitheces, as *Laërtius, Cynthius.* 4 But better in *e*: for the other Vocative ſeems to be made in imitation of the Atticks, who did not diſtinguiſh the Vocative from the Nominative. Proper names alſo formerly made their Vocative in *e,* as *Virgilie*: But becauſe the *e* was hardly pronounced, in time it was quite

that maketh ô Deus: and Filius, that maketh ô Fili [2].

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i: as, Nominativo hic Georgius, Vocativo ô Georgi [3].

Also these Nouns following make their Vocative in e, or in us [4]: as Agnus, locus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender, of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in a, as in example. *Note.*

Singulariter,	*Nom. hoc regnum*	Pluraliter,	*Nominat. hæc regna.*
	Gen. hujus regni.		*Genitivo horum regnorum.*
	Dativo huic regno.		*Dat. his regnis.*
	Accus. hoc regnum.		*Accusæ. hæc regna.*
	Vocat. ô regnum.		*Vocat. ô regna.*
	Ablat. ab hoc regno.		*Ablat. ab his regnis.*

Hoc damnum. Hoc malum. Hoc vertum.

Except Ambo, and Duo, which make the Neuter Gender in o, and be thus declined.

Pluraliter,	*Nominativo ambo, ambæ, ambo.*
	Genitivo amborum, ambarum, amborum.
	Dativo ambobus, ambabus, ambobus.
	Accusativo ambos [5]*, ambas, ambo.*
	Vocativo ambo, ambæ, ambo.
	Abl. ambobus, ambabus, ambobus. Likewise *Duo.*

III. The third is, when the Genitive case singular endeth in is. The Dative in i. The Accusative in em, e sometimes in im, and sometimes in both. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e or i, and sometimes in both. The Nominative plural in es. The Genitive in um, e sometimes in ium. The Dative in bus. The Accusative in es. The Vocative like the Nominative. The Ablative in bus.

quite lost. Whence, as *Priscian* remarkes, the accent of the former Vocative remains still in prose, as *Virgili, Mercuri*, though the penultimate syllable be short in verse. 3 For *ambo* and *duo* the Ancients said indifferently *ambi*, and *duo*, in imitation of the Greeks, who say τὼ δύο ἢ τὼ ἄμφω, Two authorities there are in Virgil, and others are cited by *Servius*. And these accusatives have been found often in the ancient copies of *Cic.* but through the ignorance of Correctors they are now changed. *Scioppius, Gruterus* and others read *duas* in the neuter in *Cicero*, and *Quintilian* observes that they said *duas pondo* and *trepondo*. *Duo* is also found in the accusative feminine according to *Scipio Gentilis*, and in the genitive pro *duorum*, as *Contius* observes out of *Scævola*: but this is rare, whereas the first accusative is frequent.

As in example.

Hic pater.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.

Singulariter,
Nominat. hic[1] *lapis.*
Gen. hujus lapidis.
Dativo huic lapidi.
Accusat. hunc lapidem.
Vocativo ô lapis.
Ablat. ab hoc lapide.

Pluraliter,
Nominat. hi lapides.
Gen. horum lapidum.
Dativo his lapidibus.
Accus. hos lapides.
Vocativo ô lapides.
Ablat. ab his lapidibus.

Hic vel hæc bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter,
Nom. hic & hæc parens.
Gen. hujus parentis.
Dativo huic parenti.
Accusat. hunc & hanc parentem.
Voc. ô parens (rente.
Ab. ab hoc & hac pa-

Pluraliter,
Nom. hi & hæ parentes.
Gen. horum & harum parentum.
Dat. his parentibus.
Ac. hos & has parentes.
Voc. ô parentes.
Ablat. ab his parentibus.

IV. The fourth[2] is, when the Genitive case singular endeth in us. The Dative in ui. The Accusative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in u. The Nominative plural in us. The Genitive in uum. The Dative in ibus. The Accusative in us. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

As in example.

Hic gradus.
Hæc porticus.
Hoc cornu.

Singulariter,
Nominat. hæc manus.
Genit. hujus manus.
Dativo huic manui.
Accus. hanc manum.
Vocativo ô manus.
Ablat. ab hac manu.

Pluraliter,
Nominat. hæ manus.
Gen. harum manuum.
Dat. his manibus.
Accusat. has manus.
Vocativo ô manus.
Ablat. ab his manibus.

V. The fifth is, when the Genitive and Dative case singular do end in ei. The Accusative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in es. The Genitive in erum. The Dative in ebus. The Accusative in es. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ebus.

1 The third Declension contains Nouns of most endings and all Genders. But 'tis worth observing, that most of these terminations are made by an Apocope of the last syllable. Whence it will appear, that the analogy of the Genitive is not so irregular, as is commonly imagined. For instead of *lac*, they said heretofore *lacte*, whence the Gen. *lactis*. And so *melle*, *mellis*; *felle*, *fellis*, &c. Several Nouns in *o* ended in *on*: and they said, *Platon*, *onis*, &c. Nouns in *s* impure ended in *es* or *is*, and so they said, *plebes*, *ei*, *concordes*, *concordei*, &c. They said also *praeceps*, *praecipis*, whence *praecipem* in Plautus: *anceps*, *ancipis*, and also *praecipes*, *praecipitis*, *ancipes*, *ancipitis*; whence the former Nominative hath kept the latter Genitive. They said also, *os*, *ossis*, the mouth, *os*, *ossis*, a bone. *Supellectilis*, *is*; *iter*, *iteris*; & *itiner*, *itineris*; *Jovis*, *is*; *carnis*, *is*, &c. Many Nouns in *es* and *is* ended in *er*, as *cucumer*, *ciner*,

As in example.

Singulariter,	*Nom. hic meridies.*	Pluraliter,	*Nominat. hi meridies.*	Hæc res.
	Gen. hujus meridiei.		*Gen. horum meridierum.*	Hæc facies.
	Dat. huic meridiei.		*Dativo his meridiebus.*	Hæc acies.
	Acc. hunc meridiem.		*Accusat hos meridies.*	
	Vocativo ô meridies.		*Vocativo ô meridies.*	
	Abl. ab hoc meridie.		*Abl. ab his meridiebus.*	

Note that all Nouns of the fifth declenſion be of the Feminine gender, except meridies **and** dies. *Note.*

The declining of Adjectives.

A Noun Adjective of three terminations is thus declined, after the firſt and ſecond declenſion.

Singulariter,	*No. bonus, bona, bonum.*	Pluraliter,	*No. boni, bonæ, bona.*	Niger, ra. rum.
	Gen. boni, bonæ, boni.		*G. bonorum, bonarum, bonorum.*	Tardus, a, um.
	Dat. bono, bonæ, bono.		*Da. bonis.*	Satur, a, um.
	Ac. bonum, bonam, bonum.		*A. bonos, bonas, bona.*	
	Voc. bone, bona, bonum.		*Voc. boni, bonæ, bona.*	
	Abl. bono, bonâ, bono.		*Ablativo bonis.*	

There are, beſides theſe, certain Nouns [3] Adjectives of another manner of declining, which make the Genitive caſe ſingular in ius, **the Dative in** i, **which be theſe that follow, with their compounds.** *An except.*

Singulariter,	*Nom. unus, una, unum.*	Pluraliter,	*Nam. uni, unæ, una.*	
	Genitivo unius.		*Gen. unorum, unarum, unorum.*	
	Dat. uni.		*Dat. unis.*	
	Ac. unum, unam, unum.		*Ac. unos, unas, una.*	
	Voc. une, una, unum.		*Vocat. uni, unæ, una.*	
	Ablat. uno, unâ, uno.		*Ablativo unis.*	

Note that unus, una, unum, **hath not the plural number, but when it is joyned with a word that lacketh the ſingular number: as,** Unæ literæ, una mœnia. *Note.*

In like manner be declined totus, ſolus, **and alſo** ullus, alius, alter, uter **and** neuter: **ſaving that theſe five laſt rehearſed lack the Vocative caſe.** Alius *hath* Aleud *neut.*

ciner, puber. &c. Others in *en*; whence not only *ſanguis, hujus ſanguis*, but *ſanguen ſanguinis* was uſed: ſo *turben, inis*, whence *turbo* had its Genitive. They ſaid too *hic ducis, hæc vocis, hic régis, hic gregis*, &c. Whence we may remark that the Genitive being of its own nature in *is*, was made by adding *is* to the laſt conſonant of the Nominative, and changing ſometimes the penultimate *e* into *i* to ſhorten the quantity: or leaving *is* in the Gen. as in the Nom. Or, if the Nom. was in *es*, by changing *e* into *i*: if in *e*, by changing it into *i* and adding *s*. 2 To the third declenſion may be referred the two others, which differ from it only by contraction. 3 Theſe Nouns heretofore made the Genitive in *i* or *e* like other Adjectives, whence *neutri generis* in Varro. *Tam nulli conſilii* in Terence. *Alia pecuda jocur* in Tully, and the like:

A Noun Adjective of three Articles is thus declined after the third declension.

Levis & Leve. Celebris & celebre Melior 2 & melius.

Singulariter,

No. hic & hæc triſtis & hoc triſte.
Genit. hujus triſtis.
Dativo huic triſti.
Ac. hunc & hanc triſtem, & hoc triſte.
V. ô triſtis, & ô triſte.
Ablat. ab hoc, hâc, & hoc triſti.

Pluraliter,

Nom. hi & hæ triſtes, & hæc triſtia.
Gen. horum, harum & horum triſtium.
Dativo his triſtibus.
Ac. hos & has triſtes, & hæc triſtia.
V. ô triſtes, & ô triſtia.
Abl. ab his triſtibus.

Ingens. Solers. Capax. Vetus.

Singulariter,

Nomin. hic, hæc & hoc 1 *felix.*
Gen. hujus felicis.
Dat. huic felici.
Ac. hunc & hanc felicem, & hoc felix.
Vocativo ô felix.
Abl. ab hoc, hac, & hoc felice, vel felici.

Pluraliter,

Nom. hi & hæ felices, & hæc felicia.
Genit. horum, harum, & horum felicium.
Dativo his felicibus.
Ac. hos & has felices, & hæc felicia.
Voc. ô felices & ô felicia.
Abl. ab his felicibus 3.

Comparison of Nouns.

Adjectives, whose ſignification may increaſe or be diminiſhed, may form Comparison.

Three degrees of comparison.

There be three degrees of Comparison. The Poſitive, the Comparative, and the Superlative.

The Poſitive.

The Poſitive betokeneth the thing abſolutely without exceſs: as Durus, *hard.*

The Comparative.

The Comparative ſomewhat exceedeth his Poſitive in ſignification: as, Durior, *harder.* **And it is formed of the firſt caſe of his Poſitive that endeth in i, by putting thereto** or **and** us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Triſti, hic & hæc triſtior, & hoc triſtius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The Superlative.

The Superlative exceedeth his Poſitive in the

1 Amongſt Adjectives of one termination and three genders *infans* is to be comprehended, for we read *infantes ſtatuas* Hor. *infantia guttura* Ovid. *infans puer* Val. Max. 2 Heretofore the termination *or* of the comparative, was of all three genders, hence *bellum Punicum poſterior* in Plautus. We read alſo *pois* and *pote* with all three genders, the ignorance of which remark has made ſeveral places among the Ancients to be corrupted. 3 To the adjectives of one termination muſt be referred *dives, hebes, ſoſpes, teres, memor, uber,* and ſome others, which are yet leſs uſed in the neuter. There are ſome ſubſtantives too that have their variation; as, *rex, regina, tibicen, tibicina, coluber, colubra*, &c. 4 *Veſſius* rejects *agillimus, gracillimus,* & *docillimus.* See the Latin Grammar. *De comparatione nominum.* 5 A Pronoun is defined by Voſſius, *A word that*

highest degree: as Duriſſimus, *hardeſt.* And it is formed of the firſt caſe of his Poſitive that endeth in i, by putting thereto ſ, and imus: as of Duri, duriſſimus; of Triſti, triſtiſſimus; of Dulci, dulciſſimus.

From theſe general Rules are excepted theſe that follow; Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, peſſimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plurimus; multa, plurima; multum, plus, plurimum. Exception.

And if the Poſitive ends in er, the Superlative is formed of the Nominative caſe, by putting to rimus: as, Pulcher, pulcherrimus. Ater. Teter. Acer.

Alſo theſe Nouns ending in lis make the Superlative by changing lis into limus: as, Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus [4].

All other Nouns ending in lis, do follow the general rule aforegoing: as, Utilis, utiliſſimus.

Alſo if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maxime: as Pius, magis pius, maxime pius: Aſſiduus, magis aſſiduus, maxime aſſiduus. Igneus. Impius. Arduus. Streuuus.

Of the Pronoun.

A Pronoun [5] is a part of Speech much like to a Noun which is uſed in ſhewing or rehearſing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, whereof four have the Vocative caſe: as, Tu, meus, noſter, and noſtras: and all others lack the Vocative caſe. There be fifteen Pronounus.

To theſe may be added their compounds, Egomet, tute, idem; and alſo Qui, quæ, quod,

Theſe eight Pronouns, Ego, tu, ſui, ille, ipſe,

primarily reſpects the Noun for which 'tis uſed, and ſecondarily ſignifies a thing. Sanctius makes them to be real Nouns, that differ from others only in their way of declining; for to ſay they are put in the place of a Noun, is not cauſe ſufficient to make them a diſtinct part of ſpeech, ſince one Noun may be uſed inſtead of another. However it be, their number is very uncertain among the Grammarians, ſome adding *alius, omnis, totus*, &c. others *alter, qualis, quantus*, &c. See the Latin Grammar *De Pronomine.*

iſte,

Primitives. iſte, hic and is be Primitives: ſo called, becauſe they be not derived of others. And they be alſo

Demonſtratives. called Demonſtratives, becauſe they ſhew a thing

Relatives. not ſpoken of before. And theſe ſix, Hic, ille, iſte, is, idem, and qui, be Relatives, becauſe they rehearſe a thing that was ſpoken of before.

Derivatives. Theſe ſeven, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, be Derivatives: for they be derived of their primitive, Mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri.

Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun theſe five things, Number, Caſe and Gender, as are in a Noun, Declenſion and Perſon, as here followeth.

The Declenſion of Pronouns.

The firſt declenſion. There be four Declenſions of Pronouns. Theſe three, Ego, tu, ſui, be of the firſt declenſion, and be thus declined.

Singulariter,	*Nominativo Ego.*	Pluraliter,	*Nominativo nos.*
	Genitivo mei.		*Genit. noſtrûm vel noſtri.*
	Dativo mihi.		*Dativo nobis.*
	Accuſativo me.		*Accuſativo nos.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo à me.		*Ablativo à nobis.*
Singulariter,	*Nominativo tu.*	Pluraliter,	*Nominativo vos.*
	Genitivo tui.		*Gen. veſtrûm vel veſtri.*
	Dativo tibi.		*Dativo vobis.*
	Accuſativo te.		*Accuſativo vos.*
	Vocativo ô tu.		*Vocativo ô vos.*
	Ablativo à te.		*Ablativo à vobis.*

Singulariter & Pluraliter.	*Nominativo caret.*	*Genit. ſui.*	*Dativo ſibi.*
	Accuſativo ſe.	*Vocat. caret.*	*Ablat. à ſe.*

The ſecond declenſion. Theſe ſix, Ille, ipſe, iſte, hic, is, and qui be of the ſecond declenſion, and be thus declined.

1 *Quis* was heretofore of all Genders: like *potis*, *magis*, *ſatis*, *nimis*, which are of their own nature Adjectives, though uſe hath made them paſs for Adverbs. The Ancients alſo declined *quis* and *qui* without changing the *q* in the Genitive and Dative; and therefore the better to diſtinguiſh them, they ſaid *quojus* and *quoi*, becauſe *qui* would have been the ſame as the Nominative. And ſometimes caſting away *i* they ſaid *quo* in the Dative; Examples of which are to be met with in Livy and Tully. The Accuſative was alſo *quem*, *quom*, or *quum*; whence was made *cum*, by taking *c* for *q*, as in the Genitive and Dative. And this was for all Genders, as coming of *quis*. Hence thoſe elegant paſſages of Tully, where *cum* is uſed after Nouns and other

Singulariter,
Nomin. iſte, iſta, iſtud.
Genitivo iſtius.
Gativo iſti.
Ac. iſtum, iſtam, iſtud.
Vocativo caret.
Ablat. iſto, iſtâ, iſto.

Pluraliter,
Nominat. iſti, iſtæ, iſta.
Genis. iſtorum, iſtarum,
Dat. iſtis. (*iſtorum.*
Acc. iſtos, iſtas, iſta.
Vocativo caret.
Ablativo iſtis.

Ille **is declined like** iſte, **and alſo** ipſe, **ſaving that the neuter gender in the Nominative caſe, and in the Accuſative caſe ſingular maketh** ipſum.

Nominativo hic, hæc, hoc: Genitivo hujus: Dativo huic, **as afore in the Noun.**

Singulariter,
Nominat. is, ea, id.
Genitivo ejus.
Dativo ei,
Accuſat. eum, eam, id.
Vocativo caret.
Ablativo eo, eâ, eo.

Pluraliter,
Nominativo ii, eæ, ea.
Ge. eorum, earum, eorum.
Dativo iis, vel eis.
Accuſativo eos, eas, ea.
Vocativo caret.
Ablativo iis, vel eis.

Singulariter,
Nom. qui, quæ, quod.
Genitivo cujus.
Dativo cui.
Ac. quem, quam, quod.
Vocativo caret. (*qui.*
Abl. quo, quâ, quo vel

Pluraliter.
N. qui, quæ, quæ. (*rum.*
G. quorum, quarum, quo-
Dat. quibus, vel queis.
Accuſ. quos, quas, quæ.
Vocativo caret.
Abl. quibus vel queis.

Likewiſe Quis [1] **and** Quid **be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Alſo** Quiſquis **is thus declined.**

Nom. *Quiſquis, Quicquid.* *Ac.* *Quic-quid.* *Abl.* *Quoquo. Quaqua. Quoquo.*

The compounds of *Quis.*

Where note, that Quid **is always a Subſtantive of the neuter gender.** *Note.*

Theſe five, Meus, tuus, ſuus, noſter, **and** veſter **are of the third declenſion, & be declined like Nouns Adjectives of three terminations: in this wiſe.**

other expreſſions that mark time. as *ex eo tempore cum me pro veſtra incolumitate devovi*, pro *ad quem* or *cum tempus*, inſtead of *ad quod tempus*: So *tempus, cum*; *hic dies, cum*; *jam ab illo tempore*; *cum*, &c. The Ablative *qui* is of all the Genders; of which many examples are read. Thence *qui fieri poteſt*, is the ſame as *quomodo*. 'Tis alſo the plural number in Plaut. The Accuſative plural neuter was not only *qua* but alſo *qua*, and *quo*. *Qua* is in *quapropter*, that is *propter qua* or *qua*, for *negotia* or *tempora*; and *quo* was in the Accuſative plural like *ambo* and *duo*: and yet remains in *quocirca*, *quouſque*, &c. It was alſo uſed in all Genders, as we obſerved of *duo*.

Nam.

Singulariter,	Pluraliter,
Nom. meus, mea, meum.	*Nom. mei, meæ, mea.*
Genit. mei, meæ, mei.	*Gen. meorum, mearum.*
Dativo meo, meæ, meo.	*Dat. meis.* (*meorum.*
Ac. meum, meam, meum.	*Acc. meos, meas, mea.*
Vocat. mi [1], *mea, meum.*	*Voc. mei, meæ, mea.*
Ablat. meo, meâ, meo.	*Ablativo meis.*

The fourth declension.

So is Noster declined, and, tuus, suus, vester, saving that these three last do lack the Vocative case.

Nostras, vestras, and this Noun Cujas, be of the fourth Declension, and be thus declined [2].

Singulariter,	Pluraliter,
Nom. hic & hæc nostras, & hoc nostrate.	*Nom. hi & hæ nostrates, & hæc nostratia.*
Genit. hujus nostratis.	*Gen. horum, harum, & horum nostratium.*
Dativo huic nostrati.	*Dat. his nostratibus.*
Ac. hunc & hanc nostratem, & hoc nostrate.	*Ac. hos & has nostrates, & hæc nostratia.*
Vocativo ô nostras, & ô nostrate.	*Voc, ô nostrates, & ô nostratia.*
Abl. ab hoc hac & hoc nostrate, vel nostrati.	*Abl. ab his nostratibus.*

Note.

Here is to be noted, that Nostras, vestras, and this Noun Cujas, be called Gentiles, because they properly betoken pertaining to countreys or nations, or sects or factions.

A Pronoun hath three persons.

Persons three.

The first person speaketh of himself: as, ego, *I*, Nos, *We*.

The second person is spoken to: as, Tu, *Thou*, Vos, *Ye*. And of this person is also every Vocative case.

The third person is spoken of: as, Ille, *He*, Illi, *They*. And therefore all Nouns, Pronouns, and Participles, be of the third person.

1 *Mi* ir by an apocope for *mie* from the old Nominative *mius*. 'Tis used in all genders. Sometimes 'tis a plural Voc. made by contraction for *mei* Which contraction is more ordinary in *suus*, as *sis* for *suus*, &c. 2 Nouns belonging to countries in *as*, heretofore ended in *a*, and they said, according to Prician, *hic & hæc Arpinatis*, & *hoc Arpinate*; but because they have changed their termination, they have also changed their gender: the termination *as* being as well for the neuter, as for the two others. Hence *Aditur Alpinas flexus* in Tully; *Bellum Privernas*, and *Bellum Capenas* in Livy. And Vossius saith, 'twould be a fault to say *Bellum Capinate*; Though Prician and Donatus teach

Of a Verb.

A Verb is a part of ſpeech declined with mood and tenſe: and betokeneth doing; as, Amo, *I love*: or ſuffering; as, Amor, *I am loved*: or being; as, Sum, *I am*. A Verb.

Of Verbs, ſuch as have perſons be called perſonals: as, Ego amo, Tu amas. And ſuch as have no perſons be called imperſonals: as Tædet, *it irketh*; Oportet, *it behoveth*.

Of Verbs perſonals there be five kinds, Active, Paſſive, Neuter, Deponent, and Commune. Verbs perſonals.

A Verb Active endeth in o, and betokeneth to do; as, Amo, *I love*: and by putting to r, it may be a Paſſive, as, Amor. Active.

A Verb Paſſive endeth in or, and betokeneth to ſuffer; as, Amor, *I am loved*: and by putting away r, it may be an Active, as, Amo. Paſſive.

A Verb Neuter endeth in o, or m, and cannot take r, to make him a Paſſive, as, Curro, *I run*, Sum, *I am*. And it is Engliſhed ſometime Actively; as, Curro, *I run*: And ſometime Paſſively; as, Ægroto, *I am ſick*. Neuter.

A Verb Deponent endeth in r, like a Paſſive, and yet in ſignification is but either Active; as, Loquor verbum, *I ſpeak a word*: or Neuter; as, Glorior, *I boaſt*. Deponent.

A Verb Commune endeth in r, and yet in ſignification is both Active and Paſſive: as, Oſculor te, *I kiſs thee*; Oſculor à te, *I am kiſſed of thee*. Commune.

teach the contrary. ; The Genus of Verbs is like that of the Noun, either *Real*, or *Grammatical*; and therefore their diviſion ought to be made either from their ſignification or termination. If you diſtribute them the former way, there are three kinds, *Active*, *Paſſive*, and *Neuter*, or *Subſtantive*. So all are *actives*, that ſignify actively, as *amo*, *curro*, *ſequor*, *aio*, *volo*: all are *paſſives* that ſignify paſſively, as *amor*, *vapulo*; all neuters that ſignify only exiſtence, as *ſum*, *fio*. If you divide them according to their termination, they end all (except ſome few) either in *o* or *or*. If in *o*, they either can or cannot admit *r*. if they can, they are called *actives*, becauſe for the moſt part they note actions; if they cannot, they are called *neuters*. If they end in *or*, either they can caſt *r* away, and they are called *paſſives*, or they cannot, and then they are called *Deponents*, or *Commune*. See the Latin Grammar *De Verbo*.

MOODS.

[1]MOODS.

Moods six. There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative. The Indicative mood sheweth a reason true or false: as, Ego amo, *I love*: Or else asketh a question; as, Amas tu? *dost thou love.*

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth: as, Ama, *love thou.*

Optative. The Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God, I pray God*, or *God grant*; as, Utinam amem, *I pray God I love*: and hath commonly an Adverb of wishing joyned with him.

Potential. The Potential mood is known by these signs, *may, can, might, would, should, could*, or *ought*; as, Amem, *I may* or *can love*: without an Adverb joyned with him.

Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as, Cùm amarem, *When I loved.* And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before, or coming after: as, Cùm amarem, eram miser, *When I loved, I was a wretch.*

Infinitive. The Infinitive signifieth to do, or suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor nominative case before him: and is known commonly by this sign *To*: as, Amare, *to love.* Also when two Verbs come together without any nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, Cupio discere, *I desire to learn.*

1 *Sanctius* and *Scioppius* after him have lain aside all moods of verbs: and have made other distinctions of tenses, dividing them into *prima* & *secunda*. For instance, they call *amo, præsens primum.* & *amem, præsens secundum*; *amabam, imperfectum primum*, & *amarem, imperfectum secundum*, &c. And for the future they make it threefold, for the Imperative passes for a third future. And this they do not without some reason, because the tenses of the Subjunctive and the Indicative are used indifferently the one for the other; of which you may see examples in the note on the Indicative mood. But since this way is not more expedite than the other, 'tis better not to depart from the received method. However there is no reason why the Potential, Optative, and Subjunctive should be distinct Moods. See the Latin Grammar.

GE-

[1]GERUNDS.

Gerunds 3 *di do, dum.*

THere be moreover belonging to the Infinitive mood of Verbs, certain voices called Gerunds ending in di, do, and dum: which have both the Active and Paſſive ſignification: as, Amandi, *of loving*, or *of being loved*, Amando, *in loving*, or *in being loved.* Amandum, *to love*, or *to be loved.*

[2]SUPINES.

Supines two, in *um* and *u*.

THere be alſo pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in um, which is called the firſt Supine, becauſe it hath the ſignification of the Verb Active: as, Eo amatum, *I go to love.* And the other in u: which is called the latter Supine, becauſe it hath for the moſt part the ſignification Paſſive: as, Difficilis amatu, *hard to be loved.*

TENSES.

Tenſes five.

THere be five Tenſes or Times: the Preſent tenſe, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect and the Future tenſe.

Preſent tenſe.

The Preſent tenſe ſpeaketh of the time that now is: as, Amo, *I love.*

Preterimperfect.

The Preterimperfect tenſe ſpeaketh of the time not perfectly paſt, as: Amabam, *I loved* or *did love.*

Preterperfect.

The Preterperfect tenſe ſpeaketh of the time perfectly paſt, with this ſign *Have*: as, Amavi, *I have loved.*

Preterpluperfect

The Preterpluperfect tenſe ſpeaketh of the time more than perfectly paſt, with this ſign *Had*: as, Amaveram, *I had loved.*

Future.

The Future tenſe ſpeaketh of the time to come, with this ſign *ſhall* or *will*: as, Amabo, *I ſhall* or *will love.*

1 Gerunds are really Nouns Verbal Subſtantives, taken from the Adject. or Pariciple of the ſame termination, which oftentimes add to their verbal ſignification a kind of neceſſity or duty: whence *pugnandum eſt* is almoſt the ſame as *pugnare oportet*. But ſometimes they looſe this ſignification, and retain that only of the action of their Verbs; as *cantando rumpitur anguis*. See the Latin Grammar *De Gerundiis*. 2 The Supines too are Nouns Verbal Subſtantives of the fourth declenſion, and have all their caſes except the Vocative and the Genitive. See the Latin Grammar *De Supinis*.

PER-

PERSONS.

Perſons three.

There be alſo in Verbs three perſons in both numbers: as, Singulatiter Ego amo, *I love*, Tu amas, *Thou loveſt*. Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*. Vos amatis, *Ye love*. Illi amant, *They love*.

CONJUGATIONS.

Conjugations four.

Verbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The firſt Conjugation hath a long before re and ris: as, Amāre, amāris.

The ſecond Conjugation hath e long before re and ris: as, Docēre, docēris.

The third Conjugation hath e ſhort before re and ris: as, Legĕre, legĕris.

The fourth Conjugation hath i long before re and ris: as, Audīre, audīris.

Verbs in *O*, of the four Conjugations, be declined after theſe examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } **To love.**

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } **To teach.**

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } **To read.**

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. } **To hear.**

1 The ſecond perſon of both numbers, and the third perſon plural of this tenſe, do often looſe their middle ſyllable by a ſyncope; as, *amâſti*,, *audiſti*, *amâſtis*, *audiſtis*, *amârunt*, *audierunt*. Which happens alſo to other perſons of the third and fourth Conjugation; as, *petii*, *petiiſti*, *petiit*; *perii*, *periiſti*, *periit*, &c. This ſyncope hath alſo place in the other tenſes formed from this, as *amâram*, *amârim*, *amâſſem*, *amâro*, *amâſſe*. Some ſyncopated tenſes are

Indicative Mood, Present tense singular.

I love, or, *do love,*	*Thou lovest,* or, *dost love.*	*He loveth,* or, *doth love.*	*We love,* or, *do love.*	*Ye love,* or, *do love.*	*They love,* or, *do love.*

AMo, amas, amat.
Doceo, doces, docet.
Lego, legis, legit.
Audio, audis, audit.

pluraliter,

Amamus, amatis, amant.
Docemus, docetis, docent.
Legimus, legitis, legunt.
Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tense singular.

Amabam,
Docebam,
Legebam,
Audiebam.

I loved or did love.

bas, bat. *plur.* bamus, batis, bant.

Preterperfect tense singular.

Amavi [1],
Docui,
Legi,
Audivi.

I have loved.

isti, it. *plur.* imus, istis, êrunt *vel* êre.

Preterpluperfect tense singular.

Amaveram,
Docueram,
Legeram,
Audiveram.

I had loved.

ras, rat. *plur.* ramus, ratis, rant.

Future [2] *tense singular.*

Amabo,
Docebo,
Legam,
Audiam.

I shall or will love.

bis, bit. *plur.* bimus, bitis, bunt.
es, et. *plur.* emus, etis, ent.

are peculiar to the Poets; as, *extinxti, submôsses, cupit, produxe, abstraxe, divisse.* 2 This tense is often used for the Imperative, not only in divine Writ; as, *Non occides, Non furaberis,* &c. but also in profane Authors; as, *Tu hac silebis.* Cic. *Ciceronem puerum curabis & amabis.* Id. 'Tis also worth the Observation that by the purest Authors this mood is indifferently used for the Subjunctive, as may appear by the following examples. *Si est bellum civile, quid nobis faciendum sit ignoro.* Cic. for *si sit. Auctoritas tanta plane me movebat, nisi tu opposuisses non minorem tuam.* Cic. for *moveret. Abi, atque illa si jam laverit, mihi renuntia.* Ter. for *lavet. Quem enim receptum in gratiam summo studio defenderim, hunc afflictum violare non debeo.* Cic. for *defendi. Qui fuisset egentissimus in re suâ, & insolens in alienâ.* Id. for *fuerat. Te rogo, ut advoles, respirâro si te videro.* Id. for *respirabo. Scavola quotidie simulatque luceret, faciebat omnibus suis conveniendi potestatem.* Id. for *lucebat. Num P. Decius, cum se devoveret, & equo amisso in mediam aciem irruebat, aliquid de voluptate cogitabat?* Id. for *irrueret,* &c.

Imperative Mood.

	Love thou.	*Love he, or let him love.*	*Love we, or let us love.*	*Love ye.*	*Love they, or let them love.*
Present tense singular.	Ama, [1] amet, amato: amato.	*Pl.* amemus.		amate, ament, amatote: [2] amanto.	
	Doce, doceat, docето: doceto.	*Pl.* doceamus.		docete, doceant, docetote: docento.	
	Lege, legat, legito: legito.	*Pl.* legamus.		legite, legant, legitote: legunto.	
	Audi, audiat, audito, audito.	*Pl.* audiamus.		audite, audiant, auditote: audiunto.	

Optative Mood.

God grant I love.

Present tense singular, utinam	Amem, Doceam, Legam, Audiam,	as, at. *Plur. num.* amus, atis, ant.
Preterimperfect tense sing. utinam	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	*Would God I loved or did love.* res, ret. *Pl. num.* remus, retis, rent.
Preterperfect tense singular, utinam	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	*I pray God I have loved.* ris, rit. *Pl. num.* rimus, ritis, rint.
Preterpluperfect tense sing. utinam	Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem,	*Would God I had loved.* ſes, ſet, *Pl. num.* ſemus, ſetis, ſent.
Future tense singular, utinam	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	*God grant I ſhall* or *will love hereafter.* ris, rit, *Pl. num.* rimus, ritis, rint.

1 The third perſon ſingular, and firſt and third perſon plural are borrowed from the Subjunctive mood: for theſe can be no more of the Imperative than *amem*; for to one that hinders you from loving you may ſay *amem*, let me love. 'Tis true the Subjunctive hath oftentimes the ſignification of the Imperative, but that is not enough to make an Imperative mood, for we are not to look what happens ſometimes, but what is its primary ſignification. In Martial we read, *Mollia nec rigidus ceſſes tegat oſſa, nec illi Terra gravis fueris; non fuit ille tibi*: Here *tegat*,

Potential Mood.

I may or *can love.*

Preſent tenſe ſing.	Amem, ames, amet. *Pl.* amemus, ametis, ament.	
	Doceam,	as, at. *Pl.* amus, atis, ant.
	Legam,	
	Audiam,	
Preterimperfect tenſe ſing.	Amarem,	*I might, would, ſhould, ought* or *could love.*
	Docerem,	
	Legerem,	res, ret. *Pl.* remus, retis, rent.
	Audirem,	
Preterperfect tenſe ſingular.	Amaverim,	*I might, would, ſhould* or *ought to have loved.*
	Docuerim,	
	Legerim,	ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.
	Audiverim,	
Preterpluperfect tenſe ſing.	Amaviſſem,	*I might, would, ſhould* or *ought to had loved.*
	Docuiſſem,	
	Legiſſem,	ſes, ſet. *Plur.* ſemus, ſetis, ſent.
	Audiviſſem,	
Future tenſe ſing.	Amavero,	*I might* or *can love hereafter.*
	Docuero,	
	Legero,	ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.
	Audivero,	

Subjunctive [3] Mood.

When I love.

Preſent tenſe ſing. Cùm	Amem, ames, amet. *Pl. cùm* amemus, ametis, ament.	
	Doceam,	as, at. *Plur. cùm* amus, atis, ant.
	Legam,	
	Audiam,	

gat and *fueris* have the ſignification of an Imperative, but not an Imperative termination. And in theſe perſons there ſeems to be an Ellipſis, for *amet* is for *fac,* vel *facite ut amet. Bono ſis animo*, for *facito ut bono ſis animo.* Beſides by the ſame reaſon, that they make *amet* and *amemus* Imperatives, they may make the future of the Indicative. for that hath an Imperative ſignification, as was ſhewn before. 2 This perſon is ſeldom uſed but in the Laws. 3 The Subjunctive mood hath always a ſignification that notes a dependency on ſome other thing: and therefore its tenſes have a future ſignification included in their own. In the preſent, as *ſi aque in poſterum me amet. De qua utinam aliquando tecum loquar.* Cic.

[1] *preterimperfect tense singular.* Cùm	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	res, ret.	*When I loved* or *did love.* *Plur. Cùm* remus, retis, rent.
Preterperfect tense sing. Cùm	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim.	ris, rit.	*When I have loved.* *Plur. Cùm* rimus, ritis, rint.
Preterpluperfect tense sing. Cùm	Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem,	ſes, ſet.	*When I had loved.* *Plur. Cùm* ſemus, ſetis, ſent.
Future [3] *tense singular.* Cùm	Amavero, Docuero, Legero, Audivero, [4]	ris, rit.	*When I ſhall or will love.* *Pl. Cùm* rimus, ritis, rint.

Infinitive [5] Mood.

Preſent and Preterimperfect tenſe.	Amare, Docere, Legere, Audire,	To	Love. Teach. Read. Hear.
Preterperfect and preterpluperfect tenſe.	Amaviſſe, Docuiſſe, Legiſſe, Audiviſſe.	To have or had	Loved. Taught. Read. Heard.

1 This tenſe beſides its own ſignification hath ſometimes that of the preſent and the future. 2 This tenſe is very often uſed for the future: as, *Ne mora ſit ſi innuerim, quin pugnus continuò in malâ hæreat.* Ter. *Aufugerim potius quam reddam.* ibid. &c. 3 This tenſe hath a ſignification that partakes of the paſt and future too, and is called by Grammarians *Futurum exactum*, when the thing ſignified is Future, but ſuppoſed already done. And therefore there is a great deal of difference between *Cum Romam perreptabo*, and *Cum Romam perreptavero.* 4 Beſides its ordinary terminations, the Subjunctive had heretofore one in *im*, as, *edim, duim, auſim, faxim.* 5 Sanctius will have the Infinitive not only Indefinite as to number and perſon, but alſo to its tenſes: and ſo he ſolves many difficult places, where others are fain to have recourſe to an Enallage, a figure not neceſſary in Grammar, as ſhall be ſhewn hereafter. Thus in that expreſſion of Terence, *Cras mihi argentum dare ſe dixit*, Sanctius ſays, that *dare*, is not for *daturum*, but ſuppoſes for it ſelf, becauſe *dare* may be

a fu-

Future 6 tenſe. Amaturum, Doctúrum, Lecturum, Auditurum, eſſe, To love, teach, read, hear, hereafter.

Gerunds.
Amandi, of loving, do, in loving, dum, to love.
Docendi, of teaching, do, in teaching, dum, to teach.
Legendi, of reading, do, in reading, dum, to read.
Audiendi, of hearing. do, in hearing. dum, to hear.

Supines.
Amatum, Doctum, Lectum, Auditum, To love, teach, read, hear.
Amatu, Doctu, Lectu, Auditu, To be loved. taught. read. heard.

A participle of the preſent tenſe.
Amans, loving,
Docens, teaching,
Legens, reading,
Audiens, hearing.

The participle of the firſt future tenſe.
Amaturus, to love or about to love.
Doctúrus, to teach or about to teach.
Lecturus, to read or about to read.
Auditurus, to hear or about to hear.

Before we decline any Verbs in or, for ſupplying of many tenſes lacking in all ſuch Verbs, we muſt learn to decline this Verb Sum, in this wiſe following.

a future, as being indetermined and indifferent in it ſelf to all tenſes. And this opinion he confirms by ſeveral examples. However, this doth not hinder but that ordinarily we may uſe *amare* for the Preſent, and *amaviſſe* for the Preterperfect tenſe. 6 The Infinitive hath no future, but inſtead thereof makes uſe of the Participle in *rus* and *eſſe* or *fuiſſe*, which laſt is diſtinguiſhed from the former, as the *futurum exactum*, from the *futurum infectum*. Theſe futures are declined and agree as Adjectives with their Subſtantives: though heretofore they had no certain gender or number. This future may alſo be expreſſed in the Participle in *rus* and *fore*. If the Verb hath no Supines from whence this Participle may be formed, we may very elegantly uſe *fore*, or the Participle *futurum*, by adding the Conjunction *ut*, eſpecially after the Verbs, *ſpero, puto, ſuſpicor, dico, affirmo*, and the like: as, *Spero fore, ut contingat id nobis*. And ſometimes this manner of expreſſion is uſed with Verbs, from which we may form another future by the Participle: as, *exiſtimabant plerique futurum fuiſſe, ut oppidum caperetur*. Cæſ. for *exiſtimabant oppidum capiendum fore*.

Sum, es, fui, esse, futurus, **To be.**

Indicative Mood.

Present tense singular.	[1] SUM, **I am**: es, est. *Pluraliter* Sumus, estis, sunt.
Preterimperfect tense sing.	Eram, **I was**: eras, erat. *Plural.* eramus, eratis, erant.
Preterperfect tense sing.	[2] Fui, **I have been**: fuisti, fuit. *Plural.* fuimus, fuistis, fuêrunt *vel* fuêre.
Preterpluperfect tense sing.	Fueram, **I had been**: fueras, fuerat. *Pluraliter*, fueramus, fueratis. fuerant.
Future tense singular.	Ero, **I shall or will be**: eris, [3] erit. *Plural.* erimus, eritis, erunt.

Imperative Mood.

Pres. tense sing.	Sis, Es, Esto,	**bethou.**	Sit, Esto.	*Plur.*	Simus.	Sitis, Este, Estote,	Sint, Sunto.

Optative Mood.

Present tense sing. utinam	[4] Sim, **I pray God I be**: sis, sit. *Plur. utinam* simus, sitis, sint.
Preterimperf. tense sing. uti.	Essem, **Would God I was**: esses, esset. *Plur. utinam* essemus, essetis, essent.
Preterperfect tense sing. uti.	Fuerim, **I pray God I have been**: fueris, fuerit. *Plur. utinam* fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperf. tense sing. uti.	Fuissem, **Would God I had been**: fuisses, fuisset. *Plur. utinam* fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense singul. utin.	Fuero, **God grant I be hereafter**: fueris, fuerit. *Plur. utinam* fuerîmus, fuerîtis, fuerint.

Potential Mood.

Present tense singular	Sim, **I may or can be**: sis, sit. *Plur.* simus, sitis, sint.
Preterimperf. tense singular.	Essem, **I might or could be**: esses, esset. *Plur.* essemus, essetis, essent.

1 For *sum, sumus, sunt*, the Ancients said *esum, esumus, esunt*. Whence *esunto* is read in Tully for *sunto* according to Vossius, who forms *esum*, from ἔσομαι, whence by taking away the Diphthong is made *esom*, then *esum* and afterwards *sum*. But Julius Scaliger will have it come from εἰμί, from whence

Preterperfect tense sing. Fuerim, **I might, could, should, or ought to have been:** fueris, fuerit. *Plur.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tense singular. Fuissem, **I might, could, should, or ought to had been:** fuisses, fuisset. *Plur.* fuissemus, fuissetis, fuissent.

Future tense singular. Fuero, **I may or can be hereafter:** fueris, fuerit. *Plur.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctive Mood.

Present tense sing. Cùm Sim, **When I am:** sis, sit. *Plural. Cùm* simus, sitis, sint.

Preterimperfect tense sing. Cùm Essem, **When I was:** esses, esset. *Plur. Cùm* essemus, essetis, essent.

Preterperfect tense sing. Cùm Fuerim, **When I have been:** fueris, fuerit. *Cùm* **fuerimus**, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tense sing. Cùm Fuissem, **When I had been:** fuisses, fuisset. *Plur. Cùm* fuissemus, fuissetis, fuissent.

Future tense sing. Cùm Fuero, **When I shall or will be:** fueris, fuerit. *Plur Cùm* fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense. Esse, **To be.** *Preterperfect and preterpluperfect tense* Fuisse, **to have or had been.**

Future tense. Fore, *vel* Futurum esse, **To be hereafter.**

Verbs in *or* of four Conjugations be declined after these examples.

AMor, amâris, *vel* amâre, amatus sum *vel* fui, amâri, amatus, amandus, **To be loved.**

Doceor, docêris *vel* docêre, doctus sum *vel* fui, docêri, doctus, docendus, **To be taught.**

Legor, legĕris *vel* legĕre, lectus sum *vel* fui, legi, lectus, legendus, **To be read.**

Audior, audîris *vel* audîre, auditus sum *vel* fui, audîri, auditus, audiendus, **To be heard.**

whence is made ἐμί, then ἰμί, σιμί, and at last *sum*, by changes of letters; for which there are authorities. 2 *Fui*, and *futurus*, and *fore* come from the old verb *fuo*. 3 For *erit* heretofore they read *escit*, whence *escunt* in a place of the xii tables cited by Tully. 4 *Sim* is a syncope for *siem*. This verb hath neither gerunds nor supines.

Indicative [1] Mood.

I am loved.

Preſent tenſe ſingular.	Amor, amâris *vel* amâre, amatur. Doceor, docêris *vel* docêre, docetur. Legor, legêris *vel* legêre, legitur. Audior, audîris *vel* audire, auditur.	*Pluraliter,*	mur, mini, ntur.

Preterimperfect tenſe ſingu.	Amabar, Docebar, Legebar, Audiebar,	*I was loved.*	baris *vel* bare, *pl.* bamur, bamini, bantur.
Preterperfect tenſe ſingular.	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	*I have been loved.*	tus es *vel* fuiſti, tus eſt *vel* fuit. *plur.* ti ſumus *vel* fuimus, ti eſtis *vel* fuiſtis, ti ſunt, fuêrunt *vel* fuêre.
Preterpluperfect tenſe ſingular.	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	*I had been loved,*	tus eras *vel* fueras, tus erat *vel* fuerat. *pl.* ti eramus *vel* fueramus, ti eratis *vel* fueratis, ti erant *vel* fuerant.
Future tenſe ſing.	Amabor, Docebor, Legar, Audiar,	*I ſhall or will be loved.*	beris *vel* bere, itur. *pl.* bimur, imini, untur. êris *vel* êre, êtur. *pl.* êmur, êmini, entur.

Imperative Mood.

Preſent tenſe ſingular.	*Be thou loved.*	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved.*	*Let them be loved.*
	Amare,	[2] ametur,	*pl.* amemur.	Amamini,	ameptur,
	amator:	amator.		[3] amaminor:	amantor.
	Docere,	doceatur,	*pl.* doceamur.	Docemini,	doceantur,
	docetor:	docetor.		doceminor:	docentor.
	Legere,	legatur,	*pl.* legamur.	Legimini,	legantur,
	legitor:	legitor.		legiminor:	leguntor.
	Audire,	audiatur,	*pl.* audiamur.	Audimini,	audiantur,
	auditor:	auditor.		audiminor:	audiuntor.

1 The Verb Paſſive, as alſo the Deponent and Commune, hath only three tenſes in this Mood, the Preſent, the Preterimperf. tenſe, and the Future. For the Preterperf. tenſe and Preterpluperf. are formed by the help of the Participle and the Verb *ſum*, as, *amatus ſum, vel fui*; *amatus eram, vel fueram*, 2 *Amatur, amemur*, and *amentur* are borrowed of the Subjunctive, as we obſerved in the Imperative of the active voice. 3 This termination in *minor* is grown out of uſe. It might here be demanded how a Paſſive can have an Imperative, ſince a paſſion cannot be commanded. If one ſhould ſay

to

Optative Mood.

God grant I be loved.

Preſent tenſe ſingular. utinam { Amer, amêris *vel* êre, êtur. *pl.* êmur, êmini, entur. / Docear, / Legar, / Audiar, } aris *vel* are, atur. *pl. uti.* amur, amini, antur.

God grant I be loved.

preterim-perf. tenſe ſingular. utinam { Amarer, / Docerer, / Legerer, / Audirer, } reris *vel* rere, retur. *pl. uti.* remur, remini, rentur.

I pray God I have been loved.

preterperfect tenſe ſingular, utinam { Amatus, / Doctus, / Lectus, / Auditus, } ſim *vel* fuerim, tus ſis *vel* fueris, tus ſit *vel* fuerit. *pl. utinam* ti ſimus *vel* fuerimus, ti ſitis *vel* fueritis, ti ſint *vel* fuerint.

Would God I had been loved.

preterpluperfect tenſe ſingular, utinam { Amatus, / Doctus, / Lectus, / Auditus, } eſſem *vel* fuiſſem, tus eſſes *vel* fuiſſes, tus eſſet *vel* fuiſſet. *plur. utinam* ti eſſemus *vel* fuiſſemus, ti eſſetis *vel* fuiſſetis, ti eſſent *vel* fuiſſent.

God grant I be loved hereafter.

Future tenſe ſing. utinam { Amatus, / Doctus, / Lectus, / Auditus, } ero *vel* fuero, tus eris *vel* fueris, tus erit *vel* fuerit. *pl. utinam* ti erimus *vel* fuerîmus, ti eritis *vel* fueritis, ti erunt *vel* fuerint.

Potential Mood.

I may or can be loved.

Preſent tenſe ſingular. { Amer, êris, *vel* êre, êtur. *pl.* êmur, êmini, entur. / Docear, / Legar, / Audiar, } aris *vel* are, atur, *pl.* amur, amini, antur.

to a ſervant, *ametur ab hero*, he might anſwer, that that need not be commanded him, ſince he deſired nothing more, and beſides that was not in his power, but depended on his Maſters will. To this we may anſwer, though a paſſion depends alwaies on the agent, and ſo properly cannot be commanded, yet the diſpoſition and cauſe of it is often in our power. So that *ametur ab hero* is all one as *ita vitam compone, ut ameris*. *Docetur à Præceptore*, is the ſame as, *Ne reſpue Doctorem, ſed ejus verba imbibe*; and ſo of others.

Preterimperfect tense sing.
Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, *I would, should, or ought to be loved.*
rêris *vel* rêre, rêtur. *plur.* rêmur, rêmini, rentur.

I would, should, or ought to have been loved.

preterperfect tense singular.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, sim *vel* fuerim, tus sis *vel* fueris, tus sit *vel* fuerit. *plur.* ti simus, *vel* fuerimus, ti sitis *vel* fueritis, ti sint *vel* fuerint.

I would, should, or ought to had been loved.

preterpluperfect tense singular.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, essem *vel* fuissem, tus esses *vel* fuisses, tus esset *vel* fuisset. *plur.* ti essemus *vel* fuissemus, ti essetis *vel* fuissetis, ti essent *vel* fuissent.

I may or can be loved hereafter.

future tense singular.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, ero *vel* fuero, tus eris *vel* fueris, tus erit *vel* fuerit. *plur.* ti erimus *vel* fuerimus, ti eritis *vel* fueritis, ti erunt *vel* fuerint.

Subjunctive [1] Mood.

When I am loved.

Present tense singular,
Amer, êris *vel* êre, êtur. *plur. Cùm* êmur, emini, entur.
Cùm Docear, Legar, Audiar, aris *vel* are, atur. *plur. Cum* amur, amini, antur.

When I was loved.

preterimperfect tense singular,
Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, rêris *vel* rêre, rêtur. *plur. Cùm* rêmur, rêmini, ni, rentur.

When I have been loved.

preterperfect tense singular,
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, sim *vel* fuerim, tus sis *vel* fueris, tus sit *vel* fuerit. *plur. Cùm* ti simus *vel* fuerimus, ti sitis *vel* fueritis, ti sint *vel* fuerint.

[1] The Subjunctive Mood hath only a Present and Preterimperfect tense of its own. The Preterperfect and Preterpluperfect, as in the Indicative, are supplied by the Participle and the Verb *sum*. And also the Future, as following the nature of the Preterperfect tense, which it includes in its signification, as was observed before. But this circumlocution hath no place in those Verbs which want their Supines. As for example, because *metuo*, and *disco* want their Supines, *metuor* and *discor* want the Preterperfect tense. On the contrary, those Verbs which in the Active have divers Supines, have in the Passive several Preterperfect tenses. So from *lavo* is *lotum*, *lautum* and *lavatum*, and therefore from *lavor* we say *lavatus*,

When I had been loved.

preterplu-perfect tense singular, Cùm	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	Eſſem *vel* fuiſſem, tus eſſes *vel* fuiſſes, tus eſſet *vel* fuiſſet. *plur. Cùm* ti eſſemus *vel* fuiſſemus, ti eſſetis *vel* fuiſſetis, ti eſſent *vel* fuiſſent.

When I ſhall or will be loved.

future tense ſingular, Cùm	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	ero *vel* fuero, tus eris *vel* fueris, tus erit *vel* fuerit. *pl. Cùm* ti erimus *vel* fuerimus, ti eritis *vel* fueritis, ti erunt *vel* fuerint.

Infinitive Mood.

Preſent and preterimperfect tenſe ſingular.	Amari, Doceri, Legi, Audiri,	To be	Loved. Taught. Read. Heard.

preterperfect tenſe and preterpluperfect tenſe.	Amatum, Doctum, Lectum, Auditum,	To have or had been loved. eſſe *vel* fuiſſe.

future tenſe.	[2] Amatum iri, *vel* amandum eſſe, Doctum iri, *vel* docendum eſſe, Lectum iri, *vel* legendum eſſe, Auditum iri, *vel* audiendum eſſe,	To be	loved taught read heard	hereafter.

A participle of the preterperfect tenſe.	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	Loved. Taught. Read. Heard.

A participle of the future in dus.	Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus,	To be	Loved. Taught. Read. Heard.

tus, *lautus*, and *lotus ſum*. 2 This Participle in the circumlocution of the Future is moſt frequentiy of no certain gender or number. Hence in Tully *vaticinati ſunt madefactum iri Graciam ſanguine.* And in Terence, *Datum iri gladiatores.* But though *amatum iri* be a Future, yet *amatum iri* is of the Preſent tenſe: nor hath this circumlocution place, but when you may uſe it in the Indicative mood. So we may ſay *perditum ire*, becauſe we may ſay *eo perditum*, but not *intellectum ire*, becauſe we cannot ſay *eo intellectum*.

Of certain Verbs going out of Rule, which are declined and formed in manner following.

POssum, potes, potui, posse, potens. **To may or can.**

Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum: supinis caret: **To will or to be willing.**

Nolo, nonvis, nolui nolle: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret: nolens: **To nill or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: supinis caret: malens: **To have rather or to be more willing.**

Edo, edis *vel* es, edi, edere *vel* esse: edendi, edendo, edendum: esum esu, *vel* estum estu, edens, esurus *vel* esturus: **To eat.**

Fio, fis, factus sum *vel* fui, fieri: factus, faciendus: **To be made or done.**

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu: ferens, laturus: **To bear or suffer.**

Feror, ferris *vel* ferre, latus sum *vel* fui, ferri: latus, ferendus: **To be born or suffered.**

Indicative Mood.

Present tense singular.	*Pluraliter,*
[1] Possum, potes, potest.	Possumus, potestis, possunt.
Volo, [2] vis, vult.	Volumus, vultis, volunt.
[3] Nolo, nonvis, nonvult.	Nolumus, nonvultis, nolunt.
[4] Malo, mavis, mavult.	Malumus, mavultis, malunt.
Edo, edis *vel* es, edit *vel* [5] est.	Edimus, editis *vel* estis, edunt.
Fio, fis, fit.	Fimus, fitis, fiunt.
[6] Fero, fers, fert.	Ferimus, fertis, ferunt.
Feror, ferris *vel* ferre, fertur.	Ferimur, ferimini, feruntur.

1 *Possum* is compounded of *potis* or *pote* and *sum*, and keeps the *t* when a vowel follows; as, *potes*, *potest*, *poteram*, *potero*, &c. but changeth it into an *s* when another *s* follows; as, *possum possim*. And therefore the Ancients said *potessem potesse*, for *possem*, *posse*. 2 *Vis* and *vult* are made by a syncope for *volu* and *volit*, and so *vultu* (or as the Ancients said *voltis*) for *volitis*. 3 *Nolo* is compounded of *ne* for *non* and *volo*, whence for *nonvis* and *nonvult*, is read *nevis* and *nevult*. 4 *Malo* is from *magis* and *volo*. 5 From *est* is made *estur*, (as from *potest*, *potestur* in old Authors) which is read not only in Plautus

but

Preterim-perfect tenſe ſingular.
Poteram, Volebam, Nolebam, Malebam, Edebam, Fiebam, Ferebam, } as, at. *pl.* amus, atis, ant.
Ferebar, baris *vel* bare, batur. *pl.* bamur, bamini, bantur.

preterper-fect tenſe ſingular.
Potui, Volui, Nolui } { Malui, Edi, 7 Tuli, } iſti, it. *pl.* imus, iſtis, êrunt *vel* êre.
8 Factus, Latus, } ſum *vel* fui, tus es *vel* fuiſti, tus eſt *vel* fuit. *pl.* ti ſumus *vel* fuimus, ti eſtis *vel* fuiſtis, ti ſunt, fuêrunt *vel* fuêre.

preterplu-perfect tenſe ſingular.
Potueram, Volueram, Nolueram, } { Malueram, Ederam, Tuleram, } ras, rat. *pl.* ramus, ratis, [rant.
Factus, Latus, } { eram *vel* fueram, tus eras *vel* fueras, tus erat *vel* fuerat. *plur.* ti eramus *vel* fueramus, ti eratis *vel* fueratis, ti erant *vel* fuerant.

future tenſe ſingular.
Potero, eris, erit. *pl.* poterimus, eritis, erunt.
Volam, Nolam, Malam, } { Edam, Fiam, Feram, } es, et. *plur.* emus, etis, ent.
Ferar, ferêris *vel* ferêre, feretur. *plur.* feremur, feremini, ferentur.

Poſſum, Volo, Malo, **have no Imperative Mood.**

but in Ovid. 6 *Fero* is irregular only in this, that in certain tenſes it looſes the vowel after *r*; as, *fers, fert,* for *feris, ferit.* 7 *Tuli* is made from *tollo* or *tolo, tetuli*; as from *fallo fefelli,* and by taking away the reduplication *tuli.* But *tolo* ſeems to come from the old Verb τλάω *fero,* or τελέω, whence alſo the Supines *latum* for *tulatum.* Unleſs you had rather ſay. that *tolo* made *tetuli, telatum* or *tolatum,* whence afterwards was made *latum.* 8 *Fio* made heretofore *fi* In the Perfect tenſe, according to Priſcian.

Impera-

Imperative Mood.

Noli, nolito. *pluraliter*, Nolite, nolitote.

preſens ſenſe ſing.

Es, eſto, ede, edito : edat, eſto, edito. *pl.* Edamus, edite, eſte, eſtote, editote : edant, edunto.

[1]Fito tu: Fiat, fito : *pl.* Fiamus, Fite, fitote : Fiant, fiunto.

Fer, ferto : Ferat, ferto : *pl.* Feramus. Ferte, fertote : Ferant, ferunto.

Ferre, fertor. Feratur, fertor. *pl.* Feramur. feramini, ferimini, ferantur, feruntor.

Optative Mood.

Preſent tenſe ſingular. utinam

Poſſim, Velim, Edam, Fiam, Feram, Ferar, raris *vel* rare, ratur. Nolim, Malim [2]. is, it. *pluraliter*, *utinam* imus, itis, int. as, at. *plur. utinam* amus, atis, ant. *pl. utin.* amur, amini, antur.

preterim-perf. tenſe ſingular, utinam

Poſſem, Vellem, Nollem. Mallem, Ferrer, reris *vel* rere, retur. Ederem, *vel* eſſem, Fierem, Ferrem, es, et. *pluraliter*, *utinam* emus, etis, ent. *pl. utin.* remur, remini, rentur.

preterper-fect tenſe ſingular, utinam

Potuerim, Voluerim, Noluerim. Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit. *pluraliter*, *utinam* rimus, ritis, rint.

Factus, Latus, ſim *vel* fuerim, tus ſis *vel* fueris, tus ſit *vel* fuerit. *pl. utin.* ti ſimus *vel* fuerimus, ti ſitis *vel* fueritis, ti ſint *vel* fuerint.

preterplu-perfect tenſe ſingular, utinam

Potuiſſem, Voluiſſem, Noluiſſem. Maluiſſem, Ediſſem, Tuliſſem, ſes, ſet. *pl. utinam* ſemus, ſetis, ſent.

Factus, Latus, eſſem *vel* fuiſſem, tus eſſes *vel* fuiſſes, tus eſſet *vel* fuiſſet. *pl. utin.* ti eſſemus *vel* fuiſſemus, ti eſſetis *vel* fuiſſetis, ti eſſent *vel* fuiſſent.

1 *Fi* is alſo read in Plautus, and in Horace too, according to Voſſius, *ſi cognitor ipſe*; for which others read *ſis cognitor*. 2 For *malim* and *mallem* heretofore they ſaid *mavelim* and *mavellem*. As alſo *edim* for *edam*; as we find *duint* for *dent*, and *perduint* for *perdant* in the Comicks; and *edit* is for *edat* in Horace. 3 *Fieri* is by a tranſpoſition of letters for *feiri*, which was for *firi*, as from *audio*, *audiri*; for the Ancients writ *i* long by *ei*. 4 *Eo* ſhould make *eis*, *eit*, &c. and in the infinitive *eirs*. But by contraction they firſt made *eis*, *eit*,

Future tense singular,	Potuero, Voluero, Noluero,	Maluero, Edero, Tulero,	ris, rit. *plural.* *usinam* rimus, ritis, rint.
utinam	Factus, Latus,	ero *vel* fuero, tus eris *vel* fueris, tus erit *vel* fuerit. *pl. uti.* ti erimus *vel* fuerimus, ti eritis *vel* fueritis, ti erunt *vel* fuerint.	

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do differ only in ſignification and ſign of the Mood.

Infinitive Mood.

Preſent tense and preterimperf. tense.	Poſſe, Velle, Nolle, Malle, Edere *vel* eſſe, Ferre, Fieri [3], Ferri,	*Preterperf. and preterpluperfect tense.*	Potuiſſe. Voluiſſe. Noluiſſe. Maluiſſe. Ediſſe. Tuliſſe. Factum eſſe *vel* fuiſſe. Latum eſſe *vel* fuiſſe.
future tense.	Eſurum eſſe. Laturum eſſe.		Factum iri, *vel* faciendum eſſe. Latum iri, *vel* ferendum eſſe.

[4] Eo **and** [5] queo **make** ibam **and** quibam **in the Preterimperfect tenſe of the Indicative Mood, and** ibo **and** quibo **in the Future tenſe: and in all other Moods and tenſes are varied like Verbs in** o **of the fourth Conjugation, ſaving that they make their Gerunds,** Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tenſe of the Indicative Mood, be formed the Preterpluperfect tenſe of the ſame Mood; the Preterperfect tenſe, the Preterpluperfect tenſe, and the Future tenſe of the Optative Mood, the Potential Mood and the Subjunctive Mood, the Preterperfect tenſe, and the Preterpluperfect tenſe of the Infinitive Mood, as of Amavi,

eit, and taking away the *e* they ſaid *is it*, *i* longum and the Diphthong *ei* being often uſed one for the other, as was obſerved before. The compounds of *eo* make *ibo* in the future, like their ſimple. as *tranſibo*, *praeteribo*; but ſometimes *iam* like *audiam*, as *tranſiam*, *praeteriam*. *Inietur ratio*, Cic. &c. Some of its compounds have a paſſive voice, as *adeor*, *ambior*, *ineor*, *obeor*, *ſubeor*, &c. and alſo *itur ad me*. Ter. *Ambio* is declined regularly like *audio*, but *ambibam* is read ſometimes in Livy and elſewhere, and heretofore they ſaid *audibam* for *audiebam*. [5] *Queo* and *nequeo* are declined like *eo*, but that they want the Imperative, the Gerunds, and the Participle of the preſent tenſe. 'Tis found alſo in the Paſſive, as *queatur* in Lucretius, *quitur* in Terence.

amave-

amaverim, amavero, by changing i into e short: and amavissem, amavisse, keeping i still.

Impersonals.

IMpersonals be declined throughout all Moods and tenses in the voice of the third person [1] singular only: as, Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est *vel* fuit, studitum erat *vel* fuerat, studebitur, *&c.*

And they have commonly before their English, this sign *It*, as, It delighteth, Delectat. It becometh not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a part of Speech, derived of a Verb, and taketh part of a Noun, as Gender, case and declension: and part of both, as number and figure.

Four kinds of participles.

There be four kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense: one of the Future in rus, and another of the Future in dus.

Present tense.

A Participle of the Present tense, hath his English ending in *ing*: as, *Loving*; and his Latin in ans, or ens: as, Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative mood, by changing the last syllable into [2] ns, as, Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The first Future in rus.

A Participle of the Future in rus betokeneth to do like the Infinitive mood of the Active voice: as, Amaturus, *To love* or *about to love*. And it is formed of the latter [3] Supine by putting to rus: as, Doctu, [4] docturus.

Preter tense

A Participle of the Preter tense hath his En-

1 Sometimes they are read in the third person plural too; as, *decent, pudent, oportebant, pudebunt.* See more in the Latin Grammar, *de Impersonalibus.* 2 But *iens* from *iham*, takes *e* before *ns*; and is declined irregularly *ients, euntis, eunti*, &c. 3 Others say from the first Supine, because Deponents want the latter Supine. 4 Some there are formed irregularly; as, *Sonaturus, pariturus, nasciturus, oriturus, moriturus*, &c. 5 Some of these though of a Passive form, have an Active signification; as, *cautus*, qui cavet; *tacitus*, qui tacet. So *argutus, circumspectus, consideratus, disertus, falsus, profusus,*

ending in *d*, *t*, or *n*. *Loving, taught, slain*: and his Latin in [5] tus, ſus, xus: as, Amatus, viſus, nexus: and one in uus: as, Mortuus. And it is formed of the latter Supine, by putting to s: as, Lectu, lectus, except [6] Mortuus.

A Participle of the Future in dus, betokeneth to ſuffer like the Infinitive mood of the Paſſive voice: as, Amandus, *To be loved.* And it is formed of the Genitive caſe of the Participle of the Preſent tenſe, by changing tis into dus: as, Amantis, amandus: Legentis, legendus. And it is alſo found to have the ſignification of the Participle of the Preſent tenſe: as, Legendis veteribus proficis, *in reading old Authors thou doſt profit.* The ſecond Future tenſe in *dus*.

Of a Verb Active, and ſo of a Verb [7] Neuter, which hath the Supines, come two Participles, one of the Preſent tenſe, and another of the Future in rus: as of amo cometh amans, amaturus; of curro, currens, curſurus. Of an Active come 2 Participles.

Of a Verb Paſſive, whoſe Active hath the Supines, come two Participles: one of the Preter tenſe, and another of the Future tenſe in dus: as of amor cometh amatus, amandus. Of a Paſſive come two.

Of a Verb Deponent come three Participles, one of the Preſent tenſe, one of the Preter tenſe, and another of the Future in rus: as of auxilior cometh auxiliaris, auxiliatus, auxiliaturus. Of a Deponent three.

And if the Verb Deponent doth govern an accuſative caſe after him, it may form a Participle in dus, as of loquor, loquendus.

Of a Verb Commune come four Participles: as of largior cometh largiens, largiturus, largitus, largiendus. Of a Commune four.

Participles of the preſent tenſe be declined like Nouns Adjectives of three Articles, as, Nominativo hic, hæc & hoc amans; Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, *&c.* Participles declined like Adject.

ſuetus with its compounds, *aſſuetus*, *conſuetus*, *inſolatus*. 6 Which ſome would rather have a Noun. From thoſe Neuters that form their Preter-perfect tenſe like paſſives, come three Participles; as, *gaudens*, *gaviſus*, and *gaviſurus* from *gaudeo*: *audens*, *auſus* and *auſurus* from *audeo*, &c. Sometimes alſo a fourth Participle is read, *audenda res* in Livy; *Comanda olla* in Perſius. From *juro* alſo there is *jurans*, *juraturus*, *juratus*, and *jurandus*. And ſo from *placeo*.

Participles of other tenſes be declined like Adjectives of three divers endings: as, amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum, Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB[1].

AN Adverb is a part of Speech joyned to the Verbs, to declare their ſignification.

[1] **Adverbs ſome be of time:** as, Hodie, cras, heri, perendiè, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of

- **Place:** as, Ubi, ibi, hic, iſtic, illic, intus, foris.
- **Number:** as, Semel, bis, ter, quater, iterum.
- **Order:** as, Inde, deinde, denique, poſtremò.
- **Asking, or doubting:** as, Cur, quare, unde, quorſum, num, numquid.
- **Calling:** as, Heûs, ô, ehodum.
- **Affirming:** as, Certè, næ, profectò, ſanè, ſcilicet, licet, eſto.
- **Denying:** as, Non, haud, minimè, neutiquam, neqauquam.
- **Swearing:** as, Pol, ædepol, hercle, mediusfidius.
- **Exhorting:** as, Eia, agè, agitè, agedum.
- **Flattering:** as, Sodes, amabo.
- **Forbidding:** as, Nè.
- **Wiſhing:** as, Utinam, ſi, ô ſi, ô.
- **Gathering together:** as, Simul, unà, pariter; non modo, non ſolùm.
- **Parting:** as, Seorſim, ſigillatim, vicatim.

[1] Some Adverbs, though few, are Primitives; as, *cras*, *jam*, &c. but the greateſt part of them are Derivatives. Of which ſome are formed from Nouns without any change of termination; from the Nominative, as, *facile*, *potius*, *utrum*, *recens*, *penitus*, &c. from the Ablative, as *repente*, *ſubito*, *iſthac*, *quo*, &c. Some change their terminations, as *ſummatim*, *docte*, *largiter*, *cito*, *omnino*, &c. From verbs are derived, *raptim*, *caſim*, *oſtiatim*, *exultim*, *punctim*, and the like. Some few are derived from Prepoſitions; *intro*, *ſubtus*, *clanculum*, &c. Adverbs are alſo compounded of two Nouns; as, *pridie* for *priori die*, *tantopere* of *tanto opere*: of a Noun and a Pronoun; as, *quare*, of *quâ re*;

of

Some be of
- **Chusing, as,** Potiùs, imò.
- **A thing not finished: as,** Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
- **Shewing: as,** En, ecce.
- **Doubting: as,** Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.
- **Chance: as,** Forte, fortuitò.
- **Likeness, as,** Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.
- **Quality: as,** Benè, malè, docte, fortiter.
- **Quantity: as,** Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
- **Comparison: as,** Tam, quàm, magis, minùs, maximè.

Certain Adverbs be compared: as, Doctè, doctiùs, doctissimè. Fortiter, fortiùs, fortissimè. Propè, propiùs, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serve unto, joyned with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non cavet pòst dolebit, **He that bewareth not afore shall be sorry afterward.** Coràm laudare, & clam vituperare, inhonestum est. **In presence to commend one, and behind the back to dispraise, is an unhonest point.**

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of Speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives: as. Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- **Disjunctives: as,** Aut, ve, vel, seu, sive.
- **Discretives: as,** Sed, quidem, autem, verò, at, ast.
- **Causals: as,** Nam, namque, enim, etiam, quia, ut, quòd, quum, quoniam, **and** quando **set for** quoniam.

of a Noun and a Verb, as *pedetentim*, for *pedem tendendo*: Of a Noun and an Adverb, as *sæpenumero*: of a Noun and a Preposition, as *denuo*, of *de novo*; of a Noun and a syllabical Particle, as *tantisper*; of a Pronoun and a Preposition, as *postea*; of two Verbs, as *silicet*; of a Verb and an Adverb, as *ubivis*; of two Adverbs, as *tantummodo*; of an Adverb and a Preposition, as *quoad*; of an Adverb and a Conjunction, as *etiam*. Some are compounded of three words, as *quamobrem, quemadmodum*, &c.

Some be
- **Conditionals**: as, Si, ſin, modò, dum, dummodò.
- **Exceptives**: as, Ni, niſi, quin, alioquin, præterquam.
- **Interrogatives**: as, Ne, an, utrùm, necne, anne, nonne.
- **Illatives**: as, Ergo, ideò, igitur, quare, itaque, proin.
- **Adverſatives**: as, Etſi, quanquam, quamvis, licet, eſtò.
- **Reddittives to the ſame**: as, Tamen, attamen.
- **Electives**: as, Quàm, ac, atque.
- **Diminutives**: as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech moſt commonly ſet before other parts, either in Appoſition: as, Ad patrem: **or elſe in Compoſition: as,** Indoctus.

Theſe [1] Prepoſitions following ſerve to the Accuſative caſe.

Ad, **To.**		Adverſus,	**Againſt.**
Apud, **At.**			
Ante, **Before.**		Adverſum,	
Cis,	**On this ſide.**	Extra,	**Without.**
Citra,		Intra,	**Within.**
Circum,	**About.**	Inter,	**Between.**
Circa,		Infra,	**Beneath.**
Contra,	**Againſt.**	Juxta,	**Beſide or nigh.**
Erga,	**Towards.**	Ob,	**For.**

1 Sanctius proves that of theſe Prepoſitions, *Prope, circiter, uſque, verſus*, are only Adverbs. For when we ſay, *prope muros, prope ſeditionem ventum eſt.* and the like, the Accuſative is governed of the Prepoſition *ad* underſtood. For otherwiſe *propior* and *propius, proximus* and *proxime* might be reckoned among the Prepoſitions, becauſe we read *proximus te*, Plaut. *propius urbem, propior montem*, Sal. *Rex proxime formam latrocinii*, Liv. The ſame might be ſaid of *pridie* and *poſtridie*: for we ſay *pridie nonas, poſtridie kalendas*, underſtanding *poſt* and *ante*. We likewiſe ſay *procul urbem, procul muros*, and *procul mari, procul dubio*, where the Prepoſition *ad* and *ab* are underſtood. Which laſt is often expreſſed in Cicero; as, *procul à nobis*. And we uſe alſo *prope* with

Pone, Behind.
Per, By or through.
Prope, Nigh.
Propter, For.
Secundum, } After.
Poſt, }
Trans, On the farther ſide.
Ultra, Beyond.
Præter, Beſide.
Supra, Above.
Circiter, About.
Uſque, Until.
Secus, By.
Verſus, Towards.
Penes, In the power.

Where note, that Verſus is ſet after his caſual word: as, Londinum verſus, towards London.

And likewiſe may penes be ſet alſo.

Theſe Prepoſitions following ſerve to the Ablative caſe.

A, ab, abs, From or fro.
Cum, With.
Coram, Before or in preſence.
Clàm, Privily.
De, } Of or from.
E, }
Ex, }
Pro, For.
Præ, Before or in compariſon.
Palam, Openly.
Sine, } Without.
Abſque, }
Tenus, Until or up to.

Where note that if the caſual word joyned with Tenus be the Plural number, it ſhall be put in the [1] Genitive caſe, and be ſet before Tenus: as, Aurium tenus, Up to the ears. Genuum tenus, Up to the knees.

Note alſo that the voices of Prepoſitions being ſet alone without their caſual words, be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs: as is aforeſaid in the Adverb.

with an Ablative and *a* or *ab*; as, *prope à Sicilia, prope à muris habemus hoſtem*, &c. By which we may ſee that 'tis not *prope* which governs either caſe, but the Prepoſition expreſſed or underſtood. The ſame may be ſhewed of the other three; of which ſee more in the Latin Grammar.

2 Yet in Ovid we read *Pectoribus tenus.*

These [1] Prepositions following serve to both Cases.

[2] In with this sign *To*, to the Accusative case: as, In urbem, Into the City. In without this sign *To*, to the Ablative case: as, In te spes mea est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night. Sub judice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter tertam, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

AN Interjection is a part of Speech which betokeneth a sudden passion of the mind under an imperfect voice.

Some are of
- Wirth: as, Evax, vah.
- Sorrow: as, Heu, hei.
- Dread: as, Papæ.
- Marvelling: as, Papæ.
- Disdaining: as, Hem, vah.
- Shunning: as, Apage.
- Praising: as, Euge.
- Scorning: as, Hui.
- Exclamation: as, Proh Deûm, atque hominum fidem.
- Cursing: as, Væ, malum.
- Laughing: as, Ha, ha, he.
- Calling: as, Eho, ho, io.
- Silence: as, Au, and such others.

1 These Prepositions govern an Accusative, when a motion from no place to another is signified, otherwise an Ablative. But *in* is found sometimes with an Accusative where there is no motion, and with an Ablative where motion is signified. Examples of which see in the Latin Grammar. And hence it is, that several Verbs govern both an Accusative and an Ablative with *in*, as *incidere* in *ai*, Liv. *incidere in ara*. Cic.

THE

¶ THE CONCORDS *of Latin Speech.*

FOR the due joyning of words in [1] Conſtruction, it is to be underſtood, that in Latin Speech there be three Concords: The firſt, between the Nominative caſe and the Verb: The ſecond between the Subſtantive and the Adjective: The third between the Intecedent and the Relative.

The firſt Concord.

WHen an Engliſh is given to be made in Latin, look out the principal Verb. If there be more Verbs than one in a Sentence, the firſt is the principal Verb, except it be the Infinitive mood; or hath before it a Relative: as, that, whom, which: or a Conjunction: as, Ut, *that*; Cùm, *when*; Si, *if*; and ſuch others.

When ye have found the Verb, ask this queſtion: who? or what? and the word that anſwereth to the queſtion ſhall be the Nominative caſe to the Verb; except it be a Verb impersonal which will have no Nominative caſe. And the Nominative ſhall in making and conſtruing Latin be ſet before the Verb: except a queſtion be asked, and then the Nominative is ſet after the Verb, or after the ſign of the Verb, as, [b] Amas [a] tu? *Loveſt thou?* [b] Venitne rex? *Doth the King come.*

Likewiſe if the Verb be of the Infinitive mood: as, [b] Ama [a] tu, *Love thou*: [b] Amato [a] ille, *let him love.*

And ſometimes when this ſign it, or there, cometh before the Engliſh of the Verb: as, [b] Eſt [a] liber

1 Conſtruction of words, which the Greeks call Syntax, is either ſimple and regular, or figurative and irregular. The regular Conſtruction is that which follows the uſual way of ſpeaking, and is conformable to the Rules of Grammar. The figurative is that which recedes from both and if compared with the other, hath in it ſomething redundant, deficient, or otherwiſe changed: but withal is more elegant, as having been ſtudied by the beſt Authors. Of Conſtruction alſo there are two parts, Concord and Regimen, or, the Agreement, and Government of words.

meus, *It is my book.* [b]Venit ad me [a]quidam; *There came one to me.* **And that caſual word which cometh next after the Verb, and anſwereth to this queſtion** whom? or what? **made by the Verb ſhall commonly be the Accuſative caſe; except the Verb do properly govern another caſe after him to be conſtrued withal:** as, Si cupis [a]placere [b]magiſtro, [a]urere diligentiâ; nec [a]ſis tantus [b]ceſſator, ut [a]calcaribus [a]indigeas, *If thou covet to pleaſe thy maſter, uſe diligence; and be thou not ſo ſlack, that thou ſhalt need ſpurs.*

A Verb perſonal agreeth with his Nominative caſe in number and perſon: as, [a]Præceptor [b]legit, [a]vos verò [b]negligitis. *The maſter readeth, and ye regard not.* **Where note, the firſt perſon is more worthy than the ſecond, and the ſecond more worthy than the third.**

Many Nominative caſes ſingular, with a Conjunction copulative coming between them will have a Verb plural; which Verb plural ſhall agree with the Nominative caſe of the moſt worthy perſon[1]: as, [a]Ego & [a]tu [b]ſumus in tuto, *I and thou be in ſafegard.* [a]Tu & [a]pater periclitamini. *Thou and thy father are in jeopardy.* [b]Pater & [a]Præceptor [b]accerſunt te. *Thy father and thy maſter have ſent for thee.*

When a Verb cometh between two Nominative caſes of divers numbers, the Verb may indifferently accord with either of them, ſo that they be both of one perſon: as, Amantium [a]iræ amoris [a]redintegratio [b]eſt, *The falling out of lovers is the renewing of love.* [a]Quid enim niſi [a]vota ſuperſunt? *For what remaineth ſaving only prayers?* Pectora percuſſit, [a]pectus quoque [a]robora [b]fiunt, *She ſtroke her breaſt, and her breaſt turned into oak alſo.*

Here note alſo that ſometimes the Infinitive mood of a Verb, or elſe a whole clauſe aforegoing, or elſe ſome member of a ſentence may be the Nominative caſe to the Verb: as [a]Diluculo ſurgere ſaluberrimum [b]eſt, *To riſe betime in the morning is*

1 Sometimes the Verb agrees with the nearer Subſtantive though not of the worthier Perſon, as, *& Ego & Cicero meus, flagitabit.* Cic. *Utrum vos an Cartha-*

the moſt wholſome thing in the world. a Multum ſcire, vita b eſt jucundiſſima, *To know much, is the moſt pleaſant* (or *ſweeteſt*) *life of all.*

The ſecond Concord.

When ye have an Adjective, ask this queſtion, who? **or** what? **and the word that anſwereth to the queſtion, ſhall be the Subſtantive to it.**

The Adjective, whether it be a Noun, Pronoun, or Participle, agreeth with his Subſtantive in caſe, gender and number: as, a Amicus b certus in a re b incerta cernitur, *A ſure friend is tried in doubtful matter.* a Homo b armatus, *A man armed.* a Ager b colendus, *A field to be tilled..* b Hic a vir, *This man.* b Meus a herus eſt, *It is my maſter* 2.

Where note that the Maſculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter 3.

Many Subſtantives ſingular having a Conjunction copulative coming between them, will have an Adjective plural: which Adjective ſhall agree with the Subſtantive of the moſt worthy gender: as, a Rex & aa Regina b beati, *The King and Queen are bleſſed.*

The third Concord.

When ye have a Relative, ask this queſtion who? **or** what? **and the word that anſwereth to the queſtion, ſhall be the Antecedent to it.**

The Antecedent moſt commonly is a word that goeth before the Relative, and is rehearſed again of the Relative.

The Relative agreeth with his Antecedent in Gender, Number, and Perſon: as, a Vir ſapit b qui pauca loquitur, *That man is wiſe that ſpeaketh few things* **or** *words.*

Carthaginienſes principes orbis terrarum videamini, Liv. 2 Sometimes the Subſtantive is underſtood; as, *pauca te volo*, i. e. *verba*: *brevi veniet*, i. e. *tempore*: *triſte lupus ſtabulis*, i. e. *negotium*. For heretofore *negotium* was uſed for *res*. See the figure *Ellipſis*. 3 'Tis controverted among Grammarians whether the Feminine ought to be prefer'd before the Neuter. Linacer and Alvarez think the Neuter is to be prefer'd. Voſſius is of the ſame opinion in his little Grammar, though in the other he proves the contrary. However in things inanimate the Adjective is uſually put in the Neuter gender.

Sometimes the Relative hath for his antecedent the whole reaſon that goeth before him, and then he ſhall be put in the Neuter gender and ſingular number: as, a In tempore veni, b quod omnium rerum eſt primum, *I came in ſeaſon, which is the chiefeſt thing of all.* **But if the Relative be referred to two clauſes or more, then the Relative ſhall be put in the plural number: as,** a Tu multum dormis, & aa ſæpe potas, b quæ ambo ſunt corpori inimica, *Thou ſleepeſt much, and drinkeſt often, both which things are naught for the body.*

When this Engliſh that, may be turned into this Engliſh which, it is a Relative: otherwiſe it is a Conjunction; which is called in Latine 1 **quòd or ut: and in making Latin, it may elegantly be put away by turning the Nominative caſe into the Accuſative, and the Verb into the Infinitive** 2 **mood: as,** Gaudeo a quòd tu bene b vales: Gaudeo a te bene b valere, *I am glad thou art in good health.* Jubeo a ut tu b abeas: Jubeo a te b abire, *I bid that thou go hence.*

Many antecedents ſingular, having a Conjunction copulative between them, will have a Relative plural; which Relative ſhall agree with the antecedent of the moſt worthy gender: as, a Imperium & aa dignitas b quæ petiiſti, *The rule and dignity which thou haſt required.*

But in things not apt to have life, the Neuter gender is moſt worthy: yea, and in ſuch caſe though the Subſtantives or Antecedents be of the Maſculine or of the Feminine gender, and none of them of the Neuter: yet may the Adjective or Relative be put in the Neuter gender: as, a Arcus & aa calami ſunt b bona, *The bow and arrows be good.* a Arcus & aa calami b quæ fregiſti, *The bow and arrows which thou haſt broken.*

The caſe of the 3 Relative.

When there cometh no Nominative caſe between the Relative and the Verb, the Re-

1 *Quod* which is commonly taken for a Conjunction, is really the Neuter of the Relative *qui, qua, quod,* See in the Latin Grammar the Remarks on the Conjunctions. 2 The expreſſion by the Infinitive is moſt elegant; though the other without ſufficient reaſon is condemned by Sanctius. 3 The Relative *Qui, qua, quod,* is moſt commonly to be conſidered as between two caſes

lative shall be the Nominative case to the Verb: as, Miser est a qui nummos b admiratur, *Wretched is that person which is in love with money.*

But when there cometh a Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such as the Verb will have after him: as, Felix b quem aa faciunt aliena a pericula cautum, *Happy is he whom other mens harms do make to beware.*

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the Substantive to the Adjective that is joyned with him, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, a quod omnium est b sordidissimum, *Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.*

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the Rule of the Relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb, like as the Relative doth: as: Hei mihi! qualis erat? Talis erat, b qualem nunquam a vidi.

Yet there is to be understood and noted, that the Relative is not alwaies governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb: as, b Quibus voluisti me gratias a habere, egi, *What persons thou willedst me to thank, I have thanked.*

Sometimes of a Participle: as, b Quibus rebus a adductus fecisti? *With what things moved didst thou it?*

Sometimes of the Gerund: as, b Quæ nunc non est a narrandi locus, *Which things at this present is no time to tell.*

Sometimes of the Preposition set before him: as, a Quem b in locum deducta res sit vides, *Unto what state the matter is now brought, thou seest.*

cases of the same Substantive: and so it agrees with the former in gender and number, and with the latter in case. As, *Ultra eum locum quo in loco Germani consederant.* Cæs. But usually the following case is understood, as being sufficiently expressed by the Relative. Sometimes on the contrary the Antecedent case is understood, and the latter expressd: as. *Populo ut placerent quas fecisset fabulas*, for *fabula placerent quas fabulas fecisset.* See more in the Latin Syntax.

Some

Sometimes of the Subſtantive that it doth accord with: as, Senties, [b] qui [a] vir ſim, *Thou ſhalt perceive what a fellow I am.* **Albeit in this manner of ſpeaking** qui **is an Indefinite, and not a Relative.**

Sometimes of a Noun partitive or diſtributive: as, [b] Quarum rerum, [a] utram minùs velim, non facilè poſſum exiſtimare, *Of the which two things whether I would with leſs will have, I cannot eaſily eſteem.*

Sometimes it is put in the Genitive caſe, by reaſon of a Subſtantive coming next after him: as, Ego illum non novi, [b] cujus [a] cauſâ hoc incipis, *I know him not, for whoſe cauſe thou beginneſt this matter.*

Sometimes it is otherwiſe governed of a Noun Subſtantive: as, Omnia tibi dabuntur, [b] quibus [a] opus habes, *All things ſhall be given thee which thou haſt need of.*

Sometimes of an Adverb: as, [b] Cui utrùm [a] obviam procedam, nondum ſtatui, *Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.*

Sometimes it is put in the Ablative caſe with this ſign than, **and is governed of the comparative degree coming after him: as,** Utere virtute, [b] quâ nihil eſt [a] melius, *Uſe vertue, than the which nothing is better.*

Sometimes it is not governed at all, but is put in the Ablative caſe abſolute: as, Quantus erat Julius Cæſar, [a b] quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingreſſi ſunt! *How worthy a man was Julius Cæſar, under whoſe conduct the Romans firſt entred into Britain!*

Alſo when it ſignifieth an inſtrument wherewith a thing is to be done, it is put in the Ablative caſe: as, Ferrum habuit, [b] quo ſe [a] occideret, *He had a knife wherewith he would have ſlain himſelf.*

When a Relative cometh between two Subſtantives of divers genders, it may indifferently accord with either of them: [1] **as,** [a] Avis, [b] quæ paſſer appellatur: **or,** Avis, [b] qui paſſer appellatur, *The bird which is called a ſparrow.* **Yea, though the Sub-**

1 If it agree with the former, it follows the analogy of the Latin Conſtruction, and is to be conſidered as between two caſes of the ſame Noun: as, *avis, quæ (avis) appellatur.* If it agree with with the latter, which is more elegant and uſual, it follows the Greek conſtruction; and is called an Helleniſme, of which ſee in the figures. But ſometimes it happens that the Relative agrees with a gender or number that is underſtood, and not with the antece-

ſtantives be of diverſe numbers alſo: as, Eſtne ea Lutetia, [b] quam nos [a] Pariſios dicimus? *Is not that called Lutetia that we do call Paris?* **Or elſe,** Eſtne ea Lutetia, [b] quos nos [a] Pariſios dicimus?

Conſtructions of Nouns Subſtantives.

When two Subſtantives come together betokening divers things, the latter ſhall be the Genitive caſe: [2] **as,** [a] Facundia [b] Cicerônis, *The eloquence of Cicero.* [a] Opus [b] Virgilii, *The work of Virgil.* [a] Amator [b] ſtudiorum, *a lover of ſtudies.* [a] Dogma [b] Platonis, *The opinion of Plato.* **But if they belong both to one thing, they ſhall be put both in one caſe: as,** [a] Pater meus [b] vir, amat [a] me [b] puerum, *My Father, being a man, loveth me a child.*

When the Engliſh of this word res **is put with an Adjective, ye may put away** res, **and put the Adjective in the Neuter gender, like a Subſtantive: as,** [a b] Multa me impedierunt, *Many things have letted me.* **And being ſo put, it may be the Subſtantive to an Adjective: as,** [a] Pauca his [b] ſimilia, *A few things like unto theſe.* [a] Nonnulla [b] hujuſmodi, *many things of this ſort.*

An Adjective in the Neuter gender, put alone without a Subſtantive, ſtandeth for a Subſtantive and may have a Genitive caſe after him, as if it were a Subſtantive: as, [a] Multum [b] lucri, *Much gain.* [a] Quantum [b] negotii? *How much buſineſs?* [a] Id [b] operis, *That work.*

Words betokening indowment of any quality or property, to the praiſe or diſpraiſe of a thing, coming after a Noun Subſtantive, or a Verb Subſtantive, may be put in the Ablative caſe,

antecedent which is expreſſed: as *Daret ut catenis fatale monſtrum, qua generoſius perire quærens,* &c. Hor. Where the relative *qua* is of the feminine gender, becauſe it relates to Cleopatra who is there ſpoken of, and not to *monſtrum* which is of the neuter gender. So *ſi tempus eſt ullum jure necandi homines, qua multa ſunt.* Cic. Where *qua* relates to *tempora* underſtood. Sometimes alſo it agrees with a Subſtantive taken from the ſenſe of the preceding period, as *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem,* &c. Liv. See more in the figure of Sylleſis. 2 Sometimes this genitive governs alſo another genitive; as *Qua fit hominum querela fronti tuæ,* Cic. *Magnam partem laudis hujus rei ad Libonium eſſe venturam.*

or in the [1] **Genitive: as,** a Puer b bona indole; **or** a Puer b bonæ indolis, *a child of good towardneſs:* a Puer b boni ingenii; **or,** a Puer b bono ingenio, *a child of a good wit.*

[2] Opus **and** uſus, **when they be Latin for** *need*, **require an Ablative caſe: as,** a Opus eſt mihi tuo b judicio, *I have need of thy judgment.* Viginti b minis a uſus eſt mihi filio, *My ſon hath need of twenty pounds.*

Conſtructions of Adjectives.

The Genitive caſe.

Adjectives that ſignifie deſire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and ſuch other like, require a Genitive caſe: as, a Cupidus b auri, *Covetous of money.* a Peritus b belli, *Expert of warfare.* a Ignarus b omnium, *Ignorant of all things* a Fidens b animi, *Bold of heart.* a Dubius b mentis, *Doubtful of mind.* a Memor b Præteriti, *Mindful of that is paſt.* Reus b furti, *Accuſed of theft.*

Nouns [3] **Partitives, and certain Interrogatives, with certain Nouns of number, require a Genitive caſe: as,** Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, ſolus, unus, medius, quiſque, quiſquis, quicunque, quidam, quis **for** aliquis, **or** quis **an Interrogative: as,** Unus, duo, tres, Primus, ſecundus, tertius, *&c.* **as,** a Aliquis b noſtrûm, a Primus b omnium.

When a queſtion is asked, the anſwer in Latin muſt be made by the ſame caſe of a Noun, Pronoun, or Participle, and by the ſame tenſe of a Verb that the queſtion is asked by: as, a Cujus eſt fundus? b Vicini. Quid a agitur in ludo literario? b Studetur. **Except a queſtion be asked by** Cujus, ja, jum, **as,** a Cuja eſt ſententia? b Ciceronis. **Or by a word that may govern divers caſes: as,** Quanti a emiſti librum? b Parvo. **Or except I muſt anſwer by one of theſe Poſſeſſives,** Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter: **as,** a Cujus eſt domus? non b veſtra, ſed bb noſtra.

1 The Genitive in theſe Conſtructions is the ſame as between two Subſtantives: and the Ablative is governed by a Prepoſition underſtood See the Latin Syntax. 2 Of *opus* and *uſus*, See the Latin Syntax. 3 The Genitive of the Partitive, Comparative and Superlative is governed of *ex numero*, or by the ſame Subſtantive underſtood. As, *Virginum ſapientiſſima*,

Nouns of the [4] **Comparative and the Superlative degree, being put partitively, that is to say, having after them this English,** of, **or** among, **require a Genitive case: as,** [b] Aurium [a] mollior est sinistra, *Of the ears, the left is the softer.* Cicero [b] Oratorum [a] eloquentissimus, *Cicero the most eloquent of Orators.*

Nouns of the Comparative degree, having than **or** by **after them, do cause the word following to be the Ablative case: as,** [a] Frigidior [b] glacie, *More cold than ice.* [a] Doctior [b] multo, *Better learned by a great deal.* Uno [b] pede [a] altior, *Higher by a foot.*

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a Dative case: as, Labor est [a] utilis [b] corpori, *Labour is profitable to the body.* [a] Æqualis [b] Hectori, *Equal to Hector,* [a] Idoneus [b] bello, *Fit for war.* [a] Jucundus [b] omnibus, *Pleasant to all persons.* [b] Parenti [a] supplex, *Suppliant to his father.* [b] Mihi [a] proprium, *Proper to me.*

Likewise Nouns Adjectives of the Passive signification in bilis, **and Participles in** dus: **as,** [1] Flebilis, [aa] flendus [b] omnibus, *To be lamented of all men.* [a] Formidabilis, [aa] formidandus [b] hosti, *To be feared of his enemy.*

The Accusative case.

The [5] **measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after Adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as,** Turris [a] alta [b] centum pedes, *A tower an hundred foot high.* Arbor [a] lata [b] tres digitos, *A tree three fingers broad.* Liber [a] crassus [b] tres pollices, *vel* [bb] tribus pollicibus, *A book three inches thick.*

for *Virgo Virginum sapientissima,* or *ex numero Virginum.* 4 Several other Adjectives in imitation of the Greeks govern a Genitive case, especially among the Poets. As, *Lassus viarum, felix ac libera legum, vini somnique benignus. Miror te purgatum illius morbi. Pauper argenti,* and the like. 5 The Noun of measure hath sometimes a Genitive, but in that case it depends on some general word understood. As, *Arcola longa pedum denum,* Where *mensurâ, spatio,* or *longitudine* is understood.

The Ablative Caſe.

ADjectives ſignifying fulneſs, emptineſs, plenty, or wanting, require an [1] Ablative caſe, ſometimes a Genitive: as, [b] Copiis [a] abundans. Crura [b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [b] iræ, ab irâ. Nulla epiſtola [a] inanis [b] re aliquâ. [a] Ditiſſimus [b] agri. Stultorum [a] plena ſunt omniæ. Quis, niſi [b] mentis [a] inops, oblatum reſpuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] ſceleriſque [a] purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. [a] Expers omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

Theſe Adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, **with ſuch others, will have an** [2] **Ablative caſe: as**, [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculis. [b] Virtute [a] præditus. [b] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, **and** contentus, **may inſtead of the Ablative caſe have an Infinitive Mood of a Verb: as**, [a] Dignus [b] laudari, *Worthy to be praiſed.* [a] Contentus in pace [b] vivere, *Content to live in peace.*

Conſtructions of the Pronoun.

Theſe Genitive caſes of the Primitives, Mei, tui, ſui, noſtri, **and** veſtri, **be uſed when ſuffering or paſſion is ſignified: as**, [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] mei. **But when poſſeſſion is ſignified**, Meus, tuus, ſuus, noſter, **and** veſter **be uſed: as**, [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tua.

Theſe Genitive caſes, Noſtrûm, veſtrûm, **be uſed after Diſtributives, Partitives, Comparatives, and Superlatives: as**, [a] Nemo [b] veſtrum. [a] Aliquis, [b] noſtrum. [a] Major [b] veſtrûm. [a] Maximus natu [b] noſtrûm.

Conſtruction of the Verb: and firſt with *The Nominative caſe.*

SUm, forem, fio, exiſto, **and certain Verbs paſſives: as**, Dicor, vocor, ſalutor, appellor, habeor, exiſtimor, videor, **with other like, will have ſuch**

[1] This Ablative is governed of a Prepoſition underſtood. For *vacuus curis*, is for *à curis*. *Laude dignus* for *de laude*. Sometimes alſo the Prepoſition is expreſſed; as, *locus à frumento copioſus*. Cic. *Liber à delictis*. Idem. *Inops à verbis, ab amicis*. Idem. The Genitive depends on a general Noun underſtood, as, *copia, negotium, res*, &c. So *vacuus curarum*, is for *re curarum*, as

case after them as they have before them: [3] as, [a] Fama [aa] est [b] malum, *Fame is an evil thing.* [a] Malus culturâ [aa] fit [b] bonus, *An evil person by due ordering* or *governance is made good.* [a] Crœsus [aa] vocatur [b] dives, *Crœsus is called rich.* [a] Horatius [aa] salutatur [b] Poeta, *Horace is saluted by the name of a Poet.* Malo [a] te [a] divitem [aa] esse quam haberi. *I had rather thou were rich indeed, than so accounted.*

Also Verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called Verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a Nominative case of the doer or sufferer; so may they have after them a Nominative case of a Noun or Participle, declaring the manner of circumstance of the doing or suffering: as, [a] Incedo [b] claudus, *I go lame.* [a] Petrus [aa] dormit [b] securus, *Peter sleepeth void of care.* [a] Tu [aa] cubas [b] supinus. *Thou liest in bed with thy face upward.* [a] Somnias [b] vigilans, *Thou dreamest waking.* [a] Studeto [b] stans, *Study thou standing.* And likewise in the Accusative case: as, Non decet [a] quenquam [aa] meiere [b] currentem, aut mandentem, *It doth not become any to piss running or eating.*

And generally, when the word that goeth before the Verb, and the word that cometh after the Verb belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the Verb be transitive or intransitive, of what kind soever the Verb be: as, [a] Loquor [b] frequens, *I speak often.* [a] Taceo [b] multus, *I hold my peace much.* [a] Scribo epistolas [b] rarissimus, *I write letters very seldom.* Ne [a] assuescas [aa] bibere vinum [b] jejunus, *accustom not thy self to drink Wine next thy heart,* or *not having eaten somewhat before.*

we find in Phædrus, *res cibi* for *cibus*, and in Plautus, *res voluptarum*, for *voluptates*. 2 And sometimes also a Genitive; as, *Contentus libertatis*. Liv. *Suscipe curam & cogitationem dignissimam tua virtutis*. Cic. *Indignus avarum*. Id. But the construction with an Ablative is most natural. 3 The reason why these Verbs change nothing in the construction is because they mark only the union and connection of words. and the respect they have one to another. If we meet with a Genitive case after these Verbs, they have nevertheless the same case after as before them. but the same word is understood, as, *Hic liber est Petri*, that is, *Hic liber est liber Petri.*

The Genitive caſe.

THis Verb ſum, **when it betokeneth or importeth poſſeſſion, owing, or otherwiſe pertaining to a thing, as betoken, property, duty, or guiſe, it cauſeth the Noun, Pronoun, or Participle following to be put in the Genitive caſe:** as, Hæc veſtis [a] eſt [b] patris, *This garment is my fathers.* [1] Inſipientis [a] eſt dicere, non putaram, *It is the property of a fool to ſay, I had not thought.* Extremæ [a] eſt [b] dementiæ diſcere dediſcenda. *It is a point of the greateſt folly in the world to learn things that muſt afterward be learned otherwiſe.* [b] Orantis [a] eſt nihil niſi cœleſtia cogitare, *It is the duty of a man that is ſaying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things.* **Except that theſe Pronouns,** Meus, tuus, ſuus, noſter, **and** veſter, **ſhall in ſuch manner of ſpeaking be uſed in the Nominative caſe** [2]: **as,** Hic codex [a] eſt [b] meus, *This book is mine.* Hæc domus [a] eſt [b] veſtra, *This houſe is yours.* Non [a] eſt mentiri [b] meum, *It is not my guiſe* (or *property*) *to lie.* [b] Noſtrum [a] eſt injuriam non inferre, *It is our parts not to do wrong.* [b] Tuum [a] eſt omnia juxta pati, *it is thy part* (or *duty*) *to ſuffer all things alike.*

Verbs that betoken to eſteem or regard, require a [3] **Genitive caſe betokening the value: as,** [b] Parvi [a] ducitur probitas, *Honeſty is reckoned little worth.* [b] Maximi [a] penditur nobilitas, *Nobility of birth is very much regarded.*

Verbs of accuſing, condemning, warning, purging, quitting, or abſolving, will have a Genitive caſe of the crime, or of the cauſe, or of the thing that one is accuſed, condemned, or warned of: or elſe an Ablative caſe, moſt commonly without a Preposition: as, Hic [b] furti ſe [a] alligat, *vel* [bb] furto.

1 In this Conſtruction with a Genitive a Subſtantive is underſtood, on which it depends. As, *Sum ejus opinionis*, that is, *Vir, Philoſophus, Doctor. Non eſt Regis*, that is, *officium. Hæc veſtis eſt patris*, that is, *hæc veſtis eſt veſtis patris.* 2 The reaſon of this is, becauſe they are Adjectives and agree with the Subſtantive in the Nominative caſe. 3 Theſe Genitives depend on the common word *pretio* underſtood. As, *Parvi ducitur probitas*, that is, *parvi æſtimatur pretio.* 4 The Genitives alſo in theſe Conſtructions depend on the common word, as *actione, crimine, cauſa, pœna*, and the like. As, *Arceſſere Majeſtatis*, that is, *crimine Majeſtatis*; and the Ablative is governed of a Prepoſition

[a] Admonuit [b] me errati, *vel* [bb] errato, [b] De pecuniis repetundis [a] damnatus eſt.

Satago, [5] miſereor, [6] miſereſco, **require a Genitive caſe: as,** [b] Rerum ſuarum [a] ſatagit. [a] Miſerere [b] mei Deus.

Reminiſcor, obliviſcor, recordor, **and** Memini **will have a Genitive, or an Accuſative caſe: as,** [a] Reminiſcor [b] hiſtoriæ. Obliviſcor [b] carminis. [a] Recordor [b] pueritiam. [a] Obliviſcor [b] lectionem. [a] Memini [b] tui, *vel* [bb] te, *I remember thee.* [a] Memini [b] de te, *I ſpeak of thee.* [a] Egeo, **or** [a] indigeo [b] tui, **or** [bb] te. [a] Potior [b] urbis, *I conquer the city.* [a] Potior [b] voto, *I obtain my deſire.*

The Dative caſe.

ALL manner of Verbs put acquiſitively, that is to ſay, with theſe tokens to **or** for **after them, will have a Dative caſe: as,** Non [b] omnibus [a] dormio, *I ſleep not to all men.* [b] Huic [a] habeo, non [b] tibi, *I have it for this man and not for thee.*

To this rule do alſo belong Verbs betokening

to
- **Profit or diſprofit: as,** Commodo, incommodo, noceo.
- **Compare: as,** Comparo, compono, confero.
- **Give or reſtore: as,** Dono, reddo, refero.
- **Promiſe or to pay: as,** Promitto, polliceor, ſolvo.
- **Command or ſhew: as,** Impero, indico, monſtro.
- **Truſt: as,** Fido, confido, fidem habeo.
- **Obey or be againſt: as,** Obedio, adulor, repugno.
- **Threaten or to be angry with: as,** Minor, indignor, iraſcor.

Alſo Sum, **with his compounds, except** Poſſum. **Alſo Verbs compounded with** ſatis, bene **and** malè: **as,** Satisfacio, benefacio, malefacio: **Finally, certain Verbs compounded with theſe Prepoſitions,** Præ, ad, con, ſub, ante, poſt, ob, in, **and** inter, **will have a Dative caſe: as,** Præluceo, adjaceo, condono, ſub-

ſition underſtood: Which is ſometimes expreſſed; as, *Damnatus de Majeſtate.* Cic. 5 *Rerum ſuarum ſatagit*, is for *agit ſat rerum ſuarum*, where *ſat* is inſtead of an Accuſative, coming from *ſatu* which is an old Noun, as *magu* and *potu*. 6 *Miſereor* is read with a Dative, but not amongſt the pureſt Authors. 7 The Accuſative is the regular Conſtruction of Verbs Active, and the Genitive depends on a Subſtantive underſtood. As, *Memini malorum*, that is, *memoriam malorum. Venit in mentem illius dicti*: that is, *recordatio illius dicti.*

oleo, anteſto, poſthabeo, objicio, inſulto, interſero.

This Verb Sum, es, fui, **may oftentimes be ſet for** habeo; **and then the word that ſeemeth in the Engliſh for the Nominative caſe, ſhall be put in the Dative, and the word that ſeemeth to be the Accuſative caſe, ſhall be the Nominative: as,** a Eſt b mihi a mater, *I have a mother.* Non a eſt b mihi a argentum, *I have no money.* **But if** Sum **be the Infinitive Mood. this Nominative ſhall be turned into the Accuſative: as,** Scio b tibi non a eſſe a argentum, *I know thou haſt no mony.*

Alſo when Sum **hath after him a Nominative caſe and a Dative, the word that is the Nominative caſe, may be alſo the Dative: ſo that** Sum **may in ſuch manner of ſpeaking be conſtrued with a double Dative caſe: as,** a Sum b tibi bb præſidio, *I am to thee a ſafegard.* Hæc res a eſt b mihi bb voluptati, *This thing is to me a pleaſure.*

And not only Sum, **but alſo many other** 1 **Verbs may in ſuch manner of ſpeaking have a double Dative caſe; one of the perſon, and another of the thing: as,** a Do b tibi veſtem bb pignori. a Verto hoc b tibi vitio. Hoc tu b tibi bb laudi a ducis 2.

The Accuſative caſe.

Verbs Tranſitives are all ſuch as have after them an Accuſative caſe of the doer or ſufferer, whether they be Active, Commune, or Deponent: as, Uſus b promptos a facit. Fœminæ a ludificantur b viros. a Largitur b pecuniam.

Alſo Verbs Neuters may have an Accuſative caſe of their own 3 **ſignification as,** Endymionis b ſomnum a dormis. a Gaudeo b gaudium. a Vivo b vitam.

Verbs of asking, teaching, and arraying, will have two Accuſative caſes; one of the ſufferer, and another of the thing: as, a Rogo b te bb pecuniam. a Docebo b te bb literas. b Quod bb te jamdudum a hortor. a Exuo b me bb gladium.

1 Such are *habeo, do, verto, tribuo, duco, relinquo, puto,* and ſome others. 2 Hither may be referred theſe expreſſions, *Eſt mihi nomen Petro; Cui nunc cognomen Julo:* Though we ſay alſo by appoſition, *cui cognomen Julus.* Or with a Genitive *Cognomen Juli* as *Flumen Rheni.* 3 As alſo when they are taken in a Metaphorical ſenſe; as, *Ambulare maria, & terras navigare.* Cic. *Ardebat Alexin.* Virg. The reaſon of this conſtruction ſee in the Latin Syntax. 4 Here the Prepoſition is underſtood, which in all modern Languages is expreſſed. But in Latin 'tis omitted. as Sanctius obſerves; becauſe it would cauſe an ambiguity, as if one ſay, *tetigi illum cum haſtâ,*

The Ablative [4] *Case.*

ALL Verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign with **before it, or of the cause, or of the manner of doing: as,** [a] Ferit eum [b] gladio. [a] Taceo [b] metu. Summâ [b] eloquentiâ causam [a] egit.

The Word of price is put after Verbs in the Ablative case: as, [a] Vendidi [b] auro. [a] Emptus sum [b] argento: **Except these Genitives, when they be put alone without** [5] **Substantives,** Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: **as,** [b] Quanti [a] mercatus es hunc equum? Certe [b] pluris quàm [a] vellem. **Saving that after Verbs of price we shall always use these Adverbs,** Cariùs, viliùs, meliùs, **and** pejùs, **instead of their casuals.**

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading, or unloading, will have an Ablative case [6]**: as,** [a] Affluis [b] opibus. [a] Cares [b] virtute, [a] Expleo te [b] fabulis. [a] Spoliavit me [a] bonis omnibus. [a] Oneras stomachum [b] cibo. [a] Levabo te hoc [b] onere. **Likewise** Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, impertio, [7] impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an Ablative case, with à, ab, è, ex, **or** de: **as,** [a] Accepit literas [b] à Petro. [a] Audivi [b] ex longè. Longè [a] distat [b] à nobis. [a] Eripui te [b] è malis. **And this Ablative after Verbs of taking away may be turned into the Dative: as,** [a] Subtraxit [b] mihi cingulum. [a] Eripuit [b] illi vitam [8].

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, [a] Præfero hunc multis [b] gradibus, *I prefer this man by many degrees.* [b] Paulo intervallo illum [a] superat. *He is beyond the other but a little space.*

hastâ, it might be doubted whether you touched him and his lance, or him with a lance. 5 But here a word of the Ablative case is understood; as, *Pluris quam vellem*, for *pretio pluris aris quam vellem.* 6 This construction as well as the former depends on a Preposition understood; which sometimes is expressed; as, *Hæc à custodibus militum vacabat hora.* Cæs. 7 See more of these in the Latin Syntax. 8 There are other constructions like these, where the Preposition is understood; as *Cavere malo* for *à malo*, *Cibo prohibere & tecto.* Cic. *Liberare, curâ, infamiâ.* Idem, *&c.*

A Noun or Pronoun Substantive, joyned with a Participle expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative [1] case absolute: as, a Rege b veniente, hostes fugerunt, *The King coming the enemies fled.* a Mê b duce, vinces, *I being captain, thou shalt overcome.*

And it may be resolved by any of these words, Dum, cum, quando, si, quamquam, postquam: as, a Rege b veniente; *id est,* Dum veniret Rex. a Me b duce; *id est,* Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a [2] Preposition, or sometimes a Dative of the doer: as, Virgilius a legitur b à me. b Tibi fama a petatur. And the same Ablative or Dative shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the Active: as, a Ego b lego Virgilium. a Petas b tu famam.

[3] Gerunds.

GErunds and Supines will have such cases as the Verbs they come of: as, Otium a scribendi b literas. Ad a consulendum b tibi. a Auditum b Poëtas.

WHen the English of the Infinitive mood cometh after any of these Nouns Substantives, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio,

1 This Ablative, though called absolute, is alwaies governed by a Preposition understood. As, *Me consule,* that is *sub me consule. Regnâ venturâ,* that is *de Regnâ venturâ.* See more in the Latin Syntax. 2 Here the case is not governed of the Passive but of the Preposition. For the Passive hath no need but of a Nominative to make its Construction perfect. As, *Amantur boni.* If *ab omnibus* is added, 'tis *ab* that governs the case, and not *amantur.* And that the Passives are indifferent to this regimen, may appear from Tully's using *per* and *ab* promiscuously; as, *Nisi ab improbis expulsus essem, and per bonos restitutus. De mercenariis nisi jam aliquid factum est per Flaccum, fiet à me.* 3 Concerning the nature of Gerunds see the Latin Grammar.

gestus,

geſtus, ſatietas, poteſtas, licentia, conſuetudo, conſilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the Verb ſhould be of the Active voice, it ſhall be made by the Gerund in di: And the ſame Gerund in di, is uſed alſo after certain Adjectives: as, a Cupidus b viſendi. a Certus b eundi. a Peritus b jaculandi. a Gnarus b bellandi.

When ye have an Engliſh of the Participle of the preſent tenſe, with this ſign of or with, coming after a Noun Adjective, it ſhall in Latin-making be put in the Gerund in do: as, a Deſeſſus ſum b ambulando, *I am weary of walking.*

Alſo the Engliſh of the Participle of the Preſent tenſe coming without a Subſtantive, with this ſign in or by before him, ſhall in Latin-making be put in the Gerund in do: as, Cæſar, b dando, b ſublevando, b ignoſcendo, gloriam a adeptus eſt. b In apparando totum hunc a conſumunt diem. And the ſame Gerund in do is uſed either without a Prepoſition, or with one of theſe Prepoſitions, A, ab, de, e, ex, cum, in, pro: as, Deterrent a à b bibendo. a Ab b amando. Cogitat a de b edendo. Ratio bene ſcribendi a cum b loquendo conjuncta eſt.

THE Engliſh of the Infinitive mood, coming after a reaſon, and ſhewing the cauſe of a reaſon, may be put in the Gerund in dum: as, Dies mihi ut ſatis ſit a ad b agendum, vereor, *I fear that a whole day will not be enough for me to do my buſineſs.*

The Gerund in dum is uſed after one of theſe Prepoſitions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, a Ad b capiendum hoſtes. a Ob (*vel* a propter) b redimendum captivos. a Inter b cœnandum. a Ante b damnandum.

And when ye have this Engliſh muſt or ought in a reaſon, where it ſeemeth to be made by this Verb oportet, it may be put in the Gerund in dum, with this Verb eſt ſet imperſonally; and then the word that ſeemeth in the Engliſh, to be the Nominative caſe, ſhall be put in the Dative: as, a Abeundum eſt b mihi, *I muſt go hence.*

Supines.

THE firſt Supine hath his Active ſignification, and is put after Verbs and Participles, that betoken moving to a place: as, a Eo b cubitum. b Spectatum a admiſſi, riſum teneatis amici?

The latter Supine hath his Paſſive ſignification, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odioſus, mirabilis, optimus, and ſuch like. And the ſame Supine may alſo be turned into the Infinitive mood Paſſive: as it may be indifferently ſaid in Latin, a Facile b factu, or a Facile b fieri, *Eaſy to be done.* a Turpe b dictu, or a Turpe b dici, *Unhoneſt to be ſpoken.*

The Time.

NOuns that betoken part of time, be commonly put in the Ablative caſe: as, b Nocte a vigilas. b Luce a dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceaſing or intermiſſion, be commonly uſed in the Accuſative caſe: as, Sexaginta b annos a natus. b Hyemem totam a ſtertis.

Space of place.

NOuns that betoken ſpace between place and place, be commonly put in the Accuſative caſe: as, b Pedem hinc ne a diſceſſeris, *Go not thou a foot from this* 2 *place.*

A Place.

NOuns Appellatives or Names of great Places, be put with a 3 Prepoſition, if they follow a Verb that ſignifieth, *In a place, To a place, From a place,* or *By a place*: as, a Vivo b in Anglia. b Veni per Galliam bb in Italiam. a Proficiſcor b ex urbe.

In a place or at a place, if the place be a proper

3 Here the Ablative and Accuſative both are governed of Prepoſitions underſtood, which with the Accuſative is often expreſſed; as *Intra annos quatuordecim*, Cæſ. *Paucos ante menſes, aliquot poſt annos.* 2 Nouns of meaſure have ſometimes a Genitive *Pyramides latæ pedum ſeptuaginta.* Plin. But a general word is underſtood of which it is governed, as *Menſurâ, ſpatio,* or *longitudine.* 5 And frequently too without a Prepoſition. as, *Sardiniam veni,* Cæſar. *Ægypto remeans.* Tac.

4 Theſe

4 name of the first or second Declension and the ſingular number, it ſhall be put in the Genitive caſe: as, a Vixit b Londini. a Studuit b Oxoniæ.

And theſe Nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewiſe uſed: as, a Procumbit b humi bos. b Militiæ a enutritus eſt. b Domi bb bellique otioſi a vivitis.

But if the place be of the third Declenſion: or the plural number, it ſhall be put in the Dative, or in the Ablative caſe: as, a Militavit b Carthagini, or bb Carthagine. b Athenis a natus eſt. Likewiſe we ſay, b Ruri, or bb Rure a educatus eſt.

To a place, if the place be a proper name, it ſhall be put in the Accuſative caſe without a 5 Prepoſition: as, a Eo b Romam. Likewiſe, a Confero me b domum. a Recipio me b rus.

From a Place or By a place, if the place be a proper name, it ſhall be put in the Ablative caſe without a Prepoſition: as, Diſceſſit b Londino. a Profectus eſt b Londino (*vel* per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewiſe uſed: as, a Abiit b domo. b Rure a reverſus eſt.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative 6 caſe before him; and this word it or there is commonly his ſign: as, Decet, *it becometh.* a Oportet b aliquem eſſe, *There muſt be ſome body.* But if he hath neither of theſe two words before him, then the word that ſeemeth to be the Nominative caſe, ſhall be ſuch caſe as the Verb Impersonal will have after him: as, b Me a oportet, *I muſt.* b Tibi a licet, *Thou mayeſt.*

7 Intereſt, reſert, and eſt for intereſt, require a Genitive caſe of all caſual words, except Meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ and cujâ, the Ablative caſes of the

4 Theſe Nouns are ſometimes found with a Prepoſition, as, *Naves longæ in Hiſpali faciendas curavit.* Cæſ. *In Alexandriâ.* Cic. And on the contrary Names of Provinces in the Genitive, as, *Sicilia cum eſſent.* 5 Here the Prepoſition *in* is underſtood. And the Prepoſition ſometimes is expreſſed, as, *Curſus ad Brundiſium.* Cic. See more at large of theſe Conſtructions in the Latin Syntax. 6 Theſe Verbs which are called Impersonals have ſometimes a Nominative expreſſed, as, *Non te hæc pudent?* Ter. *Quem neque pudet quicquam.* Idem: but alwaies underſtood, as, *Decet* for *hæc res decet.* 7 Some will have theſe caſes to be Accuſatives of the Neuter Gender, as, *Intereſt meâ* for *inter mea negotia.* Others Ablatives of the Feminine Gender, as, *Refert meâ* for *in re meâ.* See the Latin Syntax.

Pro-

Pronouns poſſeſſives: as, a Intereſt b omnium recte agere. b Tuâ a refert teipſum nôſſe.

Certain Impersonals require a Dative caſe: as, Libet, licet, patet, liquet, conſtat, placet, expedit, prodeſt, ſufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, **and other like. Some will have an Accuſative caſe only: as,** Delectat, Decet, juvat, oportet. **Some beſide the Accuſative caſe will have alſo a Genitive: as,** bb Noſtri b noſmet a pœnitet. b Me bb civitatis a tædet. a Pudet b me bb negligentiæ. a Miſeret b me bb tui. b Me bb illorum a miſereſcit.

Verbs Impersonals of the Paſſive voice, being formed of Neuters, do govern ſuch caſes as the Verbs Neuters which they come of: as, Parcatur b ſumptui, *Let coſt be ſpared.* **Becauſe we ſay,** a Parcamus b pecuniæ, *Let us ſpare coſt.*

A Verb Impersonal of the Paſſive voice hath like caſe as other Verbs Paſſive have: as b Benefit multis b à principe. **Yet many times the caſe is not expreſſed, but underſtood: as,** Maximâ vi a certatur? *ſubaudi* b ab illis.

When a deed is ſignified to be done of many, the Verb being a Verb Neuter, we may well change the Verb Neuter into the Impersonal in tur: as, b in ignem poſita eſt, a fletur.

A Participle.

PArticiples govern ſuch caſes as the Verbs that they come of: as, a Fruiturus b amicis. a Conſulens b tibi. a Diligendus ab omnibus.

Here note, that Participles may four manner of ways be changed into Nouns: the firſt is when the voice of a Participle is conſtrued with another caſe than the Verb that it cometh of: as, a Appetens b vini, *Greedy of wine.*

The [1] ſecond, when it is compounded with a Preposition, which the Verb that it cometh of cannot be compounded withal: as, Indoctus, innocens.

[1] That Participles become Nouns, when they are compounded with a Preposition, and when they are compared, is the Opinion of Sanctius. But Voſſius maintains the contrary, and ſays that *Inſperante Pamphilo* in Terence, and *Inſcientibus nobis*, are Participles, and are the ſame as, *me ſperante, me ſciente.* The ſame is that of Horace, *Dicam inditum ore alio.* And as to their compariſon, we find in Tully, *Habeas eos à me commendatiſſimos,*

The third when it formeth all the degrees of comparison: as, Amans, amantior, amantissimus: Doctus, doctior, doctissimus.

The fourth, when it hath no respect, nor expreſs difference of time: as, Homo laudatus, *a man laudable.* Puer amandus, *id est,* amari dignus. *A child worthy to be loved.* **And all these are properly called Nouns Participles.**

Participles when they be changed into Nouns require a Genitive 2 **case: as,** a Fugitans b litium. a Indoctus b pilæ. a Cupientissimus b tui. b Lactis a abundans.

These Participial voices, Perosus, exosus, pertæsus, **have alwaies the Active signification, when they govern an Accusative case; as,** Exosus b sævitiam, *Hating cruelty.* b Vitam a pertæsus, *Weary of life.*

The Adverb.

Adverbs of quantity, time and place, do require a Genitive 3 **case: as,** a Multùm b lucri. a Tunc b temporis. b Ubique a gentium.

Certain Adverbs will have a Dative case, like as the Nouns that they come of: as, Venit a obviàm b illi. Canit a similiter b huic.

These Datives be used adverbially, Tempori, luci, vesperi: **as,** Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Duci laborandum.

Certain Adverbs will have an Accusative case of the Preposition that they come of: as, a Propiùs b urbem. a Proxime b castra.

Where note that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into Adverbs.

datissimus, and in another place, *Tu sic habeto me à causis nunquam districtiorem fuisse.* These and several others Vossius maintains to be Participles, because they denote time as much as their Positives. 2 This regimen is the same as that of two Substantives, for *amans virtutis* is as much as *amator virtutis.* The reason of this regimen is because these Participles supply the place of Nouns Substantives. *Instar* is a Substantive. *Ergo* comes from the Greek Ablative ἔργῳ. *Pridie* and *postridie* from the Ablative *die.* The Adverbs of Quantity being derived from Adjectives, retain their nature, and suppose *negotium* for their Substantive.

The Conjunction.

COnjunctions **Copulatives and Diſjunctives, and theſe four**, Quàm, niſi, prætèrquam, an, **couple like caſes: as,** a Xenophon, & b Plato fuêre æquales, **And ſometimes they be put between divers** 1 **caſes: as,** a Studui b Romæ & bb Athenis. Eſt a liber b meus & bb fratris. a Emi fundum centum b nummis & bb pluris.

Conjunctives Copulatives and Diſjunctives, moſt commonly joyn like moods and tenſes together: as, a Petrus & Joannes b precabantur & bb docebant. **And ſometimes divers tenſes: as,** Et b habetur & bb referetur tibi à me a gratia.

The Prepoſition.

SOmetimes this 2 **Prepoſition In is not expreſſed but underſtood, and the caſual word nevertheleſs put in the Ablative caſe: as,** Habeo te b loco parentis; *id eſt,* a in b loco.

A Verb compound ſometime requireth the caſe of the Prepoſition that he is compounded withall: as, a Exeo b domo. a Prætereo b te inſalutatum. a Adeo b templum.

The Interjection.

CErtain 3 **Interjections require a Nominative caſe: as,** a O feſtus b dies hominis. **Certain a Dative: as,** a Hei b mihi. **Certain an Accuſative: as,** a Heu b ſtirpem inviſam. **Certain a Vocative: as,** a Proh ſancte b Jupiter. **And the ſame** Proh **will have an Accuſative caſe: as,** a Proh Deum atque hominum b fidem.

1 But then the conſtruction is figurative. and if we reſolve the phraſe into its ſimple conſtruction, we ſhall find the Conjunction couples like caſes. For *Studui Romæ & Athenis*, is for *ſtudui in urbe Roma, & in Athenis. Eſt liber meus & fratris*, for. *eſt liber meus & liber fratris. Emi centum aureis & pluris*, for *emi centum aureis & pretio pluris aris*, and ſo in others. 2 The uſe of the Prepoſition is ſo general in all languages, that there is ſcarce any expreſſion or conſtruction but depends on it: as we ſhall make appear in the Latin Syntax. 3 The caſe which we uſually attribute to the Interjection depends on a Verb underſtood. See the Latin Syntax.

GUILIEL-

GUILIELMI LILII

ad ſuos Diſcipulos Pædagogica, ſeu

CARMEN DE MORIBUS.

QUI mihi diſcipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem diſcute ſomnum:
Templa petas ſupplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies ſit lota manuſque;
Sint nitidæ veſtes, comptaque cæſaries.
Deſidiam fugiens, cùm te Schola noſtra vocârit,
Adſis; nulla pigræ ſit tibi cauſa moræ.
Me Præceptorem cum videris, ore ſaluta,
Et condiſcipulos ordine quoſque tuos.
Tu quoque ſac ſedeas, ubi te ſediſſe jubemus;
Inque loco, niſi ſis juſſus abire, mane.
Ac magis ut quiſque eſt Doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ ſede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint ſemper ſtudiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, ſcribes; at ſingula rectè;
Nec macula, aut ſcriptis menda ſit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inſeruiſſe decet:
Sæpe recognoſcas tibi lecta, animoque revolvas;
Si dubites, nunc hos conſule, nunc alios.
Qui dubitat, qui ſæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Diſce Puer quæſo, noli dediſcere quicquam,
Nè mens te intimulet conſcia deſidiæ.
Siſque animo attentus: quid enim docuiſſe juvabit,
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile eſt, quod non ſolertia vincat:
Invigila, & parta eſt gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus, nec ſemina profert,
Ni ſit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium ſi non exercitet, ipſum
Tempus & amittit, ſpem ſimul ingenii.
Eſt etiam ſemper lex in ſermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens ſtudio, ſubmiſsâ voce loquêris;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, diſcantur ad unguem:
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quiſquam dicturo ſuggerat ullum;
Quod puero exitium non mediocre parit.

Si

Si quicquam rogito, ſic reſpondere ſtudebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Eſt virtus medium, quod tenuiſſe juvat.
Et quoties loqueris, memor eſto loquare Latinè;
Et veluti ſcopulos barbara verba fuge.
Præterea ſocios, quoties te cunque rogabunt,
Inſtrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licet indoctiſſimus eſſet
Ipſe brevi reliquis doctior eſſe queat.
Sed tu nec ſtolidos imitabere Grammaticaſtros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore eſt,
Quem non authorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè ſi vis cognoſcere leges,
Diſcere ſi cupias cultiùs ore loqui;
Addiſcas veterum clariſſima ſcripta virorum,
Et quos authores turba Latina docet.
Nunc te Virgilius, nunc ipſe Terentius optat,
Nunc ſimul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter ſomnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (ſtudio virtutis honeſtæ
Poſthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus eſt cordi, manibus, pedibuſve ſodales,
Aut alio quovis ſollicitare modo:
Eſt alius, qui ſe dum clarum ſanguine jactat,
Inſultſo reliquis improbat ore genus.
Te tam prava ſequi nolim veſtigia morum:
Ne tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis, emeſve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Inſuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil niſi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis: Martis & arma procul.
Nil penitus dices, quod turpe, aut non ſit honeſtum;
Eſt vitæ, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre;
Jurare aut magni nomina ſacra Dei.
Denique ſervabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties iſque rediſque feres.
Effuge vel cauſas, faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis diſplicuiſſe potes.

FINIS

434393

BREVISSIMA INSTITUTIO
SEU RATIO
GRAMMATICES
COGNOSCENDÆ,

Ad omnium Puerorum utilitatem præscripta:

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcipit.

Additis subinde Observationibus utilissimis, ex Despauterio, Alvaro, Sanctio, Vossio, Busbeio, &, *quotquot nuper scripsere, Grammaticis Latinis;*

Quæ universam artem Grammaticam exhauriunt.

OXONII,
E THEATRO *SHELDONIANO.*
An. Dom. MDCXCIX.

STUDIUM GRAMMATICES

omnibus esse necessarium.

GRammatices labor est parvus; sed fructus in illa est
Non parvus. Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA eſt recte ſcribendi atque loquendi ars.

GRAMMATICÆ quatuor ſunt partes,

Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Proſodia.

DE ORTHOGRAPHIA,

ORthographia eſt recte ſcribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio ſit formanda literis: ut: *Lectio*, non *lexio*: ab ὀρθός, *rectus*; & γραφή, *ſcriptura*.

De Literis.

EX viginti duabus literis, quinque ſunt vocales; *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca eſt. Ex quibus varie diſpoſitis coaleſcunt diphthongi quinque; *æ, au, œ, ei, eu*: ut *Muſæ, Audio, Cœlum, Hei, Euge*. Reliquæ literæ conſonantes appellantur: quarum novem ſunt [2] mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t*.

Septem autem ſunt ſemivocales; *l, m, n, r, ſ, x, z*. Ex totâ naturâ differant.

1 Literarum numerus non rectè à Grammaticis ſtatuitur; cum *c, q,* & etiam *k*, eadem ſint litera: & *b* non magis litera ſit apud Latinos quam Græcos; & *y* ſpecie non differat ab *u*: & *x*, & *z*, non litera ſint unica, ſed duarum literarum compendia: & contra *j* & *v* conſonæ male eædem cenſeanturliteræ ac *i* & *u* vocales, cum

Quare, ſi rem ad rationis trutinam expendamus, videntur tantum eſſe literæ novendecim; nempe quinque vocales *a, e, i, o, u*: & 14. conſonantes; *b, c, d, f, g, lod, l, m, n, p, r, ſ, t, Vau*. 2 Non verum eſt quod aiunt Grammatici, mutas habere ſonum obſcuriorem, ſemivocales clariorem; nec mutas eſſe quia vocalis ſequitur, & ſemivocales quia præcedit; ſed vera appellationis ratio eſt, quod mutæ, contra quam in ſemivocalibus fit, nullum habeant ſonum, niſi vocales ſuum communicent. Nam *b.* aut *c*, citra vocalis certæ opem pronunciari nequeunt: at linguam criſpando, efflandoque *r* quodammodo efformaveris; ſibilum edendo *ſ* extuleris: parque ratio in cæteris ſemivocalibus.

quibus quatuor vocantur etiam [1] liquidæ; *l, m, n, r*; *S* vero ſuæ cujuſdam poteſtatis litera eſt; quæ interdum etiam liqueſcit. [2] *X* & *Z* duplices ſunt conſonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

[1] Liquida eſt quæ poſt mutam in eadem ſyllabâ poſita liqueſcit, hoc eſt, vim producendi ſyllabam amittit. Ex his *m* & *n* non niſi in Græcis dictionibus liqueſcunt. Etiam ſi laxius vocem liquidæ ſumas, *s* & *v* conſonum iisaccenſere poſſis; nam *s* in fine vocis apud antiquos liqueſcit; ut, *falcibu'* pro *falcibus*: & *v* conſonum ſi præceſſerit *g, q*, vel *s*, ut *lingua, linquo, ſuadeo.* Itaque & corripitur prior in *aqua, æquus, ſequor*; alterain *filiqua, aliquu*, &c. [2] *x* ponitur pro *cs*, ut *dux* pro *ducs*, unde *ducis* in genitivo necnon pro *gs*, ut, *rex* pro *regs*, unde *regis* in genitivo. *z* autem ponitur pro *ds*, ut *zephyrus* pro *dsephyrus*, ubi tamen *d* molliter admodum pronunciari debet.

Adduntur etiam conſonantibus *J* & *V*, quando ſibi vel aliis vocalibus in eadem ſyllaba præponuntur: ut, Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, y, & *z*, Latinis dictionibus nunquam admiſcentur. *H*, proprie quidem litera non eſt, ſed aſpirationis nota: Apud Poetas autem interdum conſonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus: ut, hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus: conſonantibus vero nullis: recte itaque enunciamus

Hiulcus, } trifyl- } Hieronymus, } pentaſyl-
Hiacchus, } laba: } Hieremias, } laba.

At in Latinis dictionibus interdum *h* poſtponitur *c*; ut, Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bifariàm pinguntur literæ; majuſculis ſcilicet characteribus, & minuſculis. Majuſculis inchoantur ſententiæ; ut, *Deum time, Regem honora*: & [3] propria nomina; ut, *Henricus, Anglia.*

Diligenter obſervari oportebit, quæ dictiones diphthongis ſcribantur; nam hæ quidem vel ſcribi omnino, vel ſignari debent: ut *Muſæ præſunt*, vel *Muſę preſunt.*

Literæ majuſculæ, cum ſolæ ac paucæ ſcribuntur, aliquando ſignificant prænomen, aliquando numerum.

ut,

A. Aulus.	P. C. Patres conſcripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæſtor, Quirites.
D. Decius.	R. P. Reſpublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius.	Sex. Sextus. [Romanus.
M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus Populuſque
P. Publius.	T. Titus.
P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia. Et [4] ejus generis infinita.

3 Adjectiva etiam omnia quæ ab iis formantur, ut *Homericus, Ciceronianus.* A majuſcula etiam inchoant quæ proprii loco per antonomaſiam ponuntur, ut *Dominus* pro *Chriſto, Poeta* pro *Virgilio.* Item nomina artium ac dignitatum, ut *Rhetorica, Aſtrologia, &c.* uti & Feſtorum, ut *Taſcha.* Et, ut breviter dicam, omnia nomina quæ magnam Emphaſin habent. Quilibet etiam verſus in carmine à majuſcula inchoant. 4 Majuſcula K ſignificat *Kaſo.* M. *Manius.* N. *Numerius.* Cn. *Cnæus.* Ti. *Tiberius.* Mam. *Mamercus.* Ser. *Servius.* Tul. *Tullus.* U. C. *Urbs condita.* S. C. *Senatuſconſultum.* Cóſ. *Conſul.* Coſſ. *Conſules.* H. S *Seſtertius, &c.*

In

In numeris vero ſignificant.

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De ſyllabarum diſtinctionibus.

REctè ſcripturo diſcendum eſt imprimis, [1] ſyllabas inter ſcribendum aptè diſtinguere atque connectere.

In ſimplicibus vocibus *bd* vocali ſequenti adhæret; ut, A-bdomen, Abdera.

Quam quidem rationem ſequuntur & iſta;

ct ut Do-ctus. San-ctus.
pſ ut Scri-pſi. Sum-pſi
ſc ut Pi-ſcis. Di-ſco.
tn ut Æ-tna.
gm ut [2] A-gmen.
gn ut I-gnis.
ſt ut Ve-ſter. Magi-ſter.
xi ut An-xius. Di-xi, *& ſimilia.*

Inter *m* & *n* non interſeritur *p*. Male igitur pingeretur Sompnus, pro ſomnus: Columpna, pro columna.

Poſt [3] *x* non ſcribitur *ſ*: ut excribo, exolvo; non exſcribo, exſolvo. In compoſitis cum præpoſitione auribus & euphoniæ ſerviendum eſt.

ut Occurro, Officio, Aufero, potiùs quàm Obcurro, Obficio, Abſero.

Et contrà: Abſtineo, Obtineo, Obrepo, non autem Auſtineo, Ottineo, Orrepo,

1 De recta ſyllabarum disjunctione ſequentes obſervantur regulæ. 1. conſona inter duas vocales pertinet ad poſteriorem; ut, *a-mor*, *le-go*. 2 Si conſonans geminetur, prior ad priorem, poſterior ad poſteriorem pertinet; ut *an-nus*, *flam-ma*. 3 Conſonantes quæ initio non poſſunt ſociari, nec in medio conjunguntur, ut *arduus*, *porcus*. 4 Conſonæ, quæ conjungi poſſunt initio vocis, etiam in medio connectuntur; ut præterea quæ in textu deſcribuntur. cm. ut *Pyra-cmon* cn. ut *tecna*. dm. ut *A-dmetus*, mn. ut *o-mnis*, phth. ut *nn-phtha*, pn. ut *Thera-pne*, pt. ut *a-ptus*, sb. ut *Le-sbia*, sm. ut *Co-ſmus*, sp. ut *a-ſper*, sq. ut *te-ſqua*, tl. ut *Atlas*, tm. ut *La-tmius*. 2 Recte dividitur *a-gmen*: non quod vox ulla occurrat, quæ à *gm*. incipiat, ſed quia *a* in *ago* ſyllabam facit, unde illud derivatur. Similiter exarandum *fra-gmentum*, *au-gmentum*, *un guentum*. Item, *do-ctrina*; Quia *do*, ſyllabam conſtituit in *do-ctus*. unde derivatur. Excipiuntur autem ab hac regula compoſita cum præpoſitionibus; in quibus pars quæque ab altera eſt ſeparanda: ut *in-ers*, *abſ-truſus*, *propter-ea*, *&c.* Par ratio in aliis compoſitis, ut *oluſ-atrum*, *et-enim*, &c. 3 Veteres poſt *x* ſcribunt *ſ*: quem morem ſequuntur doctiſſimi viri in accurandis editionibus veterum Auctorum.

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

ORthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est, emendatè recteque loquendi ratio: ab ὀρθος, rectus; & ἐπος, verbum.

Hic in primis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad singulas quasque voces longa interspiratione consilescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur; cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur: quo vitio ex nostratibus maxime laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operose sonat: ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgò diversum vitium impingitur; nempe quòd hanc literam pinguiùs justo pronuncient, dum

pro	Multus,	auditur	Moultus.
	Mollis,		Moolis.
	Falsus,		Faulsus.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enunciamus quàm par est; ut cùm

pro	Nunc,	proferimus	Nync.
	Tunc,		Tync.
	Aliquis,		Eliquis.
	Alius,		Elius.

Cum de vitiis loquendi nihil adnotare libuerit, nō alienum fore duxi alia nonnulla ad Orthographiam spectantia hoc loco apponere, & silvam vocum exhibere, in quibus vera scribendi ratio ex vet. monumentis, vel origine comprobatur. *Aerius*, & *ætherius* per *i* ante *us*, probat *Aldus*; & pro eo præter vet. aliquot codices est Græcorum mos. Sednec per *e* damnari debet; quod hæc scribendi ratio subnixa sit cùm aliis lib. vet. tum analogiâ; quomodo per *e* Latini scribunt *igneus*, *flammeus*, &c. *Arcesso* pro *voco*, non *accerso*. *Artus* probatur, uti est in vet. lib. pro quo vulgò *arctus*, nempe discriminis caussâ. *Baca*, non *Bacca*, est in quibusdam melioris notæ Codd. *Benivolus*, & vet. lib. probant, & ratio, cum in compositione *e*, in *i*, mutetur. *Blatero* non *Blactero*. *Bracchium* duplici *cc* est in vet. lib. atque id præfert *Aldus*. In aliis tamen *Brachium*; & Græcè est Βραχίων. *Bucina*, non *buccina*. *Castus* & *Cestus* multi confundunt, sed perperam. *Cestus* enim balteus Veneris; *Castus*, arma pugilum. *Catera* requirit Origo; sed *cetera* probant vet. lib. *Caussa*, non *causa*. *Cecidi*, non *cacidi*. *Cera*, non *cara*. *Cœpi* pro ἄρχομαι, non *cepi*. *Convicium*, non *convitium*. *Culcita*, non ut vulgò *culcitra*. *Ethica*, non *Æthica*. *Exsilio*, *exsulo*, *exsto*, *exsupero*, *exsurgo*, similiaque cum *s*.

Fecundus,

Trauliſmus eſt hæſitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem ſyllaba ſæpiùs repetitur: ut, Cacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio, ut fœdiſſimo, ita & periculoſiſſimo, ſic ſuccurrendum putat *Fabius*: ſi exigatur à pueris, ut nomina & verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis & aſperrimis inter ſe coëuntibus ſyllabis concatenatis, ac velut confragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, tridens, roſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſeps, ſtrix.
——poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portaſque refregit.

Plateaſmus eſt, quando craſſiùs & voce plusquam virili loqui nitimur, ut cùm

pro { Montes, Fontes, Pontes, } Efferimus { Mountes. Fountes. Pountes. }

Ut etiam pro { Ergo, Sperma, Perago } efferimus { Argo. Sparma. Parago. }

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro V conſonante ſonant F; & è contrà V, pro F:

Ut { Folo, Fis, Folui, Felle, } pro { Volo. Vis. Volui. Velle. }

Et rurſum { Vero, Vers, Verre, } pro { Fero. Fers. Ferre. }

S verò mediam inter duas vocales corrupte ſonant nonnulli,

pro { Læſus, Viſus, Riſus, } pronunciantes { Læzus. Vizus. Rizus. }

H, in initio dictionis leniùs, in medio aſperius enunciari volunt; Malè ergò,

Fecundus, felix, femina, fenus, fetus, & horum derivata merâ vocali fere invenias in vet. Codd. *Monumentum*: non *monimentum*. *Ne* ſcribendum pro *na*, *Opperior* pro *exeſto*, non *operior*. *Parcimonia*, non *parſimonia*. *Patricius*, non *Patritius*, *Pœna*, non *pœna*. *Pomœrium* exigit origo, ſed qui ſimplici vocali ſcribunt, poſſunt ſe tueri ver. lib. *Prædium*, non *prædium*. *Quatuor*, non *quattuor*, *Sapor*, *ſapio*, & *ſapimentum*, vet. lib. probant, non ut vulgo cum merâ vocali. *Sexcunx* & *ſeſcunx* male confunduntur. *Sidus*, non *ſydus*; *Silva*, non *ſylva*; *Solemne*, non *ſolenne*; *Sulfur*, non *ſulphur*; *Subciſiva*, non *ſucciſiva*; *Toſus*, non *tophus*; *Sumtus*, non *ſumptus*; *emtum*, non *emptum*, in quibus & ſimilibus *p* omittitur in vet. Codd. *&c.*

pro { Homo, Hamus, Humus, Chriſtus, Chriſma, Chremes, Thus, Diphthongus, Sphæra, } efferimus { Omo. Amus. Umus. Criſtus. Criſma. Cremes. Tus. Diptongus. Spæra.

Fœde quoque erratur à noſtris, ubi *t* & *d* tanquam aſpiratas pronunciant;

ut, { Amath, Caputh, Aputh, } pro { Amat. Caput. Apud.

At innumera penè ſunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiæ emendanda relinquimus.

De Sententiarum punctis.

1 Diſtinguendi ratio vulgo refertur ad Orthographiam, cum ad ſyntaxin potius pertineat. Nec enim in oratione ſolum ſtructura, vel ordo; ſed etiam diſtinctio attenditur.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcriptura recte diſtinguenda conſiſtere videtur: Proinde de clauſularum 1 diſtinctionibus paucula annotâſſe non fuerit ſupervacaneum.

Puncta ergo, ſive notæ, quibus in ſcribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, 2 Subdiſtinctio, Media diſtinctio, Plena ac perfecta diſtinctio: Græcis Comma, Colon, Periodus.

2. Ita hodie diſtinguimus, ſed antiquioribus, punctum poſitum ad

Subdiſtinctio, ſeu Comma, eſt ſilentii nota, ſeu potiùs reſpirandi locus; utpote quâ pronuntiationis terminus, ſenſu manente, ita ſuſpenditur, ut quod ſequitur continuò ſuccedere debeat. Notatur autem puncto deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum eſt ætate; cito pede præterit ætas:*
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.

3 Hâc item notâ diſtinguuntur orationum ſingulæ partes: ut,

imam literam notabat comma, quod idcirco ſubdiſtinctio vocabatur: ad mediam literam, erat nota coli, aut media diſtinctio: ad caput literæ ſignabat periodum. 3 Commatis uſus præcipuus eſt in diſtinguendis nominibus, verbis, & adverbiis. Nominibus, ut *vir pius, & doctus.* In verbis: ut *hortari, orare, manere.* In adverbiis: ut *ſerius, ocius, neceſſe cunctis eſt mori.* Eſt & alius commatis uſus: Ut cum ad tollendam ambiguitatem ſejungit duas voces: quemadmodum in illo *Ciceronis* loco. *Summa quidem autoritate Philoſophi, ſevero ſane, atque honeſto, hæc tria genera confuſa, cogitatione diſtinguunt.* Ubi comma ponitur poſt *confuſa*, ne conjungendum putetur cum *cogitatione*, quod proxime ſequitur.

Juv.

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus eſuriens in cœlum, juſſeris, ibit.

Media diſtinctio, ſeu Colon, eſt ubi tantum ferè de ſententia reſtat, quantum jam dictum eſt: & eſt perfecta periodi pars, notaturque duobus punctis ſic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram pro reſſam ſentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam creviſſe apparet, creſcere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis conſtat auctibus, ex intervallo ſentitur.*

Plena diſtinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur poſt perfectam ſententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo, (.) ut,

Dic mihi muſa virum, captæ poſt tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, *& urbes.* [1]

Huc annumerari ſolent Parentheſis & Interrogatio.

[2] Parentheſis eſt ſententia duabus ſemilunulis incluſa; qua remota, ſermo tamen manet integer: ut,

——Princeps (quia bella minantur
Hoſtes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio ſignatur duobus punctis, ac ſuperiore ſurſum caudato; ſic (?) ut,

Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi? *

[1] Triplici huic diſtinctioni additur à multis ſemicolon: quæ eſt nota reſpirationis paulo majoris quam in commate, ſed minoris quam in colo: ac notatur puncto cum commate ſubjecto, hoc pacto, (;) Magnus uſus eſt in diſtinguendis nominibus contrariis & variis partitionibus: ut, *Propria, aliena; publica, privata; ſacra, prophana.*

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia verſatur imprimis circa inveſtigandas dictionum origines: ut, num *Cœlebs* dicatur, quaſi *cœleſtem vitam agens*; num *Lepus*, quaſi *levipes*.

Cæterùm Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea diſſerimus) eſt ratio cognoſcendi caſuum diſcrimina: ut, *foris, foriter*; *lego, legi*: omneſque orationis partes complectitur. *Cicero* Notationem, ſeu Veriloquium, vocat. Componitur autem ab ἔτυμος, verus, & λόγος, ſermo.

[2] Ea utuntur perperam qui parentheſi includunt hujuſmodi verba, *ut arbitror, uti intelleximus*, & ſimilia. Pleriſque etiam in uſu eſt admirationis nota: quæ ſic pingitur (!) ut, *O curas hominum!* * Spectant inſuper ad Orthographiam, Apoſtrophus. Diæreſis, & nota quæ Hyphen vocatur. Apoſtrophus eſt nota rejectæ vocalis, ut *egon'* pro *egone*; Idque aliquando conſona ſequente, ut *Ten' irratorum*. Perſ. Diæreſis nota ſunt puncta duo literæ impoſita. Utimur ea differentiæ cauſa, ne pro *aëra* legatur *ara*. Hyphen ita connectit vocabula duo, ut proximè ad compoſitorum naturam accedant. Nota ejus (-) hæc: ut *ante-malorum*, apud *Virgilium*.

DE [1]OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes Orationis sunt octo: *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium* (declinab.); *Adverbium*, *Conjunctio*, *Præpositio*, *Interjectio* (indeclin.).

NOmen est pars Orationis, quæ [2]rem significat sine ulla temporis aut personæ [3]differentia.

Nomen dupliciter dicitur; Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem Substantivum duplex: Appellativum, & Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo*, *lapis*, *justitia*, *bonitas*.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat; ut, *Jesus*, *Maria*, *Londinum*, *Thamesis*.

Proprii nominis [4]tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius*, *Publius*, *Aulus*, *Marcus*.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus*, *Paulus*, *Cato*, *Tullius*.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*: vel ab [5]eventu aliquo; ut *Africanus*, *Macedonicus*, *Germanicus*.

Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut *Piger*, *alacris*, *candidus*, *clemens*.

Adjectivum est duplex: Commune, & Proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut *Bonus*, *solers*, *fatur*.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut *Gradivus Marti*: *Quirinus Romulo*.

1 Potuere Grammatici has octo revocare ad classes quatuor; duas principes, Nominis & Verbi: duas his servientes, Adverbii & Conjunctionis. Ita *Pronomen* accensebitur nomini pro quo ponitur; uti & *Participium*, quod extra structuram, quâ convenit cum verbo, non aliter differt à Nominibus adjectivis, quam quia tempus significet. Sub Adverbiis autem comprehenduntur, tum Præpositiones; tum etiam, uti apud Græcos fit, Interjectiones. 2 Primario scilicet, quomodo distinguitur à Pronomine, quod primario nomen respicit, secundario vero rem significat. 3 Hoc est sine adsignificatione temporis; quo differt à verbo & Participio. Nam nomen interdum quidem significat tempus; ut *dies*, *hora*; *priscus*, *novus*: Sed Verbum & Participium adsignificant tempus; hoc est, primariæ significationi addunt significationem temporis, seu presentis; ut in *amo*, *amans*; seu præteriti; ut *amavi*, *amatus*; seu futuri; ut *amabo*, *amaturus*. Ubi tempus non est propria vocis significatio; sed ad propriam significationem adunctio temporis. 4 Nomina propria Græcis singula erant; ut *Aristoteles*, *Alexander*, &c. at non item Romanis, quibus quatuor interdum nomina. *Prænomen* erat cujusque proprium: unde & liberi eo distingui solent. Quin & mulieres,

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt ſeptem;
Species, Figura, Numerus, Caſus, Genus,
Declinatio, Comparatio.

DE SPECIE.

Species Nominum eſt duplex: { Primitiva, & Derivativa.

Primitiva eſt, quæ aliunde non trahitur.
Derivativa eſt, quæ aliunde formatur.

Primitivæ ſubjiciuntur hæc quæ ſequuntur, & hujuſmodi.

Collectivum ſcilicet, quod ſingulari numero multitudinem ſignificat: ut, *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex,*

Fictitium, quod à ſono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, ſtridor, clangor.*

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quamus, quot, nunquis*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in Relativa.

Redditivum, quod interrogativo reſpondet: ut, *Talis, tantus, tot.*

Numerale, cujus ſpecies hæ numerantur:

- Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*
- Ordinale: *Primus, ſecundus, tertius, quartus.*
- Diſtributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*
- Partitivum, quod ſignificat vel multa ſingulatim: ut, *Quiſque, unuſquiſque, uterque, neuter*: vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*
- Univerſale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*
- Particulare: ut, *Aliquis, quiſquam, ullus, quidam.*

mulieres, contra ac nonnullis viſum eſt, *Prænomina* habebant. Fere autem *nomen* Gentilitium eſt eoq; omnibus convenit, qui ejuſdem ſunt gentis. *Cognomen* autem eſt quod nomini Gentilitio poſtponitur; eſtque familiæ nomen. Nam differunt gens, & familia, ut totum & pars. Falluntur etiam qui mulieres cognomen non habuiſſe arbitrantur. 5 Hoc *Agnomen* vocant plerique Grammatici. Nam licet, quæ ab eventu indita fuiſſe certiſſimum eſt, ab optimis Scriptoribus vocentur *Cognomina*, inde tamen ſequitur tantum Cognomen pro Agnomine dici poſſe; non autem Agnomen barbare pro certo cognominis genere uſurpari. Nam occurrit apud *Ovidium* & *Ciceronem*. Nec appellationem eam rejiciet *Probus*, Grammaticus, ut antiquus, ita probatiſſimus.

Derivativa,

Derivativa autem has ſpecies ſubjectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium: ut, *Eboracenſis, Londinenſis, Oxonienſis, Ætonenſis.*

Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum, quod vel à Patre, vel ab alia quapiam ſuæ familiæ perſona derivatur;

ut, *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.* / *Nerine*, filia vel neptis *Nerei.* / *Latoides*, filius *Latonæ.* / *Menelais*, uxor *Menelai.*

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majuſculus, minuſculus.*

Poſſeſſivum: ut, *Herilis, ſervilis, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Fagineus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale: ut, *Hortenſis, agreſtis, marinus, montanus.*

Adverbiale; ut *Hodiernus, heſternus, craſtinus, clandeſtinus.*

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, ſcribendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta; ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, penſilis.*

* Genus proprie eſt diſcrimen nominis ſec. ſexum. Sed hic non ſemper Phyſice intelligi debet, ſeu ratione naturæ: ſed etiam grammatice, ſeu ratione ſimilis ſtructuræ. Nimirum, ratione ſermonis maribus quaſi accenſentur omnia, quæ inſtar eorum conſtruuntur: & quaſi pro mulieribus habentur, quæ in ſtructura ut mulierum propria uſurpantur. Eſt igitur genus grammaticis non diſcrimen ſecundum ſexum, ſed ſecundum ſexûs notam: cujuſmodi nota eſt quod recipiat *hic, hæc* vel *hoc*, & illa perpetua eſt; quod maſculina more maſculorum, feminina more feminarum, neutra vero neutro modo conſtruuntur. Et ſine propter ſolam ſtructuram traditur generis doctrina. Quare, ſi nulla eſſent adjectiva, vel ea ſemper unius eſſent terminationis, tum in ſingulari, tum etiam in plurali; inanis ac ſupervacua eſſet omnis hæc de generibus diſputatio. His ita præmiſſis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicœnum ex generum numero eliminare. Nam ea quæ dubia vocantur, propriiſſime communia ſive utriuſque generis dici debent, quippe quæ & maſculina & feminina eſſe, certum eſt, ac proinde Dubii, ſive incerti generis dici non poſſunt. Ea autem quæ vulgo communia appellantur, utriuſque quidem

DE FIGURA.

Figura eſt aut ſimplex; ut, *Juſtus*: aut compoſita; ut, *injuſtus*. Sunt, qui huc addunt & decompoſitum: ut, *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numeri ſunt duo: Singularis de uno; ut *Pater*: Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

DE CASU.

Caſus nominum ſunt ſex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, eſt prima vox qua rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui ſignificat cujus ſit res quæpiam; atque hic Patrius, gignendi, aut interrogandi caſus dici ſolet. Dativus, ſive dandi caſus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam caſum

comprehenderunt: ut, *It clamor cælo*, id est, *in cælum.*

Accusativus, qui & Incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut, *Amo patrem.*

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius.

*DE GENERE**.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: femininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: commune trium, *Hic, hæc, & hoc*: dubium, *Hic* vel *hæc*: Epicœnum seu promiscuum, cùm sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser, hæc aquila.* Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita propriè spectare videtur; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc est differentia; quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut, *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fœtum.* At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram.*

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt, quos *Guil. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

quidem generis sunt, sed non sine discrimine in utroque genere ponuntur: verum sexu discreto, pro maribus in masculino, pro feminis in femininо usurpantur. At hoc discrimen cum plane accidentale sit; (quippe Grammatici structuram solummodo attendunt) specie distincta genera non efficit, ac proinde communia dubiaque quæ vocantur, ejusdem generis censeri debent. Quin & recentiores Grammatici plurima nomina, vulgo communia dicta, ad masculinorum classem referunt, quod significatione licet communia, structurâ tamen semper sunt masculina. Pari ergo ratione Epicœna dicta generum numero exulare debent, quæ structurâ semper sunt masculina vel feminina tantum, non obstante quod utrumque sexum includant; nam illud discrimen accidentale est: Et Auctores linguæ Latinæ ad sexum non attendebant; quia cum animantia plerumque domestica non esse ut, sexus facile distingui non poterat.

GUI-

GUILIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum.

PRopria quæ maribus tribuuntur [1] *maſcula dicas*:
Ut ſunt Divorum; *Mars, Bacchus, Apollo*: *virorum*;
Ut, Cato, Virgilius: [2] *Fluviorum*; *Ut, Tibris, Orontes*:
[3] *Menſium*; *ut, Octobor*: [4] *Ventorum, ut, Libs, Notus, Auſter.*

De Femininis.

PRopria femineum referentia nomina ſexum,
Femineo generi tribuuntur: *ſive Dearum*
Sunt: *ut, Juno, Venus*: *mulierum*; *ceu, Anna, Philotis*:
[7] *Urbium*; *ut, Elis, Opus*: *Regionum*; *ut, Græcia, Perſis*:
Inſulæ item nomen; *ceu, Creta, Britannia, Cyprus.*
Excipienda tamen quædam ſunt urbium: *ut iſta*
Maſcula; *Sulmo, Agragas*: *quædam neutralia, ut, Argos, Tybur, Prænestе*: *& genus Anxur quod dat utrumque.*

Regulæ generales Appellativorum.

APpellativa arborum erunt [8] *muliebria*; *ut, alnus,*
Cupreſſus, cedrus. Mas ſpinus, mas oleaſter [9]:
Et ſunt neutra, ſiler, ſuber, [10] *ibus, robur, acerque.*

[11] Epicœna.

SUnt etiam volucrum; *ceu, paſſer, hirundo*: *ferarum*;
Ut, tigris, vulpes: *& piſcium*; *ut, oſtrea, cetus,*
Dicta epicœna: *quibus vox ipſa genus ferat aptum.*
Attamen ex cunctis quæ diximus ante notandum,
Omne quod exit in um [12], *ſeu, Græcum, ſive Latinum,*
Eſſe genus neutrum; *ſic invariabile nomen.*
Sed nunc de reliquis, quæ appellativa vocantur,
Aut quæ ſunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

1 Item nomina appellativa, quæ maribus tantum competunt (ſub ratione nempe officii, aut ſimili,) ut *vir, Conſul, Prætor*, & ſimilia. [Quædam tamen nomina, licet viros ſignent, tantum in muliebri uſurpantur; ut, *opera, cuſtodia, copia, vigilia, excubiæ, cura*; nimirum quia primo & proprie actionem ſignificant, & per metonymiam effecti de hominibus diſcuntur, reſervato genere propriæ ſignificationis. Ob eandem cauſſam, *ſcortum, mancipium, proſtibulum* neutra ſunt.] Item maſculina ſunt verbalia multa in *a*, ut *advena, indigena*, & ſimilia; quæ ſignificatione licet communia non conjungi debent cum adjectivo feminino, niſi veteres idem fecerint. Ad regulas generales propriorum ſpectant animantium nomina, cum æque iis ſexus inſit ac homini. 2 Nomina fluviorum ejus ſunt generis quod terminatio requirit. Sin juxta terminationem fuerint feminina, aut neutra, ac nihilominus in maſculino uſurpantur; id per ſyllepſin fit, quia reſpicitur nomen commune *fluvius*, vel *amnis*. 3 Menſium nomina ſunt adjectiva ſubſtantive uſurpata, ac ſubauditur *menſis*; quod & interdum exprimitur. 4 In nominibus ventorum reſpicitur vox generalis *ventus*. 5 Addunt nonnulli nomina montium, ſed de iis idem dicendum quod modo de fluviis dictum eſt. Maſculina etiam ſunt ex ſignificatione, partes *aſſis*, & quæ eo componuntur, & derivantur; exceptâ *uncia*, quæ dicitur ab unâ (ſup. *parte*) quaſi *unica*: In reliquis reſpici videtur *nummus*. 6 Item appellativa quæ ſolis mulieribus conveniunt, ſub ratione nempe officii, aut ſimili, ut *mater, ſoror, &c.* 7 Nomina *urbium, regionum*, & *inſularum* ſequuntur potius genus termina-

Nam genus his ſemper dignoſcitur ex genitivo,
Infrà ut monſtrabit ſpecialis regula triplex.

Prima regula ſpecialis.

Nomen non creſcens genitivo, ceu, caro, carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus eſt muliebre.

Quoniam LILIUS noſter genus nominum appellativorum ex genitivo dignoſcendum docet, admonendi hoc loco ſunt pueri, hanc primam regulam eſſe omnium nominum appellativorum non creſcentium in genitivo: cujus generis ſunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & ſecundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc claſſem pleraque tertiæ declinationis; cujuſmodi ſunt, *Labes labis*; *peſtis peſtis*; *vis*, genitivo *vis*; *mater, matris*; *caro, carnis*.

Maſculina excepta ex non creſcentibus.

Maſcula [13] *nomina in* a *dicuntur multa virorum:*
Ut ſcriba, aſſecla, ſcurra, & rabula, lixa, laniſta,
Maſcula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as *& in* es; *& ab illis quot per* [14] a *fiunt:*
Ut, ſatrapas, ſatrapa; athletes, athleta. Leguntur
Maſcula item, [15] *verres,* [16] *natalis,* [17] *aqualis:* [18] *ab aſſe*
Nata, ut centuſſis: conjunge lienis & orbis,
[19] *Callis,* [20] *caulis, ſollis, collis, menſis, & Enſis,*
Fuſtis, [21] *funis, panis, penis,* [22] *crinis, & ignis:*
[23] *Caſſis, faſcis, torris, ſentis, piſcis, & unguis,*
Et vermis, veſtis, poſtis; ſocietur & axis [24].
Maſcula in er, *ceu venter: in* os *vel* us; *us, logos, annus.*

Feminina non creſcentia.

Feminei generis ſunt, [25] *mater, humus, domus,* [26] *alvus,*
Et [27] *colus, & quartæ pro fructu ficus,* [28] *acuſque,*

rionis: quod ſi adjectivum adſciſcunt terminationi adverſum, id fit per ſyllepſin. & reſpicitur *urbs, regio, terra,* vel ſimile.

8 Arborum etiam genus proprie ex terminatione æſtimari debet: figurate vero, etſi terminationis ratione forent maſculina, vel neutra, in feminino nihilominus uſurpantur, quia reſpicitur nomen commune *arbor*. 9 *Dumus* etiam maſculinum eſt. *Rubus* dubium eſt, ſed ſæpius maſculinum. 10 *Thus*, pro arbore, cujus generis ſit ex veteribus doceri nequit, quia nunquam cum adjectivo occurrit. 11 De Epicœnis vide Annot. in pag. præcedentem. 12 Viz. omnium quorum genus non dignoſcitur ex ſignificatione. 13 Nomina hæc maſculina ſunt ex ſignificatione. 14 Nonnulla tamen excipienda ſunt, ut *charta*, &c. 15 Maſculinum ex ſignificatione. 16 Semper maſculinum, etſi *dies* ſit dubium. 17 Intelligitur *ureus*. 18 Maſculina ex ſignificatione. 19 *Livio* femininum. 20 Item *colu*, idem quod *caulis*, unde *coliculus*. 21 Olim femininum. 22 Olim & muliebre. 23 Vix reperitur in ſingulari. 24 Adde *amnis*, nunc ſemper maſc. *Mugilis, acinacis, cenchris* pro ſerpente; nam *avis* eſt femininum. 25 Femininum ex ſignificatione. 26 Antiquis maſculinum, quos imitatur *Eraſmus*, contra bonorum Autorum fidem. 27 Reperitur etiam in maſculino. 28 Pro *piſce* maſculinum eſt, & ſecundæ, pro *Talea* ut plurimum neutrum, & tertiæ declinationis.

Porticus, atque tribus, [1] *ſocrus, nurus, & manus,* [2] *idus,*
Huc anus addenda eſt, huc myſtica vannus Iacchi.
His jungas OS *in* US *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, coſtus, [3] *diphthongus, byſſus, abyſſus,*
Cryſtallus, ſynodus, ſapphirus, [4] *eremus, & Arctus,*
Cum [5] *multis aliis, quæ nunc perſcribere longum eſt.*

1 *Nurus, anus, ſocrus*, feminina ſunt per regulam ſecundam generalem propriorum 2 *Idus* eſt nomen plurale. 3 Reſpicitur *ſyllaba.* 4. Reſpicitur *terra.* 5 Viz. *Biblus, balanus, carbaſus, diametrus, methodus, exodus, periodus, dialectus, nardus, hyſſopus, &c.* quæ plerumque ſervant genus ſuæ originis. Ex nominibus Græco-latinis gemmarum in *ur*, alia maſculina ſunt, alia feminina, quia Græce λίθος, nomen commune, & Latine aliquando *lapis*, aliquando *gemma* reſpicitur.

6 Neutra non creſcentia.

NEutrum nomen in e, *ſi gignit* is, *ut mare, rete.*
Et quot in on, *vel in* um *ſunt; ut barbiton, ovum.*
Eſt neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoethes, [7]
Eſt virus, pelagus: neutrum modo, mas modo, [8] *vulgus.*

Dubia non creſcentia.

INcerti generis ſunt [9] *talpa, & dama,* [10] *canalis,*
[11] *Halcyonis, finis, clunis,* [12] *reſtis,* [13] *penus,* [14] *amnis,*
[15] *Pampinus, &* [16] *corbis,* [17] *linter,* [18] *torquis, ſpecus,* [19] *anguis,*
Pro morbo [20] *ficus fici dans, atque* [21] *phaſelus,*
[22] *Lecythus, ac* [23] *atomus, groſſus* [24], *pharus, &* [25] *paradiſus.*

Communia non creſcentia.

COmpoſitum à verbo dans a, *commune duorum eſt;*
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monſtrat
A venio: adde ſenex, auriga, & verna, ſodalis,
Vates, exterris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, teſtis, civis, canis, hoſtis.

Secunda regula ſpecialis.

NOmen, creſcentis penultima ſi genitivi
Syllaba acuta ſonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monſtrant, genus eſt muliebre.

Huc ſpectant, quæ acuunt penultimam genitivi creſcentis: qualia ſunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides.*

Omnia item monoſyllaba, præter *Vis.* Reliqua omnia ſunt tertiæ declinationis: ut ſunt omnia deſinentia

Maſculina ſunt *beryllus, opalus, ſmaragdus, &c.* feminina, *Chryſolithus Chryſopraſus, topazius, &c.* 6 Neutris non creſcentibus accenſenda ſunt, Hebræa *Paſcha, manna*, item *chaos, melos, epos.* 7 Sic *nepenthes, panaces, ſolæcophanes.* & ſimilia Græca. 8 In neutro uſitatius. 9 *Talpa* & *dama* ſemper feminina ſunt, niſi quod ſemel occurrant maſculina in *Virgilio.* 10 Uſitatius in feminino, unde *canalicula.* 11 *Alcyon*, unde *Halcyones*, femininum eſt. 12 *Reſtis* femininum eſt. 13 *Penus* & *ſpecus* tertiæ neutra ſunt. ſed vix occurrunt præterquam in Nom. Accuſ. & Voc. 14 Olim femininum, nunc ſemper maſculinum. 15 Uſitatius in maſculino. 16 Uſitatius in feminino. 17 Semel tantum occurrit in maſculino, apud *Tibullum.* 18 Uſitatius in maſculino. 19 Sæpius

C	ut	Halec, halêcis	
In	ut	Delphin,	înis.
An	ut	Titan,	ânis.
Ans	ut	Infans,	antis.
		Quadrans,	
Ens	ut	Continens,	entis.
		Triens,	
Uns	ut	Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ Græcis per ηρ ſcribuntur; ut, Character, Crater, ſtater, ſoter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac claſſe collocatur.

In	Inx	ut	Syrinx, ingis.
	Anx	ut	Phalanx, angis.
	Unx	ut	Deunx,
			Septunx, uncis.
	Ons	ut	Effrons,
			Bifrons, ontis.
	Ors	ut	Cohors,
			Conſors, ortis.

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo; ut, lectio, ligo, ſpado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent; ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra; ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo; ut, Lien, Siren, ênis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ων* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo; ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant; ut, Orion, Edon, Ægæon, ônis & ŏnis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, äris; hepar, hepătis.

In *or* Latina; ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter ſequentia, quæ ad tertiam regulam ſpectant;

pius maſculinum. 20 *Ficus* pro morbo eſt maſculinum & ſecundæ declinationis. 21 Pro *ſiliqua* ſemper maſculinum. 22 Non occurrit in feminino. 23 Uſitatius in feminino. 24 Latine femininum eſt, licet Græce ſit maſculinum: & *Suetonii* locus, ubi occurrit cum adjectivo maſculino, ex optimis editionibus emendatur. 25 Non occurrit in feminino. Adde *Palumbes* femininum in *Virgilio*: ſed uſitatius maſculinum. 26 Verbalia in *a*, & multa alia nomina pro communibus vulgo habita, revera maſculina tantum ſunt: nimirum ſignificatione tantum, non autem conſtructione communia. Vide obſervationes in pag. 18.

1 Usitatius masculinum; at aliquando neutrum in singul. pro condimento. 2 Ex nominibus in hâc regula contentis, *Car, Ser, vir, vas, mas, Cres, pras, Tros; Thrax, rex, Thryx, Acarnan, Heros, Gigas, Garamas, Samnis*, masculina sunt per regulam gener. propriorum. 3 *As*, & *Es*. Masc. ex significatione. 4 Olim femininum. 5 *Glis, glitis*, & *glu, glissis*, barbara sunt. 6 Cum in feminino usurpatur, respicitur femina. 7 Dubitari potest an *seps*, aliâ significatione sit Latinum, quia obliqui *sepem* & *sepibus*, quibus usus *Maro* à recta *sepes* deduci possunt, quod & ipsum occurrit in recto singulari apud *Virgilium*. 8 Olim & muliebre. 9 Sic *Attagen, hymen, agon, paan, lien*. 10 Sic, *unio, pugio, harpago, mucro, scipio, titio, ligo, vespertilio, scorpio*, &c. *Arrhabo* Varroni femininum est; Plauto, Gellio, masc. ut & Græcis. 11 Excipe *cos, dos, eos*. 12 Intelligitur *amnis*. 13 Masculinum per Syllepsin, sive porcellis, sive arietibus proprie competat. 14 Intelligitur *Sol*. 15 Masculinum est, vel quia sequitur naturam simplicis *dens*, vel quia subauditur *ligo*: pro ove femininum est, sed tum intelligitur *ovis*; de *verre* rursus masculinum est. 16 Adde *acinaces*. 17 Composita ab asse masculina sunt ex significatione: aliud autem est *semis*, aliud *semissis*; *semis*

ut, Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Et Græca quoque nonnulla; ut, Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anātis; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

In *is*, quæ faciunt ātis, inis, & ĭdis in genitivo: ut, Samnis, Quiris, ītis: Salamis, Trachis, ĭnis: Psophis, Crenis, ĭdis: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Custos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ŏtis.

Et Græca quæ retinent *ω* in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ūdis, ūris, untis: ut, Salus, palus, tellus, Opus. Præter unam vocem, Pecus pecūdis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & Gentilia: ut, Abax, storax, styrax, smilax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ācis: Syphax tamen variat ācis, & ācis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, ĭcis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, spadix, felix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, mottrix, lotrix, &c. ĭcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis. Præter Cappadox, ōcis; Allobrox, ōgis; & quædam alia.

In *ux*; ut, Pollux, Pollûcis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *yx*; ut, bombyx, bombycis: Bebryx autem variat Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In *s* Græca, præcedente *p*; ut, Hydrops, Cyclops, conops, Cecrops, ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda ſunt.

Maſculina excepta ex acutè creſcentibus.

Maſcula dicuntur monoſyllaba nomina quædam,
[1] *Sal, ſol, ren, & ſplen,* [2] *Car, Ser, vir, vas vadis*[3], *as, mas, Bes, Cres, præs, &* [4] *pes,* [5] *glis gliris habens genitivo: Mos, flos, ros, & Tros,* [6] *mus, dens, mons, pons, ſimul & fons,* [7] *Seps, pro ſerpente, grips, Thrax, rex,* [8] *grex gregis, & Phryx. Maſcula ſunt etiam polyſyllaba in* n; *ut, Acarnan. Lichen, & delphin* [9]: *& in* o *ſignantia corpus; Ut, leo, circulio: ſic ſenio, ternio, ſermo* [10].

Maſcula in er, or, *&* os; *cen, crater, conditor, heros* [11]: *Sic* [12] *torrens,* [13] *nefrens,* [14] *oriens, cum pluribus in* dens: *Quale* [15] *bidens, quando pro inſtrumento reperitur: Adde gigas, elephas, adamas, Garamaſque, tapeſque, Atque lebes, Cures, magnes,* [16] *unumque meridies nomen quintæ: & quæ componuntur ab æſe; Ut, dodrans,* [17] *ſemis: jungantur maſcula, Samnis, Hydrops, nyctícorax, thorax; & maſcula, vervex Phœnix, & bombyx pro vermiculo* [18]. *Attamen ex his Sunt muliebre genus, Syren, mulier, ſoror, uxor* [19].

Neutra excepta ex acutè creſcentibus.

Sunt neutralia & hæc monoſyllaba nomina, mel, fel, Lac, far, ver, cor, æs, vas vaſis, os oſſis, & oris, Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al *polyſyllaba, in atque, Ut, Capital, laquear. Neutrum* [20] *halec & muliebre.*

Dubia acutè creſcentia.

Sunt dubia hæc, [21] *Python,* [22] *ſcrobs,* [23] *ſerpens,* [24] *bubo,* [25] *rudens,* [26] *grus,*
[27] *Perdix,* [28] *lynx, limax, ſtirps pro trunco, pedis & calx: Adde* [29] *dies numero tantùm mas eſto ſecundo.*

mis enim non quaſi *femina*, ſed contractum ex χμιτος; quippe generatim convenit cujuſq; rei dimidio: & vel indeclinabile eſt, vel caſus cæteros mutuatur à *ſemiſſis*. 18 Adde *ſpadix, volvox, eſox, vibex*; quod tamen Perſio fem. eſt. Adde *ſalar*, etiam maſcul. 19 Feminina ſunt ex ſignificatione. 20 *Halec* male conſunditur cum *halex*, quorum illud neutrum, hoc femininum eſt. 21 *Python* pro ſerpente quem Apollo interemit, tantum maſculinum eſt. Nec contra nos facit *Tibulli* locus, ubi occurrit cum adjectivo feminino; nam in eo loco non ſerpentis nomen eſt, nec (ut *Calepino* placet) *Pythoniſſa*, ſed urbis, quæ poſtea *Delphi* dicta. 22 Sæpius maſculinum. 23 Naturâ eſt adjectivum, ac genere utroque uſurpatur, quia intelligitur *anguis*, quod eſt commune. In feminino etiam *beſtia* intelligi poſſit. 24 Haud facile alibi reperitur in feminino quam uno *Virgilii* loco. 25 *Plauto* femininum eſt; at *Catullo, Virgil. Ovid.* aliiſque maſculinum; quos veriſimile eſt reſpexiſſe ad *funem*. 26 Sæpius femininum. 27 Commune Græcis, ſed Latinis uſitatius femininum. 28 Rarum eſt in maſculino, & fortaſſe apud *Horatium* unice occurrit. 29 Plurali in feminino reperitur apud *Ciceronem*.

Communia [1] acutè creſcentia.

Sunt commune, Parens, autorque, infans, adoleſcens, Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata, Ut, bifrons: cuſtos, bos, fur, ſus, atque Sacerdos.

Tertia & ultima Regula ſpecialis.

NOmen, creſcentis penultima ſi genitivi Sit grævis, ut ſanguis genitivo ſanguinis, eſt mas.

Huc ſpectant penultimam genitivi creſcentis gravantia: cujus generis ſunt paucula illa ſecundæ declinationis, de quibus ſupra meminimus; videlicet, Sacer, gener, puer, ĕri; Adulter, ĕri; Presbyter, ĕri.

Compoſita à vir, viri; ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Compoſita item à gero & fero; ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, ĕri: & adjectiva quædam; ut, Tener, dexter, proſper, ĕri; ſatur, ŭri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*; ut, Poëma, dogma, ſophiſma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca; ut, Martyr, martyris; Pſithyr, pſithyris.

Omnia item in *ur* Latina; ut, Augur, murmur, furfur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia; ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ ſuperiùs excipiuntur; ut, Imago, ſartago, ordo, cardo, ĭnis.

In *l*; ut, Annibal, ălis; mugil, ĭlis; Conſul, præſul, ŭlis.

In *en*; ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca, quæ ſumunt *o* parvum in penultima genitivi ſingularis; ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, ŏnis.

In *or* Latina & Græca; ut, Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, ŏris.

In *as*; ut, Anas anătis.

[1] Omnia ſubſtantiva, quæ conveniunt maribus & feminis ſexu diſcreto, ſunt communis generis, & pro maribus maſculino, pro feminis feminino genere uſurpantur; ut hic & hæc *dux*, *&c.* Sed diſtingui debent ab iis, quæ ſignificatione tantum, non autem conſtructione, communia ſunt: ut maſculina, *fur*, *exul*, *homo*: feminina, *proles*, *ſoboles*: neutra, *animal*, *mancipium*: & id genus alia. Conſtructione autem communia dicuntur, quæ in ſtructura admittunt adjectivum utriuſque generis; ut, *Civis Atticus*, *Civis Attica*: ſed ſignificatione ſolum communia ſunt, quæ conveniunt quidem utrique ſexui, ſed utriuſque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *mulier* quidem *fur* eſt, nec tamen eam dixeris *magnam furem*, ſed *mulierem furaciſſimam*. Et *femina homo* eſt, nec tamen appelles, *hominem miſeram*, ſed *mulierem miſeram*. Utriuſque generis communia, tam creſcentia quam non creſcentia, ſequens catalogus exhibebit. [1] Significatione tantum communia ſunt, *Advena*, *tranſvena*, *convena*, *agricola*, *calicola*, *ruricola*, *alienigena*, *indigena*, *aſſecla*, *auriga*, *camelus*, *cliens*, *coeles*, *equus*, *exlex*, *exul*, *fur*, *homicida*, *parricida*, *homo* (ſed *nemo* aliquando femininum eſt, quia induit naturam adjectivi) *index*, *juvenis*, *hoſpes*, *interpres*, *lamiſta*, *lixa*,

Et Græca; ut Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.
In *es* Latina; ut, Fomes, limes, ĭtis; præſes, deſes, ĭdis.
In *is* Latina & Græca; ut, Sanguis, pollis, ĭnis; Tyrannis, paropſis, ĭdis.
In *ar* Latina & Græca; ut, Jubar, compar, nectar, bacchar, ăris.
In *er*, Græca; ut, aër, æther, ĕris.
In *s*, præcedente conſonante, tam Latina, quàm Græca, ut,

Princeps,	cĭpis.	Æthiops, ŏpis.
Hyems,	ĕmis.	Arabs, ăbis.
Inops,	ŏpis.	Chalybs, ybis.

In *os* Latina; ut Compos, ŏtis.
In *us* Latina & Græca; ut, pecus, decus, ŏris; Vellus, vulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.
In *ax* Græca: ut, Abax, ſtorax, colax, climax, ăcis.
In *ex* Latina; ut, Index, vindex, carnifex, aruſpex, ĭcis.
In *ix* Latina & Græca; ut, Varix, fornix, calix, ĭcis; Maſtix, ĭgis.
In *ox* Latina & Græca; ut, Præcox, Cappadox, ŏcis; Allobrox, Polyphlox, ŏgis.
In *nx* Latina; ut, Conjux, conjŭgis; Redux, redŭcis.
Denique in *yx* Græca; ut Onyx, Sardonyx, Ceryx, Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter creſcentibus.

Feminei generis ſit hyperdiſſyllabon in do,
Quod dinis; *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.*
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis [2], *idque*
Monſtrat compago compaginis: adjice [3] *virgo,*
Grando, fides, compes, teges, & ſeges, arbor, hyemſque;
Sic [4] *Bacchar, ſindon,* [5] *Gorgon,* [6] *icon. & Amazon* [7].
Græcula in as *vel in* is *finita: ut Lampas, Iaſpis,*
Caſſis, cuſpis [8]; *in* us *vox una pecus pecudis dans* [9]:
His forfex, [10] *pellex, carex, ſimul atque ſupellex,*
Appendix, [11] *hyſtrix, coxendix, adde filixque* [12].

lixa, latro, obſes, opifex, pedes, pincerna, præſul, princeps, pugil, rabula, ſenex. 2 Conſtructione autem communia ſunt, *adoleſcens, affinis, antiſtes, autor, augur, bos, canis, civis, comes, conjux, conviva, cuſtos, dux, hares, hoſtis, infans, judex, miles, municeps, parens, patruelis, ſus, teſtis, vates, vindex.* 3 *Cupido*, pro cupiditate in maſculino reperias apud Poetas; ſed in feminino longe eſt uſitatius, nec aliter uſi Oratores. 4 *Virgo* eſt femininum ex ſignificatione. 4 *Bacchar* ſemper neutrum eſt. 5 *Gorgon* & *Amazon* feminina ſunt ex ſignificatione. 6 *Icon* vix invenitur apud Latinos. 7 Adde *Halcyon* & *aedon*. 8. Adde Græca in *ys*: ut, *chelys, Erinnys, Othrys*, &c. 9 Adde *lagopus*. 10 *Pellex* eſt femininum ex ſignificatione. 11 *Claudiano* maſculinum. 12 Adde *tomex*, & *ſorpex*.

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Est neutrale genus signans rem non animatam
Nomen in a; *ut problema*: en; *ut omen*: ar; *ut* [1] *jubar*: ur *dans*;
Ut [2] *jecur*: us; *ut onus*: put, *ut occiput*. *Attamen ex his*
Masculа sunt, pecten, furfur: *sunt neutra, cadaver,*
[3] *Verber, iter*, [4] *suber, pro jungo* [5] *tuber, & uber,*
Zingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et [6] *siser, atque siler. Neutra æquor, marmor, ador que*;
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo [7].

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, [8] *cardo,* [9] *margo, cinis,* [10] *obex, [imbrex,*
Pulvis, adeps, [11] *forceps,* [12] *pumex,* [13] *ramex,* [14] *anas,* [15]
Adde [16] *culex,* [17] *natrix, &* [18] *onyx cum prole,* [19] *silexque,*
Quamvis hæc melius vult masculа dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista [20], *vigil, pugil, exsul,*
Præsul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:
Atque alia à verbis quæ nomina multa creantur:
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva [21] *unam duntaxat habentia vocem,*
Ut felix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si vox cadunt, velut omnis & omne,
Vox communis dum prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut, sacra, sacrum.
Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu prope substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ usuque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes:
Cum paucis aliis, quæ lectio justa docebit.

1 Antiquis etiam masculinum 2 *Guttur* olim masculinum, & *murmur*, 3 Obsolevit: & solum in singulari in usu sunt *verberis* & *verbere*, interim neutrum esse ostendit pluralis *verbera*. 4 De *Subere* in regulis generalib. dictum. 5 Pro arbore femininum est; pro fructu ejus, masculinum; pro rumore, item pro plantæ genere sponte nascenti intra terram, neutrum est. 6 Apud *Plinium* occurrit *tres siseres*, ubi masculinum an femininum sit, incertum. 7 Adde *spinter, laver*, & antiquum *juger*: item *atriplex* neutrum. 8 Olim femininum, nunc semper masculinum. 9 Occurrit semel tantum femininum, apud *Juvenal*. 10 Sæpius masculinum. 11 Olim masculinum, nunc semper femininum. 12 Sæpius masculinum. 13 Semper masculinum. 14 Femininum est. 15 Sæpius masculinum. 16 Masculinum est. 17 Vix aliter quam masculino usurpari debet. 18 Pro *gemmâ* femininum est, pro *lapide* masculinum. 19 Rarius masculinum est. 20 De communibus vide observationes in pag. 18. 21. Adjectiva proprie nullius sunt generis: improprie autem illius dicuntur generis cui se terminatio eorum potest accommodare. Interim præteriri non debet illustris hic canon, quo constituto plurimas tum generales, tum

Hæc proprium quendam ſibi flexum adſciſcere gaudent,
Campeſter, volucer, celeber, celer, atque ſaluber:
Junge pedeſter, equeſter, & acer: junge paluſter,
Ac alacer, ſylveſter. At hæc tu ſic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter ſic:
Hic atque hæc celeris, rurſum hoc celere eſt tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio eſt variatio dictionis per caſus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur 4. terminationes:

A, *As*, ut { Menſa; Æneas; } *Es*, *E*, ut { Anchiſes; Penelope. }

Porrò Græca ſunt omnia quæ in { *As*, *Es*, *E*, } finiuntur: ut { Thomas; Anchiſes; Phœbe. }

Sunt qui hic addunt Hebræa quædam in *am*: ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, Accuſativum in *am* & in *an* facit, Æneas, Æneam, vel Ænean; vocativum in *a*; Æneas, Ænea.

Es, in Accuſativo *en* ſumit; ut, Anchiſes, Anchiſen: in Vocativo & Ablativo *e* vel *a*; ut, Anchiſe, vel Anchiſa.

E, Genitivum in *es* mittit, Dativum in *e*, Accuſativum in *en*, Vocativum & Ablativum in *e*; ut,

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Abl.	Penelope,

As, in Genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater familiâs, Filius familiâs. Id quod veteres obſervabant in multis aliis. Ennius: *Dux ipſa viâs.*

ſpeciales regulas atque exceptiones præterire licet: nempe Adjectiva ſubſtantive uſurpata ejus eſſe generis cujus eſt ſubſtantivum ſubintellectum. Per hanc regulam maſculina ſunt, Annularis, auricularis, index; *ſup.*

digitus. Mortalis; *homo* Malialis, nefrens; *porcus.* Maxillaris, *dens.* Molaris; *dens* vel *lapis.* Martius, Aprilis, *&c. Menſis.* Oriens, Occidens; *Sol.* Profluens, confluens, torrens; *amnis*, vel *fluvius*; &c. Feminina ſunt arida, continens, eremus; *terra.* Frigida; *aqua* Bipennis; *ſecuris.* Bidens; *ſecuris*, vel *ovis.* Curulis; *ſella.* Conſonans, vel vocalis; *litera.* Diphthongus; *ſyllaba.* Prægnans; *mulier.* Tertiana, quartana; *febris*, &c. Neutra ſunt, altum, vel profundum; *mare.* Præſens; *tempus.* Suburbanum; *rus*, vel *prædium*, &c. Quoties vero adjectivum neutrum eſt, nec particulare aliquod ſubſtantivum habet expreſſum, vel ſubintellectum, referri debet ad negotium; ut *triſte lupus ſtabulis*; id eſt, *negotium triſte.*

Livius Andronicus; *Mercurius, cumque eo, filius Latonâs*, pro *Latonæ*. Sic Nævius; *Filii terrâs*, pro *terræ*. Virgilius; *Nec aurâs nec sonitûs memor.*

Aulaï & Pictaï, atque id genus alia, priſcis relinquito.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit; ut, Æneadûm, Grajugenûm, pro Æneadarum, Grajugenarum [1].

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *âbus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus [2].

Hæc verò tam in *is*, quàm in *âbus* [3]: Filia, filiis vel filiabus; Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secundæ declinationis terminationes ſunt apud Latinos quinque; Er, Ir, [4] Ur, Us, Um, ut, Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, ut, Delos. Ilion. Orpheus.

Attica *os*, genitivum in *ô* mittunt [5], accuſativum in *ôn*: ut Androgeos, Androgeô. Accuſ. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut Panthus, ô Panthû; Oedipus, ô Oedipû.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mittere vocativum ſingularem; ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus *pro* natione.

Eus genitivum format in *ëi* vel *eos*, dativum in *ëi*, accuſativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Nom.	Orpheus.	Acc.	Orphea. *Ov.* Orpheon.
Gen.	Orphei *vel* Orpheos.	Voc.	Orpheu.
Dat.	Orphei [6]	Abl.	Orpheo.

Notandæ ſunt denique ſyncopationes iſtæ, Deûm, Virûm, pro Deorum. Virorum [7].

1 Sic *Dardanidûm* pro *Dardanidarum*: ſed *Dardanidum* abſque ſyncope venit à *Dardanus, idis*, & eſt femininum: ſicut & *Achemenidum* ab *Achemenis, idis*. 2 Occurrunt etiam *animabus, dominabus, famulabus, lervabus, aſinabus, ſociabus*: quæ ita efferuntur differentiæ cauſa, id eſt, ad ſexum diſcernendum. 3 Uſitatius tamen in *abus*. 4 Terminationes *ir* & *ur* videntur fieri per apocopen: nam *vir* proprie deſcendit à *virus*, quod facit *vira* in feminino: unde *querquetulana vira* apud *Feſtum*: quemquemadmodum & Hebræi dicunt אִישׁ & אִישָׁה. Satur etiam formatur à *Saturus*, cujus femininum *ſatura* occurrit apud *Terentium*. Quod ſi viſum ſit huc referre per apocopen facta, erit & alia terminatio *l*: nam *nihil* eſt ſecundæ factum ex *nihilum*, uti hoc conflatur ex *ne* & *hilum*. 5 Eſt etiam in uſu genitivus in *i*. 6 vel *eo*. 7 Sunt & in uſu apud Oratores, *numûm*, pro *nummorum*: *Seſtertiûm* pro *Seſtertiorum*: ſic *mediamnûm, mediûm, liberûm, duûm, ſenûm, ſeptenûm*, at in neutris hoc rarum eſt: ut apud Ennium, *ducûm* pro *ducum*.

Item

Item Anomala illa ambo, & duo; quas duas voces Poëtæ etiam in Accuſativo Maſculinas uſurpant: ut,

Virg. *Si duo præterea tales Idæa tuliſſet Terra viros.*

Hor. *Ne vos titillet gloria, jurejurando obſtringam ambo.*

Cic. in Phil. ſecund. *Præter duo vos, nemo ſic loquitur.*

1 Ut Gen. hujus Decl. melius innoteſcat accipe ſequentes regulas. Nomina in *a*, faciunt, *atis -e is-o-onis.* Sic *unedo*: at reliqua fem. in *do.* & *go-inis*: Item maſc. *ordo, homo, turbo, cardo, Apollo, Cupido, margo. Anio, Enio, -enis*; *caro, carnis, halec, halecis: lac, lactis.* Nom. in *-l* addunt *-is*: at *mel, mellis: fel, fellis.* Nom. in *-n* addunt *-is*; ſed neutra in *-n*

TERTIA DECLINATIO.

TErtia declinatio admodum varia eſt: cujus difficiliores duntaxat caſus hoc loco attingemus [1].

Quorundam Accuſativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tuſſim, ſitim, magudarim, amuſſim, Charybdim [2].

Sic & quorundam fluviorum accuſativi; ut, Tibrim, Ararim.

Quædam accuſativos flectunt in *im*, & in *em* communiter; ut, Buris, pelvis, clavis, ſecuris, puppis, torquis, turris, reſtis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em* [3].

Ablativus regulariter in *e* deſinit; ut, Pectus, ſalus: Ablativo Pectore, ſalute.

Propria nomina adjectivis ſimilia, ablativos in *e* mittunt; ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra deſinentia in *al, ar*, & *e* [4] ablativum magna ex parte mittunt in *i*; ut, Vectigal, calcar, mare: Abl. Vectigali, calcari, [5] mari.

Ablativus, rete, à nominativo, retis, eſt: non à nominativo

faciunt *inis*: ſic *pecten*, & maſc. in *-cen*, & *flamen*. Propria aliquando *-ontis*, & *horizon*. Nom. in *-r* addunt *-is*: at *far, farris, hepar, hepatis: Celeber, imber, ſaluber, bris*: & nom. menſium in *-ber*. adject. in *-cer -eris*. Græca in *-ter -eris*; ſic *later*. Lat. alia in *-ter tris*; ſic *pater, mater. Iter itineris*; *cor, cordis*; *Jupiter, Jovis. Jecur, robur, femur, ebur, -oris. -As-atis.* Græca *-adis*; ſed maſc. *antis. As aſſis*; *mas, maris*; hoc *vas, vaſis*; hic *vas vadis. Es* mutatur in *is*: at *locuples, propes, paries, ſeges, perpes, tapes, interpres, teges, teres, magnes, abies, aries, hebes, quies*; & plur. Græc. in *es*, faciunt *etis. Ceres, Cereris*; *bes, beſſis*; *as, aris*; compoſ. à *ſedes, -idis. Pes, hares, merces, pras -dis. Pubes* ſubſt. *pubis*; adject. *puberis. Miles, veles, equas, palmes, termes, fomes, -itis. -Is* facit *is*: ſed *Caſſis, lapis*. & plur. Græc. *-dis. Quiris, Samnis, dis, lis, charis -itis: pulvis, cinis, -eris. Glis, gliris: ſanguis, ſanguinis. Os-ossis.* At *mos, flos, ros, -oris: Heros, Minos, Thos. Thos, -otis. Bos, bovis*; *cuſtos, cuſtodis: os, oſſis*. & *oris. Us, -eris*: at *pecus, fenus, lepus, nemus, decus, pignus, littus, tempus, corpus, -oris:* compar in *-us.* Monoſyl. in *-us* & *tellus, uris: grus, ſus. -uis: palus, incus, ſubſcus, -udis, laus, fraus, -audis*; *tripus, tripodis: intercus, ſalus, virtus, juventus, ſenectus, ſervitus, -utis: -bs. bis, ps, -pis*; in polyſyl. *-e* in *-i* verſo. *Auceps, aucupis*; *puls, pultis*; *hyems, hyemis, -ns.* & *-rs, tis* amiſſo *-s* Sed *glans, nefrens, lens, frons, -dis*; & *libripens*; & compoſ. à *cor eum s* poſt *r. -ieus, -euntis*: at *ambiens, ambientis, caput* cum compoſ. *-itis.* x mutatur in *-cis*. Sed *frux, lex, rex, grex, ſtyx, Phryx, conjux, -is. Remex, igis.* Reliqua polyſyl. in *ex, -icis: at halex, vervex, -ecis. Senex, ſenis*; *nox, noctis*; *nix, nivis*; *onyx, onychis*; *ſupellex, ſupellectilis.* 2 Adde *decuſſis, centuſſis, buris, pelvis, ſecuris.* 3 Adde *ſementis.* Reperiuntur etiam *cucumim, pulvim, cutim, praſepim, ſtrigilim, ſentim, cummim, cannabim, avim, cratim, lentim, meſſim, ovim, ratim*, &c. 4 Excipe *ſale*; nimirum quia ſæpius virile eſt. 5 *Mare* Ovidio.

minativo

minativo, rete. Par, cum compositis, tam *e* quàm *i* habet: ut, Par, compar: Ablativo, pare, compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe. Et hæc propria; Soracte, Prænestе, Reate, Abl. Soracte, Prænestе, Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia; Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*, ut, Floralia, Feralia, genit. Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia: genitivo, Parentaliorum, Saturnaliorum, vel, *ium* [1].

Dativus vero & ablativus in *bus*: ut, Saturnalibus, Bacchanalibus: præter quinquatriis, quòd juxta secundam declinationem format casus.

Mensium nomina in *er*, vel *is*, abl. in *i* solùm mittunt: ut, September, Aprilis: ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantùm definit, iis ablativus exit in *i*, ut, Sitim, tussim: ablativo, Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is*, vel, *er*, & *e*, neutrum faciunt, ablat. mittunt in *i* solùm [2]: ut, Fortis, mollis, dulcis: ablativo, Forti, molli, dulci [3].

Sic Acer, acris, acre; ablativo, acri.

Licèt Poëtæ interdum metri causâ *e*, pro *i*, usurpent.

Cætera adjectiva tam in *e*, quàm in *i*. mittunt: ut, Capax, duplex; ablativo, capace, duplice, vel, ci.

Præter Pauper, degener [4]. uber, sospes, hospes, quæ in *e*, tantùm faciunt ablativum [5].

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum; ut, Melior, doctior; ablativo, Meliore, doctiore, vel, ri. Similiter, & substantiva quædam; ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis [6]; ablativo *e*, vel *i* [7].

Rariùs autem Civis; ablat. Cive, vel, civi.

Rariùs etiam Arpinas; ablat. Arpinâte, vel, ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em*, & *im*, finiunt: ut, puppis, navis, ablativo, puppe, nave, vel *i* [8]. Et verbalia item in *trix*: ut, Victrix, altrix, ablativo, Victrice, altrice, vel ci.

1 Festorum nomina duplicem habent genitivum, quia olim duo erant recti singulares, alter in *e*, alter autem in *um*. 2 Nempe ut distinguatur à nom. neutro in *e*. 3 Huc refer *memor*, quod facit tantum *memori* in ablativo. 4 Dicitur tamen *degeneri*, Lucano, & *uberi*, Curtio. 5 Adde *pubes* & *senex*. Quin & Participia & adject. in *ns*, fere semper ablativum faciunt in *e*.

6 Solum facit *i*. 7 Adde *rur*, *imber*, *vigil*, *avis*, *trident*. Reperiuntur etiam *affinitati*, *classi*, *colli*, *fini*, *furfuri*, *fusti*, *labi*, *lapidi*, *luci*, *melli messi*, *occipiti*, *orbi*, *ovi*, *parti*, *posti*, *segeti*, *sordi*, *sorti*. Et forsan plura etiam olim in usu erant, quia pro adverbiis etiamnum habentur *vesperi tempori*, *luci*, &c. quæ sunt ablativi casus. 8 *Strigilis*, *canalis*, faciunt tantum ablat. in *i*, *restis* tantum in *e*.

Neutra,

Neutra, quorum ablativus ſingularis exit in *i* tantùm, vel in *e*, & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplice, vel ci: nominativo plurali, Mollia, duplicia [1]. Præter Ubera, plura, vel, pluria, apluſtra [2], vel apluſtria: ſic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora [3].

Ex ablativis in *i* tantùm, vel in *e*, & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel pi, puppium, præter comparativa: ut, Majorum, Meliorum [4].

Item præter iſta, Supplicum, complicum, ſtrigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum [5]: at plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujuſmodi ſunt Sapientûm, pro ſapientium, ſerpentûm prò ſerpentium [6].

Quando nominativi ſingulares duabus conſonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium [7].

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis ſingularibus reperiuntur pares ſyllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: ut, Collis, menſis, auris; in genitivo, Collium, menſium, Aurium. Adde iſtis.

Litium, ditium, virium, ſalium, manium, penatium [8].

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, Opum, apum, &c.

As, format, aſſium, Mas, marium: Vas, vadis, vadium: Nox, noctium: Nix, nivium: Os, oſſium: Faux, faucium: Mus, murium, Caro, carnium: Cor, cordium [9]: Alituum ab ales, aſſumit *u*.

Boum anomalum eſt, ut etiam, bobus, vel bubus.

1 *Vetus*, etſi dicitur *veteri*, facit *vetera*. 2 *Apluſtra* fit à recto *apluſtrum*, quo uſus Lucretius; & ab *apluſtre* tantum *apluſtria*.

3 cauſa cur hæc excipiantur eſt iſta, quod uſitatiores eſſent ablativi, *vetere*, *majore*, *meliore*, & ſimiles. 4 Sic *primorum*, à *primor*, *primoris*. 5 Adde *divitum*, *celerum*, *mugilum*, *uberum*, *puberum*, *impuberum*, *degenerum*, *congenerum*; *compotum*, *impotum*, *bicorporum*, *tricorporum*, compoſita à *pes*, ut *alipedum*, *quadrupedum*; derivata à *facio*, ut *carnificum*; & à *capio*, ut *municipum*, &c. 6 Imprimis id fit in genitivis Participiorum; quomodo apud Maronem legere eſt *cadentum*, *furentum*, *loquentum*, &c. Nec in ſolis participiis invenitur: nam & Statii eſt, *æternaque fontum ſupplicia*: & Virgil. *agreſtum*, pro *agreſtium*; *cœleſtum*, pro *cœleſtium*. Et Silii *cadûm*, pro *cadium*; *cladûm*, pro *cladium*: & Sen. *menſum* pro *menſium*. Contra ſunt quædam in quibus vix ſyncopen invenias; ut in neutris e finitis; propterea non dicitur *cubilum* pro *cubilium*, *animalum*, pro *animalium*: nec minus inſolens in pleriſque adjectivum generum; nam ab *atrox*, non dicitur *atrocum*, nec à *felix*, *felicum*. Excipe *grypi*, *gryphum*, *lynx lyncum*, *ſphynx ſphyngum*, *Phryx Phrygum*: & ſimilia monoſyllaba Græca. 8 Adde etiam *Quiris*, *Samnis*, *palus*, *fornax*; *Quiritum*, (*Quiritum* per ſyncopen) &c. 9 Item *glis*, facit *glirium*; *cos*, *cotium*; *dos*, *dotium*; *par*, *parium*; *lar*, *larium*.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusativum formant per *es*, & *eis* diphthongum: ut, Partium, omnium: Partes, omnes, vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ suæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea. *

* Monet Vossius, viros etiam eruditissimos in eo peccare, quod genitivos declinationis hujus, quæ imparisyllaba est apud Græcos, Ιοσυλλάβως inclinent. Ut Poëta Italus cum dixit *Janthis* pro *Janthidos*, vel *Janthidis*. Quomodo & in obliquis aliis peccari solet, ut in dativo ab eodem; *Adoni* pro *Adonidi*. Observat tamen Charisius nomina hujusmodi isosyllabice aliquando declinari, & Varr. Cic. dixisse *hujus Serapu*, *hujus Isi*. In iis tamen quæ Græca genitivum formant per os purum, genitivus potest esse isosyllabus Nam ab hæc *poësis* dixeris *hujus poësis*. Sic *emphasis*, *ellipsis*, ut triplex sit in talibus terminatio. Quippe præter hanc Latinam est duplex Græca, *poësios*, & *poëseos*. Nec illud observatione indignum, genitivum propriorum in *es* apud veteres sæpe habere terminationem secundæ. Ut *Verri* apud Cic. pro *Verris*: item *Ariobarzani*, *Aristoteli*, *Theophani*: & apud Virg. *Ulyssi*, *Oronti*, *Achilli*: apud Terent. *Chremi*, &c. Quæ ob hanc rationem ita flecti videntur: nimirum quemadmodum Æoles extulere pro Σιμωνίδης Σιμωνίδυς, unde *Simonidei*; ita & Περικλῆς dixere & Περικλεῖς, unde *Periclei*, *Periclę*, *Pericli*, *Aristotelei*, *Aristotelę*, *Aristoteli*. Sic & dixere Μουσῆς & Μουσεῖς· ab illo est hujus Moysis, ab hoc Moysei, Moysi, Moysi. Quo genere usus est Tert.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accusat. Themida & Themin.

Feminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accusativum in *i* mittunt: ut, Sapphô, Sapphûs, Manto, Mantûs, Cliô, Cliûs; hanc Sapphô, Mantô, Cliô.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocativo ô Palla, Theseu, Tethy. Phyllis, Phyllidos, Alexis, Alexios, Achilles, Achilleos; vocativo ô Phylli, Alexi, Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, Poëma: quæ veteres juxta Lat. quoque formam declinabant, additâ syll. *tum*: ut, Hoc Problematum, hoc Poëmatum

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt, ut, Problematis, Poëmatis.

[1] *QUARTA DECLINATIO.*

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis ineſt, nam duas tantum ſortitur terminationes in recto ſingulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu [2].

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis [3], tumulti [4] ornati, in genitivo, ut,

Ter. *Ejus anuis cauſa.* Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam [5] *ũ*: ut, fructui, concubitui; rariùs, Fructũ, concubitũ.

Virgilius. *Quod neque concubitũ indulgent.*

Terent. *Veſtitũ nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Syncope eſt; ut & in aliis declinationibus fieri ſolet.

Ieſus, in accuſativo Ieſum habet; in reliquis verò caſibus ubique Ieſu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, portus, veru, *ubus* [6].

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus ſetibus, manibus, moribus.

[7] *QUINTA DECLINATIO.*

QUinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infra in Heteroclitis fuſius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis; ut, Plebes, *plebei.*

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii* [8], & *e*, exibat.

Cicero. *Equites vero daturos illius dies pœnas.*

Virgilius. *Munera lætitiamque dii.*

Saluſtius. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterùm, præter iſta quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum auctorum lectione, partim à ſequentibus diſcere licebit.

1 Declinatio hæc non tam nova videtur, quam ἀναγραφὴ quædamtertiæ ex craſi, ſyncope, vel apocope proveniens.

2 Quæ deſinunt in *u*, toto ſingulari indeclinabilia ſunt; in plurali autem tertiam ſequuntur. Olim etiam hujuſmodi nomina utramque habebant terminationem *us*, & *u*: unde *cornus*, *geluſ*, *genus*, in genitivo; contra quædam hodie in *us* ſolum efferuntur, quæ olim terminabantur in *u*. Tale pro *artus*, *artu*, unde *artua* Plauto. Quin & quædam in *u* non in *us* ſolum, ſed in *um* etiam deſinunt: ut pro *cornu*, non *cornus* modo, ſed & *cornum* dicitur. Quædam in *u* exeunt & *um*, non item in *us*; ut pro *os*, dixere *oſſum*, & *oſſu*. Alia ſunt quæ exeunt in *us* quartæ & *um* ſecundæ; ut *fretus*, *-um*; *ſenſus*, *-um*, *anfractus*, *um*; *cenſus*, *-um*; *rictus*, *-um*. 3 Sic *quaſtuis*, *graduis*, *fluctuis*, *domuis*; *ſenatuis*, *rituis*, *partuis*, *fructuis*. Ex quibus fiunt genitivi uſitati, non per ſyncopen, ſed craſin, ut arguit ultima porrecta. 4 Sic *quaſti*, *victi*, *aſti*, *ſenati*, *ſumpti*, *exerciti*, *adſpecti*, *luctı*, *ſalti*, *parti*, *gemiti*, *fluctı*, *piſcati*, *ſtrepiti*, *portı*, *ſonitı*. 5 Id fit per apocopen, more Æolum qui auferunt è dativis iota ſubſcriptum. 6 Pro *acus*, *ficus*, & *quercus*, deſideratur auctoritas. 7 Hæc quoque declinatio fluxiſſe videtur è tertia; quare non mirum eſt, ſi nonnulla ſimul ſint tertiæ & quintæ. 8 Vel *i*, quando nominativus clauditur *es* impuro; ut, *fames*, *fami*, *fides*, *fidi*.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS
ROB ROBINSON.

QUÆ genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficiunt, superantve, Heteroclita sunto.

Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
[1] *Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit;*
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa [2] *supellex:*
Singula femineis, neutris pluralia gaudent [3].
Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
[4] *Rastrum cum freno* [6] *filum, simul atque capistrum:*
[7] *Argos item &* [8] *cælum sunt singula neutra; Sed audi,*
Masculà dumtaxat cælos vocitabis & Argos;
Frena sed & frenos, quo pacto & cætera formant.
[9] *Nundinum, & hinc* [10] *epulum, quibus additò balneum, & hæc*
Neutra quidem primo, muliebria rite secundo: [sunt
Balnea plurali Juvenalem constat habere.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,
Mænalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartara, Taygetus, sic Tænera, Massica, & altus
[11] *Gargarus* [12]. *At numerus genus his dabit alter utrumque,*
[13] *Sibilus, atque jocus* [14], *locus, &* [15] *Campanus Avernus.*

Defectiva.

Quæ sequitur manca est numero, casuve, propago.

[16] Aptota.

Quæ nullum variant casum ut [17] *fas,* [18] *nil, nihil* [19], *instar:*
Multa & in [20] *u simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:*
Sic gummi [21], *frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes*
A tribus ad centum numeros, Aptota vocabis [22].

1 Pro Troja rarum est: occurrit tamen *Pergamum*, unde *Pergama*. 2 Contractum ab antiquo *supellectilis*, & *supellectilia* formatur à *supellectile*. 3 Adde *hæc carbasus*, pl *hæc carbasa*. 4 *Rastra* rarius occurrit; *rastri*, ut multò usitatius est, ita tutius usurpabitur. Fuit autem *rastri* à *raster*, ut *rastra* à *rastrum*. 5 Veteres dixere *frenus*, & *frenum*. 9 *Fili* & *capistri*, si ullibi occurrant, rarissima sunt. 7 Neutrum in sing. quia est primæ contractorum apud Græcos, sed *Argi* formatur tanquam ab *Argus*, cum terminatione Latinâ. 8 Plurale *cæli* vix occurrit præterquam in SS. & uno Lucretii loco: est autem ab antiquo *cælus*. 9 In sing. rarum est; & *nundinis* semper plurale dicitur Priscis Grammaticis. 10 *Epula* est ab antiquo *epula*, quod naturâ est adjectivum. Adde *delicium*, *delicia*; quod tamen ab antiquo *delicia*. 11 Ida promontorium semper *Gargara* dicitur, vel *Gargarum*. 12. Adde & *Pangæus*. 13 *Sibili* rarissimum est. *Sibilia* autem à *sibilum*, quod & adjective usurpatur: unde *ora sibila* & *colla sibila* Virgilio, pro *sibilantia*. 14 *Loca* est ab antiquo *locum*. 15 *Campanus* non pertinet ad regulam sed ut adjectivum concordat cum *Averno*; Cujus plurale *Averni* non legitur. 16 Hoc est casu carentia; non quasi deficiant casibus ratione significationis, nam quædam habent sex casus, alia tres; sed quia non habent casus ratione vocis; unde *invariabilia* rectius dixisset. 17 *Fas* occurrit in N.A.V. 18 Per syncopen pro *nihilum*, ac proinde aptoton non est cum *nihili* habeat, perinde ac *nihilum*. 19 Idem quod exemplar & occurrit in N.& A. 20 In plur. perfecta sunt neutra in *u*. 21 *Frugi* Voffio substantivum est, à *frux*, *frugis*, *frugi*, *frugem*, *fruge*, quæ omnia occurrunt: alicubi tamen videtur esse adjectivum; nisi sit dativus & regatur à verbo *est*, vel adjectivo *idoneus* intellecto: aut sit antiquus genitivus pro *frugis*, ut *fami* pro *famis*,

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
Ceu [1] *noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,*
Promptu, permissu: plurali legimus [2] *astus,*
Legimus [3] *inficias, sed vox ea sola reperta est* [4].

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
Ut fors [5] *forte dabit sexto, spontis* [6] *quoque sponte:*
Sic plus [7] *pluris habet, repetundarum repetundis* [8]:
[9] *Jugeris & sexto dat jugere, verberis autem*
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant.
[10] *Tantundem dat tantidem, simul* [11] *impetis hoc dat*
Impete: junge vicem [12] *sexto vice; nec lego plura.*
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo [13].

famis, cuimodi, pro *cujusmodi*. 22 Adde nomina literarum, ut *Alpha, Beta*, &c. Et quædam, ut vocant, barbara: ut *Adam, Noe, Cham*, &c. Item pluralia neutro, (*herubim* & *Seraphim*. Nec non pluralia quintæ declinationis, ut *spes, fides*. præter *res, species, facies, acies*, & *dies*. Adde & sequentia, *nefas, damnas* (nisi des illi gen. *damnati*, qua fit per syncopen à *damnatus*, ut & *satias* à *satietas*,) *expes, cacoethes, grates, soboles, labes*, in plural. *potis, epos, specus, virus, opus, subtil, hir, gelu, astu*, pro urbe, *semi, sinapi, mulsa, defruta, mella, farra, hordea, thura, rura, pondo, nequam, necessum, necesse, cete, mele*, pluralia, *volupe, gausape, præsepe, mane, cepe. mille, totidem, aliquot, quotquot, quotcunque, frit*, & *git*; quibus addi possunt nomina Villarum in *i*, aut *y*, ut *Aixi, Illiturgi, Æpy, Dory*. 1 Ablativus veterum more formatus pro *nocte*. 2 Occurrit & in singul. apud *Sil. Ital.* 3 Dicimus *ire inficias*, ut *ire exsequias, ire suppetias*, quæ sunt Accus. ab *exsequia, suppetia*, & in iis reticetur ἐλλειπτικῶς præpositio *ad*. 4 Adde Gen. *Nauci, dicis, ejusmodi, cujusmodi, hujusmodi, aliusmodi* (pro quo veteres dixere *alimodi*, ut *cuimodi* & *cuicuimodi*, pro *cujusmodi*, & *cujuscujusmodi*.) Addunt *ostentui, despicatui, derisui, frustratui*, & similia, cujusmodi tamen minimum videntur non carere Ablat. Adde & Acc. *incitas*; ut *ad incitas redactus*, ubi intelligitur *calces*. Nam tralatio est à ludo calculorum, seu calcium, quas *incitas*, dixere, cum cieri, hoc est, moveri amplius non possent. Verum pro isto *ad incitas*, etiam *ad incita*, in neutro genere substantive posito, dicitur. Addi possunt & ablat. *hortatu, relatu, affatu, rogatu, arcessitu, accitu, dispositu, objectu, monitu, admonitu, instinctu, concessu, inconsultu*. Item *fauce* (ab inusit. *faux*, sed pluralis *fauces* est in usu) *ambage* (tamen in plur. *ambages* & *ambagibus*) *ingratiis*. Addunt etiam vocativos *macte* & *macti*: sed Cato *mactus* quoque usurpat. 5 Occurrunt & *fortis, forti*, & *fortem*. 6 Occurrit *spontis*; sed *sponte* frequens est. 7 Reperitur & *plurem*, & *plure*. 8 Adjectiva sunt ἐλλειπτικῶς usurpata: nam intelligitur *pecuniarum* & *pecuniis*. Et propterea in gen. & ablat. inveniuntur in accusatione, quia verba accusandi duos hosce casus tantum regunt. 8 Ab antiquo *juger* vel *jugus*. 10 Adjectivum est compositum ex *tantus* & *dem*; habet etiam terminationem femininam *tantandem*. 11 *Impetis* rarum est. Lucretii est in plurali *impetibus*. Suntque ab inusitat. *impes*. 12 Leguntur *vicis* & *vici*; rectus est inusit. *vix*: unde *vix* adverbium. 13 Adde *tabi, tabo, dica, dicam*: nisi triptoton malis, quia *dicâ* in ablat. usurpat Ausonius. *Chaos, chao: melos, melo: vesper, vespere: obtentui, obtentu: irrisui, irrisu: ara, aribus: ora, oribus*: & similia.

Triptôta.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut [1] *precis atque precem, petit & prece blandus amicam;*
Sic [2] *opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus.*
At tantum recto [3] *frugis caret, & ditionis:*
Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus.
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.
Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut ecquis:
Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; ut quilibet, alter:
Quinto hæc sæpe carent casu; & [5] *pronomina, præter*
Quatuor hæc infra, noster, nostras, meus, & tu.
[6] *Propria certa notes, quibus est natura coërcens,*
Plurima ne fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma.
Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Bucephalusque.
His [7] *frumenta dabis* [8] *pensa* [9], *herbas* [10], *uda* [11], *metalla*;
In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.
Hordea [12] *farra, forum, mel, mulsum, defruta* [13], *thusque* [14],
Tres tantùm similes voces pluralia servant.
[15] *Hesperus & vesper, pontus, limusque, limusque,*
Sic pennus & [16] *sanguis; sic æther, nemo; sed ista*
Masculà sunt numerum vix excedentia primum [17].
Singula feminei generis, pluralia raro
Pubes atque salus, sic [18] *talio cum indole* [19], *tussis,*
[20] *Pix, humus, atque* [21] *lues* [22]: *sitis & fuga; junge* [23] *quietem,*
Sic cholera atque fames [24], *bilisque, senectа, juventus;*
Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quintæ,
Tres similes casus plurali sæpe tenebunt:
Excipe res, species, facies, aciesque, diesque;
Quas voces numero totas licet esse secundo.
Ilis multa solent muliebria nectere: ut hæc sunt,
Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeras [25] *voces, quas lectio prebet:*

1 Genit. *precis*, vix occurrit, legitur tamen dativo *preci*. 2 *Opi* legitur in recto, sed pro Dâ: vel divitem notat, unde contrarium *inops*. In sing. *petestatem*. in plur. *divitias* signat. 3 Nominat. *frux* apud Ennium occurrit. Adde *Jovis, proceris*, & *dapis*, quorum Nom. non sunt in usu. 5 De pronominibus quæ carent vocat. vide pag. 37. 6 Excipe si tantum plurália sint, ut *Delphi, Athenæ* &c. vel si in regionum nominibus ad partes attendatur: ut *Gallia, Hispania*: vel si pluribus idem sit nomen: ut, *complures fuerunt Cæsares*: vel si similitudo significetur: ut apud Ovid. *multos illic Hectoras esse puta*. 7 Ut, *triticum, filigo, ador*, &c. 8 Ut, *piper, saccharum, resina*, &c. 9 Ut, *ruta, salvia*, &c. 10 Ut *lac, oleum*, &c. 11 Ut, *aurum, argentum*, &c. & mineralia: ut, *sulphur, nitrum*, &c. 12 Sic leguntur *faba, fraga, lupini, pisa, tizania, avena*. Et ex herbis, *cardui, urtica, malva, cicuta, papavera*, &c. quibus addi possunt & florum nomina: ut, *rosa, lilia*, &c. Ex metallis & mineralibus leguntur in plurali *æra, orichalca, stanna, electra*. 13 Sic *aqua, vina musta*. 14 Sic *pices, cera*. 15 Est nomen proprium. 16 Hebræis plurale. 17 Adde *pudor, sopor, castus*, pro ornamento muliebri, *visus* cum masc. est, *muscus, meridies, mundus*, pro ornamento muliebri. Addunt Grammatici *fumus, pulvis, genius, Sol, aer, ros, exercr, adeps, autumnus, clavus, cruor, situs, metus, terror, timor, vigor, pallor, silex*, quæ tamen aliquando in plurali leguntur. 18 Plurale Gellio. 19 Plinio

Quam tibi præfixam ceu certum collige filum;
Rariùs his numerum, quandoque sed adde secundum.
Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
[26] *Delicium, senium, lethum, cærumque, salumque:*
Sic harathrum, virus, vitrum, viscumque, penumque,
Justitium, nihilum, ver, [27] *lac, gluten, simul halec:*
Adde gelu [28]*, solium, jubar. Hic quoque talia ponas,*
Quæ tibi si observes, occurrent multa legenti [29]
Mascula sunt tantùm numero contenta secundo,
[30] *Manes, majores, cancelli* [31]*, liberi, & antes,*
Menses prosthrivium, [32] *lemures, fasti atque minores;*
Cùm genus assignant [33] *natales: adde* [34] *penates,*
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quæcunque legas passim similis rationis [35].
Hæc sunt feminei generis, numerique secundi,
Exuviæ, phaleræ, grateſque, manubiæ, & idus,
[36] *Antiæ, & induciæ simul insidiæque* [37]*, minæque,*
Excubiæ [38]*, nonæ* [39] *nugæ tricæque, calendæ,*
[40] *Quisquiliæ* [41]*, thermæ, cunæ* [42]*, diræ, exequiæque*
[43] *Feriæ, &* [44] *inferiæ; sic primitiæque, plagæque*
Retia signantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & [45] *lactes: addantur Thebæ & Athenæ* [46]:

nio plurale. 20 Plurale Virgilio. 21 Prudentio plur. 22 Plur. Virg. & Tac. 23 Plur. Cic. 24 Plinio plur. 25 Cujuſmodi ſunt *caſtitas, elegantia, fides* pro virtute, *alla, impietas, inertia, juſtitia, injuſtitia, lux,* pro qualitate, *mœſtitia, pietas, pigritia, pituita, puerilia, rabies, requies, ſanctitas, ſanies, ſegnitia, ſocordia, ſupellex, tabes, terra,* pro elemento, *vecordia, velocitas.* Quibus addunt Grammatici & alia quæ in plurali rarius occurrunt, ut *arena, avaritia, barba, benevolentia, caritas, cura, cervix, contagio, culpa, cutis, fama, gaza, gloria, halex, hara, impuritia, infamia, inſania, inimicitia, ira, luculentia, mors, nex, oblivio, oblivitas, paupertas, pax, perfidia, pernicies, peſtis, plebs, proles, profapia, ſalubritas, ſors, ſpes, ſterilitas, tellus, valetudo, vis, vita.* 26 Legitur *delicia* ab antiq *delicia.* 27 *Lac* & *halex* ad uda pertinent. 28 Occurrit in plurali. 29 Cujuſmodi ſunt, *callum, crocum, ebur, fas, faſcinum, fel, hepar, hilum, nil, nihil, nefas, nitrum, pelagus, pus, ſal, ſinapi, ſiler, ſiſer, vulgus.* Quibus addunt & *avum, allium, altum, cœlum, gaudium, ingenium, jus, luxum, macellum, mare, murmur, Paſcha, pedum, rudus, rus, ſolum*; raro pluralia. 30 Naturâ adjectivum, ut *majores,* & *minores.* 31 Reperitur in ſingulari. 32 App. ſingulare. 33 Naturâ adjectivum. 34 Livio ſingulare. 35 Addunt Grammatici *annales, artus, calites, cani, carceres, caſſes, codicilli, faſces, fines, foci, fori, freni, furfures, Garamantes, gemini, grumi, hirti, indigites, inferi, lares, lendes, loculi, lndi, lumbi, magiſtratus, mores, Nomades, noſtrates, optimates, panni, plerique, plures, poſteri, primores, proceres, pugillares, Quirites, ſales, ſentes, ſinguli, ſpiritus, ſuperi, triplices, vepres.* Quorum pleraque naturâ ſuâ adject. ſunt, & alia in ſing. licet rarius, occurrunt. 36 Naturâ adject. 37 Nempe pro comminatione vel murorum eminentiâ, nam aliâ ſignif. ſingulare eſt. 38 *Nona, calenda,* & *idus*, naturâ adjectiva ſunt. 39 Singulari Oppidum Apuliæ. 40 Obſoletum eſt *Quiſquilia.* 41 Naturâ adject. 42 Adject. 43 Scriptor. Eccleſ. ſing. 44 Natura adject. 45 *Lactu* obſoletum eſt. 46 Nonnulla tamen in ſing occurrunt; ut, *Cuma,* & *Cumæ,* &c.

Quod genus invenias [1] *& nomina plura locorum* [2].
Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur,
Mœnia, cum tesquis, præcordia, lustra [3] *ferarum,*
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
Funus justa [4] *petit, petit & sponsalia* [5] *virgo,*
[6] *Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant,*
Infantesque colunt cunabula; consulit exta
Augur, & absolvens superis [7] *effata recantat,*
Festa Deûm poterunt, ceu Bacchanalia jungi [8].
Quod si plura leges, licet hac quoque classe reponas [9].

Redundantia,

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas:
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctumque, sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendum,
Viscus & hoc viscum; sic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait Cornûs tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat [10].
Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda,
Quæ quarto casu fetum peperêre Latinum:
Nam [11] *panther panthera creat, crateraque crater;*
Cassida [12] *cassis habet, sed & æther æthera fundit:*
Hinc cratera venit, venit æthera, sic caput ipsum

1 Ut, *Fasula, Taphra, Esquilia, Fregella, Gades, Tralles,* &c. 2 Femin. in regulâ contentis adde *apina, caula, fala, fortuna,* pro bonis, *gerra, opes,* pro divitiis, *nundina, salina, scopa, stativa,* (naturâ adject.) *suppetia, tenebra.* Addunt Grammatici & alia rarissime singularia; ut, *ades, alpes, ambages, angustia, anta, antenna, ara, argutia, barba, biga, blanditia; ceremonia, compedes, copia, crates, dapes, decima, delicia, Dryades, Epula, Eumenides, facetia, fauces, fides, fores, gena, gingiva, grossi, habena, illecebra, ineptia, inimicitia, latebra, litera, minutia, nania, nares, offucia, palea, parca, partes, prestigia, preces, quadriga, reliquia, retes, salebra, sarcina, scala, sordes, sortes, symplegades, vigilia, vindicia, vires.* 3 Pro spatio temporis singulare est. 4 Val. Flac. sing. 5 Natura adjectivum. 6 Avium, naviumque *rostrum,* singulare est. 7 Natura adject. 8 Sic & ludorum nomina, ut *Pythia, Olympia,* &c. in quibus festa & certamina intelliguntur. 9 Pluralibus in regula contentis adde *cete, comitia, lautia, Magalia, parapherna, prabia, rapicia, repotia, scruta:* Et locorum nomina; ut, *Artaxata, Bactra,* &c. Addunt Grammatici, *acta, astiva, adversaria, avia, bona, brevia, cibaria, diaria, genitalia, hyberna, millaria, multitia, natalitia, nutricia, parentalia, prabenda, serta, stativa, verenda, vinacea, utensilia, apiaria, aplustra, arbitria, compita, donaria, flabra, fraga, gesa, intestina, ilia, juga, jugera, lamenta, licia, lumina, oblivia, palearia, pascua, spectacula, spolia, subsellia, tempora, vada, verbera, viscera, vivaria:* quorum multa adject. sunt subst. usurpata, multaque in singulari, rarius licet, occurrunt. 10 Huc refer quæ desinunt (1) in *a* & *um*; ut, *acetabula, acetabulum.* (2) in *a* & *us*; ut, *aranea, araneus.* (3) in *us* & *um*; ut, *antidotus, antidotum.* (4) in *er* & *um*, ut, *alabaster, alabastrum.* (5) in *a* & *as*; ut, *tiara, tiaras.* (6) in *a* & *e*; ut, *cepa, cepe.* (7) in *o* & *um*; ut, *postulatio, postulatum.* (8) in *io* & *us*; ut, *concursio, concursus* &c. Consule Vossium *de analogia* lib. 1. c. 35. 11 Vix occurrit sub istâ terminatione. 12 Pertinet potius hæc vox ad sequentem reg. quia nec vox Græca est, nec accusativum format *cassida,* sed *cassidem.*

Cassi-

Caſſida magna tegit, nec vult pamhera domari [1]
Veritur his rectus, ſenſus manet, & genus unum:
Gibbus & hic gibber, cucumis [2] *cucumer,* [3] *ſtipis & ſtipes,*
Sic cinis atque [4] *ciner, vomis vomer, ſcobis & ſcobs,*
Pulvis item [5] *pulver, pubes* [6] *puber: quibus addes*
Quæ pariunt or & os, honor & labor, arbor, odorque:
His & apes & apis, plebs [7] *plebes* [8]*: ſunt quoque multa*
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus ſic Meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint, & lectio caſta [9].
Hæc ſimul & quarti flexûs ſunt atque ſecundi:
Laurus enim lauri facit & laurûs genitivo:
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque [10] *penus, cornus, quando arbor habetur;*
Sic [11] *lacus, atque domus; licèt hæc nec ubique recurrant,*
His quoque plura leges, quæ priſcis jure relinquas [12].
Et quæ luxuriant ſunt adjectiva notanda
Multa, ſed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt;
Arma, jugum, nervus, ſomnus, clivuſque, animuſque,
Et quot limus habet, quot frenum, & cera, bacillum:
A quibus us, ſimul is formes; ut inermus inermis:
Rarior eſt hilarus, vox eſt hilaris bene nota.

1 Huc refer *attagen* à cujus accuſativo form. *attagena.* 2 Voſſio inter obſoleta reponitur. 3 An *ſtipis* in nominativo occurrat, dubitari poſſit. 4 *Ciner* vix occurrit. 5 *Pulver* Voſſio obſoletum. 6 Naturâ adject. 7 *Plebes* habet non tantum *plebu*, ſed & *plebei* in genitivo. 8 Huc referri debent *juventus, juventa, ſenectus, ſenecta; burin, bura; avarities, avaritia; materies, materia*; & ſimilia. 9 Cujuſmodi ſunt *Achilles, Achilleus, Ulyſſes, Ulyſſeus*; *Adonis, Adoneus*; *Agamemnon, Agamemno*; *Amazo, Amazan*; *Evander, Evandrus*; *Geta, Getes*; *Ligur, Ligus*; *Menander, Menandrus*; *Palæmo, Palæmon*; *Perſes, Perſeus*; *Simo, Simon*; *Thymber, Thymbrus*, &c. Sic *Ode, Oda*; *lampas, lampada*; *hebdomas, hebdomada*; & ſimilia. 10 *Penus* eſt tamen *quarta*; nam genitivus *peni* eſt à recto *penum*. 11 Non reperitur ſecundæ. 12 Cujuſmodi ſunt *verſus, arcus* olim ſecundæ; *cibus, fragus, faſtus, humus, lectus, ſomnus, ſonus, ſuccus, ſuſurrus, ventus, vulgus*, omnia olim quartæ. Præter hæc redundantia ſecundæ & quartæ, ſunt & alia primæ & tertiæ, ut, *Oreſtes, Orontes, Calchas, Paſcha*, &c. Aliæ ſecundæ & tertiæ, ut, *ſequeſter, glomus, Mulciber, Oedipus, Polypus, veſper, Perſeus, Typheus, Tydeus*, &c. Alia tertiæ & quartæ, ut, *penus, ſpecus, acus*. Alia denique tertiæ & quintæ. ut *requies, plebes*.

COMPARATIO NOMINUM.

COmparantur nomina, quorum ſignificatio augeri minuive poteſt.

Gradus comparationis ſunt tres.

Poſitivus, qui rem ſine exceſſu ſignificat: ut, Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus, qui ſignificationem ſui poſitivi per adverb. magis auget: ut, Albior, probior, id eſt, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à ſecundo

positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or*: ut, ab amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valdè, vel maximè significat: ut, Doctissimus, Justissimus, id est. valdè vel maximè Doctus, Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectis *ſſ*, & *ſſimus*: ut, à Candidi, prudenti, fit candidiſſimus, prudentiſſimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt adjecto *rimus* superlativum formant: ut, pulcher, pulcherrimus; niger, nigerrimus.

Excipiuntur, [1] Dextimus à Dexter, [2] Maturimus, sive Maturiſſimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus [3].

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur [4]: Maledicus, maledicentior, maledicentiſſimus, à dico [5]: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentiſſimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, benevolentior, benevolentiſſimus, à volo: Magnificus, magnificentior, magnificentiſſimus, à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia magis & maximè: ut, Idoneus, magis Idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in legendis auctoribus rarò occurruut, rarò itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Assiduior, strenuior, egregiiſſimus, mirificiſſimus, pientiſſimus, vel piiſſimus, ipsiſſimus.

Perpetuiſſimus, exiguiſſimus apud *Ovidium*. Tuiſſimus, multiſſimus, apud *Ciceronem* [6].

[1] *Dextimus & Siniſtimus* videntur pro positivis usurpari. [2] *Maturrimus* non *maturimus* à *maturus*. [3] *Agilimus. Gracillimus*, & *docillimus* rejiciuntur à Voſſio, quia deideratur auctoritas. Apud Charitium vero est *agiliſſimus* & *dociliſſimus* unde *agiliſſime* & *doctiliſſime*. Quin & locum hic sibi vindicat *imbecillimus*, quod apud Senecam occurrit. Rectum quoque & *imbecilliſſimus* quod Celsus usurpat. [4] Formatis sc. Comparativis & superlativis ab antiquis participiis in *ns*; ut, *benevolentior* à *benevolens* quo utitur Plautus. Veteres similiter dixere *beneficiens*, unde *beneficientia*, in vet. lib. pro *beneficentia*; & *beneficientior* in Lælio legitur: sed vulgo scribitur extritâ tertia vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in *us*: unde *mirificiſſimus* Terent. [5] *Veridicus* non comparatur. Cujusmodi etiam sunt *arduus* & *arduiſſimus*; *egregius* pro *egregius*. Juv. *exiguus*, *induſtrior*, *injurius* pro *injuſtius*; *innoxius* vel *innoxius*; *neceſſarior*, *perpetuior*: *ſtrenuiſſimus*, *tenuior*, *tenuiſſimus*, *vacuiſſimus*. Occurrunt & alia apud Plautum, cujusmodi sunt *verberaliſſimus*, *(piſſ)gradiſſimus*, *exeluſſimus*, *occiſiſſimus*, *parciſſimus*, *oculiſſimus*, quæ albâ lineâ signanda non sunt cum multa confingat quæ nunquam recepit sermo Rom.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus [1], melior [2], optimus. Malus [3], pejor, pessimus. Magnus [4], major [5], maximus. Parvus [6], minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum [7] plus plurimum. Vetus [8], veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo [9] deter. Nequam nequior, nequissimus. Citra [10] citerior, citimus. Intrà [11], interior, intimus. Infrà [12], inferior, infimus. Extrà [13], exterior, extimus vel extremus. Suprà [14], superior, supremus vel summus. Pòst [15], posterior, postremus. Ultrà [16], ulterior, ultimus. Propè [17], propior, proximus; à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpiùs, sæpissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclytus, inclytissimus. Opimus, opimior. [18] Ocyor, ocyssimus; ab ὠκὺς. Novus, novissimus. Adolescens, adolescentior. Potior [19], potissimus. Longinquus, longinquior. Penè, penissimus. Meritus meritissimus. Sinister, sinisterior. Juvenis [20], junior. Senex, senior; Maximus natu. Ante, anterior. Nuper [21], nuperrimus [22],

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abusivè:

ut, { Neronior, Cinædior, Pœnior, } à { Nerone. Cinædo. Pœno [23]. }

1 Quasi *mavelior*, ex *magis* & *velim*. 2 Quasi dicas *optatissimus*, ab *opto*. 3 Fortasse fuit *pessior*, à *pessum* unde *pessimus*. 4 Prius fuit *magior*, unde mansit adverbium *magis*; *magior* autem est à *magnior* extritâ liquidâ. Vel *major* est ab antiquo positivo *majus*, à quo *majestas* pro *magnitudine*; & Jupiter dictus *Deus majus*. Vel, quod maxime adlubescit, est à μείζων, nam Latini *z*, quo carebant in *j* consonum mutabant, quomodo à ζεύγω *jungo*. 5 Per syncopen è *magnissimus*. 6 A *minor* vel potius à *minus*, quod à μινὺς Attice pro μικρός. 7 A πλέον, converso ν in *us*. 8 Ab antiquo *veter*. 9 Id autem à *detero*, cum deteriora sint quæ magis detrita. 10 A *citer*, quo usus Cato, sed pene obsolevit. 11 Ab antiquo *interus* vel *inter*. 12 Ab *inferus* vel *infer*, quibus usi Veteres. 13 Ab *exterus* vel *exter*; nam utrumque invenitur. 14 A *superus*, quo usus Cato. 15 A *posterus*. 16 Ab antiquo *ulter*. 17 *Propior*, *prior*, *diutior*, *sæpius*, vel carent positivis, vel à positivis obsoletis formantur; neque enim placet ab adverbiis vel præpositionibus comparativos & superlativos deducere: quia quæ plane diversæ sunt classis, etiam essentiâ differunt; at comparativus notat excessum positivi sui manente essentiâ. 18 *Ocior* scribendum, quia venit ab ὠκίων. 19 A *potis*. 20 Per syncopen ex *juvenior*. 21 A *nuperus*. 22 Adde comparativo carentia *invitus*, *sacer*; item *diversus*, *falsus*, *fidus*, *persuasus*, *invisus*, *consultus*, *meritus*, *apricus*, *bellus*, *invictus*; & alia: quorum etiam aliqua in superlativo reperias. Adde etiam superlativo carentia, *proximus* cum induit naturam positivi, & format *proximior*; *in*, *ens*, *satur*, *dexter*, nam *dextimus* & *sinistimus* pro positivis usurpantur; *taciturnus*, *communis*, *salutaris*: item *supinus*, *supinior*, quod apud Martialem: *infinitus*, *infinitior*, quo usus Tullius; *dives*, *divitior*, quod apud Tullium, Ovid. Plaut. &c. Sed à *dis*, & *ditior*, est *ditissimus*. *Licentior*, uti *anterior*, soli sunt comparativi. 23 Naturam tum adjectivorum induunt; & signant qualitatem

COMPARATIONUM TYPUS.

	SINGULARITER.				PLURALITER.			
	Positivus.	Compar.	Super.		Positivus.	Compar.	Superlat.	
	Doctus, Tener, Dulcis, Felix, Prudens.				Docti Teneri, Dulces, Felices, Prudentes.			
No.	us er is a is x ns um e	ior ior ius	mus ma mum		i es æ es a ia	iores iores iora	mi mæ ma	
Ge.	i æ is i	ioris	mi mæ mi		orum arum orum	ium	iorum	morum marum morum
Da.	o æ i o	iori	mo mæ mo		is ibus	ioribus	mis	
Ac.	um em em em am em em em um e x ns	iorem iorem ius	mum mam mum		os es as es a ia	iores iores iora	mos mas ma	
Vo.	e er is a is x ns um e	ior ior ius	me ma mum		i es æ es a ia	iores iores iora	mi mæ ma	
Ab.	o â i e o i	iore iori	mo mâ mo		is ibus	ioribus	mis	

Sunt & adject. quæ non variantur per gradus. Talia sunt gentilia; ut, *Romanus, Spartiata*: possessiva; ut, *patrius, Evandrius*: numeralia; ut, *primus*: materialia; ut, *aureus*: diminutiva; ut, *aureolus*: interrogativa, ut, *qualis*. temporis significativa, ut *hesternus*: participalia in *dus*, ut, *amandus*: desinentia in *bundus*, ut *errabundus*; *tremebundior* tamen est apud *Columel.* In *plex* exeuntia, ut, *duplex*. Excipe *simplex*, & *multiplex*. Desinentia in *imus*, ut, *legitimus*. In *vus*, ut, *fugitivus*: Verbalia puta, nam *festivissimus* est apud Terent. Composita à *fero*, & *gero*, ut, *armiger, frugifer*. Item hæc adjectiva, *almus, balbus, canorus, canus, cicur, claudus, compos, degener, dispar, egenus, exors, geminus, hodiernus, impos, magnanimus, mediocris, memor, mirus, mutilus, praditus, vetulus, unicus*, atque alia. sed pauca, in quibus per particulas excessus. uti sunt *magis, valde*, & *maxime*. Supplętur comparat. & superlat. defectus.

DE

DE PRONOMINE.

PRonomen est pars Orationis, quâ in demonstranda, aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addunt & sua composita; ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ, quod [1].

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species Pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva: nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, vel partes & sectas significent; ut, nostras, vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus Pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia Pronomina, Præter hæc quatuor, Tu meus, noster, nostras. *Martialis* tamen Pronomini *ipse* vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revocetur amor, summique Tonantis,
A te Juno petat cestos, & ipsa Venus [2].

DE GENERE.

Genera sunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

1 Item *quis, cujus* & *cujas*. Quin & Pronominibus accensenda sunt multa alia pro nominibus vulgo habita, ut, *unus, ullus, nullus, solus, totus, uter, alter, neuter, aliquis, alius, reliquus, cæterus, omnis, quisque, nemo, quidam, ambo, uterque*, &c. Certe Pronomina esse arguit, quod secundario solum significent rem, cum ponantur pro nomine. Deinde si *quis* est Pronomen quod de pluribus rogat, erit & *uter* quod de duobus interrogat. Itidem si Pronomina sint *hic, ille, ipse*, quibus respondemus cum quæstio per *quis* instituitur: Pronomen quoque erit *alius*, item *nullus*: si *nullus*, certe & *ullus*. Idem de cæteris statuendum. Itaque nil mirum si *unus, ullus, alius, uter, neuter*, nonnullaque alia inflectantur per *ius*; ut, *ille, iste, ipse*, nam non minus quam isthæc Pronomina sunt.

2 Immo cætera omnia Pronomina, excepto *ego*, in vocativo usurpantur; ut exemplis ostendere in promptu effet.

DE DECLINATIONE.

Declinationes Pronominum ſunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo Mei [3], tui, & ſui, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus ſecundæ deſinit in *ius* vel *jus*: cujus formæ ſunt ille [4], ipſe [5], genitivo Illius, ipſius, iſtius; [5] Hic, [7] is, [8] qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *æ*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus ſortis ſunt,

Nominativo.		Genitivo.	
[9] Meus,	mea, meum,	Mei,	meæ, mei.
Tuus,	tua, tuum,	Tui,	tuæ, tui.
Suus,	sua, ſuum,	Sui,	ſuæ, ſui.
Noſter,	noſtra noſtrum,	Noſtri,	noſtræ, noſtri.
Veſter,	veſtra, veſtrum,	Veſtri,	veſtræ, veſtri.

Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine ſunt, Noſtras, veſtras, cujas: Genitivo, Noſtrâtis, veſtrâtis, cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE GENERE.

Perſonæ pronominum ſunt tres. Prima, Secunda, Tertia; ut, Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura eſt duplex; Simplex; ut Ego: Compoſita; ut, Egomet.

3 *Mîi* & *tîi* ſunt antiqui genitivi pro *mei* & *tui*. 4 Pro *ille* Veteres dixere *ollus* vel *olle*. 5 *Ipſius* pro *ipſe* comicum eſt, *Ipſud* barbarum eſt. 6 Non tanta eſt anomalia in *hic* quam videtur. Nam ut *fac* eſt ex *face*, ita *hic* ab *hice*, pro quo nunc geminatâ *e* *hicce*, malumus. *Hice* autem eſt ex antiquo *hiç*, (quod ex *ös*) & *ce*, ut ab *is* & *pſe* eſt *ipſe*, unde feminino *eapſe*. Ut vero ab *is* eſt *ejus* *ei*, *eum*, *eo*, ita ab *his* eſſet *hujus*, *hui*, *hum*, *ho*; ſed pro *hui*, *hum*, *ho*, adjecto *ce* fuit *huice*, *hunce*, *hoce*; unde adjectâ vocali factum *huic*, *hunc*, *hâ*. Sed in plurali erat *hâ* etiam in neutro. Sed pro *hâ*, addito *ce*, fecere *hæc*, unde *hæc*, quod in neutro remanſit in uſu, ut differret à feminino *hâ*. Sed olim etiam in muliebri genere *hsce* & per apocopen *hac* dixere. 7 Ab *eâ* feminino Antiqui in genitivo fecere *ea* pro ejus. Ab *ü* item in Accuſativo *im*, ut à *ſitu*, *ſitim*. In Dativo & Ablativo plurali etiam *ibus* dictum pro *iis*: in feminino item pro *iis*, *eabus*. 8 Maxima anomalia in eo quibuſdam eſſe videtur, quod *quis* & *qui* in obliquis *cujus* & *cui*, faciunt per *c*. Atqui eadem eſt litera *c* & *q*. Adde quod Veteres in genitivo etiam dixere *quojus*. Itidem in dativo ſcripſere *qui*: Poſteriores vero *c* prætulerunt, ut differret à nominativo *qui*, aut ſi qui malunt *q* reſervare, *quoi* ſcribebant. per diphthongum. Ab hoc dativo *quoi* eſt ablativus *quo*, omiſſo *i*: quomodo abſciſſa eadem vocali, à veteri dativo *muſai*, eſt ablativus *muſa*. Etiam in plurali nominativo Veteres dixere *ques*. Unde remanſit dativo & ablativo *quibus*; ut à *pupper*, *pupibus*: niſi eos caſus formare malis à dat. & ablat. ſingulari. Nam *qui* in abl. uſus Plaut. Et nunc in uſu eſt cum intelligitur *modo*, ut *qui fieri poteſt?* quod eſt integre *quomodo*: In compoſitis etiam uſitatior eſt. 9 Quod olim erat *miis*, unde remanſit vocativus *mi* pro *mie*, ut à *filius* eſt *fili* pro *filie*.

Prono-

Pronomina inter ſe componuntur: Ego ipſe, tu ipſe, ſuiipſius, meiipſius [10].

Nom. Iſtic, iſtæc, iſtoc, *vel* iſtuc: Accuſ. Iſtunc, iſtanc, iſtoc, *vel* iſtuc: Ablat. Iſtoc, iſtac, iſtoc.

Pluraliter nominativo & Accuſativo Iſtæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cujuſmodi, illiuſmodi iſtiuſmodi.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut, Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quicum, quibuſcum.

Componuntur etiam & cum adverbiis; ut, Eccum, eccam, eccos, eccas, ab *Ecce* & *is*. Ellum, ellam, ellos, ellas, ab *Ecce* & *ille* [11]. Ut & idem quoque [12] ab *is* & *demum*. Cum conjunctione quoque componuntur [13]: ut, ſing. Nominativo [14] Hiccine, hæccine, hoccine. Accuſativo, huccine, hanccine, hoccine. Abl. hoccine, haccine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus: ut, *Met*, *te*, *ce*, *pte*.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ; ut, Egomet, meimet, mihimet, memet, noſmet, *&c.* Sic Sibimet quoque, ac ſemet dicimus [15].

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur eſſe verbum à tumeo, ſed tuimet, tibimet, temet, noſmet, *&c.*

Te [16] adjicitur iſtis, Tu, ut, tute; te, ut, tete.

Ce [17] adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iſte, quoties in *s* deſinunt; Hujuſce, hiſce, illiuſce, iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtoſce.

Pte apponitur iſtis ablat. Meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ; ut, Meapte, tuapte, ſuapte, noſtrapte, veſtrapte.

Interdum etiam maſculinis & neutris adjici ſolet; ut, Meopte Marte, tuopte labore, ſuopte jumento, noſtropte damno [81], &c. [29].

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis in compoſitione hiſce particulis poſtponitur, En, ne, alius, num, ſi; ut, Ecquis; nequis, aliquis, numquis, ſiquis. Et hæc tam in feminino ſingulari, quàm in neutro plurali, *qua* habent, non *quæ*: ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

10 Huc quoq; pertinent *alteruter*, *aliquin*, *unuſquiſque*, *quotquot*, *qualiſqualis*, *undecim*, *decimus*, *ſextus*, & ſimil.

11 Item à *ne* pro *non* eſt *neuter*. Ab *ubi* eſt *ubiquiſque* quod Maro uſurpat.

12 Vel potius ex *is* & ſyllabica adjectione *dem*.

13 Ut *quiſque*, *uterque*, *ecquis*, nam *s* in *c* abiit.

14 Videtur potius componi ex *hic* & ſyllabicâ adjectione *cine*.

15 Interdum & componitur cum *ſuus*; ut *ſuiſmet* Livio.

16 *Te* eſt à Græcis: quibus itidem ſyllabicæ adjectiones ſunt τι & κι. Ac *te* etiam habes in *iſte* ab *is*.

27 *Ce* eſſe à κι jam dixi-

mus. Nempe ut ab & eſt ὅσκι, ſic ab *hic* eſt *hicce*, ab *ejus ejuſce*.

18 Nec jungitur tantum poſſeſſivis, ſed etiam primitivis, ut *mihipte* quomodo Cato loquutus, item *mepte*, pro *meapſum* apud Plautum.

19 Adde partic. *pſe*, ex qua & *is* conflatum eſt *ipſe*. Integrum eſſet *iſpſe*; ſed ſibilo omiſſo *ipſe* dicimus, Euphoniæ cauſa. Adde etiam *dem*, ex quo & *is* fit *idem*, ut modo dictum. Componitur *dem* ſimiliter cum *tantum* & *tanti*; uti & in *pridem* cum antiquo *prid* pro *prä* unde *prius*, *priſtinus*, &c. *Hiſdem* pro *his* vel *iſdem* legas in Manuſcriptis.

Præter

Præter Ecquis, quod utrumque in feminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione, Nam, piam, putas, quam, que; ut, Quisnam, quispiam, quisputas, quisquam, quisque. Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *quæ* habent, non *qua*: ut, Quænam doctrina? Negotia quæpiam; optima quæque.

Quis etiam cum seipso componitur; ut, Quisquis, quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid; Accusativo Quicquid; Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui, in compositione præponitur his particulis, Dam, vis, libet, cunque; ut, Quidam, quivis, quilibet, quicunque. Et hæc (præterquam in ablativo singulari) *quæ* retinent, non *qua*: ut, Quædam puella, Quædam facinora.

DE VERBO.

VErbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agereve, aut pati significat; ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum dividitur imprimis in personale, ut Doceo, & impersonale, ut oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur; ut Ego lego, Tu legis; Hic legit, illi legunt.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversorum personarum vocibus non distinguitur, nec variatur; ut, Pœnitet, tædet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus, figura, species, persona, numerus, conjugatio.

DE [2]*GENERE.*

[3] Quinque sunt Verborum genera, Activum, Passivum, Neutrum, Deponens, Commune.

[1] Etiam aliæ voces verba sunt, sed quæ hujus sunt Classis κατ' ἐξοχήν, sic appellantur. [2] Græcis vocatur Διάθεσις τῦ ῥήματος Latinis fortasse forma rectius, minus certe ambigue dicatur. Aliud vero gen. grammaticum, aliud physicum, nam hic significatio, illic potius terminatio respicitur. Verbum enim (si paucissima excipias) vel in *o* desinit, vel in *OR*. Si in *o* vel admittit *r* vel respuit: si admittat, verbum activum vocant quia ut plurimum notat actionem, si respuit *r* nominant neutrum. Si in *or* terminatur, vel *r* abjicere potest, quod passivum vocitant: vel non potest, quod commune aut deponens dicitur. Ac ratione actionis vel passionis physicæ quatuor sunt verborum classes. Quædam significant actionem, ut *amo, aio, volo*, item *ambulo, sequor*: quædam passionem, ut *amor, vapulo*: quædam utrumque, ut *tueor, dignor*; quædam neutrum, ut *sum, fio, morior, intereo*; quæ dicuntur substantiva, quia notant substantiam esse, fieri, vel esse desinere. [3] Nisi placet quatuor verborum genera assignare, omisso communi: quia communia pene exoleverunt.

ACTIVUM.

Activum eſt, quod agere ſignificat, & in *o* finitum, paſſivum in *or* formare poteſt: ut, Doceo, doceor. Lego, legor.

PASSIVUM.

Paſſivum eſt, quod pati ſignificat, & in *or* finitum, activi formam, *r* dempto, reſumere poteſt; ut, Amor, amo; Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum eſt, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec paſſivam formam integre inducere poteſt: ut, Curro, ambulo, jaceo, ſum.

Neutrorum tria ſunt genera.

Nam aliud Subſtantivum dicitur; ut, Sum, es, eſt, ſumus, &c. Aliud Abſolutum; ſic dictum, quod ipſum per ſe ſenſum abſolvat.

Atque hoc rurſum duplex eſt: Nam alterum actionem completam in ipſo verbo ſignificat, nec in aliud tranſeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò paſſionem in ipſo completam indicat; ut, palleo, rubeo, albeſco, nigreſco.

Eſt præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ ſignificationis tranſit, ac tertiam perſonam paſſivæ vocis uſurpat: bibo vinum, curro ſtadium, vivo vitam: Vinum bibitur, ſtadium curritur, vita vivitur [1].

Sunt denique, quæ ſimplicia quidem neutra ſunt, compoſita verò agendi vim concipiunt: ut, eo, adeo, mingo, commingo.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi ſignificationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius: ut, Philoſophor.

COMMUNE.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm paſſivam ſignificationem obtinet: ut, Veneror, criminor, conſolor, ſtipulor, ſpeculor, oſculor, adulor, fruſtror, dignor, teſtor, interpretor, amplector, meditor, experior, mentior, multaque id genus alia quæ paſſim apud veteres reperias.

1 Hujuſmodi verba activis potius accenſenda ſunt. Nam quod haud legimus *aror*, *bibor*, id non factum vocum naturâ, ſed rerum defectu. Alioqui quid impediat quo minus per proſopopeiam jam terram inducamus dicentem *aror?* aut vinumcompellantibus, cur non liceat dicere *dum biberis*: Præſertim cum *aratus* dixerit *Ovidius*, item *aqua pota* (pro quo Plinius *aqua potata*) & Perſius) *cænanda olla*. Imo fortaſſe nulla ſunt verba, quæ vere neutra dixeris; vel ſaltem non alia, quam quæ conſiſtentiam notant.

Quod exemplis planius fiet. *Sudo*, cum dico, *ſudorem* intelligo. Quare & rectum eſt *ſudare ſanguinem*. Et *ſanguis*, ſi loqui poſſit, dicat, *dum ſudor*. Nec *ſudatus* reformidat Claudianus. Similiter *flo flatum*, vel *halitum*, *ſpiro ſpiritum*, *vel odorem*; ſic *flo*, *ſedeo*, *eo*, *curro*. In quibus intelligitur accuſativus cognatæ ſignificationis. Ut integre ſit. *flo ſtationem*, *ſedeo ſeſſionem*, *eo itionem*, *curro curſum*. Similia *gaudere gaudium*, *furere furorem*, *vivere vitam*. Neque enim ſolum actionem notant quorum actio eſt tranſiens, ut, *amo*, *aro*, ſed etiam ubi ea immanens,

neus, ut in illis quæ proximè diximus. Activa igitur sunt, etsi non transitiva sed absoluta. Non exiguus vero eorum est numerus, quæ cum activa sunt, passive etiam vel absolute accipiantur. Quæ res quia facit ad Scriptores veteres melius intelligendos, Silvulam eorum juxta literarum seriem exhibebimus.

I. SILVULA VERBORUM ACTIVORUM quæ absolute etiam accipiuntur.

Averto. v. *verto.*

Augeo. Auxerat potentia. *Tac.*

Capero. Quid est quod illi caperat frons servitudine? *Plaut. pro* caperatur & rugis contrahitur.

Converto. v. *verto.*

Crucio. Ut miseræ sunt matres, cruciantque. *Plaut.*

Decoquo. Quibus (Pop. Rom.) inertiâ Cæsarum quasi consenuit atque decoxit. *Florus.*

Expedio. Nequiter expedivit parasitatio. *Plaut.*

Exudo. Exudat inutilis humor. *Virg.* pro *exudat se*, inquit Servius.

Gesto. Aretinum Clementem, in eadem, vel etiam in majore gratia habuit, quoad novissime simul gestanti, conspecto delatore ejus, vis, inquit, hunc nequissimum servum cras audiamus? *Suet. in Dom.* ubi simul gestanti *significat* in lectica vel sella gestato à servis.

Habeo. Quis hic habet? *Plaut. pro* habetur, *vel* habitat. Video jam quo invidia transeat, ubi sit habitura. *Cic.*

Ingemino. Ingeminant curæ. Clamor ingeminat. *Virg.*

Insinuo. Insinuat pavor. *Virg.* Prudentia est servi, ut penitus insinuet in causam. *Cic.*

Lavo. Lavanti Regi nunciatum est *Liv.* Lavamus & tondemus ex consuetudine. *Quint.*

Lenio Dum hæc consilescunt turbæ, atque iræ leniunt. *Ter.*

Moveo. Terra movit *Suet.* Sic *promoveo. Macrob.*

Muto. Mortis metu mutabant. *Sal. pro* mutabantur. Vannius diuturnitate in superbiam mutans. *Tac. Par ratio in compositio* demuto.

Pasco. Nam pascit juventa, & pascitur juventa, *eadem mente dicitur, inquit Consentius.*

Pono. Cum venti posuere. *Virg.*

Præcipito. Fibrenus statim præcipitat in Lirim. *Cic.*

Quasso. Lætum siliquâ quassante legumen. *Virg.* Subducunt lembum capitibus quassantibus. *Plaut.*

Rugo. Vide palliolum ut rugat. *Plaut.*

Sedo. Postquam tempestas sedavit. *(a, Velleius, apud Gellium*

Tondeo. Candidior postquam tondenti barba cadebat. *Virg.* Incanaque menta Cyniphii tondent hirci. *Virg. i. e.* tondentur.

Turbo. Et septem gemini turbant trepida ostia Nili. *Virg.*

Vario. Variant undæ. *Proper. pro.* Variantur.

Veho. Adolescentia per medias laudes quasi quadrigis vehens. *Cic.* Triton natantibus invehens belluis. *Cic. i. e.* invehitur.

Verto. Libertatem aliorum in suam vertisse virtutem conquerebantur. *Liv.* Vertens annus. *Cic. in Somn. pro* conversus. Sic *averto.* Tum prora avertit & undis dat latus. *Virg. Converto.* Regium imperium in superbiam, dominationem, que convertit. *Sal.*

Vestio. Sic & in proximo soror civitas vestiebat. *Tertul.* Parcius pasco, levius vestio. *Appul.*

Volvo. Olim volventibus annis. *Virg. Volato.*

Sed verba hæc dici videntur per ellipsin accusativi. Ut *ingeminat clamor*, pro *ingeminat se clamor*; *terra movet*, pro *se movet.* Ac par ratio aliorum. Idem de Græcis dicendum, ubi activa aiunt capi passive.

Contra sunt alia, itidem in o exeuntia, quæ cum usitatius sumuntur absolute, interdum etiam capiuntur active, hoc est, actionem significant transeuntem, eoque transitivorum more construuntur.

II. SIL.

II. SILVULA VERBORUM ABSOLUTORUM, quæ active etiam ſumuntur.

Abſtinere maledictis *Cic.*
Aſſueſcere labori. *Cic.*
Cachinnare riſu tremulo *Lucret.*
Celerare, *abſolutè. Cic.*
Sic Accelerare. *Cic.*
Clamare cœpit. *Cic.*
Ut ſi inclamaro, advoles. *Cic.*
Coire in unum. *Virg.*
Concionari de re aliquâ. *Cic.*
Conſtitit Romæ. *Cic.*
Delirare, *abſolute. Cic.*
Deſperare ab aliquo *Cic.*
Deſinas. *Terent.*
Differre nominibus. *Cic.*
Diſputare de re aliqua. *Cic.*
Dubitare de fide. *Cic.*
Durare in ædibus. *Plaut.*
Ejulo, *abſolute. Cic.*
Emergere regno. *Cic.*
Eructare, *ſimpliciter. Colum.*
Erumpebat vis. *Cic.*
Exire domo. *Cic.*
Exhalant vapore altaria. *Luer.*
Feſtina lente. *adagium.*
Flere de morte alicujus. *Ovid.*
Garrire alicui in aurem. *Mart.*
Gemit turtur. *Virg.*
Hyemat mare. *Hor. aſtuat.*
Illuceſcet dies illa. *Cic.*
Incipit ver. *Cic.*
Inoleſcit arbor. *Virg.*

Inſanire & furere. *Cic.*
Inſtant operi. *Virg.*
Inſueſcere alicui rei. *Tac.*
Jurare in verba. *Cic. Caſ.*
Lætaris & triumphas. *Cic.*
Latrare & mordere poſſunt. *Cic.*
Luna lucet luce aliena. *Cic.*
Manere in officio. *Cic.*

Morari ſub dio. *Hor.*
Muſſitare, *abſolute. Liv.*
Nocet empta dolore voluptas. *Hor.*

Offendere in arrogantiam. *Cic.*
Paſcentes agni. *Virg.*
Penetrat ad aures. *Ovid.*
Pergere, *ſimpliciter. Cic. Ter.*

Abſtinere manus. *Id.*
Aſſueſcere bella animis. *Virg.*
Cachinnat exitium meum. *Appul.*
Celerare fugam, gradum. *Virg.*
Accelerare iter. *Caſ.*
Morientem nomine clamat. *Virg.*
Comitem ſuum inclamâre. *Cic.*
Coire ſocietatem. *Cic.*
Concionari aliquid. *Liv.*
Conſiſtere viam. *Luc. pro* conſtituere.
Quicquid delirant Reges. *Hor.*
Deſperare vitam, ſalutem. *Cic.*
Deſinere artem. *Cic.*
Differre tempus. *Cic. Hor.*
Diſputare aliquid. *Id.*
Dubitare aliquid. *Cn. Virg.*
Durare imperioſius æquor. *Hor.*
Ejulabam fortunas meas. *Appul.*
Serpens ſe emergit. *Cic.*
Eructare cædem bonorum. *Cic.*
Erumpere ſtomachũ in aliquem. *Cic.*
Exire tela, vim. *Virg. pro* vitare.
Exhalare crapulam. *Cic.*
Feſtinare viros. *Hor.* fugam. *Virg.*
Funera alicujus flere. *Ovid.*
Garrire libellos. *Hor.*
Gemere plagam acceptam. *Cic.*
Hyemare aquas *Plin pro* frigefacere.
Dii illuxere diem. *Plaut.*
Incipere facinus. *Plaut.*
Natura inolevit nobis amorem noſtri. *Gell.*
Inſanio errorem *Hor* Inſaniam *Plaut.*
Inſtare currum. *Plaut.*
Inſuevit pater optimus hoc me. *Hor.*
Jurare morbũ Jovem. *Cic.* Maria. *Virg.*
Utrumque lætor. *Cic.*
Latrare aliquem. *Hor.*
Lucere facem alicui, *Plaut.*
Manere aliquem. *Hor. Virg.* pro expectare.
Nihil purpuram moror. *Plaut.*
Muſſitavit timorem. *Appul.*
Nocere aliquem. *Plaut.* Nihil nocere *Cicer.*
Offendere aliquid. *Cic. pro* pulſare.
Paſcere capellas. *Virg.*
Penetrare Atlantem. *Plin.*
Pergere reliqua. *Cic.*

Perſeverare in errore. *Cic.*
Plaudere ſibi. *Hor. Cic.*
Pergere & properare. *Cic.*

Querebatur cum Deo quod parum longe viveret. *Cic.*
Remiſit peſtilentia. *Liu.*
Requieſcere in ſella. *Cic.*
Reſultant colles. *Virg.*
Ridere intempeſtive. *Quint.*

Ruit urbs, nox, dies. *Virg.*
Rutilant arma. *Virg.*
Sapit ei palatum, *Cic.*
Spirant auræ. *Virg.*
Siſtere, *ſimiliter. Cic.*
Sonat graviter. *Virg.*
Sufficit animus malis. *Ovid.*
Superabat pecunia. *Cic.*
Superſedeas hoc labore. *Cic.*
Suppeditant ad victum. *Cic.*
Tranſmittere, *abſolute. Suet.*
Tardari & commorari. *Cic.*
Tinniunt aures ſonitu. *Catul.*
Trepidat cor. *Cic.*
Variat fortuna. *Liv.*
Vergebat locus ab oppido. *Caſ.*

Perſeverare aliquid *Cic.*
Plaudere aliquem. *Stat.*
Hoc opus hoc ſtudium parvi properemus & ampli. *Hor.*
Queritur crudelitatem regis. *Juſtin.*
Suum factum. *Caſ.*
Remittere animum. *Cic.*
Requieſcunt ſuos curſus. *Virg.*
Reſultant ſonum. *Appul.*
Ridere riſum, hominem, *&c. Cicer. Hor. Virg.*
Ruerem cæteros. *Ter.*
Rutilant capillos cinere. *Val Max.*
Si recta ſaperet Antonius. *Cic.*
Spirant naribus ignem. *Virg.*
Siſtere gradum. *Virg.*
Nec vox hominem ſonat. *Virg.*
Sufficere animos. *Virg.*
Superare aliquem. *Cic.*
Aliqua ſuperſedenda. *Autor ad Her.*
Suppeditare cibos. *Cic.*
Tranſmittere maria. *Cic.*
Tardare impetum *Caſ.* negotium *Cic.*
Ecquid Dolabella tinniat. *Cic.*
Mirantur ac trepidant præſagia. *App.*
Variare vicem. *Cic.*
Venenum vergere. *Lucr.*

Sic & compoſita. Rivulos evergunt. Invergunt vina. *Virg.* Inde etiam paſſivum *vergor.* Vergimur in Senium. *Stat.*

Vertat bene res. *Plaut. Virg.*
Minitari & vociferari palam. *Cic.*
Urit calore. *Cic.*

Vertere terram aratro. *Hor.*
Vociferans talia. *Virg.* aliquid. *Cic.*
Urere aliquem & aliquid. *Cic.*

Quemadmodum autem ex verbis in *o* multa activa uſurpantur paſſive ſive abſolute: multaque abſoluta accipiuntur active, ſive tranſitive: Ita ex verbis in *or*, multa paſſiva active ſumuntur, deponentium induendo naturam: multaque item deponentia capiuntur paſſive; utcunque activa terminatio non ſit in uſu.

III. SILVULA VERBORUM PASSIVORUM, quæ activè ſumuntur.

Affector, pro *affecto*. Affectatus eſt regnum *Parr.*
Avertor, pro *averto*. Quam ſorda miſerus avertitur aure! *Boet.*
Bellor, pro *bello*. Pictis bellantur Amazones armis. *Virg.*
Cenſeor, pro *cenſeo*. Martia cenſa eſt hanc inter comites ſuas. *Ov.* Voluiſti magnum agri modum cenſeri. *Cic.*
Communicor, pro *communico*. Cum quibus ſpem integram communicati non ſint. *Liv.*
Comperior, pro *comperio*. *Sal.*
Conſilior, pro *conſilio, as*. Conſilietur amicis. *Hor.* i. e. amicis conſulat.
Copulor, pro *copulo*; ſec. *Priſc.* & *Non.* Adeunt, conſiſtunt, copulantur dextras.
Erumpor, pro *erumpo*. Cum vis exagitata

rata foras erumpitur. *Lucretius.* Sic *perrumpor.*

Fabricor, pro *fabrico.* Capitoli faſtigium neceſſitas fabricata eſt. *Cic.*

Fluctuor, pro *fluctuo.* Utrius populi victoriam mallet fluctuatus animo fuerat. *Liv.*

Juratus ſum, pro *juravi. Cic.*

Multor, pro *multo.* Rebellantes multatus eſt pœna. *Suet.*

Muneror, pro *munero.* Alexion me opipare muneratus eſt. *Cic.* Sic *remuneror*, pro *remunero.*

Murmuror, pro *murmuro. App.*

Nutricor, pro *nutrico*, vel *nutrio.* Mundus omnia nutricatur & continet. *Cic.*

Peragror, pro *peragro.* Peregratus eſt Regionem. *Vell.*

Perlinor, pro *perlino. App.*

Tigneror, pro *pigneror. Gell. Non.*

Prævertor, pro *præverto. Plaut. Liv. curt. Tac.* Sed in præterito dicitur tantum *præverti.*

Punior, pro *punio.* Punitus eſt inimicum. *Cic.*

Quiritor, ppo *Quirito. Varr.*

Ruminor, pro *rumino. Varr.*

Sacrificor, pro *ſacrifico. Gell. Var. Non.*

Saturor, pro *ſaturo.* Necdum antiquum ſaturata dolorem *Virg. pro* cum nondum ſaturaviſſet.

Spector, pro *ſpecto.* Spectatus eſt ſuem. *Var.*

Suppeditor, pro *ſuppedito.* Quod mihi ſuppeditatus es gratiſſimum eſt *Cic.*

Uſurpor, pro *uſurpo.* Mulier uſurpata duplex cubile. *Cic.*

Plura citantur apud Voſſ. & Non. Quæ tamen non multũ uſitata ſunt.

IV. SILVULA VERBORUM DEPONENTIUM, quæ paſſivè accipiuntur.

Abominor. Ante omnia abominati ſemimares. *Liv.* Sævitiaque eorum abominaretur ab omnibus. *Ver. Flac. apud Priſc.*

Adipiſcor. Amitti magis quam adipiſci. *Fab. Max.* Non ætate, verum ingenio adipiſcitur ſapientia. *Plaut.*

Admiror. Turpe eſt propter venuſtatem veſtimentorum admirari. *Canut. ad Priſc.*

Adorsor. Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Priſc.*

Adulor. Adulati erant ab amicis. *Caſſ.* Ne aduleri nos ſinamus. *Cic.* Sed dicitur etiam *adulo.*

Aggredior. Ut à te fictis aggrederer donis. *Cic.* Aggreſſus labor. *Terent. Maur.*

Amplector. Ego me non ſinam amplectier. *Lucil.* Animam noſtro amplexam in pectore. *Petron.*

Anteſtor. Impubes non poteſt anteſtari. *Liv. teſte Priſc.*

Arbitror. Arbitrata quæſtio. *Gell.* Ex ſcriptis eorum qui veri arbitrantur. *Cal. apud Priſc.*

Aſpernor. Qui eſt pauper aſpernatur. *Cic.*

Aſſeſſor. Aſſectari ſe omnes cupiunt. *Enn.*

Aſſequor. Nihil horum inveſtigari, nihil aſſequi poterit. *Cic.*

Auguror. Certæque res augurantur. *L. Caſ. Virg. ipſe activo uſus eſt.* Si quid veri mens augurat.

Blandior. Blanditus labor. *Verrius.*

Cavillor. Lepido ſermone cavillatus, *paſſive. App.*

Cohortor. v. *hortor.*

Comitor. Uno comitatus Achate *Virg.* Jam ſalutantur, jam comitantur. *Juſt.*

Complector. Quo uno maledicto ſcelera omnia complexa eſſe videantur. *Cic.*

Conſequor, & *conſector.* Quæ vix ab omnibus conſequi poſſunt. *Orbil. apud Priſc.* A populo lapidibus conſectari *Laver. apud eundem.*

Conſolor. Cum animum veſtrum erga me video vehementer conſolor. *Q. Metel. apud Gell.*

Conſpicor. Paupertas hæc non ita nutricata ut nunc conſpicatur. *Varr. apud Priſc.*

Criminor. Criminor defendere res Syllanas. *Cic.*

Demolior, & *immolior.* Nuſquam demolitur, nuſquam exoneratur pecunia. *Cur. apud Priſc.* Immolitum

&c.

& inædificatum est in loca publica. *Liv.*

Detestor. Bellaque matribus detestata. *Horatius.*

Dignor. Cultu quodam & honore dignari. *Cic.*

Dominor. O domus antiqua, heu quam dispari dominare domino! *Cic.*

Enitor. Enixus puer. *Sever.*

Experior. Virtus experta atque perspecta. *Cic.*

Fari. Fasti dies sunt in quibus jus fatur, id est, dicitur *Suet.*

Fateor. Hunc excipere qui publicus esse fateatur. *Cic.*

Frustror. Frustrâtus à spe & devictus. *Fenest.*

Glorior. Beata vita glorianda & prædicanda est. *Cic.*

Hortor. Hortatus est in convivio à scorto. *Cic.* Consulem inducunt sententiam expromere quâ hortaretur Clodius despondere Domino. *Tac.*

Imitor. Si natura non feret ut quædam imitari possint. *Cic.* imitata & efficta simulacra. *Cic.*

Immolior. v. *molior.*

Insidior. In legatis insidiandis, vel in servis solicitandis. *Cic.*

Interpretor. Ita illud somnium interpretatum est. *Cic.*

Machinor. Machinata fames. *Sall. apud Prisc.*

Modsor. Meditata sunt mihi omnia incommoda. *Ter.* Tractantur lenocinia, adulteria meditantur. *Min. Fel.*

Metior. Orbe si Sol amplior, an pedis unius latitudine metiatur. *Arnob.*

Moderor. Omnes virtutes mediocritate esse moderatas. *Cic.*

Modulor. Lingua modesta & modulata. *Gell.*

Molior. Pompa moliebatur *App.* Immolitum & inædificatum est in loca publica. *Liv.*

Nanciscor. Nacta libertate. *App.*

Obliviscor. Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*

Ordior. Cum fuerint orsa fundamenta. *Colum.*

Osculor. A plerisque Grammaticis exemplum statui communis generis solet. Ac hoc non temere aliter quam active reperias. Satius fuisset accommodatius afferri exemplum: quale inter cætera est *dignor*: quod apud *Cic. Var.* & alios significatione habetur activa.

Paciscor. Filia pacta alicui. *Tac. Plin. Liv.*

Percontor. Percontatum pretium. *App.*

Periclitor. Periclitari omnium jura, si similitudines accipiuntur. *Cic.*

Polliceor. Ut aliis statuæ polliceantur. *Metell. Numid.*

Populor. Qui nunc populati atque vexati. *Cic.* Sed dicitur etiam *populo.*

Potior. Ne potiretur mali. *Ter.* pro à malo opprimeretur. *Ter.* Potiri hostium, *pro* capi ab hostibus.

Precor. Deus precandus est mihi. *Aus.*

Sector. Qui vellet se à cani sectari. *Varr.*

Stipulor; *tam profertur in activâ quâ passiva significatione*, ut monet Priscianus Qui subjungit, quod tam activa significatione quam passiva, ablativo conjungitur, ut *stipulor à te*, pro *interrogo te*, & *interrogor à te.*

Testor. Hæc quæ testata sunt & illustria. *Cic.*

Tueor. Quod à rusticis Romani alebantur & tuebantur. *Varr.*

Tutor. Tutus ab hostibus. *Cic.*

Veneror. Cursusque dabit venerata secundos. *Virg.*

Vereor te dicimus, & *vereor abs te*, id est, tu me vereris. teste Gellio.

Ulciscor. Quicquid ulcisci nequitur. *Sal.*

Utor. Supellex quæ non utitur. *Gell.* Illa ætas magis ad hæc utenda est idonea. *Ter.* Sic *Abutor.* Abusis jam omnibus locis.

Ex his cognoscere est quantopere fallantur qui nulla putant superesse communia, quasi omnia, cum prius utraque versum dicerentur, postea tamen alteram exuerint significationem. Quippe ex his, quæ adduximus, liquet multa passive prolata esse à Cicerone, Varrone, Cælio, & cæteris ejus ævi Scriptoribus: item illis proximi temporis, Marone, Hor. Suet. & aliis. Et plura hujusmodi, vide in Participiis. Non tamen commune genus diversum ideo statuendum est à Deponenti, cum deponentia eadem sint, quæ communia; sed

ſed communia ſunt, quatenus olim utramque habuerunt ſignificationem, Deponentia quæ alteram vel plane, vel pene depoſuerunt. Et ſane, ſi cur communia à Deponentibus diverſum conſtituant ordinem, cauſa eſt ſatis gravis, quod nunc ſignificent actionem, nunc paſſionem; etiam quæ actionis duntaxat ſunt ſignificativa; ut *precor, fateor*, diverſi generis erunt ab illis quæ ſolum notant paſſionem, ut *paſcor, naſcor*.

Quare etſi Communia, ſi phyſicum genus attendamus, Deponentium naturam excedant; tamen ubi Grammaticum genus ſpectatur, communia ſub Deponentibus comprehenduntur.

Multa etiam Deponentia eâdem ſignificatione in o inveniuntur: ſed pleraque apud Priſcos, pauca etiam apud Claſſicos. Utrorumque hanc Silvulam ſubjecimus.

V. SILVULA DEPONENTIUM, quæ olim in *o* & *or* exibant.

Adulo. Cic. ex vet. Poeta. Val. Max. *Adulor.*

Altercо pro *altercor.* Scio cum patre altercaſti dudum. *Ter.*

Aſſentio & *aſſentior* in uſu erant, ſecundum *Gell. Non.* & *Diom.* Primum ſæpe eſt in Mſſ. & ſecundum in impreſſis.

Amplecto pro *amplector*: ſic & *amplexo* & *amplexor*, ſecundum *Priſc.* & apud *Cic.* Auctoritatem Cenſorum amplexato

Aucupo pro *aucupor.* Aucupate ex inſidiis quid agatur. *Plaut. Aucupans* eſt apud *Cic.*

Auguro pro *auguror.* Præſentit animus & augurat. *Cic.*

Auſpico pro *auſpicor. Priſc. Non. Feſt.*

Cachinno pro *cachinnor. Cic.*

Comito pro *comitor.* Stygias comitavit ad undas. *Ovid.*

Cunclo. Plaut. *Cunctor.* Cic.

Depaſco. Si hodie roſcidas herbas depaverint. *Plin. depaſcor.* Febris depaſcitur artus. *Virg.*

Digno pro *dignor. Priſc. Diom.*

Ejulo pro *ejulor. Priſc.*

Elucubro pro *elucubror.* Epiſtola quam eram elucubratus. *Cic.* Quicquid iſtud eſt quod elucubravimus. *Col.*

Expergiſco pro *expergiſcor.* Philox. Hygin. Doſith.

Fabrico & *fabricor. Cic.*

Fruſtro pro *fruſtror.* Non fruſtrabo vos milites. *Caſ.*

Frutico. Colum. Plin. pro *fruticor. Cic.*

Imito pro *imitor. Var. apud Non.*

Impertio & *impertior. Cic.*

Inſidio pro *inſidior*, apud J. C.

Jurgo pro *Jurgor.* Cic. apud Non.

Lacrymo. Ter. Ovid. pro *lacrymor. Cic.*

Lato pro *lator. Priſc.*

Largio pro *largior. Priſc. ex Sall. Non.*

Ludifico pro *ludificor. Plautus.*

Luxurio. Non. ex Virg. Luxurior. *Col. Plin.*

Medico. Medicare ſemina. *Virg.* Sed *medicor* ſumitur active & paſſive.

Mereo pro *mereor.* Quid enim mereas. *Cic. Merui. Virg. Cic.*

Meto, as. Virg. in *Cul. Metor, aris*, magis uſit. Reperitur etiam *caſtra metata* in ſenſu paſſivo. *Liv.*

Miſero & *miſereor.* Sic *miſereo*, & *miſereor*; unde *miſerat* & *miſeretur. miſereſco* & *commiſereſco. Non. ex Enn.*

Modero pro *moderor. Non.* Decet moderare animo. *Plaut.*

Molio pro *molior. Priſc.* Sic *demolio*, demolivit tectum. *Varr.*

Munero pro *muneror. Non.*

Opino pro *opinor. Priſc.* & *Non.* ex *Plaut.* & *Cæcil.*

Opitulo pro *opitulor. Non.*

Oſculo pro *oſculor. Titin.* apud *Non.*

Palpo pro *palpor. Juv.*

Partio pro *partior. Non.* ex *Plaut.* & aliis.

Paſco & *paſcor.*

Patio pro *patior. Nav.*

Polliceo pro *polliceor, Var.* apud *Non.*

Populo pro *populor.* Formicæ farris acervum cum populant. *Virg.*

Pralio pro *pralior. Enn.*

Reciproco, Liv. reciprocor. Cic.

Reminiſco pro *reminiſcor. S. Aug.*

Reverto pro *revertor.* Si Romam revertiſſet. *Cic.* quod non in uſu eſt, niſi in temporibus à præterito formatis.

Rixo pro *rixor. Varro.*
Rumino. Ruminat herbas. *Ruminor. Colum.*
Vago pro *vagor. Prud.*
Velifico. Plin. Unde legitur *velificatus Athos.* Sed usus Cicero *velificor* semper in sensu activo.
Urino & *urinor. Plin.*
Venero pro *veneror. Plaut.*
Vociforo & *vociferor. Cic.*

DE MODO.

Modi Verborum sex enumerantur.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit; ut. *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?* [1]

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet sed præsens duplex: ut apud Propertium: *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venito.*

Virgil. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*
Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. *Sed amabò te, nihil incommodi valetudini tuæ feceris.*

Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum*
Addideris verbum, cœna parata tibi est.

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit; præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur; ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes
Italiam petiêre, [2] *luant peccata, nec illos —— Juveris auxilio.*

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur; ut, Virgilius,

—— eamus, & in media arma ruamus,

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factane sit, an fiat, an sit facienda; ut, *Utinam bonis literis sinus detur honos.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est auctor Linacrus. Præterea notandum est præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri; ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

1 Futuro Indicativi etiam utimur loco Imperativi; ut, *Tu hæc filebis.* Cic. *Quod supereſt Ciceronem puerum curabis & amabis ut facis.* Item similia sunt. *Non occides, Non furaberis.* Quin Indicativi & Subjunctivi usus sæpe promiscuus esse solet, ut in Gram. Angl. ostensum est. Unde Sanctius & Sciopius omnium modorum distinctionem penitus sustulerunt. 2 Si quod verum est dicamus, nec *luant*, nec *luamus* in sequenti exemplo, sunt Imperativi, sed potius modi Subjunctivi; ut in Grammatica Anglicana dictum est.

Potentialis

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus; ut, *Expectes eadem à summo, minimoque poeta*; pro *potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus*; pro *non debes expectare, Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum, & particulam ἄν exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit; ut,

Si fueris fœlix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt [3]: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuipiam optandi; ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem; Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero*; *ut taceat*; *cum cænavero.*

Infinitivus, [4] qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur: ut, *Scribo.*

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse

3 Cum tres hi modi per omnia conveniant, nulla ratio est cur inter se distinguantur. Nam si particula *utinam, cum, si,* aliave addita, aut præterita, diversos efficit modos, etiam Indicativus disperi poterit in modos alios, quia dicimus, *cum amabo, si amabo,* &c. Imo hinc efficiatur, in nominibus quoque diversos esse casus ob diversas præpositiones, *à fratre, cum fratre, coram fratre, sine fratre.* &c. Adde, quod in declinando rectius à Subjunctivo removeatur *cum,* quemadmodum in Ablativo melius Præpositio *ab* præteritur. Unus igitur modus est, quo licet etiam optemus, tamen ut ratione primarii usus casibus sex nomen inditum est (Genitivus certe est, licet significet possessionem, & Dativus, quamvis ablatio notetur, & Accus. quamvis indicetur defensio) ita hic quoque modus à potissima significatione, Adjunctivus sive Conjunctivus dicitur, quia per se non implet sententiam, sed ut plurimum verbo Indicativi modi adjungitur; ut, *cum venerit scribam*; sive quia ei rem subjungamus; ut, *scribam, cum venerit*; ubi scriptio subditur adventui. 4 Julius Scaliger Infinitum actu modum esse negat; nimirum quod destituatur numeris ac personis. Nam *lator venisse* dixeris de quavis persona. sed de uno, seu pluribus fiat mentio. Resolvitur quoque in alios modos; ut non nisi horum ratione. hoc est potestate, variationem habeat. Exempli gratia, *lator me venisse*, id est, quod venerim; *Horatius Lyricorum fere solus legi dignus*, i. e. ut legatur.

significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*
Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfectum quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & ob id duplici declinatione explicatur; Alterum quo proxime Præteritum exprimitur; ut, *pransus sum*: Alterum, quo ulterius Præteritum indicatur; ut, *pransus fui*. Non enim, si modo *pransus sis*, *pransus fui*, commode quoque dixeris.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum, quo actio in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut,

Ovid. *Ibimus ô Nymphæ monstrataque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est quod exactum vocant: ut *Videro*, *abiero*.

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur; ut,

Plin. *Ero securior dum legam, statimque timebo cum legero* [1].

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*: Composita; ut, *Calefacio* [2].

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, defendo, offendo [3], aspicio, conspicio [4], adipiscor [5], experior, comperior [6], expedio [7], impedio, deleo [8], imbuo [9], compello, appello [10], incendo, accendo [11], ingruo, congruo [12], infligo [13], instigo [14], impleo, compleo [15], & id genus alia [16].

1 De temporibus vide quæ annotavimus in Grammatica Anglicana. 2 Componuntur verba vel cum nominibus; ut, *belligero* ex *bellum*, & *gero*: vel cum verbis; ut, *calefacio* ex *calere*, & *facio*: vel cum adverbiis; ut, *benefacio*; vel cum Præpositionibus: ut, *advenio*. Interdum composita mutant genus vel conjugationem simplicis. Genus, ut *sacro*, *execror*; *sentio*, *assentior*. Conjugationem vero, *dare*, *reddere*; *cubare*, *incumbere*. Quædam genus simul & Conjugationem mutant; *spernere*, *aspernari*, & similia. 3 A *fendo* unde & *infensus*. 4 A *specio*, unde *conspicor* & *suspicor* Deponentia primæ Conjugationis, & Derivativum *specto*: item nomina Derivativa, *species*, *spectrum*, *specimen*. 5 Simplex *apiscor* reperitur apud *Tacitum*, & format *aptus*. 6 A πειράω tento; id enim verisimilius, quam ut sint à *pario*. 7 A *pedio*, unde etiam *prapedio* & *compedio*, & nomen *impedimentum*. Nisi hæc omnia potius ab *impes*, *expes*, *prapes*, *compes*; puta à Genitivis, ut, *compes*, *compedis*, *compedio*. 8 A *leo* juxta Priscianum: nisi à ὄλλυμι noceo; vel ex *de* & *oleo*, quod olim *oleo* ab ἔλαιον oleum. 9 Ab ἰμβύω. 10 A *pello* primæ; nisi sit ab usitato *pello* tertiæ, conjugatione & significatione mutatis. 11 A *cando*. Quod si Veteres non dixere, fiunt à *candeo* secundæ, conjugatione

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλίω Percello, à κέλλω [17].

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo.

Derivativa [18], quæ à Primitiva deducitur: ut, Fervesco.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa [19] apellat,) in *sco* desinunt [20]: ut, Labasco, calesco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant; ut, Lucescit, id est *Incipit lucere, aut certè gliscere & intendi*: & apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo*: hoc est, *magis magisque ardet*. Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur; ut, *Timesco*, *hisco*, *conticesco*, id est, *Timeo*, *hio*, *Taceo* [21].

Frequentativa [22] desinunt in *to*, *so*, *xo*, aut *tor*; ut, visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum; ut, Dictito, id est, *frequenter dico*; viso, id est, *eo ad videndum*.

Huc pertinet & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent [23].

Desiderativa [24] finiunt in *urio*; ut, Lecturio, parturio, esurio, cœnaturio. Hæc ad significationem suorum Primitivorum, studium, atque appetentiam quandam adjiciunt; ut Lecturio, id est, *Legere cupio*: Cœnaturio, id est, *Cupio cœnare*.

& genere mutatis. 12 A *gruo*, uti hoc à *gruibus*. Nisi sint corrupta ex *conruo* & *irruo*. 13 *Affligo*, unde etiam *affligo* & *confligo*, sed *profligo* est primæ. Quin & simplici usus Lucretius; & inde *flictus* apud Virgilium. 14 A *stigo*. 15 A *pleo*. 16 Cujusmodi sunt *renideo* à nideo; *conniveo* à *niveo*: unde remansit *nictus* & *nictare*; *allicio*, *illicio* à *lacio*; *obliviscor* à *lviscor*; nisi sit ab *oblino*, cujus præteritum olim fuisse *oblivi* indicant *oblivio*, *oblivium*, & adjectivum *oblivius*. Nam veteres eadem significatione *leo* & *lino* dixere: ut nihil mirum sit si *oblevi*, à *leo* dicamus, quod olim *oblivi* à *lino*. 17 Sic *induo* à δύω, & *exuo* quod ἐκδύω. 18 Verba quæ aliunde origenem habent, derivantur communiter, vel à Nominibus, vel Verbis. A Nominibus derivantur duplicia, Imitativa & Denominativa. De Imitativis vide infra: nam hic constituunt 5. speciem Derivativorum. Denominativa dicuntur quæ à Nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent; ut, *lignor*, *frumentor*, *aquor*, *rusticor*, &c. A verbis derivantur quadruplicia, Inchoativa, Frequentativa, Desiderativa, & Diminutiva. 19 Et recte; neque enim sola inchoatio debet attendi, sed etiam incrementum. Imo interdum posterior solum terminatio habet locum, ut cum ejusmodi Verbo additur incipit, aut cœpit, ut *incipit maturescere*, *cœpit tumescere*. 20 Vel *scor* si Deponentia fuerint, ut *fruiscor*. 21 Formantur Inchoativa, à secunda persona præsentis, idque in quavis conjugatione, ut *labasco*, à *labas*; *calesco*, à *cales*. (A *puteo* tamen dicimus *putisco*, *e* in *i* abeunte) *tremisco* à *tremis*;

Diminutiva 23 in *lo*, vel *sso*, exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pitisso, id est, *parùm ac modice sorbeo, canto, bibo.*

Imitativa sunt, quæ imitationem significant; ut, Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hâc formâ non adeò delectati sunt: unde pro Græcisso, Græcor usi sunt; ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe: Bacchor à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt Verbi Personæ: Prima, ut Lego: secunda, ut Legis: tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego, Pluralis, ut Legimus.

tremui; *obdormisco* ab *obdormio*. Hæc etiam analogia attenditur in Deponentibus & Impersonalibus; ut, *frusicor* quasi à *fruo*, & *miserescit*, quasi à *miseret*. Sed per syncopen dicitur *hisco* pro *hiasco* ab *hiat*. Quædam Inchoativa etiam à Nominibus formantur, ut *agresco* ab *ager*, *dulcesco* à *dulcis*, *puerasco* à *puer*, *herbesco* ab *herba*, *sylvesco* à *sylva*, &c. nisi placeat omnia hujusmodi generis venire à verbis inusitatis *agreo*, *dulceo*, *repuero*, *herbeo*, *sylveo*. Vulgo deducunt *calvesco* à *calvus*, *canesco* à *canus*, *senesco* à *senex*: at *calveo* est apud Plinium, *caneo* apud Virgilium, *seneo* apud Catullum. Hujusmodi quæ sunt Præteritis carent. At quæ à Verbis veniunt habent Præterita primitivorum, ut *incalesco incalui*. Rarissime tamen in ejusmodi præteritis est significatio inchoandi, unde alii inchoativa omnino carere aiunt Præterito. Cæterum sunt quædam in *sco* quæ Inchoativa non sunt; velut omnia illa quæ proprium habent Præteritum, ut *cresco crevi*, etsi sit à *creo*; *pasco pavi*, etsi sit à *pasco*. Par ratio in *suesco*, quod ab obsoleto *sueo* unde *suevi*: item in *disco*. Omnia autem Inchoativa sunt tertiæ Conjugationis; *labascere*, *calescere*, *tremiscere*, &c. 22 Quæ & Iterativa dicuntur, quia significant frequentem & iteratam actionem. In multis tamen hæc significatio non invenitur; nam *viso* significat simpliciter *eo visum*; & *dormito*, *capto*, *vendito*, notant *desidero dormire*, *capere*, *vendere*; nisi malis *dormitare* esse *paulum*, & *non altum dormire*. Quomodo proprie sit diminutivum. Cum igitur multa adeo non significent frequentem actionem, dicere liceat, istiusmodi verborum alia propria esse frequentativa, quæ assiduum, vel crebrum notant conatum, alia quasi frequentativa, quæ formationem eorum imitentur, non significationem. 23 Formantur hujusmodi Verba à Supino, verso *um* vel *u* in *o* vel in *ito*: In *o*, ut à *tractum*, *tractu*, *tracto*; à *versu*, *verso*; à *natu*, *nato*. Sed quædam mutant *a* in *i*, ut à *clamatu*, *clamito*. Verba in *or* eodem modo formantur; ut ab *amplexu*, *amplexor*. In *ito* vero; ut ab *actum*, *actito*; ab *hasum*, *hasito*. Quædam utroque modo formantnr; ut à *dictum*, *dicto*, & *dictito*; *jactu*, *jacto* & *jactito*. Quædam etiam veniunt à secunda persona Indicativi præsentis; ut ab *agi*, *agis*, *agito*; à *fugis*, *fugito*; à *quaris*, *quarito*. Frequentativa sunt primæ conjugationis. præter *viso* tertiæ. 24 Quæ & meditativa vocantur. Formantur autem à posteriori supino addendo *rio*; ut ab *esu* fit *esurio*. Sunt autem conjugationis quartæ. Ad horum formam quædam a nominibus finguntur; ut *Syllaturio*, Cic. Nec omnia in *rio* seu *urio* exeuntia sunt Desiderativa nec sola. Non omnia quia *ligurio* & *scaturio* non sunt hujus loci, siquidem non significant desiderium, nec formantur à supino, & producunt *is* ante *urio*, contra quam fit in veris Desiderativis. Nec sola in *rio* sunt Desiderativa, sed quædam etiam in *to*, ut *capto*, hoc est *capere cupio*. 25 Aliqua tamen nativam diminuendi significationem videntur exuisse, ut, *resecillo*.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de Conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit, ut hæ Guilielmi Lilii de Præteritis & Supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM VERBORUM I. CONJUGATIONIS

Communi Præterito.

As, avi

AS in præsenti perfectum format in avi;
Ut no, nas, navi: vocito, vocitas, vocitavi.
Deme lavo, lavi: juvo, juvi: nexoque, nexui [1];
Et seco quod secui: neco quod necui; mico verbum
Quod micui, plico quod plicui; frico quod fricui dat:
Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum
Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat,
Atque cubo cubui: rarò hæc formantur in avi.
Do, das, ritè dedi; sto, stas, formare steti vult.

[1] Hypermeter versus plus justo unâ syllabâ constat, sed collidenda cum prima voce sequentis versus id quod omnium commune est.

Secundæ Conjugationis commune Præteritum,

Es, ui.

ES in præsenti perfectum format ui *dans,*
Ut nigreo, nigres, nigrui: jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi: videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere spopondi, tondeo vultque totondi.

Geo.

L vel R *ante* geo *si stet, geo vertitur in* si;
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi;
Figeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Veo.

Dat fleo, flesi, flevi, leo, lesi, levi, indeque natum
Dleo delevi, pleo plesi plevi, neo nevi:
Amaneo mansi formatur; torqueo torsi,
Hæreo vult hæsi. Veo *sit* vi *ut ferveo fervi:*
Nivo & inde satum poscit cenniveo nivi
Et nxi: cievo civi, vieoque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hic manifestum.

Bo. Bo *fit* bi, *ut* lambo *lambi* : *scribo excipe scripsi*,
Et nubo *nupsi*, *antiquum* cumbo *cubui dat*,

Co. Co *fit* ci, *ut* vinco *vici* : *vult* parco *peperci*
Et parsi, *dico dixi*, *duco quoque duxi*.

Do. Do *fit* di, *ut* mando *mandi* : *sed* scindo *scidi dat*,
Findo fidi, *fundo fudi*, *tundo tutudique*,
Pendo pependi. *tendo tetendi*, *pedo pepêdi* :
Junge cado cecidi, *pro verbero cædo cecîdi*.

Cedo. Cedo *pro discedere*, *sive locum dare*, *cessi* :
Vado, *rado*, *lædo*, *ludo*, *divido*, *trudo*,
Claudo, *plaudo*, *rodo*, *ex* do *semper facium* si.
Go *fit* xi, *ut jungo junxi*, *sed* r *ante* go *vult* si,
Ut spargo sparsi : *lego legi*, *& ago facit egi*;
Dat tango tetigi, *pungo punxi*, *pupugique* :
Dat frango fregi; *cum signat pango paciscî*,
Vult pepigi; *pro jungo pegi*, *pro cano*, *panxi*.

Ho. Ho *fit* xi, *traho ceu traxi docet*, *& veho vexi*.

Lo. Lo *fit* ui, *colo ceu colui* : *psallo excipe cum* p,
Et sallo sine p; *nam salli format utrumque* :
Dat vello velli vulsi quoque, *sallo fefelli*,
Cello, *pro frango*, *ceculi*; *pello pepulique*.

Mo. Mo *fit* ui, *vomo ceu vomui* : *sed* emo *facit emi*;
Como petit compsi, *promo prompsi* : *adjice demo*
Quod format dempsi, *sumo sumpsi*, *premo pressi*.

No. No *fit* vi, *sino ceu sivi* : *temno excipe tempsi*;
Dat sterno stravi, *sperno sprevi*, *lino levi*,
Interdum lini & livi; *cerno quoque crevi* :
Gigno, *pono*, *cano*; *genui*, *posui*, *cecini dant*.

Po. Po *fit* psi, *ut scalpo scalpsi* : *rumpo excipe rupi*;
Et strepo quod format strepui, *crepo quod crepui dat*.

Quo. Quo *fit* qui, *ut linquo liqui*; *coquo demito coxi*.

Ro. Ro *fit* vi, *sero ceu pro plantâ & semino*, *sevi*,
Quod serui melius dat, *mutans significatum* :
Vult verro verri & versi, *uro ussi*, *gero gessi*,
Quæro quæsivi, *tero trivi*, *cerno cucurri*.

So. So, *velut accerso*, *arcesso*, *incesso*, *atque lacesso*,
Formabit sivi : *sed* talle capesso capessi,
Quodque capessivi facit; *atque facesso facessi*;
Sic viso visi : *sed pinso pinsui habebis*.

Sco. Sco *fis* vi, *ut pasco pavi* : *vult posco popposci*,
Vult didici discо, *quexi formare quiniscо*.

To *fit* ti, *ut verto verti*: *ſed ſiſto notetur* — To.
Pro facio ſtare activum, nam pro ſtiti dat.
Dat mitto miſi, petii peto ſive petivi.
Sterto ſtertui habet, meto meſſui: *ab* ecto *fit* exi,
Ut flecto flexi: *pecto dat pexui, habetque*
Pexi; *etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.*
Vo *fit* vi, *ut volvo volvi*: *vivo excipe vixi.* — Vo.
Nexo ut nexui habet, ſic texo texui habebit. — Xo.
Fit cio ci: *ut facio feci, jacio quoque jeci*; — Cio.
Antiquum lacio lexi, ſpecio quoque ſpexi.
Fit dio di, *ut fodio fodi.* Gio, *ceu fugio*, gi. — Dio. Gio.
Fit pio pi, *ut capio cepi*: *cupio excipe pivi*, — Po.
Et rapio rapui, ſapio ſapui atque ſapivi.
Fit rio ri, *ut pario peperi.* Tio *ſli, geminans* ſ, — Rio. Tio.
Ut quatio quaſſi, quod vix reperitur in uſu.
Denique uo *fit* ui, *ut ſtatuo ſtatui*: *pluo plui* — Uo.
Format, ſive plui? ſtruo ſed ſtruxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

QUarta *dat* is, ivi, *ut monſtrat ſcio ſcis tibi ſcivi*: — Is, ivi.
Excipias venio dans veni, cambio campſi,
Raucio rauſi, ſarcio ſarſi, ſarcio ſarſi,
Sepio ſepſi, ſentio ſenſi, fulcio fulſi,
Haurio item hauſi, ſancio ſanxi, vincio vinxi;
Pro ſalto ſalio ſalui, * *& amicio amicui dat*: — Excipe Venio, cambio, *&c.*
Parcius utemur cambivi, haurivi, amicivi, — * Pes Proceleuſmaticus.
Sepivi, ſanxivi, ſarcivi, atque ſalivi.

De Compoſitorum Verborum Præteritis.

PRæteritum *dat idem ſimplex ac compoſitivum,*
Ut docui edocui monſtras. Sed ſyllaba ſemper
Quam ſimplex geminat, compoſito non geminatur:
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;
Atque à do, diſco, ſto, poſco rite creatis.
A plico compoſitum cum ſub, vel nomine, ut iſta, — Plico.
Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:
Applico, complico, replico, & explico, ui *vel in* avi.
Quamvis vult oleo ſimplex olui; *tamen inde* — Oleo.
Quodvis compoſitum melius formabit olevi:
Simplicis at formam redolet ſequiturque ſuboleque.
Compoſita à pungo formabuntur omnia punxi: — Pungo.
Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.

Natum

Do. *Natum à do, quando est inflexio tertia; ut, addo, Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo,* didi: *at unum*

Sto. *Abscondo, abscondi. Natum à sto, stas,* stiti *habebit.*

Mutantia primam vocalem in *E*

VErba hæc simplicia præsentis præteritique, Si componantur, vocalem primam in e *mutant,*

Pario. *Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor, Pario, carpo, patro, scando, spargo: parioque Cujus nata* peri *duo comperit & reperit dant: A pasco pavi tantùm compósita notentur Hæc duo, compesco, dispesco,* pescui, *habere: Cætera, ut* epasco, *servabunt simplicis usum.*

Mutantia primam vocalem in *I*.

2 Posthabeo simplicis formam servat. *HÆc,* 2 *Habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo, Pango, dans pegi, cano, quæro, cædo cecîdi, Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapioque, Si componantur, vocalem primam in* i *mutant:*

Cano. *Ut, rapio, rapui: eripio eripui: à cano natum Præteritum per* ui, *ceu concino, concinui dat,*

Placeo. *A placeo sic displiceo: sed simplicis usum Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.*

Pango. *Composita à pango retinent* a *quatuor ista, Depango, oppango, circumpango, atque repango.*

Maneo. *A maneo mansi,* minui *dant quatuor ista, Præmineo, emineo, cum promineo, immineoque; Simplicis at verbi servabunt cætera formam.*

Scalpo, calco, salto. *Composita à scalpo, calco, salto,* a *per* u *mutant: Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulto.*

claudo, quatio, lavo. *Composita à claudo, quatio, lavo, rejiciunt* a: *Id docet à claudo, occludo, excludo: à quatioque, Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.*

Mutantia primam vocalem in *I*, præterquam in Præterito.

Excipitur Coemo. *HÆc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper Vocalem primam præsentis in* i *sibi mutant, Præteriti nunquam; ceu frango, refringo, refregi: A capio incipio, incepi. Sed pauca notentur: Namque suum simplex perago sequitur, satagoque.*

Atque

Atque ab ago dego dat degi, cogo coëgi : Ago.
A rego ſic pergo perrexi, vult quoque ſurgo Rego.
Surrexi, mediâ præſentis ſyllabâ adempta.
Nil variat facio, niſi præpoſito præeunte, Facio.
Id docet olfacio, cum calfacio, inficioque,
A lego nata, re, ſe, per, ſub, vel trans ; præeunte, Lego.
Præſentis ſervant vocalem, in i cætera mutant :
De quibus hæc, intelligo, deligo, negligo tantùm
Præteritum lexi *faciunt : reliqua omnia* legi,

De Simplicium Verborum Supinis.

NUnc ex præterito diſcas formare Supinum.
Bi *ſibi* tum *formas, ſic namque bibi bibitum fit.* Bi.
Ci *fit* ctum ; *ut, vici victum, teſtatur & ici* Ci.
Dans ictum ; feci factum, jeci quoque jactum.
Di *fit ſum, ut vidi viſum : quædam geminant ſ ;* Di.
Ut pandi paſſum, ſedi ſeſſum : adde ſcidi quod
Dat ſciſſum, atque fidi fiſſum, fodi quoque foſſum.
Hic etiam adverias, quod ſyllaba prima ſupinis,
Quam vult Præteritum geminari, non geminatur,
Idque totondi dans tonſum docet, atque cecîdi
Quod cæſum, & cecidi quod dat caſum, atque tetendi
Quod tentum & tenſum, tutudi tunſum, atque pepêdi
Quod format peditum ; adde dedi quod jure datum vult. Gi.
Gi *fit* ctum, *ut legi lectum : pegi pepigique*
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.
Li *fit* ſum ; *ut ſalli ſtans pro ſale condio, ſalſum :* Li.
Dat pepuli pulſum, ceculi culſum, atque fefelli
Falſum ; dat velli vulſum, tuli habet quoque latum.
Mi, ni, pi, qui, tum *fiunt, velut hîc manifeſtum ;* Mi, ni, pi,
Emi emtum, veni ventum, cecini à cano cantum, qui.
A capio cepi dans captum, à cæpio cæptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.
Ri *fit* ſum, *ut verri verſum : peperi excipe partum.* Ri.
Si *fit ſum, ut viſi viſum : tamen ſ geminato* Si.
Miſi formabit miſſum : fulſi excipe fulſum,
Hauſi hauſtum, ſarſi ſartum, farſi quoque fartum,
Uſſi uſtum, geſſi geſtum ; torſi duo, torſum
Et torſum ; indulſi indultum indulſumque requirit.
Pſi *fit* ptum, *ut ſcripſi ſcriptum, campſi excipe campſum.* Pſi.
Ti *fit* tum ; *à ſto namque ſteti, à ſiſtoque ſtiti fit* Ti.
Præterito commune ſtatum ; verti excipe verſum.

Vi *fit* tum, *ut flævi flatum: pævi excipe pastum;*
Dat lævi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potævi potum, interdum facit & potatum:
Sed sævi sautum, cævi cautum; à sero sevi
Formes ritè satum; livi linique litum dat;
Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum;
Vult singultivi singultum, veneo venis
Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.

Ui. *Quod dat* ui *dat* itum, *ut domui domitum: excipe quodvis*
Verbum in uo, *quia semper* ui *formabit in* utum;
Exui ut exutum, à ruo dene rui, ruitum dans.
Vult secui sectum, necui nectum, fricuique
*Frictum, miscui item mistum, * at amicui dat amictum:*
Torrui habet tostum, docui doctum, tenuique
Tentum, consului consultum, alui altum alitumque;
Sic salui saltum, colui occului quoque cultum:
Pinsui habet pistum, ratui raptum; seruique
A sero vult sertum; sic sexui habet quoque textum.
Hæc sed ui *mutant in* sum: *nam censeo censum,*
Cellui habet celsum, meto messui habet quoque messum;
Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum:
Dat patui passum, carui cassum caritumque.

Xi. Xi *fit* ctum, *ut vinxi vinctum: quinque abjiciunt* n:
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, *flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum,*

*Pes Proceleusmaticus.

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque sup'num,
Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.

Tundo. *Composita à tunsum, dempta* n, *tusum; à ruitum fit*
Ruo. Salio. *I mediâ dempta, rutum; & à saltum quoque sultum:*
Sero. *A sero, quando satum format compósita situm dant.*
Hæc, captum, factum, jactum, raptum, a *per* e *mutant;*
Et cantum, partum, sparsum, carptum, quoque sartum.

Edo. *Verbum edo, compositum, non esum, sed facit esum:*
Unum duntaxat comedo formabit utrumque.
A nosco tantùm duo cognitum & agnitum habentur;
Cætera dant notum: nullo est jam noscitum in usu.

De Præteritis Verborum in *Or*.

Verba in or, *admittunt ex posteriore supino*
Præteritum, verso u *per* us, *&* tum *consociato*

Vel

Vel fui: *ut à lectu, lectus sum vel fui. As horum*
Nunc est deponens, nunc est communne notandum:
Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus
Nata; ut, compatior compassus, perpetiorque
Formans perpessus: fateor quod fessus, & indè Patior.
Nata; ut, confiteor confessus, diffiteorque Fateor.
Format dissessus; gradior dat gressus, & indè Gradior.
Nata, ut digredior digressus. Junge fatiscor
Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus;
Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus:
Irascor simul iratus, reor atque ratus sum,
Oblivisco vult oblitus sum: fruor opæ
Fructus vel fruitus, misereri junge miserius.
Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum:
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
Experior facis expertus: formare paciscor
Gaudes pactus sum, nanciscor nactus: apiscor, Apiscor.
Quod vetus est verbum, aptus sum: unde adipiscor adeptus.
Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus; & hæc quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod præteritum facis ortus.

De Verbis geminum Præteritum habentibus, *viz.* Activæ & Passivæ vocis.

Præteritum activæ & passivæ vocis habent hæc;
Cæno cænavi & cænatus sum tibi formas,
Juro juravi & juratus, potoque potavi * *versus hy-*
Et potus, titubo titubavi vel titubatus: *permeter.*
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui, & passus, placeoque
Dat placui & placitus, fuesco fuevi atque fuetus:
Veneo pro vendor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptaque sum, mereor meritus sum,
Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum: adde pudet faciens puduit puditumque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neutro-passivorum Præteritis.

Neutro-passivum sic Præteritum tibi formas.
Gaudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo * *versus hy-*
Ausus *permeter.*

Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mæreo sum mæstus: sed Phocæ nomen habetur.

De Verbis Præteritum mutuantibus.

Flavesco. Erubesco. Lucesco.

QUædam *Præteritum verba accipiunt aliunde:*
Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptat
Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesco
A tepeo tepui, ferveſco à ferveo fervi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concussi; à percutioque
Percussi ferio; à mingo vult meio minxi;
A sedeo sido vult sedi; à suffero tollo

Versus hypermeter.

Sustuli; & à fuo sum fui, & à tulo ritè fero tuli:
A sto sisto steti, tantùm pro stare; fuoque
Insanivi, à verbo ejusdem significati:
Sic poscum, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.

De Verbis Præterito carentibus.

Sylvesco. Fruticesco. Sterilesco. Diesco.

PRæteritum *fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,*
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut pueraſco:
Et passiva, quibus caruêre activa supinis,
Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.

Desiderativa, ut Micturio, Scripturio, Iturio. Cacaturio.

Verba Supinum raro admittentia.

HÆC *raro aut nunquam retinebunt verba supinum,*
Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco, peperci,
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, ango, fugo, lingo, ningo, satagoque,
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
Flæveo, liveo, æveſ, pæveo, conniveo, fervet:
A nuo, compositum, ut renuo; à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occasum, recidoque recasum:
Respuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et sterto, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
Composita ercitum *habent: Sic à gruo, ut ingruo, natum:*
Et quæcunque in ui *formantur neutra secundæ;*
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque supino.

De

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba;
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta;
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plur.* aiunt. Aio.
Præteritum Imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plur.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus Ai.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias, aiat. *Plur.* Aiamus, aiant. Præsens Particip. Aiens.
Præsens Optativi & Subjunctivi, Ausim, ausis, ausit. *Plur.* Ausint. Ausim.
Indicat. Salvebis. Imperat. Salve, salveto. *Plur.* Salvete, salvetote. Infinit. Salvere. Salve.
Imperat. Ave, aveto. *Pl.* Avete, avetote. Infin. Avere. Ave.
Imperat. Cedo; *Plur.* Cedite: id est, *Dic*, vel *porrige*; *Dicite*, vel *porrigite*. Cedo.
Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero*. *Plural.* Faxint. Faxo.
Imperfectum, Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro *essem*, *esses*, *esset*. *Plur.* Forent. Forem.
Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse*.
Præsens Indicat. Quæso. *Plur.* Quæsumus. Quæso.
Infit, sola vox est, *Dicit*, seu *dixit* significans, *Plur.* Infiunt, id est, *Dicunt*. Infit.
Præsens Indicativi, Inquio, vel inquam, inquis, inquit. *Plur.* Inquimus, Inquiunt. Inquio.
Præteritum perfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque, *apud Terent.* Inquito, *apud Plaut.*
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat.
Particip. Inquiens.
Indicat. Valebis. Imperat. Vale, valeto. *Plur.* Valete, valetote. Infinit. Valere. Vale.

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces Præteriti Perfecti, & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à Præterito Indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quòd memini in Imperativo *Sing.* Memento, *Plur.* Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo. Odi, cœpi, memini, novi.

Nota-

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac. } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt Eo & queo, habere Imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

Cum Regulæ Lilianæ de Præteritis & Supinis Verborum, mutilæ satis & imperfectæ, sparsis subinde Annotationibus commode resarciri non poterant, novas hasce Verborum tabulas exhibere visum est, quibus omnes in Regulis superius traditis defectus supplentur, quarumque beneficio tum simplicium tum compositorum Præterita & Supina faciliori longe methodo unoque quasi intuitu addisci possunt.

PRIMA CONJUGATIO.

Verba primæ Conjugationis habent in Præterito AVI, in Supino ATUM; ut,

AMO, amavi, amatum, amare.
Adamo, vi, atum, are.
CREO 1, creavi, creatum, creare.
Recreo, avi, atum, are.
DAMNO, damnavi, damnatum, are.
Condemno 2, avi, atum, are.
NUNTIO 3, nuntiavi, atum, are.
Pronuntio, avi, atum, are.
COENO, cœnavi, cœnatum 4, are.
MEDITOR 5, meditatus sum, ari.

Excipiuntur,

DO 6, dedi, datum, dare.
Circumdo, circumdedi, datum, dare.
Sic Perfundo, fatisdo, venundo 7.
STO, steti, statum, stare.

1 Alia primæ in *eo*, ut *beo, screo, meo, calceo, illaqueo, nauseo. enucleo, delineo*, diligenter observari debent, ne cum Verbis secundæ in *eo* confundantur. 2 Eodem modo formantur sequentia composita *a* simplicis in *e* mutato. *Delecto, illecto, oblecto, à lacto,* (nisi potius sint à *delicio, illicio, oblicio*, uti & ipsi *lacto* à *lacio*.) Sed *ablacto*, quod vix alibi quam in Sacris Bibliis occurrit, servat vocalem. *Consecro* à *sacro, contrecto, detrecto* à *tracto*; sed *pertracto* & *retracto* servant *a*. *Perpetro, impetro* à *patro*. *Dejecto, ejecto, injecto, rejecto*, à *jacto*. *Recepto, accepto* à *capto*; uti *incepto, occepto*, à *cæpto*. *Anhelo* ab *halo*: Sed *exhalo* retinet *a*. *Commendo, emendo* à *mando*; sed *amando, pramando*, vocalem servant. *Occento* (quod fœpius apud Plautum occurrit) à *canto*. *Dejero, pejero* à *juro*; sed reliqua Composita servant vocalem. Composita à *calceo* & *salto*, *a* in *u* mutant. 3 Reliqua in *io* sunt tertiæ vel quartæ. 4 A *cœnatum* fit Participium *cœnatus, qui cœnavit*: De quo vide Observationes in Participia. 5 Deponentia primæ permulta sunt: qualia *ampullor, ancillor, apricor, aquor, architector, bacchor, baubor, bubulcitor, caprificor, caussor, caussificor, contechnor, cupior, fabricor, frumentor, frustror, gracor, hospitor, inimicor, juvenor, libidinor, licitor, lucror, manticulor, materior, meridior, mugilor, naviculor, nictor, oscitor, palor, prastolor, quadruplor, scurror, tuburcinor, vador, verecundor, urinor*: ut usitatiora præteream. 6 Unicum hoc verbum corripit *a* contra naturam primæ conjugationis. 7 Reliqua composita à *Do* sunt tertiæ conjugationis.

Aſto, aſtiti, aſtitum, aſtare.
Diſto. diſtiti, *parum uſitat.* diſtare.
Præſto, iti, itum, *vel* atum 1, are.
Sic conſto, inſto, obſto, reſto, ſubſto.
JUVO, juvi, jurum 2 *parum uſitat.* are.
Adjuvo, adjuvi, tum, are.
LAVO, lavi, lotum, lautum & lavatum 3, are.
Relavo, relavi, relotum, relavare.
POTO, tavi, atum *vel* potum 4. are.
Compoto, avi, atum. *Sic* Perpoto.
Epoto, epotavi, epotum, epotare.
Sono, ſonui 5, ſonitum, ſonare.
Aſſono, ui, itum, are, *&c.*
CUBO, cubui 6, cubitum, cubare.
Accubo, ui, itum, are, *&c.*
DOMO, domui 7, domitum, domare.
Edomo, ui, itum, are. *Sic* Perdomo.
TONO, tonui 8, tonitum, tonare.
Intono, ui, itum, are.
VETO, vetui 9, vetitum, vetare.
CREPO, crepui, crepitum, crepare.
Concrepo, ui, tum, are. *Sic* recrepo.
Increpo, ui, avi, *rarius*, itum, are.
Diſcrepo, ui, *ſæpius* avi, itum & atum, are.
MICO, micui 10, *ſine Supino*, micare.
Emico, emicui, (*olim* avi) are.
Intermico, ui, are. *Sic* promico.
Dimico, *aliquando* ui, *ſed ſæpius* avi, atum, are.
PLICO 11, (plicui, tum, & avi, atum) plicare.
Applico, avi, atum, ui, itum, are, *Sic* complico, explico, implico.
Duplico, avi, atum, are. *Sic* triplico, multiplico, & cætera cum nomine compoſita.
Item replico & ſupplico.
FRICO, fricui, fricatum 12, fricare.
Affrico, ui, tum, are, *&c.*
SECO, ſecui, ſectum, ſecare.
Diſſeco, ui, tum, are, *&c.*
NECO, necavi, necatum 14, necare.
Eneco, ui, tum, avi, atum, are.
Interneco, avi, ui, tum, are.
NEXO 15, *ſine præterito & ſupino.*
LABO, *ſine præterito & ſupino*, are.

1 A Supinis in *atum* formantur Participia in *rus* multum uſitata. *Facile ſe id præſaturum* Cic. ſæpius quam *præſiturum*. *Conſtatura fides*. Luc. *Extatura*. Plin. *Quoſdam obſtaturos*. Quint. 2 *Jutum*, quod Voſſius extra compoſitionem reperiri negat, occurrit apud Tacitum. *Placuit ſolertia tempore etiam juta*. Et ſi Gronovio fides in aliis ejuſdem Auctoris locis legi debuit, qui ab imperitis corrupti videntur. 3 *Lavatum* quidem eſt a *lavo, as*, primæ, ſed *lavi*, & *lautum*, unde *lotum*, ſunt potius a *lavo, is*, tertiæ, quo inter alios uſi Horatius & Virgilius. Nam a Præterito *lavi* fit regulariter *lavitum*, unde per ſyncopen *lautum*, & *au* in *o* mutato *lotum*, unde *lotium*. 4 *Potum* fit etiam per ſyncopen pro *potatum*, quod in compoſitis uſitat. Dicitur etiam *potus ſum*, ſed diverſo ſenſu, ut inferius dicetur. 5 Olim in uſu erat *ſonavi*, unde *ſonaverint* apud Tert. & *perſonaverit* apud Appul. & *ſonaturum* apud Horatium. 6 *Cubavi* occurrit apud Plinium & Fabium. Et inde *cubatus in fumo* apud eundem Plinium, & *incubata*, & *accubatio*. Quin & notandum, quod compoſita hujus verba, cum *in* aſſumunt, fiunt Tertiæ, ut *accumbo, accubui, accubitum, accumbere*. 7 A *domavi*, quod olim in uſu erat, legitur *domaverunt* apud Florum. Inde etiam *domator* pro *domitor* apud Tibullum: *edomator* apud Tertullianum, & *domatio* non *domitio*. 8 *Tonavi* olim in uſu erat, unde *tonaturus*, & *intonata* apud Horat. 9 *Vetávis* occurrit apud Perſium, pro quo tamen in nonnullis editionibus legitur *vetavit*. Rectum quoque eſt *vetatio*, non *vetitio*. 10 *Micaverit* legitur apud Solinum, & *emicaturus* apud Senecam. 11 *Plico* fecit olim *plicui, plicitum*, & *plicavi, plicatum*: ſed jam vix in uſu eſt, præterquam in temporibus à præſenti formatis. 12 Legitur aliquando in compoſitis *fricatum*, & Ciceronis *refricaturus*. 13 *Secavi* olim in uſu erat, unde *ſecaturus* apud Colum. & *ſecatio* apud Celſum, etſi *ſectio* uſitatius ſit. 14 *Necui nectum* vix extra compoſitionem invenitur. Occurrit quidem apud Ennium, teſte Priſciano. *Hominem necuit protinus*, niſi potius cum Voſſio legendum ſit *nocuit*: nam *neco* olim accuſativum regebat, ut in Syntaxi dicetur. 15 *Nexui, nexum* ſunt à *necto* vel *nexo* tertiæ.

SECUNDA CONJUGATIO.

Verba secundæ Conjugationis habent in Præterit. UI, *in Supino* ITUM, ut,

HABEO, habui, itum, ere.
Posthabeo, ui, itum, ere.
Debeo, debui, itum, ere.
Adhibeo, ui, itum, ere. *Sic cat. comp.*
ARCEO, arcui, (arcitum *parum usit.*) ere.
Coerceo, ui, itum, ere. *Sic* Exerceo.
Vereor, veritus sum, vereri.

Plurima neutra in ui *Secundæ Supinis carent, ut* rubeo, horreo, &c. *item Activum* Timeo. *Regularia tamen sunt sequentia.*

TACEO, tacui, itum, ere.
Conticeo, ui *sine Supino. Sic* obticeo, reticeo.
VALEO, valui, valitum, valere.
Convaleo, ui, itum, ere. *Sic cat. comp.*
PLACEO, placui, itum, ere.
Complaceo, ui, itum, ere; *sic* Perplaceo, Beneplaceo.
Displiceo, displicui, itum, ere.
CAREO, carui, caritum 2, carere.
JACEO, ui, itum, (*unde* jaciturus) ere.
PAREO, parui, paritum, parere.
Appareo, ui, itum, ere. *Sic* compareo.
NOCEO, nocui, nocitum, nocere.
DOLEO, dolui, dolitum, dolere.
Condoleo, ui, itum, ere. *Sic* indoleo.
LATEO, latui, latitum, latere.
Deliteo, ui, *sine Supino*, ere.
CALEO, calui, calitum, calere.
Incaleo, ui, itum, ere.
PRÆBEO, ui, itum, ere.

MEREO, merui, meritum, ere.
Dicitur etiam meritus sum.
Sic Emereo, *vel* emereor, promereo, *vel* promereor.
LICEO, licui, licitum, licere.
Habet hac vox significationem passivam, & è contra.
LICEOR, licitus sum, eri, *habet significationem activam.*
Polliceor, pollicitus sum, polliceri;

Excipiuntur à communi Regulâ Præteritorum & Supinorum desinentia in

B E O.

JUBEO, jussi, jussum, jubere.
Fidejubeo, si, ssum, ere.
SORBEO, sorbui, sorptum 4, sorbere.
Absorbeo, ui 5, ptum, ere.
Exsorbeo, ui, ere. *Sic* resorbeo.

C E O.

DOCEO, docui, doctum, docere.
Dedoceo, ui, ctum, ere, 1 *sic cat. comp.*
MISCEO, ui, stum, *& olim* xtum 6, ere.
Admisceo, ui, stum, ere; *sic cat. comp.*
MULCEO, mulsi, mulsum, (*& mulctum Trisc.*)
Permulceo, si, sum, & xi, ctum, ere.
LUCEO, luxi, *sine Supino*, lucere.
Polluceo, xi, ctum 7, ere.
Eluceo, xi, ere; *sic cat. comp.*

D E O.

ARDEO 1, arsi, arsum, ardere.

1 Nempe *clareo, floreo, pateo, palleo, rauceo, sileo, splendeo, studeo, albeo, candeo, maceo, muceo, sordeo, tumeo*, &c. 2 Addunt aliqui *cassum*, quod nomen est, ut *lassus, fessus*. Itaque non ut, *cariturus*, sic *cassurus* dicitur. 3 Neutris hisce addi poterant & alia pauca, quorum tamen Supina aut rara sunt aut inusitata. Quod & de nonnullis superius allatis dicendum, nisi quod Participia eorum & verbalia etiamnum remanent. Ut *Valiturus* apud Ovidium. *Prahiturus* apud Colum. *Prahitus* apud Livium. *Prahitar* apud Ciceronem. *Coalitus* Tac. *Jaciturus* Stat. *Caliturus* Ovid. *Latiturus & latito* Cic. & similia. 5 *Sorpsi* & *sorptum*, (si olim in usu erant) sunt à *sorbo* tertiæ, nempe ut à *scribo* est, *scripsi, scriptum*. 5 *Absorpsit* quidem occurrit apud Lucan. sed ab optimis Grammaticis damnatur. 6 *Mixtum* dixere pro *mistum*, ut *Ulyxes*, pro *Ulysses*. Sane *mistum* potius dici debere, ex libris veteribus & Prisciano etiam videmus. 7 Inde *pollustum*, 3, Plin. 8 Sumitur & active & passive.

Exardeo

Exardeo. si, sum, ere. *Sic* inardeo.
RIDEO, risi, risum, ridere.
Arrideo, si, sum, ere; *sic cat. comp.*
SUADEO, suasi, suasum, suadere.
Persuadeo, si, sum, ere; *sic* dissuadeo.
VIDEO, vidi, visum, videre.
Invideo, di, sum, ere; *sic cat. comp.*
SEDEO, sedi, sessum, sedere.
Supersedeo. di, sum, ere.
Desideo. ere; *sic* dissideo.
Assideo. edi, essum. ere; *sic cat. comp.*
MORDEO, momordi 2. sum. ere.
Admordeo. di, sum; *sic cat. comp.*
SPONDEO, spopondi 2. sponsum, ere.
Despondeo. despondi 3, sum, ere; *sic* respondeo.
TONDEO, totondi. tonsum, tondere.
Detondeo, detondi 4, tonsum, ere.
PENDEO, pependi, pensum, pendere.
Appendeo, appendi, sum, ere.
STRIDEO, stridi, *sine Supino*, ere.
PRANDEO. prandi, pransum, ere.
AUDEO, ausus sum, } more pas-
GAUDEO, gavisus sum, } sivorum.
RENIDEO, 5 &
MEDEOR, *carent Præterito.* 6.

G E O.

MULGEO, si, & xi, ctum 7.
Emulgeo, emulsi, emulsum, ere.
INDULGEO, indulsi, indultum, ere.
AUGEO, auxi, auctum, augere.
Adaugeo, adauxi, ctum ere.
LUGEO, luxi, luctum 8, lugere.
Elugeo, xi, ere: *sic* prolugeo.
TERGEO 9, tersi, tersum, tergere.
Detergeo, si, sum, ere.
FULGEO, fulsi 10, *sine sup.* fulgere.
Affulgeo, si, ere; *sic* effulgeo, *&c.*
ALGEO 11, si, *sine supino*, ere.
TURGEO, tursi, *sine supino*, ere.
URGEO, ursi *sine supino*, ere.
FRIGEO, frixi, *sine supino*, ere.
Perfrigeo, perfrixi, ere: *sic* refrigeo.

L E O

DELEO 12, delevi, tum, ere.
FLEO, flevi, fletum, flere.
Defleo, evi, etum, ere; *sic* effleo.
PLEO 13, *non est in usu præterquam in compositis.*
Impleo, implevi, etum, ere; *sic* repleo, complee, *&c.*
Oleo 14, olui, olitum 15, ere.

1 Reduplicatio hæc fieri videtur in imitationem augmenti Græcorum. Unde olim dixerunt. *momordi, pepugi, spopondi*, ut etiamnum *fefelli*, à *fallo*, *peperi* à *pario*, *tetigi*, à *tango*, & apud Plaut. *tetuli* à tollo. 2 Analogice esset *spospondi*. Sed ob duriorem sonum alterum *s*, quod remanet in *respondi* omittitur. 3 Occurrit *despopondisse* & *despoponderat* apud Plaut. uti & *prammordi*. 4 Varro usus est *detotonderat*. 5 Quidam ei Præteritum tribuunt, *renidui*, sed absque idoneo auctore. Simplex ejus est *nideo*, sed non est in usu. 6 Sed mutuatur *medeor* præteritum à *medicor*; unde *medicatus*. Nempe ut pro præteritis à *ferio* & *furo* dicimus *percussi* & *insanivi*. 7 Supinum *mulctum* magis usitatum est. 8 *Luxi*, potest etiam venire à *lucco*. Sed supinum *luctum* nullibi reperitur: teste Prisciano, quamvis ab eo sit verbale *luctus*. 9 Pro quo & *tergo* in tertiâ dicitur. 10 A supino tamen est *fulmen*. 11 *Algeo* olim habuisse videtur *alsum*, unde *alsus* apud Cic. *Nihil alsus, nihil amœnius*. Et *alsiosus* apud Plinium. 12 *Deleo* venit ab antiquo *leo*, quod reperitur apud Horatium; ut dicetur postea. 13 *Pleo* fit à πλῶ, unde πίμπλημι & πλήθω. 14 Simplex *oleo* varia habuit significata, nam nunc Antiquis notabat *odorem spiro*; nempe ab ὄζω. nunc signabat *cresco* ab *alo*, pro quo *olo*; unde *soboles* & *proles*, aliquando etiam *perdo*, ab ὄλλυμι; unde etiamnum *aboleo*. Composita à priore significatione fere habent *olui*, ut apud Plautum *abolusti allium*. A secunda fere est *olevi*; ut *adoleverit* apud Maronem. Varronis tamen est *Postquam adoluerit hac juventus*. Et inde supinum *adolitum*, ex quo per syncopen fit *adultum*. Est vero *adolesco* idem quod *accresco*. Nam ut *a creo*, *crescо*, ita ab *oleo* fit *olesco*, unde *adolesco* & inde *adolescens*. 15 Si modo *olitum* usquam invenitur. Sed antique & *oletum* fecit, unde *exoletus*, *obsoletus*.

Adoleo 1, *vel* eſco, evi, ultum.
Exoleo, *vel* eſco, evi, etum 2.
Obſoleo, *vel* eſco, evi, etum.
Aboleo *vel* eſco, evi 3, itum 4.
Oboleo, obolui 5, obolitum.
Inoleo, *five* inoleſco, redoleo, ſuboleo, peroleo 6, vix in perfecto apud claſſicos Scriptores invenias: unde aliis per *evi*, aliis per *ui* 7 rectius efferri videntur.
SOLEO, ſolitus ſum 8, *more paſſivorum.*

N E O.

TENEO, tenui, tentum, tenere.
Abſtineo, ui, entum, ere; *ſic* contineo, *&c. prater* attineo, pertineo, *quæ ſupinis carent.*
NEO, nevi, netum, nere.
MANEO, manſi, manſum, ere.
Permaneo, permanſi, ſum, ere.
* MINEO, nui, ere, *Lucr.*
Emineo 9, ui, ere; *ſic* immineo, *&c.*

Q U E O.

TORQUEO, torſi, tortum, ere.
Contorqueo, ſi, tum, ere; *ſic* detorqueo, *&c.*
LIQUEO, ui, *parum uſitat.*
Deliqueo, ui; *ſic* colliqueo.

R E O.

HÆREO, hæſi, hæſum, ere.
Adhæreo, ſi, ſum, ere; *ſic* inhæreo, *&c.*
TORREO, torrui, toſtum, ere.
MOEREO, mœſtus 10 ſum, ere.
REOR, ratus ſum, reri.
MISEREOR, miſertus 11 ſum, eri.
* Glabreo, *in præterito & ſupino non occurrit.*

S E O.

CENSEO, cenſui 12, cenſum, ere.
Recenſeo, ui, ſum, ere: *ſic* ſuccenſeo. *Sed* recenſitus 13 *penultimâ longa manſit ab antiquo* recenſire *pro* recenſere.
Denſeo, *caret præterito & ſupino.*

T E O.

PATEO, patui, *abſque ſupino* 14, ere.
FATEOR, faſſus ſum, eri.
Confiteor, confeſſus ſum; *ſic* profiteor. *At* Diffiteor *caret præterito.*

V E O.

MOVEO, movi, motum, ere.
Commoveo, vi, tum, ere: *ſic* emoveo.
FOVEO, fovi, fotum 15, ere.
VOVEO, vovi, votum, vovere.
Devoveo, vi, tum, ere.
CAVEO, cavi, cautum, cavere
FAVEO, favi, fautum, favere.

1 De hoc jam in ſimplici *oleo* vidimus. Hoc vero, & cætera compoſita in *ſco* tertiæ ſunt, ſed hic referuntur, quia ſecundæ ſunt *adoleo*, & cætera in *eo*, à quibus illa in *ſco* ſua capiunt præterita & ſupina. 2 Unde, uti dictum, *exoletus puer*, qui dicit *oleſcere*, id eſt *creſcere*. 3 Livius & Tacitus. 4 Plin. Fab. Tac. Gell. Addunt vulgo & *aboletum*, ſed ſine auctore. 5 Plautus ſæpius & Suet. 6 Tutius tamen *inolevi* dixeris cum Gellio. Item *perolevi* cum Lucilio; ſed *inolitum*, *redolitum*, *ſubolitum*, *perolitum*, vix leguntur. 7 Per *ui* & *itum*, tutius videntur proferri. 8 Solus eſt apud Salluſtium. Quin & obſervat Chariſius verbum hoc carere futuro, quia non poteſt aliquis futuris adſuefcere. 9 *Emineo* & alia quæ Deſpauterius formari vult à *maneo*, fiunt ab antiquo * *mineo*, quod occurrit apud Lucretium, *Inclinata minent in eandem prodita partem.* Et derivatur *mina*, quod locum excelſum denotat, unde *mina* murorum propugnacula. 10 Niſi *mœſtus* potius nomen ſit, ut videtur. 11 Per ſyncopen ex *miſeritus*: quo uſus Terentius. Porro dicitur *miſereor* & *miſeror*, ſed illud ſecundæ eſt, hoc primæ. Etiam conſtructione differunt, ut in Syntaxi dicetur. 12 Ovidio etiam *cenſus ſum*. 13 Videntur tamen & *recenſus* dixiſſe à ſupino *cenſum*; unde ſubſtantivum *recenſus* & *recenſio*. Nempe verbale *recenſio* eſt à *recenſere*. At *recenſitus* eſt ab antiquo *cenſio* pro *cenſeo*. 14 Nam *paſſum* quod ei tribuunt, eſt à *pando*. Sane Cicero ait, *Paſſis velu pervehi*: ut Maro, *Velorum pandimus alas*. Ac ab eadem origine Ennius, *Paſſis palmis*, Virgilius *Crinibus paſſis*. 15 Supina hæc in *tum* videntur fieri per ſyncopen. Ut *fotum* pro *fovitum*, *fautum* pro *favitum*, & *cautum* pro *cavitum*: unde *cavitio* apud Feſtum. Et ut dicimus *cavi* ita etiam dicitur *catus* apud Hor. & Cic. & *cate* apud Plaut.

PAVEO, pavi, *sine supino*, pavere.
Expaveo, expavi, expavere.
FERVEO, ferbui 1, fervere.
Deferveo, deferbui. ere.
CONNIVEO, ivi, & connixi 2, *sine sup.*
LANGUEO, langui, *sine supino*, ere.
Relangueo, ui, *Claud.*
AVEO, *caret præterito & supino*, ere.

Sic & Flaveo, ceveo, & liveo.

E O. purum.

VIEO, vievi, vietum, viere.
CIEO, civi 3, citum 4, ciere.
TUEOR, tuitus sum 5, tueri.
Antiquum clueo *caret præterito & supino.*

TERTIA CONJUGATIO.

Verba tertiæ Conjugationis varie faciunt Præterita & Supina.

B O.

BIBO, bibi, bibitum, bibere.
Combibo, bi, tum; *sic* ebibo, imbibo.
GLUBO, glubi 6, glubitum, ere.
Deglubo, bi, tum, ere.
SCRIBO, scripsi, scriptum, ere.
Adscribo, psi, tum; *sic* describo, *&c.*
NUBO, nupsi 7, nuptum, ere.
Obnubo, psi, ptum; *sic* innubo, *&c.*
SCABO, scabi, *absque supin.* scabere.
LAMBO, bi, *absque supino*, ere.
Composita à CUBO, *qua sunt hujus Conjugationis* m *ante* bo *adsciscunt, quod tamen perdunt in præterito & supino.*
Accumbo 8, cubui, itum: *sic* discumbo,
LABOR, lapsus, sum, labi.
Delabor, psus sum, *sic* dilabor, *&c.*

C O.

DICO, dixi, dictum, dicere.
Addico, xi, ctum; *sic* edico, *&c.*
DUCO, duxi, ductum, ere.
Abduco, xi, ctum *sic* Adduco.
ICO, ici 9, ictum, icere.
VINCO 10, vici, victum, vincere.
PARCO, peperci, parcitum 11. & parsi, parsum, parcere.
Comparco, comparsi, comparsum.
CRESCO 12, crevi, cretum 13, ere.
Accresco, evi, etum, escere.
Excresco, evi, etum, *sic* concresco, *&c.*
QUIESCO, evi, etum, escere.

1 *Ferveo*, debuit facere *fervui*, ut *moneo*, *monui*; sed dicitur *ferbui* mutatâ *v* consona in *b*. Dicitur etiam *fervi*, quod est à *fervo* tertiæ. ut, *sperabam jam defervisse adolescentiam*, Ter. Quo etiam usus Lucilius, *Fervit aqua & fervet*: *fervit nunc fervet ad annum.* Quamvis à Quintiliano parum probatur. 2 *Connixi* Priscianо teste, dixit Turpilius Comicus vetus. *Connivi* usitatius est. 3 *Civi* non est à *cieo*: sed capit hoc à *cio* quartæ, quomodo dicimus *accire*. 4 Penultima in *citum* à *cieo* est correpta; at à *cio* quartæ producitur: ut in Prosodia dicetur. 5 Unde *tuitio*. At à *tuor* quod tertiæ est, venit *tutus*, & *tuari*. 6 Vossio est *glupsi*, *gluptum*: quia Plauti est *glupta Mœnia*. 7 Et à *nubor nupta sum*. 8 *Accumbo*, & reliqua ideo habent *m*, quia olim dicebatur *cumbo* pro *cubo*, ut etiamnum *jungo* pro *jugo*. 9 Cic. *fœdus iciisse*. 10 *Vinco* perdit *n*, quia venit ab antiquo *vico* quod ex *νικω*. A *vico* est *vicapota*, Dea quæ dat vincere & potiri. Ab eodem *pervicax*, qui ad victoriam perseverat. 11 *Parcitum* venit à præterito *parcui* quod reperitur apud Nævium: & in quibusdam etiam Plinii editionibus; *Italia parcitum est vetere interdicto Patrum, ut diximus.* Ubi alii legunt, *Parci vetere interdicto Patrum diximus.* Inde tamen venit *parcitas*, quod reperitur apud Senecam. Et à *parsum parsurus* apud Livium. 12 Sequuntur verba in *sco* quorum aliqua sunt frequentativa, de quibus antea dictum est. Sed ea hic mixtim reliquimus; quia vel origo est parum certa, ut in *cresco*, quod alii à *creo*, alii aliunde deducunt: vel primitiva sunt inusitata, ut *quieo*, unde *quiesco*, & *sueo*, unde *suesco*. *Consuesco* autem & Priscianus agnoscit. 13 Unde *cretus* pro *creatus*, & *concretus* pro *coalitus*. Extra eam significationem vix quicquam ab hoc supino legitur. Virgilii quidem est *excretos à maribus agnos*; sed id rarum est,

Acquiesco, evi, etum, escere.
SUESCO, suevi, suetum, escere.
ASSUESCO, evi, etum: *sic* Desuesco.
SCISCO, scivi, scitum, sciscere.
Adscisco, ivi, itum; *sic* consciscò, descisco.
NOSCO, novi 1, notum, noscere.
Ignosco 2, vi, tum 3; *sed*,
Agnosco, agnovi, agnitum; *&*,
Cognosco, cognovi, cognitum, ere.
PASCO, pavi, pastum, pascere.
Depasco, avi, stum, ere.
Compesco, ui, *olim* itum: *sic* Dispesco.
Posco, poposci, poscitum 4, *par. usit.*
Deposco, depoposci, ere; *sic* reposco.
Exposco, expoposci, itum, ere.
DISCO, didici, *olim* itum 5, ere.
Addisco, addidici; *sic* edisco, *&c.*
GLISCO, *caret præterito & supino.*
Inchoativa habent eadem præterita, ac primitiva; ut
CALESCO, calui, calitum, *à* caleo.
TREMISCO, tremui, *à* tremo.
OBDORMISCO, ivi, *ab* obdormio 6.
Aut præteritis carent, ut hisco, fatisco 7, labasco 8, *&c.*
His adde deducta à nominibus; ut, repuerasco, ditesco, advesperascit, diescit, *& similia* 9.
* Conquinisco 10, *juxta Grammaticos veteres facit* conquexi.
APISCOR 11, aptus sum, apisci. *Tacit.*
Adipiscor, adeptus sum, adipisci.
Indipiscor, indeptus sum indipisci.
COMMINISCOR 12, entus sum, isci.
EXPERGISCOR, experrectus sum, & expergitus 13, expergisci.
IRASCOR, iratus 14 sum, irasci.
NASCOR 15, natus sum, nasci.
NANCISCOR, nactus sum, nancisci.
OBLIVISCOR, oblitus sum, oblivisci.
PACISCOR, pactus sum, pacisci.
PROFICISCOR, profectus sum, isci.
ULCISCOR, ultus sum, ulcisci.
REMINISCOR 16, *&*
VESCOR, *carent præteritis.*

D O.

CLAUDO, clausi, clausum, ere.

2 *Novi* præteritum aliquando idem quod præsens significat. 2 In hujusmodi compositis *g* est à *gnosco*, quod à γινώσκω, Ac in *ignosco*, & *cognosco* perit *n*. Simplici *gnosco* pro *nosco* usus Varro: *Adeste, adeste, quæ foramque gnoscite.* 3 Sic *prænosco, prænovi, prænotum.* Unde *prænotio* apud Ciceronem. 4 *Posco* habet *poscitum* juxta Priscianum & alios Grammaticos, sed parum usitatum est. Reperitur tamen *exposcitum caput* apud Senecam. 5 Appuleius à *discitum, disciturus* usurpat; unde olim supinum habuisse constat. 6 Sic *acesco, adolesco, concupisco, congelasco, conticesco, contremisco, delitesco, exolesco, expallesco, extimesco, horresco, increbesco, indolesco, ingemisco, innotesco, integrasco, macresco, marcesco, maturesco, marcesco, obdormisco, obmutesco, obstupesco, obsurdesco, scisco*, cum compositis *resipisco, revivisco, tabesco.* 7 Nempe sequitur hoc naturam simplicis *hisco.* Altera compositi pars est *fatim*, à quo & *affatim*, & *fatigo.* 8 Sic *Integrasco, mitesco, ignosco, hebesco, lapidesco, liquesco, pinguesco*, atque alia. 9 Ut *agresco, gravesco, hebesco, teneresco*, &c. 10 *Conquiniscere* est propie *se in crura dimittere ad modum eorum qui alvum exoneraturi sunt.* Et venit à *conquinire* pro *cunire*, quod est *stercus facere*, inquit Festus, unde etiam *inquinare.* 11 *Apiscor* reperitur adhuc apud Tacit. Lucret. & Nonium, & format *aptus*; sed composita *adipiscor, indipiscor* magis usitata sunt. 12 A simplici *miniscor* vel *minisco*, quod fecit *mentus*, unde verbale *mentio.* Quin & *miniscor* ejusdem est originis ac *memini* à *moneo* pro *meneo*: nempe à μένω, ex quo *mens*, ut à γένω *gens*, à μόρος *mors.* 13 *Expergitus* dixere Lucilius & Appuleius, & sic distinguitur à Diomede, ut *expergitus* sit sponte evigilans, *experrectus* vero sit aliunde excitatus. 14 Sed *iratus* videtur potius esse nomen, uti *fretus* & similia. 15 Unde *nascendus. Nasciturus* est apud Porcium Latronem: quasi à *nascitum.* 16 *Reminiscor* capit præteritum à *recordor*; ut *vescor* ab *edo* vel *pascor.* Estque *reminiscor* ejusdem originis ac *comminiscor*: sed ultimum habet locum, quia præterito destituitur ut *vescor.* Itidem *defetiscor* præterito caret; nam *defessus* est nomen, ut *fessus, lassus.* Estque *defetiscor* à *fatiscor*, hoc à *fatisco*, quod fit, uti dictum, ex *fatim hisco.*

Compo-

Composita ejus veniunt potius à CLUDO, quod & ipsum in usu est apud quosdam Auctores.

Excludo, exclusi, sum : *sic* includo, *&c.*

PLAUDO, plausi, sum, ere.

Applaudo, complaudo, *vel* odo, si, sum.

Explaudo *vel* odo, si, sum, re.

RADO, rasi, rasum, radere.

Abrado, si, sum, ere: *sic* corrado, *&c.*

VADO, vasi 1, vasum, vadere.

Evado, si, sum, ere ; *sic* invado, *&c.*

LÆDO. læsi, læsum, ere.

Allido. allisi, sum ; *sic* collido, *&c.*

LUDO. lusi, lusum, ere.

Abludo, si, sum : *sic* eludo, *&c.*

RODO, rosi, rosum, rodere.

Arrodo, si, sum : *sic* corrodo.

TRUDO, trusi, trusum, ere.

Detrudo, si, sum : *sic* extrudo, *&c.*

DIVIDO, divisi, divisum, ere.

CEDO, cessi, cessum, ere.

Abscedo. ssi, sum, ere: *sic* concedo. *&c.*

EDO, esi, esum, edere.

Ambedo, edi, esum : *sic* exedo.

Comedo, edi, esum, *&* estum 3.

CUDO, cudi, cusum, ere.

Excudo, di, sum : *sic* incudo, *&c.*

RUDO, rudi 4. *sine supino* ere.

SIDO, sidi 5, *sine supino*, ere.

Composita habent præteritum & supinum à sedeo.

Assido, sedi, essum : *sic* consido, *&c.*

MANDO, mandi, mansum, ere.

SCANDO, scandi, scansum, ere.

Ascendo, di, sum : *sic* conscendo, *&c.*

PREHENDO. *vel* prendo, di, sum.

Apprehendo, di, sum : *sic* comprehendo.

CANDO, *non est in usu extra compositi.*

Accendo, di, sum : *sic* incendo, *&c.*

FENDO, *non legitur extra compositi.*

Defendo, di, sum : *sic* offendo.

FUNDO, fudi, fusum, ere.

Confundo, udi. sum : *sic* effundo, *&c.*

FINDO, fidi, fissum 6, ere.

Diffindo, diffidi, diffissum, ere.

SCINDO, scidi, scissum, ere.

Abscindo, scidi, ssum : *sic* conscindo, *&c.*

PANDO, di. passum 7, *&* pransum, ere.

Dispando, di, ansum, *&* assum : *sic* expando, *&c.*

CADO, cecidi, casum, cadere.

OCCIDO, occidi, occasum: *sic* incido, recido, *cætera composita carent supinu.*

CÆDO, cecidi, cæsum, cædere.

Occido, occidi, occisum: *sic* abscido.

PEDO, pepēdi, peditum 9, ere.

Oppēdo, oppēdi, oppedere.

PENDO, pependi 10, pensum, pendere.

Appendo, appendi, sum: *sic* impendo, *&c.*

TENDO, tetendi, (*& olim* tendi) tensum *&* tentum, tendere.

Attendo, attendi, sum, tum 11 : *sic* contendo, *&c.*

1 Præteritum & supinum vix extra compositionem inveniuntur. *Vasit* tamen est apud Tertul. & apud Martialem juxta Editionem Aldi, *Et breve vasit opus* ; ubi alii legunt *rasit*. 2 At *Illasum* est nomen, quia *illado* non dicitur. 3 *Comestum* probari potest ex Sallustio, *comesto patrimonio*, sed *comesum* melius est. 4 Appuleius dixit *rudivi*, ab antiquo *rudo*, unde *ruditus* ut *grunnitus*. 5 *Sidi* est apud Columellam. *Patiemur picem considere, & cum sideri*, &c. 6 Sic *frendo, frendi, fressum* ; unde *faba fressa*, 7 De *passum* diximus in *pateo*. A *pansum* apud Plinium est *Expansa retia*. 8 Inde *recasurum* apud Cic. *Id ego puto, ut multa ejusmodi, ad nihil recasurum*. 9 Inde *peditus* apud Catullum & Charisium, ut *crepitus*, à *crepitum*. 10 Plurima ex his reperiuntur etiam sine reduplicatione. *Vectigal quod regi pendissent*. Liv. *Nostro tendisti retia lecto*. Proper. pro quo nonnulli male legunt *nexisti*. Et Senecæ est. *Et qua plena rates carbasa tenderant*. 11 In plerisque compositis supinum *tentum* usitatius est, ut *contentus* quatenus opponitur remisso, *distentus, obtentus, pratentus, protentus*. Contra *ostensum* usitatius est quam *ostentum*, quo Veteres usi ; unde remansit *ostentare*, atque etiam nomen *ostentum*. Porro *ostendo* componitur ab *ob* & *tendo*, ut *asporto* ab *ab* & *porto* ; vel mutato *b* in *ſ* ; vel potius quomodo Veteres dixere *obs* pro *ob* ut *abs* pro *ab* : Unde adhuc *obscænus* à *cænum*, *obscurus* à cura, &c.

TUNDO,

TUNDO 1, *olim* tutudi, tunſum, *Ab antiquo hoc præterito compoſita habent* tudi, *& in ſupino* tuſum.
Contundo, uſum, undere.
Sic obtundo, retundo.
Verbum DO, das, eſt prima 3 ſed plerâque ex compoſitis ejus tertia, & faciunt DIDI *in præterito & DITUM in ſupino.*
Addo, addidi, additum, addere. *Sic*
Condo, condidi, itum. *&c. Sed,*
Abſcondo, abſcondi 2, ditum, ere.
FIDO, fiſus ſum 3 *more paſſivorum.*
Confido, confiſus ſum 3: *ſic* diffido.
G O.
MERGO, merſi, merſum, ere.
Demergo, ſi, ſum : *ſic* emergo, *&c.*
SPARGO, ſparſi, ſparſum, ere.
Aſpergo, ſi, ſum : *ſic* conſpergo, *&c.*
VERGO 4, *caret præterit. & ſup.* ere.
Devergo, devergere.
FIGO 5, xi, xum, *& quandoque* ctum.
Affigo, xi, xum : *ſic* configo, *&c.*
FRIGO, xi, xum, *&* frictum.
REGO, rexi, rectum, ere.
Arrigo, rexi, ctum : *ſic* dirigo, *&c.*
SURGO 6, ſurrexi, ſurrectum, ere.
Aſſurgo, aſſurrexi, ctum : *ſic* conſurgo.
PERGO, perrexi, rectum, ere.
SUGO, ſuxi, ſuctum 7, ſugere.
FLIGO 1, *non eſt in uſu.*
Affligo, xi, ctum : *ſic* confligo, *&c.*
TEGO, texi, tectum, tegere.
Detego, xi, ctum : *ſic* contego, *&c.*
STRINGO, nxi ictum, ere.
Adſtringo, xi, ctum ; *ſic* conſtringo, *&c.*
FINGO, finxi, fictum, fingere.
Affingo, xi, ctum : *ſic* confingo, *&c.*
MINGO, *obſoletum eſt, pro quo dicitur*
MEIO, minxi 9, mictum, ere.
Ago, egi, actum, agere.
Perago, peregi, peractum, ere.
Cogo, coegi, coactum, cogere.
Dego, degi, *abſque ſupino*, degere. *&c.*
Prodigo 10, egi, ere, *&* fatago, egi, ere.
Abigo, egi, actum : *ſic* adigo, *&c.*
AMBIGO 11, *caret præterito & ſup. ere.*
FRANGO, fregi 12, fractum, frangere.
Confringo, egi, actum ; *ſic* affringo.
LEGO, legi, lectum, legere.
Allego, egi, ctum ; *ſic*, perlego, relego.
Colligo, egi, ctum ; *ſic* deligo, eligo, ſeligo ; *At*
Diligo, dilexi, dilectum, ere.
Negligo, neglexi, neglectum, ere.
Intelligo, intellexi, ctum, ere 13.

1 Veteres dixerunt *tudo* pro *tundo* ; unde *tudito* frequentativum apud Enn. & Lucr. & nomen *tudes*. Ab hoc, antiquum præteritum *tutudi*, quod Char. & Priſc. dant *tundi*. Diomedes dat etiam *tunſi*, ſed neutrum occurrit in aliquo idoneo auctore. Dari ſupinum *tunſum* argumento eſt participium *tunſus*. *Tunſis gemit area frugibus.* Virg. 2 Olim etiam dixerunt *abſcondidi* juxta Priſcianum. Supinum *abſconditum* occurrit apud Ciceronem, uti & *abſconditus* & *abſcondite*. Quin & olim in uſu *abſconſum*, unde *abſconſio* apud Plinium, *abſconſor* apud Jul. Firm. Et *abſconſe* pro κεύθεσκε apud Veteres Gloſſ. 3 *Confidi* reperitur apud Livium. 4 *Vergo* habet *verſi*, *verſum* juxta R. Steph. *versi* juxta Diomedem ; ſed ſine auctoritate probati Auctoris. 5 *Figo* habet etiam *fictum*, juxta Diomedem ; *ſagittis confictus* Scaur. & Giffanius in Indice ſuo idem probat auctoritate Cic. & Varr. Obſervat etiam Scipio Gentilis Calliſtratum ita locutum eſſe, *Si quando navis vel inficta vel fracta.* 6 *Surgo* non dubium quin ſit à *rego*. Nam etſi more neutrorum ſumatur ; tamen proprie notat *ſurrigo me*. Itaque *ſurgo* & *ſurrigo* idem habent præteritum & ſupinum ; unde *ſurrecta cornua* apud Columellam & *ſurrecto mucrone* apud Livium. *Pergo* an à *rego* ſit dubitatur. Volunt eſſe à *Perago*. Sed ab eo eſſet *peregi*. 7 Unde *ſuctus* apud Plinium. 8 Ab inuſitato *fligo* eſt *flictus* apud Maronem & alios. 9 Diomedes adfert & *mixi* vel *meii*. 10 A *prodigo* quidem eſt *prodegeris* apud Plaut. Sed *fatigi* vix invenitur, licet & hoc agnoſcat Saturnius. 11 *Ambigo* venit ab *am* & *ago* interjecto *b*, ut in *amburo* & *comburo*, ab *am* & *uro*. Quin & *am* ſit à Græco ἀμφὶ, quo ipſo uſus Cato. *Am terminum* pro *circa terminum*. 12 A *frago*, unde *fragilis*. At *frago* à Dorico ſive Æolico, ϝάγνυω pro ῥήγνυω ſive ῥηγνύω. 13 Hæc imitantur Græcum futurum λέξω, ſive præteritum paſſivum λέλεγμαι. Olim etiam duo poſteriora habebant *egi*. *Intellegi*. Ulp. *Neglegi* Priſc. & Diomed.

TANGO,

TANGO, tetigi 1, tactum, tangere.
Attingo, attigi, attactum ; *ſic* contingo, pertingo.
PAGO *antiquum*, pepigi 2, pactum.
PANGO, panxi, (*olim* pegi 3) pactum.
Circumpango, panxi, pactum : *ſic* depango, repango.
Compingo, compegi, compactum, *ſic* impingo, ſuppingo.
PLANGO, xi, planctum, ere.
ANGO, anxi 4; *&*
CLANGO, clanxi, *ſine ſupino.*
CINGO, xi cinctum, ere.
Accingo, xi, nctum, ere: *ſic* præcingo.
TINGO, tinxi, tinctum, ere.
Intingo, xi, nctum, ere.
LINGO, xi, nctum, ere.
Pollingo 5, xi, nctum, ere.
UNGUO, *vel* ungo, unxi, (*olim* ungui) unctum, ere.
Exunguo, xi, nctum, ere.
Inungo, xi, nctum, ere.
JUNGO, xi, nctum, ere.
Adjungo, xi, nctum : *ſic* disjungo.
MUNGO, xi, nctum, *parum uſitat.*
Emungo, xi, unctum, ere.
STINGUO, *exolevit.*
Diſtinguo, xi, nctum, ere : *ſic* extinguo, præſtinguo, reſtinguo,
NINGO, xi, *ſine ſupino*, ere.
PUNGO, xi, *parum uſit. extra compoſitionem*, pupugi, punctum, ere.
Repungo, repupugi, *&* repunxi, repunctum.
Compungo, nxi, nctum: *ſic* diſpungo.
FUNGOR, functus ſum, fungi.
Defungor, defunctus ſum, defungi.
RINGOR 6, *caret præterito*, ringi.

H O.

VEHO, xi, ctum, ere.
Adveho, advexi, ctum : *ſic* conveho.
TRAHO, xi, ctum, ere.
Abſtraho, xi, ctum: *ſic* contraho, *&c.*

L O.

COLO, colui, cultum 7, colere.
Incolo, ui, ultum : *ſic* accolo, *&c.*
CONSULO, ui, conſultum, ere.
OCCULO, ui, occultum, ere.
MOLO, molui, molitum, molere.
Emolo, emolui, emolitum, ere.
ALO, alui, alitum, *&* altum 8, *minus uſit.*
VOLO. volui 9, velle.
Nolo, nolui, nolle.
Malo, malui, malle,
CELLO 10, *fecit olim* cellui, celſum.
Sed exolevit. Inde tamen compoſita ſequentia.
Antecello, antecellui, *ſine ſupino*, ere.
Excello, excellui, excelſum, ere.
Præcello, præcellui, præcelſum, ere.
Percello, perculi, perculſum, ere.
Recello, *ſine prater, & ſup.* Liv. App.
FALLO, fefelli, falſum, fallere.
Refello, refelli, *ſine ſup.* ere.
PELLO, pepuli, pulſum, pellere.
Appello, appuli, appulſum : *ſic* expello, *&c.*

1 Ab antiquo *tago* ; unde *tagax*. 2 *Pepigi*, venit ab antiquo *pago*, ut *cecidi* à *cado*, nempe à Dorico, πάγω pro πήγω. 3 *Pegi* fit à *pango*, ut *fregi* à *frango*. *Tonſillam pegi lave in littore.* Pacuv. apud Priſc. Uſus quoque Cicero, ut teſtatur Turnebus, *Requiro placere terminos quos Socrates pegerit.* Ubi *pegerit* nihil aliud eſt quam *panxerit*, At *pepigerit* aliud fuerit : *pepigi* enim non à *pango* eſt, ſed à *pago*, pro quo poſteriores dixere *paciſcor*. 4 Ab *ango* Priſcianus format Supinum *anctum*. Diomedes vero *anxum*. Pro Priſciano ſunt gloſſæ veteres, ubi legas *anctî*, ἄγχθμαι. Sed neutrum apud Claſſicos facile reperies. Imo nec illud liquet an *ango* in Præterito faciat *anxi*, quod ſcribit Diomedes. Nam videtur hoc eſſe nomen. Interim non dubium quin ab *anxum* ſit *anxius* & *anxietas*. 5 *Pollingo* vix reperitur apud Veteres. Sed *pollinxi* & *pollinctor* eſt apud Plautum & alios. 6 Antique & *ringo* dixere, unde verbale *rictus*. 7 Per ſyncopen hoc eſt *colitum* ; ut ſequentia *conſultum*, *occultum*, *altum*, ex *conſulitum*, *occulitum*, *alitum*. 8 Ab illo *alimentum* ; ab hoc *altor*, *altrix*, *altilis*. 9 Ab inuſitato ſupino *volitum* eſt *volitus*, & inde per ſyncopen *voltus* ſeu *vultus* ; ut à *colitum*, *cultum*, *cultus*. 10 *Cello* venit à Græco κέλλω moveo. Ex compoſitis ejus *antecello* caret ſupinis, *Excello* & *præcello* ſupinum habere videntur, quia ab iis fiunt *excelſus*

excelſus & *præciſus*; quæ tamen Adjectiva potius ſunt, quam ſupina aut participia. Dicitur etiam *excelleo, effice ut excelleas.* Cic. Unde cenſet Priſcianus eſſe *excellui*, ut à *calco* eſt *calui*; at ab *excello* eſſe *excului*, ut à *percello perculi*; niſi dicas fieri per ſyncopen pro *percellui*. Aiunt & dici *perculſi*, unde ſit *perculſum*; ſed loci pro eo adducti corrupte legi videntur, ſiquidem in melioribus omnibus ſit *percuſſi*. Porro *perculs* & *perculſum* fiunt *e* in *u* mutato, ut *pepuli*, *pulſum*, à *pello*. Dicitur etiam *procello*, *proculi*. Plin. Jun. quod idem eſt ac *percello*, ſed minus uſitatum. Inde tamen *procella*.

VELLO, velli, *magis uſitat.* vulſi, 1, vulſum, vellere.
Avello, avelli, avulſum; *ſic* divello, evello; *ſed* revello *facit etiam* revulſi.
SALLO 2, falli 3, ſalſum, fallere.
TOLLO 4, ſuſtuli, ſublatum, *à* ſuſtollo; *ſic* Extollo, extuli, elatum. Attollo *tamen caret præterito & ſupino.*

M O.

COMO, comſi 6, comtum, comere.
PROMO, promſi, promtum. ere.
Depromo, ſi, tum: *ſic* expromo.
SUMO, ſumſi, ſumtum, ere.
Aſſumo, pſi, tum: *ſic* conſumo, *&c.*
DEMO, demſi, demtum, ere.
EMO, emi, emtum, emere.
Adimo, ademi, ademtum: *ſic* dirimo, *&c.*
FREMO, fremui, fremitum, ere.
Infremo, ui, itum, ere.
GEMO, gemui, gemitum, ere.
Ingemo, ingemui, ingemitum, ere.
TREMO, tremui, *ſine ſup.* ere.
PREMO, preſſi, preſſum, ere.
Comprimo, eſſi, ſſum: *ſic* deprimo, *&c.*

N O.

SPERNO, ſprevi, ſpretum, ere.
Deſperno, evi, etum, ere.
STERNO, ſtravi, ſtratum, ere.
Proſterno, avi, atum: *ſic* conſterno 7, *&c.*
SINO, ſivi 8, ſitum, ſinere.
Deſino, deſivi, *& per ſync.* deſii, itum.
LINO 9, lini, livi, *vel* levi, litum.
Allino, allini, allivi, allevi, allitum, allinere: *ſic* relino, *&c.*
CERNO 10, crevi, cretum, cernere.
Decerno, evi, etum: *ſic* ſecerno, diſcerno.

1 *Vulſi* negat dici Servius; ſed uſi eo Laberius, Lucanus, Gellius. Etiam in pleriſque codicibus Ovidii eſt. *Aurea Phryxea terga revulſit ovo.* Sed Cicero ſemper dixit *revelli*. 2 Dicitur etiam *ſalio*, *ſalivi*, *ſalitum*, quartæ. Item *ſallio* ejuſdem. 3 Præteritum hoc regulare eſt, ſed vix reperitur apud Veteres. *Sale ſalſurus* dixit Mummius apud Priſcianum. 4 *Tollo* habuit olim *tuli* vel *tetuli*, quod reperitur apud Plautum, Terentium, Catullum, & alios. Videtur tamen fieri potius à *tolo* pro *tolero*: nam *tollo* facere debuit *tetulli*, ut à *fallo fefelli*. Olim etiam videntur dixiſſe *tolli*, unde *tolliſſe* apud Ulpianum referente Scaligero. 5 Nam *attuli* & *allatum*, quæ inde formantur, *aſſeri* ſibi vindicavit: cum non attollendi ſive elevandi, ſed apportandi habeant ſignificationem. 6 Priſcianus ſcribit *compſi*, *comptum*, &c. Sed Terentius Scaurus lib. de Orthographia omittit *p*. Uti & Victorinus facit. Legitur quidem crebro in vet. lib. & lapidibus, ſed vitioſe. Nec enim vel *p*, vel *b*, eſt in præſenti; contra quam fit in *ſcribo*, *ſcriptum*, *ſerpo*, *ſerptum*, & ſimilibus. 7 Compoſitum *conſterno*, nunc primæ eſt, nunc tertiæ: primæ cum animi perturbationem notat: tertiæ quando corpori tribuitur. 8 *Sino* interdum & *ſini* facit; conſonâ præſentis ſervatâ. 3 *Lino* facit in ſupino *litum*. *Et paribus lita corpora guttis.* Virg. De præterito ejus non convenit. Apud Columellam *livi* legitur. Apud Quintilianum *lini*: *Maritii tui cruore parietem liniſti.* Apud Varronem *linii*, *Cum oblinierit vaſa.* Tamen nullum vulgo ex his præteritis probant præter *levi*. Unde *relevi* apud Terentium. Sed alii malunt eſſe à *releo*, quod ejuſdem erit originis ac *deleo*. At *linivi* vel *linii*, *linitum*, ſunt à *linio*, quod eſt quartæ. 10 *Cerno* tum tantum *crevi* & *cretum*, facit, cum ſermo eſt de adeundâ hereditate. Verum in videndi ſignificatione vix præteritum ac ſupinum ejus reperias.

TEMNO,

TEMNO, temsi 1, temtum, temnere.
Contemno, contemsi, tum, ere.
GIGNO, genui 2, genitum, gignere.
Progigno, enui, itum, ere.
PONO, posui 3, positum, ponere.
Compono, sui, itum: *sic* appono, *&c.*
CANO, cecini, cantum, canere.
Occino, 4, occinui, occentum: *sic.* concino, *&c.*

P O.

CARPO, carpsi, carptum, carpere.
Decerpo, psi, ptum, ere: *sic* discerpo, excerpo.
SERPO, serpsi, serptum, ere.
REPO, repsi, reptum, repere.
Obrepo, obrepsi, obreptum, ere, *sic* inrepo, subrepo.
CLEPO, clepsi, (*olim* clepi) clepere.
SCALPO, scalpsi, scalptum, ere.
Excalpo, excalpsi, tum, ere.
SCULPO, sculpsi, sculptum, ere.
Exsculpo, psi, ptum: *sic* insculpo.
RUMPO, rupi, ruptum, rumpere.
Abrumpo, upi, ptum: *sic* corrumpo, *&c.*
STREPO, strepui, strepitum, ere.
Obstrepo, obstrepui, obstrepitum, ere: *sic* constrepo, perstrepo.

Q U O.

COQUO, coxi, coctum, coquere.
Concoquo, xi, ctum, ere: *sic* decoquo, excoquo.
LINQUO, liqui, linquere.
Relinquo, reliqui, relictum, ere: *sic* delinquo, derelinquo.
LOQUOR, locutus sum, loqui.
Alloquor, allocutus sum: *sic* colloquor, *&c.*
SEQUOR, secutus sum, sequi.
Assequor, utus sum: *sic* consequor, *&c.*
Liquor, *caret prater. 5.*

R O.

TERO, trivi 6, tritum, terere.
Attero, attrivi, itum: *sic* contero, *&c.*
QUÆRO, quæsivi, quæsitum, ere.
Acquiro, acquisivi, acquisitum, ere, *sic* conquiro.
SERO 7, sevi, satum, serere.
Assero, asslevi, assitum: *sic* consero, insero, *& reliqua qua seminandi significationem habent. Qua vero alsam, nempe ordinandi, obtinent, faciunt* ui ertum: *ut,*
Assero, asserui, assertum: *sic* consero, desero, insero, *&c.*
GERO, gessi, gestum, gerere.
Aggero, ssi, stum: *sic* congero, *&c.*
VERRO 8, verri, versum, ere.
URO, ussi, ustum, urere.
Aduro, adussi, adustum: *sic* comburo, *&c.*

Præteritum *temsi*, & *temtum* haud facile extra compositionem invenias. Apud Senecam tamen est verbale *temtor*. 2 A *geno*, quo Cato Varro, Censorinus & alii utuntur. 3 *Pono* fecit olim *posivi*. Plaut. *depositivi*. Catull. 4 Veteres dixere *occano* vocali simplicis servata. *Occanere cornua*. Tac. Similiter *recano* dicebant pro *recino*. Porro *cano* olim etiam *canui* fecit. Item compositum ejus *occano*, *occanui*. *Cornicines occanuerunt*, Sall. apud Prisc. Similiter *consisti* pro *constiti* dixerunt, & *premsi* pro *pressi*, *atterui* pro *attrivi*, &c. 5 A *liquefacio* mutuatur *liquefactus sum*. 6 *Tero* fecit olim *terui*. Quo usus Plautus. *Priusquam teruerunt*. Nam ita legitur in optimis manuscriptis. Similiter dixit Tibullus. *Aut operi insuetas atteruisse manus*. Apud Tacitum quoque in optimo illo Vaticano, teste Lipsio, scriptum est, *Mox atteritis opibus*: Sed jam non est in usu. 7 Quemadmodum à *tero* fuit *terui*, sic à *sero* non *sevi* tantum, sed & *serui* dixere. Usus hoc Ennius Prisciano teste. Atque hoc remansit in compositis quando translate sumuntur: at, *inserui*, *asserui*, *conserui*, *daserui*, *diserui*, *exserui*, &c. Nam proprie *deserere* est, a satione decedere: *inserere*, semina inspergere; *disserere*, semina in diversas areolas spargere: & sic in cæteris. Fortasse tamen verius dixeris, olim duplex fuisse *sero*, unum ab σπορω, hoc est, *ordino*: alterum à σπείρω seu σπορω, id est, *sero* π extrito: ac priori significatione feciste *serui*, *sertum*: posteriori autem *sevi*, *satum*. 8 *Verro* (inquit Prisicanus) secundum Servium *versi* facit, secundum Charisium *verri*, quod & usus comprobat. Supinum

pinum ejus *versum* eſt apud Ciceronem & Catonem. Fortaſſe etiam *verrisum* pro *verſum* dixere: nam verbale *converritor* eſt apud Appuleium.

CURRO, cucurri, curſum 1. ere.
Decurro, decucurri, & decurri, decurſum: *ſic* excurro, præcurro, procurro, accurro.
Alia nunquam aut raro geminant, ut,
Occurro, occurri, occurſum: *ſic* diſcurro, incurro, recurro, ſuccurro, tranſcurro, circumcurro, concurro.
FERO, tuli, latum, ferre.
Affero, *vel* adfero, attuli, allatum, *ſic* aufero, *&c. Sed* ſuffero 2 *pro* patior, *caret præterito & ſupino.*
FURO 3, *caret præterito & ſupino.*
QUEROR, queſtus ſum, queri.
Conqueror, conqueſtus ſum, conqueri.

S O.

ARCESSO 5, arceſſivi *vel* arceſſii, arceſſitum 6.
Laceſſo, laceſſivi, laceſſii 7, *vel* laceſſi, laceſſitum 1 *ſic* faceſſo, capeſſo.
Sed Inceſſo, inceſſi, *ſine ſupino*, ere.
VISO 2, viſi, viſere.
Inviſo, inviſi: *ſic* reviſo.
PINSO, pinſi *&* pinſui, pinſitum 9, pinſum & piſtum.
DEPSO, depſui (*olim* depſi, *Varr.*) ere.
Condepſo, ui, ere: *ſic* perdepſo. *Catul.*

T O.

FLECTO, flexi, flexum, flectere.
Deflecto, xi, xum: *ſic* inflecto, *&c.*
NECTO, nexi *&* nexui, nectum.
Connecto, connexi, connexui, xum, *ſic* annecto, innecto.
PECTO 10, pexi, *minus uſit.* pexui, xum.
Depexo, xui, xum.
PLECTO, plexi 11, *minus uſit.* plexui, plexum.
Implecto, implexi, ui, xum.
METO, meſſui, meſſum, metere.
Demeto, demeſſui, demeſſum, ere.
PETO, petivi, petitum, petere.
Appeto, tivi, itum: *ſic* repeto, *&c.*
MItto, miſi, miſſum, mittere.
Admitto, ſi, ſſum: *ſic* committo, *&c.*
VERTO, verti, verſum, vertere.
Adverto, ti, ſum: *ſic* converto, *&c.*
STERTO, ſtertui, *ſine ſup.* ere.
Deſterto, deſtertui, deſtertere.
SISTO, ſtiti 12, ſtatum 13.

1 *Curri* in præterito uſurpat Tertullianus. *Pedibus ſtetiſti, curriſti nummis.* Quod & aliis interdum accidit, quæ præteritum geminant. 2 Nam *ſuſtuli* & *ſublatum* retinent *tollendi* ſignificationem; ac proinde ea *ſuffero* ſibi vindicare nequit, ſed ad veram originem pertinent, quæ eſt *tollo* vel potius *ſuſtollo.* 3 Imo nec in prima hodie perſona invenitur. Olim ea uſum Varronem auctor eſt Priſcianus. 4 *Furus* tamen inde flectit Servius. Imo & Sedulius dixit *furuerunt juſſa tyranni.* Neque dubitarunt eo modo loqui recentiores quidam, qui tamen non ſunt imitandi. 5 Pro eo inveterato jam errore, *accerſo* dici ſolet. Eſt autem *arceſſo* ab *arceo*, ut ſequentia à *lacio, facio, capio, incedo, video.* Nam veteres ſubinde *a* uſurpabant pro *ad*, ut compluribus exemplis oſtendit Priſcianus. 6 In *arceſſitum* & reliquis penultima eſt longa. Nempe hæc olim quartæ erant conjugationis: unde Salluſtius, Liviuſque etiam *arceſſiri* & Colum. *laceſſiri.* 7 *Laceſſii* & *laceſſi* per ſyncopen dicuntur pro *laceſſivi.* Item *faceſſi*, & *capeſſi* ſyncopen paſſa, ſed imprimis ea uſitata in *inceſſi.* 8 *Viſo* caret ſupino, *viſum* autem ſemper eſt à *video.* 9 *Pinſitum* integrum eſt: duo alia ſupina per ſyncopen facta. 10 *Pecto* videtur olim habuiſſe *pectitum.* Nam apud Colum. eſt *pectita lana.* Hinc forſan Aſper *pectivi* agnoſcit teſte Priſciano, ſed vix reperitur apud idoneum Scriptorem. 11 *Plexui* nonnullis videtur eſſe à *plecto*, quando ſignificat *implico, necto*; *plexi* vero quando ſignificat *punio.* Sed hoc diſcrimen non obſervatur. Potius eo differunt, quod *plexus* ſit uſitatius, *plexi* in uſu eſſe deſierit. 12 *Siſto* activum *ſtiti* facit. ſed *ſiſto* neutrum, ut volunt, à *ſto* capit *ſteti.* Exempli gr. Activum præteritum eſt, *Antea illum iſtic ſtiti, nunc hic eum ſiſto.* At neutrum præteritum eſt, *Antea illic ſteti, nunc hic ſiſtit.* 13 Inde *ſtati dies* & *ſtata ſacrificia.* Nam *ſtatus* hic valet τεταγμένος, ut vetus Onomaſticon exponit. A ſupino *ſtatum* venit etiam *ſtator* qui ſiſtit, unde *Jupiter ſtator* apud Romanos.

Reſiſto,

Reſiſto, reſtiti 1; *ſic* aſſiſto, *&c.*
AMPLECTOR, amplexus ſum 2, amplecti.
COMPLECTOR, complexus ſum, complecti.
DIVERTOR & diverto, diverti 3 *tantum*: *ſic* prævertor & præverto, prævertì.
Revertor, reverti 4, *ab antiq.* reverto.
NITOR, niſus & nixus ſum, niti.
Adnitor, adniſus *vel* adnixus ſum; *ſic* Enitor, innitor 5.
UTOR. uſus ſum, uti.
Abutor, abuſus ſum, abuti.

V O.

SOLVO, ſolvi, ſolutum, ſolvere.
Abſolvo, vi, utum: *ſic* perſolvo, *&c.*
VOLVO, volvi, volutum, volvere.
Advolvo, vi, utum: *ſic* convolvo, *&c.*
VIVO, vixi, victum, vivere.
Convivo, convixi, ctum: *ſic* revivo.
Calvor 6, *antiquum abſque præterito.*

X O.

TEXO, texui, textum, ere.
Attexo, ui, xtum; *ſic* contexo, *&c.*
NEXO, is, nexui, nexum, *vel* nexo, as, *Frequentativum à* necto.

O purum 7.

FACIO, feci, factum, facere.
Arefacio, arefeci, arefactum: *ſic* benefacio, *& reliqua compoſita cum nomine vel adverbio. Cætera* a *in* i *mutant*; 8 *ut.*
Afficio, affeci, affectum: *ſic* conficio, *&c. Sed* officio *caret ſupino.*
JACIO, jeci, jactum, jacere.
Abjicio, eci, ectum: *ſic* adjicio, *&c.*
SPECIO 9, *non eſt in uſu præterquam in compoſitu.*
Adſpicio, adſpexi, adſpectum: *ſic* inſpicio *&c.*
LACIO *exolevit.*
Allicio, allexi, allectum: *ſic* illicio, pellicio. *At* Elicio, elicui 10, citum.
FODIO, fodi, foſſum, ere.
Confodio, di, ſſum: *ſic* effodio, *&c.*
FUGIO, fugi, fugitum, ere.
Defugio, gi, itum: *ſic* diffugio, *&c.*
CAPIO, cepi, captum, ere.
Satiſcapio, ſatiſcepi, ſatiſceptum.
Accipio, accepi, acceptum: *ſic* incipio, *&c.*
RAPIO, rapui, raptum, ere.
Abripio, ui, eptum: *ſic* corripio, *&c.*
CUPIO, cupivi 11, cupitum, ere.
SAPIO 12, ſapivi *vel* ſapii, *& uſitatius* ſapui, *ſine ſup.* ſapere.
Deſipio, pivi, puì: *ſic* reſipio, *&c.*

1 Supinum in compoſitis vix invenies, facilius Participium inde deductum: ut. *exiturus* apud Ulpianum. 2 *Amplector* eſt à *plecto*, eaque cauſa eſt, cur à Supino *plexum* facit *amplexus.* Ac par ratio in *complector.* 3 Videtur & olim ſupinum fuiſſe in uſu, unde *diverſorium.* 4 *Reverti* dicere amant Tullius & veterum alii: pro quo juniores fere aiunt *reverſus ſum.* 5 Sed x potius amant *connitor, obnitor, pernitor, renitor, ſubnitor,* unde *connixus, obnixus,* à quo *obnixe, pernixus,* unde *pernix,* &c. *Enixa* dici volunt de eâ, quæ peperit; *eniſus* de quovis qui allaboravit. Sæpius quidem id diſcrimen obtinet, perpetuum tamen non eſt. 6 Unde *calvitur* apud Plautum: & infinitivus *calvi* apud Sall. Cæterum & Priſcianus agnoſcit & *calvo, calvi,* ut *ſolvo, ſolvi.* A *calvo* vel *calvor,* hoc eſt, *decipio,* dicta videtur *calumnia,* quaſi à ſupino *calutum.* 7 Verba in *io* exeuntia quibuſdam in locis perdunt *i.* Nam à *capio* eſt *capis* quod regulariter eſt *capis.* Sic *cape* pro *capio.* Item *capito, caperem, capere.* 8 Quædam etiam abjiciunt vocalem ante *o*: ut, *latifico, magnifico, nauſifico, ſignifico.* 9 A quo & quædam ſunt primæ. ſed deponentia; ut, *conſpicor, ſuſpicor.* 10 Veteres ſimiliter etiam *allicui, pellicui, illicui,* dixere; pro quibus uſitatius *allexi,* &c. 11 More verborum quartæ. Sane & Lucretius *cupires.* 12 Veriſimile eſt *ſapio* olim fuiſſe quartæ, indeque eſſe quod olim fecit *ſapivi.* Quod etiam confirmat Diomedes cum *reſipio* ait eſſe quartæ, ejuſque infinitivum eſſe *reſipere.* A *reſipiviſſe* eſt *reſipiſſe*, unde *reſipiſſe* apud Terentium, ut eſt *ſapiſti* apud Martialem, pro *ſapiviſti* vel *ſapiſti.*

PARIO, peperi, partum, *pro* paritum. *Unde* pariturus *apud Ciceronem. Compoſita ejus ſunt quarta.*

QUATIO 1, *olim* quaſſi, quaſſum, ere.
Concutio, concuſſi, concuſſum: *ſic* diſcutio, *&c.*

INDUO 2, indui. indutum, ere.

STATUO, ſtatui, ſtatutum, ere.
Conſtituo, ui, tum: *ſic* inſtituo, *&c.*

ACUO, acui, acutum. ere.
Exacuo, exacui, utum, ere.

MINUO, minui, minutum, ere.
Diminuo, diminui, tum, ere.

SUO, ſui, ſutum, ſuere.
Aſſuo. ui. utum: *ſic* conſuo, *&c.*

IMBUO, imbui, utum, ere.

ARGUO, argui, argutum, ere.
Redarguo, ui, tum, ere.

TRIBUO, tribui, butum. ere.
Attribuo, ui, tum: *ſic* contribuo, & diſtribuo.

ABLUO, ui. tum: *ſic* diluo *& cætera compoſita à* lavo. *aut antiquo* luo.

FLUO, fluxi, fluxum 3, fluere.
Affluo, xi, xum: *ſic* conſluo, *&c.*

PLUO, plui 4, pluere.

RUO, rui, ruitum 5, ruere.

Corruo, corrui. corrutum: *ſic* diruo, *&c.*

STRUO, ſtruxi, ſtructum, ere.
Aſtruo, xi, ctum: *ſic* conſtruo, *&c.*

METUO, tui, (*olim* metutum *Lucr.*) metuere.
Præmetuo, ui, ere.

LUO, lui 6, luere

CONGRUO 7, congrui, ere.
Ingruo, ingrui, ere.

RESPUO, reſpui, reſpuere.
Exſpuo, ui, ere: *ſic* inſpuo.

NUO, *non eſt in uſu.*
Abnuo, nui, ere: *ſic* annuo, *&c.*

FRUOR, fruitus *vel* fructus ſum, frui.
Perfruor, perfruitus ſum, perfrui.

MORIOR, mortuus ſum 8, mori.
Emorior, emortuus ſum: *ſic* immorior, commorior.

ORIOR, ortus ſum 9, oriri.
Adorior, adortus ſum: *ſic* exorior, *&c.*

Patior, paſſus ſum, pati.
Perpetior, perpeſſus ſum, perpeti.

GRADIOR, greſſus ſum, gradi.
Aggredior, aggreſſus ſum: *ſic* congredior, *&c.*

1 *Quaſſi* non eſt in uſu extra compoſitionem. *Quaſſum* eſt apud Servium. Unde frequentativum *quaſſo*. 2 Ab ἐνδύω. Sic *exuo, exui, exutum*, ab ἐκδύω. 3 Antique & *fluctum*, unde verbale *fluctus*. 4 *Pluvi* antiquum eſt. *Ut multum pluverat.* Plaut. Imo Priſciani ætate etiam legere erat apud Livium. *Lapidibus pluviſſe, ſanguine pluvit.* Hodie in Livio eſt *pluiſſe* & *pluit.* 5 A *ruo* eſt etiam *rutum. Unde ruta caſa. Ruiturus* tamen eſt apud Lucanum. 6 *Luo* olim fecit *luvi*, unde *diluvium, colluvies, interluvies.* Sic a *fluo* olim fuit *fluvi*, unde *fluvius*: à *pluo pluvi*, unde *pluvia.* Porro videtur feciſſe in ſupino *luitum*, unde *luiturus.* Claud. 7 Simile eſt *batuo* & *cluo*, quæ itidem ſupino carent. 8 Participium eſt *moriturus*, quaſi à ſupino *moritum.* 9 *Ortus* eſt per ſyncopen ex inuſitato *oritus*: quomodo & *oriturus* dixit Horatius. *Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.*

QUARTA CONJUGATIO.

Verba quarta Conjugationis habent in Præterito IVI, *in Supino* ITUM, *ut,*

AUDIO, audivi, auditum, ire.
Exaudio, ivi, itum: *ſic* inaudio.

Excipiuntur.

VINCIO, vinxi, vinctum, ire.
Devincio, xi, tum; *ſic* revincio.

SANCIO, ſanxi, ſanctum, & ſancitum, (*olim* ſancivi *vel* ſancii) ſancire.

FARCIO, farſi, fartum. † ire.
Infarcio, infarſi, infartum. ire.
Confercio, conferſi, confertum: *ſic* differcio, refercio.

SARCIO, farſi, ſartum, ire.
Reſarcio, reſarſi. reſartum, ire.

FULCIO, fulſi, fultum. ire.
Suffulcio, ſuffulſi, ſuffultum, ire.

† Integre ſit *farcitum*, unde remanſit *farcimen*, ac Participium *farcitus* eſt apud Ciceronem. Ex *facitum* fecere *farctum* & *fartum*.

RAUCIO, rauſi 1, rauſum, ire.
Irraucio, irrauſi, irrauſum, ire.
SEPIO, ſepſi 2, ſeptum, ire.
Conſepio, pſi, tum : *ſic* circumſepio, diſſepio.
SALIO 3, ſalii 4 & ſalui, ſaltum, ire.
Exilio, exilii & exilui, exultum, *ſic* deſilio, *&c.*
SINGULTIO, ivi, tum 5, ire.
SEPELIO, ſepelivi, ſepultum, ire.
FERIO, *abſque præterito* 6, *& ſupino.*
HAURIO, hauſi 7, hauſtum, ire.
Exhaurio, exhauſi, ſtum, ire.
AMICIO, amicui 8, & amixi, amictum.
PARIO *eſt tertia. Sed compoſita ejus ſunt quartæ, & a in e mutant, ut,*
Aperio, aperui, apertum, ire.
Operio, operui, opertum, ire.
Comperio, comperi, compertum, ire.
Reperio, reperi, repertum, ire.
SENTIO, ſenſi, ſenſum, ire.
Aſſentio, ſi, ſum : *ſic* conſentio, *&c.*
VENEO 9, venii, *ſine ſup.* venire.
VENIO, veni, ventum, ire.
Advenio, adveni, adventum : *ſic* convenio, *&c.*
GESTIO, geſtivi, *ſine ſup.* ire.
INEPTIO, ineptivi, ire.
CÆCUTIO, cæcutivi, ire.
COENATURIO, cœnaturire.
Sic dormiturio, *& alia meditativa dicta, præter* parturio, nupturio, eſurio, *qua præteritum habent, ſed carent ſupino.*
Experior, expertus ſum, iri.
COMPERIOR, *ſine præter.* 10, iri.
ASSENTIOR, aſſenſus ſum, iri.
OPERIOR, opertus ſum 11, iri.
METIOR, menſus ſum 12, metiri.
Demetior, demenſus ſum : *ſic* emetior.
ORDIOR, orſus ſum, exordiri.
Exordior, exorſus ſum, exordiri.

1 Apud Tullium vulgo legitur *irraucuerit*, quod fit à *raucio*. Sed Priſcianus legit *irrauſerit* : quomodo & *irrauſit* dixit Lucilius. 2 Livius *ſepivi*. 3 Pro *ſalto*. Nam pro *ſale conſpergo* regulam ſequitur. 4 Ex inuſitato *ſalivi* dixere *ſalui* & *ſalii*. Ita apud Maronem libri alii *ſaluere*, alii *ſalere* habebant jam olim ut ex Diomede & Priſciano videmus. 5 Utrum ſupinum ejus ſit *ſingultitum* an *ſingultum* non ſatis convenit : poſterius expreſſimus propter verbale *ſingultum*. Omnino ſatius ſit abſtinere ſupino. 9 Chariſius tamen *ferii* agnoſcit. Varro etiam *hauriri* dixit. Et *hauſum* pro *hauſtum* dici, argumento eſt *hauſurus* apud Maronem. Interdum & *amicivi*. Sed *amixi* cæteris eſt uſitatius. 9 *Veneo* venit à *venum* & *eo*. Quod argumento eſt illud ſupino carere : quia ſupina fiunt à verbis, non verba à ſupinis. Quin & *venum ire* dicitur pro *ad venum* : ut *mercatum ire* pro *ad mercatum* apud Plautum. 10 Sed mutuatur præteritum à *comperio*, de quo dictum. 11 Plautus *opperitur* dixit. 12 Addunt interdum facere *metitus ſum*, atque hinc *demetitus* eſſe apud Ciceronem. Sed in optimis libris nunc eſt *demetiata*.

OBSERVATIONES DE QUATUOR *Conjugationibus Verborum.*

I. Verba quædam, quorum vox plane eadem eſt, pro diverſa ſignificatione, vel primæ ſunt Conjugationis, vel tertiæ ; ut, *Aggero, aggeras, aggerat* : & *aggero, aggeris, aggerere*. Sic *appello, compello, colligo, diligo, effero, fundo, mando, nicto, obſero, volo, pando, conſternor*.

Quædam præterea quantitate differunt ; ut, *dico, as, are* : & *dico, is, dicere, lego, as, are* : & *lego, is, ere*. Item compoſita, *allego* & *allego* ; *relego* & *relego*. Sic *educo, as, are*, & *educo, is, ere*. His adde *colo, pedo*.

Quædam

Quædam verba, ejuſdem licet ſignificationis, Conjugationem variant, ut

* *Cieo, es.*		*Cio, is, ire.*
* *Denſo, as.*		*Denſeo, es.*
Excellos, es.		* *Excello, is.*
* *Ferveo, es, ere.*		*Fervo, is.*
* *Fodio, is, ere.*		*Fodio, is, ere.*
* *Fulgeo, es, ere,*		*Fulgo, is, ere.*
* *Lavo, as.*		*Lavo, is.*
* *Lino, is, ere.*		*Linio, is, ire.*
Nexo, as.		*Nexo, is.*
* *Oleo, es.*	&	*Olo, olui,* antiquum.
* *Salio, is, ere.*		*Sallio, is, ire.*
* *Strideo, es, ere.*		*Stride, is, ere,*
Tergeo, es.		*Tergo, is.*
* *Morior, eris.*		*Morior, iri,* antiquum.
Orior, eris.		*Orior, iris.*
Potior, eris.		* *Potior, iris.*
* *Sono, as.*		*Sono, is,* antiquum.
* *Tueor, eris.*		*Tuor, eris.*

Sic compoſita, *Intueor, intuor, contueor, contuor, obtueor, obtuor,* &c.

* Notandum ea quæ ſtellas ſibi præfixas habent, uſitatiora eſſe aliis ſic ex altera parte reſpondentibus.

Notetur etiam, *Orior* & *potior* in Infinitivo ſemper eſſe quartæ. In Indicativo vero *orior*, nunc ſemper eſſe tertiæ; *potior* autem in utraque conjugatione apud Poetas inveniri, ita ut *potitur* in tertia iis ſit uſitatius.

II. Interdum verba diverſa idem habent præteritum. Ut compoſiti *ſto*, & *ſiſto*.

Conſto, conſtiti.	*Conſiſto, conſtiti.*
Exſto, exſtiti.	*Exiſto, exſtiti.*
Inſto, inſtiti.	*Inſiſto, inſtiti.*
Aceo, acui.	*Acuo, acui.*
Creſco, crevi.	*Cerno, crevi.*
Frigeo, frixi,	*Frige, frixi.*
Lucco, luxi.	*Lugeo, luxi.*
Mulceo, mulſi.	*Mulgeo, mulſi.*
Paveo, pavi.	*Paſco, pavi.*
Pendeo, pependi.	*Pendo, pependi.*
Fulgeo, fulſi.	*Fulcio, fulſi.*

Similiter interdum verba ſupino conveniunt, ut,

Creſco, cretum.	*Cerno, cretum.*
Maneo, manſum.	*Mando, is, manſum*
Pando, paſſum.	*Patior, paſſum.*
Succenſeo, ſuccenſum.	*Succendo, ſuccenſum.*
Teneo, tentum.	*Tendo, tentum.*
Vincio, vinctum.	*Vivo, victum.*

De

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hactenus dictum esto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur Nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, **I must read Virgil**; Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.*

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personâ careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ personæ tam activam, quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto Nominis vel Pronominis casu obliquo, sortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numeríque singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *oportet te*, secundæ personæ singularis: *oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, & Passivæ vocis.

Impersonalia Activæ vocis sunt hæc & his similia,

Est,	*Accidit,*		
Interest,	*Contingit,*	*Vacat,*	*Juvat.*
Refert,	*Evenit,*	*Præstat,*	*Constat.*
Placet,	*Expedit,*	*Restat,*	*Conducit.*
Libet,	*Liquet,*	*Decet,*	*Miseret.*
Pœnitet,	*Licet,*	*Oportet,*	*Piget.*
Tædet,	*Solet,*	*Potest,*	*Pudet.*

Denique nullum fere Verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur; ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent Impersonalia, ut, *Pudet, pœnitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *liquet* non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format.
Miseret, & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu, *Placitum est, Libitum est, Puditum est, Licitum est, Pigitum est,* Præterit. à *Placet. Libet. Pudet. Licet. Piget.*

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris; ut, *Curritur, turbatur.*

Observationes de Impersonalibus.

Verba *Impersonalia* dicta inter Defectiva numerantur à Phoca, Donato, & Interprete ejus Servio. Et revera Impersonalia vocantur, non quod nullam certam personam significent, quomodo verba Infinita dicta, sunt Impersonalia; sed quod personis primariis, hoc est prima secundaque, destituantur.

Nec verum est, quod dicunt, Impersonalia esse, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt; siquidem Impersonalia tum activæ tum passivæ vocis crebro ante se Nominativum habent. Ut *Istoc facinus nostro generi non decet.* Plaut. *Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet.* Idem. *Quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam.* Ter. *Quare, obsecro, nequid plus minusve faxit, quod nos post pigeat, Geta.* Idem. *Non idem mihi licet quod iis, qui nobili genere nati sunt.* Cic. *Quod licet ingratum est.* Ovid. *Nunc tertia vivitur ætas.* Idem. *Canaque sulphureis nympha natatur aquis.* Mart. *Tota mihi dormitur hyems.* Idem.

Adde quod, cum Nominativus nullus est, haud difficendum est, casum obliquum recti munia præstare. E. g. *Miseret me tui,* idem est, huic, *Ego misereor tui.* Similiter *Pœnitet me conditionis,* idem est Plautino ibi, *Conditio me pœnitet,* Et *Pudet me horum,* Idem est quod Terentii, *Hæc pudent.* Imo nec incommode dicas intelligi Nominativum cognatæ significationis. Ut, *Pœnitentia pœnitet me; tædium tædet; pudor pudet.* &c. Vel Nominativum in Impersonalibus ipsis includi. Sic *libet mihi hoc facere, licet tibi tacere, oportet illud agere,* idem sonant ac *libido est mihi hoc facere, licitum est tibi tacere, opus est illud agere.* Ubi *licitum* pro Substantivo sumitur, ut *opus.* Aut denique Infinitivus, qui verba hujusmodi sequitur, Nominativi vicem supplebit. Sic *licet tibi tacere,* idem erit ac, τὸ *tacere, licet tibi*; sive *est res licita tibi. Libet mihi hoc facere,* idem quod, τὸ *facere hanc rem libet mihi. Oportet illud agere,* Idem ac *actio gerenda fieri debet, necessaria est.* Nec refert, si quædam dum res ipsa clamat, duriuscule sic resolvantur.

Par vero ratio Impersonalium passivæ vocis, iis absque Nominativo usurpatis. Sic *flatur, vivitur,* idem sunt ac *flamus, vivimus.* Et illud Maronis, *usque adeo turbatur agris* (quam lectionem & Servius probat, & olim agnovit Quintilianus) non aliud est ab illo, *Usque adeo turbamur agris,* quod Jo. Pierius se reperisse scribit in antiquissimis Codicibus Vaticanis. Nec raro intelligendus Nominativus cognatæ significationis. Quomodo in *vivitur, vita*: in *curritur, cursus*: in *itur, iter* vel *via*: in *sedetur, sessu.* Sic *pugnatur* cum dico, intelligitur *pugna.* Cicero, *Ex omnibus pugnis, acerrima mihi videtur illa, qua cum Rege pugnata est.* Eodemque pene modo dixit Sallustius, *Qua negotia multo magis, quam prælium male pugnatum à suis, regem tenebant.* Non tamen id in omnibus locum habet. Nam in isto Ciceronis, *Non est ab isto perseveratum, perseveratio perseveratum* Latinum non est. Sic cum Tacitus ait, *Procursum est ab hoste*: nominativus *cursus* subintelligi nequit. Et tamen in his quoque Nominativus potestate inest; cum prioris loci sententia sit *Iste non perseveravit,* posterioris; *Hostes procurrerunt.* Quin & resolvi possunt hujusmodi locutiones per *fio* & nomen verbale: *quomodo procursum est* significat *cursus fit, Migratum est, migratio fit*: *regnatum est, regnum fit.*

Atque ex his liquido constat Impersonalia neutiquam dici, quod non habeant ante se Nominativum certæ personæ; sed potius, ut dictum, quod personis careant. Notandum vero, defectum non tam à parte verbi,

bi, quam à rebus ei conjunctis provenire, quæ semper sunt tertiæ personæ. Quod exinde etiam liquet, quia nonnulla Impersonalia adhuc in primâ & secundâ personâ inveniantur. *Si non dedecus tua jussa*, Stat. *Ita nunc pudeo, atque ita paveo.* Plaut. *Miserete mei anuis.* Enn. *Arcadii miserescite regis.* Virg. *Adolescens loquere nisi piget.* Plaut. *Pœniteo* quoque pro *pœnitet me*, dixisse prisci videntur. Nam apud Justinum legimus, *Primi pœnitere cœperunt*, quod non à *pœnitet* est, sed quasi à *pœniteo*. Alioqui diceret, *Primos pœnitere cœpit*. Sic Appuleius, *Quum cœperis sero pœnitere*, pro *Cum cœperis sero te pœnitere*.

Quin & spissus est iste multorum error, cum existimant Impersonalia penitus destitui tertiâ plurali; quâ toties usi Veteres, præsertim in *decet*, & Impersonalibus patheticis. *Parvum parva decent*, Hor. *Qua adsolent quaque oportent signa.* Ter. *Non te hæc pudent?* Idem. *Quam se aliena deceant.* Cic. *Hæc facta ab illo oportebant.* Ter. *Semper metuit quam sæva pudebunt*, Luc. Nec obscurior res in Impersonalibus passivæ vocis. *Quo in genere multa peccantur.* Cic. *Nostes vigilantur, amara.* Ovid. *In cæteris gentibus quæ regnantur.* Tac. *Sacris passibus ita natantur unda.* Mart.

DE GERUNDIIS.

GErundia porrò voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia propriùs pertineant, hic in confinio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant.

Porro à nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec justa verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres, { *Di*, Genitivi casus. *Do*, Dativi & Ablativi. *Dum*, Nominativi & Accusativi.

Gerundia autem activè majori ex Parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significent. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est, *ut erudiretur*. *Uritque videndo fœmina*: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis*: id est, *ut discatur*.

Observationes de Gerundiis.

Gerundia Sanctio, Scioppio, & Vossio, sunt nomina verbalia Adjectiva verbi structuram servantia. Nomina esse liquet quia casibus variantur. Dicitur enim in Nom. *Dicendum est*; in Genitivo *dicendi causa*; in Dativo *dicendo apta*; in Accusativo *ad dicendum*; in Ablativo *dicendo consequi*. Causam autem structuræ ita explicant. Cum Gerundia sint Adjectiva, nulla autem Adjectiva per se in oratione subsistant, necessario consentient cum Substantivo intellecto: quod non aliud est quam Infinitivus

ejusdem Originis, quem respicere & quodammodo includere videntur, quemadmodum & multa verba Accusativum regunt suæ originis etsi non exprimatur. Sic cum dico *Pugnandum est*, subintelligi debet *pugnare*; nam *pugnandum est pugnare*, idem prorsus est ac *pugnanda est pugna*. Utique si dico *pugnandum est pugnam, pugnare* itidem subintelligitur; sed tum constructio erit duplex, sic *pugnare pugnam* est pro *pugnatio pugnam*, ut *factio hanc rem*. Eodem modo alios loquendi modos exponunt: ut, *Tempus videndi Luna, tempus legendi librorum*, &c, Nam dicunt *videndi* supponere *videre*, acsi esset *tempus visionis*, & *videre* ut Substantivum regere Genitivum *Luna*, sic *tempus videndi videre Luna*, idem erit ac, *Tempus videndæ visionis Luna*.

Verum sententia hæc non omnes prorsus difficultates exhaurit. Nam quod dicunt subintelligi Infinitivum, à quo tanquam nomine verbali Genitivus vel Accusativus regatur, nullo fundamento innititur, quodque non sine absurditate exprimi possit, ut *Legendum est legere*: *tempus videndi videre*, & similia.

Deinde cum dicunt Infinitivum, tanquam nomen Verbale, casum sequentem regere, annon melius dici possit ipsum Gerundium Substantivum esse, & casum ab eo potius pendere quam ab Infinitivo intellecto.

I. Dicimus itaque Gerundia esse Nomina Verbalia Substantiva ab Adjectivo seu Participio ejusdem terminationis desumta, quæ agendi significationi necessitatis seu officii speciem quandam superaddunt. Sic *pugnandum est* idem fere erit ac *pugnare oportet*. Quanquam interdum, necessitatis significatione omissa actio tantum significetur, ut *cantando rumpitur anguis*.

Nec mirum videri debet, quod Gerundia Substantiva esse dicimus, cum in omnibus linguis nihil magis familiare sit, quam ut Neutra Adjectiva Substantivorum naturam induant.

His ita politis, facile erit in structuræ supradictæ causam penetrare. Nam cum dico, *pugnandum est, legendum est*, idem est ac si dicerem, *pugna est, lectio est*, necessitatis specie superaddita, quam in Gerundiis includi diximus. Cum autem dico, *legendum est libros*, eadem constructio est, ac *lectio libri*, ut Plautus dixit *factio hanc rem*, & Cæsar *reditio domum*. Porro cum dico *tempus est videndi Luna*, idem erit ac *tempus visionis Luna*. Cum Genitivus à Substantivo rectus frequenter & alium regat, ut, *Jamne sentis bellua, qua sit hominum querela frontis tuæ?* Cic. *Consul est designatus maxima orbitate reipublicæ virorum talium*, Idem.

Hinc etiam videmus cur de femina pariter & mare dicimus. *cupidus sum videndi tui*, & non *videndæ*, nempe cum Pronomina *mei, tui, sui, nostri, vestri*, Adjectiva non admittant, idem est ac *Cupidus sum visionis tui ipsius*, quæ similis constructio est ac *tempus videndi Luna*. Ita Terentius de femina dixit, *Ego ejus videndi cupidus recta sequor*. Et Ovidius, *Et spem placandi dant que adimuntque tui*.

Hinc etiam patet magis esse Latinum *amandi sunt boni*, quam *amandum est bonos*, quia Nomina verbalia non adeo verborum suorum structuram purioribus temporibus conservarunt.

II. Porro & hinc lucem fœnerat quæstio ista, an Gerundia active vel passive accipiantur. Nam cum Infinitivi, vel alterius nominis verbalis loco sint, si Infinitivus vel nomen verbale, per quod exponuntur, activa sunt, ea etiam erunt activa, si passiva, Gerundia etiam passive sumentur. Sic cum Virgilius dixit, *Quis talia fando temperet à lacrymis?* cum *fando* ibidem pro *fari* sit, *in fando* vel *in fari talia*, erit etiam activum.

At cum Cicero dicit, *Locus ad agendum amplissimus*, cum *agendum* hic ponatur pro *actio*, hoc est, ut *actio habeatur*, videatur passivum. Quanquam inter actionem & passionem levis adeo differentia intercedat, ut pro diverso respectu in utroque sensu sumi possint.

Hinc denique difficiles quosdam loquendi modos commode exponas.

Ut,

Ut, *Uritque videndo femina*, Virg. hoc est, *in videre*, vel *in visu ipsius*, pro *dum videtur*. *Annulus in digito subter tenuatur habendo*, Lucret. pro *dum habetur*. *Cum ipse ad imperandum Tisidium vocaretur*, Sall. hoc est, *ad imperari*, vel *ut ei imperaretur*, ut exponit Servius, Manutius, Alciatus, & Sanctius. Quin & Cicero, eodem loquendi modo usus est, *Nunc ades ad imperandum vel parendum potius, sic enim antiqui loquebantur*, id est, *ad imperari*, vel *ut tibi imperetur, & ut tu pareas*. Ex quo patet usum Gerundiorum, olim alium fuisse quam nunc est, & naturam eorum aliam esse quam vulgo existimant.

DE SUPINIS.

SUpina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniaque cum Gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*; ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (licut in Rudimentis dictum est) posterius verò passive.

Observationes de Supinis.

Supina etiam, non minus quam Gerundia, nomina verbalia sunt, quæ verborum suorum structuram retinent. Sequuntur autem quartam declinationem, & casibus sequentibus variantur, Nominativo, *Amatum est*, *ventum est*. Dativo; *Horrendum auditu, mirabile visu*, pro *auditui*, *visui*. Accusativo; *Amatum esse*, *ventum fuisse*, *eo spectatum*. Ablativo; *Dictu opus est*, Ter. *Parvum dictu*. Plin.

Substantiva cum sint, genus suum nunquam mutant. Ut, *Vitam ire perditum*, Liv. & non *perditam*. *Latrocinia ire sublatum*, Liv. & non *sublata*, *Nutricem accersitum iit*, Ter. *Qui postquam audierat, non datum iri filio uxorem suo*, Ter. *Vaticinatus est madefactum iri Græciam sanguine*.

Supina in UM, motum aliquem semper significant; qui aliquando occultus est; ut, *darè nuptum filiam*. ubi mutatio familiæ denotatur. Ubi vero nullus significatur motus, ibi erit Accusativus Participii, non Supini; ut, *Inventum & adductum curabo*. Tert.

II. Porro Supina in UM, plurimum quidem active exponuntur, Licet interdum etiam passive significent; ut, *Mulier qua ante diem quartum usurpatum isset*, Gell hoc est, *ad usurpatum*. vel ad *usurpari*, pro *usurpata fuisset*.

Ita in U passionem plurimum significant; quamvis & aliquando per activum exponi debent, ut *Forenses uvæ celeres proventu*. Plin.

Circumlocutio per *ire* nullum tempus notat, sed cum omnibus indifferenter jungi potest, ut, *Gaudes cœnatum ire*, *Gaudebis cœnatum ire*, *gavisa fuit cœnatum ire*. Ea vero quæ fit per Infinitivum *iri*, futurum plurimum notat. Ut, *Brutum, ut scribis, usum iri à me puto*, Cic. *Et sine operâ tuâ illam deductum iri domum*. Ter. Circumlocutio autem per Infinitivum *ire* locum non habet, nisi & eadem in Indicativo usurpari possit. Sic rectum non est, *puto te eum locum intellectum ire*, quia non dicitur *eo intellectum*. Hoc tamen non impedit quo minus dicamus, *puto eum locum intellectum iri*, ut dixit Cæsar, *Ipsi nihil nocitum iri respondit*; unde videre est locutionem passivam activâ multo usitatiorem esse.

III. Proxima est ut de Supinorum structura disquiramus. Atqui superius diximus ea ut Nomina verbalia casum verborum suorum regere. Ut, *Me ultro accusatum advenit*, Ter. *Gratis servitum matribus ibo*, Virg. quod ut antea dictum, commune erat omnibus Nominibus à Verbis derivatis.

Hinc *Quid tibi curatio eſt hanc rem?* Plaut. *Quid tibi hanc aditio eſt?* Id. *Reditio domum.* Cæſ. *Traditio alteri.* Cic.

Verum & ipſa à Præpoſitione ſubintellectâ dependent. Nam ut dico, *Eo Romam*, pro *ad Romam*; ita *ducitur immolatum*, pro *ad immolatum*, vel *ad immolationem*; *Eo perditum*, pro *ad perditum*, vel *ad perditionem*. Quod ſi caſus verbi adjiciatur: ut, *Vitam tuam perditum ire properat*, Liv. *vitam* regitur à *perditum*, eâdem conſtructione quâ, *tactio, curatio*, &c. olim cum Accuſativo verborum conſtruebantur.

Interim diſſimulandum non eſt, reperiri etiam apud auctores loquutiones quaſdam, quæ principio huic noſtro refragari videantur. Ut *Contumelia qua mihi factum itur*, Cat. *Reus damnatum ire videbatur*, Quint. *Mihi prada videbatur perditum iri*, Plaut. &c. quos omnes locos Scioppius corrupte legi putat, contra librorum omnium fidem. Eorum autem rationem hoc modo expedimus. *Reus damnatum iri videbatur*, id eſt, *Reus videbatur iri ad damnatum*, pro *ad damnationem*. Nam *iri* eodem modo conſtrui poteſt ac *dari*, cum facile probari poſſit *eo* poſſe eſſe activum, & habere paſſivum ſuum, ut *itur, iri*, &c.

Quod magis contra Scioppium facit, qui probat ipſe recte dici *eor* in primâ perſonâ. Ita cum dico, *Contumelia qua mihi factum itur, contumelia* eſt Nominativus *itur*, & reſolvi poteſt hoc modo, *contumelia qua itur ad factum* (ut *ad factionem*) *ſe* vel *ſui*; quippe *factio ſe* vel *ſui* non minus incongrue dici poſſit, quam *curatio hanc rem* vel *hujus rei*.

Hinc etiam hujuſmodi phraſeos ratio petenda eſt, *Cohortes qua ex Piceno venerunt ad me miſſum facias*, hoc eſt, *facias miſſum*, vel *miſſionem cohortis, ut tactio hanc rem.*

IV. Supina etiam in U à Præpoſitione reguntur: ut, *auditu jucunda* pro *in auditu, pulcher viſu*, pro *in viſu*, vel *in videndo*. Non raro etiam à Præpoſitione *à* dependent, ut *primus cubitu ſurgat*, Cat. pro *à cubitu*.

Interdum loco Supini in U Accuſativus ſolus ponitur, vel Gerundium cum Præpoſitione: ut *Feſſis leviora tolli Pergama Graiis.* Hor. pro *ſublata. Cibus ad coquendum facillimus*, Cic. hoc eſt, *coctu*.

Nec verum eſt, quod Valla putabat, Supinum hoc non poſſe exponi per Verbale. Nam ut Fabius dixit, *Lyricorum Horatius fere ſolus legi dignus*, pro *lectu*: ita Gellius, *Dignus ſane Seneca videatur lectione*: Et Cicero, *in rebus cognitione dignis. Oratiunculam inopem nec ſcriptione dignam.*

Uſurpatur etiam Gerundium in DO, contra quam Valla putat, pro Supino hoc, vel verbali in IO; ut, *Iidem traducti à diſputando ad dicendum inopes reperiantur*, Cic. pro *à diſputatione*. Et ratio eſt, quia cum Gerundia, Supina, & quandoque Infinitivus, Nomina verbalia ſint, nihil magis familiare ſit quam Nomen unum pro altero ejuſdem originis uſurpare.

DE PARTICIPIO.

PArticipium eſt pars orationis inflexa caſu; quæ à Nomine; genera, caſus, & declinationem; à Verbo, tempora & ſignificationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio ſeptem,
- Caſus,
- Genus,
- Declinatio,
- Tempus,
- Significatio.
- Numerus.
- Figura.

De

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in Nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*: ut, *Amans, legens.*

Cæterum *iens*, Participium ab *Eo*, simplex raro legitur in Nominativo: sed *eunte, eunti, euntem, eunte*, in obliquis: composita vero Nominativum quidem in *iens* finitum habent, Genitivum autem in *euntis*: ut, *Abiens, Abeuntis*: *Rediens, redeuntis*: præter unum, *Ambiens, ambientis.*

Hanc formam sequuntur & horum Gerundia; ut, *Abeundi, abeundo, abeundum*: præter *Ambiendi, ambiendo, ambiendum.*

Præteritum verò in { *Tus, Sus, Xus,* } ut, { *Doctus. Visus. Nexus.* }

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ utplurimum significationis, aut neutralis; ut, *Lecturus, cursurus*: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper: ut, *Legendus.*

SIGNIFICATIO.

Activè significant ea Participia quæ ab activis cadunt: ut, *Docens, docturus*; *Verberans, verberaturus.*

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, *Currens, cursurus*; *Dolens, dolituras.*

A quibusdam neutris reperiuntur etiam Participia in *dus*; ut, *Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.*

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, *Lectus, legendus, auditus, audiendus.*

Fiunt & Participia passiva ab hujusmodi neutris quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: *Aratur terra.* Hinc, *arata & aranda terra.*

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, *Loquens, loquutus, loquuturus*, à *loquor.*

Deponentibus quæ olim communia fuerunt, manet Participium futuri in *dus*: ut,

Sequendus, Loquendus, } { *Utendus, Patiendus,* } { *Oblivisendus,* & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis Participia quæ nunc activè nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. ——*mentitaque tela agnoscam.*

Communium denique verborum Participia ipsorum significationem induunt: ut, *Criminans*, *criminatus*, *criminaturus*, *criminandus*.

Ab Impersonalibus nulla extanr Participia, præter *Pœnitens*, *decens*, *libens*, *pertæsus*, *pœnitendus*, *pudendus*.

Hæc Participia præter analogiam, à verbis suis deducuntur, *Pariturus*, *nasciturus*, *sonaturus*, *arguiturus*, *luiturus*, *eruiturus*, *nosciturus*, *moriturus*, *oriturus*, *osurus*, *futurus*.

Similia Participiis sunt ista, *Tunicatus*, *togatus*, *personatus*, *larvatus*, & innumera ejus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in Participiis ut in nomine: Singularis, ut *Legens*: Pluralis, ut, *Legentes*.

DE FIGURA.

Figura est duplex; Simplex, ut, *Spirans*: Composita, ut, *Respirans*.

Participia aliquando degenerant in nomina Parricipialia; vel cùm alium casum quàm suum verbum regunt: ut,

Abundans lactis } { *Patiens inediæ*,
Alieni appetens, } { *Fugitans litium*.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, *Infans*, *indoctus*, *innocens*, *ineptus*.

Vel cùm comparantur: ut, { *Amans*, *Amantior*, *Amantissimus*. } { *Doctus*, *Doctior*, *Doctissimus*.

Vel cùm tempus significare desinunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abîsti? hoc est, *Qui eo animo discessisti. ut me ampliùs non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, si quid explorati haberet? id est, *ita affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est*, vel *debet amari*. *Vita laudata*, id est, *laudabilis*.

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici*.

Participia præsentis temporis non rarò fiunt Substantiva nomina. Modò in masculino genere: ut, *Oriens*, *occidens*, *profluens*, *confluens*: Modò in feminino: ut, *consonans*, *continens*: Modò in neutro: ut, *Contingens*, *accidens*, *antecedens*, *consequens*: Modò in communi genere pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, *Appetens*, *diligens*, *sitiens*, *indulgens*.

Animans, modò femininum, modò neutrum reperitur.

Obser-

Observationes de Participiis.

Supra dictum est Participia Deponentium tam Præterita quam futura in *rus* actionem signare; ut, *secutus*, *secuturus*. Quod tamen perpetuum non est. Nam præterita in *us* non raro passionem significant: nempe quia communia olim fuerunt. Hujusmodi inter alia sunt, quæ literarum serie subjiciuntur.

Silvula Participiorum in us, *quæ à Deponentibus formata passive aliquando significant.*

Adeptus. Senectutem ut adipiscantur omnes optant, eandem accusant adeptam. *Cic.* Ne cadat & multas palmas inhonestet adeptas. *Ovid.*

Adortus. Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*

Aggressus. Facillimis quibusque aggressis. *Just.*

Antegressus. Causas antegressas, & causis antegressis, *occurrunt apud Cic.*

Arbitratus. Arbitrata quæstio. *Gell.*

Assensus. Sapiens multa sequitur probabilia non comprehensa, non percepta, non assensa, sed similia veri. *Cic.* De religione Bibulo assensum est. *Idem.*

Auxiliatus. A me auxiliatus si est. *Lucil. apud Priscian.*

Blanditus. Blanditus labor. *Varr. secun. Priscian.*

Comitatus. Uno comitatus Achate. *Virg.* Quod ex urbe parum comitatus exierit. *Idem.*

Commentatus. Diu & multis lucubratiunculis commentata oratione. *Qu. Cic.*

Complexus. Quo uno maledicto scelera omnia complexa videantur. *Cic.*

Conatus. Ne literæ interceptæ conata palam facerent. *Liv.*

Confessus. Confessa res & manifesta. *Cic.*

Consolatus. Sic consolatis militibus, &c. *Just.*

Cunctatus. Fides cunctata est. *Stat.*

Depastus, Depastam arborem relinquunt. *Plin.* Depasta altaria liquit. *Virg.*

Deprecatus. Deprecati belli promissio. *Just.*

Despicatus. Quæ nos nostramque adolescentiam habent despicatam. *Ter.*

Detestatus. Bella matribus detestata. *Horatius.*

Dignatus. Tali honore dignati sunt. *Cic.* Conjugio dignare superbo. *Virg.*

Dilargitus. Dilargitis proscriptorum bonis, *Sall.*

Eblanditus. Eblanditæ preces. *Plin.* Eblandita suffragia. *Cic.*

Effatus. Interpretari vatum effata incognita. *Cic.*

Execratus. Eamus omnes execrata civitas. *Hor.*

Executus. Executo regis imperio. *Just.*

Exorsus. Sua cuique exorsa laborem, fortunamque ferent.

Expertus. Multa inventa expertaque in hoc sunt bona. *Att.* Fortunam sæpius clade Romana expertam, *Tacit.*

Fabricatus. Manibus fabricata Cyclopum. *Ovid.*

Imitatus. *Vide imitor.*

Interpretatus. Interpretatum nomen Græcum tenemus. *Cic.*

Intutus. Intutam urbem. *Liv.*

Lamentatus. Fata per urbem lamentata diu. *Sil. Ital.*

Mensus. Spatia mensa, quia conficiunt cursus Lunæ, menses vocantur. *Cic.* Sic *dimensus.* Mirari se diligentiam ejus à quo essent ista dimensa. *Id.*

Mentitus. Mentita & falsa plenaque erroris. *Cic.* Sic ementitis auspiciis. *Id.*

Mercatus. Trullam unam mercatam à matre-familias. *Plin.*

Meritus, Quæ cannis corona merita? *Plin.*

Metatus. Metato in agello. *Hor.* Sic immetata jugera. *Id.*

Moratus. Sæpe simultates ira morata facit. *Ovid.*

Oblitus. Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*

Opinatus. Improvisa nec opinata nobis. *Cic.* Sic inopinatus, *quod semper eo more accipitur.*

Pactus. Ex quo destituit Deos mercede

cede pacta Laomedon. *Horatius.*
Sic reperitur pacta conventa, *sine conjunctione apud Ciceronem. Et* pacti & conventi formula. *Idem,*
Partitus. Partitis copiis. *Cæs.*
Pollicitus. Pollicitis dives quilibet esse potest, *Ovidius.*
Professus. Solaque deformem culpa professa facit. *Ovid.*
Stipulatus. Stipulata pecunia. *Cic.*
Testatus. Res ita notas, ita testatas *Cic.*

Est vero ubi simplex quidem active semper accipiatur; composita autem semper passive. Fit hoc in *ultus*, & *inultus*. Quod videas etiam usu venire in neutris. Nam *ausus* activum est, *inausus* passivum.

II. Impersonalia etiam sua habent Participia.

In *ns*; ut *pœnitens*; quod crebrum est. *Pudens*, apud Horatium & Terentium.

In *rum*; ut, *Nihilo magis ei liciturum esse Plebeio quam*, &c. Cic. *Cum putaret vos, tanquam puditurum esset extinctos.* Fabius quoque indicat, Sallustium scripsisse *pœniturum* pro *pœnitentiam acturum*. Analogia tamen requirit *pœnititurum*, quomodo Fabium scripsisse verisimile est.

In *um*; quorum alia veniunt ab activæ vocis Impersonalibus, ut *misertum, pertæsum, libitum, licitum*, & similia. Alia à Passivis, ut à *pugnatur, pugnatum est*; à *curritur, cursum est*; Quæ magis frequentia sunt. Quædam & à Deponentibus, ut *veritum est*. Cic.

In *dus*; ut, *Haud pœnitendus labor. Induci ad pudendum & pigendum.* Cic. Sic *dormiendus à dormitur, regnandus à regnatur, jurandus à juratur, vigilandus à vigilatur*, & similia.

Porro longe plurima sunt Participia vocis passivæ, quæ vulgò creduntur à verbis integris descendere, cum revera oriantur ab Impersonalibus: à verbis nempe quæ personis quibusdam destituuntur. Ejusmodi sunt, *cessatus, erratus, conspiratus*, quæ non possunt venire à *cessor, error, conspiro*; quia non sunt in usu: sed à *cessatur, erratur, conspiratur*: indeque Præteritorum circumlocutio, *cessatum est, erratum est; conspiratum fuerat.*

Quædam etiam formantur ab Impersonalibus inusitatis. Nam *obsciscitur* non est in usu: inde tamen Participium *obsoletus*. Nec ab *occido*, media correpta, dicitur *occiditur*: attamen hinc *occasus*.

Horum Silvulam subjiciemus; postquam id notaverimus, ea sæpius amissa temporis significatione fieri Nomina, & quandoque etiam ferè sensu activo usurpari.

Silvula Nominum sive Participiorum in us, *quorum verba vel rara sunt, vel inusitata.*

Adultus. Apud pastores adultus. *Just.* Adulta virgo *Cic.*
Antecessus. In antecessum dabo. *Sen.*
Cessatus. Cessatis in arvis. *Ovid.*
Circuitus. Circuitis hostium castris. *Cic.*
Cœnatus, Cœnato mihi & dormienti reddita illa est epistola. *Cic.*
Cœptus. Cœptum igitur per eos, desitum est per hunc. *Cic.* Cœpta est oratio fieri. *Id.* Ante potitam pecuniam quæ esset cœpta deberi. *Id.*
Commentatus. Commentata oratione *Qu. Cic.*
Concretus. Cujus ex sanguine concretus homo & coalitus sit. *Gellius.*
Conspiratus. Assidentem conspirati specie officii circumsteterunt. *Sust.*
Decretus, ut, *concretus.* Nocte denique decretum & auctum. *Liv. vel potius Lavius apud Priscianum. Quomodo nec idem refugisset*, Luna decreta, *vel* ostreis decretis.
Decessus. Custodibus decessis, multi interficiuntur. *Cæsilius, vel potius Calius apud Priscianum.*
Decursus. Decurso spatio à calce ad carceres revocari, *Cic.* Decurso lumine vitæ. *Lucr.* Jam leone decurso. *Solin.*

Desla-

Deflagratus. Fana flamma deflagrata. *Ennius apud Cic.*

Desitus. Desitum est. *Cic.* Papisius est vocari desitus. *Cic.*

Emeritus. Emeritus miles. *Luc.* Emeritam puppim. *Mart.*

Emersus. E cœno emersus.

Erratus. Pererratis finibus. *Virg.*

Evasus. Exercitum cæsum, evasumque se esse. *Liv.*

Excretus. Excretos prohibent à mabus hœdos. *Virg.*

Exoletus. Exoleta annalium vetustate exempla. *Liv.*

Festinatus. Mors festinata. *Tac.* Festinatis honoribus. *Plin.*

Inservitus, Nihil est à me invervitum temporis causa. *Cic.*

Interitus. Interitis multis. *Quadrigar. apud Prisc.*

Inveteratus. Inveterata querela. *Cic.* Inveterata amicitia. *Id.*

Juratus. Qui mihi juratus est argentum dare. *Plaut.* Non sum jurata. *Turp. apud Diomed.* Malo ei jurato suo, quam imperato aliorum tabellas committere. *Cic. Hoc tamen non mirum est, quia dicitur etiam* juror; *unde* juratur, *Luc. &* jurabere. *Stat.*

Laboratus. Arte laboratæ vestes. *Virg.*

Nuptus. Nova nupta. *Ter.* Novus nuptus. *Plaut.*

Obitus. Morte obita. *Cic. Virg. Tac.*

Obsoletus. Obsoletum amicum. *Curt.*

Sic autem vocatur, quo quis ab longo tempore uti solet. Ut hoc quoque ostendat potius esse a soleo, *quam ab* oleo.

Occasus. ὁ Δύσις. Ante Solem occasum. *Plaut. unde Gell. inquit,* non insuavi venustate est, si quis aurem habeat non sordidam, nec proculcatam.

Placitus. Ubi sunt cognitæ placitæ sunt. *Ter.*

Pransus, potus. Adde inscitiam pransi, poti, oscitantis ducis. *Cic.*

Præbitus. Ubi quoque Romæ ingens præbitus terror. *Liv.*

Properatus, Carmina properata. *Ovid, Sic dixit etiam Plinius.* Delubra occulta celeritate properantur. *Reperitur etiam Participium* properandus. *Virg. Val. Flac.*

Redundatus. Redundatas flumine cogit aquas. *Ovid.*

Regnatus. Regnata per arva. *Virg. Sed Tacitus etiam dixit,* In cæteris gentibus quæ regnantur.

Requietus. Requietum volunt arvum. *Colum.* Animi meliores requieti surgent. *Sen.*

Senectus. ὁ γηρᾶς. Senecto corpore. *Sall.*

Successus. Cum omnia meâ causâ mihi velles successa, tum etiam tuâ. *Cic.*

Titubatus. Vestigia titubata solo. *Virg.*

Triumphatus, Triumphatis Medis. *Hor.* Triumphatâ Corintho. *Virg.*

Vigilatus. Vigilatæ noctes. *Ovid. Reperitur etiam* Vigilandæ noctes *apud Quint. Sic etiam ab* evigilo, Evigilata consilia. *Cic.*

DE ADVERBIO

ADverbium * est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parum sis leno. Nimium Philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *parùm honestè se geris.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

* Ut se habet Adjectivum ratione Subsantivi, atque inde Adjectivum dicitur; ita & se habet Adverbium ratione Verbi, ac propterea Adverbium vocatur; nempe quia plurimum adjicitur Verbo, ad declarandum ejus modum; præcipue vero actionis & passionis circumstantiam.

Signi-

Significationis varietas ex Verborum circumſtantiis colligenda eſt.

In loco ſignificant, *Hîc, illic, iſtic, intus, foris, uſquam, nuſquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, ſicubi, inibi, ibidem, inferiùs, ſuperiùs.*

Ad locum reſpiciunt, *Huc illùc, iſtùc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, ſiquò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque* [1], *foras, horſum, aliorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum, ſurſum, deorſum, utroque, retrò, quoquoverſum.*

A loco denotant, *Hinc, illinc, iſtinc, intus, foris, indè, undè, alicundè, ſicundè, indidem, undelibet, undevis, undecumque, ſupernè, infernè, cœlitus, funditus.*

Denique per locum innuunt, *Hâc* [2], *illâc, iſtâc, quacunque, eâ, eadem, aliâ, aliquâ, ſiquâ, nequâ, quaquâ* [3].

Adverbia temporis ſunt, *Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, uſque, quouſque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, poſtridie, perendie, mane, veſperi, nudiuſtertius* [4], *nudiuſquartus, nudiuſquintus*, &c. *Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, olim, item, pridem, tamiſper, paulìſper, parumper, ſæpe, raro, ſubinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam* pro *adhuc, hactenus, in dies, in horas, ut primum, quam primum, ſimulac, ſimulatque.*

Uſque temporis & loci adverbium eſt: ut, *Uſque ſub obſcuram noctis. Ab Æthiopia eſt uſque hæc.* Eſt & *ubi* pro *ſemper* aut *continue* ponitur, ut, *uſque metu micuêre ſinus.*

Adverbia numeri: ut, *Semel, bis, ter, quater, quinquies, ſexies, ſepties, vigeſies*, vel *vicies*; *trigeſies*, vel *tricies*; *quadragies, quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, octogies, centies, millies, infinities.*

Ordinis ſunt, *Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, noviſſimè, inprimis, poſtremò, primùm, jamprimùm, denique, demum, tandem, ad ſummùm.*

Adverbia interrogandi ſunt, *Cur, quamobrem, quare, quomodo, equidem. quin* pro *cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?*

Vocandi ſunt, *Heus, ô, eho,* & ſiqua ſunt ſimilia.

1 Horum pleraque verius ſunt Nomina quam Adverbia: ut, *quo, aliquo, quocunque*, puta *loco*: imo & *huc* pro *ad hoc*, & quædam alia. 2 In hiſce omnibus reſpicitur ad nomen *viâ*. 3 Adverbia loci ſæpius ponuntur pro relativo. *Quare iſtum, ubi hic eſt natus, plus amabo poſtilo locum. Ubi* pro *in quo.* Cic *Mercator hoc addebat, è prædonibus, unde emerat, ſe audiſſe abreptam à Samio. Unde* pro *à quibus.* Ter. Quædam etiam Adverbia loci tempus aliquando ſignificant. *Ubi vidit homo eſſe in tantum honorem, ibi cœpit me obſecrare*, &c. Ter. 4 Hujuſmodi nihil Adverbii habere videntur, niſi quod *nunc* in *nudius* inſit. Nam dicitur quaſi *nunc ſitis.*

Negandi:

Negandi: ut, *Haud, non* [1], *minimè, nequaquam, nè* pro *non*, & similia [2].

Affirmandi: ut, *Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet* [3].

Jurandi: ut, *hercle, mehercle, medius-fidius, dius-fidius, pol, ædepol, castor, ecastor.*

Hortandi: ut, *Age* [4], *sodes, sultis, amabò, agedum, ehodum, tia* [5], *Agite.*

Prohibendi: ut, *Ne* [6], *non.*

Optandi: ut, *Utinam, si, ô si, ô.*

Excludendi: ut, *Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantùm, solum, duntaxat, demum.*

Congregandi: ut, *Simul, unà* [7], *pariter, populatim, universim, conjunctim*, &c.

Segregandi: ut, *Seorsim, gregatim, egregie, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.*

Diverſitatis: ut, *Aliter, secùs.*

Eligendi: ut, *Potiùs, potissimum, imò, satiùs.*

Intendendi, ut, *Valde, nimis, nimium, immodice, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.*

Remittendi: ut, *Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.*

Concedentis: ut, *Licet, esto, demus, sit-ita, sit-sane.*

Negatæ ſolitudinis: ut, *Non solum, non tantum, non modò, nedum.*

Qualitatis: ut, *Docte, pulchrè, fortiter, graviter.*

Quantitatis: ut, *Parum, minime, maxime, summum*, & ſimilia.

Comparandi: ut, *Tam, quam, magis, minus, maxime, minime, æque.*

Rei non peractæ: ut, *Ferme, fere, prope, propemodum, tantum, tantum non, modo non.*

Demonſtrandi: ut, *En, ecce, sic*: ut cùm dicimus, *Sic scribito* [8].

Explanandi: ut, *Id est, hoc est, quasi dicas, putà, utputa, utpote.*

Dubitandi: ut, *Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.*

Eventus: ut, *Forte, casu, forte fortunâ.*

Similitudinis: ut, *Sic, sicut, sicuti, ita, item, iidem, tanquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti.*

1 Pro *non* aliquando *nihil* adverbialiter uſurpatur: *Nihil circuitione usus est.* Ter. 2 Sic *nec* apud veteres. Atque idem compoſita oſtendunt ut *negligens, negotium.* Sic *na*; ut *na ego homo infelix sum.* 4 *Age, sodes*, &c. verius verba ſunt Imperativi modi. 5 *Eia*, pro diverſâ ſignificatione nunc adverbium eſt hortandi, nunc interjectio blandientis. 6 *Ne* ante *quidem* negat, ut, *ne obolum quidem dederis.* 7 *Unà* proprie eſt nomen, quia integre eſt *unâ operâ.* 8 Sic *hem* apud Comicos, ut, *hem Davum tibi.* Ter. Nempe pro uſu diverſo nunc demonſtrandi Adverbium eſt, nunc Interjectio indignantis.

COM-

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi; ut, *Docte, doctius illo, doctissime omnium*: similiter, *Bene, melius, optime*: *Male, pejus, pessime*: etiam *sæpius, sæpissime*: *Nuper, nuperrime*, & similia.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis quæ ex se originem habet: ut, *Heri, cras.*

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *Furtim* à *fur*; *Strictim* à *stringo*; *Humaniter* ab *humanus.*

Aliquando neutra Adjectiva induunt formam adverbiorum ad Græcorum imitationem: ut, *Recens*, pro *recenter*: *Torvum*, pro *torve.*

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut, *Prudenter*; Composita; ut, *Imprudenter.*

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas apte connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut *nam*; Composita, ut *namque.*

POTESTAS.

Potestas, id est, significatio est varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt: ut, *Et, ac, que, atque, quoque, etiam, itidem, cùm*, & *tum.* *

Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus*: Huc spectant & his contrariæ: ut, *Nec, neque, nec, neve.*

Hæ quatuor sequentes, *Et, que, nec, neque*, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur, quòd aliud semper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat*: *Nec sapit ista, nec sentit.*

* Hæ *Copulativa* dicuntur strictè. Nam omnis quidem Conjunctio copulat: uti ipsum arguit Nomen: sed hæ simpliciter id præstant circa disjunctionem sententiæ, aut causalitatem, vel ratiocinationem.

Aliæ

Aliæ disjunctivæ [1]: ut, *Aut*, *vel* [2], *seu*, *sive* [3].

At istæ, cùm geminantur, suspentivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribis, vel dictas.*

Aliæ discretivæ: ut, *Sed*, *sed enim*, *at*, *ast*, *atqui*, *quidem*, *autem*, *quoque*, *scilicet*, *cæterùm*, *verò*, *enimverò*, *quodsi*, *verùm*, *porro*, *quin.*

Aliæ rationales, sive illativæ [4]: ut, *Ergo*, *ideo*, *igitur*, *itaque*, *idcirco*, *quare*, *quamobrem*, *quocirca*, *proinde*, *propterea*, *ob eam rem*, *eâ-re*: Cicer. *Eâ re statim ad te Aristocratem misi.*

Aliæ causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, *nam*, *namque*, *enim*, *etenim*, *quòd*, *quia*, *quippe*, *utpote*, *siquidem*, *quando*, *quandoquidem*, *propterea-quod*, *quoniam*, *quatenus*, & pro *quia*, Virgil. *Audieras & fama fuit*: pro *nam* vel *quia fuit*: *quo* pro *quia*; ut Cicer. *Non quo quicquam defit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit*: & *intra*

Fortunam debet quisque manere suam: pro *nam* vel *quia.*

Aliæ perfectivæ seu absolutivæ [1]: ut: *Uti*, *quo*, pro *ut.*

Ne, & *ut* pro *nenon*: Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Ne, pro *ut non*: Cic. *Opera datur*, *judicia ne fiant.*

Aliæ continuativæ: ut, *Si*, *sin*, *ni*, *nisi.*

Aliæ dubitativæ: nt, *Ne*, *an*, *anne*, *num*, *numquid*, *utrum*, *necne.*

Aliæ adversativæ [5]: ut, *Etsi*, *quanquam*, *quamvis*, *licet*, *tametsi*; & aliæ id genus.

Aliæ redditivæ earundem: ut, *Tamen*, *attamen*, *sedtamen*, *verumtamen.*

Aliæ diminutivæ: ut, *Saltem*, *at*, *certe*, *vel*: ut Cic. *Nè vel latum digitum discesseris.*

Aliæ electivæ: ut, *Quàm*, *ac*, *atque*, *ut*, quando pro *quàm* accipiuntur,

Expletivæ: ut, *Quidem*, *equidem*, *nimirum*, *autem*, *scilicet*, *quoque*, *nam*, *profectò*, *verò*, *enimverò*, *sedenim*, *enim* pro *certè.*

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras*

Jussit adire domos? Ter. *At enim non sinam.*

1 Mirifica videtur apellatio, ut conjunctio sit disjungens. Sed conjunguntur voces materialiter; disjunguntur formaliter. Nam ita conjunguntur sententiæ, ut iis res disjungi significetur: E. G. cum ita dissero, *Vel dies est, vel nox est*, non utraque sed alterutra significatur vera. Atque hoc est, quod Boethius aiebat, conjunctionem ea, quæ conjungit inter se, disjungere in tertio. 2 *Vel* quandoque est Copulativum. Ut, *Carmina vel cœlo possunt deducere Lunam.* Ubi *vel* valet *etiam.* Nisi tum intendendi vel remittendi esse adverbium malis; ut in Adverbiis annotatum. 3 Interdum tamen *sive* potius copulat. Ut cum synonymum adjungitur. Quale illud, *Diana sive Luna.* Ubi possis dicere *Explanativam.* Quo pacto & nec non enclitica *que* quandoque accipiuntur. Ut illo Maronis, *Judicium Paridis, spretaque injuria formæ.* Nam sententia est, *sive* vel *hoc est, spreta.* 4 Aliis *Racionativæ*, quæ ex ratione proposita conclusionem inferunt. 5 Hæ Vossio sunt conceßivæ, & sequentes adversativæ. Nam si dico *Etsi sit indoctus, vir tamen est pius*, sententia est, concedo tibi esse hominem indoctum; attamen in eo adversabor, si pium neges.

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, *Cum* quoties casui jungitur, præpositio est [1].

In genere conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbiis discernuntur, ut quam sæpissime confundantur: ut, *Quando, proinde*, & similia [2].

ORDO.

Ordo Conjunctionum est triplex: nempe,

Præpositivus; earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subjunctivus; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis.

Ex Conjunctionibus hæ imprimis præponi solent; *Nam, quæ, ac, ast, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi,*

Subjunctivæ verò sunt, *Quidem, quoque, autem, verò, enim*:

Et tres Encliticæ: ut, *Que, ne, ve*: sic dictæ, quod accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut,

Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;*
Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, *Dum, si, nam*, &c.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi, & postponi possunt; quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, *Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen quanquam*, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio [3] est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur [4].

1 *Neque* quatenus negat, adverbium est; quia vero & disjunctas connectit sententias, conjunctio dicitur. Sic *deinde* cum verbo jungitur ad circumstantiam temporis indicandam, adverbium est. Conjunctio autem cum tantum ad orationis junctúram pertinet. *Ac* & *atque* conjunctiones sunt, cum dico, *Brutus ac* vel *atque Cassius*. Adverbia sunt in isto, *aliter facit ac tu*. Nam idem valet ac adverbium comparandi, *quam*. *Igitur* quoque interdum non est conjunctio ratiocinativa; sed adverbium temporis. poniturque pro *deinde* sive *postea*. 2 Hujusmodi dicebantur Adverbia conjunctiva vel conjunctiones adverbiales teste Max. Victorino. 3 *Præverbium* dicitur Varroni, sed *Præpositionem* etiam Cicero in Topicis appellat. 4 Definitio hæc in eo peccat, quod non convenit cuivis præpositioni. Tum etiam quod competat conjunctionibus præpositivis, ut *nam si*. Melior ista descriptio ut definiatur vox, quâ nomen adjungitur verbo ad causam, locum, tempus, conjunctionem, aut privationem significandam. Præcipue quidem significant motum, aut quietem.

Quietem

Quietem quidem in loco; motum autem à re, ad rem, vel circa rem. Unde aliquibus definitur Præpositio, pars invariabilis, quæ vel appositione vel compositione præponitur aliis vocibus ad motum aut quietem significandum. Brevissime autem & verius definiatur, particula, sive vox invariabilis, naturâ suâ casum regens. Solum huic definitioni obstare videtur inveteratus error, quo creditur Adverbia etiam & interjectiones regere casum. Ut, *simul filio, procul mari, va tibi*: Sed in his est Ellipsis, quia integre sit, *simul cum filio, procul à mari, va* vel *malum sit tibi*, ut in Syntaxi fusius ostendetur.

Appositione; ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*
Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admoneris.*
Quædam Præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum,	ut,	*Quibuscum.*
Tenus,		*Pube tenus.*
Versus [1],		*Angliam versus.*
Usque,		*Ad occidentem usque.*

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterùm in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*; i. e. *juxta aurem*: Aliud verò hic, *Secundum Deum parentes amandi sunt*; i. e. *proximè post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem.*

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex Præpositionibus istæ Accusativo casui adjunguntur; ut

Ad. Ad Calendas Græcas.
Apud. Virg. *At bene apud memores veteris stat gratia facti.*
Ante. Ovid. ——*dicique beatus*
Ante obitum nemo, supremaque funera, debet.
Adversus [2]. *Ne Hercules quidem adversus duos.*
Cis. Cis Thamesim sita est Eona.
Citra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*
Ultra. } *Quos ultra citraque nequit consistere rectum.*

1 *Versus* & *usque* inter adverbia potius referenda sunt. Nam cum dico *Tiberim versus* vel *Tiberim usque*, integre fuerit *usque ad Tiberim*, *ad Tiberim versus*. Ut casus non regatur à *versus*: sed à Præpositione *ad* intellecta; quæ in *adversus* exprimitur. Quin & legimus, *Ad meridiem versus*, Liv. *In forum versus*, Cic. *In Avernos versus*. Cæs. *Usque ad hoc tempus*, Cic. *Ab ovo usque ad mala*, Ter. *Ad serum usque diem*, Tac. in quibus omnibus Præpositio exprimitur. 2 Vel *adversum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*
Fortunam debet quisque manere suam.
Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus* Cicero.
Circum, locale est: ut, *Circum montem.*
Circa. Circa forum. Circa viginti annos.
Circiter [1], tempus & numerum significat: ut,
Circiter horam decimam.
Cæsar; *Circiter duo millia desiderati sunt.*
Contra. Ne contra stimulum calces.
Erga. Princeps erga populum clemens.
Inter. Horat. *Multa cadunt inter calicem supremaque labra.*
Infra. Terent. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*
Supra. Sall. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*
Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*
Ob. Fœda mors ob oculos versabatur.
Per. Hor. *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Prope [2]. *Prope urbem. Prope mœnia.*
Præter. Ter. *Istâ fugias, ne præter casum.*
Propter. Aliquid mali propter vicinum malum.
Post. Horat. *O cives, cives, quærenda pecunia primùm est,*
Virtus post nummos.
Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*
Trans. Hor. *Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt* [3].

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*
Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab alio expectes, alteri*
quod feceris.
Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeo.*
Absque [4]. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia misere vivitur.*
Cum. Mimus, *Damnum appellandum est cum mala fama lucrum.*
Clam. Clam patre. Et Plaut. *Clam patrem.*
Coram. Coram Senatu res acta est.
De. Sophistæ vixantur de lana caprina.
E. Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio dejiciebatur.
Ex. Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.
Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

1 *Circiter* vix præpositio videtur, quia *circiter meridiem* integre fit, *circiter ad meridiem.* 2 *Prope* potius adverbium est. Nam *prope urbem* per ellipsin ponitur pro *prope ad urbem.* Ac pari ratione cum dicitur *propius* vel *proxime urbem.* 3 Omittitur hic *pone*, quod accusativum regit, ut *Pone caput.* Liv. Item *secus* quo usi Plinius & Fabius; licet eo elegantiæ studiosus rectius abstineat. 4 *Absque* magis est comicum, pro quo Oratores potius *sine.*

Præ

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manus dederis.*
Sine. Idem; *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*
Tenus. Virg. —— *capuloque tenus ferrum impulit ira* 1.

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ fere significatione;

In 2. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum:* sine motu.

Ovidius; *Inque domos superas scandere cura fuit:* motum quodammodo innuit.

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis:* id est, *paulo ante lucem.*
Idem; —— *vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*

Subter. Subter terram. Virg. *Subter densa testudine casus.*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur; nimirum,

Am 3, *Di* 4, *Dis* 5,	ut,	*Ambio:* *Diduco:* *Distraho.*		*Re* 6, *Se* 7, *Con* 8,	ut,	*Recipio:* *Sepono:* *Condono* 9.	

Con verò, quoties cum distinctione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, *Coagmento, coëmo, coinquino, cooperio.*

1 Nonnulli adjungunt *palam* & *procul.* De priori adsentiendum. Nam Liv. est *palam populo.* At *procul* adverbium est. Nam *procul domo,* integre fuerit, *procul à domo.* Nec raro additur præpositio. 2 Pro *in* antiqui dixere *endo,* & *indu,* ut *endo* vel *indu mari.* Sic in compositione *endoperator* vel *inuperator* pro *Imperator.* Remansit in *induftrius* ab *instruendo*; *induciæ,* quasi *indu ocio* & aliis nonnullis. 3 *Am* prisci etiam usi extra compositionem: ut Cato in originibus, *Am terminum,* id est, circa terminum. Est autem ab ἀμφὶ, quod idem significat: ac in compositione ante se assumit *b*: ut *ambages, ambedo, ambio, amburo.* Nisi *b* sit ex antiquo *ambe* vel *ambi*: quod apud Varronem legas. Sic ab ἀμφὶ sit *ambi*: ex hoc fuerit *am* per apocopen: porro ab *ambo* sint *ambages, ambio*; ab *am* autem *amplector,* & *amicere, ex am* & *icere* vel *jacere.* Unde *amiculum* à circumjectu ita dictum ait Festus. Sæpe autem *m* abit in *n*: ut, *anceps, anfractus, anhelo, anquiro.* 4 *Di* corruptum est ex *dis,* ut *divido.* 5 *Dis* volunt esse à δὶς id est *bis*: atque ita notare divisionem, ut *distraho*: vel distinctionem, ut *dijudico*: quod valet *distincte judico.* Sed potius videtur esse à διὰ, quod eandem in compositione vim habet: ut, διαφέρω idem ac *differo.* Sic διαφωνῶ, *dissonare*: διασκεδάζω, *dispergere.* Interdum & *dis* negat, ut *diffido.* quod notat, non fido: vel auget; ut *discupio*; hoc est, valde cupio. 6 *Re* sæpius iterationem, interdum & privationem signat: ut, *relego, revolo.* 7 In compositione interdum *e* in *o* mutatur: ut, *socors, sobrius.* 8 *Con* corruptum est ex *cum*: ac pari ratione adjici potuit *au* pro *ab*: ut, *aufero, aufugio.* Quinetiam *ar* pro *ad,* ut in antiquis *arvenio, arvocatus, arcio*: unde remansit *arcesso.* 9 Recte addendum est, *ve* ut *vesanus,* Quæ in compositione minuit, ut *vegrandis,* male grandis.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio est pars orationis, quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt Interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis? ut, *Evax*, *vah.* Plaut. *Evax*, *jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis? ut, *Heu*, *hoi*, *hei*, *ô*, *ah.* Terentius. *I intrò*, *hoi*! *hoi*! Virgilius, *O dolor atque decus magnum?*

Timentis: ut, *Hei*, *aiæ.* Terent. *Hei*! *vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, *Apage*, *apagesis.* Terent. *Apagesis*, *egon' formidolosus.*

Laudantis: ut, *Euge.* Mar. *Ciò*, *nequiter*, *euge*, *beate.*

Vocantis: ut, *Eho*, *oh*, *io.* Terent. *Oh*, *qui vocaris?*

Deridentis: ut, *Hui.* Ter. *Hui*! *tu mihi illum laudas?*

Ex improviso aliquid deprehendentis: ut, *Atat.* Ter. *Atat*! *data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, *Oh*, *proh.* *Proh nefas*! Seneca, *O pauperia felix*!

Imprecantis: ut, *Malum*, *væ malùm.* Terent. *Quid hoc* (*malum*) *infelicitatis est*!

Ridentis: ut, *Ha*, *ha*, *he.* Terent. *Ha*, *ha*, *he*, *defessa jam miseræ sum te videndo.*

Silentium injungentis: ut, *Au.* Terent. *Au*, *ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, *Nævibus* (*insudum*) *amissis.* Cic. *Sed amabò te*, *cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassa (*quod aiunt*) *Minerva tradita sunt, pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defungantur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiusque pervestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegandum censemus; quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregii doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem eleganiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.*

DE

DE CONSTRUCTIONE OCTO PARTIUM ORATIONIS.

ATque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum esto, deinceps de eisdem quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Est igitur Syntaxis, debita partium Orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Cæterùm, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

VErbum personale cohæret cum Nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera est ad bonos mores via.
Fortuna nunquam perpetuò est bona.

Putant vulgo, ab hoc canone recedi, cum dico, *Ego pauper labore, tu dives ludis*; & intellecto Pronomine, *Calliopius recensui, interrogatus respondo.* Et hoc Evocationem appellant; quia Pronomen primæ vel secundæ personæ quasi è stativis suis evocet nomen tertiæ. Sed *pauper* & *Calliopius* in allatis exemplis sunt primæ personæ, *dives* & *interrogatus*, secundæ, non tertiæ, ut vulgo putant. Nam nomen ejusdem semper est personæ, ac pronomen vel verbum cui jungitur. Atque idem esto judicium de pronomine relativo, ut *qui sumus, qui estis, qui sunt*; *utrò sumus*, vel *estis*, vel *sunt doctiores* vel *meliores.*

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, *Vos damnastis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratia: ut Terentius, *Tu es patronus, tu pater*; *si deseris tu, perimus*; quasi dicat, *præcipue & præ aliis tu patronus es.* Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris.*

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ Nominativus sæpe subauditur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant*, & in similibus; ut,

Terentius, *Fertur atrocia flagitia designasse.*

Ovidius, *Teque ferunt iræ paniisse tuæ.*

Item in his: *tonat, pluit, ningit, lucescit, vesperascit,* &c. Ubi *Deus, cælum, aqua,* vel simile intelligitur. Sæpe etiam per ellipsin reticetur verbum substantivum; ut, *Rari quippe boni.* Juv. *Vide Syntaxin figuratam.*

Non semper vox casualis est verbo Nominativus, sed aliquando verbum Infinitum: ut, Plaut. *Mentiri non est meum.* Aliquando oratio: ut,

Ovid. *Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes,*
Emollit mores, nec sinit esse feros.

Aliquando Adverbium cum Genitivo: ut, *Partim virorum ceciderunt in bello. Partim signorum sunt combusta.*

Partim *dixere ut* restim, puppim, sementim, *ut sit Accusativus antiqui, in quo intelligitur* ad, *sive* quod ad, *ut apud Græcos κατά. Vel intelligitur* in: *quomodo Plaut.* Agesis, tu in partem nunc jam hunc delude, atque amplexare hanc. *Utrumcumque placuerit, substantive sumatur necesse est, quia Adverbia (ut postea dicetur) naturâ suâ nullum regunt casum.*

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro Nominativo Accusativum ante se statuunt: ut, *Te rediisse incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.*

Resolvi potest hic modus per *quòd* & *ut*, ad hunc modum: *Quòd tu rediisti incolumis gaudeo. Ut tu fabulam agas, volo.*

Sunt qui modum hunc resolvendi Accusativum prorsus rejiciunt. Sic tamen interdum loquuntur optimi scriptores, quanquam alter loquendi modus elegantior sit, & magis Latinus.

Interdum resolvi debet Accusativus per *ne* & *quin*; ut, *Prohibuerunt eum exire,* id est, *ne exiret. Non dubitat Christum id dixisse,* hoc est, *quin dixerit.* Porro cum Infinitivus sequitur aliud verbum, eadem plane constructio est ac modo dicta, sed Accusativus Per ellipsin desideratur. Hoc plurimum fit in Pronominibus *me, te, se, illum.* Ut *Statui proficisci,* pro *me proficisci. Negat velle,* pro *se velle.* Atque hoc ita esse vel hinc constat, quia Antiqui interdum hos addunt Accusativos; ut *Vocem hic loquentis modo me audire visus sum,* Plaut. *Qua sese optavit parere hic divitias,* Ter. *Omnes homines qui se præstare student cæteris animantibus,* Sall.

Græce infinitivus convenire potest cum Nominativo; quod Latine etiam quandoque fit ad eorum imitationem; ut, *Ceu pius Æneas, eripuisse ferunt,* Ovidius.

Verbum inter duos Nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest: ut,

Terent. *Amantium iræ, amoris redintegratio est.* Andria. A3. S3. 23
Ovid. ——*quid enim nisi vota supersunt?*
Idem. *Pectora percussis, pectus quoque robora sunt.*
Virgil. ——*nihil hic nisi carmina desunt.*

Plurimum sane verbum convenit cum priori, sive eo quod subjecti locum in oratione retinet, quomodocunque invertantur verba. Ut, Omnia pontus erant. *Ovid.* Sanguis erant lacrymæ, *Luc.* Gaudia principium nostri sunt. Phœce, doloris, *Ovid.*

Ovid. Omnia Cæſar erat. *Interdum tamen aliter loquuntur Auctores*; ut Veſtes quas geritis ſordida luna fuit. *Ovid.* Quæ loca Numidia appellatur. *Sall.* Tui conſulatus fuit initium ludi Compitalitii, *Cic.* *Imo interdum non habet ea locum, quam propriam locutionem nonnulli exiſtimant*; ut, Magnæ divitiæ ſunt lege naturæ compoſita paupertas, *Sen. ubi ſingulare* eſt *ſe uſurpatum ire negat Voſſius.* *Sane dixit Cicero*, Contentum vero ſuis rebus eſſe, maximæ ſunt certiſſimæque divitiæ. *Quare in talibus ſequendus eſt claſſicorum Scriptorum uſus.*

Impersonalia præcedentem Nominativum non habent: ut, *Tædet me vitæ. Pertæſum eſt conjugii*: de quibus ſuo loco.

Receptum pene ab omnibus Grammaticis, Impersonalia non habere ante ſe nominativum. Sed hæc ſententia refellitur in Obſervationibus de Impersonalibus. Vide etiam de ea re plura in Syntaxi figuratâ.

Nomen multitudinis ſingulare quandoque verbo plurali jungitur: ut, *Pars abiere. Uterque deluduntur dolis.*

Structuram hanc figuratam, in quâ Nomini collectivo numeri ſinguli additur verbum plurale, nonnulli Syntheſm appellant, nos potius Syllepſin eſſe ſtatuimus; quam videſis ad Grammatica finem.

CONCORDANTIA
Subſtantivi & Adjectivi.

ADjectivum cum Subſtantivo, genere, numero, & caſu conſentit: ut Juvenal. *Rara avis in terris, nigroque ſimillima cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina Subſtantivis adnectuntur, ut,

Ovid. *Donec eris felix multos numerabis amicos:*
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.

Seneca: *Non hoc primum pectora vulnus mea ſenſerunt; graviora tuli.*

Aliquando oratio ſupplet locum ſubſtantivi: ut, *Audito regem Doroberniam proficiſci.*

Subſtantivis etiam adnumerantur adjectiva cum Subſtantive ſumuntur: ut, *amicus certus*; *fallax ſerenum.* Eſt etiam ubi ſubſtantiva adjective ſumantur: ut, *Populum late regem, belloque ſuperbum*, ubi *regem* tantundem eſt ac *regnantem.*

Subſtantivum conciſo ſermonis genere ſæpe intelligitur, ut, *veſci bubula, ferina*, nempe *carne*: *laborare tertianâ, quartanâ*, puta *febri*; *triſte lupus ſtabulis*; ſupple *negotium.* Vide figuram Ellipſeos.

Adjectivum inter duo Subſtantiva diverſorum generum collocatum, conſentiet cum ſuppoſito, ſive eo quod in ordine Grammatico præcedit. Ut *Semiramis puer credita eſt*, Juſt. *Puteoli Dicaarchia dicti. Porcus femina natus.* Quandoque tamen cum appoſito, ſeu poſteriori convenit. Ut, *Gens univerſa Veneti appellati*, Liv. *Non omnis error ſtultitia dicenda eſt*, Cic.

Nunquam aque ac nunc paupertas, mihi visum est omnis miserum aut grave, Terent.

Interdum plura adjectiva uni substantivo junguntur; ut, *Neque privatam rem maritimam, neque publicam gerere possumus*, Cic. *Ad malam domesticam disciplinam accesserunt etiam Pœta.* Idem.

CONCORDANTIA.

Relativi & Antecedentis.

RElativum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, ——*vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges juraque servat.

Nec unica vox solùm, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore ad eam veni quod omnium rerum est primum.*

Relativum *qui, qua, quod*, semper fere considerari debet tanquam inter duos casus ejusdem substantivi expressos vel intellectos. Sic autem cum casu antecedenti genere & numero, & cum sequenti casu, ut cum suo substantivo consentiet. Ut, *Bellum tantum, quo bello omnes premebantur, Pompeius confecit*, Cic. *Ultra eum locum, quo in loco Germani consederant*, Cæs. *Diem instare, quo die frumentum militibus metiri oporteret.*

Hic loquendi modus Cæsari, qui elegantiæ studiosus erat, in deliciis fuisse videtur. Quin etiam interdum necessarius est ad evitandam ambiguitatem, Ut, *Leodamantem (Cleophili discipulum, qui Cleophilus*, &c. *Apul.* Ubi nisi repeteretur *qui Cleophilus*, relativum referri potuit ad *Leodamantem.*

Verum casus iste posterior, cum satis exprimatur per relativum, ut plurimum reticetur; ut, *Cognosco ex iis literis, quas liberto tuo dedi*, Cic. pro *ex literis, quas literas.*

Interdum etiam antecedens casus subintelligitur; & relativum cum posteriori consentit. Ut, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas*, Ter. pro *ut fabulæ, quas fabulas feciset*, &c. *Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse venio, coram videbimus*, Cic. *Illi scripta quibus Comœdia scripta viris est*, Hor. *Quæ credis esse has non sunt veræ nuptiæ*, Ter. pro *Hæ nuptiæ non sunt veræ, quas has nuptias credis esse veras. Quam ille triplicem putavit esse rationem, in quinque partes distribui debere reperitur*, Cicero. Quibus loquendi modis major elegantia accedit, si pronomen demonstrativum secundum membrum ingrediatur. Ut, *Quam quisque norit artem, in hac se exerceat*, Cic. *Ad Cæsarem quam misi epistolam, ejus exemplum fugit me tum tibi mittere*, Idem.

Quin & Poëtæ casum posteriorem aliquando præmittunt; quod tamen non impedit quo minus cum relativo casu consentiat & consequentis locum teneat. Ut, *Urbem quam statuo vestra est*, Virg. pro *ea urbs, quam urbem statuo*, &c. *Eunuchum quem dedisti nobis, quæ turbas dedit?* Ter. pro *ille Eunuchus, quem Eunuchum*, &c. *Naucratem quam convenire volui in navi non erat*, Plaut.

Atque hac ratione aliæ difficiliores loquendi formulæ explicari possunt. Cujusmodi est illud Terentii, *Si id te mordet sumtum filii quem faciunt.* Ubi *id* supponit *negotium*, & illic ponitur pro *sumtus*; ut sensus sit: *si id negotium te mordet, nempe sumtus, quem sumtum filii faciunt.*

Denique sæpissime contingit, ut uterque antecedentis casus supprimatur; ut. *Est qui nec spernit, sunt quos collegisse juvat*, Horat. pro *homo est, qui homo non spernit: sunt homines quos homines juvat. Qualis esset natura montis, qui cognoscerent missi*, Cæs. *Scribo ad vos cum habeo qui ferat*, Cic.

Quod

Quod de relativo inter duos casus ejusdem nominis dictum est, intelligendum est de constructione simplici; nam figuratæ alia est ratio.

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus, *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.

Cicero; *Propius à terra Jovis stella fertur, quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tuentur illum globum, quæ terra dicitur,*

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

In colsu lunæ, quod interlunium vocant.

Si Relativum cum substantivo priori conveniat, constructio est analoga; si cum posteriori, quod magis eleganter fieri videtur, ad Græcorum imitationem fit; & tum considerari non debet ut inter duos casus ejusdem nominis.

Porro interdum relativum concordat non cum antecedente expresso, sed cum genere vel numero intellecto; ut, *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generosius perire quærens*, &c. Hor. ubi relativum *quæ* est femininum, quia refertur ad Cleopatram de quâ fit sermo. *Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt*, Cic. *ubi respicitur ad* tempora. *Soli virtute præditi, quod est proprium divitiarum, contenti sunt.* Idem.

Quandoque etiam relativum consentit cum substantivo è sensu præcedentis periodi formato. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem*, &c. Liv. Videsis Syntaxin figuratam, ubi & sequens regula observatur, & pluribus exemplis confirmatur.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Ter. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium haberem tali ingenio præditum.* Andria. Act. 1. Sc. 1.

Ovid. ——*nostros vidisti flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut Boet. *Felix, qui potuit boni fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abest.* Virg. *Cujus numen adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non vidi. Quo dignum te judicavi. Quo melius nemo scribit. Quem videndo obstupuit. Lego Virgilium, præ quo cæteri poetæ sordent.*

Patet ex supradictis relativum neque verbo esse nominativum, nec ab eo regi; sed utrobique cum substantivo suo, more adjectivi convenire.

Observationes aliæ quæ ad diversa conveniendi genera pertinent.

Duo singularia plerumque in structura censentur pro plurali: unde duo substantiva singularia adjectivum, aut nomen eis appositione conjunctum

junctum plurale adſciſcunt: ut, *Julius & Octavius Imperatores fortiſſimi. Romulus & Remus fratres.* Utique & duo nominativi ſingulares verbum plurale ſortientur; ut, *Nox & amor, vinumque nihil moderabile ſuadent*, Ovid.

Poëtæ etiam, quando alterum ſingularium in ablativo ponitur cum præpoſitione, addunt interdum adjectivum, aut verbum plurale. Ut, *Fors eadem Iſmarios Hebrum cum Strymone ſicat*, Ovid. *Remo cum fratre Quirinus jura dabunt*, Virg ubi *cum* ponitur pro *&*; nam ſententia eſt, *Hebrum & Strymonem, Quirinus & Remus.*

Interdum & Oratores ſic loquuntur; ut, *Dicearchum vero cum Ariſtoxeno, doctos ſane homines, omittamus*, Cic. *Phænabazus cum Apollonide, & Athenagora, vincti traduntur*, Curt.

Quod ſi duo ſingularia ſint genere vel perſona diverſa, Adjectivum vel relativum (numero plurali) cum genere digniori, & verbum (plurale) cum digniori perſona conveniet.

Perſona prima dignior eſt quam ſecunda; & ſecunda quam tertia. Ut, Ego tuque ſumus Chriſtiani. Tu paterque vultis.

Dignius eſt etiam genus maſculinum feminino & neutro. Ut, Pater & mater mortui. *Tert.* Protinus caput ejus, & pedes præciſos, & manus, in ciſta chlamide opertos, pro munere natalitio patri miſit *Val. Max. ubi* opertos *ad* caput, pedes, *&* manus *pertinet.*

Quæritur an femininum ſit neutro dignius? Sane eſſe videtur cum de animatis ſit ſermo; ut uxor & mancipium ſalvæ. Ancilla & jumentum repertæ. *Quanquam Linacer & Alvarez ſatius eſſe cenſent κατηγορικῶς loqui; & dicere v. g.* Lucretia caſtiſſima fuit. quâ virtute ejus etiam mancipium floruit. *potius quam*, Lucretia & ejus mancipium fuerunt caſtæ. *Sin autem de inanimatis loquimur, vel adjectivum cum poſteriori plerumque convenit, vel in neutro ponetur. Quanquam & aliter loqui liceat. Ut*, Leges & plebiſcita coactæ, *Luc.* Quid de vitibus olivetiſque dicam, quarum uberrimi fructus? *Cic.*

Si ſubſtantivo numero differre contingat, adjectivum nihilominus (plurale) cum digniori conveniet; ut, *Suſcepiſti onus grave Athenarum & Graeciæ, ad quas cum profectus ſis, &c.*

Sæpe etiam verba vel adjectiva diverſis addita ſubſtantivis, tum genere, tum numero, tum perſonâ cum propiore conveniunt. Ut, *Ego & Cicero meus flagitabit*, Cic. *Senatus & C. Fabricius perfugam Pyrrho dedit*, Cic. *Utrum vos an Carthaginienſes Principes orbis terrarum videantur.* Liv. *Toti ſit provinciæ cognitum, tibi omnium quibus præſit, ſalutem, liberos, famam, fortunas eſſe cariſſimas*, Cic. *Socii & regi recepto*, Virg.

Cum utrumque ſubſtantivum eſt rei inanimæ, adjectivum ſæpius in neutro ponitur; niſi quis amet potius propiori jungere, ut modo dictum. Ut, *Divitiæ, decus, & gloria, in oculis ſita ſunt*, Sall.

Interdum tamen in rebus etiam inanimatis dignius attenditur, ut. *Agros villaſque civilis intactos ſinebat*, Tac.

Cauſa harum conſtructionum à figurarum notitia dependet, de quibus inferius dicetur.

Cum verbum vel adjectivum in plurali ponitur, ſæpius fit per ſyllepſin, ubi non tam ad voces quam ad ſenſum attenditur. Si ad propius reſpicitur, id fit zeugmate. Si denique neutrum ſubjiciatur, per ellipſin ſubintelligitur negotium; Ut, decus & gloria in oculis ſita ſunt, *hoc eſt*, ſunt negotia ſita.

Quin & hoc locum habet, cum ſubſtantivorum unum eſt animatum, alterum inanimatum. Ut, Delectabatur cereo funali & tibicine, quæ privatus ſibi ſumſerat, *ſic.*

Quamvis convenire etiam poſſit cum animato: ut, Jane fac æternos pacem paciſque miniſtros. Propter ſummam & Doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te ſcientia augere poteſt, altera exemplis, *Cic.*

Terra

Porro inanimatorum nomine Grammatici etiam accidentia sive affectiones comprehendunt. Ut, Labor & voluptas dissimilia, *Liv.* Ira & avaritia imperio potentiora. *Id.* Huic ab adolescentia bella intestina, cædes, rapinæ, discordia civilis, grata fuere, *Sall.*

Denique interdum duobus animatis subjicitur neutrum; ut, Polypus & Chamæleon glabra sunt. *Solin.* Sic anima atque animus quamvis integra in corpus eunt, *Lucr.* Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit. *Liv.*

De convenientia duorum Substantivorum.

Substantiva rei ejusdem in casu conveniunt per appositionem; ut, *Urbs Roma, Anna soror.*

Substantiva sic sociata non necesse est genere vel numero convenire. Nam ut dicimus, *Leo rex quadrupedum,* sic *aquila rex avium.* Ut, *Dies magister multorum,* sic *Tempus magister multorum*: ut, *urbs Roma,* sic *urbs Sulmo, urbs Philippi.*

Interdum alterum substantivorum effertur gignendi casu; ut, *Flumen Rheni, arbor fici, oppidum Antiochiæ.*

Si in appositione Substantivum quod prius est & ordine grammatico præcedit sit rei animatæ, verbum vel adjectivum, cum eo consentiet: ut, *Cum duo fulmina nostri Imperii, Cn. & Pub. Scipiones extincti occidissent,* Cic. *Tullia delicia nostræ tuum manusculum flagitat,* Cic.

Sin prius est nomen rei inanimæ, cum posteriori conveniet. Ut, *Tungri civitas Galliæ fontem habet insignem,* Plin. *Oppidum Latinorum Apiola captum à Terquinio Rege,* Idem.

Substantivorum Constructio.

QUum duo Substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, Juvenal. *Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. Rex pater patriæ. Arma Achillis. Cultor agri.*

Proinde hic genitivus sæpissime in Adjectivum possessivum mutatur: ut, *Patris domus, Paterna domus. Heri filius, Herilis filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. *Urbi pater est, Urbique maritus. Herus tibi, mihi pater.*

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur opes irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *Paululum pecuniæ. Hoc noctis,* Catul. *Non videmus id manticæ quod in tergo est.*

Juvenal. *Quantum quisque sua nummorum servat in arca,*
Tantum habet & fidei.

Ponitur interdum genitivus tantùm; nempe priori substantivo per ellipsin subaudito: ut in hujusmodi locutionibus,

Ter.

Ter. *Ubi ad Dianæ veneris, ito ad dextram. Venium erat ad Vestæ:* Utrobique ſubauditur *templum.*

Virg. *Hectoris Andromache:* ſubauditur *uxor.* Idem: *Deiphobe Glauci:* ſubauditur *filia.* Ter. *Hujus video Byrrhiam:* ſubaudi *ſervum.*

Obſervationes de ſubſtantivorum regimine.

Subſtantivorum regimen eſt vel verum, vel apparens & falſo creditum.

In vero ſubſtantivorum regimine, princeps eſt hic canon de rectione genitivi. Omnis genitivus regitur à ſubſtantivo expreſſo, vel ſuppreſſo. Si exprimatur ſubſtantivum, conſtructio eſt analoga & regularis. Si ſupprimatur, eſt anomala & irregularis.

Genitivus autem qui regitur varie ſignificat. Interdum enim quod eſt eſſentiale, notat: ut genus, aut ſpeciem: materiam, aut formam, totum materiale, vel partem. Interdum quod eſt eſſentiæ conjunctum: ut ſi ſubjectum ſit, vel affectio inhærens, vel cauſa efficiens, aut finalis. Interdum eſt res disjuncta, ut objectum, vel relatum, vel aliud ejuſmodi. Hæc exemplis illuſtrabimus.

Species ſignificatur iſto Plauti: *Satin' parva res eſt voluptatum in vitâ,* ubi *res voluptatum,* ponitur pro *ipſis voluptatibus.* Genitivus ſpeciem ſignat, quia res ſub ſe omnem voluptatem comprehendit. Similiter Phædrus *Hæc cum tentaret, ſi qua res eſſet cibi, limam momordit:* hoc eſt, *ſi quis foret cibus.* Planeque hoc loquendi genus petitum à Græcis: apud quos Ariſtophanes τὶ χρῆμα τῶν νυκτῶν; quaſi dicas *res noctium,* pro *ipſis noctibus,* poſuit.

Huc refer quæ alioqui per appoſitionem eodem caſu efferuntur, ut, *Oppidum Antiochia, arbor ſici.*

Materia ſignificatur illo Plauti, *Nummum nuſquam reperire argenti quos.* Ac Perſius ſimiliter *Crateras argenti.* Ac Virgil. *Argenti aurique talenta.*

Totum integrale ſignificat, cum dicimus, *cornua boum, jecur anſeris, vertex montis,*

Pars exprimitur hoc pacto: *Vir magni naſi, barba exigua radicis.*

Subjectum notat genitivus in his: *Facundia Ulyſſis, felicitas rerum, color roſæ.* Adjectivum receptum, ſive inhærens ſignificatur in illis, *Puer optimæ indolis, boni ingenii, egregiæ formæ, eximiæ ſpei*

Cauſam efficientem explicant, *Ilias Homeri, Venus Praxitelis.*

Finalem, *apparatus triumphi, potio ſoporis.*

Objecti genitivus eſt, *deliberatio ſtudiorum,* quæ de ſtudiis ſuſcipitur: *cogitatio belli,* quæ circa bellum verſatur.

Correlati: ut, *Magiſter Socratis, Auditor Ariſtotelis.*

Poſſeſſorem indicant, *Pecus Admeti, domus Craſſi.*

Tempus vero, *ſpatium horæ, iter bidui.*

Quod in tempore eſt, *tempus belli, hora cœna.*

Locum ſive continens, *incola hujus urbis, vinum majoris cadi.*

Locatum ſeu contentum, *Cadus vini, Navis auri aut palea.*

In hujuſmodi ſtructura, quando actio vel paſſio ſignificatur, gignendi caſus nunc active ſolum accipitur, nunc ſolum paſſive, nunc utroque modo.

Active ſolum, ut *Providentia Dei*: hoc eſt, quâ rebus omnibus providet.

Paſſive ſolum, ut *timor Dei,* hoc eſt, quo timetur.

Utroque autem modo accipi poſſunt. *amor* vel *odium Dei,* hoc eſt, quo amat ſuos, odit improbos: vel quo pii amant Deum, improbi eum odio proſequuntur.

In his omnibus ſubſtantivum regens exprimitur. Eſt etiam ubi reticetur, ut

ut præter eos modos qui ſuperius in regulis exprimuntur: primo cum reticetur ablativus, *cauſa* vel *ratione*: ut, *cum ille ſe cuſtodia diceret in caſtris remanſiſſe*, Cic. *Poſt ubi regium imperium, quod initio conſervandæ libertatis atque augendæ reipublicæ fuerat*, Sall.

Secundo, cum genitivus additur verbo qui non à verbo regatur, ſed nomine ſubſtantivo. Ut, *Eſt Regis* vel *Paſtoris*: nempe *munus, officium. Abeſſe bidui*, puta *itinere*, Cic. *Accuſare furti*, ſcilicet *crimine*, Cæſ. *Eſt Romæ*, puta *in oppido Roma*. Aliaque id genus, ut poſtea dicetur.

Eſt denique ubi reticetur genitivus rectus: ut in menſuræ vocabulis. Liv. *Tritici decies centum millia, & hordei quingenta, indicantes ſe ad mare deliſta habere.*

Sunt vero ſubſtantiva quædam quæ diverſam ſequuntur ſtructuram. Ut verbalia, quæ interdum adſciſcunt caſum verbi ſui: ut. *Traditio alteri*, Cic. *Domum reditionis ſpe ſublata*, Cæſ. Imprimis autem Plauto in deliciis eſt: cujus ſunt, *hanc aditio*, & *notio* ac *tactio mei*, & ſimilia.

Ad verbalia etiam pertinent ſupina & gerundia, quæ interdum regunt caſum verbi ſui: ut in Obſervationibus de ſupinis & Gerundiis dictum.

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo vel genitivo: ut, *Vir nulla fide.*

Ovid. *Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris.*

Extra verbalia nullum ſubſtantivum regit alium caſum quam genitivum. Quare in canone hoc ubi ablativus apponitur, præpoſitio per ellipſin deſideratur. Ut, *Virgo adunco naſo*, integre ſit, *cum adunco naſo. Gens dentibus caninis*, pro *cum dentibus.* Hoc ita eſſe, partim eo evincitur, quod in idiotiſmo Linguarum aliarum hæ præpoſitiones adjiciantur: partim quod Latini ipſi quandoque præpoſitionem exprimant. Ut, *Vir cum magna fide*, Plaut. *Optima cum puleru animis Romana juventus*, Enn. Atque hoc planius erit ex iis quæ de ablativis cauſæ vel modi poſtea dicemus.

OPUS ET USUS.

Opus & uſus ablativum exigunt; ut Cic. *Auctoritate tuâ nobis opus eſt.* Gell. *Pecuniam quâ ſibi nihil eſſet uſus, ab iis quibus ſciret uſui eſſe non accepit.*

Opus autem adjectivè pro *neceſſarius*, quandoque poni videtur, varieque conſtruitur: ut,

Cicero, *Dux nobis & auctor opus eſt.*

Idem, *Dicis nummos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi.*

Terent. *Alia quæ opus ſunt, para.*

Cicero, *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi multum opus non fuiſſe.*

Opus non magis eſt adjectivum quam *Uſus* quartæ declinationis. Nam etſi aliquando exponi poſſit *neceſſe*: verum *operam* vel *negotium* notat. Unde & adjectivo jungitur: ut, *Sunt quibus unam opus eſt celebrare urbem carmine*, Hor. Item aliorum more ſubſtantivorum, genitivum regit; ut,

Magni laboris & multæ impensæ opus fuit. Plane ad Sen. Quomodo Virgilius, *Hoc virtutis opus*: Et Martialis, *Non fuit hoc artis sed pietatis opus.*

Ab eadem causa est, quod crebro fungatur munere nominativi consequentis; ut, *Si quid opus est impera.* Plaut. *Quantum est tibi opus argenti?* Terrent. *Depromantur mihi quæ opus sunt.* Idem. *Emas non quod opus est, sed quod necesse est,* Cato apud Sen. Ubi *necesse* dicitur quo carere non possis: *opus* autem quod usui quidem, sed tamen necessarium non est. Quomodo & distinxit Cicero, *Legem curiatam Consuli ferri opus, necesse non esse.* Atque hinc apparet, recte dici, *hæc res mihi opus est*: hoc est, res hæc opera mea est, sive hac in re operam pono. Sic *dux nobis opus est*, tantundem valet ac, dux nobis opera est, aut opera nostra in ea re ponenda est, ut ducem nobis comparemus.

Nec tantum in casu nominativo convenit cum nominativo antecedente, sed etiam est casus accusativi præcedente accusativo: quasi dicam *hanc rem esse operam*, hoc est, in hac re operam poni. Nam quia recte dicitur *nummi sunt mihi opus*; ideo dixit Cicero, *nuvomos mihi opus esse ad apparatum triumphi.* Ubi accusativum videmus, non quia *opus* eum casum regat; aut quod adjectiva cum substantivis consentire debeant: sed quia verbum substantivum aut utrinque nominativum, aut utrinque accusativum habeat.

Pro nominativo hujusmodi, vel etiam accusativo, interdum est infinitivus. Ut, *Quid opus est affirmare?* Cic. *Nunc peropus est loqui,* Ter. Ubi infinitivus nominativi loco est. Accusativi vero vicem supplebit, si dixeris; *Negat fuisse opus affirmare. Puto peropus esse loqui.*

Ex hisce colligi potest, *opus* plane esse substantivum; nec quicquam compellere, ut pro *necesse* unquam poni dicamus.

Ac tum quoque cum ablativo jungi videtur, exponi posse per *opera*, vel *labor*. E. gr. *Opus est arte* vel *libris*, valet *opera* sive *labor*, aut *negotium est arte* vel *libris*, pro *in arte, in libris.* Quasi dicas, *opera & occupatio omnis est in arte, in libris.*

Quodque de *opus* dictum est idem fortasse in *usus* locum habet. Nam quid impedit, quo minus Plautinum istud, *Usus filio viginti minis argenti*, exponas, labor & opera requiritur, ut acquirantur viginti minæ argenti. Sic Maronis illud, *Viribus usus*, valet, Nunc labor & opera omnis in viribus comparandis.

Porro de voce *usus* ulterius addi possit, quod verbale sit ab *utor*. Dicitur enim *usus* & *usio*, *abusus* & *abusio*; ut *itus* & *itio*, *reditus* & *reditio*. Quemadmodum igitur legas, *reditio domo* & *domum*; ut, *redire domo*, & *domum*: sic quia dicimus, *utor viribus* vel *vires*: rectum quoque erit, *usu viribus* vel *vires*. De ablativo apertum est. De accusativo fidem fecerit illud Plauti. *Ad eum usu'st hominem astutum, doctum, scitum & callidum.*

Adjectivorum Constructio.

VErbalia adjectiva regunt quandoque casum verbi sui: ut, *Qui nisi adulterio studiosus, res nulla alia est improbus.* Plaut. Ubi *studiosus adulterio* dicitur, ut *studere adulterio.* Et Ovidius in eo, *Cumque sit ignis aqua pugnax*, ait *aqua pugnax*, ut Virg. *Placidone etiam pugnabis amori?*

Interim agnoscimus raram esse hujusmodi structuram; præterquam in verbalibus quæ exeunt in *bundus*: hæc enim crebro casum regunt verbi sui; ut, *populabundus agros, vitabundus hostium castra*: nempe ad modum quo dicimus, *agros populare, castra vitare.*

Ad verbalia etiam pertinent adjectiva in *ns*, eorumque comparativi & superlativi. Hæc genitivum regunt; ut, *Abstinens vini, tolerans injuriæ, amantior*

ior aqui, metuentior deorum, ſervantiſſimus aqui, patiens, patientior, patientiſſimus, inedia, algoris, vigiliæ.

Verbalia autem hujuſmodi in *ns* ideo Genitivum regunt, quia ex participiis vera fiunt nomina: Ut, *Tueris abſinthia tetra medentes cum dare conantur*, Lucr.. Ubi *medentes* ait pro *medici*. Nec aliunde eſt, quod *ſtudentes* vulgo audias pro *ſtudioſis*, ſive *Scholaſticis*. Et quid aliud *appetens vini*, quam *appetitor*, *amans virginis*, quam *amator*? Dixeris his in *or* non ſignificari tempus: contra fieri illis in *ns*. Sed aliter eſt. Nam ſæpe illa in *ns* tempus amittunt. Imo id ſemper fit cum genitivo junguntur. Sane *fugitans lites* eſt, qui eas fugit. Ut plane hic participium ſit, quia tempus ſignificatur. At non item, cum aio, *fugitans litium*; quomodo de eo loquimur, cujus mos ac ingenium tale ut fugere eas ſoleat. Sic *patiens inediam*, qui nunc patitur: *patiens inedia*, qui pati idoneus, ſive naturâ, ſive conſuetudine, vel aliter.

Multo minus ambigere liceat de illis, quæ compoſita ſunt cum præpoſitione ſuo verbo ignotâ; ut, *intolerans, impatiens, inſolens. Multitudo laborum intolerans*, Tac. *Impatiens ante laboris eram*, Ovid. *Amicus ille noſter inſolens infamia*. Cic.

Atque hæc ſunt adjectiva quæ vere regunt caſum. Reliquis additur quidem caſus, ſed qui non regitur ab ipſis adjectivis, ſed vel à nomine ſubſtantivo, quod per ellipſin intelligitur; vel à præpoſitione, quæ ſimiliter reticetur; ut clarius fiet ex annotatis in regulas ſubſequentes de adjectivorum regimine.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ deſiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria ſignificant, genitivum adſciſcunt: ut,

Plinius. *Eſt naturæ hominum novitatis avida.*
Virg. *Mens futuri præſcia.* Id. *Memor eſto brevis ævi.*
Ter. *Imperitus rerum, eductos libere, in fraudem illicis.*
Silius, *Non ſum animi dubius, ſed devius æqui.*
Cicero, *Græcarum literarum rudis.*

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur? ut, *Audax ingenii.* Ovidius, *Tempus edax rerum.*
Seneca, *Virtus eſt viſionum fugax.*
Hor. *Utilium ſagax.* Id. *Propoſiti tenax.*
Virgilius, *Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri.*
Plautus, *Pecuniarum petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obſtricta, caſum patrium poſtulat. Quorum farraginem ſatis quidam amplam congeſſerunt *Linacrus* & *Deſpauterius*. Tu verò crebra lectione tibi reddes admodum familiaria.

Genitivus hic qui addi ſolet hujuſmodi adjectivis, aliunde regitur; nempe à ſubſtantivo *causâ*, vel *gratiâ* vel *ratione* ſubintellecto: idque Græcorum more, quibus genitivus adjectivo additus ſimiliter regitur ab intellecto τινος. vel χαριν. Ut. *Locus latiſſimus umbræ.* Virg. hoc eſt, *cauſa umbræ. Libera legum*, Luc. id eſt, *ratione legum*, ſive *quoad leges. Invictus operis ac laboris.* Tacit. pro *invictus ratione operis*, hoc eſt quod ad opus ac laborem attinet.

Sic

Sic *Impiger militiæ*, Tac. Item, *ferox scelerum, parvicus ira, anxius pavoris anxiam, trepidus admirationis*, Idem. Similiaque sunt apud Liv. Gell. & alios; imprimis Apuleium: quæ tantum Oratori non sunt imitanda. Peccant autem Grammatici, dum non discernunt, quæ adjectiva Oratores, quæ item Historici & Poëtæ gignendi casui adjungant. Sane *integer animi* magis est Poëtarum & Historicorum, quam Oratorum, qui dicerent *integer animo*. Nec Oratori imitandum illud Senecæ. *timida lucis*, aut *Judicis rectus*: Senecæ enim dictio proxima ad Historicorum phrasin accedit. Itidem Poëtarum & Historicorum magis sunt. *Fessus belli, inglorius militiæ, tenuis opum, ambiguus consilii*, multaque id genus. At contra sunt alia plurima, quæ tuto imitabitur Orator: ut, *tam insuetus contumeliæ*, Cic. *Callidissimi rusticarum rerum*, Columel. *Certus sententiæ*, Quint. *Securus observationis*, Idem. *Recentium incuriosi*, Tacitus.

Si quis contendat quando dicimus *causâ* vel *ergo* intelligi, quædam sic duriuscule exponi: concedimus interdum ita esse, sed tamen ellipsin non esse absurdam. Nam quicquid sit de nonnullis, illud pro certo habemus, ab hujusmodi causâ fuisse, quod adjectiva primo cœperint jungi genitivis. Nec enim existimandum linguam Romanam nullis esse certis subnixam.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent; ut Cicero, *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque Philosophiæ, prope summam & doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

Utrum horum mavis accipe.

Ovidius: *Quisquis fuit ille deorum.*

Terent. *An quisquam hominum est æque miser ut ego?*

Virgilius: —— *divûm promittere nemo auderet.*

Tres fratrum. Quatuor judicum. Sapientum octavus, quis fuerit, nondum constat,

Primus Regum Romanorum fuit Romulus.

Genitivus qui nominibus partitivis addi solet, regitur à substantivo *numero*, quod brevitatis & elegantiæ causa reticetur. Ut, *Quisquis fuit ille Deorum*: integre sit è numero Deorum, *Primus Regum Romanorum Romulus, primus è numero Regum.* Et sic de cæteris.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut, *Primus ab Hercule. Tertius ab Æneâ.*

Atqui Ablativus iste à præpositione, non à partitivis regitur.

In alio vero sensu dativum: ut, Virgilius: —— *nulli pietate secundus.*

Nempe Dativus hujusmodi omnibus tum nominibus tum verbis congruere potius, quam ab iisdem regi videtur.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter, ante*: ut Ovidius: *Est Deus è vobis alter.*

Idem

Idem, *Solus do superis.* Virgil. *Primus inter omnes.* Idem, *Primus ibi ante omnes, magna comitante caterva, Laocoon ardens summa decurrit ab arce.*

Atque hæ quidem locutiones propriæ sunt: & ex iis ostenditur, quomodo priores, in quibus ellipsis statuitur, exponi possunt.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casûs & temporis erunt; ut, *Quarum rerum nulla est satietas? divitiarum. Quid rerum nunc geritur in Anglia? Consultitur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per *Cujus, ja, jum*: ut *Cujum pecus? Laniorum.* Aut per dictionem, variæ syntaxeos: ut, *Furtine accusas, an homicidii? Utroque.*

In illo casu convenitur, si suppleatur quod deest. Nam integre est, *Furtine crimine accusas, an crimine homicidii? Utroque crimine.* Atque par ratio in aliis dictionibus quæ dicuntur esse variæ syntaxeos.

Fallit denique cum per possessiva, *Meus, tuus, suus,* &c. respondendum est: ut, *Cujus est hic codex? Meus.*

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt. Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur, ut, *Manuum fortior est dextra. Digitorum medius est longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cum per *è, ex*, aut *inter* exponuntur: ut, *Virgilius poëtarum est doctissimus*: id est, *ex poëtis*, vel *inter poëtas.*

Comparativorum & Superlativorum par ratio est ac partitivorum, quare ut in positivis ita hic quoque ellipsis statuenda est: ut, *Virgilius poëtarum doctissimus*, integre sit *è numero poëtarum.*

At verum non est genus semper desumi à genitivo partitive posito: siquidem à substantivo, de quo sermo est, frequentius petendum ut: Dicitur, verbi gratia non modo, *Leo animalium fortissimum*, sed etiam *Leo animalium fortissimus.* In priori gemina est ellipsis, una apertior nempe substantivi quod in genitivo ponitur: quomodo *animal* intelligitur, cum dico *animalium fortissimum*: altera est occultior, quia deest *è numero*, à quo regitur *animalium.* Utrumque ex Plinio suppleveris: *Capræ & coturnices animalia è numero animalium placidissima.*

Alterum vero loquendi genus multo est usitatius. Ut, *Indus qui est omnium fluminum maximus*, Cic. *Hordeum fragum omnium mollissimum est*, Plin. In quibus nulla est nominativi ellipsis sed solum illa nominis *numerus* cum præpositione. Integre enim fuerit, *Indus maximus è numero fluminum. Hordeum mollissimum è numero fragum.*

Nec rectum est comparativos tantum partitive poni, cum de duobus est sermo. Nam Ciceronis est, *Caterarum rerum præstantior erat.* Et Curtius, *Incautis duo majora omnium navigia submersa sunt* Plin. *Adolescentiores apum ad opera exeunt.* Aliaque id genus innumera apud Auctores occurrunt.

Comparativa cum exponuntur per *quàm*, ablativum adsciscunt; ut Hor. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum*; id est, *quàm aurum, quàm virtutes.*

Regitur Ablativus iste non à comparativo, sed præpositione *præ* intellecta:

ut, integrè ſit *vilius eſt argentum pra auro, aurum pra virtutibus.* Nempe ut in poſitivo dicitur *pra nobis beatus.* Cic.

Adſciſcunt & alterum ablativum, qui menſuram exceſſûs ſignificat: ut,
Cicero, *Quanto doctior es, tanto te geras ſubmiſſius.*

Hic etiam ſtatuenda eſt ellipſis præpoſitionis: Nam integrè eſt *pra quanto doctior es, pra tanto te geras ſubmiſſius.* Et ſimiliter *maximus ætate* integrè erit *maximus ab ætate*, vel *pra ætate.*

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gradui apponuntur: ut Catull. *Tanto peſſimus omnium Poëta, Quanto tu optimus omnium patronus.*
Eraſ. *Nocturnæ lucubrationes longè periculoſiſſimæ habentur.*
Longè cæteris peritior es; ſed non multo melior tamen.
Juven. *Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe*
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
Major & maximus ætate. Major & maximus natu.

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, ſimilitudo, diſſimilitudo, voluptas, ſubmiſſio, aut relatio ad aliquid ſignificatur, in dativum tranſeunt: ut,
Virgil. *Sis bonus ô felixque tuis.*
Martial. *Tuba gravis paci, placidæque inimica quieti.*
Eſt finitimus Oratori Poëta.
Ovidius, *Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.*
Martial. *Jucundus amicis. Omnibus ſupplex.*
Horatius, *Si facis ut patriæ ſis idoneus, utilis agro.*
Huc referuntur nomina ex *Con* præpoſitione compoſita: ut, *Contubernalis, commilito, conſervus, cognatus*, &c.

Cum Dativus jungitur hujuſmodi Nominibus, non proprie regimen eſt, ſed convenientia: ſiquidem omnium hoc Adjectivorum, omnium etiam verborum commune ſit, ut Dativus iis congruat ſeu perſonæ, ſeu rei, quando ſignificatur aliquid accedere vel decedere.

Quanquam quid ſi dicamus & hic præpoſitionem intelligi? Nam licet nulla Latinis Præpoſitio regat Dativum, tamen cum Latinis olim, ut Græcis, eadem erat terminatio Dativi & Ablativi, animo concipi poterit Præpoſitio, quæ olim Dativum & Ablativum rexerit; ſive ea ſit *in*, ſive *pro*, vel alia. Sane Græci in Dativis acquiſitionis videntur intelligere: ut, χρήσιμος τούτῳ, utile illi, pro ἐν vel ἐπὶ τούτῳ, *in illo*, vel σὺν τούτῳ *cum illo*, vel ἀμφὶ τούτῳ, *pro illo*, vel *cauſa illius.* Quin & Latini ſæpe ejuſmodi per præpoſitionem efferunt: ut *utilis illi*, vel *ad illud.* Item in aliis linguis hæc cum Præpoſitione exprimuntur: ut Anglis, *'Tis good for me*, quaſi dicas, *bonum pro me.*

Ab univerſali quam diximus natura, ſive proprium ſive ellipticum eſſe ſermo-

ſermonem placet, eſt illud, quod tam multa, quæ naturâ ſuâ Genitivum poſtulent, Dativo etiam jungi videamus. Ut, *Vino modo cupida eſſis.* Plaut. *Participem ſtudiis Cæſar habere ſolet,* Ovid. Ubi ſi Præpoſitionem intelligi placet, ea fuerint *in*, quaſi dicas, *in vino cupidus, in ſtudiis particeps*: ut Græcis intelligeretur ἐν, quæ Dativum regit.

Huc quoque pertinet, quod *conſcius* non tantum cum ad perſonam refertur, quomodo dicimus *conſcius ſibi*; ſed etiam cum reſpicit rem, interdum Dativum admittit. Ut, *Conſcium illi facinori*, Cic. *Cæptis conſcia noſtris.* Ovid Par ratio cum Græci dicunt συνειδὼς ἑαυτῷ *ſibi conſcius*, ubi Dativus à Præpoſitione dependet.

Quædam tamen ex his Adjectivis etiam Genitivo gaudent: ut,
Lucanus, *Quem metuis par hujus erat.*
Terentius, *Patres æquum eſſe cenſent, nos jamjam à pueris illico naſci ſenes, neque illarum affines eſſe rerum, quas fert adoleſcentia.*
Idem, *Domini ſimilis es.*
Virgilius, *Præterea regina tui fidiſſima dextra*
Occidit ipſa ſua.
Auſon. *Mens conſcia recti.*

Genitivus extra verbalia nunquam legitur ab Adjectivo, niſi ſuam prius exuerint naturam. Quare Adjectiva hujuſmodi verius pertinent ad canona de Subſtantivo regente alterum Subſtantivum in caſu patrio. Nam *amicus, cognatus, affinis, par ejus*, eodem modo dicuntur ac *frater ejus.*

Communis, alienus, immunis, variis caſibus ſerviunt: ut Cicero, *Commune animantium omnium eſt conjunctionis appetitus, procreandi cauſâ. Mors omnibus communis. Hoc mihi tecum commune eſt.*
Salluſt. *Non aliena conſilii.* Sen. *Alienus ambitioni.*
Cic. *Non alienus à Scævolæ ſtudiis.*
Ovid. *Vobis immunibus hujus eſſe mali dabitur.*
Plinius, *Caprificus omnibus immunis eſt.*
Immunes ab illis malis ſumus.

De Dativo Adjectivis hujuſmodi addito nulla eſt ambiguitas: quippe jungitur iis per modum acquiſitionis.

Genitivus regitur à Subſtantivo intellecto. Nam *commune omnium animantium* integre eſt, *commune negotium omnium animantium: immunis mali, à re mali*, hoc eſt, *malo: aliena conſilii*, ſignificat *ratione conſilii.* Verum neque hæc nativa Romanorum locutio, ſed tranſmarina. Sic enim Græci, κακὸς ἀλλότριος, *alienum vitii*, pro *à vitio.* Ablativus denique, quem Adjectiva hujuſmodi regere aiunt, à Præpoſitione dependet.

Natus, commodus, incommodus, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam Accuſativo cum Præpoſitione adjunguntur: ut Cic. *Natus ad gloriam.*

Atque hic Accuſativus à Præpoſitione regitur. Quin & id notandum Adjectiva *idoneus, aptus, par*, aut ſimile intelligi in his. *Solvendo non erat*, Cic. *Qui oneri ferendo non eſſent*, Liv. *Quæ reſtinguendo ignı forent*, Idem. Ut

integre ſint, *Solvendo ari alieno aptus non erat. Qui oneri ferendo idonei non eſſent: Qua reſtinguendo igni apta forent.*

Verbalia in *bilis* accepta paſſivè, ut & Participia, ſeu potiùs participalia in *dus*, Dativo adjecto gaudent: ut,
Martial. *O mihi poſt nullos Juli memorande ſodales.*
Statius, —— *nulli penetrabilis aſtro Lucus erat.*

Dativus hic per modum acquiſitionis jungitur.

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis menſura ſubjicitur Adjectivis in Accuſativo: ut, *Gnomon ſeptem pedes longus, umbram non ampliùs quatuor pedes longam reddidit.*

Interdum & in Ablativo: ut,
Columella, *Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Interdum etiam & Genitivo: ut Columella, *In morem horti area latas pedum denum quinquagenum facito.*

Trifariam quidem conſtruuntur Adjectiva quæ dimenſionem ſignificant. Dicimus enim, *longum ſex pedum, ſex pedes, & ſex pedibus.* Sed in primo intelligitur Ablativus *longitudine*, indeque regitur Genitivus *pedum*. In ſecundo reticetur præpoſitio *ad*: ut integre ſit *ad ſex pedes*. In tertio etiam intelligitur Præpoſitio *à*, vel ſimile.

ABLATIVUS.

Adjectiva quæ ad copiam egeſtatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum & Genitivo gaudent: ut,
Plautus, *Amor & melle & felle eſt fœcundiſſimus.*
Horatius, *Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.*
Virgilius, *At feſſæ multa referunt ſe nocte minores,*
Crura thymo plenæ.
Idem, *Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?*
Idem, *Dives opum, dives pictaï veſtis, & auri.*
Perſius, *O curvæ in terras animæ, & cœleſtium inanes!*
Expers fraudis. Gratia beatus.

Quanquam abunde pateat, duplicem eſſe Adjectivorum hujuſmodi ſtructuram: non tamen eo exiſtimandum nihil referre, utrum hoc an iſto pacto loquamur: in aliquibus enim tutius priori, in aliis poſteriori modo rectius utimur. Ita, ut Fabius auctor eſt, Cicero potius *plenus* jungit gignendi caſui, quam auferendi. Etiam *pauper* melius ſociatur Genitivo, quomodo Horatius, *Pauper agraſtium Daunus.* Ac ſimiliter *egenus*, *indigus fertilis, ſterilis.*

Porro verum non eſt, Genitivum hic vel Ablativum regi ab Adjectivo. Genitivo enim junguntur more Græcorum: qui itidem dicunt, πλούσιος χρημάτων, *dives pecunia*: ἐνδεὴς πάντων *indigus omnium*: ut nempe Genitivus regatur à Præpoſitione ἐκ vel alia. Quod vel hinc conſtat, quia Latini

tini sæpius exprimunt Præpositionem, ac in vulgarium quoque Linguarum idiotismis Præpositio addi soleat. At, ut suppleatur quod deest, quia nulla est Latinis Præpositio quæ Genitivum amet, concipi debet Substantivum generalissimum, puta *negotium*, vel *res*. Ut, *plenus vini*, integre sit, *re vini*, sive cum Præpositione *à re vini*. Item *vacuus curarum*, sit pro *à re curarum*, quomodo *res voluptatum*, pro *voluptatibus* dixit Plautus. Sic *dives agrorum*, hoc est, *re agrorum*. Possis tamen hic etiam *ratione* vel *ergo* intelligere, ut *dives agrorum*, sit pro *ratione agrorum*, sive *agrorum ergo*. Nam *ergo* Dativum vel Ablativum esse ab ἔργον alibi dicetur. De causâ Ablativi statim dicetur.

Nomina diversitatis Ablativum sibi cum Præpositione subjiciunt: ut,
Virgil. *Aliter ab illo. Aliud ab hoc. Diversus ab isto.*
Nonnunquam etiam Dativum: ut, *Huic diversum.*

De Ablativo Nominibus diversitatis addito planum est; & Dativi eadem est ratio ac illorum Adjectivorum, quibus acquisitio significatur.

Adjectiva regunt Ablativum significantem causam: ut, *Pallidus ira. Incurvus senectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futurâ.*
Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo: ut, *Facies miris modis pallida. Nomine Grammaticus, re barbarus.*
Cic. *Sum tibi naturâ parens, præceptor consiliis.*
Virgilius, —— *Trojanus origine Cæsar. Spe dives, re pauper. Syrus natione.*

De Adjectivis significantibus causam, formam, vel modum, similiter statuendum, ac de iis quæ Accusativum regere dicuntur. Nam utrobique regitur casus à Præpositione: si Accusativus sit, à Præpositione Accusativum regente; si Ablativus, à Præpositione itidem quæ Ablativum requirat. Quod hinc constat, quia Præpositio sæpius expressa reperitur. Ut, *Antonius ab aquitatu firmus esse dicebatur*, Cic. *Pœnos renere castra, à stationibus, vigiliis, omni justa militari custodiâ, firma & tuta.* Liv. Sic *invictus à labore, à Philosophia instructior*, Cic.

Atque locum habet in Ablativis qui adduntur adjectivis copiæ vel inopiæ. Nam & his causa vel modus significatur. Ut, *dives agris*, pro *ab agris*, vel *ex agris*: *plenus vino*, pro *de vino*, ut Itali dicunt *pieno de vino*, Galli *plein de vin*, & nos *full of wine*. Hæc recte referri ad Ablativum causæ, inde cognoscimus, quia *dives agris* & *plenus vino*, idem valeant ac *dives ob agros*, *plenus propter vinum* vel *vini causa*.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt: ut,
Ter. *Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.*
Virg. *Atque oculis capti fodere cubilia talpæ.*
Idem, *Sorte tuâ contentus abi.*
Horum nonnulla Genitivum interdum vendicant: ut,
Ovid. *Militia est operis altera digna tui.*
Virgil. *Descendam magnorum haudquaquam indignus avorum.*

Porro & in his Ablativus à Præpositione regitur, & Genitivus à Substantivo

ſtantivo intellecto. Ut, *dignus laude* integre ſit *de laude*; & *dignus laude*, pro *re laudis*, hoc eſt laude.

Pronominum Conſtructio.

MEI, *tui*, *ſui*, *noſtri*, *veſtri*, Genitivi primitivorum ponuntur cum paſſio ſignificatur: ut,

Languet deſiderio tui.

Ovid. *Parſque tui latitat corpore clauſa meo.* *Imago noſtri.*

Meus, *tuus*, *ſuus*, *noſter*, *veſter*, adjiciuntur cum actio vel poſſeſſio rei denotatur: ut, *Favet deſiderio tuo.* *Imago noſtra*, id eſt, *quam nos poſſidemus.*

Scriptores claſſici non raro hoc diſcrimen negligunt. Ita, ut auctor eſt Cicero, *invidia* tum active tum paſſive uſurpatur: unde idem ſemel iterumque dixit, *invidia mea*, de eâ qua mihi invidetur. Simile illud Terentii. *Nam neque negligentia tuâ, neque odio id fecit tuo*, ubi *negligentia tui* eſt, quâ tu negligeris, & *odium tuum*, quo te alius proſequitur. Idem, *Is eâ re utilitatem ego faciam ut cognoſcas meam*, hoc eſt, quæ ex me percipitur. Et alibi, *ut facile ſcires deſiderio id fieri tuo*, pro *tui*. Contra *inſidiæ alicujus* dixit Cicero, pro iis, quæ alicui tenduntur.

Noſtrûm & *veſtrûm*, Genitivi ſequuntur diſtributiva, poſſeſſiva, comparativa, & ſuperlativa: ut, *Unuſquiſque veſtrûm. Nemo noſtrûm. Ne cui veſtrûm ſit mirum. Major veſtrûm. Maximus natu noſtrûm.*

Genitivus hic pluralis, ut in Nominibus partitive acceptis, regitur ab Ablativo *numero*, atque Ablativus ille à Præpoſitione *ex*.

Hæc Poſſeſſiva, *Meus*, *tuus*, *ſuus*, *noſter* & *veſter*, hos Genitivos poſt ſe recipiunt, *Ipſius*, *ſolius*, *unius*, *duorum*, *trium*, &c. *omnium*, *plurium*, *paucorum*, *cujuſque*: & Genitivos Participiorum quæ ad Genitivum primitivi in poſſeſſivo incluſum referuntur: ut,

Ex tuo ipſius animo conjecturam feceris.

Cic. *Dico meâ unius operâ rempublicam eſſe liberatam.*

Idem. *Meum ſolius peccatum corrigi non poteſt.*

Eraſm. *Noſter duorum eventus oſtendat, utra gens ſit melior.* *In ſua cujuſque laude præſtantior.* *Noſtrâ omnium memoria.*

Brut. ad Cicer. *Veſtris paucorum reſpondet laudibus.*

Hor. —— *ſcripta cùm mea nemo legat, vulgo recitare timentis.*

Genitivi hi non reguntur à Pronomine poſſeſſivo, ſed a ſubſtantivo illo cui additur Pronomen poſſeſſivum. Exempli gratia, illud *Meum ſolius peccatum corrigi non poteſt*, integre ſit, *meum mei ſolius*. Ubi quid apertius quam duos iſtos Subſtantivos regi à nomine Subſtantivo *juſticium*? *Mei* vero brevitatis cauſa omittitur, quia ex *meum* ſatis intelligitur.

Sui & *ſuus* reciproca ſunt, hoc eſt, ſemper reflectuntur ad id quod

quod præcessit in eadem oratione; ut, *Petrus nimium admiratur se. Parcit erroribus suis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere Petrus rogat, ne se deseras.*

Canones de Reciprocis.

1 Reciprocum usurpatur, quoties reditur ad præcedentem casum; hoc est eum quem verbum habet à fronte, sive is Nominativus erit, sive Accusativus.

2. Usurpatur reciprocum, etsi non redeatur ad casum sequentem, sive à rergo rectum, modo structura hujusmodi sit ut in priorem possit resolvi.

3 Si ob neglectum reciproci nulla oriatur ambiguitas, potest aliquando ejus loco aliud relativum poni.

Exemplis hæc fient planiora.

Primum erat, Reciproci usum esse, cum reflectimus ad casum qui est à fronte verbi. Ut illo Ciceronis, *Cererem antiquissimam à C. Verre ex suis templis esse sublatam.* Ubi Reciprocum habet locum, quia redimus ad *Cererem*, qui casus verbum *esse* præcedit. Perque Nominativum & particulam sic resolvas, *Quod Ceres antiquissima à C. Verre sublata sit ex templis suis.* At non similiter dicam, *C. Verres sustulit Cererem antiquissimam è templis suis.* Quippe ita *C. Verres* erit casus verbi à fronte, eoque C. Verris templa intelligi possint. Ac Proinde ne in persona hic erretur, satius sit dicere, *è templis ejus.* Vel si nulla hic ambiguitas videatur, quia satis pateat nulla Verrem templa habuisse, pro exemplo illud fuerit, *Verres expulit Solam ex villa suâ.* Ubi Verris potius villa intelligitur; sin de villa Seiæ sermo est, satius sit *ejus* dicere. Similiter in illo Ciceronis, *Tum Pythius piscatores ad se vocavit, & ab his petivit, ut ante suos hortulos posterâ die piscarentur.* Verbum *petivit* ante se habet Nominativum *Pythius* cujus horti cum intelligantur, *suos dicendum.* Quod si Cicero dixisset, *Piscatores orant à Pythio rogati, piscatores* erit casus à fronte: eoque, cum rogati sint piscatores ut ante Pythii hortos piscarentur, Cicero potius dixisset, *ut ante ejus hortos piscarentur.*

Alterum erat, etiam reciprocum usurpari, etsi non redeatur ad casum verbi à fronte positum, modo, servata sententiâ, structura verborum in priorem formam possit commutari. Ut in illo Maronis, *trahit sua quemque voluptas.* Integre erit *voluptas sua trahit hominem quemque.* Hic, licet non reditur ad casum à fronte, reciprocum subjicitur, quia tantundem valet structura, ac ista. *Homo quisque trahitur à voluptate sua.* Sic in illo Martialis, *Et sua riserunt secula Maonidem.* Cujus structuram, sic, salvâ sententiâ, convertas in priorem formam, *Et Maonides est risus à seculo suis.* Ubi perperam dixeris *à seculo illius.* Sic secundum priorem formam dicitur, *Dissolutus negligit quid de se à quoque dicatur:* Ita Cicero posteriori structurâ, *Negligere quid de se quisque sentiat, est dissoluti.*

Tertium erat, quandoque aliud relativum pro reciproco usurpari: ut si nulla inde oriatur ambiguitas. Tale est cum utimur Præpositione *inter* post gignendi, dandi, & auferendi casum. Ibi enim nunc reciproco utimur, nunc pronomine *ipse*, vel interdum etiam *iste* Ut apud Ciceronem, *Una spes est salutis istorum inter istos dissensio.* Usitatius fuerit *inter se*, vel etiam *ipsos.* Ut alibi leges, *Nec mihi caterorum judicio videntur solum, sed etiam inter ipsos consensu.*

Quin & dixeris, *Cepi columbam in nido suo, & in nido ejus.* Prius rectum est, quia oratio tantundem valet, ac illa, *Capta à me columba in nido suo.* At *ejus* habet locum, quia non est periculum ab ambiguitate. *Sic supplicium sumsit de famoso fure cum socio suo*, vel *socio ejus.* At si copula adda-

cur, dispar sit ratio; nec enim dixeris, *supplicium sumsit de furo & suâ sua, sed ejus.*

Porro ut magis liqueat quam late pateat hæc structura, primò exempla afferamus, ubi pro reciproco usurpatur aliud relativum; deinde ubi pro Relativo sumatur reciprocum.

Prioris generis est illud Ciceronis. *Omnes boni, quantum in ipsis fuit, Cæsarem occiderunt.* Poterat Cicero, *se* dixisse. *Si non poterat causas defendere, illo præstare debebit, quæ erat in ipsius potestate,* Id. ubi *ipsius* est pro *sua. Perfugâ Fabricio pollicitus est, si præmium ei proposuisset, se Pyrrhum veneno necaturum,* Id. *Ei* dixit pro *sibi. Abisari Alexander muntiare jussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum,* Curt. Varietatis ergo prius *se,* mox *ipsum* ait. *Quapropter non petis, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit,* Quint. *Illum* pro *se.*

Atque his locis *u,* vel *ipse,* vel *ille,* accipitur pro *sui* vel *suus.* Verum & *sui* itidem & *suus* pro *ejus,* sæpius usurpantur. Ut illo Ciceronis, *Non enim à te emit, sed prius quam tu suum sibi venderes, ipse possedit: sibi* pro *ei. Quæ mox sibi proxima venit, insomnia,* Luc. *Quod judicium sibi cuique erat,* Cic. pro *quodcunque ei judicium erat. Medeam prædicant in fugâ fratris sui membra in ea loca, quâ se parens prosequeretur, dispâsse,* Cic. *se* pro *eam. Si C. Cæsar, fortissimorum sui patris militum, exercitus non fuisset,* Cic. *sui* pro *ejus.*

Ipse ex Pronominibus solùm trium personarum significationem repræsentat: ut,

Ipse vidi, ipse videris, ipse dixit.

Et Nominibus pariter ac pronominibus adjungitur: ut,

Ipse ego, ipse ille, ipse Hercules.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest: ut,

Ego idem adsum.

Terentius, *Idem hæc nuptias perge facere.*

Virgil. *Idem jungas vulpes, & mulgeas hircos.*

Hæc Demonstrativa, *Hic, ille, iste,* sic distinguuntur: *Hic,* mihi proximum demonstrat; *iste,* eum qui apud te est, *ille* eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus. Iste,* vero ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Istum eumdem quoad poteris ab eâ pellito.*

Hic & ille, cùm ad duo anteposita referuntur; *Hic* ad posterius & propius; *Ille* ad prius & remotius proprie ac usitatissimè referri debet: ut Colum. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: ille quàm maximè subacto & puro solo gaudet, hic nævali graminosoque; ille fructum è terra speras, hic è pecore.* Est tamen, ubi è diverso Pronomen *hic* ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VER-

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

VErba Substantiva; ut, *sum, forem, fio, existo*: verba vocandi passiva, ut *Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor*; & iis similia, ut *Scribor, salutor, habeor, existimor*: item verba gestûs, ut *Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro*, utrinque Nominativum expetunt; ut, *Deus est summum bonum.*

Perpusilli vocantur nani. Fides religionis nostræ fundamentum habetur.
Malus pastor dormit supinus.

Lactantius, *Homo incedit erectus in cælum.*

Denique omnia ferè verba post se Nominativum habent Adjectivi Nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere & numero concordat: ut,

Rex mandavit primus extirpari hæresin.
Pii erant taciti. Boni discunt seduli.

Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, præcipue cùm verba optandi, eisque similia accedunt: ut,

Hypocrita cupit videri justus. Hypocrita cupit se videri justum.
Malo dives esse quam haberi. Malo me divitem esse quam haberi.

Claud. *Vivitur exiguo melius; natura beatis*
Omnibus esse dedit, si quis cognoverit uti.

Martialis, *Nobis non licet esse tam disertis*, vel *disertos.*

Terentius, *Expedit bonos esse vobis.*

Ovidius, *Quo mihi commisso non licet esse piam.*

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur Accusativi ante verba infinita. *Nos esse disertos. Vos esse bonos. Me esse piam.*

Causa utriusque sermonis ea est, quod unus sit nativus linguæ Romanæ; alter transmarinus & à Græcis acceptus. Romani eo Accusativum exigunt, quia casus is (ut in Regulâ dictum) convenit cum Pronomine intellecto. Ut *Licet vobis esse otiosos*, pro *licet vobis vos esse otiosos. Contingit tibi evadere optimum civem*, pro *contingit tibi, evadere te optimum civem.* At altero modo loquuntur exemplo Græcorum. Ut, *Cui primum licet* vel *contingit esse medico, postea bono medico.* Sic enim Plato, ᾧ πρῶτον μὲν ὑπάρχει ἰατρῷ εἶναι, ἔπειτα ἀγαθῷ ἰατρῷ. Isocrates, Προσήκει ἡμῖν βελτίστοις ἁπάντων ἀνθρώπων εἶναι. *Convenit nobis hominum esse optimis.* Et similia alibi, & apud alios.

Genitivus post Verbum.

SUM Genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut,

Virgilius, —— *pecus est Melibœi.*

Cicero

Cicero, *Adoleſcentis eſt majores natu revereri.*
Virgil. *Regum eſt parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.*

Genitivus ille non regitur à Verbo Subſtantivo, ſed à Nomine intellecto. Nam *pecus eſt Melibœi*, ita ſupplendum, *pecus hoc eſt pecus Melibœi.* Vel generatim intelligo *res*, ut integre ſit *pecus eſt res Melibœi.* Sic *eſt Adoleſcentis*, nempe *proprium munus.* Nominativum expreſſit Cicero in illo, *Sapientis eſt proprium, nihil quod pœnitere poſſit, facere.* Ejuſdem monetæ ſunt, *Eſt miſti*, puta *res. Vincere eſt laboris*, nempe *res, negotium* vel *opus.*

Excipiuntur hi Nominativi, *Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum, humanum, belluinum*, & ſimilia: ut,
Non eſt meum contra auctoritatem Senatûs dicere.
Terent. *Eia, haud veſtrum eſt iracundos eſſe.*
Humanum eſt iraſci.

At hic ſubintelligi videtur *Officium*, quod aliquando etiam exprimitur; ut Terentius, *Tuum eſt officium has bene ut adſimules nuptias.*

Verba æſtimandi genitivo gaudent; ut, *Plurimi paſſim fit pecunia. Pudor parvi penditur. Nihili*, vel, *pro nihilo habentur literæ.*
Horat. *Pluris opes nunc ſunt, quàm priſci temporis annis.*

Æſtimo, vel Genitivum, vel Ablativum adſciſcit; ut Valerius Maximus, *Non hujus te æſtimo. Magno ubique virtus æſtimanda eſt.*

Flocci, nauci, nihili, pili, aſſis, hujus, teruncii, his verbis, *Æſtimo pendo, facio*, peculiariter adjiciuntur; ut, *Ego illum flocci pendo, Nec hujus facio, qui me pili æſtimat.*

Reguntur univerſi hi Genitivi, aut ab Accuſativo *rem* vel *pretium*, aut ab Ablativo *re* vel *pretio.* Nam illud *magni æſtimo*, integre eſt, *rem magni pretii æſtimo*; ſive *pro magni aris pretio æſtimo.* Vel ſuppleas hoc pacto, *pro magni pretii re æſtimo.* Itidem *parvi duco*, ſic ſuppleas, *rem parvi pretii duco*, vel *pro re parvi pretii duco.* Ut, uſitate dicitur, *pro nihilo ducere.* Adjectivi in talibus cum *aris* vel *pretii* convenire, cognoſcimus ex eo, quod ſimiliter dicitur *Codex accepti & expenſi*, puta *aris*: De *meo*, puta *are.* Imo Terentius Subſtantivum expreſſit. *Videtur*, inquit, *eſſe quantivis pretii*, ubi nihil niſi Subſtantivum *res*, deſideratur. Quare illud Ciceronis, *Magni æſtimabat pecuniam*, ſupplendum hoc pacto, *Rem magni pretii æſtimabat pecuniam.* Atque hinc facile eſt ſupplere alteram ellipſin, cum verba æſtimandi junguntur Ablativis *magno, permagno, parvo, nihilo.* Item Subſtantivis ejuſdem caſus; ut, *tribus denariis æſtimavit.* Quorum ellipſin ſic ſuppleas, *æſtimat pro permagno, pro nihilo, pro tribus denariis*; quomodo dicitur pro *nihilo putare*, vel *habere.*

Singularia ſunt iſta: *Æqui boni conſulo. Æqui boni facio*, id eſt, *in bonam accipio partem.*

In his gemina eſt ellipſis, una Subſtantivi ejus, quod regit; altera illius quod regitur. Nam *conſulo æqui & boni*, valet *ſtatuo* vel *cenſeo eſſe æqui*, vel *boni animi*, aut *hominis.* Regens ſuppleas ſi dicas, *æqui & boni*, ſeu *hominis officium*, aut *factum.* Itidem *conſulo boni*, valet, *interpretor eſſe boni animi*, vel *viri munus*, aut *factum.*

Verba

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & consimilia, Genitivum postulant, qui crimen significet: ut,
Plaut. *Qui alterum incusat probri, ipsum se insimul oportet.*
Cicero, *Etiam sceleris condemnat generum suum.*
Ovid. *Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido.*
Admoneto illum pristinæ fortunæ. Furti absolutus.
Vertitur hic Genitivus aliquando in Ablativum, vel cum Præpositione vel sine Præpositione; ut,
Cic. *Si in me iniquus es judex, condemnabo eodem ego te crimine.*
Gellius, *Uxorem de pudicitia graviter accusavit.*
Cicero, *Putavi ea de re admonendum esse te.*

Genitivus, quem regere aiunt accusandi, absolvendi, & damnandi verba, dependet ab Ablativo intellecto. Ut cum dico, *argui pigritiæ, notari avaritiæ*, Genitivus regitur à *crimine*; quod hic intelligitur; à Martiale autem exprimitur, *Uxor tua Galle notatur, Immodica fœdo crimine avaritiæ.* Et alibi *Arguitur lenta crimine pigritiæ.* Simile fit, *accuso*, vel *absolvo adulterii*, puta *crimine* Quin & suppleri possit hoc pacto, *damnari* vel *absolvi parricidii scelere, inertiæ peccato.* Quos etiam Ablativos jungi videas absolvendi verbis. Ut, *hunc ille vir summus, scelere solutum, periculo liberavit*, Cic. *Ego me etsi peccato solvo, supplicio non libero*, Liv. Imo aliter etiam expleas. Ut, *Accuso* vel *damno te furti*, id est, *causâ. Postulare aliquem repetundarum*, puta *actione. Condemno te quadrupli*, vel *capitis*, nempe *pœnâ.*

Necdum tamen sic quoque integer erit sermo: quia Ablativus ille, quem vidimus, regitur à Præpositione intellectâ. Ut enim elliptice dicuntur ista Martialis, *argui crimine pigritiæ, notari de crimine avaritiæ*; sic citra ellipsin efferuntur, *Argui de crimine pigritiæ, notari de crimine avaritiæ.* Pro quibus concisius dici solet, *Argui de pigritiâ, notari de avaritiâ.* Cicero quoque aliquoties, *postulare de repetundis*, pro quo *postulare repetundis* ait Suetonius. Idem Cic. *De veneficiis accusabantur. De vi condemnati. De prævaricatione absolutus.*

Nec quia naturalis ille sermo sit, eo existimandum sic semper loqui licere. Ubi enim à nativa locutione consuetudo resiliit, non primævo sermoni insistendum, sed recepto. Sane Ablativus cum Præpositione locum non habet, cum est generale criminis nomen, ut *scelus, maleficium, peccatum*, &c. Neque enim dicitur *postulare* aut *accusare de crimine*, aut *scelere*; sed *criminis* aut *sceleris*, vel *crimine* & *scelere* sine Præpositione.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & Superlativus gradus, non nisi in Ablativo id genus verbis subduntur; ut, *Accusas furti, an stupri, an utroque?* sive *de utroque? Ambobus*, vel *de ambobus? Neutro*, vel *de neutro? De plurimis simul accusaris.*

Satago, misereor, misereſco, Genitivum admittunt; ut,
Terentius, *Is rerum suarum satagit.*
Virgilius, —— *oro miserere laborum*
Tantorum, miserere animi non digna ferentis.
Statius, *Et generis misereſce tui.*

Satago eò Genitivum habet, quia dicitur quasi *sat ago.* Ut apud Plautum *Nunc agitas tute sat tuarum rerum*, ubi *sat* Accusativi loco est, quod fit per syncopen à *satis* nomine antiquo. At *misereor* Genitivum habet, sicut alia verba passionem vel affectum significantia more Græcanico. Quemadmodum

modum & Genitivum regunt verba quædam *abſtinendi, admirandi, arcendi, curandi, negligendi, deſinendi, dominandi, ignoſcendi, liberandi, participandi*; nempe vi Præpoſitionis ſubintellectæ quæ Genitivo jungitur. At quia nulla Latinis eſt Præpoſitio, quæ Genitivum regat, cauſa hujuſmodi regiminis petenda eſt à nomine generali ſubintellecto. Ut *diſcrucior animi*, ſupple *dolore, cura*, vel *cogitatione, mente*, &c. Ut Plautus dixit, *nullam mentem animi habeo*. Et cum dico *miſerere fratris*, poſſit intelligi *cauſa*; ut, integre ſit, *miſerere fratris cauſa*.

At *miſereor* & *miſereſco* rariùs cum Dativo leguntur: ut,
Seneca, *Huic ſuccurro, huic miſereor.*
Boëtius, *Dilige jure bonos, & miſereſce malis.*

Dativus hic ſuſpectus videtur. Nam Priſcianus in caſtigationibus ſuis auctor eſt, in veteribus Senecæ Codicibus haberi, *hujus miſereor*, quod & Lipſius ſecutus. Linacer quidem ait apud Ciceronem ipſum legi, *miſereare patris peſtibus*, ſed ibi verſus hi ſic concipiuntur, ex Sophoclis Trachiniis expreſſi,

Perge, aude, nate, illacryma patris peſtibus.
Miſerere, gentes noſtras flebunt miſerias.

Ubi Dativus regitur ab *illacrymo*, quod apud eundem Ciceronem Dativo junctum occurrit, *Quid dicam de Socrate, cujus mortis illacrymari ſoleo.* Poſterioris tamen Scriptores *miſerere* Dativo jungere, negandum non eſt.

Reminiſcor, obliviſcor, memini, Genitivum aut Accuſativum deſiderant; ut *Datæ fidei reminiſcitur. Proprium eſt ſtultitiæ aliorum vitia cernere, obliviſci ſuorum.* Ter.
Plaut. *Faciam ut meique ac hujus diei, ac loci ſemper memineris.*
Cic. *Omnia quæ curant ſenes meminerunt.*
Memini de hac re. de armis, de te; id eſt, *mentionem feci.*

Genitivus iſte regitur à Subſtantivo intellecto. Ut, *memini beneficii* valet *memoriam*, vel *de memoria beneficii*. Sic *reminiſci* vel *recordari pueritiæ* valet, *pueritiæ memoriam*, vel *de memoria pueritiæ recordari*. Priori modo ſupplet ipſe Cicero, *Pueritiæ*, inquit *memoriam recordari ultimam.*

Eadem eſt ellipſis cum dicitur, *Venit mihi in mentem hujus rei*, vel *de hac re.* Cicero, *Non minus ſæpe ei venit in mentem poteſtatis, quam aquitatis tuæ.* Nam & hic ſubtrahitur *memoria* vel *recordatio*. Alii Enallagen ſtatuunt, nempe *ejus rei* dici pro *ea res*. Sed non ſic aperiunt cauſam figurati ſermonis; quæ non aliunde intelligitur, quam ex ellipſi.

Potior, aut Genitivo, aut Ablativo jungitur; ut,
Plaut. *Romani ſignorum & armorum potiti ſunt.*
Virgil. *Egreſſi optatâ Troes potiuntur arenâ.*

Regitur Genitivus iſte à *facultate, potentiâ*, vel ſimili Ablativo intellecto, Ablativus vero à Præpoſitione ſuppreſſâ.

Dativus

Dativus poſt Verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt Dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut,

Plaut. *Mihi iſtic nec ſeritur, nec metitur.*

Virgil. *Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.*

HUIC REGULÆ APPENDENT VARII GENERIS VERBA.

Imprimis Verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt Dativum; ut,

Virgil. *Illa ſeges demum votis reſpondet avari Agricolæ.*

Non potes mihi commodare nec incommodare.

Idem, —— *validis incumbite remis.*

Suam eruditionem ubi acceptam fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum Accuſativo; ut,

Cicero, *Unum ſtudetis omnes, unum ſentiis.*

Plautus, *Si ea memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora eſt.*

Cicero, *In hæc ſtudia incumbite. Naturáne plus ad eloquentiam conferat, an doctrina.*

Feſſum quies plurimum juvat.

Verba comparandi regunt Dativum; ut,

Virg. —— *ſic parvis componere magna ſolebam.* Ec. 24

Fratri ſe & opibus & dignatione adæquavit.

Interdum additur Ablativus cum Præpoſitione; ut,

Comparo Virgilium cum Homero.

Aliquando Accuſativus cum Præpoſitione *ad*; ut,

Si ad eum comparatur nihil eſt.

Verba dandi & reddendi regunt Dativum; ut,

Fortuna multis nimium dedit, nulli ſatis.

Ingratus eſt, qui gratiam bene merenti non reponit.

Hæc variam habent conſtructionem; *Dono tibi hoc munus*: *dono te hoc munere.*

Cicero, *Huic rei aliquid temporis impertias.*

Terent. *Plurima ſalute Parmenonem ſummum ſuum impertit Gnatho.*

Aſperſit mihi labem: *Aſperſit me labe*, *Inſtravit equo penulam*: *Inſtravit equum penulâ.*

Ovid. *Ut piges infido conſuluiſſe viro!* id eſt, *dediſſe conſilium*, vel etiam *proſpexiſſe.*

Lucan. *Rectoremque ratis de cunctis conſulit aſtris*, id eſt, *petit conſilium*, *Conſule ſaluti tuæ*, id eſt, *proſpice.*

Terent. *Peſſimè iſtuc in te atque in illum conſulis*, id eſt, *ſtatuis. Me-*

tuo,

tuo, timeo, formido, tibi vel *de te*, id eſt, *ſum ſolicitus pro te. Metuo, formido te*, vel *à te*: ſcilicet, *ne mihi noceas.*

Verba promittendi ac ſolvendi regunt Dativum; ut,

Cicero, *Hæc tibi promitto, ac recipio ſanctiſſime eſſe obſervaturum.*

Idem, *Æs alienum mihi numeravit.*

Verba imperandi & nuntiandi Dativum requirunt; ut,

Hor. *Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique.*

Idem, *Quid de quoque viro, & cui dicas, ſæpe caveto.*

Dicimus, *Tempero, moderor tibi & te. Refero tibi & ad te.*

Item, *Refero ad Senatum*, id eſt, *propono. Scribo, mitto tibi & ad te. Do tibi literas*, ut ad aliquem feras. *Do ad te literas*, id eſt, *mitto ut legas.*

Verba fidendi Dativum regunt: utt,

Horat. —— *vacuis committere venis nil niſi lene decet.*

Mulieri nè credas, nè mortuæ quidem.

Verba obſequendi & repugnandi Dativum regunt, ut,

Semper obtemperat pius filius patri.

Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent.

Ipſum hunc orabo, huic ſupplicabo.

Perſius, ——*venienti occurrite morbo.*

Ignavis precibus fortuna repugnat.

At ex his quædam cum aliis caſibus copulantur; ut,

Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc acceſſit meis malis. Illud conſtat omnibus, ſeu *inter omnes.*

Terent. *Hæc fratri mecum non conveniunt.*

Juven. ——*ſævis inter ſe convenit urſis. Auſculto tibi*, id eſt, *obedio. Auſculto te*, id eſt, *audio. Adamas diſſidet magneti*, ſeu *cum magnete. Certat cum illo*, & Græcanicè *illi.* Catul. *Noli pugnare duobus*, id eſt, *contra duos.*

Virgilius, *Tu dic mecum quo pignore certes.*

Verba minandi & iraſcendi regunt Dativum; ut,

Utrique mortem minatus eſt. Terent. *Adoleſcenti nihil eſt quòd ſuccenſeat.*

Sum cum compoſitis, præter *poſſum*, exigit Dativum; ut, *Rex pius eſt reipublicæ ornamento. Mihi nec obeſt, nec prodeſt.*

Horat. *Multa petentibus deſunt multa.*

Dativum poſtulant Verba compoſita cum his Præpoſitionibus.

Præ. Cicer. *Ego meis majoribus virtute præluxi.*

Sed *præeo, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor*, Accuſativo junguntur.

Ad. Albo gallo nè manum admoliaris.

Con.

Con. Conducit hoc tuæ laudi. Corrixit nobis.
Sub. Terent. *Subolet jam uxori, quod ego machinor.*
Ante. Cic. *Iniquissimam pacem justissimo bello antefero.*
Post. Posthabeo, postpono famæ pecuniam.
Virgilius, *Postposui tamen illorum mea seria ludo.*
Terent. dixit, *Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.*
Ob. Ter. *Quum nemini obtrudi potest, itur ad me.*
In. *Impendet omnibus periculum.*
Inter. Cic. *Ille huic negotio non interfuit modo, sed etiam præfuit.*

Pauca ex his mutant Dativum aliquando in alium casum; ut,
Quintil. *Præstat ingenio alius alium.*
Multos virorum anteit sapientiâ.
Terentius, *In amore hæc insunt vitia.*
Plinius, *Interdico tibi aqua & igni.*

Est pro *habeo* Dativum exigit: ut,
Persius, *Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.*
Virgil. *Est mihi namque domi pater, est injusta noverca.*

Huic confine est *suppetit*, ut,
Horat. *Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.*

Sum, cum multis aliis geminum adscivit Dativum: ut,
Exitio est avidis mare nautis.
Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?
Nemo sibi mimos accipere debet favori.

Est ubi hic Dativus, *tibi*, aut *sibi*, aut etiam *mihi*, nullâ necessitatis, at festivitatis potius causa additur; ut, *Ego tibi hoc effectum dabo.* Terent. *Expedi mihi hoc negotium. Suo sibi hunc jugulo gladio.*

De Regimine Dativi ex iis judicium fieri potest, quæ de eo in Nomine dicta sunt. Nempe nullum Nomen, Verbum, aut Participium, proprie regit Dativum; jungitur tamen casus ille, ut Nomini, sic Verbo & Participio, quo significetur acquisitio, sive, ut loquuntur Scholæ, *finis cui.* Aristoteli enim & ejus Interpretibus duplex est finis, *cujus* & *cui.* Ita in moribus beatitudo est finis, *cujus* gratiâ omnia fiunt; homo autem est *cui* beatitudo acquiritur: Et in ædificatione *finis cujus* est domus, *finis cui*, est ille qui inhabitabit. Hujusmodi acquisitio sive *finis cui*, exprimitur Dativo. Ut huc pertineant quibus significatur aliquid dari, vel adimi: item prodesse vel obesse. Nam qui prosunt, dant commodum: qui obsunt, incommodum. Itidem *consulere alteri* dicimus, quia, qui consulit, consilium dat. *Auxiliari alicui*, ut, *dare auxilia* apud Livium. Etiam sub verbis dandi continentur verba mandandi, sive imperandi: Nam id qui facit, dat negotium & mandata. Hinc & metaphorice dicimus *mandare memoriæ*: cui contrarium, *dare oblivioni*, Quique mandanti obtemperat, operam ei dat amicam: adversam, qui adversatur. Ut causa sit manifesta cur & hæc Dativo jungantur. Sub verbis adversandi continentur verba irascendi, & minandi: ut par horum ratio sit. Datio quoque est in verbis nunciandi & credendi. Nam illis alteri confertur notitia rei nunciatæ: his tribuitur alteri fides. Item in verbis eventus, quia boni malive aliquid alteri cuipiam dicitur. Datio etiam significatur verbis ignoscendi: Itaque *alicui ignoscere*, dicitur,

ut

ut *dare veniam alicui*. *Studere* Dativo jungitur, quia notat *studium dare*. Atque ex his judicium de similibus fiat.

Duplicia etiam inveniuntur, quæ nunc Dativum nunc Accusativum adsciscant. Eorum alia utrumque casum admittunt consuetudine Romanâ; alia vero casuum unum more Romano, alterum Græco. Causa vero cur verbum idem, vel aliud ejusdem significationis, nunc dandi, nunc accusandi casui jungatur, ab eo capite arcessenda, quod natura verborum ejusmodi sit, ut Dativo quidem & Acquisitio omnis significetur Dativo; omnis autem Actio in alium transiens (quo in genere est actio accusantis alium) accusandi casu applicetur. Exempli gratia, qui verberat, agit in alium. Dixero igitur *verberare aliquem*, non *alicui*. Agit quoque in alium qui verbis suis quenquam in fraudem inducit. Dicam ergo *fallere alium*, non *alicui*. Et tamen utrobique etiam datio est, sive acquisitio: unde dicimus *dare verba* & *dare verbera*; quæ datio Dativo indicatur; ut, *Cui verba dare difficile est*, Ter. *Dare verbera Ponto*, Ovidius.

Quod in diversis vidimus verbis, idem locum habet, in eodem verbo aliter atque aliter considerato. Ut in *præstolor*, quod nunc Dativum, nunc Accusativum admittere auctor est Priscianus. Ut causa melius dilucear, origo vocis adferenda. A *præsto* fuit *præstus*, & diminutive *præstulus*, sive, ut antiqui scripsere, *præstolus*; unde *præstolari*, quod Donatus exponit *præsto esse*. Nonnius *præstolari* etiam exponit *exspectare* vel *manere*. Unde colligitur, in *præstolando* duo considerari, commorationem in loco, ac personam quam animo commorantes spectant. Si prius horum attendamus, non tam actio est quam quies in loco; eoque sufficit Dativus, qui omnibus verbis jungitur acquisitive consideratis. Ut ergo dicimus *præsto est mihi, adest mihi*: Sic *præstolatur mihi*, hoc est *mei commodo*, vel *mei causâ*. Atque observat Donatus ita Ciceronem dicere, *Qui tibi ad forum advolum præstolarentur*. Verum in præstolando, illud etiam attenditur, quod aliquem spectemus & observemus, ubi cura est erga alium. Ut igitur *spectare, curare aliquem*, dicimus, sic etiam *aliquem præstolari*.

Geminum huic est *invidere*. Nam pro diversa consideratione verbi dixerunt *invidere alicui* & *aliquem*. Sed prius ponitur acquisitive, ut sententia sit, quenquam male alicui voluisse, eoque incommodum vel damnum dedisse. Alterum sumitur transitive, quia notatur ab invidente damnum in alterum redundasse. Quomodo acceptum etiam jungitur Accusativo personæ. Ut illa Ovidii, *Troadas invides*, &c. Rationem habemus è Tullio; ut qui dicat, *Invidia verbum ductum esse à nimis intuendo fortunam alterius*; atque addat, hanc etiam causam esse cur Accusativo jungat Attius. Nimirum hoc vult, ut dicitur *videre aliquem*; sic dici *invidere aliquem*: indeque hoc verbi esse, quia invidi alienam felicitatem multum, cumque dolore videant.

Simile his est *præsto*; ubi itidem duo attendimus, propriam significationem & translatam. Proprie valet *antesto*, nempe à *pra*, quod proprie est loci: ut cum dicimus, *ipra* vel *præi*, ut *præstare* sit priori loco stare; quemadmodum *præire*, priori loce ire. Sed prior stare solet, qui dignitate potior est: unde *pra* quoque dignitatis est, ac *præstare* significat *vincere, superare*. A propria significatione est, quod *præsto* communi structura verborum, quæ acquirere vel adimere significant, jungitur Dativo. Ab impropria est, quod, ut alia superandi verba, Accusativum regit. Priori modo ait Terentius, *Homo homini quid præstat*. Cicero, *Multum cæteris hominibus præstiterunt*. Sall. *Præstare cæteris animantibus*. At Accusativo usurpat Livius, *Quantum Galli virtute cæteros mortales præstarent*. Fabius, *Præstat ingenio alios alium*. Par ratio in *antesto*; uti & *anteeo, anteverto*, quæ utrique casui junguntur.

Etiam *indulgeo* ratione propriæ significationis olim Accusativum exegit: postea ubi eam exuit, Dativum amavit. Conflatum enim est ex *in-*

geo; & Præpositione *in* στερητικῇ, inserto *d*, & *r* in *l* mutato. Ergo ut *urgeo aliquem*, sic *indulgere aliquem*, dixere. Terentius, *Nimu me indulgeo.*

Moderor quoque hujus est generis. Dicimus enim *moderari affectui*, ut *modum imponere. Moderari affectum*, ut *regere* vel *gubernare.*

Sic *medicor morbo*, & *morbum. Palpor alicui*, & *aliquem*; *obtrectare laudi*, & *laudem.*

Par ratio in *deficio.* Nam dicitur *deficit mihi*, acquisitive, ut *deest mihi.* Et transitivorum more, *deficit me*, ut *destituit*, vel *deserit me.*

Sic *occumbere morti* & *mortem.*

Curare itidem pro *operam dare*, & Dativum & Accusativum adsciscit. De Accusativo notum est. Nec aliter unquam Tullius, Virgilius, Livius, & similes. At Plautus, Appuleius, Macrobius, aliique Dativo jungunt.

Pleraque item verba, quæ Dativum adsciscunt, pro Dativo etiam habent Accusativum cum Præpositione. Ita dicimus, *adscribi Senatoribus*, *& in numerum Senatorum.* Sic *conducit huic*, & *ad hanc rem.* Etiam *illudo*, *insulto*, *incesso alicui*, *aliquem*, & *in aliquem.*

Atque hæc eadem constructione, pro considerandi modo, variant structuram. At alia sunt, quæ pro significatione diversâ, nunc Dativo, nunc Accusativo sociantur. Quale est, *tempero.* Nam Dativum exigit, cum idem est ac *modum impono.* Ut, *Lingua temperare*, Plaut. *Temperare latitiæ*, Liv. *Nequeo mihi temperare quin*, &c. Plin. Similiter cum sumitur pro *abstinere.* Ut, *Te putet quisquam, cum ab Italia freto disjunctus esses, sociis temperasse:* Accusativum autem regit, cum significat, cohibere intra ordinem, modum, ac mensuram suam. Quomodo dicimus, *temperare mundum*, *sumtus*, *rates*, *vires*, *vectigalia*, *metum*, *iras*, *lacrymas*, & similia.

Studeo quoque dandi casum poscit, cum notat *favere.* Ut, *Studuit Catilinæ*, Cic. Item cum significat *operam dare.* Ut, *Studete optimis disciplinis & artibus.* Qua significatione etiam Fabius, *In id solum student.* Et Gellius, *In ea re studebat.* Accusativum autem regit cum sumitur pro *volo*, *cupio.* Ut, *Horum ille nihil egregie præter cætera studebat*, Ter. *Ut omnes mulieres eadem æque studeant, nolintque omnia*; Idem. Nisi malis his locis esse ellipsin infinitivi *facere*. atque inde regi Accusativum. Quod si placet, nihil opus erit, *studendi* verbo tribuere novam *volendi* significationem.

Multa etiam sunt, quæ nunc Dativum habent, nunc Accusativum; sed unum more Romano, alterum more Græco. Ac in quibusdam videas Dativum juxta Romanam consuetudinem, Accusativum juxta Græcam: in aliis vero Dativum moris Græci, Accusativum Latini. Prioris generis est *suadeo.* Nam Romano more dicitur, *suadere alicui*; Græce autem apud Tertullianum & alios, reperias *suadere alium.* Nam *eum suasisti* est ἀνέπεισας αὐτὸν: quomodo Homerus, Plato, & alii passim. Ejusdem generis est *maledico*, quod Petronius junxit Accusativo, *maledic illam versibus, ut habeat pudorem.* Nempe ut in illo Solonis, Μὴ λέγε κακῶς τὴν τεθνηκότα. Sic *benedico. Restat ut benedicentes Deum, ad curam corporis redeamus*, Appul. Mirum vero plurimis videbitur, si dixerimus, *lateo* quoque Romano more adsciscere Dativum, Græco autem Accusativum. Hinc sane est quod Dativum præfert Cicero, *Nihil agis, nihil moliris, quod mihi latere valeat.* Et alibi, *Ubi nobis hæc auctoritas tamdiu tanta latuit.* At *latet me* non magis est ex nativo more Romanæ Linguæ, quam si diceretur, *est occultum me*, vel contrarium, *patet me.* Nec obstat quod dicatur, *fugit me*, quia sic loquimur metaphorice. Nam proprium est *fugit hostes*; quod vero *latet me* dicimus, id factum Græcorum exemplo, qui dicunt, κανθάνει μέ. Nec Hellenismum hunc refugit Maro, *Nec latuere doli fratrem Junonis*, *& iræ.* Plinii etiam est, *latet plerosque.* Justinus quoque, *Sed res Hannibalem non diu latuit.*

Multo autem plura se offerunt, ubi Dativus contra sit consuetudinis Græcæ, Accusativus Romanæ. Suntque ea duplicia. Quædam Dativum habent pro Accusativo sine Præpositione; quædam vero pro Accusativo cum Præpositione.

Prioris generis sunt verba sequendi & comitandi. Ut, *Ita Diis est placitum, voluptati ut mæror comes sequatur*, Plaut. Ut Græci ἕπεσθαι τῇ ἡδονῇ *Comitor* etiam Dativum adsciscit apud Ciceronem: ut, *Cateraque qua comitantur huic vitæ.*

Precandi quoque verbis similiter additur Dativus; ut *Pergin' precari pessimo?* Plaut. *Precatorem adeam, Qui mihi sic oret?* Ter. *Cui me fortuna precari, Et vitta comtos voluit pratendere ramos*, Virg. Pro quibus Latina consuetudo potius, *precari pessimum, orare me, quam precari.*

Hujus generis quoque est *decet.* Nam Latino more Accusativum exigit; ut *Forma viros neglecta decet*, Ovid. Pro quo Græci, πρέπει ἄνδρασι, καὶ ὤμοις. Ita Plautus; *Nostro generi non decet. Hac primum ut fiant, Deos quaso, ut vobis decet*, Ter.

Sunt & alia quæ more Græco habent Dativum, Latino autem Accusativum, sed rectum à Præpositione. Quale est *incido.* Nam ut Matthæi προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, Sic Livius, *Agrestesque pavidi incidentes portis.* Et alibi, *Cum incidentem portis exercitum viderent*, pro *incidentem in portas.*

Quin & Dativus per Hellenismum ponitur, ubi Verbum absolute sine alterutro casu poni solet: ut in Verbo *oportet.* Nam cum ei additur Accusativus, convenit cum Infinitivo. Quare *oportet te*, Latinum non est. Ut tamen Græci πρέπει, sic Latini *oportere* quandoque jungunt Dativo. Ut, *Homini servo suos domitos habere oportet oculos:* Plaut.

Jubeo quoque huc pertinet cum Dativo jungitur. Volunt aliqui sic Livium dicere, *Gracchus jussit Cumanis*; sed in optimis Codicibus est *jussit.* Sed non refugit Macrobius. *Sacrorum custodibus jussit ne mulierem interesse permitterent.* Bis quoque locutus est Claud. *Hispanu Gallisque jubet.* Et alibi, *Ipse jubet signu, bellaturoque togatus Imperat.* Quemadmodum Hom. Αὐτὰρ ὁ κηρύκεσσι λιγυφθόγγοισι κέλευσε At *jubeo te, ut hoc facias*, non est Latinum. Crebro quidem cum Accusativo personæ jungitur, sed is convenit cum Infinitivo, non cum *jubeo.* Ut cum dico *Jussit te ire, scribere, loqui*, &c. Sæpe autem verbum Infinitum per Ellipsin intelligitur. Etsi autem *jubeo* non regat Accusativum personæ, regit tamen certos Accusativos rei; quales, *quid, hoc, illud, aliquid, nihil, multum, nihil, pauca*, & similes. Nisi his etiam locis Accusativus dependeat ab Infinitivo *facere* suppresso.

Porro non pauca Græcorum more Dativum adsciscunt, ubi Latini uti solent Ablativo cum Præpositione. Hujusmodi sunt verba certandi & contendendi. Ita Plinius, *Rigor aqua certaverit viribus.* Propertius, *Primo contendis Homero.* Statius, *Et hoc magno bellare parenti.* Mitto Virgilium & Horatium, quibus nihil frequentius.

Distandi quoque, differendi, & dissentiendi verba similiter construuntur. Ut, *paulum sepulta distat inertia celata virtus*, Hor. *Dissidens plebi numero beatorum eximit virtus*, Idem.

His adde coeundi ac miscendi verba: ut, *mista deo mulier*, Virg. *Sed non ut placidis coeant immitia*, Hor. Itidem verba propulsandi & arcendi. Ut, *Solstitium pecori defendite.* Virg. *Nilne pudet capiti non posse pericula cano pellere?* Pers. Quæ omnia consuetudine Latina cum Præpositione efferuntur.

Accusativus post Verbum.

VErba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis exigunt Accusativum; ut

Hor.

Hor. *Percontatorem fugito, nam garrulus idem eſt.*
Idem, *Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures.*
Virg. *Imprimis venerare deos. Aper agros depopulatur.*

Interea in his uſus ſpectandus. Nam *defendo te* probum, at non *auxilior te.* Latinum quoque *juvo te*: non item *patrocinor te. Stuprare aliquam* dixero, uti & *adulterare aliquam*, quomodo loquitur Suetonius; at non temere dicam *mœchari aliquam.* Etſi ſic loquatur vetus Interpres.

Sunt vero quædam, ubi vulgo obtineat Dativus, cum veteres fere Accuſativum uſurpent. Cujuſmodi ſunt *adulor, maledico, benedico, medeor, noceo, palpo, pario, ſuadeo.*

Alia ſunt quæ pro Accuſativo uſitatius habeant Ablativum. Ut, *liso, potior, veſcor, fungor, utor*, & ſimilia.

Huc etiam pertinent multa quæ intranſitiva creduntur. Ut, *abſtineo. Quale autem beneficium eſt, quod te abſtinueris à nefario ſcelere?* Cic. *Non mamum abſtines maſtigia?* Ter. *Abſtinuit vim uxore & nato*, Hor. Par ratio in compoſitis à *rumpo. Ne in me ſtomachum erumpant*, Cic. *Seſe diverſi erumpunt radii*, Virg. Etiam ita loquuntur Terentius, & Cæſar.

Quinetiàm verba, quamlibet alioquin intranſitiva atque abſoluta, Accuſativum admittunt cognatæ ſignificationis; ut,
Cic. *Tertiam ætatem hominum vivebat Neſtor.*
Virg.——*longam incomitata videtur ire viam.*
Plaut. *Duram ſervis ſervitutem.*

Hunc Accuſativum mutant auctores non rarò in Ablativum, ut,
Plaut. *Diu videor vitâ vivere. Ire rectâ viâ.*
Suetonius, *Morte obiit repentinâ.*

Accuſativus quidem in his vere regitur à Verbo; at Ablativus à Præpoſitione ſuppreſſâ. Nam integre ſint, *in vita vivere, ire in viâ, à morte obiit*; quæ ſatis ex iis patebunt, quæ deinceps dicenda ſunt de Ablativis cauſæ, inſtrumenti vel modi.

Sunt quæ figurate Accuſativum habent; ut,
Virgil. ——*nec vox hominem ſonat, ô Dea certe!*
Juvenal. *Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt.*
Horat. *Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius hircum.*

Atque in his etiam Accuſativus eſt cognatæ ſignificationis: nam ut dicimus, *Olere odorem, lucere lucem, pugnare pugnam, vivere vitam*; ita *olere unguenta, paſtillos, hircum, lucere facem, pugnare prælia, vivere Bacchanalia.*

Vidimus ut Verba Activæ ſignificationis Nomen regant Accuſativi caſus: Sed pro Accuſativo interdum eſt verbum Infinitum, vel etiam oratio. Prioris generis eſt *ſcit canere*, ut dicimus *ſcit cantum, cœpit ſtudere*, ut *cœpit ſtudia. Emo pœnitere*, ut *emo pœnitentiam.* Oratio pro Accuſativo eſt in illo Terentii, *An verebamini, ne non id facerem, quod recepiſſem ſemel?* Sic *vereor ne reprehendar à doctis*: pro quo Cicero, *Veréor reprehenſionem doctorum.*

Atque in his Accuſativus à Verbo rectus exprimitur. Sæpe vero per ellipſin ſubtrahitur. Ut, *nubere alicui*, pro *nubere ſe*, vel *vultum. Flammeo enim ſponſa nubebat*, hoc eſt, *velabat vultum*, Virg. *Cum venti poſuere*, puta *ſe. Cum faciam vitula.* nempe *ſacra. Appulit*, vel *ſolvit*, vel *conſcendit*, puta *navem. Obire, occumbere*, vel *oppetere*, puta *mortem. I amabo*, pro *amabo*

bo te. Ut Cicero, *Cura, amabo te. Imponere* pro *decipere.* Quod integre ſit, callide alicui onus, vel ridiculi quippiam imponere. Simile etiam *conturbare*, puta *rationes*, elliptice uſus Cicero, *Utrum igitur me conturbare oportet, an*, &c. At integre Terentius, *Ita conturbaſti mihi rationes omnes*, Geminum huic *decoquere*, pro *decoquere rem.* Sic *agere, degere*, puta *vitam. Ire, inire, ingredi*, nempe *viam. Quo tendu* aut *pergis*, ſcilicet *viam* vel *iter.* Ita caſtrenſe verbum *tendere*, puta *pelles. Incipere*, nempe *rem. Curare*, pro *curare rem*, vel *negotium.* Similiter *ſervo. Redi nunc jam intro, atque intus ſerva*, Plautus. Simile quoque eſt *mitto. Miſit porro orare ut ad ſe veniam*, Ter. Denique hujus loci ſunt omnia illa quæ cum natura ſignificant actionem tranſeuntem, ſine Accuſativo tamen ponuntur. Ut, *Morbus auxit, nox præcipitat, cura ingeminant, tempeſtas ſedavit*, cujus generis complura alibi adduximus, & exemplis firmavimus, cum de verbo ageretur.

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, docendi, veſtiendi, duplicem regunt Accuſativum; ut,

Tu modo poſce Deum veniam. Dedoceho te iſtos mores. Ridiculum eſt te me admonere iſtud.

Terent. *Induit ſe calceos, quos prius exuerat.*

Item hujus ordinis eſſe volunt verba monendi, & hortandi: quæ tamen non omnibus, ſed certis rei Accuſativis junguntur: ut, *hoc, illud, multa, duo*, & ſimilibus. Cicero, *Sed eos hoc moneo, ſin exierit, quod te jamdiu hortor.* Idem. *Eam rem locus nos admonuit.* Inſuper huc referunt celandi verbum. *Ea ne me celet adſuefeci filium*, Ter. *Non enim te celavi ſermonem*, Cic.

At in nullo iſtorum Accuſativus rei à verbo regitur: ſed tum demum verbum duos regit Accuſativos, quando uterque Accuſativus eſt ejuſdem rei. Ut illo Terentii, *Facio te Deum apud illum.* Et hoc ejuſdem, *Dare filiam uxorem.* Et illud Plauti. *Cum agrum dabo dotem ſorori.* Ac ſimiliter Cicero, *Adjungere ſe comitem fugæ.* Item ſimilia, *Præſtare ſe virum, me petierunt advocatum, fruges appellamus Cererem*: aliaque omnia, ubi Accuſativi ſunt unius rei: eoque alter alteri per regulam convenientiæ conjungitur.

At longe aliter comparatum videtur, quando Accuſativi ſunt rei diverſæ. Exempli gratia, dicere poſſum, *Ego ſum arbiter* vel *advocatus. Filia hujus eſt illius uxor. Ager eſt dos filiæ.* Ergo unâ actione complector, *Me dedere arbitrum. Filiam petiit uxorem. Agrum dedit dotem.* Ubi unus Accuſativus convenit cum verbo à fronte, alter à tergo.

At non ſunt una res homo, & ejus vel ſcientia, vel monitum, vel poſtulatum: eoque nec poteſt una actio tranſire in hominem & ejus ſcientiam. Atque hæc etiam lucem capiunt ex veterum conſuetudine: qui non perſonam agatur, eam Accuſativo exprimebant, rem vero caſu alio. Si agatur, in rem, perſonam non Accuſativo proprie, ſed aliter enunciabant. Quomodo ſi Accuſativo dicerent *dono te*, ſubdebant Ablativum *libro*: nec mallent *dono librum*, dicebant in Dativo *tibi*, non gemino Accuſativo *dono te librum.* Similia, *adſperſit tibi labem*, & *te labe: interdixit Romanos omni Gallia, & omnem Galliam Romanis.*

Sic igitur concludere licet, in iſtis, *Doceo te literas, pacem te poſco*, ſermonem eſſe figuratum: & Accuſativum rei non regi à Verbo expreſſo, ſed Præpoſitione intellecta, ut intelligatur, *ad, ſecundum*, vel alia quæ Græco κατὰ reſpondeat. Omnino enim hæc Græcorum more dicuntur, qui eadem ellipſi geminum Accuſativum ſociant iiſdem verbis docendi, monendi, rogandi, celandi.

Rogandi

Rogandi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum; ut,
Virgil. *Ipsum obtestemur, veniamque oremus ab ipso.*
Ter. *Suspicionem istam ex illis quære.*
Vestiendi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum, vel Dativum; ut,
Induo te tunicâ, vel *tibi tunicam.*

Ablativus post Verbum.

QUodvis Verbum admittit Ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmona non armis, sed morte subegit Jesus.*
Hor. *Naturam expellas furcâ licèt, usque recurret.*
Virgil. *Hi jaculis, illi certant defendere saxis.*

CAUSA.

Ut Terent. *Gaudeo (ita me dii ament!) gnati causâ.*
Vehementer irâ excanduit.
Horat. *Invidus alterius rebus macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirâ celeritate rem peregit.*
Juvenal. *Invigilate viri, tacito nam tempora gressu*
Diffugiunt, nulloque sono convertitur annus.
Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem;*
Jam veniet tacito curva senecta pede.

In hujusmodi Verbis concipienda est Præpositio, unde regitur Ablativus.

A vel *ab* intelligitur hoc Maronis, *Dolis instructus & arte Pelasgâ.* Ac similiter cum Fabius dicit, *Scientia studiosos instruat.* Integre enim sit, *à dolis, ab arte, à scientia.* Ita Cicero. *nisi qui à Philosophia, à jure civili, ab historia fuisset institutior.* Eadem Præpositio intelligenda, cum dicitur *pallet amore, horret frigore,* & similibus.

De concipiendum cum Cicero ait, *Omnibus sententiis absolutus est.* Integre enim Idem, *ut res nummaria de communi sententiâ constitueretur.* Sic *non meo consilio factum*, pro *de meo.* Ut Cicero, *De meo consilio & vos fecistis.* Pro quo etiam dicitur *ex consilio facere. Item more hominum*, pro *de more.* Quod etiam *ex more. Vivere rapto*, pro *de rapto. Mea pecunia curabo*, pro *de meâ. Quare fecisti* pro *quâ de re*

Item *e* vel *ex*, sæpe intelligitur. Ut. *constare re aliquâ amicitiam*, pro *ex aliquâ*, Ut Terentius, *Sæpe ex malo principio constata est magna familiaritas.* Sic *laborat verbero*, Plaut. At Cicero, *Laborat ex renibus, ex pedibus.* Quint. *Constat experimentis medicina.* At Cicero. *Ex fraude constare totus videatur.* Sic

amore, odio, invidia factum. Morte alicujus dolere, Lege agere cum aliquo, Ordinem collocare. Merito pati, pro *ex jure merito.* Ac similiter in aliis.

In quoque ſæpe reticetur. Ut, *Cantando rumpitur anguis,* Virg. pro *in cantando.* Et Cicero, *Picturam artificio delectabantur.* At idem, *In id admodum delector.* Sic *ordine facere,* pro *in ordine.*

Pro quoque ſupprimitur. Ut, *Gaudio lacrymari, pudore aliquid agere.* Integre Terentius, *Pra amore hunc exclusit foras.* Cicero, *Nec loqui pra mœrore potuit.*

Crebro quoque *cum* ſubauditur. Ut, *magnâ curâ legere.* Ubi Plautus, *Cum curâ legere. Bonâ fide perſolvere*: Ubi Suetonius, *Legata ex Teſtamento Tiberii cum fide perſolvit. Bono ejus fiat,* pro *cum bono.* Ut Terentius, *Quod cum ſalute ejus fiat.*

Ablativus etiam inſtrumenti ab hac Præpoſitione regitur. Ut cum dico *Gladio feriri, tale ſanciari.* Quod ita eſſe exinde liquet, quia omnes fere linguæ vulgares hanc Præpoſitionem exprimant.

Ablativo cauſæ & modi actionis aliquando additur Præpoſitio; ut, *Baccharis præ ebrietate.*

Summa cum humanitate tractavit hominem.

Quibuſlibet verbis ſubjicitur nomen pretii in Ablativo caſu: ut,

Teruncio ſeu vitioſâ nuce non emerim.

Liv. *Multo ſanguine ac vulneribus ea victoria ſtetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur ſæpe ſine Subſtantivis; ut,

Terent. *Redime te captum quàm queas minimo.*

Vili venit triticum.

Senec. *Conſtat parvo fames, magno faſtidium.*

Excipiuntur hi Genitivi ſine Subſtantivis poſiti, *Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque*; ut Cic. *Tanti eris aliis, quanti tibi fueris.*

Non vendo pluris, quam alii, fortaſſe etiam minoris.

Ovid. *Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.*

Sin addantur Subſtantivi, in Ablativo efferuntur; ut,

Aul. Gel. *Tenuâ mercede docuit, quanta hactenus nemo.*

Minori pretio vendidi, quàm emi.

Verba ſignificantia pretium non naturâ ſuâ regunt Ablativum, ſed quia Præpoſitio intelligatur, unde Ablativus dependeat. Ea Præpoſitio eſt *pro.* Ut, *Magno, æſtimare, emere, vendere,* valet *pro magno.* Ut apud Ciceronem legimus *pro nihilo habere, pro nihilo putare*, Ablativo *pretio* intellecto.

Valeo etiam interdum cum Accuſativo junctum reperitur; ut,

Varr. *Denarii dicti, quòd denos æris valebant: quinarii, quòd quinos.*

Valet naturâ ſuâ Accuſativum requirit; eoque cum Genitivo elliptice jungitur. Nam *tanti valet res* integre erit *tanti aris pretium valet res.*

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diverſa, Ablativo gaudent; ut,

Terent.

Terent. *Amore abundas Antipho.*
Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.
Salust. *Sylla omnes ſuos divitiis explevit.*
Terent. *Hoc te crimine expedi.*
Cic. *Homines nequiſſimi quibus te onerant mendaciis?*
Virgil. *Ego hoc te faſce levabo.*
Salust. *Aliquem familiarem ſuo ſermone participavit.*

In his non eſt plenus & nativus ſermo, niſi addatur Præpoſitio. Ut apud Ciceronem, *Res jam univerſas profundam, de quibus volumina impleta ſunt.* Interdum vero & *egeo* Accuſativo junctum invenitur. Ut, *Nec quicquam eges*, Plaut. *Pauca munimenta egebat*, Sall. *Vitio vertunt quia multa egeo*, Gell. Videtur autem in hujuſmodi intelligi Præpoſitio. Quomodo *egeo nummos* valeat *quod ad nummos*. Sed *egeo nummis, egeo à nummis.*

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in Genitivum ferun-tur; ut Virgilius,
Quam dives nivei pecoris, quàm lactis abundans? II. E. 20
Terent. *Quaſi tu hujus indigeas patris.*
Quid eſt quod in hac cauſa defenſionis egeat?
Virgil. *Implentur veteris Bacchi pinguiſque ferinæ.*
Idem, *Poſtquam dextra fuit cædis ſaturata.*
Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam tui carendum quod erat.*
Paternum ſervum ſui participavit conſilii.

Genitivus hujuſmodi verbis additus, omnino regitur à Nomine Ablativi caſus. Qui in verbis inopiæ erit *rei, præſentia*, vel ſimile. Ut, *careo tui*, nempe *præſentia. Eſurio pecuniæ*, puta *rei.* At in copiæ Verbis intelligitur *copia*, vel ſimile. Ergo *implere vini*, valet *implere vini liquore*; vel *vini re*, hoc eſt, *vino.*

Fungor, fruor, utor, & ſimilia, Ablativo junguntur; ut,
Cicero, *Qui adipiſci veram gloriam volunt, juſtitiæ ſunganntur officiis.*
Optimum eſt aliena frui inſaniâ.
In re mala animo ſi bono utare, juvat.
Virgil. *Aſpice venturo lætentur ut omnia ſeclo.*
Cæſar, *Qui ſuâ victoriâ tam inſolenter gloriarentur.*
Hor. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.*
Veſcor carnibus.
Virgil. ——*haud equidem tali me dignor honore.*
Terent. *Ut malis gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum multitudine ſuperſedendum eſt.*
Macrob. *Regni eum ſocietate numeravit.*
Plaut. *Communicabo te ſemper mensâ meâ.*

Proſequor te amore, laude, honore, *&c.* id eſt, *Amo, laudo, honoro.* Afficio te gaudio, ſupplicio, dolore, *&c.* id eſt, *exhilaro, punio, contriſto.*

Pleraque ex his quandoque cum Accusativo reperiuntur. Atque cum Ablativo junguntur: is à Præpositione dependet.

Mereor, cum Adverbiis *Benè*, *malè*, *meliùs*, *pejùs*, *optimè*, *pessimè*, Ablativo adhæret cum Præpositione *De*; ut, *De me nunquam bene meritus es.*
Erasmus de lingua Latina optimè meritus est.
Catilina pessime de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Ablativum cum Prædositione optant; ut, *Istuc ex multis jampridem audiveram.* Luc. *A trepido vix abstinet ira magistro. Nasci à principibus fortuitum est. Procul abest ab urbe Imperator.*

Vertitur hic Ablativus aliquando in Dativum; ut,
Horat. *Vivere si recte nescis, discede peritis.*
Ovidius, *Est virtus placitis abstinuisse bonis.*
Virgil. *Heu fuge, nate Deâ, teque his, ait, eripe flammis.*

Videtur in his exemplis omitti tantum Præpositio, & *peritis*, *bonis*, *flammis*, esse auferendi casus.

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjicitur Ablativus, significans mensuram excessûs; ut,
Deforme existimabat, quos dignitate præstaret, ab iis virtutibus superari.

Ablativus plane in his à Præpositione dependet.

Quibuslibet verbis additur Ablativus absolutè sumtus; ut,
Imperante Augusto natus est Christus: Imperante Tiberio crucifixus.
Juvenal. *Credo pudicitiam, Saturno rege, moratam in terris.*
Nil desperandum, Christo duce, & auspice Christo.
Jam, Maria, audito Christum venisse, cucurrit.

Etiam Ablativus hic, qui absolute ponitur, & quasi sui juris esse videtur, dependet à Præpositione intellectâ. Ut, cum Cicero ait, *Nobilium vitâ victuque mutato, mores mutari civitatis puto.* Ubi intelligitur *a*; nempe ea significatione, qua significat *post*, ut cum dicimus *à prandio.* Ut integre sit *à nobilium vitâ victuque mutato*, hoc est, *post mutatam vitam victumque.* Par ratio in isto Ciceronis, *Oppressa libertate patria, nihil est quod speremus amplius.* Pro *ab oppressa libertate.* Sic *hoste superato, appositâ mensâ secundâ*, & similibus: ubi Participio præteriti temporis subjicitur quòd postea consequutum.

At cum Ablativus est Participium præsentis temporis, vel nomen eandem vim habens, intelligenda est præpositio *sub.* Ut *rege Alexandro*, vel *regnante Alexandro*, integre sit *sub rege*, vel *sub regnante Alexandro.* Expressit Præpositionem Fabius, *Nunc alius sub Alexando, cum ad Ilium pugnatum est.* Etiam in illo Horatii, *Te duce*, sic supplendus defectus *sub te duce.* Eademque Præpositio omnino concipienda in illo, *Sole ardente proficisci.* Integre Maro, *Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.*

Quandoque intelligitur *cum*, ut in istis, *Te comite, Deo juvante*, ut Græcis σὺν Θεῷ. Nec Græci solum, sed & Latini sæpius Præpositionem addunt; ut, *Agite cum Diis bene juvantibus*, Liv.

Est

Eſt etiam eum intelligitur potius *in*. Ut, *Temporibuſque malis auſus es eſſe bonus*. Mart.

Verbis quibuſdam additur auferendi caſus per Synecdochen & poëticè Accuſativus; ut, *Ægrotat animo magis quàm corpore. Candet dentes. Rubet capillos.*

Quædam tamen efferuntur in gignendi caſu; ut,
Abſurde facis, qui angas te animi.
Exanimatus pendet animi. Deſipiebam mentis.
Plaut. *Diſcrucior animi, quia ab domo abeundum eſt mihi.*

Apertum eſt Ablativum & Accuſativum, quos hujuſmodi regere aiunt, à Præpoſitione ſuppreſsâ dependere. Ut *ægrotat animo*, integre ſit *ægrotat in animo*. Et *candet dentes*, integre fit *candet quod ad dentes*. At quia Latinis nulla Præpoſitio Genitivum regit, concipiendum eſt nomen aliquod generale, unde regatur Genitivus. Nam, *qui angas te animi*, ſupplere poſſis hoc modo, *qui angas te animi dolore, curâ, vel cogitatione, mente*, &c. Quomodo Plautus, *Nullam mentem animi habeo*, ut antea dictum.

Eidem Verbo diverſi caſus diverſæ rationis apponi poſſunt: ut, *Dedit mihi veſtem pignori, te præſente, propria manu.*

Paſſivis additur Ablativus agentis, ſed antecedente Præpoſitione, & interdum Dativus; ut,
Horatius, *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*
Cicer. *Honeſta bonis viris, non occulta quæruntur.*

Atque Ablativus hic non regitur à Paſſivo ſed à Præpoſitione expreſsâ, & pro eo Dativi Helleniſmo adſcribitur. Vulgo ſimile eſſe dicitur illud Ciceronis, *Omnibus videbatur probari oratio mea*. Sed ſecus eſt. Nam plane nativus hic ſermo; quia ſimiliter dixeris in Activo *omnibus probo orationem meam*.

Non igitur Dativus hic eſt ex propriâ paſſivi naturâ, ſed communi indole Verborum, quæ acquiſitive poſita Dativum exigunt. Sic nativus ſermo eſt ſi dicas, *eſt Senatui laudatus*, quia itidem in Activo dicas *Senatui laudare*. At non æque nativus, ſi dicas, *Eſt Plinio laudatus*, pro *à Plinio*, quia in Activo eâ ſignificatione non dicam, *Plinio laudavit*, ſed *Plinius*. Quare diſtinguendum inter Dativos Paſſivis appoſitos; quia tum demum ſtructura eſt Græcanica, cum in Activo pro Dativo ſit Nominativus.

Quorum Participia frequentiùs Dativis gaudent; ut,
Virgil. *Nulla tuarum audita mihi, nec viſa ſororum.*
Horat. *Oblituſque meorum, obliviſcendus & illis.*

Cæteri caſus manent in Paſſivis qui fuerunt Activorum; ut,
Accuſaris à me furti. Habeberis ludibrio.
Dedoceberis à me iſtos mores. Privaberis magiſtratu.

Paſſiva ſuo ſunt ſuppoſito contenta, nec regunt caſum. In exemplis vero allatis Genitivus, Ablativus, & Accuſativus reguntur vel à Præpoſitione vel à Nomine generali ſuppreſſis.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, Neutro-paſſiva, Paſſivam conſtructionem habent; ut, *A præceptore vapulabis. Malo à cive ſpoliari*

ſpoliari, quàm ab hoſte vænire. Quid fiet ab illo? Virtus parvo pretio licet omnibus. Cur à convivüis exulat philoſophia?

Quibuſdam tum verbis tum adjectivis, familiariter ſubjiciuntur verba infinita; ut,

Virgil. *Juvat uſque morari, Et conſerre gradum.*

Ovid. *Dicere quæ puduit, ſcribere juſſit amor.*

Martial. *Vis fieri dives Pontice? Nil cupias.*

Virgil. *Et erat tum dignus amari.*

Horat. *Audax omnia perpeti gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè & abſolutè, verba infinita; ut, *Hæccine fieri flagitia?* ſubauditur, *decet, oportet, par eſt, æquum eſt,* aut aliud ſimile.

Virgilius, *Criminibus terrere novis, hinc ſpargere voces*
In vulgum ambiguas & quærere conſcius arma, id eſt, *terrebat, ſpargebat, quærebat.*

Magna ex parte Infinitivi habent nominis naturam: ſed nec variant Genus, quod ſemper Neutrum cenſetur; nec terminationem mutant, ſed Nomini aptoto ſimiles ſunt. Itaque Infinitivus cujuſvis caſus vicem ſuſtinet.

Nominativi; ut, *Vivere ipſum turpe eſt nobis*, Cic. *Nam ambos curare propemodum repoſcere illum eſt quem dediſti*, Ter. hoc eſt, *curare eſt repoſcere.*

Vocativi; ut, *O vivere noſtrum.*

Genitivi; ut, *Tempus eſt nobis de illa vita agere*, pro *agendi. Tempus jam hinc abire*, Cic. *Conſilium cæpit omnem de ſe equitatum dimittere*, idem plane eſt ac *dimittendi* vel *dimiſſionis.*

Dativi; ut, *Ætas mollis & apta regi*, pro *apta regimini, ſive rectioni.*

Accuſativi; ut, *ſcripſit ſe cupere*, pro *ſuam cupiditatem. Da mihi bibere* pro *da potum. Habeo dicere*, pro *dicendum*; *amo ludere*, pro *ludum.*

Ablativi; ut, *dignus amari, puniri*, pro *amore, pœna.*

Regitur Infinitivus, vel à Nomine, vel à Verbo, vel à Præpoſitione. A Nomine ſi dependeat, vicem obtinet Genitivi; ut, *Tempus accedere*, pro *accedendi*, vel *acceſſus. Avidi promittere bellum*, Stat. pro *avidi promittendi*, vel *promiſſionis.* Si vero dependet à Verbo, vicem obtinet Accuſativorum; ut, *Ut maturarem venire*, Ter. pro *adventum* A Præpoſitione autem regitur, cum reſolvitur oratio per *quod* cauſale, vel *quia.* Ut, *Gratulor ingenium tuum latuiſſe tuum*, Ovid. pro *ob non latuiſſe*, hoc eſt, *quod non latuerit.* Eadem eſt ellipſis, cum Infinitivus ſubjicitur Adjectivis more Græco. Qui loquendi mos nulli Latinorum magis familiaris eſt, quam Horatio. Ut, *Durus componi. Celer iraſci*, & alia id genus.

DE GERUNDIIS.

GErundia ſive Gerundivæ voces, & Supina, regunt caſus ſuorum verborum; ut,

Cicer. *Efferor ſtudio videndi parentes.*

Ovid. *Utendum eſt ætate, cito pede præteris ætas.*

Virgilius, —— *Scitatum oracula Phœbi mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibuſdam tum Subſtantivis, tum Adjectivis; ut,

Virgil. *Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi?* Æn. 1.

Idem,

Idem, *Cecropias innatus apes amor urget habendi.*
Idem, *Æneas celsa in puppi jam certus eundi.*

Poëticè Infinitivus modus loco Gerundii ponitur; ut,
Virgil. *Studium quibus arvæ tueri. Peritus medicari.*

Interdum non invenustè adjicitur Gerundii vocibus etiam Genitivus pluralis; ut, *Quum illorum videndi gratia me in forum contulissem.* Ter. *Date crescendi copiam novarum. Concessa est diripiendi pomorum atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his Præpositionibus, *A, ab, abs, de, è, ex cum, in, pro*; ut,
Cicero, *Ignavi à discendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia utrumque ab amando dictum est.
Cicero, *Ex defendendo, quam ex accusando uberior gloria comparatur.*
Consolatur de transeundo in Galliam.
Quint. *Recte scribendi ratio cum loquendo conjuncta est.*
Plaut. *Pro vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque Præpositione; ut,
Virgil. —— *alitur vitium, crescitque tegendo.*
Scribendo disces scribere.

Gerundia in *dum* pendent ab his Præpositionibus, *Inter, ante, ad, ob, propter*; ut, *Inter cænandum hilares este.*
Virgilius, *Ante domandum ingentes tollent animos.*
Cicero, *Locus ad agendum amplissimus.*
Idem, *Ob absolvendum munus ne acceperis.*
Veni propter te redimendum.

Cùm significatur necessitas, ponuntur citra Præpositionem, addito verbo *est*; ut,
Juven. *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*
Vigilandum est ei, qui cupit vincere.

Vertuntur Gerundii voces in Nomina Adjectiva; ut,
Virgil. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.*
Ad accusandos homines duci præmio proximum latrocinio est.
Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

DE SUPINIS.

PRius Supinum activè significat, & sequitur Verbum, aut Participium, significans motum ad locum; ut,
Ovid. *Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.*
Milites sunt missi speculatum arcem.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum:

At hoc Supinum in neutro-passivis, & cum Infinito *iri*, passivè significat; ut,
Plaut. *Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sum.*
Ter. *Postquam audierat non datum iri uxorem filio.*

Poëtice

Poëticè dicunt: *Eo viſere. Vado videre.*

Ponitur & abſolutè cum verbo *Eſt*: ut,
Terent. *Actum eſt, ilicet, periſti.*
Ovid. *Iſum eſt in viſcera terræ. Ceſſatum eſt ſatis.*

Poſterius Supinum paſſivè ſignificat, & ſequitur nomina Adjectiva; ut, *Sum extra noxam, ſed non eſt facile purgatu. Quod factu fœdum eſt, idem eſt & dictu turpe. Qui pecunia non movetur, hunc dignum ſpectatu arbitramur.*

In iſtis vero, *Surgit cubitu; Redit venatu: Cubitu* & *venatu* Nomina potius cenſenda videntur, quàm Supina.

De Gerundiis & Supinis ſuperius adnotatum eſt, cum de iis in altera Grammatices parte ageretur.

De Tempore & Loco.

TEMPUS.

QUÆ ſignificant partem temporis in Ablativo frequentiùs uſurpantur, in Accuſativo rarò; ut,
Nemo mortalium omnibus horis ſapit. Nocte latent mendæ. Id tempus creatus eſt Conſul.

Hic Latini interdum utuntur Accuſativo, qui regatur à Præpoſitione *per* expreſsâ. Ut, *Duo fuerunt per idem tempus diſſimiles inter ſe*, Cic. pro *eodem tempore. At pius Æneas per noctem plurima volvens*, Virg. pro *nocte*.

Quod ſi adſit particula *abhinc*, nunc Accuſativo utuntur, nunc Ablativo: ut, *Interea mulier quædam abhinc triennium commigravit huc*, Ter. *Rutum patet abhinc duos & viginti annos eſt mortuus*, Cic. Sic falluntur cum Accuſativum putant regi à verbo. Nam regitur à Præpoſitione *ante*, quæ per ellipſin deſideratur. Quod ſi eodem *abhinc* appoſito Ablativo addatur, regitur is caſus à Præpoſitione *in* omiſsâ. Quod planius erit ex iis ubi *abhinc* non apponitur. Ea enim particula ſi abſit, ſemper utimur Ablativo. Ut, *Superioribus diebus veni in Cumanum*. Liv. *Ego menſe Decembri mei Conſulatus id feci*, Cic. ubi Ablativus regitur à Præpoſitione *in*; quæ ſæpe etiam apponitur; ut, *Quos tibi reponam in hoc triduo*, Ter. *Ea contra non amba res faciunt in hoc tempore*, Cic. *Poſtremo & quâ in die parva periiſſet ſoror*, Ter.

In nonnullis vero Ablativis, ſuppletur etiam defectus præpoſitione *cum* vel *de*; quæ & ipſæ quandoque apponuntur. Ut, *Cum primâ luce ibo hinc*, M. *de nocte cenſeo*, Ter. Ubi Donatus ait *de* abundare. Rectè ſi uſum communem attendas. Sed ſi ſpectemus quid nativus ſermo requirat, non cum adeſt Præpoſitio, ea redundat, ſed cum abeſt, deficit.

Atque hoc etiam locum habet in iis, quæ multis Adverbia videntur, cum revera ſint Ablativi; ut *mane venit*, pro *de mane*. Item *venire luci, veſperi, temperi*, integreque ſit *in luce*, vel *de luce*, aut *cum luce*, &c.

Quanquam hic Eclipſis videtur eſſe Præpoſitionis *per* vel *ſub*.

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in Accuſativo interdum & in Ablativo efferuntur; ut,

Virgil.

Virgil. *Hîc jam ter centum totos regnabitur annos.*
Idem, *Noctes atque dies patet atri janua ditis.*
Idem, *Hîc tamen hâc mecum poteris requiescere nocte.*
Suet. *Imperavit triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*
Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodo in mensem. Annos ad quinquaginta natus. Per tres annos studui.*
Puer id ætatis. Non plus triduum, aut *triduo.*
Tertio, vel *ad tertium calendas*, vel *calendarum.*

Atque hinc constat eo quod Præpositio interdum exprimatur, Accusativum non regi à Verbo, sed à Præpositione intellectâ *per* vel *intra*, & quandoque *ad* vel *ante*; Ablativum autem à Præpositione *in*.

Spatium Loci.

Spatium loci in Accusativo effertur, interdum & in Ablativo; ut Virgilius,
Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres pateat cœli spatium, non amplius, ulnas.
Jam mille passus processeram. Abest bidui; subintelligitur *spatium*, vel *spatio*, *itinere*, vel *iter.*
Abest ab urbe quingentis millibus passuum.

Plane hic & Accusativus & Ablativus, regitur à Præpositione intellecta. Ac in Accusativo quidem supplendum *ad*, *per*, aut *circa*. Ut, *abest iter diei*, pro *ad iter*, vel *per*, aut *circa iter diei*. *Distat* LXX *passus*, pro *ad*, vel *per*, aut *circa* LXX *passus*. Ablativus autem regitur à Præpositione *a* vel *ab*. Velut si, *exercitus distare* dixeris *multis passibus* aut *stadiis*, pro *ab multis*. Itaque Græce interdum additur Præpositio ἀπὸ.

Appellativa Locorum, &c.

Nomina appellativa, & Nomina majorum locorum adduntur ferè cum Præpositione verbis significantibus motum, aut actionem *in locum*, *ad locum*, *à loco*, aut *per locum*; ut,
In foro versatur. Mersit sub rege in Gallia.
Virgilius, —— *Ad templum non æquæ Palladis ibant Iliades.*
Salust. *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.*
E Sicilia discedens, Rhodum veni. Per mare ibis ad Indos.
Omne verbum admittit Genitivum proprii Nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit: ut,
Juven. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio.*
Terent. *Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.*

At Genitivus ille non regitur à Verbo, sed Substantivo intellecto; ut, *in*

in urbe, in oppido, Quæ ipſa interdum exprimuntur: ut, *Caſſius in oppido Antiochia cum omni exercitu,* Cic.

Atque hic quæſtio ejuſmodi exſurgit, an rectum ſit dicere, *Vivit Amſtelodami celebris Emporii*; vel *Degit Londini urbis inclytæ.* Sane is omnino ſolœciſmus foret, quia dicendum *Amſtelodami, celebri emporio*; *Londini, inclytâ urbe,* vel *In Amſtelodami celebri emporio,* vel etiam in *Amſtelodamo celebri emporio.* Ut Cicero, *Nam ibi natus eſt, loco nobili & celebri quondam urbe.* Fere autem additur Præpoſitio quoties appellativum diverſi caſus proprio ſubditur. Ut, *Sed Neapoli in celeberrimo oppido,* Cic. *Alba conſtiterunt in urbe opportuna,* Idem.

Porro ex his cauſam eſt cognoſcere, cur ſimilis interdum obtineat locutio in regionum & inſularum Nominibus. Ut illo Maronis, *Creta juſſit conſidere Apollo,* proprie dixiſſet *in Cretâ*; ſed figurate ait *Creta* pro *inſulâ Creta.* Sic, *Cæſar cum audiſſet, Pompeium Cypri viſum,* Cæſ.

Hi Genitivi, *Humi, domi, militiæ, belli,* propriorum ſequuntur formam; ut Terent. *Domi bellique ſimul viximus.*
Cic. *Parvi ſunt foris arma, niſi eſt conſilium domi.*

Sed omnia hæc elliptice dicuntur, planeque extuleris *domi bellique tempore*; item *tempore belli militiæque.* At illud *domi eſt*, potius ſic ſuppleas, *eſt in domi loco.* Nam rogante aliquo, *ubi*, vel *quo in loco* aliquis eſſet, reſpondebant ſimpliciter *domi*, ubi ἀπὸ κοινοῦ *in loco* intelligendum. Nimirum ut dicitur *Antiochiæ*, & *in oppido Antiochiæ*, ac quandoque *in Antiochiâ oppido*: itidem dixere, *domi*, pro *in domi loco* vel *ſolo*; proque eo *in domo*, ut apud Ciceronem, *In domo Cæſaris unius vir fuerit.* Vel cum Scioppio dicamus, integre eſſe *in ædibus domi*; ut *domus* ſit totum, *ædes* vero dicantur ſingula conclavia. quomodo ea diſtinguere videtur Plautus. Imo illo quoque ante memorato *domi bellique*, ſi durius illud per *domi tempore* expleri videatur, pro *pacis tempore*; poſſis *domi bellique* ſic ſupplere, *in domi ædibus, inque militiæ tempore,* vel *in domi bellique loco.*

Sic quoque *terræ* poſuere pro *in ſolo*, vel etiam *in ſolum terræ.* Ut, *Maxima cum vellet terræ procumbere, queſſa eſt*, Ovid. ubi *terræ* regitur à Nomine *ſolo*; quod quandoque exprimitur. Quomodo Lucretius, *nam multa ſuccenſa locis ardent ſola terræ.* Atque hinc liquet, cum dicitur, *humi quid jacere,* valere in *ſolo humi.*

Domi non alios ſecum patitur Genitivos, quàm *Meæ, tuæ, ſuæ, noſtræ, veſtræ, alienæ*; ut, *Veſcor, domi meæ, non alienæ.*

Verùm ſi proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ Declinationis fuerit; in Dativo aut Ablativo ponitur; ut,
Colchus an Aſſyrius, Thebis nutritus an Argis?
Suet. *Lentulum Getulicus Tyburi genitum ſcribit.*
Livius, *Neglectum Anxuri præſidium.*
Cicero, *Cum una ſola legione fuit Carthagini.*
Horatius, *Romæ Tyburi amo ventoſus, Tyburе Romam.*
Cic. *Quum tu Narbone menſas hoſpitum convomeres.*
Idem, *Commendo tibi domum ejus, quæ eſt Sycione.*

Sic utimur *ruri* vel *rure* in Ablativo; ut, *Ruri fere ſe continet.*
Perſ. —— *Rure paterno eſt tibi ſat modicum.*

Atque hic eſt Ellipſis Præpoſitionis *in*; ut, *Ovidius natus Sulmone*, integre ſic

ſit, in *Sulmone*. Ac, ut ſæpius ea Præpoſitio brevitatis & elegantiæ cauſa præteritur; ita quandoque, juxta nativum ſermonem, apponitur. Ut, *Complures præterea naves in Hiſpali faciendas curavit*, Cæſ. *Canantis apud Scopam in Cranone, quod eſt in Siciliâ oppidum, nuntiatum eſt*, &c. Val. Max. Nempe ut propemodum par hic ratio ſit, ac in nominibus oppidorum quæ primæ ſunt vel ſecundæ declinationis: quæ ſæpe in Ablativo ponuntur cum eadem Præpoſitione. Ut, *Qui nunc Epheſo eſt Epheſi cariſſimus*, Plaut. *Navis in Cajetâ eſt parata nobis*, Cic.

Porro Præpoſitio non ſolum in iis præteritur, quæ diximus, ſed aliis quoque. Ut, *Saxum antiquum ingens campo quod forte jacebat*, pro *in campo*. Virg. *Ibam forte viâ ſacrâ*, Horatius.

Imo Præpoſitio quandoque in iis etiam omittitur quæ uſitatius in Genitivo ponuntur. Ut, *humo* & *domo*, pro *humi* & *domi*. Ut, *Domo me contineo*. Cic. *Hunc quoque, ubi aut morbo gravi, aut jam ſenior annus deficit, abde domo*, pro *in domo*.

Ad Locum.

Verbis ſignificantibus motum ad locum apponitur proprium loci in Accuſativo; ut, *Conceſſi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

Eo Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur *rus* & *domus*; ut, *Ego rus ibo.* Virgil. *Ite domum ſaturæ, venit Heſperus, ite capellæ.*

Veriſimile eſt Tullii ætate in hujuſmodi locutionibus, ab iis, qui elegantiæ ſtuderent omitti ſolere Præpoſitionem; eoque Grammaticos hoc loquendi genus præcepiſſe: Oratores tamen, ac hiſtorici eâ in parte haud ſemper Grammaticis obſecuti ſunt. Quare extra controverſiam eſt, etiam cum Præpoſitio omittitur, accuſativum regi non à Verbo, ſed à Præpoſitione intellectâ. Ut cum dico *Romam eo*; integre ſit, *eo ad Romam*. Quod vero Præpoſitio ſolet præteriri, id compendii & elegantiæ causâ factum.

Interdum etiam in Regionum & Inſularum nominibus Præpoſitio omittitur. Ut, *Rogat, quid veniam Cariam*, Plautus. *Herus meus me Eretriam miſit*, Idem. *Proficiſci Cyprum*, Ter. *Inde Sardiniam venit*, Cic. *Ingreſſus rurſus iter Helleſpontum pervenit*, Liv. Imprimis vero Poëtæ ſic loquuntur.

Quandoque etiam in locorum Nominibus; uti ſunt *villa, ager, mons*, & ſimilia. Præpoſitio reticetur. idque potiſſimum à Poëtis. Ut *Lavinaque venit littora*, Virg. *Tollite me Teucri, quaſcunque abducite terras*, Id.

A Loco, per Locum.

Verbis ſignificantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in Ablativo; ut, *Niſi ante Roma profectus eſſes, nunc eam relinqueres. Eboraco* (ſive *per Eboracum*) *ſum profecturus iter.*

Ad eundem modum uſurpantur *Domus* & *rus*; ut, *Nuper exiit domo.* Ter. *Timeo nè pater rure redierit.*

Dubium non eſt quin Ablativus iſte regatur à Præpoſitione ſuppreſſâ. Ut, *veni Roma, Carthagine, ruri, domo*, integre ſit, *Veni à Roma, à Carthagine, a ruri, à domo.*

Quæſtio

Quæstio autem est, an & exprimi possit Præpositio. Quintilianus videtur negare. Atqui ab optimis illa Scriptoribus quandoque exprimitur. Ut, *Interim ab Româ Legatos venisse nunciatum est*, Liv. *Valerium à Veiis abducere exercitum jubet*, Idem. *A Brundusio nulla adhuc fama venerat*, Cic. *Ut ab Alexandria discederet*, Id. *Ab Ephesso profectum*, Id. *A Bibone discessimus*, Id.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆC tria Impersonalia, *Interest*, *refert*, & *est*, quibuslibet Genitivis adnectuntur, præter hos Ablativos femininos, *Meâ*, *tuâ*, *suâ*, *nostrâ*, *vestrâ* & *cujâ*; ut,

Interest magistratûs rueri bonos, animadvertere in malos.
Refert multum Christianæ Reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse.
Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert teipsum nôsse.
Cic. *Ea cædes crimini potissimùm datur ei, cujâ interfuit; non ei cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi Genitivi, *Tanti*, *quanti*, *magni*, *parvi*, *quamicunque*, *tantique*, *tantidem*; ut,

Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honestè agere. Vestrâ parvi interest. Et, *Interest ad laudem meam.*

Magna est affinitas Impersonalium, ut vocant, *interest* & *refert*, cum verbis æstimandi. Nam ut iis in Genitivo additur nunc Substantivum, nunc Adjectivum, ita & verbis *interest* & *refert* Substantivum; ut, *Reipublicæ semper interesse putavi*, Cic. Adjectivum, ut cum Genitivis pretii *magni*, *permagni*, &c. In eo etiam conveniunt, quod ut hæc junguntur Ablativis *magno*, *parvo*, *nihilo*; sic *interest* & *refert* construuntur cum *meâ tuâ*, *suâ*, *nostrâ*, *vestrâ*, *cujâ*.

Hic autem quæritur an hujusmodi Pronomina sunt Ablativi casus. Donatus enim Accusativum facit. Nam ad illud Terentii, *Quid tua mihi id refert?* quare, inquit, *quomodo dicatur*, *Quid meâ? Quid tuâ? an deest ad*, *ut sit*, *ad meas*, *ad tuas*. Nec dicere possimus non loqui sic Latinos: Nam Plauti est, *Quid ad me*, *ad meam rem refert?* Et Cicero, *Equidem ad laudem nostram non video multum interesse*. Hæc evincere videntur *interest*, vel *refert mea*. integre esse, *interest* vel *refert ad mea negotia*. Quomodo ne ellipsis quidem erit, sed locutio propria. Illud enim *interest mea*, sic interpretantur plerique *est inter mea*. Sed Neutrum placet. *Refert* quidem si foret à Præpositione loquelari re primam corriperet; quæ semper longa.

Priscianus vero vult *mea*, *tua*, & similia esse ablativos, atque addit, subaudiri *in re*. Quomodo legimus apud Plautum, *in re meâ est*, pro *refert* vel *interest*. Atque hanc sententiam veram esse ex Iambico illo Terentii conficitur. *Etiam dotatu soleo* C. *Quid id nostra?* P. *Nihil*. Ubi metrum claudicabit, nisi *nostrâ* fuerit Ablativus. Ergo *mea refert* vel *interest*, valeat, *refert* vel *interest meâ gratiâ*, sive additâ Præpositione quæ desideratur, *meâ de gratiâ*, hoc est, *meâ de causâ*.

Ex his non obscurum erit, quomodo sit supplenda Ellipsis, cum in Genitivo dicitur *interest* vel *refert natura*, *hominum*, *reipublicæ*, *magni*, & similia. Nam si *gratiâ* vel *causâ*, aut simile intelligitur in ablativo *meâ*, quid impedit hoc Genitivum regi à *causâ* vel *gratiâ*? nempe ut Græci solent intelligere χάριν vel ἕνεκα Quanquam possis cum Prisciano supplere *in re*

DATI-

DATIVUS.

In Dativum feruntur hæc Impersonalia, *Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat,* pro *otium est*; ut, *Convenit mihi tecum.*

Sallust. *Emori per virtutem mihi præstat, quam per dedecus vivere.*

Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.*

Terent. *Dolet dictum imprudenti adolescenti & libero.*

A noverca malefit privignis. A Deo nobis benefit.

Virg. *Stat mihi casus renovare omnes*; id est, *statutum est.*

Impersonalia hæc Dativum adsciscunt, non ex natura sua, sed ex communi verborum indole, quibus addi diximus Dativum acquisitionis.

ACCUSATIVUS.

Hæc Impersonalia accusandi casum exigunt, *Juvat, decet*, cum compositis, *delectat, oportet*; ut,

Me juvat ire per altum. Uxorem ædes curare decet.

Dedecet viros muliebriter vixari.

Cato, *Patrem familiâs vendacem non emacem esse oportet.*

Impersonalibus non additur Accusativus nisi cum transitive sumuntur; ut, *Forma vires neglecta decet.* At in exemplis hic allatis Accusativus convenit cum Infinitivo.

His verò, *Attinet, pertinet, spectat*, proprie additur Præpositio *ad*; ut, *Mène vis dicere, quod ad te attinet? Spectat ad omnes benè vivere.*

Quintilianus, *Pertinet ad utramque partem.*

His Impersonalibus subjicitur Accusativus cum Genitivo, *Pœnitet, tædet, miseret, misereſcit, pudet, piget*; ut,

Cic. *Si ad centesimum vixisset annum, senectutis eum suæ non pœniteret. Tædet animam meam vitæ meæ. Aliorum te miseret; tui nec miseret, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudetque.*

Causa hujusmodi sermonis est, non quod Impersonalia hæc Genitivum regant: sed quia, cum compendio & elegantiæ studerent Romani, Nomen omittunt Substantivum unde Genitivus regeretur. Nam *miseret me tui*, dixerunt pro *tui causa.* Atque iis Accusativus additur ex natura transitivorum.

Nonnulla Impersonalia remigrant aliquando in Personalia; ut,

Virgil. *Non omnes arbusta juvant, humilesque myricæ.*

Ovid. *Namque decent animos mollia regna tuos.*

Senec. *Agricolam arbor ad frugem producta delectat.*

Nemo miſerorum commiſereſcit.
Te non pudet iſtud? Non te hæc pudent?

Cœpit, incipit, deſinit, debet, ſolet, & poteſt, Perſonalibus juncta, imperſonalium formam induunt; ut,
Quint. *Ubi primum cœperat non convenire, quæſtio oriebatur.*
Idem, *Tædere ſolet avaros impendii. Deſinit illum ſtudii tædere.*
Sacerdotem inſcitiæ pudere debet.
Quint. *Perveniri ad ſummum, niſi ex principiis, non poteſt.*

Verbum Impersonale paſſivæ vocis, ſimilem cum Perſonalibus paſſivis caſum obtinet; ut,
Cæſar, *Ab hoſtibus conſtanter pugnatur.*

Qui quidem caſus interdum non exprimitur; ut,
Virgilius, —— *ſtrato diſcumbitur oſtro.*

Verbum Impersonale Paſſivæ vocis, pro ſingulis perſonis utriuſque numeri indifferenter accipi poteſt; ut,
Statur, id eſt, *ſto, ſtas, ſtat: ſtamus, ſtatis, ſtant*: videlicet ex vi adjuncti obliqui; ut, *Statur à me*, id eſt, *ſto*: *Statur ab illis*, id eſt, *ſtant.*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

PArticipia regunt caſus verborum à quibus derivantur; ut,
Virg. —— *Duplices tendens ad ſydera palmas, Talia voce refert.*
Idem, *Ubera lacte domum referunt diſtenta capellæ.*
Diligendus ab omnibus.

Quamvis in his uſitatior eſt Dativus; ut,
Terent. *Reſtat Chremes, qui mihi exorandus eſt.* Andria. Act. 5. Sc. 139

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm fiunt Nomina, Genitivum poſtulant; ut,
Salluſtius, *Alieni appetens, ſui profuſus.*
Cupientiſſimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pilæ.

Nempe Participia cum fiunt Nomina, naturam Subſtantivorum induunt. Nam *amans patria, valet amator patriæ.*

ACCUSATIVUS.

Exoſus, peroſus, pertæſus, activè ſignificant, & in Accuſativum ſeruntur; ut, *Immundam ſegnitiem peroſæ.*
Aſtronomus peroſus ad unum mulieres.
Suetonius, *Pertæſus ignaviam ſuam.*

Exoſus & peroſus etiam cum dandi caſu leguntur, videlicet paſſive ſignificantia; ut, *Germani Romanis peroſi ſunt.*
Exoſus Deo & ſanctis.

Participia

Participia hæc, cum active ſumuntur, Accuſativum regunt ex communi ſtructura verbi, & Dativum more Græco, ut & alia participia paſſiva.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, ſatus, cretus, creatus, ortus, editus, in Ablativum ſeruntur; ut,
Terent. *Bona bonis prognata parentibus.*
Virgilius, —— *fate ſanguine Divûm.*
Idem, —— *quo ſanguine cretus?*
Ovidius, *Venus orta mari mare præſtat omni. Terra editus.*

Atqui hic plane Ablativus regitur à Præpoſitione ſuppreſsâ.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & *ecce*, demonſtrandi Adverbia, Nominativo frequentiùs junguntur, Accuſativo rarius; ut,
Virgil. *En Priamus, ſunt hîc etiam ſua præmia laudi.*
Cicero, *Ecce tibi ſtatus noſter.*
Virg. *En quatuor aras. Ecce duo tibi Daphni, duoque altaria Phœbe.*
En & *ecce* exprobrantis, ſoli Accuſativo nectuntur; ut,
En animum & mentem. Juvenal. *En habitum.*
Terentius, *Ecce autem alterum.*

En & *ecce* nec Nominativum nec alium caſum regunt; ſed caſus additus dependet à voce intellecta. Nam *En dextra fideſque*, valet *En eſt dextra fideſque. En turba*, valet, *En, adeſt turba. En aras*, integre fuerit, *En, vides aras.* Sic *En hominem*, pro *video*, vel *vides hominem.*

GENITIVUS.

Quædam Adverbia loci, temporis, & quantitatis, Genitivum poſt ſe recipiunt.
Loci; ut, *Ubi, ubinam, nuſquam, eò, longe, quò, ubivis, huccine*: ut, *Ubi gentium?* *Quo terrarum abiit?* *Nuſquam loci inveniur. Eo impudentiæ ventum eſt*, Ter. *Ah minime gentium, non faciam.*
Hîc Genitivus *gentium* feſtivitatis causâ additur.

Quædam loci Adverbia figurate junguntur Genitivo, idque per ſyllepſin, quia in iis ſignificatio ineſt Nominis cum Præpoſitione. Ut, *longe gentium* integre ſit *à longo ſpatio*, vel *longo loco, à gentium loco.* Ut Appuleius, *longe parentum exulavit*, pro *longe à parentum loco.* Similiter *ubi gentium* pro *quo in loco gentium. Nuſquam loci* pro *nullo in loco.* At *interea loci*, integre eſt *inter ea loci illius negotia.* Item *huc vicinia* valet *ad hoc vicinia locum*: nam Priſci *hoc locum*, æque ac *hac loca* dixerunt. Par ratio in illo *Huc dementia pervenit*, pro *ad hoc negotium dementia.* At *eo impudentia*, valet *ea impudentia*,

pro *ad ea*, puta *negotia*. Niſi malis *eo* eſſe auferendi caſum, ut ſignet *in eo*. Idem judicium eſto de aliis.

Temporis: ut, *Nunc, tunc, tum, interea, pridie, poſtridie*, ut, *Nihil tunc temporis amplius quàm flere poteram. Pridie ejus diei pugnam inierunt. Pridie calendarum*, ſeu *calendas*.

Tunc temporis valet *tunc in tempori re*: Eſtque Pleonaſmus, quia *tunc* ſufficeret Vel dicas *tunc* accipi pro *eo*, vel *illo in ſpatio*. At in *pridie ejus diei* Genitivus regitur à voce *die* quæ ineſt in *pridie*, quaſi dicas *in die ejus diei praceſſore*.

Quantitatis; ut, *Parùm, ſatis, abundè*, &c. ut, *Satis eloquentiæ, ſapientiæ parùm. Abunde fabularum audivimus.*

Adverbia quantitatis naturâ ſuâ non regunt caſum, ſed Genitivus regitur à nomine intellecto; quod eſt *res*. Ut, *ſapientiæ parum* integre ſit, *parum de re ſapientia*. Quanquam *parum* natura eſt Adjectivum, ex παυρος eliſo υ; ut ab eodem eſt *paulum r* in *l* abeunte. *Parum* igitur & *paulum*, notant *breve*, vel *parvum*, & intelligitur *negotium*. Sic & dicere poſſis *abunda* eſſe naturâ nomen, & dici *abunde* & *abundu*, ut *neceſſis* & *neceſſe*: Imo naturâ ſuâ nomina ſunt *magis* & *mage*, *ſatis* & *ſate*, unde *ſat* per Apocopen. Quare non mirum ſi Genitivum additum habeant, cum naturâ ſint Adjectiva, ac *res* vel *negotium* intelligatur.

Inſtar, æquiparationem, menſuram, aut ſimilitudinem ſignificat; ut Virgil. *Inſtar montis equum divinâ Palladis arte Ædificant.* Juſt. *Mittitur Philippus ſolus, in quo inſtar omnium auxiliorum erat.* Ovid. *Sed ſcelus hoc meriti pondus & inſtar habet.*

Atque hoc Nomen eſſe, alibi dictum. Unde Virgilius, *Quantum inſtar in ipſo*: & Livius, *parvum inſtar*.

Hic apponitur interdum Præpoſitio *ad*; ut,
Vallis ad inſtar caſtrorum clauditur.
Populus Romanus è parva origine ad tantæ magnitudinis inſtar emicuit.

DATIVUS.

Quædam Dativum admittunt Nominum unde deducta ſunt; ut, *Venit obviam illi.* Nam *obvius illi* dicitur. *Canit ſimiliter huic.* Et, *Sibi inutiliter vivit. Propinquius tibi ſedet, quam mihi.*

Adverbia in hac ſtructurâ imitantur Nomina; atque hic locum habet quod de Dativis Nominibus & Verbis additis attulimus; nempe omnia Dativum adſciſcere, qui ſignificet acquiſitionem. Quem uſum Dativi ſi quis attenderit, facile videat hoc *regimen* proprie dici non poſſe.

Sunt & hi Dativi adverbiales, *Tempori, luci, veſperi*; ut, *Tempori venit, quod omnium rerum eſt primum. Luci occidit hominem. Vidi ad vos afferri veſperi.*

Tempori, luci, & *veſperi*, Ablativos potius eſſe, alibi dictum.

ACCU-

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accuſandi caſum admittunt Præpoſitionis unde ſunt profecta; ut, *Caſtra propius urbem moventur.*
Salluſt. *Proxime Hiſpaniam ſunt Mauri.*

Accuſativus hic plane regitur à Præpoſitione *ad* intellectâ. Quod & alibi notatum.

Cedò, flagitantis exhiberi, Accuſativum regit; ut,
Terentius, *Cedò quemvis arbitrum.*

ABLATIVUS.

Adverbia diverſitatis, *Aliter, ſecus*; & illa duo, *Ante, poſt*, cum Ablativo non rarò inveniuntur; ut, *Multo aliter. Paulo ſecus. Multo ante. Longe ſecus.* Virgil. —— *longo poſt tempore venit. Paulo pòſt.* Niſi & ipſa Adverbia potius cenſenda ſunt.

Ablativi hi non ab Adverbiis, ſed à Præpoſitione *a* vel ſimili ſuppreſſa dependent.

Adverbia comparativi & ſuperlativi gradus, admittunt caſus comparativis & ſuperlativis aſſuetos ſubſervire, ſicut ante præceptum eſt, ut,
Acceſſit propiùs illo. Optime omnium dixit.
Cic. legimus, *Propiùs ad deos, & propius à terris.*

In Adverbiis his locum habet id quod de Nominibus comparativis & ſuperlativis dictum, nempe Ablativum regi à Præpoſitione *pra* intellectâ. Genitivum autem ab *ex numero* ſuppreſſo.

Plùs Nominativo, Genitivo, Accuſativo, & Ablativo, junctum reperitur; ut,
Livius, *Paulo plus trecenta vehicula ſunt amiſſa.*
Idem, *Hominum eo die cæſa plùs duo millia.*
Plùs quàm quinquaginta hominum ceciderunt.
Abierat acies paulò plus quingentos paſſus.
Terentius, *Dies triginta, aut plùs eo, in nave fui.*

Plus adjectivum eſt, & nullum regit caſum, ſed ſi Nominativus ſit, ad convenientiam pertinet; ſin caſus obliquus, regitur à Nomine, aut Verbo, aut Præpoſitione intellectâ.

Quibus Verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, poſtquam, & *cum*, temporis adverbia interdum Indicativis, interdum verò ſubjunctivis Verbis apponuntur; ut,
Virgil. *Hæc ubi dicta dedit.*

Terent. *Ubi nos læverimus, ſi voles, lævato.*
Virgil. *Cùm faciam vitulâ pro frugibus, ipſe venito.*
Idem, *Cum canerem reges & prælia, Cynthius aurem vellit.*

Hic prius adverbium, poſterius conjunctio eſſe videtur.

Donec pro *quamdiu* indicativo gaudet; ut,
Ovidius, *Donec eram ſoſpes.*
Idem, *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro *quouſque*, nunc indicativum, nunc ſubjunctivum exigit; ut,
Virgil. *Cogere donec oves ſtabulis, numerumque referre juſſit.*
Colum. *Donec ea aqua quam adjeceris decocta ſit.*

Dum, de re præſenti non perfecta, aut pro *quamdiu*, fatendi modum poſcit; ut,
Terent. *Dum apparatur virgo in conclavi.*
Idem, *Ego te meum dici tamiſper volo, dum quod te dignum eſt facis.*

Dum pro *dummodo*, alias potentiali, alias ſubjunctivo nectitur; ut, *Dum proſum tibi. Dum ne ab hoc me ſalli comperiam.*

Dum pro *donec*, ſubjunctivo tantùm; ut,
Virgil. *Tertia dum Latio regnantem viderit æſtas.*

Quoad pro *quamdiu*, vel indicativis vel ſubjunctivis; pro *donec*, ſubjunctivis ſolis adhibetur; ut,
Quoad expectas contubernalem? Cicer. *Quoad poſſem & liceret, ab ejus latere nunquam diſcederem.*
Omnia integra ſervabo, quoad exercitus huc mittatur.

Simulac, *ſimulatque* indicativo & ſubjunctivo adhærent; ut,
Simulac belli patiens erat.
Virgilius, —— *Simulatque adoleverit ætas.*

Quemadmodum, *ut*, *utcunque*, *ſicut*, utrumque modum admittunt, ut Eraſ. *Ut ſalutabis, ita & reſalutaberis.*
Horatius, *Ut ſementem feceris, ita & metes.*

Ut pro *poſtquam* indicativo jungitur; ut,
Ut ventum eſt in urbem.

Quaſi, *ceu*, *tanquam*, *perinde-acſi*, *haud-ſecus-acſi*, quum proprium habent verbum, ſubjunctivo apponuntur; ut,
Tanquam feceris ipſe aliquid.
Terentius, *Quaſi non nôrimus nos inter nos.*

Aliàs copulant conſimiles caſus; ut,
Novi hominem tanquam te. *Arridet mihi, quaſi amico.*

Ne prohibendi, vel imperativis, vel ſubjunctivis præponitur; ut,
Virgilius, *Ne ſævi magna ſacerdos.*
Terentius, *Hic nebulo magnus eſt, nè metuas.*

Ne pro *non*, cæteris modis inſervit.

Adverbia, accedente caſu, tranſeunt in Præpoſitiones; ut,
Juven. *Canabis vacuus coram latrone viator.*

DE

DE CONJUNCTIONUM CONSTRUCTIONE.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, *quàm, nisi, præterquam, an*, similes omnino casus nectunt; ut *Socrates docuit Xenophontem & Platonem, Utinam calidus esses, an frigidus.*

Albus an ater homo sit, nescio. Est minor natu quàm tu.

Nemini placet nisi (vel *præterquam*) *sibi.*

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnat, vel aliud poscat; ut,

Emi librum centussis & pluris. Vixi Romæ & Venetiis.

Horatius, *In Metii descendat judicis aures, & patris, & nostras.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant; ut,

Recto stas corpore, despiciisque terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora; ut,

Ter. *Nisi me lactâsses amantem, & vana spe produceres.*

Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.

Etsi, tametsi, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos, in medio subjunctivos sæpius postulant.

Quamvis & licet, subjunctivos frequentiùs; ut,

Etsi nihil novi afferebatur. Quanquam animus meminisse horret.

Virgil. *Quamvis Elysios miretur Græcia campos.*

Ovid. *Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,*
Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quòd, quia, quàm, postquam, posteaquam, ubi pro *postquam, nunquam, priusquam*, & indicativis & subjunctivis adhærent; ut, *Quod redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non quòd odio habeam, sed quòd amem. Aliud honestum judicas, quàm quod Philosophi statuunt.* Plinius. *Græviùs accusas, quam patitur tua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at *si* pro *quamvis*, subjunctivo tantùm; ut, Ter. *Redeam? non si me obsecret.*

Siquis, tantùm indicativo; ut, *Siquis adest.*

Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur; ut,

Virgil. *Dicite* (*quandoquidem in molli consedimus herba*)

Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum.

Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo; ut, *Danda est huic venia, quippe ægrotat.*

Si addideris *qui*, utrumque admittit modum; ut,

Non est huic danda venia, quippe qui jam bis pejeravit, sive *pejeraverit.*

Qui cum habet vim causalem, subjunctivum postulat; ut, *Stultus es, qui huic credas.*

Cum pro *quamvis*, pro *quandoquidem*, vel *quoniam* subjunctivis semper adhæret; ut,

Cicero, *Nos, cum præcipi nihil posse dicamus, tamen aliis de rebus disserere solemus.*

Virgil. *Cum sis officiis, Gradive, virilibus aptus.*

Cum & *tum*, item *tum* geminatum, similes modos copulant; Est autem in *cum*, quiddam minus, atque ideo in priore clausulæ parte statuitur; in *tum*, quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: ut,

Amplectitur cum eruditos omnes, tum imprimis Marcellum.
Odit tum literas, tum virtutem.

Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut, Virgil. *Superat ne, & vescitur aurâ Ætherea?*

At cum accipiuntur dubitativè aut indefinitè, subjunctivum postulant: ut, *Vise num redieris.*
Nihil refert feceris ne an persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & *ut* pro *ne*, *non*, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut,

Ter. *Filium perduxere illùc secum, ut unà esset, meum.*
Idem, *Te oro Dave, ut redeat jam in viam.*
Idem, *Metuo ut substet hospes*, id est, *ne non substet.*

Ut, concedentis, seu positum pro *quanquam*, & *ut* pro *utpote*, subjunctivo servit: ut,

Ut omnia contingant quæ volo, levari non possum.
Non est tibi fidendum, ut qui toties fefelleris.
Ut qui solus relictus fueris.

Ut pro *postquam*, pro *quemadmodum* vel *sicut*, & interrogativum, indicativis nectitur; ut,

Cic. *Ut ab urbe discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.*
Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.*
Idem, *Credo ut est demens.*
Horatius, *Ut valet? ut meminit nostri?*

Quanquam de hoc in Adverbii quoque Constructione paulò supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIO.

PRæpositio subaudita interdum facit ut addatur Ablativus; ut, *Habeo te loco parentis*, id est, *in loco.*
Apparuit illi humana specie; id est, *sub humana specie.*
Discessit magistratu, id est, *à magistratu.*

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut,

Virgil.

Virgil. *Nec posse Italiâ Teucrorum avertere regem.*
Prætereo te insalutatum.
Idem, —— *emoti procumbunt cardine postes.*
Idem, *Detrudunt naves scopulo.*

Verba composita cum *A, ab, ad, con, de, e, ex, in,* nonnunquam repetunt easdem Præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter; ut, *Abstinuerunt à viris.*
Terent. *Amicos advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*
Cicer. *Detrahere de tua fama nunquam cogitavi.*
Cum ex insidiis evaseris.
Terentius, *Postquam excessit ex ephebis. In Rempublicam cogitatione curaque incumbe.*

In pro *erga, contra, ad,* Accusativum habet; ut,
Virgil. *Accipit in Teucros animum mentemque benignam.*
Idem, *Quid meus Æneas in te committere tantum?*
Quid Troës potuêre?
Idem, *Quò te Mœri pedes? an, quò via, ducit in urbem?*

Item cum Accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut,
Virgil. *Estque locus partes ubi se via findit in ambas.*
Ovid. *Versa est in cineres sospite Troja viro.*
—— *amor mihi crescit in horas.*

In, cùm significatur actus in loco, Ablativum postulat: ut,
Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.*

Sub, pro *ad, per,* & *ante,* Accusativo innititur; ut, *Sub umbram properemus.* Liv. *Legati fere sub id tempus ad res repetendas missi;* id est, *per id tempus.*
Virgilius, —— *sub noctem cura recursat;* id est, *paulò ante noctem,* vel *instante nocte.* Alias Ablativum admittit; ut,
Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas.
Virgilius, —— *sub nocte silenti,* id est, *in nocte silenti.*

Super pro *ultra,* Accusativo jungitur; ut,
Virgil. —— *super Garamantas & Indos proferes imperium.*

Super pro *de* & *in,* Ablativo; ut,
Tacit. *Multum super ea re variusque rumor.*
Virgilius, *Fronde super viridi.*

Subter, uno significatu utrique casui apud Authores jungitur:
Liv. *Pugnatum est super subterque terras.*
Virgil. —— *omnes Ferre libet subter densa testudine casus.*

Tenus gaudet Ablativo & singulari & plurali: ut,
Pube tenus. Pectoribus tenus.

At Genitivo tantùm plurali: ut: *Crurum tenus.*

Præpositiones cum casum amittunt, migrant in Adverbia; ut,
Virgil. —— *longo post tempore venit.*
Idem, *Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.*
Idem, —— *coram quem quæritis adsum Troius Æneas.*

INTER-

INTERJECTIONIS CONSTRUCTIO.

INterjectiones non rarò abſolutè, & ſine caſu ponuntur; ut, Virgil. *Spem gregis (ah!) ſilice in nuda connixa reliquit.* 1 Ec. 13
Terentius, *Quæ (malum!) dementia?*

O exclamantis, Nominativo, Accuſativo, & Vocativo jungitur; ut, *O feſtus dies hominis!*
Virgil. *O fortunatos nimiùm, bona ſi ſua nôrint, Agricolas!*
Idem, *O formoſe puer, nimiùm ne crede colori.*

Heu & *prô*, nunc Nominativo, nunc Accuſativo adhærent; ut, *Heu pietas!* Virgil. *Heu priſca fides?* Idem, *Heu ſtirpem inviſam.*
Terent. *Prô Jupiter! tu homo adiges me ad inſaniam.*
Idem, *Prô Deum atque hominum fidem!*
Prô ſancte Jupiter! apud Plaut.

Hei & *væ*, Dativo apponuntur; ut,
Ovid. *Hei mihi quod nullis amor eſt medicabilis herbis!*
Terent. *Væ miſero mihi, quanta de ſpe decidi!*

Interjectiones nullum naturâ ſuâ caſum regunt. Nam is qui iis additur aliunde dependet; nimirum à voce aliquâ, quæ, ut plenus ſit ſermo, animo concipitur, ob affectum vero reticetur: vel iſtiuſmodi ſit ut caſus etiam ſine Interjectione conſiſtat. Sic *O feſtus dies hominis!* integre erit, *O quam eſt feſtus dies hominis. O fortunatos!* valet, *O quam dicamus* vel *credamus fortunatos!* In tertio Vocativus non regitur ab Interjectione, ſed per ſe ſufficit. *Heu pietas!* integre erit, *heu quanta eſt hæc pietas!* *Prob Deum atque hominum fidem*, ſuppleas addendo *imploro* vel *obteſtor.*

At in iis *hei mihi*, & *væ mihi*, Interjectio ponitur loco nominis, eum ſignantis affectum, cujus Interjectio ſignificationem habet. E. g. *væ* eſt Interjectio comminantis triſte aliquid, & ſæpe funeſtum. Ergo ponitur pro *magno malo.* Proinde *væ tibi* ſignificat *magnum malum ſit tibi.*

DE SYNTAXI FIGURATA.

POſtquam egimus de Syntaxi analogâ, ſive regulari, hoc eſt eâ, quæ ſequitur nativam loquendi formam, regulisque artis maxime communibus conſentanea eſt: ſupereſt dicamus de Conſtructione Figuratâ, ſive irregulari, quæ quidem conſuetudini convenit rectè loquentium; à nativâ tamen ac primigeniâ loquendi forma recedit, uti & à ſimpliciſſimis maximeque communibus artis regulis. Ita ut, ſi eam conferamus cum nativa & ſimpliciſſima locutione, aliquid reperias vel deeſſe, vel ſupereſſe, vel immutari, vel tranſponi.

Atque hinc omnes figurarum ſpecies cum doctiſſimo Sanctio ad quatuor reduximus; nempe *Ellipſin*, *Pleonaſmum*, *Syllepſin* & *Hyperbaton.* Quibus ſubjecimus *Helleniſmum*, ſive Conſtructionem Græcam, quæ fit, cum à Latina conſuetudine recedentes, imitamur Græcos. Quod autem *Antiptoſin*, ſive *Enallagen* ſpectat, oſtendemus eam non minus ſuperfluam eſſe quam

quam alias hic omissas; & nullam esse loquendi formam quæ non ad aliquam ex his commode satis reduci possit.

CAPUT PRIMUM.

De prima Figura, quæ dicitur Ellipsis.

Figura prima vocatur *Ellipsis*, hoc est, defectus in Oratione. Estque duplex. Primò, cum aliquid in oratione de integro subintelligitur. Secundò, cum deficit Nomen aut Verbum, quod antea erat expressum, vel in eodem sensu, vel in diverso, & vocatur *Zeugma*.

Porro, ut primum Ellipseos genus plenius innotescat, Canones sequentes diligenter observandi sunt.

I. *De Verbo subintellecto.*

Canon I. Omnis Oratio constat ex Nomine & Verbo. Quare si Verbum non exprimitur, necessario subintelligi debet.

Hinc patet *Appositionem* vulgo dictam, esse Ellipseos genus ubi intelligitur Verbum Substantivum. Ut, *Anna soror*, pro *Anna ens soror*, vel (quia Participium non est amplius in usu) *qua es soror*. *Urbs Athenæ*, pro *urbs quæ est*, vel *dicitur Athenæ*: Quemadmodum dixit Cæsar, *Carmonenses, quæ est firmissima civitas*.

Porro Appositio interdum est plurium vocum, cum quasi oratio adtexitur, illustrandi causa, ut, *Donarem tripodas, præmia fortium. Vicina coegi, ut quamvis avido parerent arva colono----Gratum opus Agricolis*, Virgil.

Sæpe autem ad appositionem referunt ea, quæ ad naturam adjectivorum proxime accedunt; ut, *Homo servus, Victor exercitus, Nemo homo*, &c.

Est etiam ubi Verbum alias intelligatur. Ut, *In Pompeianum cogito*, Cic. supple *ire*. *Dii meliora*, supple *faciant*. Potissimum autem Verbum Substantivum, ut, *Sed vos qui tandem*, supple *estis*? Cujus generis plura habes in Sylvulâ secundâ sequenti.

II. *De Nominativo subintellecto.*

Canon II. Omne Verbum ante se habet Nominativum expressum, vel subintellectum. Supprimitur autem Nominativus tribus potissimum modis.

1. Cum est primæ vel secundæ personæ; ut, *Amavi te, quo die cognovi*, Cic. supple *ego*. *Quid facis*? supple *tu*, &c.

2. In verbis, quæ homines communiter respiciunt; ut, *Aiunt, ferunt, prædicant*, nempe *homines*.

In verbis, quæ vulgo impersonalia dicuntur; ut, *vivitur*, supple *vita*. Nam si *vivere vitam* rectum est, rectum quoque erit *vivitur vita*. Siquidem accusativus post Verbum Activum semper reddi possit per Nominativum cum passivo. Sic cum dicitur *peccatur*, intelligitur *peccatum*. Ut apud Ciceronem *quo in genere multa peccantur*. Sic *vigilatur*, puta *nox*. Ut apud Ovid. *Noctes vigilantur amatæ*. Sic *festinatur*, puta *res* vel *fuga*: ut apud Virgil. *Festinate fugam*.

Huc refer verba naturæ, sive exemptæ quæ vocant actionis, ut, *pluit, tonat, fulgurat, ningit, lucescit*, in quibus subintelligitur *Deus, Cælum*, vel *Natura*, aut nomen ejusdem originis, ut *pluvia, nix, lux*, &c.

III. *De Accusativo subintellecto post Verbum.*

Canon III. Omne Verbum activæ significationis habet post se accusativum expressum vel subintellectum.

Sæpe

Sæpe autem ſupprimitur Accuſativus, & potiſſimum ante relativum *qui, quæ, quod*, ut *Facilius reperias* (ſupple *homines*) *qui Romam proficiſcantur, quam ego qui Athenas.* Vide quæ ſuper hac re diximus in Regula de Accuſativo.

Notandum vero Infinitivum ut Nomen verbale, ſæpius intelligi poſt Verbum, & Accuſativi locum ſupplere. Ut cum dico *currit*, intelligitur *curſum* vel τὸ *currere*, quod tantundem eſt. Sic *pergit*, puta *pergere*. Quomodo dixit Plautus, *pergu pergere*. Et Terentius, *Pergam ire domum.* Sic apud Græcos ἔφη φάναι, *dixit dicere*, & ſimilia.

Infinitivus quoque intelligitur in Participiis neutris; ut *lectum eſt, legendum erit*, ſupple τὸ *legere*, ut alibi dictum.

Canon IV. *De Infinitivo per ſe poſito, & Verbo à quo regitur ſubintellecto.*

Canon IV. Quoties Infinitivus per ſe in oratione occurrit, Verbum à quo pendeat ſubintelligi debet, puta *cæpit, ſolebat*, aut ſimile. Ut, *Ego illud ſedulo negare factum*, Ter. ſupple *cæpi. Facile omnes perferre ac pati*, Id. puta *ſolebat*

Hoc Poëtis & Hiſtoricis familiare eſt, quanquam & apud Ciceronem occurrat. *Galba autem multas ſimilitudines afferre, multaque pro aquitate dicere.*

Aliquando etiam Participium reticetur. Ut, *Divitiacus complexus obſecrare cæpit, ne quid gravius in fratrem ſtatueret: ſcire ſe illa eſſe vera*, &c. Cæſar, pro *dicens ſe ſcire.*

Canon V. *De Adjectivo per ſe poſito, & Subſtantivo intellecto.*

Canon V. Omne Adjectivum habet Subſtantivum ſuum expreſſum vel ſuppreſſum. Sic in his *juvenis, ſervus*, &c. ſubintelligitur *homo*: in *bubula*, & *ſuilla*, &c. intelligitur *caro*: vide plura hujuſmodi in Sylvula ſequenti.

Quoties vero Adjectivum in neutro genere ponitur, reticetur *negotium*, quod apud veteres tantundem erat ac *res*; ac πρᾶγμα apud Græcos, *verbum* apud Hebræos.

Ita eo uſus Cicero, *Teneris illa, lentum negotium*, Et alibi, *ad tanti belli opinionem, quod ego negotium*, &c. Imo ſæpiſſime apud eundem *res* & *negotium* confunduntur. Ut, *Ejus negotium ſic velim ſuſcipias, ut ſi eſſet res mea.* Et alibi, *Rerum autem omnium nec aptius eſt quidquam ad opes tuendas quam diligi, nec alienius quam timeri*; ubi *aptius* & *alienius* ſupponunt *negotium*, quamvis reſpiciant *res*, quo tanquam ſynonymo antea uſus eſt. Sic in aſto. *Fecerunt, ut iſtum accuſarem, a quo mea longiſſime ratio voluntaſque abhorrebat*, nempe *à quo negotio Accuſationis*, juxta Alconium. Sic in hoc Terentii, *Utinam hoc ſit modo defunctum.* Quo loco Donatus, *Hoc, id eſt negotium, id eſt, raptus virginis.*

Nec ſoli ſic Grammatici veteres ſupplent, ſed ipſi etiam ſcriptores claſſici addunt ſæpius. Ut Horatius, *Aliena negotia curo, excuſſus propriis*; ellíptice extulit Terentius, *Aliena ut curet.*

Quare cum dicitur *triſte lupus ſtabulis*; *Varium & mutabile ſemper femina*, fruſtra reſolvunt Grammatici, per *res triſtis, res mutabilis*, cum *negotium* eodem fungi poſſit officio.

Porro ſubintelligitur etiam *negotium*, cum Relativum in neutro ponitur. Ut, *Non eſt quod gratias agas*, hoc eſt, *non eſt negotium*, vel *nullum eſt negotium propter quod gratias agas.* Sic *Claſſe viriſque potens, per quæ fera bella geruntur*, Ovid. Et ſimiliter, *Lunam & ſtellas quæ tu fundaſti*, nempe *quæ negotia.*

Perperam itaque Grammatici hic ſyllepſin ſtatuunt, & ex eo neutrum genus in inanimatis maſculino & feminino dignius eſſe contendunt, cum tantum

tantum ſupprimatur *negotium*; quodque pariter in rebus animatis reticetur. Ut, *Parentes liberos & fratres, vilia habere*, Tac. hoc eſt, *vilia negotia*. Et *Ductores Danaûm delecti prima virorum*, Lucret.

VI. *De Antecedente ſubintellecto.*

Canon VI. Omne Relativum reſpicit Antecedentem, cujus locum tenet. Quare ellipſis ſtatuenda eſt, quoties Antecedens, qui Relativum præcedere, & conſequi debet, tantum præcedit; ut, *Eſt pater quem amo*, pro *quem patrem amo.*

Atque hæc gemina eſt, cum utrobique reticetur. Ut, *ſunt quos arma delectant.* Sed de his ſatis dictum eſt in Syntaxi regulari.

VII. *De eo, quod intelligitur, cum Genitivus ſequitur Adjectivum vel Verbum.*

Canon VII. Quoties Genitivus conſtruitur cum Adjectivo aut Verbo, vel eſt Helleniſmus & pendet à Præpoſitione, vel Nomen aliquod generale ſubintelligitur.

Atque hoc potiſſimum quinque modis fit.

1. Cum reticetur Subſtantivum *negotium*, vel *tempus*, aut ſimile; ut, *Ultimum dimicationis*, Liv. puta *tempus*. *Amara curarum*. Hor. nempe *negotia*.

2. Cum reticetur correlativum; ut, *Sophia Septimi*, Cic. nempe *filia*. *Hectoris Andromache*, Virg. ſupple *uxor*.

3. Cum reticetur *causâ* vel *ratione*, ut apud Græcos, ἕνεκα vel χάριν. Ut, *Cum ille ſe cuſtodia diceret in caſtris remanſiſſe*, puta *causâ*.

4. Cum Genitivus additur Præpoſitioni locali; ut, *Ad Caſtoris*, Cic. *In Veneris*, Plaut. nempe *ædem*. Sic *Per Varronis*, ſupple *fundum*. *Ex Apollodori*, Cic. puta *Chronicis*.

5. Cum Genitivus additur Verbo. Ut, *Eſt regis*, puta *officium*; *aſtimare litis*, nempe *causâ*. *Abeſſe bidui* puta *itinere*. *Accuſas furti*, ſupple *crimine*. *Eſt Romæ*, puta *in oppido*. Et ſimilia, de quibus in Syntaxi regulari dictum.

VIII. *De eo quod ſubintelligitur, cum Accuſativus per ſe ponitur.*

Canon VIII. Omnis Accuſativus regitur vel à Verbo Activæ ſignificationis, vel à Præpoſitione, (niſi conveniat cum Infinitivo; ut, *me amare.*) Quare ubi Verbum reticetur, defectus ſuppleri debet. Ut, *me miſerum*, puta *ſentio*.

Sæpe autem Præpoſitio reticetur. Ut, *Eo ſpectatum ludos*, pro *ad ſpectatum*. *Pridie Calendas*, pro *ante Calendas*. Vide Sylvulam tertiam.

IX. *De eo quod ſubintelligitur, cum Ablativus per ſe ponitur.*

Canon IX. Omnis Ablativus regitur à Præpoſitione expreſsâ vel intellectâ. Hujus exempla habes in Sylvula ſequenti.

X. *De duobus aliis Ellipſeos generibus maxime obſervandis.*

1. Nominativus qui cum verbo conſentiat, ſæpiſſime reticetur, & ex ſenſu periodi ſupplendus eſt. Ut, *Cujus belli cum ei ſumma eſſet data, eoque cum exercitu profectus eſſet*, &c. Corn. Nepos, pro *eoque is cum exercitu profectus eſſet*. Sic *Id cum factum multi indignarentur, magnaque eſſet invidia Tyranno*, Id. pro *magnaque id factum eſſet invidia*. *Dum equites præliantur, Brutus cum peditibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerant, poſtremam Romanorum aciem invadunt*, Sall. pro *neque ii aderant*.

2. Verbum ſæpius deſideratur ex ſenſu itidem orationis ſupplendum.

Ut,

Ut, *Discę puer virtutem ex me verumque laborem. Fortunam ex aliis*, Virg. ubi *fortunam* regitur ab *opta, pete*, vel ſimili intellecto, & non à *diſce*, quia fortuna non diſcitur. Sic *Sacra manu, victoſque Deos, parvumque nepotem ipſe trahit*, Id. ubi *trahit* reſpicit tantum *nepotem*, & *ſacra* & *Deos*, reguntur à *portat* vel ſimili ſuppreſſo.

Similiter in illo Ejuſdem, *Ne tenues pluvia, rapidive potentia Solis Acrior, & Boreæ penetrabile frigus adurat*; ubi *noceant* intelligendum cum quo *tenues pluvia* conſentiat. Sic in illo Ciceronis, *Fortunâ, quâ illi florentiſſimâ, nos duriori conflictati videmur*. Ubi *conflictati* reſpicit tantum ſecundum membrum, & *uſi* in priori intelligitur.

XI. *De aliis particulis ſubintellectis.*

Sæpenumero contingit, ut *magis* vel *potius* ſupprimatur. Ut, *Tacita ſemper eſt bona mulier, quam loquens*, hoc eſt, *magis bona. Oratio fuit precibus quam jurgio ſimilis*, Liv, hoc eſt *magis ſimilis. Si quiſquam eſt qui placere cupiat bonis, quam plurimis*, nempe, *bonis potius quam plurimis.*

Cum *ſimul* intelligendum ac vel *atque*. Ut, *At ſimul Heroum laudes & facta parentis, Jam legere & quæ ſit poteris cognoſcere virtus.* Et illo Ciceronis, *Itaque ſimul exſurrecti ſumus, viſa illa contemnimus.*

Si ſupprimitur in iſto, *Tu quoque magnam partem opere in tanto, ſineret dolor, Icare haberes*, Virgil.

Ut non ſumitur pro *quamvis*, ut vulgo putant, ſed intelligitur *eſto* vel *fac*. Ut, *Protinus ut redeas, facta videbor anus*, hoc eſt, *eſto ut ſtatim redeas, tamen*, &c.

Utique nec pro *utinam*. Nam iſto Terentii; Ut, *Syrus, te magnus perdat Jupiter*, intelligitur *oro* vel *precor ut.*

Cum dicitur *cave cedas; faxis*, &c. reticetur *ne*: Quomodo dixit Cicero, *Nonne caveam ne ſcelus faciam.*

Quin & modus *Potentialis*, ſive *conceſſivus* dictus, reſolvi poteſt per Ellipſin; ut, *frangas potius quam corrigas*, hoc eſt, *fiet potius ut frangas. Viceris*, id eſt, *eſto ut Viceris. Obſit, proſit, nihil curant*, pro *an obſit*, &c. Sic *Bono animo ſis*, integre erit, *fac ut ſis bono animo. Ames, legas, moneo te, ut* vel *fac ut ames, legas.*

Poſt *non modo, non ſolum, non tantum*, ſæpe intelligitur *non*. Ut, *Alexander non modo parcus, ſed etiam liberalis*, hoc eſt, *non modo non parcus.* Ita *ut non modo civitas, ſed ne vicini quidem proximi ſentiant*, Cic. *Non modo illi invidetur ætati, verum etiam favetur*, Idem.

Particula *nempe* ſæpe ſupprimitur. Ut, *Sic video Philoſophis placuiſſe, nihil eſſe ſapientis præſtare niſi culpam*, Cic. Pro *nempe* nihil *eſſe*, &c. *Hoc vero ex quo ſuſpicio nata eſt, me quæſiviſſe aliquid in quo te offenderem, tranſlatitium eſt*, Id. eſt, *nempe me quæſiviſſe*, &c.

Ex prædictis Canonibus, de cæteris Ellipſeos generibus judicium eſto. Verum quia voces ad ſupplendum defectum neceſſariæ, interdum non ita obviæ ſint, tres Sylvulas adjiciemus quibus Nomina, Verba, Præpoſitiones in Conſtructione omiſſæ exhibentur.

XII. SYLVULA PRIMA.

De Nominibus quæ in Auctoribus Latinis reticentur.

Ædes. reticetur, cum dicitur *eſt domi* hoc eſt, *in ade domi.*

Æs, intelligitur in iſto, *Ratio vel tabula accepti & expenſi*; uti cum dicitur, *parvi pendo, non ſum ſolvendo.*

Ambo, cum dicitur, *Mars & Venus capti dolu*, Ovid. *Caſtor & Pollux alternis orientes & occidentes.* Niſi ma-vis

vis ad ſyllepſin referre, quia duo ſingularia plurali æquipollent.

Amnis, in *confluens, profluens, torrens, fluvius.*

Animi, cum dico, *Rogo te ut boni conſulas*, hoc eſt, *ut ſtatuas hanc rem eſſe boni animi.*

Ars vel *ſcientia*, cum dicitur *Medicina, Muſica, Rhetorica*, &c.

Arvum. cum dicitur *novale, Culta novalia*, Virg. At cum legimus *tenſas novales* intelligitur *terras.*

Bona, cum dicitur *Homo frugi.* Nam veteres dixerunt *bona frugi*, poſtea *bona frugi*, & tandem *frugi.*

Campum, cum dicitur, *per apertum ire.*

Carcer, quod olim neutrum erat, intelligitur, in *Piſtrinum. Tullianum*, &c.

Cauſa deficit, cum dicitur *Exercitum opprimenda libertatis habet*, Sall. *Succeſſorum Minerva indoluit*, Ovid. *Integer vitæ ſceleriſque purus*, Hor. &c.

Caro, in *agnina, bubula, caprina, ferina, ſuilla*, &c.

Caſtra, in *Stativa, Hyberna.*

Centena intelligitur, cum dico; *debet centies*, vel *decies ſeſtertium.*

Clitellas deeſt, cum dicitur *imponere alicui*, nam proprie ſignificat, *tractare aliquem aſini more.*

Cœlum vel *tempus*, in *ſerenum, nubilum, purum*, &c.

Conſilium, in *arcanum, ſecretum, propoſitum, Perſtat in propoſito*, &c.

Copia, cum dico, *Eges medicina, abundans pecuniarum.*

Corona, cum dicitur, *Civica donatus. Muralem, obſidionalem adeptus*, &c. Item in *ſerta.* Uti in *ſertum coronamentum*, quo poſt Catonem uſus Plinius.

Crimine vel *actione*, cum dico, *Furti damnatus, Repetundarum poſtulatus*, &c.

Dies, cum dico, *illuxit*, vel *meus eſt natalis*, &c.

Dii deeſt in *ſuperi, inferi.* Item *in manes* pro *mani*, id eſt, *boni.*

Domus, in *Regia* & *Baſilica.*

Domum, cum dico, *Uxorem duxit.*

Exta cum dicitur *Caſa & porrecta*; ut apud Ciceronem, *Nequid inter caſa & porrecta oneris nobis addatur aut temporis.*

Facultas, vel *poteſtas*, cum dico, *Cernere erat. Non eſt te fallere cuiquam*, &c. *Sic quoad ejus facere poteris.* Cic. ſupple *facultatem.*

Feſta, in *Bacchanalia, Saturnalia, Agonalia*, & ſimilibus.

Finis, in *hactenus, quatenus.* Nam integre ſit *hac fine tenus.*

Frumenta, in *ſata*; uti *fruges* in *ſata.*

Funera, in *juſta, ſuprema, ſolemnia.*

Homo, in *adoleſcens, amicus, juvenis, maritus, nuncius, ſervus, ſocius*, & ſimilibus. Et in his, *miſer ſum, ſalvus ſum.* Uti in *optimates, magnates, mortales, Germani, Galli*, &c.

Ingenium vel *inſtitutum*, vel *morem*, in iſtis. *Antiquum obtines*, Plaut. *Nunc cognoſco veſtrum tam ſuperbum*, Ter. *Is* pro *talis* vel *tantus* ſæpe reticetur; ut, *Homo improbus, ſed cui pauces ingenio pares invenias*, pro *is cui.*

Iter, in iſtis, *quo pergis, quo tendis?* Virgilius integre dixit. *Tendit iter velis, portumque relinquit.*

Judicet, cum dicitur, *mittere in Conſilium*, ut apud Ciceronem, *Teſtibus editis ita mittam in conſilium, ut*, &c.

Judicio vel *jure, in falſo, merito, immerito.* quæ vere adjectiva ſunt.

Lapis, in *molaris.*

Laudem, in iſto, *cur mihi detrahis?*

Liber, in *annalis*, & *diurnus.* Sic *Annales*, puta *libri*; *pugillares*, ſupple *libelli.*

Lineas, cum quis dicitur *ad incitas redactus.* Lucilius apud Nonium pro eo dixit, *ad incita*, ubi *loca* intelligitur.

Literas, in iſto Plauti. *Hodie in ludum occœpi literarium, ternas jam ſcio.* Intelligit tres literas, A, M, O, unde Verbum *amo* conflatur. Sed hic *literarum* vox cognoſcitur ex eo quod proxime de ludo literario antecefſit. Eſt vero cum pro *Epiſtola* ſumpta penitus reticetur. Ut in iſto Cic. *Triduo abi te nullas acceperam.*

Locus, cum dicitur, *Hic ſenex de proximo. Ab humili* (puta *loco*) ad *ſummum* (ſup. *locum.*) *In medium*; *Convenerunt in unum*, &c. *Primo, ſecundo, tertio*, &c. ſupple *loco.*

Loca, in *æſtiva, hyberna, ſtativa, pomaria, roſaria, ſupera, infera*, &c.

Ludi, in *Circenſes, Megalenſii, ſeculares, funebres*, &c.

Malum, cum dico, *Caveo tibi, timeo tibi*; *Metuo*

Metuo à te, de te, pro te, &c. Sed *cavere malo*, integre erit, *cavere se à malo*.

Mare, in *profundum, altum, tranquillum*.

Menſis, in *Januarius, Aprilis, October*, &c.

Modius, cum dicitur *millia frumenti*.

Modo, in *perpetuo, certo*, &c.

Mortem, cum dicitur, *obiit*.

Navim, in iſtis, *ſolvit, conſcendit, appulit*.

Negotium. De eo dictum in Canonibus generalibus. Amplius autem notandum nomen hoc ſubintelligendum in, *tanto, quanto, aliquanto, hoc, eo, quo, multo, paulo, nimio*. Nam *multo doctior* integre eſt *multo negotio doctior*. Sic cum dico, *qui fieri poteſt*? *qui* eſt Ablativus, pro *quo*, hoc eſt, *quo modo*, vel *quo negotio*.

Porro in *id, quid*, vel *aliquid*, deeſt *negotium*: quippe naturâ ſuâ adjectiva ſunt, ut in illo Terentii, *Andria id erat illi nomen*. Et iſto Plaut. *Quid eſt tibi nomen*? *Niſi occupo aliquid mihi conſilium*.

Imo cum *quid* regit Genitivum *negotii*, ſupponit *negotium* pro Subſtantivo ſuo: ut *Viden' egeſtas quid negotii dat homini miſero mali*, Plaut. pro *quid negotium mali negotii*, &c. Ubi *quid negotium negotii*, idem eſt *ac qua res rei*, vel *rerum* apud eundem autorem. *Summum Jovem obteſtor*, inquit Menæchmus, cui, *quâ de re, aut cui rei rerum omnium*, reſpondet ſenex.

Numus, vel *nummus*, in *Denarius, quinarius*, &c.

Nuntium, cum dicitur, *Obviam illi miſimus*.

Nux, in *avellana, juglans, pinea, perſica, caſtanea*.

Officium, cum dico, *non eſt meum* Vel *Regium eſt bene facere*. Et in illo, *Eſt Regis*, &c.

Opera, in *Bucolica, Georgica, Rhetorica, -orum*, &c.

Opus, cum dicitur, *Hoc non ſolum laboris, verum etiam ingenii fuit*.

Oratio, in *proſa*, à *prorſâ* quod valet *rectâ*, cui opponitur *verſa*. Sic *prorſi limites* apud Feſtum. Et *proſa, pexa, tunica* πρὸς ἱμάτιον, ut eſt in *Gloſſis*.

Oſtium, in *poſticum*.

Oves, in *bidentes, fœta*. Ideo *bidens muliebre*. At virile idem, ſi jungatur cum *verre*; ut apud Nonium, *bidenti verre*.

Pars, in *antica, poſtica, decima, quadrageſima*; *primas, ſecundas*, &c. *Non poſteriores feram*, Ter. *Ea ſecundas defert*. Quint. ſupple *partes*. Sic *pro rata, pro virili*, puta *parte*.

Paſſus, cum dico *ire duo millia*, Mart. *Latitudo ſeptingentorum millium*. Cæſ.

Puer, vel *puella*, in *infans*, nam adjectivum eſt; unde apud Val. Max. reperitur *puerum infantem*, qui loqui non potuit.

Raſter, in *bidens, tridens*, &c.

Ratio, in *expenſa, impenſa, ſumma*; uti *rationes*, in *conturbare*.

Rem familiarem, cum dico *decoquere*: unde *decoctor*.

Sermo in iſtis Ciceronis, *Brevi dicam: Complectî brevi: brevi reſpondere: Circumſcribi* & *definiri brevi*: ſupple *ſermone*; ita cum dicit, *brevibus agere, brevibus aliquid dicere*, ſupple *ſermonibus*, vel *verbis*.

Servus, vel *miniſter*, in iſtis, *Eſt illi à pedibus*: *à manu*: *à ſecretis*: *à libellis*, &c.

Seſtertium (pro *ſeſtertiorum*) cum dico *centum millia*. Utrumque vero deeſt, cum dicitur, *debet mihi decies*.

Signum, cum dico, *bellicum* vel *claſſicum canere*.

Singuli, in iſtis, *in naves, in annos, in horas*, &c.

Solum, cum dicitur, *terra defigitur arbor*, Virg. puta *in ſolo*. Unde apud Salluſtium, *Arbores, qua humi arido, atque arenoſo naſcuntur*, hoc eſt, *in ſolo humi arido*.

Tabella, in *eborea, laureata, pugillares, duplices, triplices*, &c.

Taberna, in *Medicina, ſutrina, textrina, tonſtrina, fabrina, laniena*, &c.

Tabula, in *duodecim*.

Tempus, in iſtis, *ex eo, ex quo, ex illo, Tertio, quarto, poſtremo*, &c. *optato, brevi, ſero*, &c. *Tertium Conſul: poſtremum ad me venit* &c. *hoc noctu, id ætatis*, &c. *Antehac, poſthac*, (nam *hac* valet *hac*:) *antea, poſtea, prætereà, poſt illa*, ſup. *tempora*. *Non licebit niſi præfinito loqui*, puta *tempore*. *Erit cum feciſſe nolles*, nempe *tempus*, & ſimilibus.

Terra,

Terra, in *patria*, *continens*. Etiam cum dico, *jacet humi*, pro *in terra humi*: nam terra dividitur in *aquam* & *humum* juxta Varronem. Sic cum dicitur *natus est Ægypti*, ſupple *in terra*.

Vada, in *brevia*.

Vaſa, in *fictilia*, *vitrea*, *cryſtallina*. Ut *vas*, in *atramentarium*, *ſalinum*.

Verba, in his *Docere paucis*, Virg. ſupple *verbis*. *Reſponſum pauci reddere*, Idem *Pro re pauca loquar*, Id. *Paucu te volo*. Ter. puta *verbis alloqui*. *Paucis eſt quod te volo*, pro *Eſt negotium propter quod paucu te verbis alloqui volo*.

Via, in iſtis, *hac*, *illac*, *iſtac*, *quâ*, *eâ*, *rectâ*, &c. *Appiâ*, *Aureliâ*, &c. Sic *viam*, deeſt eum dico, *ire*, *ingredi*. Virgilius integre dixit, *Itque reditque viam*.

Vinum, in *muſtum*, *Falernum*, *Maſſicum*, &c.

Vir, vel *uxor*, vel *femina*, in *conjux*, *maritus*, vel *marita*. Et in pluralibus *Optimates*, *magnates*, *primates*, *majores*, &c. ſupple *viri*, vel *femina*.

Virga cum dicitur, *Rudem accipere*.

Urbs, cum dico, *natus Romæ*, pro *in urbe Roma*.

Utile, vel *commodum*, in iſtis, *Conſulo tibi*, *proſpicio tibi*, &c.

XIII. SYLVULA SECUNDA.

De Verbis in ſtructura ſubintellectis.

Adſpicio, vel *video*, cum dico, *En quatuor Ædes*. *Ecce hominem*. *En Priamum*. At ſi Nominativus hujuſmodi particulis jungitur, ut *Ecce homo*, *En Priamus*, intelligitur *adeſt*, vel *venit*, aut ſimile.

Amet, vel *adjuvet*, in *mehercule*, *Mecaſtor*, *medius-fidius*; nam integre ſint, *Me Hercules*, *Me Dei filius amet*, vel *adjuvet*.

Sic *Ædepol*, tribus vocibus conſtat, puta *e* pro *me*, *de* pro *Deus*, & *pol* pro *Pollux*, nempe *adjuvet*. Quare non rectè ſcribitur cum *æ* diphthongo, quaſi eſſet *per ædem Pollucis*.

Canere, cum dicitur, *Scit fidibus*.

Cœpit, in iſto, *Ire prior Pallas*, & ſimilibus.

Dici, cum dico, *Male audit*. Nam integre ſit, *Male audit de ſe*, vel *in ſe*, vel potius *ſibi dici*, ut *male* non reſpiciat *audit*, ſed *dici*. Sic in iſtis, *audit bonus*, *audit doctus*, nempe *audit dici eſſe bonus*, juxta conſuetudinem Græcam.

Dico, in iſtis, *Bona verba quæſo*, ſupple *dic*. *Nugas*, puta *dicis*. *Sed hæc hactenus*, ſupple *dixerimus*, vel *dictum ſit*. *Quid multa?* puta *dico verba*.

Eſſe, vel *fuiſſe*, vel *fore*, in his, *actum illi volo*. *Ne dicas non prædictum*. *Promiſi ultorem*, ſupple *me fore*, &c.

Eſto, vel *fac*, *da* vel *pone*, in iſtis, *Hac negotia*, *ut ego abſim*, *confici poſſint*, pro *poſito ut ego abſim*, vel *eſto*, vel *fac ut*. *Bono ſis animo*, hoc eſt, *Eas ut bono ſis animo*, vel *in animo*.

Facio, cum dico, *Dii meliora*, ſupple *faciant*. *Studes*, *an piſcaris*, *an venaris*, *an omnia ſimul?* ſupple *facis*. *Illa nocte nihil præterquam vigilatum eſt in urbe*, hoc eſt, *nihil factum eſt præterquam*, &c.

Ire, in iſtis, *In Pompeianum cogito*; *Rhodum volo*, *inde Athenas*, &c.

Loqui, cum dico, *ſcit Latine*, *Græce*, &c.

Moneo ut, vel *fac ut*, in iſtis, *ames*, *legas*, *ametu*, *legatis*. *Iſtud ne dicas*. *Iſtud cogites tecum*. *Nil mihi reſcribas*.

Obſecro, vel *imploro*, cum dico, *Proh Deum atque hominem fidem!*

Oro ut, vel *precor ut*, cum dicitur, *Dii meliora ferant*. *Ut te perdat Jupiter*.

Paro, *invenio*, vel ſimile, cum dico, *Unde mihi lapidem? Martis ſignum*, *quo mihi pacis autori?* &c.

Verbum. *ſum*, *es*, *eſt*, ſæpiſſime deeſt, Ut, *Quid mihi tecum?* ſupple *eſt*. *Haud mora* (ſupple *eſt*) *feſtinant juſſi*. *Hei mihi*, *Væ tibi*, ſupple *eſt*. *Qua nam* (*malum*) *iſta ſervitus voluntaria*, puta *eſt*.

Timeo, *cave*, *vide*, vel ſimile in iſtis, *Ah ne te frigora ladant*. *At ut ſatis contemplata ſit*. *Verum ne quid illa tituber*, &c.

XIV. SYLVULA TERTIA.

De Præpoſitionibus in ſtructura intellectis.

A, ab, ad, in, deſunt in Nominibus locorum, ubi non ſunt expreſſæ. Ut, *Ægypto remeans,* ſupple *ab. Degit Carthagine,* puta *in.*

A, ab, deſunt in Nominibus, cauſæ, inſtrumenti, pœnæ, *&c.* Ut, *Culpa palleſcere. Enſe perforatus, Plectere capite,* &c.

In Nominibus temporis cum ſignificant *poſt,* ut *redit, hoſte ſuperato,* hoc eſt, *poſtquam hoſtem ſuperaverat,* qui Ablativus dicitur *abſolutus.*

Cum ſignificatur differentia, vel diſtantia, ut, *Stulto intelligens quid intereſt? Abeſt virtute illius.*

Cum notatur pars altera; ut, *animo otioſus,* pro *ab animo. Multis rebus melior,* pro *à multis rebus.*

Ad reticetur in Nominibus menſuræ vel ſpatii; ut, *latus quinque pedes.*

Cum finis ſignificatur; ut, *Quid fruſtra laboramus?* pro *ad quid. Eamus viſum,* vel *viſere,* pro *ad viſum,* vel *ad viſere*

Ante, in Nominibus temporis; ut, *pridie Calendas,* ſupple *ante. Multos abhinc annos,* puta *ante.*

Circa, cum notatur tempus; ut, *Homo id ætatis,* pro *circa id ætatis.*

Cum, cum ſignificatur inſtrumentum; ut, *Sagitta ſaucius.* Sic cum dico, *officio, honore, odio proſequi,* &c. Nam eodem ſenſu dixit Cicero, *Cum equis perſecuti ſunt.* Ita cum notatur tempus; ut *Cras primâ luce.* Quamvis & hic *in* intelligi poſſit.

De, è, ex, in Nominibus quibus ſignificatur copia vel ſubjectum. Ut, *Nuces referti libri. Plenus vino Equus ligno fabrefactus. Sacrificare tauro,* vel *agno,* &c.

In Nominibus à loco; ut *exire Roma; Italia cedere.*

In iis quæ ſignificant cauſam vel modum: ut, *Flere alicujus obitum. Victitare lolio. Quare* pro *de qua re.*

Sic *laboro dolore,* pro *è dolore. Virtute clarus,* &c. *Sic lege agere cum aliquo, Vocare aliquem nomine,* &c.

In, in Nominibus loci & temporis; ut, *Domo me contineo,* Cic. *Sardiniam venit.* Id. *Superioribus diebus veni in Cumanum,* Id.

In Nominibus, quæ notant ſubjectum vel objectum; ut, *Opus eſt mihi libru.* Sic in iis quibus cauſa ſignificatur; ut, *Accuſat me eo quod,* pro *in eo quod.* Item in his & ſimilibus. *Sum magno timore,* pro *in magno timore. Magnâ eſt apud omnes gloriâ. Libris me oblecto. Ludu delectari. Ordine aliquid facere. Non armis præſtantior quam toga,* &c.

Ob, vel *prater* ſæpe deeſt cum Infinitivus habet locum Accuſativi: ut, *Doleo mihi illum iraſci,* pro *ob iraſci.*

Quod etiam ab iiſdem Præpoſitionibus ſæpiſſime regitur: ut, *Quod ego te per hanc dextram oro,* hoc eſt, *propter quod. Quod utinam minus vita cupidus fuiſſem,* pro *quam ob rem.*

Per ſæpe deeſt in Nominibus temporis & diſtantiæ: ut, *Vixit centum annos: diſtat quinque milliaria.* Sic cum pars aliqua notatur: ut, *Hirſutus brachia,* pro *per brachia.*

Præ, in Comparativis: ut, *Doctior cæteru,* pro *præ cæteris.* Sic cum cauſa ſignificatur: ut, *Homini lacryma cadunt gaudio,* hoc eſt, *præ gaudio.*

Pro in Nominibus pretii: ut, *Emi magno,* ſupple *pro magno pretio.*

Sub, in Nominibus abſolute poſitis: ut, *Te conſule, Sole ardente,* &c. De quibus omnibus vide plura in Annotationibus ad Regulas Syntaxeos regularis.

CAPUT

CAPUT II.

De ſecundo Ellipſeos genere Zeugmate *dicto.*

Secundum genus Ellipſeos eſt, cum Verbum aliquod ſubintelligitur, quod antea erat in Oratione expreſſum, & dicitur *Zeugma*, ſive *connexio* vel *adjunctio*, quia in una voce aliæ ab eo dependentes includuntur.

Eſt autem triplex: Primum cum repetitur Nomen vel Verbum eodem modo quo expreſſum erat: ut,

Trojugena interpres Divum, qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Clarii radios, qui ſydera ſentis,
Et volucrum linguas, & prapetis omina penna.

Ubi *ſentis*, ſemel expreſſum, quinquies ſubintelligitur.

Secundum, cum vox expreſſa ſubintelligi nequit ſine aliquâ mutatione vel generis: ut, *Et genus & virtus, niſi cum re, vilior alga eſt*, Hor. *Utinam aut hic ſurdus, aut hac muta facta ſit*, Ter.

Vel caſus: ut, *Quid ille fecerit, quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam, nec legem putat tenere ſe ullam*, Ter. pro *qui nec metuit*, &c.

Vel numeri: ut, *Sociis & rege recepto*, Virgil. *Hic illius arma, hic currus fuit*, Idem.

Vel perſonæ: ut, *Ille timore, ego riſu corrui*, Cic. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus eſtes*, Virgil.

Tertium, cum exprimitur vox aliqua totum ſignificans quæ in Partibus mox non explicatur, ſed intelligitur: ut, *Aquila volarunt, hac ab Oriente, illa ab Occidente*, Cic. *Conſules profecti, Valerius in Campaniam, Cornelius in Samnium*, Liv.

CAPUT III.

De ſecundâ figurâ, quæ dicitur Pleonaſmus.

Pleonaſmus eſt, cum vox aliqua ſupra neceſſitatem abundat: ut, *Magis majores nugas agere*, Plaut. ubi *magis*, ſuperfluum eſt. *Se ab omnibus deſertos potius quam abs te defenſos eſſe malunt*, Cic. ubi *potius* abundat, ob vim verbi *malo*. Sic apud Ciceronem, *Omnia quæcunque*: Et apud Terentium, *Nihil quicquam*, ubi *omnia* & *quicquam*, abundant. Ita cum Nomen & Pronomen in eadem Oratione ponuntur: ut, *Sed urbana plebs, ea vero præceps erat multis de cauſis*, Sall. *Poſthumius autem, de quo Senatus decrevit ut ſtatim in Ciciliam iret, is negat ſe iturum ſine Catone*, Cic. ubi *is* redundat. Sic cum duæ occurrunt particulæ eandem vim obtinentes: ut, *Oportuit præſciſſe me ante*, Ter. *Nullam eſſe alteram*, Plaut. *Quis alter, quis quiſquam*, &c.

Interim notandum, Grammaticos Pleonaſmum plerumque ſtatuere, ubi ſermo eſt maxime ſimplex & nativus: ut in his, *Venit ad Meſſenam*, Cic. *Ab Roma abire*, Sall. & ſimilibus, ubi ad conſtructionem neceſſaria eſt Præpoſitio.

Sic Pleonaſmus dici poſſit in his, *Vivere vitam, gaudere gaudium, ſervire ſervitutem*, &c. ſi uſum & ſenſum ſpectes, at quoad Conſtructionem potius eſt Ellipſis, ubi non exprimuntur.

Pronomina itidem *mihi, tibi, ſibi*, læpius πλεονάζειν dicuntur, cum revera ſint Dativi acquiſitionis: ut & *me, te, ſe*, vere Accuſativi, & ad Con-

ſtructionem neceſſarii: ut, *Qui mihi tum fiunt ſenes*, Ter. ubi *mihi* ſignificat *reſpectu mei*. *Me id facere ſtudeo*. Plaut. ubi, *me facere* eſt vera Infinitivi Conſtructio: Et *ſtudeo facere*, eſt Ellipſis Pronominis.

CAPUT IV.

De tertia Figura, quæ dicitur Syllepſis.

Syllepſis, ſive conceptio eſt, ſtructura ſenſu, non voce congrua. Eſt ea duplex: ſimplex, ſive abſoluta, & Relativa.

I. *De Syllepſi ſimplice.*

Syllepſis ſimplex eſt, cum voces in ſtructurâ differunt, vel genere tantum, vel numero tantum, vel genere & numero ſimul.

1. Genere tantum. Ut, *Samnitium duo millia caſi*, Liv. ubi reſpicitur ad *homines*. *Daret ut catenis fatale monſtrum, quæ generoſius perire quærens*, &c. ubi *quæ* reſpicit *Cleopatram*. Sic *duo importuna prodigia, quos egeſtas*, &c. Cic. *ubi eſt ſcelus qui me perdidit?* Ter.

2. Numero tantum. Ut, *Turba ruunt*, Virg. quia *turba* ſignat multitudinem. *Alterum in alterius mactatos ſanguine cernam*, Virg. *Ut alter alterum nec opinato viderimus*, Cic. *Miſſi magnis de rebus uterque legati*, Hor. *Propterea quod*, pro *propter id quod*, *Si rempus eſt ullum jure necandi homines, qua multa ſunt*, Cic. *Aperite aliquis oſtium*, Ter. Sic idem Poëta dixit, juxta Scioppium, *abſente nobis*, & Plaut. *preſente nobis*.

3 Genere & numero ſimul. Ut, *Pars in carcerem acti, pars beſtiis objecti*, Sall. *Pars merſi tenuere ratem*, Virg. *Mars & Venus capti*, Ovid. *Ilia cum Niſo de Numitore ſati* Ovid. *Syrus cum illo veſtro ſuſurrant*, Ter. ubi *cum* valet *&*.

II. *De Syllepſi Relativa.*

Syllepſis Relativa eſt, cum Relativum refertur ad antecedentem, qui non exprimitur, ſed à ſenſu integræ periodi concipitur. Ut, *Iuter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem aves feruntur rapuiſſe*, Liv. ubi *imber* ad quod reſpicitur, includitur in voce *pluit*, ac ſi eſſet *carnis imber pluit*. Sic *Ter literas me conſolatus ſum, quem librum ad te mittam*, Cic. ubi *literas* ſumitur pro *opere quod ſe miſſurum pollicetur*.

De Prætiana hæreditate quæ quidem mihi magno dolori eſt, valde enim illum amavi, hoc velim cures, *Cic. ubi* illum *reſpicit* Prætium *amicum ſc. in* Prætiana hæreditate *incluſum*. Sed antea conjuravere pauci contra rempublicam, in quibus Catilina fuit, de quâ breviſſime potero dicam, *Sall. hoc eſt*, de quâ *conſpiratione*. Et laudare fortunas meas, qui gnatum haberem tali ingenio præditum. *Ter. hoc eſt*, meas *homini qui, &c.* Deinde Philenorum aræ, quem locum habuere Carthaginienſes, *Sall. ubi intelligitur* locus, *ac ſi eſſet* aræ *locus*, quem *locum &c.* Atque in hoc genere illa quoque eſt infinita Sylva, quod Oratori plerique duo genera ad dicendum dederunt, *Cic. ubi* quod *ſupponit* negotium; *ut ſit*, Quod negotium, *nempe* ſilvam illam infinitam, plerique dederunt Oratori, *tanquam* duo genera ad dicendum.

Interdum Syllepſis Zeugmati conjuncta eſt, ut cum Adjectivum vel Relativum non refertur ad genus Subſtantivi proprioris, ſed alterius quod præceſſit. Ut, Amor tuus ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie ſit allaturus, non facile dixerim, *Cic. ubi* allaturus *reſpicit tantum* amor tuus, *ac* allaturum *intelligi debet, quod cum* judicium *conſentiat*

ſentiat. Gens cui natura corpora animoſque magis magna quam firma dedit, *Liv.* Ne fando quidem auditum eſt, Crocodilum aut Ibim, aut felem violatum ab Ægyptio, *Cic.* Philippi vim atque arma toti Græciæ cavendam metuendamque eſſe, *Gellius.*

Interdum etiam integræ Ellipſi, ut cum Adjectivum conſentit cum voce aliqua nullibi expreſſa. Ut, *Timidi damæ, Talpæ oculo capti.* Virg. ubi *maſculi* intelligi debet. *In ſuam Eunuchum,* ſupple *fabulam, Hoc error eſt, non ſcelus*; id eſt, *hoc negotium eſt error, non ſcelus.*

CAPUT V.

De quartâ figurâ, quæ dicitur Hyperbaton.

Hyperbaton eſt ordo Verborum confuſus & perturbatus. Ejus quinque ſunt ſpecies.

1. *Anaſtrophe, ſive vocum inverſio*; *ut,* mecum *pro* cum me. Quamobrem, *pro* ob quam rem. His accenſa ſuper. Quam potius, *pro* potius quam.

2. *Tmeſis, ſive vocis compoſitæ interſectio, per unam pluresve interpoſitas. Ut,* Septem ſubjecta Trioni, *pro* Septentrioni. Per mihi inquam gratum feceris, Quo me cunque rapit tempeſtas.

3. *Parentheſis, cum ſenſus aliis vocibus interpoſitis interrumpitur. Ut,* Tityre dum redeo (brevis eſt via) paſce capellas, *Virgil.*

Synchyſis, cum in periodo conſtructionu naturalis ordo confunditur. Ut, Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras, *Virg. hoc eſt,* Itali vocant aras ſaxa illa, quæ ſunt in mediis fluctibus.

Si mala condiderit, in quem quis carmina jus eſt,
Judiciumque : eſto, ſiquis mala, ſed bona ſiquis
Judice condiderit laudatur Cæſare. *Hor.*

Hoc eſt. Si quis bona carmina condiderit, laudatur judice Cæſare.

Et, male laxus in pede calceus hæret, *Id pro* male hæret.

5. *Anacoluthon, cum ſequentia prioribus non cohærent*; *ut,* Nam omnes nos, quibus eſt alicunde aliquis objectus labor, Omne quod eſt interea tempus, priuſquam id reſcitum eſt lucro eſt ; *Ter.* Prætor interea, ne pulchrum ſe ac beatum putaret, atque aliquid ſua ſponte loqueretur, ei quoque carmen compoſitum eſt, *Cic.* Etenim ſi Orationes, quas non multitudinis judicio probari volebamus (popularis eſt enim illa facultas, & effectus eloquentiæ eſt audientium approbatio) ſed ſi reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, niſi quod ſe imitari poſſe confiderent, *Cic.*

Hujuſmodi in Claſſicis Scriptoribus vocamus σολοικοφανῆ, in vulgo autem, Solœciſmos.

CAPUT VI.

De Helleniſmo.

Figuris modo enumeratis accedit Helleniſmus, ſive conſtructio Græca, quæ fit, cum Latini à nativâ ſuâ conſuetudine deflectentes imitantur Græcos.

1. Atque hîc diſtinguendum imprimis inter *attractionem* & *regimen*, Græci nempe è duobus caſibus (ſi ſe mutuo reſpiciant) alterum tantum regunt, alterum illi adjungunt, ita ut alter ab altero trahatur ; ut, περὶ λόγων οἷν εἶπα, *de verbis quibus dixi*, pro *quæ dixi*. Sic Latini, *Quum ſcribas & aliquid agas quorum conſueviſti*, Cic. pro *quæ conſueviſti*. *Sed iſtum quem quæris ego ſum. Occurrunt*

animæ quales neque candidiores terra tulit, pro *qualibus*, Hor. per eandem figuram dicitur, *Non licet mihi esse securo, cupio esse clemens. Uxor invicti Jovis esse nescis*, Hor.

Hellenismus etiam est, cum casus inter duo verba, ab altero sæpius attrahitur, quod non respicit. Ut, *Illum ut vivat optant*, Ter. *Hæc me, ut confidam, faciunt*, Cic. Ubi Accusativi videntur esse loco Nominativi. Sic *Metuo lenonem ne quid suo suat capiti*, pro *metuo ne leno*. Ter. *Atque istud quicquid est fac me ut sciam*, Id. pro *fac ut ego sciam*.

Quin & Genus etiam alterum ab altero attrahitur: ut, *Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat*, ubi *qui* est pro *quod*.

Huc etiam referri debent quæ dicta sunt in Syntaxi regulari de Relativo inter duo antecedentia diversi generis.

2. Porro ut Græco omittunt Præpositionem κατὰ vel περὶ, ita Latini faciunt ad eorum imitationem. Ut. *Expleri mentem nequit. Tractus membra, similis Deo os humerosque. Tacem te poscimus. Doceo te artes*, & similia. Sic dicimus, *primum, tertium, tantum, quantum, nimium, principium*, ut Græci, τὸ πρῶτον, τὸ τρίτον, τὸ τόσον.

3. Græci etiam sæpius omittunt Præpositionem ἐκ, quæ Genitivo inservit. Atque hinc Grammatici verba plurima eum casum regere existimant, cum re vera dependeat à Præpositione suppressa. Ut, *Abstine irarum: Desine lacrymarum: Regnavit populorum*, &c. Sic *imperti me divitiarum: Arripiunt illum pedis. Gustavit mellis, audivit musica*, &c. Unde apud Vitruvium *ex* etiam Genitivum regit. ut, *Descriptio ex duodecim signorum cœlestium*, &c. quod tamen non est imitandum.

Porro ad Hellenismum referenda sunt & hæc. Cum Nominativus loco Vocativi ponitur, ut, *Da meus ocellus. Da anime mi.*

Cum Nominativus præcedit Accusativum: ut *Ceu pius Æneas eripuisse ferunt.* Cum Infinitivus regitur à particula intellecta, quæ respondet ὥστε ut, *Et pectore lavo excutias guttas. Iatari pratrepidum cor.* Pers. pro usque ad latari. Unde Latini *ut*, aliquando usurpant: ut, *Neu Babylonios tentaris numeros, ut melius quicquid erit pati:* hoc est, ὥστε φέρειν, *ut melius patiaris* juxta Vossium.

CAPUT VII.

De Anziptosi & Enallage.

Addunt Grammatici Antiptosin & Enallagen. Atque Enallagen vocant omnem in Oratione mutationem, cujus nullum videatur fundamentum: ut cum modus alter pro altero ponitur, tempus pro tempore, genus pro genere, &c. & cum casus alter alterius loco ponitur, Antiptosin vocant.

Ac si mutationes hujusmodi liberæ essent & arbitrariæ, omnes regulæ statim inutiles evadent. Atque hinc Sanctius Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius esse ait, quod figmentum si esset verum, frustra quæreretur quem casum verba regerent.

Videamus itaque annon exempla à Despauterio allata alio fundamento niti videantur, & sine Antiptosi explicari possint.

In hoc Livii, *Quando duo Consules ejus anni, alter morbo, alter ferro perissent*, &c. Nominativum ait poni pro Genitivo *duo Consules*, pro *duorum Consulum*. At quis non videt hic esse Ellipsin seu potius Zeugma: ubi Verbum semel expressum bis intelligitur: ut sit, *Duo consules perissent, alter morbo perisset, & alter ferro perisset.*

Cum dicit *in fortiora horum*, Genitivum poni pro Ablativo, planum est esse partitionem, vi cujus additur Comparativis & Superlativis.

Porro

Porro in iſtis, *Saltui, & velocitati certare*, Dativus non ponitur pro Ablativo, ſed eſt caſus acquiſitionis, quem omnibus Verbis & Nominibus addi diximus, ut *vino modo cupida eſtis. Moleſti oratioui. Alienis rebus curas.*

In *ferax oleo* apud Virgilium, Ablativus quem pro Genitivo poni ait, eſt Ablativus modi: ut Ovidius dixit. *Terra ferax Cereris multoque feracior uvis.* Quin & in pluribus editionibus legitur *ferax olea.*

Ad exemplum à Nonio allatum, *Quot latitias inſperatas modo mihi irrepſere in ſinum*, reſpondemus, vel *irrepſere* ſumi ut activum, adeoque vere regere Accuſativum: vel ſolœciſmum eſſe, nec excuſari poſſe. Nam quod Nonius exemplum non intellexerit, vel inde conſtat, quod ſimile eſſe ait huic, *urbem quam ſtatuo veſtra eſt*, quæ eſt Conſtructio legitima, & apud Poëtas familiaris.

Accuſativus *quas*, quem in iſto Nævii, *Quot res hunc vis privari puleras, quas uti ſolet*, pro Ablativo poni ait, eſt Conſtructio naturalis activi, nam *utor* olim Accuſativum regebat. Et *privari res puleras*, eſt Helleniſmus, ubi ſupponitur κατὰ, ut *lator hanc rem.*

In iſto Virgilii *haret pede pes, denſuſque viro vir*, *pede* eſt antiquus Dativus, nam olim Dativus & Ablativus eodem modo terminabantur.

Denique cum apud eundem Poetam legitur, *Forte ratis celſi conjuncta crepidine ſaxi, expoſitis ſtabat ſcalis & parte parata*; *crepidine*, non eſt pro *crepidini*, ut vult Deſpauterius, ſed vere regitur à *conjungo*, quod ſæpius apud Ciceronem cum Ablativo legitur; ut, *Declarat enim ſummam benevolentiam conjunctam pari prudentiâ* Et alibi, *Ea ſumma miſeria eſt ſummo dolore conjuncta*, ubi Ablativus regitur à *cum* ſuppreſſâ, quæ interdum exprimitur, ut *Varro cum Sicinio ætate conjunctus.*

Quod autem ad Enallagen ſpectat omnia ejus exempla vel ad regulas Grammatices, vel ad alteram ex prædictis figuris, referri poſſunt.

In iſto, *Tamen virtus tua me vel vicinitas, quod egeo*, &c. *quod* non ponitur pro *qua*, ſed ſupponit negotium. In iſto, *Pictu bellantur Amazones arma*, Virg. *bellantur* uſurpatur more aliorum Verborum, quæ olim communia erant. In iſto, *Si quis me quæret rufus*, Dav. *Præſto eſt, deſine*: ſi ſic aliqua figura, eſt figura elocutionis; ut in *vicimus*, pro *vincemus*: Nam in Narrationibus frequens eſt uſus unius temporis pro alio. Cum autem ait *valebo* interdum poni pro *vale*, oſtendimus Imperativum eſſe verum futurum, adeoque non mirum eſſe ſi promiſcue interdum uſurpentur. In iſtis autem, *Romani feſtinare, parare*, &c. eſt ellipſis verbi *cœperunt.* Atque hinc de cæteris eſto judicium.

Verum quia recta ſcribendi ratio ex uſu & conſuetudine Romanâ addiſcitur, non alienum fore videbatur, Sylvulam Verborum diverſæ ſtructuræ hîc coronidis loco adjicere, quæ forſan in Dictionariis fruſtra quæſiveris.

SYLVULA VERORUM.

Diverſæ ſtructuræ.

A.

Abalienare aliquid, *vel* aliquid alicujus, *Cic. To alienate.* Aliquem ab altero, ſe ab alio, alium à ſe, voluntatem alicujus ab aliquo. *Cic.*

Abdere ſe literis & in literas: ſe in tenebris, *Cic. To hide himſelf.*

Abdicare, *ſimpliciter, vel* magiſtratum, *vel* ſe magiſtratu, *Cic. to quit himſelf of a charge.*

Abdicare aliquem, *Tacit. to renounce.*

Abducere à conſuetudine, *Cic. to diſuſe.*

Ab omni reipublicæ curâ, *Cic. to withdraw himſelf from employments.* Vi & per vim, *Cic. to carry away by force.* In aliquem locum, *Cic.* Ex acie, *Cic.* A fide, *Id.* Ad nequitiam. *Ter.*

Me convivam abducebant ſibi, *Cic.*

Equitatum ad ſe abducere, *Cic. to entice away.*

Aberrare propoſito, & à propoſito, *Cic. to go from the ſubject.*

Nihil quidem levor, ſed tamen aberro, *Cic. yet I divert my ſelf.*

Aberratio à dolore, *Cic. a diverting.*

Aberrat ad alia oratio, *Cic. digreſſeth.*

Aberrant inter ſe orationes, *Liv. diſagree.*

Artificem ne in melius quidem ſines aberrare, *Plin. let him keep to his model.*

Abeſſe urbe, domo; & ab urbe, ab domo, *Cic.* alicui abeſſe, *to fail.*

In altercationibus abeſſe, *Cic. to be out of the way.*

Abhorret facinus ab illo, *Cic. he is very far from doing ſuch a wicked thing.*

Parum abhorrens famam, *Liv. not concerned for a ſcandal.*

Illud abhorret à fide, *Cic that is not to be believed.*

Ab ducendâ uxore aborret. *Cic. he is averſe to marriage.*

Abjicere ſe alicui ad pedes, & ad pedes alicujus, *Cic. to caſt himſelf at ones feet.*

Abjicere ſe & proſternere, *Id.* Conſilium ædificandi abjicere, *Cic. to quit the deſign one had of building.*

Abjicere ad terram, *Cic.* In herbam *Id.* Humi, *Plin.*

Cogitationes in rem humilem abjicere, *to ſubmit his thoughts.*

Abjicere animum, *Cic. to deſpond.*

Abire magiſtratu, *Cic. to quit his office.* Ab emptione, *Cic. to retract his bargain.* Ad vulgi opinionem, *Cic. to abandon himſelf to the.*

Abire, à, ab, de, è, ex, loco, *Cic. to go away: to go out: to retire.*

Non hoc ſic tibi abibit, *Ter. It ſhall not paſs ſo.*

Abi in malam crucem, *Ter. Go hang your ſelf.*

Abjudicare libertatem, *Cic. to quit ones liberty.* Se vita. *Plaut. To kill ones ſelf.*

Abnuere aliquid alicui, *Cic.* Alicui de re aliqua. *Sall. To refuſe.*

Abrogare legem, *vel* legi. *Sed prius uſitatius.*

Abrogare ſeſe dedecore. Animum à ſcelere. *Cic. to abſtain.* Ignem ædibus. *Liv. not to fire the houſe.* Ægrum à cibo. *Celſ.*

Abſtinere jus belli ab aliquo. *Liv. not to treat one rigorouſly.*

Abſtinere maledictis, & à maledictis, *Cic.*

Abſtinere irarum, *Hor.* Placidis bonis, *Ovid.*

Abſtine iſti hanc in manum, *Plaut.*

Abſtrudere in profundo, in ſylvam, *to hide within.*

Abuti ſtudiis, *Cic. not to profit,* Operam abutitur, *Ter. loſes his labour.*

Accedere alicui proxime, *Cic, Virg.* Deo ad ſimilitudinem, *Cic. to be like.* Ad aliquem, *(ic. to draw near.* Alicui ad aurem, *Id.*

Quos accedam? *Sall. Supple* ad. *to whom ſhall I addreſs my ſelf.*

Quas vento acceſſerit oras, *Virgil. ſupple* in. *On what coaſts he ſhall be thrown by the winds.*

Accedit quod, *Cic. moreover, beſides.*

Accidere.

Accidere. Omnia enim ſecundiſſima nobis, adverſiſſima illis acciditſſe, *Cic. unde conſtat verbum hoc ſumi pro aqua & adverſa fortunâ.*

Accipere ab aliquo, *Ter.* de aliquo, *Cic.* ex aliquo, *Plaut. to receive, or to learn of one.*

Accipere in contumeliam, *Ter. to take in bad part.*

Acceptum plebi, *Caſ.* apud plebem, *Plaut.* in plebem, *Tac. agreeable to the people*

Acceptum, *vel* in acceptum referre, *Cic to be obliged.*

Acquieſcere lecto, *Catul. to repoſe himſelf.* Alicui rei, *Cic. to let his mind on.*

In tuo vultu acquieſco, *Cic. your ſight comforteth me.*

Adæquare cum virtute fortunam, *Cic. not to be leſs happy than valiant.* Aliquem ſibi, *Id. to make him equal.* Judices adæquarunt, *Cic. were divided.*

Addicere morti, *Cic.* in ſervitutem, *Liv. to condemn to.*

Addicere liberum, *Cic to declare one free.*

Ni aves addixiſſent, *Liv. If the birds had not confirmed the augury by their flight. Contrarium eſt* abdicere.

Adeſſe omnibus pugnis, *Cic. to be in all the battels.* Ad exercitum, *Plaut.*

Ad portum, *Cic.* in cauſa, in aliquo loco, ad tempus, *Id.*

Adeſſe alicui, *Cic, to favour one, to aſſiſt him with credit.*

Adhærere caſtris, *Appul.* in re aliquâ, *Ovid.* ad rem aliquam, *Plaut.* in rem aliquam, *Cic. to be conſtant at, to be near, to hold.*

Adhibere ſeveritatem in aliquo, *vel* in aliquem, *Cic.* reverentiam adverſus, *vel* erga aliquem, *Cic.*

Adhibere vinum ægrotis, *Cic. to give them wine.*

Adigere jusjurandum, *vel* aliquem jurejurando, *vel* aliquem ad jusjurandum, *Liv.* per jusjurandum, *Caſ. to bind by oath.*

Adire aliquem, ad aliquem, in jus, *Cic.* Illa pericula adeuntur in præliis, *Id. we are expoſed to.*

Adjungere aliquem alteri. & ad amicitiam alterius, *Cic to make a friend.* In ſocietatem adjungere, *Liv.*

Admiſcere aliquid in aliud, *Plin.* alicui, *vel* cum aliquo, *Cic.*

Admiſceri ad aliquod concilium. *Cic. to be admitted to.*

Adoleſcit ætas, ratio, cupiditas, *Cic. Virg. increaſeth, grows ſtrong.*

Adoleſcere ad aliquam ætatem, *Plin.* annos ter ſenos, *Ovid.* in partum, *Col.*

Adoleſcunt ignibus aræ, *Virg. are covered with the fire of the Sacrifices.*

Flammis adolere penates. *Id.*

Adoptare ſibi filium, *Cic.* aliquem pro filio. *Plaut.* aliquem in divitias, *Plin. to make his heir.* Aliquem ab aliquo, *Cic.* ſe alicui ordini, *Plin.*

Adſcribere civitati, in civitatem, *vel* in civitate, *Cic. to make free.*

Adverſari alicui, *Cic.* aliquem, *Liv.* contra & adverſus aliquem, *Plaut. to reſiſt or contradict.*

Ambitionem ſcriptoris adverſari. *Tac.*

Adverſari quo minus aliquid fiat, *Cic. to hinder.*

Advertere. *ſimpliciter, Ter.* animum, *Liv.* animo. *Plin.*

Advertere urbi agmen, *Virg. to cauſe to approach*

Scythicas adverterat oras, *Ovid. was arrived at.*

Advertere in aliquem, *Tac. to puniſh.*

Adulare. Pinnatâ caudâ noſtrum adulat ſanguinem, *Cic ex veteri poëta.* Si Dionyſium non adulares, *Val. Max. Inde* adulor *paſſivum* Cavendum eſt ne aſſentatoribus pateſaciamus aures, ne adulari nos ſinamus, *Cic.* Tribunus militum adulatus erat, *Valer. Max.*

Adulari *deponens.* Adulari aliquem, *Cic.* alicui, *Quint. to flatter. Sed prius melius eſt juxta ipſum Quint.*

Æmulari alicui, *Cic. to envy one.* Aliquem, *Id. to endeavor to ſurpaſs.* Æmulari inſtituta alicujus, *Cic. to equal, to excel.*

Æſtimare aliquem, *Plaut.* de aliquo, *Cic.*

Æſtimare magni, *vel* magno, *Cic.* Æſtimare litem capitis, *Cic. to judge one worthy of death.*

Aggredi aliquem dictis, *Virg.* Aliquem de re aliquâ, *Plaut.* aliquid, *Cic.* ad injuriam faciendam, *Id.*

Agere rem, *vel* de re, *Cic.* aliquem, *vel* partes alicujus, *Cic.* Cum populo, *Cic.* Lege, *vel* ex lege, *Cic*

Agere ſe pro equite, *Suet. to act like a cavalier.* Agere gratias de re, in

in re, pro re, in res singulas. *Cic.*

Agitare animo, *Liv.* Cum animo, *Sall.* Mente, *Id.* In mente, *Cic.* Secum, *Ter. to revolve in the mind.*

Allatrare magnitudinem alicujus, *Liv. to rail against.*

Allatrant maria oram maritimam, *Plin. to beat against.*

Allegare alicui, *vel* ad aliquem, *Cic. to send to.* Hominem alicui rei, *Plaut. to send one to treat.*

Allegare senem, *Ter. to suborn.*

Ambulare pedibus, *Cic.* Foro transverso, *to cross the market.* In jus, *Cic.* In littore, *Id.*

Ambulat hoc caput per omnes leges, *Plin. is found every where.*

Ambulare maria, *Cic.*

Ambulare stadia bina, *Plin.*

Angere sese animi *Plaut.* aliquem incommodis. *Id.* Angit animum quotidiana cura. *Ter.*

Angi animo, *Cic.* re aliquâ, *vel* de re, *Id.*

Anhelare scelus, *Cic. to breathe nothing but mischief.*

Amnis anhelat vapore, *Plin. sends out vapours.*

Animadverto aliquid, *Ter. I consider and take notice of.* In aliquem, *I punish.*

Annuere cœptis, *Virg. to favour.* Victoriam. *Virg. to promise.* aliquos, *Cic. to point at.*

Anquirere aliquid, *Cic. to make inquisition or information of.* Capitis, *vel* de capite, *Liv. to proceed to an examination of a great offence.*

Antecedere alteri, *vel* alterum ætate, *Cic. to surpass in age.*

Antecello tibi hac re, *Cic.* Illum hac re, *Id.* Aliis in re aliqua. *Idem.* Qui cæteris omnibus rebus his antecelluntur, *Cic.*

Anteire alicui, *Plaut.* Aliquem, *Sall.*

Anteſtare alicui, *vel* aliquem, *Gell. to excel one.*

Antevenire alicui. *Plaut. to come before one.* Aliquem, *Id. to prevent.* Omnibus rebus, *Id. to excel.* Nobilitatem. *Sall. to exceed the Nobility.*

Antevertere alicui, *Ter. to get before.*

Fannius id ipſum antevertit, *Cic. hath prevented me in that.*

Appellare aliquem ſapientem, *Cic. to ſtile one a wiſe man.* Suo nomine. *Cic. to call by name.*

Appellare Tribunos, *Liv.* Ad Tribunos, *Cic. to appeal to the Tribunes.*

Appellare pecuniâ, *Quint.* De pecunia, *Cic. to ſue for a debt.*

Cæſar appellatus ab Æduis, *Caſ. was implored for his aſſiſtance.*

Appellere ad aliquem, *Cic. to approach to.* Aliquem alicui loco, *Cic.*

Animum ad Philoſophiam, *Cic. Ter. to apply.*

Appellere claſſe in Italiam, *Virg.* appellere claſſem, *Cic.* ad villam noſtram navis appellitur, *Cic.*

Appropinquare portas, *vel* ad portas. *Hirt.* Britanniæ, *Caſ. to approach.*

Ardere *vel* flagrare odio. *active, pro eo quo alios proſequimur, & paſſive pro eo quo alii nos proſequuntur. Exempla obvia ſunt.*

Ardebat Sirius Indos, *Virg.* pro *adurebat.* Ardebat Alexin, *Virg. was paſſionate'y in love with.*

Ardeo te videre, *Plin. jun. I burn with deſire to ſee you.*

Ardere in arma, *Virg.* Avaritia, *Cic.* Amore, *Idem.*

Arridere alicui, *Cic. Hor. to pleaſe.*

Arridentæ ædes, *Plaut. pleaſe me.* Flavius id arriſit, *Gell. ſhewed that it was agreeable to him.*

Arrideri *paſſivum, contrarium eſt* derideri, *Cic.*

Aſpergere labem alicui, *vel* dignitati alicujus, *Cic. to blacken, to ſpeak ill of one.*

Maculis vitam aſpergere, *Id.*

Aſpirare in Curiam, *Cic.* ad aliquem, *Cic. to endeavour to attain, to equal.*

Aſpirat primo fortuna labori. *Virg. favours.*

Aſſentire *vel* -iri alicui, *ſimpliciter, vel* alicui aliquid, *vel* de re aliquâ, *vel* in re aliquâ.

Aſſervare in carcerem, *Liv.* Domi ſuæ, *Cic to keep in cuſtody.*

Aſſerere aliquid, *Cic. to affirm.* Aliquem manu, *Liv. to make free.* In libertatem, *Id.* aſſerere ſe, *Ovid. to ſet himſelf at liberty.* Aliquem cœlo, *Ovid. to canonize.* A mortalitate, *Plin. jun.* Sibi aliquid, *Plin.* ſe ſtudiis, *Idem.*

Adſtare in conſpectu, *Cic. to ſtand before.*

before. In tumulum, *to be present at.*

Adstitit mihi contra, *Plaut. he resisted* or *opposed me.*

Assurgere ex morbo, *Liv. to recover.* Alicui, *Cic. to reverence.* In arborem, *Plin. to grow to be a tree.*

Assurgi *passivum*, *Cic. to be reverenced.*

Attendere aliquem, *Cic. to hearken to.* Primum verſum legis, *Id. to consider.* Animum, *vel* animum ad aliquid, *Cic. to apply.* Alicui rei, *Idem, to take heed.*

Attinere aliquem, *Tac. to stay one.* Aliquid, *vel* ad aliquid, *to belong to.* Nunc jam cultros attinet, *Plaut. he hold them now.*

Attineri ſtudiis, *Tac. to be kept at home with ſtudies.*

Auſcultare alicui, *Plaut. Cic. to obey.* Aliquem, *Plaut. to hear.*

B.

Bellare alicui. *Stat.* Cum aliquo, *Cic. to fight againſt.*

N. B. Omnia iſtiuſmodi verba elegantius conſtrui cum Ablativo & Præpoſitione *cum*, quam cum Dativo

C.

Cadere alte, *vel* ab alto, *Cic.* In plano, *Ovid.* In terram, *Lucr.* In unius poteſtatem, *Cic.*

Non cadit in virum bonum mentiri, *Cic. An honeſt man is uncapable of lying.*

Nihil eſt quod in ejuſmodi mulierem non cadere videatur, *Cic. There is nothing that doth not become her.*

Honeſta & jucunda ceciderunt mihi à te. *Cic. are happened to me.*

Cælare argentum, argento, & in argento, *Cic. to grave in ſilver.*

Cælare flumina & beſtias in vaſis, *Ovid.* Opus cælatum novem Muſis, *Hor. wherein all poſſible art and induſtry is employed.*

Calere. Thure calent aræ. *Virg.* Aures noſtræ calent illius criminibus. *Cic. Our ears glow with often hearing his faults.*

Cum caletur maxime, *Plaut.* ſupple calor.

Canere aliquem, *Cic.* ſuper aliquo, *Idem. to ſing ones praiſes.* Sibi intus canere, *Cic. to regard none but himſelf.*

Carere commodis, *Cic. to want.*

Præterquam tui carendum quod erat, *Ter. but that I muſt be without your company.*

Id quod amo, careo, *Plaut.*

Caruit te febris, *Plaut. your ague miſt its fit.*

Cavere aliquid, *Cic. Hor. to avoid.* alicui, *Cic. to watch for his own preſervation.*

Ab aliquo, *Cic. to beware of.* Malo *pro* à malo, *Petron.* De verbis alicujus, *Plut.* Cavere obſidibus de pecunia, *to give hoſtages for ſecurity of mony.* Sibi obſidibus ab aliquo, *to take hoſtage for ſecurity.*

Quod nihil de iis Auguſtus teſtamento caviſſet, *Suet.*

Dicitur cavere aliquo, *vel* per aliquem, *Cic. to take ones ſecurity.*

Cætera quæ quidem provideri poterunt, cavebuntur.

Cedere locum, *Stat.* loco, *Cic. Caſ. to leave the place.* Ad locum, *Liv. to retire to.* E vitâ, *Cic. to dye.* Exitio, *to fly from ruin.* In proverbium, *Plaut. to be gone into a proverb.* Intra finem juris, *Liv. to ſtay within the bounds of his right.*

Cedere alicui, *Virg. to obey.*

Ceſſit mihi, *Id. is arrived to me.*

Honori non cedere, *Virg. not to have deſerved leſs honour than is given.*

Hæreditas alicui cedit, *Virg. falleth to.* Pro pulmentario cedit, *Colum. is taken for nouriſhment.*

Cedit dies, *Ulp. the day of payment draweth nigh.*

Certare laudibus alicujus, *Virg. to oppoſe himſelf to ones greatneſs.* Cum aliquo, *Cic. to fight.* Bello de re aliquâ, *Liv.* ſecum, *Cic. to try to excel himſelf.*

Certat vincere, *Virg. ſtrives to overcome.*

Certare aliquid, *Hor. to contend to do a thing.*

Si res certabitur, *Hor. if the matter come to be diſputed.*

Circumdare oppidum caſtris, *Cæſar.*

Oppido mœnia, *Cic. to encloſe.*

Cogitare animo, *Cic.* In animo, *Ter.* Cum animo, *Plaut.* ſecum, *Ter.* Aliquid, *vel* de re aliquâ, *Cic.*

Coire in unum, *Virg. to aſſemble together.* Societatem cum aliquo, *Cic. to make an alliance.*

Societas

Societas coitur, *Cic.*

Immitia placidis coeunt, *Hor. mix with.*

Milites coeunt inter ſe, *Cæſ. rally.*

Colloqui alicui & aliquem, *Plaut.* cum aliquo, *Cic. to ſpeak with.*

Inter ſe colloqui, *Cic. Cæſ. to diſcourſe together.*

Committere ſe alicui, *Cic.* Se in fidem alicujus, *Ter. to put himſelf into ones protection.* Aliquem cum alio, *Mart.* Inter ſe omnes, *Suet.*

Lacum mari, *Plin. to joyn.*

Commodare aurum, *Cic. to lend.* Alicui *ſimpliciter, vel* ſe alicui, *to aſſiſt, Cic.*

In rebus alicui, *Id.* de loco alicui, *Idem.*

Complere armato milite, *Virg.* Completus mercatorum carcer, *Cic.*

Componere aliquid alicui, *vel* cum aliquo, *Virg. to compare.*

Componere ſe ad exemplum, *Quint. to conform.*

Concedere fato, *Plaut. to dye.* Petitioni alicujus, *Cic. to grant.*

De jure ſuo, *Cic.* Injurias reipublicæ, *Id.*

Conciliare aliquem, *Cic.* Ad alterum, *Plaut.* Homines inter ſe, *Cic.*

Animos aliquorum ad benevolentiam erga alios, *Cic.*

Conjunctionem cum aliquo, *Id.*

Pacem ab aliquo, *Plaut. pro* cum aliquo.

Concludere ſe in cellam, *Ter.* In caveâ, *Plaut. to ſhut in.*

Res multas in unum, *Ter.*

Concurrere cum aliquo, *Sall.* Alicui, *Virg. to fight with.*

Condemnare crimine, criminis, de crimine, *Cic.*

Condere in ſepulcro, *Cic.* Humo, & in humo. *Ovid. to bury.*

In furnum, *Plaut.*

Mœnia, *Virg. to build.*

Condicere cœnam alicui, *Suet.*

Ad cœnam aliquem, *Plaut. to invite to ſupper.*

Condicere alicui, *ſimpliciter, Cic. to promiſe to ſup with one.*

Conducere virgines in unum locum, *Cic. to convey.* Aliquem, *Plaut. to hire.*

Conducere de Cenſoribus, *Cic. to farm of the Cenſors.*

Conducit hoc tuæ laudi, *Cic.*

In rem, *Plaut.* Ad rem aliquam, *Cic.*

Conferre tributa, *Cic. to pay.*

Noviſſima primis, *to compare.*

Se in, *vel* ad urbem, Cic *to go to.*

Omne ſtudium ad rem aliquam, Cic. *to apply.*

Crimen in aliquem, Cic. *to caſt on.*

Seria cum aliquo, *Ovid. to confer.*

Capita, Cic. *to ſpeak face to face.*

Peſtem hominibus conferunt, Cic. *Colum. give them the plague.*

Neminem cum illo conferendum pietate puto, Cic

Conferunt ad temperandos colores, *Colum. ſerve.*

Hæc oratori futuro conferunt, *Quint. are uſeful to.*

Confidere virtuti, Cæſ. *to truſt to his ſtrength.* Animo & ſpe, Cæſ.

In aliquo, *Hirt.* Aliquâ re. Multum naturâ loci confidebant, Cæſ.

Confiteri crimen, *Cic.* De maleficio, *Id.*

Ut de me confitear, Cic. *to ſpeak freely of that which concerns me.*

Conflictare, & ri. Conflictari tempeſtatibus & ſentinæ vitiis, Cæſ.

Qui cum ingeniis conflictatur ejuſmodi, *Ter. hath to do with.*

Rempublicam conflictare, *Tac. to afflict.*

Congerere titulos alicui, *Sen.* crimen in aliquem, Cic.

Congredi alicui, Cæſ. aliquem, *Plaut. to draw near to.*

Cum hoſte, & contra hoſtem, Cic. *to attack.*

Congruere. Congruunt literæ literis aliorum, Cic.

Congruunt inter ſe. *Ter.*

Congruit ſermo tibi cum illa, *Plaut.*

Conjungere. Conjuncta virtuti fortuna, *Cic.*

Conjuncta & ſociata cum altera, Cic.

Conjuncta mihi cura de republica cum illo, Cic.

Conjungi hoſpitio & amicitia. Cic.

Conqueri rem aliquam, *vel* de re aliqua, *Cic.*

Ob rem aliquam, *Suet.*

Cum aliquo, Cic. pro aliquo, *Id.*

Conquieſcere à re aliqua, Cic. *to reſt*

reſt from doing any thing.

In re aliqua, Cic. *to be ſatisfied in.*

Hyeme bella conquieſcunt, Cic. *ceaſe.*

Niſi perfecta re de me non conquieſti, Cic.

Conſcendere navem, Cic. in navem, *Lent. Ciceron.*

Conſentire ſibi, *vel* ſecum, Cic. Alicui, *vel* cum aliquo, *to agree with.*

Aliquid, *vel* de aliquo, *vel* ad aliquid, Cic. *to agree about.*

In aliquem. *Ulp. to agree to take for an umpire.*

In eum omnes illud conſentiunt elogium, Cic.

Aſtrum noſtrum conſentit incredibili modo, *Hor.*

Conſequi aliquem itinere, Cic. *to overtake.*

Aliquid conſequi, Cic. *to obtain.*

Conſerere manum, *vel* manu cum hoſte, Cic. *Prius uſitatius.*

Diem nocti. *Ovid. to join.*

Artes belli inter ſe, *Liv.*

Baccho aliquem locum, *Virg. to plant vines.*

Conſidere aliquo loco, *vel* in aliquo loco, Cic. *to ſtay.*

Conſtare per ſeipſum, Cic. *depends only on it ſelf.* Sibi, Cic. Hor. *not to lye.*

Ex multis rebus, Cic. *to be compos'd of.*

Agri conſtant campis & vineis, *Plin.*

Conſtat gratis tibi navis, Cic. *coſts you nothing.*

Auri ratio, Cic. *the ſum is right.*

Non conſtat ei color, neque vultus, *Liv. he changes colour.*

Mente vix conſtat, Cic. *he is diſtracted.*

Hoc conſtat, *vel* conſtat inter omnes, Cic. *this is certain.*

Conſtat hac de re, *Quint. Plin.*

Conſtat hoc mihi tecum. *Ad Her.*

Conſueſcere alicui, *Ter.* cum aliquo, *Plaut. to frequent.*

Conſueſcere pronunciare, Cic. *to accuſtom ones ſelf.*

Adeo in teneris conſueſcere multum eſt, *Virg.*

Plauſtro & aratro juvencum conſueſcere, *Colum.*

Omnia pericula à pueritia conſueta habeo, *Sall.*

Conſulere boni, *Quint. Plaut. to take in good part.*

Alicui, Cic. *to ſeek ones good.*

Aliquem, *Id. to ask counſel of.*

Conſuli quidem te à Cæſare ſcribis, ſed ego tibi ab illo conſuli mallem, Cic. *Sed pro* do tibi conſilium, *elegantius dicitur*, Autor tibi ſum.

Conſulo te hanc rem, *vel* de hac re, Cic.

Conſulo in te, *Ter. I ſtudy ſomething for you or againſt you.*

Conſulere in commune, *Ter. to ſeek the publick good.*

Contendere alicui, *Hor.* cum aliquo, *Id.* contra aliquem, *Id. to diſpute, or maintain a thing againſt,*

Contendere aliquid ab aliquo, Cic

Contendere animum, *Ovid.* animo, Cic. curſum, *Plaut.* in aliquem locum, Cic.

Contendere rem cum alia re, Cic.

Alicui rei. *Hor. to compare.*

Contingere ſe inter ſe, *vel* inter ſeſe, *Plaut. to touch.*

Atque in magnis ingeniis id plerumque contingit, Cic. *often happens.*

Contingit mihi, Cic. *it touches, it concerns me.*

Contingere funem, *Virg. to touch.*

Convenire cum aliquo, Cic. *to agree with.*

Sibi, Cic. *to keep always an even temper.*

Ad aliquem, Cic. *to go to ſeek.*

Aliquem, *Plaut. to treat with.*

In jus, *Plaut. to accuſe.*

Convenit inter utrumque, Cic. *they are at an accord.*

Mihi cum illo, Cic. *I am of his opinion.*

Ad eum hæc contumelia, Cic. *concerns him.*

Aliam ætatem aliud factum, *Plaut.*

Hæc fratri mecum non conveniunt, *Ter. we diſagree in this.*

De hoc parum convenit, *Quint. this is not agreed of.*

Hoc maledictum in illam ætatem convenit, *Cic.*

Cupere alicui, Cic. Cæſ. alicujus causâ, Cic. *to be ready to do a kindneſs.*

aliquem, Ter. Cic. *to ſeek.*

Cupit te videre, *Plaut.* Te conventum, *Idem*

D. Damnare

D.

Damnare ſceleris, *vel* nomine ſceleris aliquem, Cic. De vi, de majeſtate. *Id.* Ad pœnam, in opus, in metallum, *Plin. jun.*

Dare literas alicui, Cic. *to give into ones hand.* Literas ad aliquem, *Id. to ſend a letter.* Se fugæ, & in fugam, *to run away.* Se ad lenitatem, *Id. to ſtudy.* Gemitum, & ſe gemitui. *Id. Virg. to grieve.* Operam, & operam alicui rei, in rem aliquam, ad rem aliquam faciendam, Cic *to labour.* Mandata alicui, *Id.* aliquid in mandatis, *Plaut. to command.* Se in viam, Cic. in manum, & in manu, Ter. Cic.

Dederat comas diffundere ventis, *Virg. let them looſe.* Dare manum alicui, *Plaut. to ſhake hands.*

Dare manus, Cic. *to yield.* Cibo dare, *Plin. to give to eat.* Dare vitio, Cic. *to blame.*

Da Tityre nobis, *Virg. tell us.*

Dare oblivioni, *Liv. to forget. Contrarium eſt* mandare memoriæ: *ſed* oblivioni mandare, *non eſt Latinum.*

Debere amorem & omnia in aliquem, Cic. Tibi debemus, *Id. we are ingaged to you.*

Tibi video hoc non poſſe deberi, Cic. *I cannot refuſe you thu.*

Decedere alicui, *to give place to, Plaut. to fly from out of deteſtation,* Cæſ.

Decedere (Cic *ſup.* è vitâ) *to dye.* De ſuo jure, *vel* ſuo jure, Cic *to part from ones right.*

De ſummâ nihil decedet, *Ter. the ſum ſhall be entire.*

Decernere aliquid, *vel* de re aliquâ, Cic. *to determine,* Armis, *Id. to fight.* Pugnam, *Liv.* Pugnâ, *Val. Max.* ſuo capite, Cic. *to put himſelf in danger,*

Decidere (*à* cado) ſpe, *vel* de ſpe, *Liv* ſpe, *Ter.* in laqueos, *Ovid.*

Decidere (*à* cædo) *Vell. to cut off.* Quæſtionem, *Pap. to decide.* damnum. *Uſp. to determine.* Cum aliquo, Cic. *to tranſact.* De aliquo negotio, *Id.* Prælio cum aliquo, *Id. to end a difference by arms.*

Pro ſe, Cic. pro libertate, *Sen. to compound for ones life.*

Decidere jugera ſingula ternis medimnis, Cic. *to tax.*

Deciſa negotia, *Hor. ended.*

Declinare loco, à loco, *vel* de loco, Cic. *to turn away.* Se extra vicem, *Plaut.* ictum, *Liv. to avoid a blow.*

Agmen aliquo, *Liv. to remove the army.* Nomina & Verba, *Quint. to decline.*

Dedere ſe hoſtibus, Cæſ. In ditionem & arbitrium hoſtium, *Plaut.* Aliquem in piſtrinum, *Ter.*

Ad ſcribendum ſe dedere, Cic. *to apply.* Deditâ operâ, Cic. *purpoſely.*

Deferre ſtudium ſuum & laborem ad aliquem, Cic. *to offer his ſervice.* Opes ad aliquod negotium deferre alicui, Cic. Deferre aliquid in beneficii loco, Cic. *to make a preſent.* In beneficiis delatus, Cic. *one that hath a penſion from the commonwealth.*

Deferre aliquem, Cic. *to accuſe.*

Defendere aliquem contra iniquos, Cic. aliquem ab injuria, *Id.* Injuriam alicujus, *Id. to revenge a wrong.*

Defendere & obſiſtere injuriæ, Cic.

Defendere ac propulſare injuriam, *Idem.*

Defendere civem à periculo, Cic. Myrtos à frigore, *Virg. to preſerve from.* Æſtatem capellis, *Hor.* Solſtitium pecori, *Virg. to keep from the heat.*

Deficere ab aliquo, Cic. Liv. *to forſake his party.* Animo, *vel* animis, *Cic.* animam, *Varr. to be faint hearted.*

Dies & latera & vox me deficiunt, Cic. *fail me.*

Deficiunt mihi tela. Cæſ. *I want arms.*

Animus ſi te non deficit æquus, *Horatius.*

Deficio à te ad hunc, *Suet. I leave you to go to him.*

Mulier abundat audacia, conſilio & ratione deficitur, Cic.

Deficior prudens artis ab arte meâ, *Ovid.*

Defigere oculos in rem aliquam, Cic. Mentem in aliquo, *Id.*

Defigere furta alicujus in oculis populi, *to expoſe.*

Definire aliquid alicui, Cic. *to ſhew or preſcribe* Imperium terminis, Cic. *to bound.* Magnitudinem alicujus rei, *to tell preciſely.*

Certus & definitus locus, Cic.

Deflectere iter, *Lucan.* Ex itinere, *Plin. Cic. to turn out of the way.*

Declinare propoſito & deflectere ſententiam, Cic.

Amnes,

Amnes in alium curſum deflectere, Cic. *to turn them.*

Degenerare à gravitate paterna, Cic.

A familia ſuperbiſſima, *Liv.*

In feritatem, *Plin.*

Hoc animos degenerat. *Colum. enervates and weakens.*

Delinquere aliquid, & in aliqua re, Cic. in aliquem, *Ovid. to fail.*

Depellere loco, Cæſ. De loco, Cic. *to drive away.*

Suſpicionem à ſe, Cic. *to remove.*

Deperire aliquem, *vel* aliquem amore, *Plaut.* Amore alicujus, *Liv. to love paſſionately.*

Naves deperierunt, Cæſ. *are loſt.*

Deplorare vitam, Cic. *to deplore.*

De ſuis miſeriis, *Id. to bewail ones ſelf.*

Deponere in gremio, *Plin. Cic.* ſtratis, *Ovid.* ſub ramis, *Virg.* in terram, *Colum.* in ſylvas, Cæſ. *to lay in, upon, or under any thing.*

Deponere ædificationem, Cic. *to lay aſide the deſign.*

Ægrum, Cic. *to give over.*

Aliquid, *Virg. to wager.*

Deponere aliquid in alicujus fide, Cic.

In fidem, *Liv.* apud fidem, *Trajan. Plin. to put confidence in.*

Deprecari aliquid ab altero, Cic. *to beg a thing of.* Aliquem pro re aliqua, *Id.* Alicui ne vapulet, *Plaut. to intercede for.*

Calamitatem abs ſe, Cic. *to turn from by prayer.*

Derogare fidem alicui, *vel* de fide alicujus, Cic.

Sibi derogare, Cic. *to wrong his reputation.*

Deſinere artem, Cic. *to quit a profeſſion.*

Deſiſtere à ſententia, *vel* de ſententia.

Deſperare ſalutem, ſalute, *vel* de ſalute, Cic. *to deſpair of.* Ab aliquo, *Id. to expect no more from.* Sibi, Cæſ. de ſe; Plaut. Cic. *to be deſperate.*

Non deſpero iſta eſſe vera, Cic. Sive deſtituimur ſive deſperamur, Cic.

Deſpondere filiam alicui, Cic. *to betroth.* Sibi domum alicujus, *Id. to promiſe to himſelf, to make ſure of.*

Deſpondere animis, *Liv. to promiſe himſelf to do ſomething.* Animum, *Id. to be out of heart.*

Detrahere alicui, *Ovid.* de aliquo, Cic. *to detract from.* Aliquid alteri, *Id. to take by force.* Laudem, *vel* de laudibus, *Id. to leſſen his reputation.* In judicium, *Id. to bring in judgement.*

Deturbari ſpe, de ſpe, *vel* ex ſpe, Cic.

Differre famam aliquam alicui, *Plaut. to make a report of.* Rumorem, *Ter.* Aliquid rumoribus, *Ter.*

Differre aliquem, *to make one wait, Mart. to vex and torment, Ter.*

Orationem ſperat inveniſſe ſe quæ differat te, *Ter.*

Differri doloribus, *to feel.*

Amore, cupiditate, lætitiâ, *&c. Plaut. to be tranſported with.*

Differre veſtitu ab aliquo, Cic. In candore, *Plin.* Differt ab hoc, Cic. huic, *Hor.*

Differunt inter ſe, Cic.

Ad aliquod tempus aliquid differre, Cic. In annum, *Hor. to defer.*

Dimicare de re, Cic. pro re, *Plin. to diſpute for.*

Dimicant inter ſe, *Plin.*

Dimicandum omni ratione, ut, *&c.* Cic. *we muſt endeavour.*

Diſceptare aliquid juſte, Cic. *to decide.* Eodem foro, *Plaut. to come and plead in the ſame place.*

Diſceptant inter ſe de negotiis, *Sall.*

Diſceptare rei alicui, *Hor.* A te aliqua, Cic. *poſterius magis uſitatum.* In re aliqua, *Id.*

Diſcrepant inter ſe, *Id.*

Diſcrucior animi, *Plaut.* Animo & animum *juxta Diomedem, qui tamen exemplum nullum affert.*

Diſputare aliquid & de aliquo, *Plaut. Cic.* Circa aliquid, *Quint.*

Multa diſputat quam ob rem is qui torqueatur beatus eſſe non poſſit, Cic.

Diſſentire de veritate ab aliquo, Cic.

In re aliqua ab altero, *Id.*

Cum aliquo de re aliqua, *Id.* Alicui opinioni, *Quint.*

Ne orationi vita diſſentiat, *Sen.*

Diſſentiunt inter ſe, Cic.

Diſſidere capitali odio ab aliquo, *Id. to hate mortally.* Diſſidere à ſeipſo, ſecumque diſcordare, *Id.*

Inter ſe diſſident & diſcordant, *Id.*

Si toga diſſidet impar, *Hor.*

Dividere

Dividere nummos viris, Cic. in viros, *Plaut. to diſtribute.* Factum cum aliquo, *Plaut.*

Dividere ſententiam, Cic.

Docere de re aliqua, *Id. to give advice.* Rem aliquam aliquem, *to ſhew one.*

Dolere ab animo, ex animo, *Plaut.* Succeſſu alicujus, *Ovid.* Dolore alicujus, *Virg.*

Dolet mihi cor, *Plaut.* Hoc cordi meo, *Id.* Caput à ſole, *Id.*

Doleo me, *Plaut.* Vicem alterius, Cic. Caſum aliorum, *Id.* Propter aliquem, *Quint.* de aliquo, *Ovid.*

Donare aliquem re, *vel* rem alicui, Cic. *to make a preſent.*

Dubitare de fide alicujus, *Ad Heren. to miſtruſt his fidelity.*

Hæc dum dubitas, *Ter. whilſt you are conſidering.*

Dominari alicui, Cic. In aliquem, *Ovid.* in re aliqua, Cic. Inter aliquos, Cæſ.

Omne pecus indomitum curari ac dominari poteſt, *Nigid. may be tamed.*

O domus antiqua, heu! quam diſpari dominare domino, Cic. *ex veteri Poeta.*

Ducere agmen *Id. to conduct.* Sibi alapam gravem, *Phad. to give himſelf a box on the ear.* Ilia, *Hor. to pant like a broken winded horſe.*

Ducere æra, *Hor*

Aliquem ex ære, *Plin.* Rationem ſalutis, Cic. *to take care of.*

Ducere verſum, *Ovid. to make a verſe.* Uxorem, Cic. *to marry.*

Ducere uſuras, *Id. to continue the payment of uſe.*

Ducere laudi, *Ter. to eſteem it an honour.* In gloria, *Plin.* In hoſtium numero, Cic. Infra ſe, *Id to undervalue.* Pro nihilo, *Id.*

Duci deſpicatui. *Id. to be deſpiſed.*

E.

Efferre pedem domo, *vel* portâ, Cic. *to go out.* Pedem aliquo, *Id. to go to* De nave in terram, *Id. to unload.*

Efferre laudibus, *Id. to commend very much*

Efferre fruges, *Id. to carry fruit.*

Efferri funere, & cum funere, *Id. to be carried forth to burial.*

Efferri ſtudio in re aliqua, *Id. to have a violent paſſion for.*

Efferri in amorem, *Plin. to be beloved.*

Egere conſilii & conſilio, Cic.

Egere multa, *active*, *Cenſor. apud Gell. Unde Plaut. dixit*, egetur *in paſſivo. Et exinde probat Sanctius, dici non inelegan ter*, turpem egere egeſtatem.

Nihil indigere, *Var.*

Egredi ab aliquo, *Ter. to go out of ones houſe.*

Ex provincia, Cic extra fines & terminos, *Id* urbe, *Id. officio. Id.* à propoſito, *Id.*

Elabi de, è, ex, manibus, Cic. *to eſcape.* Inter tela & gladios, *Liv.* Pugnam aut vincula. *Tac.*

Paulatim elapſi Bacchidi, *Terent. weaning himſelf of her by little and little.*

Elaborare in literis, Cic. in aliquid, *Quint.* aliquid, *Plin.* Orationem, eamque inſtruere, Cic. Ad judicium alterius, *Id.*

Emergere ex malis, *Id. Ter.* Incommodâ valetudine, Cic. extra terram, ſuper terram, *Colum.*

Se *vel* ſeſe emergere, *Id.*

Unde emergi non poteſt, *Ter.*

Eminebat inter omnes, Cic. in novo populo, *Liv.*

Eminebat ex ore crudelitas, Cic. in voce ſceleris atrocitas, *Curt.*

Moles aquam eminebat, *Id. appeared above the water.*

Emungere aliquem argento, *Ter. to cheat one of.*

Alicui oculos, *Plaut. to tear out.*

Enunciare conſilia amicorum adverſariis, Cic.

Apud homines enunciare quod tacitum erat, *Id. to divulge.*

Eripere è morte aliquem, *Id.*

Eripere morti aliquem, *Virg.* Mortem alicui, *Sen.* Ex periculo aliquem, Cic.

Erubeſcere in re aliqua, *Id.* Ora alicujus, *Id. to be aſhamed to be in ones preſence.* Preces, *Claud.* loqui, Cic. Fortunæ, *Curt.*

Epiſtola non erubeſcit, Cic.

Genis erubuit, *Ovid.*

Malis alterius erubeſcere, *Ovid.*

Erumpere ex tenebris, Cic. In aliquam regionem, *Idem.*

Erumpere in hoc tempus, *Id.* In actum, *Id.* In effectum, *Quint.* portis, *Virg.* per caſtra, *Plin.*

Eoeo

Loco aliquo, Cæſ. Subito clamore, *Virg.*

Erumpunt ſeſe radii, *Virg.* ſeſe portis foras. Cæſ.

Erumpere ſtomachum in aliquem, Cic. gaudium, *Ter.*

Vereor ne iſtæc fortitudo in nervum erumpat denique, *I fear you'l bend the bow ſo far as to endanger the ſtring.*

Evadere manus alicujus, *Virg.* E manibus, *Liv.* pugnâ, *Virg.*

Omnem viam, *Virg. to go along all the way.*

Ante oculos, *Virg. to come before one.*

Ad ſumma faſtigia tecti, *Virg. to aſcend.*

In aliquod magnum malum, *Ter. to become a great miſchief.*

Exardere, & -eſcere irâ, indignatione, *Liv.* In iras, *Mart.*

Dolor exarſit imis oſſibus, *Virg.*

Exarſit in id quod nunquam viderat, Cic.

Exarſere ignes animo, *Virg.*

Excellere ſuper alios, *Liv.* Longe aliis, Cic. Inter alios, *Id.*

Præter cæteros, *Idem.*

Excuſare ſe alicui, & apud aliquem, *Id.* Valetudinem alicui, *Plin. to alledg to one indiſpoſition for an excuſe.*

Ille Philippo excuſare laborem & mercenaria vincula, *Hor.*

Excuſare ſe de re aliqua, Cæſ.

Exigere aliquem è civitate, Cic. *to drive out.* Honoribus, *Tlin. to deprive of.*

Exigere aliquid acerbius, Cic. *to exact with threats.*

Columnas ad perpendiculum exigere, *Id. to apply the plummet to ſee if they are ſtrait.*

Ævum in ſilvis, *Virg.* Vitam cum aliquo, *Id* Enſem per medium juvenem, *Id. to run one through.* Sues paſtum, *Varr. to drive.*

Exigere de re aliqua, *Tlin. jun. to diſcuſſe.*

Eximere è vinclis, Cic. vinclis, *Plaut.* metu, *Id.* in libertatem. Cic. *to ſet at liberty.* Aliquid de dolio, *Id. to draw out.*

Eximere diem, *Id. to conſume the time.*

Eximi noxæ, *Liv. to be abſolved of a fault.*

Exorare, expetere, & expoſcere aliquid Deos, & à Diis, Cic.

Expectare alicujus adventum in aliquem locum, & in aliquo loco, Cæſ.

Expellere, expedire, ejicere, exterminare, extrudere, exturbare, urbe, *vel* ex urbe, Cic. *to chaſe, to drive out of.*

Explere aliquem, Cic. Ter. animum alicui, *Ter. to content.*

Explicare rem aliquam, *vel* de re aliqua, Cic. *to explain any thing.*

Expoſtulare cum altero injuriam, *Id.* de injuria, *Ter.*

Exprimere vocem alicujus, *Cæſar, make him ſpeak.* Riſum alicui, *Plin. jun.* pecuniam ab aliquo. Cic.

Exprimere effigiem, *Id. to draw to the life.* Verbum verbo, de verbo, è verbo exprimere, *Id. to tranſlate word for word.*

Exprimere ad verbum de Græcis, *Id.* Vim Græcorum Poëtarum, *Id.*

Exprobrare vitia adverſariis, *vel* in adverſarios, *Id. to reproach.*

Exuere jugum, & ſe jugo, *Liv. to caſt off.* Veſtem alicui, *to ſtrip.*

Hominem ex homine, *to diveſt himſelf of all humanity.*

Exulare Romæ, Cic. *to live at Rome an exul.* Domo, *Ter. to be baniſhed from.* A patriâ, *Plaut.*

Per externas profugus pater exulat oras, *Ovid.*

Reſpublica diſceſſu alicujus exulat, Cic.

Exulatum abiit res patris, *Plaut.*

F.

Facere ab aliquo, Cic. cum aliquo, *Id. to take part with one.* Bona alicui, & aliquem, *Plaut. to do good to.* Conſilio alicujus, *vel* de conſilio, *Plin. by ones advice.*

Cum pro populo fieret, Cic. *when ſacrifices were offered.*

Flocci non facere, *Id.* Floccum facere, *Plaut. not to value.*

Facis ex tua dignitate, Cic. *you act according to your quality.*

Hoc facit ad difficultatem urinæ, *Plin. it is good againſt the Strangury.* Sed facere alicui rei, *pro* inſervire, *Latinum non eſt.*

Conſtruitur etiam eleganter cum accuſativo pluribus modis, ut,

Nos magnum feciſſemus, Cic. *we had done a great matter.* Facere gratiam alicui, *Liv. to beſtow a favour.* Facere ſtipendium, *Liv. to ſerve in war.* Facere nomina, Cic. *to borrow money.* Facere rebellionem, *to rebel,* & ſimilia.

Faſtidire aliquem, *Cic. Virg. Hor.* Alicujus, *Plaut.* A me faſtidit amari, *Ovid.*

Fateri ſcelus, & de ſcelere, *Cic. Hor.*

Fœnerari aliquid alicui, Cic. *to put out to uſe.* Fœnerare (& non fœnerari) ab aliquo, *App. to take up upon intereſt.* Hæc omnes fœnerat una deus, *Mart.*

Fidere nocti, *Virg.* terrâ, *Id.*

Formidare alicui, *Plaut. to fear leſt any miſchief ſhould happen to one.* Ab aliquo, *vel* aliquem, Cic. *to ſtand in fear of.*

Fraudare aliquem pecuniâ, Cic. *to cheat.* Militum ſtipendium, Cæſ. *to retain the ſoldiers wages.* Genium ſuum *Plaut. to deprive himſelf of all delight.*

Fugere conſpectum alicujus, Cic. E conſpectu, *Ter.* Oppido, Cæſ. De civitate, *Quint.* de illo fugit me ad te ſcribere, Cic. *I forgot.*

Fungi officio, *Id. Ter.* Officium, *Ter.* Vice, *Hor.* Vicem alterius, *Liv. Suet. to do the office of another.* Fungi munere, *to execute a charge,* Cic. Cæſ. & interdum *to make a preſent.* Cic.

G.

Gaudere gaudio, *Plaut.* Gaudium, *Ter.* de aliquo propter aliquem, Cic. Fugit homines gaviſos ſuum dolorem, *Id.* Mihi gaudeo, *Id.*

Gigni capite, *vel* in caput, *Plin. to be born with the head foreward.*

Glaciare. poſitas ut glaciet nives Jupiter, *Hor.* Humor glaciatur in Gemmas. *Plin.*

Gloriari aliquid, de re aliqua, in re aliqua, ob rem aliquam. Cic.

Gratulari adventu, *vel* de adventu, *Id. to expreſs his joy for ones arrival.*

Gratulari victoriam alicui, *Id. to congratulate for a victory.*

Gratulor tibi in hoc, *vel* de hac re, pro hac re, *Id.*

Gravare & -ri. At tu fortunam parce gravare meam, *Ovid.*

Gravari dominos, *Lucan. not to be able to ſuffer.* Cætera tanquam ſupervacua gravari ſolet, *Quint.*

Ne gravere exædificare id opus quod inſtituiſti, Cic. Gravatus ſomno, *Ovid.* Pluviâ cum forte gravantur, *Virg.*

H.

Habere rem certam, *vel* pro certo, Cic. *to know certainly.* Aliquid certi, *Idem.*

Habere quædam dubia, *Id.* in dubiis. *Quint.* Pro dubio, *Liv.*

Habere aliquem deſpicatui, vel deſpicatum, *Ter. to contemn.*

Habere aliquem præcipuo honore, Cæſ. In honore, Cic. Honores alicui, Cic. de aliquo, *Tac. to honour.*

Habere aliquem loco patris, *Brutus.* In loco patris, Cic. pro patre, *Liv. to eſteem as a father.*

Pro ſtercore habere, *Plaut. to eſteem no more than the dirt.*

Habere aliquid odio, *Plaut.* In odium, Cic. *to hate.*

Habere in numero, & in numerum ſapientum, *Id.*

Habere rationem apud aliquem, *Quint.* ad aliquem, Cic. cum aliquo, Cæſ. *to ſpeak to or before any one.*

Habere in poteſtate, & in poteſtatem, Cæſ. *to have in ones power.*

Belle habere, & Belle ſe habere, Cic. Habere uſum alicujus rei, *Id.* Cæſ. Ex re aliqua, Cic. In re aliqua, Cæſ. *to be experienced.*

Habet ſe erga ædem, *Plaut. ſhe dwelleth.*

Habitare in platea, *Ter.* Vallibus imis, *Virg.* ſilvas, *Idem.*

Hærere. Hæret peccatum illi, & in illo, Cic. *reſteth in.*

Obtutu hæret defixus in uno, *Virg.* In multis nominibus hærebitis, Cic. Si hic terminus hæret, *Virg. If the purpoſe is fixed and unchangeable.*

Horrere divinum numen, Cic. *to dread and fear.* Omnium conſpectum, *Id. to be afraid of ſeeing any body.*

Frigoribus hyemis intolerabiliter horrent, *Colum. they are cold in the winter.*

Horreſcunt comæ, *Ovid. ſtand an end.*

Horrebant denſis aſpera crura pilis, *Ovid.*

I.

Jactare ſe in re aliqua, & de re

re aliqua, *Cicero.* ob rem aliquam.

Jactare rem aliquam, *Virg.*

Illabi. Illabitur urbi, *Virg. slips into the town.* Animis illabere noſtris, *Id.* Pernicies illapſa civium animos, *Cic.* Medios illapſus in hoſtes, *vel* delapſus, *Virg* Ad eos cum ſuavitate illabitur, *Cic.*

Illudere alicui, aliquem, in aliquem, in aliquo, *Virg Ter. Cic. to mock.* Veſtes auro illuſæ, *Virg. embroidered.*

Imminere in occaſionem opprimendi ducis, *Liv. to ſeek an occaſion.*

Imminent duo Reges toti Aſiæ, *Cic.* Homo ad cædem imminens, *Id.*

Imminenti avaritiæ eſſe, *Id. to think of nothing but getting.*

Geſtus imminens, *Id. an earneſt geſture.*

Impendere. Impendebat mons altiſſimus, *Caſ. hung over their heads.*

Contentio impendet inter illos, *Cic. will ſhortly happen.*

Impendet nobis malum, *Id.* nos mala, *Ter. threaten us.*

Impertire & -ri. Impertire alicui ſalutem, *Cic.* aliquem ſalute, *Ter. to ſalute.* Fortunas aliis impertiri, *Cic. to impart.* Alteri de re aliqua impertire, *Id.* Collegæ meo laus impertitur, *Id.*

Implere veteris Bacchi, *Virg.* Mero pateram, *Id.* de re aliqua, *Mart.*

Implicare oſſibus ignem, *Virg. to caſt into.* Implicari morbo, & in morbum, *Liv. to be taken ill.*

Vim ſuam cum naturis hominum implicant Dii, *Cic.* Implicat ad ſpeculum caput, *Plaut. to dreſs.*

Imponere arces montibus, *Virg. to build.*

In collum, in manum, in navim, *Plaut. Liv. to put upon or into.* Summam manum alicui operi, *Virg.* in aliquâ re, *Quint. to make an end of a thing.*

Imponere alicui, *Cic. to deceive.*

Imponere vim alicui, *Cic. to compel.* Vulnera, *Cic. to wound.* Nomen alicui, *Cic. to give a name to.* Regem regioni, *Cic. to appoint.* Partes alicui, *Cic. to aſſign an office to.*

Improbam perſonam alicui, *to make him paſs for a wicked man.* Leges alicui, *Cic. to command.* Exercitum Brundiſii, *Cic. to make a garriſon.*

Imponere onus alicui, *Cic.* in aliquem, *Plaut.*

Frumentum imponere, *Cic. to tax at a certain quantity of corn.*

Imponere ſervitutem fundo, *Cic. to appoint a certain ſervice to land.*

Hujus amicitia me in hanc perditam cauſam impoſuit, *Cic. hath made me embrace this bad ſide.*

Imprimere aliquid animo, *Plin. jun.* In animo, & in animum, *Cic.*

Inceſſere hoſtes jaculis, & ſaxis, aut pilis, *Liv. to purſue with.* Inceſſere aliquem dolis, *Plaut.* Inceſſit eum cupido, *Livius, Curtius.* Illi, *Salluſt. Liv. Curt. Val. Max.* In te religio nova, *Ter. Virg.* Morbus in caſtra, *Liv. was got into.*

Incidere (*à* cædere) ſaxis, *Plin. jun. to cut in.* In æs, *Liv.* in ære, *Cic. to engrave.* Ludum incidere, *Hor. to break off play.*

Inclinare omnem culpam in aliquem, *Liv. to throw all the faults on one.*

Hos ut ſequar inclinat animus, *Liv. my mind inclines me.*

Inclinat acies *vel* inclinatur, *Liv. the army gives ground.*

Se fortuna inclinaverat ut, *Caſ. Fortune was turned, that.*

Includere in carcerem & in carcere, *Cic. to caſt into priſon.* Orationi ſuæ, *Cic. to include in.*

Vocem includit dolor, *Cic.*

Smaragdi auro includuntur, *Lucr.*

Incubare ova, & ovis, *Colum. to ſit abroad upon.*

Quod ſi una natura omnes incubaret, *Plin.*

Incumbere gladio, *Ad Heren.* lecto, aratro, toro, *Virg.* in gladium, *Cic.* in aliquem, *Id.*

In *vel* ad aliquid, *Cic. Caſ.* Alicui rei, *Sil. Plin. to apply ones ſelf to any thing.*

Venti incubuere mari, *Virg.* In mari, *Quint.*

Incumbit in ejus perniciem, *Cic. endeavors to deſtroy him.*

Verbo incumbit illam rem, *Sall.*

Incumbit illi ſpes ſucceſſionis, *Suetonius.*

Incurſare aliquem pugnis, calcibus, *&c. Plaut.*

Incurſare in aliquem, *Liv.*

Lana cui nullus color incurſave-

rit, *Plin.* *that is undied.*

Indicare conjurationem, *Cic.* de conjuratione, *Sall.*

Indicare in vulgus, *Cic.* *to divulge,* Se alicui, *Cic.* *to discover.*

Postulabat ut sibi fundus indicaretur, *Cic.* *that the price should be told.*

Inducere animum ad aliquid, *vel* aliquid in animum, *Ter.* *to apply.*

Inducere aliquid, *to bring into, and also to cancel, to abrogate.* Aliquem, *Cic.* *to deceive.*

Inducere animum, *simpliciter, vel* animum ut, *vel* ne, *vel* ut ne, *Ter.* *to perswade himself.*

Inducere scuta pellibus, *Cæs.* *to cover with skins.*

Inducere colorem picturæ, *Plin.* *to varnish.*

Induere se veste, *Ter.* sibi vestem, *Plaut.*

Cum in nubem se induerint anhelitus terræ, *Cic.* *are converted into clouds.*

Induere se in laqueos, *Cic.* *to cast himself into.* Induit se in florem. *Virg.*

Indulgere alicui, *Cæs.* in aliquem, *Liv.* *to treat gently.*

Nimis me indulgeo, *Ter.* Indulgent patientiam flagello, *Mart.*

Qui malis moribus nomen oratoris indulgeat, *Quint.* *who give the name of orator to men of bad lives.*

Jus trium liberorum mihi princeps indulsit, *Plin. jun.* *granted me.*

Quando animus eorum laxari indulgerique potuisset, *Gell.*

Inferre litem capitis in aliquem, *Cic.* Periculum capitis alicui, *Id.* *to draw up an indictment against one.*

In periculum capitis se inferre, *Cic.* *to put himself in danger of his life.*

Inferre rationibus, *Cic.* *to set upon the score.*

Infundere in naribus & per nares, *Colum.* in aures, *Cic.* cribro, *Sen.*

Infundere venenum alicui, *Cic.*

Ceris opus infundite, *Thad.*

Ingerere convicia alicui, *Hor.* In aliquem, *Plaut.*

Pugnos in ventrem ingerere, *Ter.*

Ingredior orationem, & in orationem, *Cic.* *to begin to speak.*

Vestigiis patris ingredi, *Cic.* *to follow his fathers profession.*

Ingurgitare se cibis, *Cic.* *to gormandise.* Se in flagitia, *Id.* *to plunge himself into.*

Inhiare hæreditatem, *Plaut.* *to gape after.* Uberibus, *Sueton.* *posterius usitatius.*

Inire gratiam ab aliquo, & cum aliquo. *to endeavour to insinuate himself into favour.*

Insanire amore, *Plin.* amoribus, *Hor.*

Hilarem insaniam, *Plaut. Sen.*

Inscendere currum, *Plaut.* in arborem, *Id.* supra pilam, *Cato,* *to get up into.*

Inservire suis commodis, *Cic.* *to labour for gain.* Honoribus, *Id.* *to use all diligence to procure honour and preferment.*

Matronæ est unum inservire amantem, *Plaut.* Nihil est à me inservitum temporis causa, *Cic.*

Insilire defessos, *Suet.* in equum, *Liv.* in scapham, *Plaut.* *to leap into.*

Insistere viis, *Cic.* viam, iter, *Virg.* *to march.* Hastæ, *Plin.* *to lean on.*

In rem aliquam, *Plaut. Cæs.* In re aliqua, *Quint.*

Alicui rei, *Plinius, Tibul.* *to apply himself to.*

Insistebat in manu dextra Cereris, simulacrum victoriæ, *Cic.* *there was in the right hand.*

Insputare aliquem, & alicui, *Plaut.* *to spit at.*

Instare aliquem, *Plaut.* *to urge.*

Currum, pro in currum, *Virg.* operi, *Id.* *to heat ones self at work.*

Insternere. Pelle leonis insternor, *Virg.* *I am covered.*

Tabulasque super instravit.

Terræ insterni, *Stat.*

Tori instrati super pelle leonis, *Silius.*

Insultare, *simpliciter, Virg.* solo, *Id.* *to leap on the ground,* Alicui, & in aliquem, *to insult over.* Multos, *Sall.* *apud Serv.*

Insultare fores calceis, *Ter.* *to knock at.*

Intendere arcum, *Plin.* *to bend.*

Animum studiis, *Hor.* *to apply the mind to.*

Animum in, vel ad rem aliquam, *Liv.*

Intendere alicui rei, vel curam alicui

alicui rei, *Plin. to take care of.*

Intendi animo in rem aliquam, *Liv.*

Pergin' ſceleſte intendere? *Plaut.*

Repudio conſilium quod primum intenderam, *Ter. I diſlike the deſign I had at firſt.*

Intercludere aditus ad aliquem, *Cic. to ſhut the avenues.*

Commeatum inimicis, *Plaut.* Inimicos commeatibus, *Plaut. Caſ.*

Interdicere hiſtrionibus ſcenam, *Suet.*

Feminis uſum purpuræ, *Liv. to forbid, to hinder.*

Omni Gallia Romanis interdixit, *Caſ. forbid them to be in any place of France.*

Male rem gerentibus bonis paternis interdici ſolet, *Cic.*

Interdico tibi domo meâ, *Liv.*

Dicitur interdum Interdico tibi hanc rem, & *uſitatius* tibi hac re, *ſed vix occurrit* Interdico te hac re. *Quanquam in paſſivo legatur,* Interdicor aqua & igni, & ignis & aqua mihi interdicuntur, *Suet. Liv.*

Cui nemo interdicere poſſit, *Cic. whom no body could reſiſt.*

Interdicere veſtigiis, *Plin. to forbid to march one way.*

Interdico ne hoc facias, *Ter, ſupple,* tibi.

Prætor interdixit de vi hominibus armatis, *Cic. gave an order that they who had violently put any out of poſſeſſion, ſhould be obliged to reſtore it again.*

Intereſſe conviviis, & in convivio, *Cic.* in cædem, *Id. to be aſſiſtant at, to be preſent at.*

Inter belluam & hominem hoc maxime intereſt, quod, &c. *the greateſt difference between a man and a beaſt, is, that,* &c.

Nihil intereſt hoc & illa, niſi diviſim legas, *Sen.*

Hoc morari victoriam quod intereſſet amnis, *Liv.*

Hoc pater ac dominus intereſt, *This is the difference between a father and a maſter.*

Stulto intelligens quid intereſt, *Ter.* Quoniam νεμεσᾷν intereſt τοῦ φθονεῖν. *Cic.*

Seri radices illitas fimo intereſt, *Col.*

Intereſt regis, *Liv. it concerns the king.*

Intereſt omnium recte agere, *Cic.*

Magni meâ intereſſe putavi, *Cic.*

Ad noſtram laudem non multum intereſſe video, *Cic.*

Interjacere. Planities Capuam Tipharamque interjacet, *Liv. lies between them.*

Spatium quod ſulcis interjacet, *Col.*

Interjacet hæc inter eam, *Plin.*

Intueri aliquem, & in aliquem, *Cic.*

Invadere aliquem, & in aliquem, urbem & in urbem, *Cic. Virg.*

In pecunias alieniſſimorum hominum invadere, *Cic.*

Invaſit cupiditas pleriſque & pleroſque, *Var. Sall.*

Furor invaſerat improbis, *Cic.*

Invehere per mare, *Plin. to tranſport.*

Invehi ex alto in portum, *Cic.*

Portum, urbem, *Plin. to be carried into* In aliquem, *to inveigh againſt.*

Invidere laudes alicui, *Liv. Hor. Cic.* Laudibus alicujus, *Cic. to envy ones praiſes.*

Invidere alicui, *Ter.* aliquem, *Ovid.* Alicujus, *Plaut.*

In hac re tibi invideo, *Cic.*

Invideat Hermogenes quod ego canto, *Hor.*

Accuſativus ſine dativo acquiſitionis rarius occurrit, ſed cum eo frequens eſt.

Ut nobis optimam naturam invidiſſe videantur, qui, &c, *Cic.*

Jampridem nobis cœli te regia, Cæſar, invidet, *Virg.*

Invitare hoſpitio, & in hoſpitium, *Liv. Cic.* Ad legendum, *Cic.* domum, *Liv.* tecto ac domo, *Cic. to deſire to come to.*

Invocare ſubſidium, *Cic. to beg aid.*

In auxilium aliquem, *Quint.*

Ire viam, *Virg. to go.* Itineribus alicujus, *Cic. to travel the ſame way.* Subſidio, *Caſ.* in ſubſidium, *Cic.*

Accerſitum, *Ter. to go to fetch.*

Si porro ire pergant, *Liv. If they ſhall paſs on farther.*

Eamus viſere, *Ter.*

Jungere prudentiam cum eloquentia, *Cic.* dextram dextra, *Virg.*

Rhedam equis, *Cic.* Res inter ſe, *Id.*

Jurare alicui, *Plin. jun.* per ſidera. *Virg.*

In leges, *Cic.* In verba aliqua, *Caſ.* Maria aſpera, *Virg.* Pulcherrimum jusjurandum, *Cic.*

Qui denegat & juravit morbum, *Id.* Bellum ingens juratur, *Stat.*

Jurandaſque tuum per nomen ponimus aras, *Hor.*

Poſteriora hæc exempla evincunt verbum hoc poſſe accuſativum regere vi ſuâ, ſine præpoſitione *per*, contra quam putat Voſſius.

L.

Laborare invidia, vel ex invidiâ, *Cic. to be envied.* Ex pedibus, *Id. to be ill in the feet.*

De verbo, non de re, *Cic. to be ſollicitous about words.* A veritate, *Liv. to be examined for not having ſpoken the truth.*

Laborare arma, *Stat. to work and forge them.* Ad rem aliquam, *Cic.*

Ambitioſe circa aliquid, *Quint.*

Ad quid laboramus res Romanas? *Cic.* Laboratur vehementer, *Id. they are very diligent.*

Latere alicui, *Id.* Aliquem, *Virg.*

Legare ad aliquem, (*ſc. to ſend an ambaſſadour to.* Alicui, *Id. to give a legacy by will.* Ab aliquo, *Id.*

Sibi aliquem legare, *Id. to make his lieutenant.*

Levare metum alicui, vel aliquem metu, *Id. to eaſe one of fear.*

Liberare aliquem metu, *Ter.* aliquem culpæ, *Liv. to abſolve wholly,* fidem ſuam, *Cic. to be as good as his word.* Aliquem à creditoribus, *Sen. to deliver.*

Loqui alicui, *Ter.* de aliquo, *Cic.* Apud aliquem, *Id.* Cum aliquo, *Id.*

Ludere pilâ, *Id.* Ludum, *Hor.* Aléa, & aleam, *Suet.* In numerum, *Virg. to play in time.*

Luere æs alienum, *Curt. to pay ones debts.* Pœnas, *Cic. to be puniſhed.* Se, *Ulp. to pay a ranſom.*

Oblatum ſtuprum voluntaria morte luit Lucretia, *Cic. expiated.*

M.

Maledicere alicui, *Cic.* Aliquem, *Ter. Tetron.*

Manare. Mella manant ex ilice, *Hor. drop from.*

Manat picem hæc arbor, *Plin.*

Manat cruore culter, *Luv.*

Manere ad urbem, ad exercitum, *Liv.*

In urbe, in exercitu, *Cic. Plaut. Hor. Virg. to ſtay for one.*

In propoſito, *Cic.* ſtatu ſuo, *Id.*

Sententia manet, *vel* in ſententia maneo, *Cic.* Manere promiſſis, *Virg. to keep ones word.*

Manent ingenia ſenibus, *Cic.*

At te pœna manet, *Tibul.*

Maneat ergo iſtud, *Cic. let this ſtand good.*

Maneat ea cura nepotes, *Virg. let our poſterity take care for that.*

Mederi alicui rei. *Cic. to heal.*

Quas minus mederi poſſis, *Ter.*

Contra ſerpentium ictus medentur, *Plin.*

Hæc mederi voluerunt, *Cic.*

Medicare capillos, *Ovid.* femina, *Virg. to mix with drugs.* Alicui, *Ter.* Cuſpidis ictum, *Virg. to dreſs a wound.*

Meditari rem aliquam, *aut* de re aliqua, *Cic.*

Memini me videre & vidiſſe, *Id.*

Rem aliquam, & rei alicujus, *Id.*

De alicujus periculo. *Id.* Ciceronis, & Ciceronem.

Merere, & -ri, bene vel male de aliquo, *Id. to oblige or diſoblige.*

Apud aliquem, *Liv. to bear arms under ones command.* Sub aliquo, *Id.*

Stipendium in aliquo bello. *Cic.* equo, pedibus, *Liv. to ſerve on horſeback, on foot.* Alicui, *Stat. Luc. to ſerve to ones profit.*

Mereri laudem, *Caſ.* Offenſam, *Quintil.*

Scio hanc meritam eſſe ut memor eſſes ſui, *Ter.*

Sæpe quod vellem meritam ſcio, *Ter. She hath often done that which I deſired*

Mergere aliquem æquore, *vel* ſub æquore, *Virg.* Undâ, *vel* in undis, *Ovid.*

Metuere alicui, *Plaut.*

Aliquem, *Cic.* ab aliquo, *Id.* De vita, *Id.*

Mirari aliquem, *Id.* De aliquo, *Id.*

In aliquo, *Id.* Juſtitiæne prius mirer, bellique laborum, *Virg.* Mirari ſe, *Mart.*

Miſcere vinum aquâ, & aquam vino, *Plin.*

Miſcere

Miſcere in aciem, *Liv.* Miſtos in ſanguine dentes, *Virg.*

Miſcere ad. *Colum.* cum, *Cic.*

Miſcere ſacra profanis, *Hor.*

Moderari animo, orationi, *Cic.* Cantus numeroſque, *Id.*

Mœrere mortem filii, *Id.* Incommodo ſuo, *Id. to afflict ones ſelf.*

Monere aliquem rem, *Id. Ter.* Alicui rem, *Plaut.* Terentium de teſtamento, *Cic.* Aliquem alicujus rei, *Sall.*

Morari in re confeſſa, *Plin.* Circa aliquid, *Hor.* Apud aliquem, *Caſ.* cum aliquo, *Pomp.* In urbe, *Ovid.* ſub dio, *Hor.*

Iter alicujus morari, *Cic. to ſtop.*

Quid moror? *Virg.*

Purpuram nihil moror, *Plaut. I care not for.*

Movere ſe loco, *vel* ex loco, *Caſ.* De convivio, *Cic.* Ab urbe, *Liv.*

Movere aliquem ſenatu, *vel* à ſenatu, *Cic. to degrade.* A ſe moram, *Plaut. to uſe no delay.* Riſum & jocum movere alicui, *Hor. to cauſe laughter.*

Ego iſtæc moveo aut curo? *Ter. Am I concerned for this?*

Mutare rem aliâ re, *Hor.* Bellum pro pace, *Sall.* Aliquid cum aliquo, *Ter.*

Mutare locum, *Cic.* Mutari civitate, *Cic. to be tranſported from one city to another.*

Mutuari auxilio ad rem aliquam; *Caſ.* in ſumptum, *Cic. to borrow.*

A viris virtus nomen eſt mutuata, *Id. hath taken its name.*

N.

Narrare aliquid, *vel* de re aliquâ, *Cic to relate any thing.*

Natare aquas, *Virg.* Unda natatur piſcibus, *Ovid.* Pars multa natat, *Hor. the generality of men are inconſtant.* Natabant pavimenta vino, *ſwam with wine.*

Niti ſub pondere, *Virg.* In adverſum, *Ovid.* Ad ſidera, *Virg. to tend towards.* Gradibus, *Virg. to aſcend.* Haſtâ, *Id. to lean on.* Humi, *Id. to go on the ground.* Contra honorem alicujus, *Cic. to oppoſe.* Pro aliquo, *Liv.* De æquitate, *Cic. to defend.*

Cujus in vita nitebatur ſalus civitatis, *Id. did depend.*

Alternos longâ nitentem cuſpide greſſus, *Virg.*

Tantum quantum quiſque poteſt, nitatur, *Cic. let him do what he can.*

Nocere alicui, *Id.* aliquem, *Plaut. Sen.* Qui deorum quenquam nocuerit, *Liv.*

Nubere alicui, *vel* cum aliquo, *Cic.* Prius uſitatius.

O.

Obambulare muris, *Liv. to walk round.* Ante portas, *Liv.*

Obequitare ſtationibus hoſtium, *Liv.* agmen. *Curt. to ride about.*

Objicere feris, *Cic. to expoſe.* Ad omnes caſus, *Id.* Se in impetus hominum, *Id.* aliquid crimini, *Plin.* loco criminis, *Id.* & *Cic.*

Obliviſci aliquem, *Virg.* ſuæ dignitatis, *Cic.*

Artificium obliviſcatur licebit, *Id.*

Obrepere ad magiſtratum, *Id. to ſteal into an office.*

Adoleſcentiæ ſenectus obrepit, *Id. ſucceeds.* Nullæ imagines obrepunt in animos dormientium extrinſecus, *Id.* ſtatim te obreper fames, *Id.*

Obruere telis, *Id. to oppreſs with darts.* Terrâ, *Cato.* In terra, *Ovid. to bury.* Se vino, *Cic. to make drunk.*

Nox terram obruit umbris, *Lucr. covers.*

Obſtrepere portis, *Liv. to make a noiſe.* Literis alicui, *Cic. to importune by letters.*

Hinc illi geminas avium vox obſtrepit aures, *Virg.*

Clamore obſtrepi, *Cic. to be deafned with noiſe.*

Obtrectare laudibus, & laudes alicujus, *Liv. to ſpeak ill of.*

Obtrectare legi, *Cic. to oppoſe.*

Obverſari oculis, *Liv.* ante oculos, *Cic.* in ſomnis, *Liv.*

Obvertere ſigna in hoſtem, *Liv. to turn againſt.* Terga alicui, *Virg. to run away.*

Obumbrare. Oleaſter obumbrat veſtibulum, *Virg.*

Sibi ipſa non obumbrat, *Plin.*

Occumbere morti, *Virg.* Morte, *Cic.* Mortem, *Liv. Suet. to dye.*

Ferro occumbere, *Ovid. to be killed.*

Occupare aliquem, *Cic. Curt. to ſurprize.* Se in aliquo negotio, *Cic. Ter.* Ad aliquod negotium, *Plaut.*

to employ. Occupare pecuniam alicui, vel apud aliquem, *Cic. to put out to uſe.*

Quorum magnæ res aguntur in veſtris vectigalibus occupatæ, *Id.*

Offendere aliquem, *Cic.* Apud aliquem, *Id.* In aliquo, *Id.*

At credo ſi Cæſarem laudatis, in me offenditis, *Cæſ.*

Offendere in arrogantiam, *Cic.*

Sin quid offenderit, ſibi totum, tibi nihil offenderit, *Id.*

Cecidiſſe ex æquo, & latus offendiſſe, *Id. to hurt.*

Si in me aliquid offendiſtis, *Id.*

Cum offendiſſet populum Athenienſem prope jam deſipientem ſenectute, *Id. having found.*

Offendere in ſcopulis, *Ovid.* Ad ſtipitem, *Colum. to knock againſt.*

Naves in redeundo offenderunt. *Cæſ. had an ill rencounter.*

Offendere alicujus exiſtimationem, *Cic. to wound ones reputation.*

Alicui animum offendere, *Id. to diſpleaſe.*

Olere. Olet unguenta, *Ter. he ſmells of perfumes.*

Olet huic aurum meum, *Plaut. He ſuſpects that I have money.*

Olent illa ſupercilia malitiam, *Cic. thoſe brows ſignifie him to be malitious.*

Olentia ſulphure, *Ovid.*

Redolentque thymo, *Virg.*

Opponere periculis. *Cic.* ad omne periculum, *Id.*

Opponere pignori, *Ter. Plaut. to wager, to lay down a pawn.*

Opponere manum fronti, *vel* ante oculos, *Ovid. to put before.*

Oppugnare aliquem clandeſtinis conſiliis, *Cic. to endeavour under hand to ruin.*

Oppugnare conſilia alicujus, *Plaut. to oppoſe.*

P.

Pallere argenti amore, *Hor. to become pale.*

Pindarici fontis hauſtus non expalluit, *Hor. afraid of.*

Palpare & -ri. Palpare aliquem munere, *Juv. to allure.*

Cui male ſi palpêre, recalcitrat, *Hor.*

Pectora palpanda manu, *Ovid.*

Parcere labori. *Ter. to ſpare.*

Aliquid alicui, *to pardon.*

Parcite oves nimium procedere, *Virg. dont ſuffer them to go too far.*

Precantes ut à cædibus & incendio parceretur, *Liv. that they would abſtain from.*

Participare ſervum conſiliis, *Plaut. to make him conſcious to.*

Suas laudes cum aliquo, *Liv.*

Rem aliquam, *Cic. to ſhare.*

Paſcere pratum, & in prato, *Ovid. to feed.*

Cibo paſto paſci, *Ovid. to chew the cud.*

Beſtias paſcere, *Cic. Virg.*

Animum picturâ paſcit inani, *Virg.*

Hîc paſcor bibliothecâ Fauſti, *Cic. Id eſt,* delector.

Paſci *deponens.* Apes paſcuntur arbuta, *Virg.*

Armenta paſcuntur per herbas, *Virg. & Ovid.*

Pellere tectis, *Ovid.* A floribus, *Plaut.*

E foro, *Cic.* Ex aliqua regione, *Plin.* Domo, regno, civitate, agro, ſedibus. &c. *Cic.*

Pendere promiſſis, *Id. to depend on promiſes.* Animi & animus, *Id. to be in ſuſpenſe.*

Pendet animus, *vel* animus tibi pendet, *Ter.*

Cui ſpes omnis ex fortuna pendet, *Cic.*

De te pendentis, te reſpicientis amici, *Hor.*

Pendent opera interrupta, *Virg. are unfiniſhed.*

Caſu pendemus ab uno, *Luc. we depend, rely on.*

Ad ſua vota pendentes, *Sen.*

In ſententiis civium fortunas noſtras pendere, *Cic.*

Dumoſâ pendere de rupe, *Virg. to be at the top of a rock.*

Hi ſummo in fluctu pendent, *Virg.*

Scopuli pendentes, *Virg.*

Nubila pendentia, *Virg.*

Pendere pœnas temeritatis, *Cic.*

Pœnas pro ſcelere, *Luc.*

Pater is nihili pendet, *Ter. doth not trouble himſelf.*

Magni pendi, *Luc. to be much eſteemed of.*

Penetrare in cœlum, *Cicero.* Atlantem,

Iantem, *Plinius.* ſub terras, *Cicero.*
Se in fugam, *Plaut. to run away.*
Pedem intra ædes. *Plaut. to enter.*
Ad Romanos penetrare, *Plin. to go towards.*
Penſare unâ laude crimina, *Plin. to recompenſe.*
Laudem cum crimine, *Claud.*
Penſari eâdem trutinâ, *Hor. to be weighed in the ſame ballance.*
Percunctari aliquem, *Quint. Hor.*
Ab aliquo, *Cic.* Aliquid aliquem, *Plaut.*
Aliquid ex alio. *Id. Cic.* Aliquem de re aliquâ, *Cic. to inquire.*
Pergo præterita, *Id. I am ſilent of*
Perge facere, *Ter, continue to do.*
Permittere in fidem, vel fidei alicujus, *Cæſ. to put himſelf into the protection of.*
Equum in hoſtem, *Liv. to let go againſt.*
Vela ventis, *Quint.*
Perſequi veſtigia alicujus, *Cic.*
Aliquem veſtigiis ipſius, *Id.*
Artem aliquam, *Id.*
Perſonare æquora conchâ, *Virg. to make the ſea reſound.*
Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem, *Hor.*
Perſonabat domus cantu tibiarum, *Cic.*
Ululatus perſonant tota urbe, *Liv. nothing is heard beſides.*
Pertœdere thalami, *Virg.*
Ignaviam ſuam, *Cæſ.*
Morum perverſitatem, *Suet.*
Pervadere. Pervaſit murmur totam concionem, *Liv.*
Incendium per agros, *Cic.*
Pars belli in Italiam, *Id.*
Conſul ad caſtra, *Liv.*
Petere ab aliquo, *Cic. to ask.* Aliquem, *Virg. to ſupplicate.*
Auxilium ſibi ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Pœnas ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Pœnas ab aliquo, *Id. to cauſe to be puniſhed.*
Veniam errati & errato, *Id.*
Aliquem gladio, lapide, &c. *to ſtrike at.* Locum, *Cic. to go to ſome place.*
Pignerare, & -ri. Ex aure matris detractum unionem pigneravit ad itineris impenſas, *Suet. pawned.*
Mars ipſe ex acie fortiſſimum quemque pignerare ſolet, *Cic. takes as it were for a pledge.*
Plaudere aliquem, *Stat.* ſibi, *Hor.*
Pedem ſubplaudere, *Cic. to knock with the foot.*
Propter vicinum malum nec victoria quidem plauditur, *Id.*
Pollere moderatione & conſtantia, *Id.*
Pollet ejus auctoritas, *Sall. is great.*
Ponere coronam in caput, vel in capite, *Gell.* Curam in re aliqua, *Cic.* Dies multos in rem aliquam, *Id.* Fidem pignori, *Plaut.* Cuſtodias portis, *Hirt.* Inſidias alicui *vel* contra aliquem, *Cic.* Officium apud aliquem. *Id.* ſibi aliquid in ſpe optima. *Id.* ſpem in armis, *Id.*
Ponere in beneficii loco, *Id. to eſteem it as a great favour.*
Ponere de manibus, *Id. to lay aſide.*
ponuntque ferocia Pœni Corda volente Deo, *Virg.*
Poſcere munus ab aliquo, *Cic.* aliquem cauſam diſſerendi, *Id.* Filiam alicujus ſibi uxorem, *Plaut. to demand.*
Poſcere majoribus poculis, *Cic. to require that one ſhould pledge him in greater glaſſes.*
Poſtulare aliquem de ambitu, *Cic. to accuſe of.*
Servos in quæſtionem, *Id. to make one put his ſlaves to the rack, to get out the truth of them.*
Poſtulabatur injuriam, *Suet. he was accuſed of.*
Potiri præſentibus, *Cic.* Gaudia, *Ter.* Voluptatum, *Id. to enjoy.*
Potiri hoſtium, *to remain victorious over. Et apud Plaut. to be taken priſoner.*
Præbere ſtrenuum hominem, *Ter. to ſhew himſelf valiant.* Se æquum, *Cic.*
Præcavere ab inſidiis, *Liv.* Peccata, *Cic. to avoid.*
Præcedere. Ut veſtræ fortunæ meis præcedunt, *Plaut.* Vinum aliud amœnitate præcedit, *Colum.*
Præcedere in re aliqua. *Plin.*
Præcurrere aliquem & alicui, *Cic. to prevent, to run before.*
Præire verbis, *Plaut.* Verba. *Liv. to ſpeak firſt.* De ſcripto. *to read to one what he ought to ſay.*
Præeunt diſcipulis præceptores, *Quint. teach them. Sed* præire alicui, *pro excellere, non eſt in uſu.*

Præſtare,

Præſtare, præcellere, præcedere, prævertere, alicui vel aliquem (inquit Voſſius) *to excell.*

Homo cæteris animantibus præſtat, *Cic.*

Virtus præſtat cæteris rebus, *Id.* Quantum Galli virtute alios præſtarent, *Liv.*

Præſtat ingenio alius alium, *Quint.*

Vel magnum præſtet Achillem, *Virg. tho he were valianter than Achilles.*

Inter ſuos æquales longe præſtare, *Cic. to hold the firſt rank.*

Præſtare benevolentiam alicui, *Id. to ſhew one a kindneſs.*

Sapientis non eſt præſtare niſi culpam, *Id. a wiſe man ought to anſwer for nothing but his own fault.*

Sed motos præſtat componere fluctus, *Virg. 'tis better.*

Præſtare rempublicam, *Cic. to maintain the commonwealth.* Se & miniſtros ſociis reipublicæ, *Id. to anſwer for himſelf and his officers to the allies of.* Factum alicujus, *Id. to approve.*

Aliquem ante ædes, *Plaut. to bring to.* Hoc finibus his præſtabis, *Id.* i. e. *conſtitute.*

Se incolumem præſtare, *Id. to keep himſelf ſafe.*

Principem præſtare, *Suet. to do the office of a Prince.*

Præſto hæc, *Cæcil. I bring this.*

Præſtare vitium, *Cic. to anſwer for the fault of any thing.*

Præſtolari aliquem, *Ter.* Alicui, *Cic. to expect one.*

Prævertere aliquem præ republica, *Plaut. to eſteem of more.* Aliquid alicui rei, *Cic. Plaut. to prefer, or, to ſpeak before.*

Huic rei prævertendum exiſtimavit, *Cæſ. that he ought to obviate..*

Illuc prævertamur, *Hor. let us ſee this firſt.*

Procedere in virtute, ad virtutem, ad virtutis aditum, *Cic. to advance in virtue.*

Ætate proceſſit, *Id. he is advanced in age.*

Omnia ut ſpero proſpere procedent, *Id. all things will ſucceed.*

Procumbere genibus, *Ovid.* Ad genua, *Liv.* ante pedes alicujus, *Ovid.* Ad arborem, *Mart. to lean againſt.*

Procumbit humi bos, *Virg.* Procumbere in armos, *Mart.* In caput, *Ovid.*

Prodere memoriæ, *Cic.* memoriâ, *Cæſ.*

Monumentis, *Cic. to leave to poſterity.*

Prodere memoriam alicujus feſti, *Idem.*

Prodit memoria, *Col. one finds in writing.*

Prohibere vim hoſtium ab oppido, *Cæſ. to repulſe.* Aditum alicui, *vel* aliquem aditu, *Cic. to hinder from entring.*

Dolorem dentium, *Plin. to eaſe.* Aliquem ab injuria, *Sall. to protect.*

Uxorem prohibent mihi, *Plaut. They refuſe to give me.*

Properare in campum, *Cic.* Ad exitum, *Brutus.*

Properare proficiſci, *Cæſ. to diſpatch.*

Pecuniam indigno hæredi properare, *Hor. to make haſt to lay up.*

Hoc opus hoc ſtudium parvi properemus & ampli, *Hor.*

Lanæ properabantur, *Hor.*

Propugnare commoda patriæ, *Cic. to defend againſt the enemies.* Pro ſalute alicujus, *Id. to fight for.*

Propugnat nugis armatus, *Hor. hoc eſt,* pro nugis.

Proſpicere ſibi, ſaluti ſuæ, &c. *Ter. to provide for.* In poſterum, *Cic.* futura, *Id. to foreſee.* Senectutem, *Sen. to be near to.*

Ni parum proſpiciunt oculi, *Ter. If mine eyes deceive me not.*

Nec oculis proſpicio ſatis, *Plaut.*

Villa quæ proſpicit Tuſcum mare, *Phædr. that hath a proſpect over.*

Providere in poſterum, *Cic.* Alicui contra aliquem, *Id. to proteſt.* Rei frumentariæ, *vel* rem frumentariam, *vel* de re frumentaria, *Cæſ. to give care of.*

Hæc ſi non aſtu providentur, me aut herum peſſumdabunt, *Ter.*

Proviſum eſt rationibus multis, ne &c. *Cic.* A Diis immortalibus, *Id.*

Pugnare pugnam, *Plaut.* Prælia, *Hor.* Cum hoſte, Cic. Contra peditem, *Plin.*

Illud video pugnare te, ut, &c. Cic. *I ſee that you pretend to,* &c.

Pugnare de re aliquâ, *Id. Ter.* pro aliquo, *Id.*

In

In aliquo loco, *Id.*
Pugnata pugna cum rege, *Liv.*
Pugnata bella ſub Ilio, *Hor.*
Quod à vobis hoc pugnari video, Cic.
Purgare ſe apud aliquem, *vel* alicui de re aliquâ, *Ter. to juſtify.*
Purgare crimen. Cic.
Mores tuos mihi purgatos voluiſti, *Id.*
Putare nihil, *Ter.* Pro nihilo, *Id.*
Aliquid minimi, *Id. to ſet but little value on*
Rem ipſam putemus, *Ter. let us examine the matter.*
Putare rationem cum aliquo, Cic.
Putatur prudens, *Id.*

Q.

Quadrare acervum, *Hor. to make ſquare.*
Omnia in iſtam quadrare apte videntur, Cic. *become her.*
Viſum eſt mihi hoc ad multa quadrare, *Id. may be referred to many things.*
Quare quoniam tibi ita quadrat, *Id. ſince you think it fit.*
Quærere aliquid ab aliquo, *Id. Cæſ.* de aliquo, *Liv.* Cic. Ex aliquo, *Id. to enquire of,* In aliquem, *Id. to inform againſt.*
Quærere omnes ad unum exemplum, *Id. to bring all to the ſame model.*
Quærere rem tormentis & per tormenta, *to put to the rack.*
Quærere rem mercaturis faciendis, Cic. *to get an eſtate by merchandiſing.*
Queri. multa de mea ſententia queſtus eſt Cæſari, *Id.*
Acceperam Milonem meum queri per literas injuriam meam, *Id.*
Is mihi queritur quod, *Id.*
Quereris ſuper hoc quod, *Hor.*
Apud populum queſtus eſt, *Plin. jun.*
Quieſcere tota nocte, Cic. viginti dies, *Id.* Somnum humanum, *App.*
Quibus quidem quam facile poterat quieſci, ſi, &c. *Ter.*
Tanquam per M. Antonium quietus fui, Cic.
Quieſcat rem adduci ad integrum, *Id. let him ſuffer.*

R.

Recipere alicui, Cic. *to promiſe.*
Aliquem, *Id. to receive.* Urbem, *Id. to take, or recover.* In ſe omnia, *Id. to take charge of.* Se ad, *vel* in locum, *Id. to go to.* Se ex loco, *Id. to return.* Se ad aliquem, Cæſ. *to retire to.* Se ad frugem, Cic. *to amend.* Se proximo caſtello, *Hirtius. to ſhut up.*
Recipere tectis, Cic. *to entertain.* In navem, *Id.*
Recipitur in cibum hæc herba, *Plin. It good to eat.*
Recordari alicujus rei, aliquam rem, de re aliqua, Cic. Cum animo ſuo vitam alicujus, *Id. to call to mind.*
Reddere colori aliquid, *vel* colorem alicui rei, *Plin.* Vitam pro republica, *to dye in ſervice of.* Spiritum alicui, *Liv. to expoſe his life in ones ſervice.*
Referre alicui, *Ovid. to relate.* Ad aliquem, Cic. *to refer to.* Omnia ad aliquem finem, *Id.*
Aliquem ore referre, *Virg. to reſemble.*
In acceptum referre, Cic. *to acknowledge the receit of.*
Referre mandata ad aliquem, Cæſ. Alicui, *Virg.*
In *vel* inter reos referre, Cic.
Referre alicui ſalutem, *Id. to return ſalutation.*
Acceptam ſalutem alicujus benevolentiæ referre, *Id.*
Referre enſem vaginæ, *Sil. to ſheath.* Aliquid in commentarium, Cic. *to write down.* Se in gregem ſuum, *Id.*
Retulit ad me pedem, *Plaut. he is returned to me.*
Me referunt pedes in Tuſculanum, Cic. *I returned a foot to.*
Referunc hæc ad rem, *Plaut. this is of conſequence to the matter.*
Par pari referre, Cic. *to return like for like.*
Hæc ego illorum defenſioni retuli, *Id. I ſaid this in anſwer to what they could bring in their defence.*
Referre cum aliquo, *Id. to confer with one.*
Renuntiare alicui, *vel* ad aliquem, *Id. to relate.*
Renuntiare aliquid, *Id.* De re aliqua, *Plaut. to treat of an affair.*
Renuntiare Conſulem, Cic. *to declare Conſul.*
Renuntiare alicui amicitiam, *Suet.*

Suet. Hoſpitium, Cic. *to renounce amity and alliance.*

Renuntiare repudium, *Ter. to make a divoree.*

Renuntiare vitæ, *Suet.* Societati, *Paul. Juriſc.* Matrimonio, *Licin. Juriſc.* Muneri, officio, *Quint.*

Prætor renuntiatus eſt, *Cic. is declared Prator.*

Reponere in numero, & in numerum, *Id.*

Omnia ſuo loco, *Id.*

Repoſcere aliquid alterum & ab altero, *Id. to redemand.*

Ad pœnas aliquem repoſcere, *Virg.*

Repugnare alicui rei. Cic.

Contra veritatem, *Id.*

Circa aliquid, *Quint.*

Requieſcere lecto, *Tibul.* Humo, *Ovid.* in ſella, Cic. *to repoſe.*

In miſeriis, *Id. in the midſt of miſeries.*

Requieſcere à malis, *Id. to have ſome reſpite.*

Et mutata ſuos requierunt flumina curſus, *Virg. ſtopp'd.*

Reſcribere literis, Cic. Ad literas, *Brutus ad Cic. to anſwer.*

Argentum alicui. *Ter. to return,*

Legionem ad equum, *Cæſ. to make horſe of foot.*

Reſidere humo, *Ovid.*

Siquid reſidet amoris in te mei, Cic.

Culpa reſidet in te, *Brutus ad Cic.* Penes te, *Alphen.*

Pecunia publica apud eum reſedit, *Martian.*

Reſidet ſpes reliquis, Cic. *the reſt have ſome hope.*

Quum rumor animi reſediſſet, *Id. was appeaſed.*

Venter gutturque reſident eſuriales ferias, *Plaut. hoc eſt* ſedendo agunt, *inquit Sanctius.*

Reſidet horum tectis ac ſedibus bellum, Cic.

Reſpicere aliquem, & ad aliquem, *Ter. to regard or think of one.*

Summa imperii ad nos reſpicit, Cæſ. *belongs to us.*

Reſpondere alicui, Cic. Virg.

Ad aliquid, *Flin.*

Contra elata mari reſpondet Gnoſia tellus. *Virg. ſhews it ſelf.*

Reſtituere ſanitatem alicui, & aliquem ſanitati, *Plinius.*

In poſſeſſionem reſtituere, Cic.

Retinere memoriam alicujus rei, & memoriâ retinere aliquid, *Id.*

Pudore & liberalitate retinere pueros, *Ter.*

Ridere aliquem, Cic. Ter.

De re aliqua, Cic.

Ridere riſum, *Id.*

Domus ridet argento, *Hor. ſhines.*

Rorare. Rorat, ſimpliciter, *Colum. the dew falleth*

Si roraverit quantulumcunque imbrem, *Plin.*

Rorare aliquem cruore, *Sil. to ſprinkle one with blood.*

Lacrymis oculi rorentur obortis, *Ovid.*

Roratæ roſæ, *Id.*

Ruere ad interitum voluntarium, Cic.

In ferrum pro libertate, *Virg.*

Ruere illa non poſſunt, Cic. *cannot fall to the ground.*

Vide ne quid imprudens ruas, *Ter. that you ſpoil not ſomething.*

Spumas ſalis ære ruebant, *Virg.* Cæteros ruerem, agerem, proſternerem, *Ter.*

S.

Saltare laudes alicujus. *Plin. jun. to dance ſinging ones praiſes.*

Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa rogabat, *Hor. that he would repreſent Polyphemus in dancing.*

Nemo fere ſaltat ſobrius, Cic.

Sapere, Palatum ei ſapit, *Id. he hath an exquiſite taſt.*

Mare ſapit, *Plin. it hath the taſt of the Sea.*

Si recta ſaperet, Cic. *if he were wiſe.*

Ego meam rem ſapio, *Plaut. I know my own buſineſs.*

Satisfacere alicui de viſceribus, Cic.

Alicui de re aliqua, Cæſ. *concerning an affair.*

Alicui in pecunia, *Cal. ad Cicer. to content in money.*

Satisfactum eſt promiſſo noſtro, Cic.

Saturare. Hæ res me vitæ ſaturant, *Plaut. make me weary of my life.*

Pabulo ſe ſaturare, *Varr.*

Scatere moleſtiarum, *Gell.* Ferarum, *Lucret. to be full of.*

Pontus

Pontus ſcatens belluis, *Hor.*

Sedere in equo, Cic. equo, *Liv. Mart.*

Poſt equitem, *Hor.* Supra leonem, *Plin.* Ad latus alicujus, Cic.

Dum apud hoſtes ſedimus, *Plaut. whilſt we are near.*

Si ſedet hoc animo, *Virg. If this be your pleaſure.*

Memor illius eſcæ, quæ tibi ſederit, *Hor. that pleaſeth you moſt.*

Veſtis ſedet, *Quint. ſits well.*

Omnes conſurrexiſſe & ſenem illum ſeſſum recepiſſe, Cic. *roſe up and gave place to.*

Sequi veſtigiis aliquem, *Liv.*

Sententiam alicujus, Cic. *to be of ones opinion.*

Serpere humi, *Hor.*

Per humum, *Plin.*

Serpit draco ſubter ſupraque revolvens ſeſe, Cic.

Servire tempori, valetudini, rei familiari, &c. Cic. Servitutem, *Id. Plaut. Liv.*

Æternum ſervire, *Hor.* Apud aliquem, *Plaut.*

Liber ſervibo tibi, *Plaut.*

Mortis ſervibo commodis, *Ter.*

Ut communi utilitati ſerviatur, Cic.

Non bene, crede mihi, ſervo ſervitur amico. *Mart.*

Sitire ſanguinem, Cic.

Sitiunt agri, *Id.*

Sitientes loci, *Plin. dry grounds.*

Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur, aquæ, *Ovid.*

Solvere crimine, *Stat. to abſolve from.*

Fidem, *to break ones word, Ter.* Fidem voti, *to pay ones vow, Ovid.*

Argumentum, *Quint.*

Pecuniam, Cic.

Vitam alicui, vel aliquem vitâ, *Plaut. to kill.*

Obſidionem urbis, & urbem obſidione, *Liv. to raiſe a ſiege.*

Fœdera, *Virg. to break.*

Solvere, *ſimpliciter*, vel ſolvere navem, vel ſolvere è portu, Cic. Cæſ. *to hoiſt an anchor.*

Solvere ab Alexandria, Cic. *to part from Alexandria.*

Solvere ab aliquo, *Id. to take money of one to pay debts.*

Nec ſolvitur in ſomnos, *Virg. cannot ſleep.*

Solvendo non eſſe, Cic. *not to be able to pay.*

Soluturuſne ſit eos pro bonis, *Id. If he ſhall give them for good pieces.*

Spectare orientem, *Plin.* ad orientem, Cæſ.

In meridiem, *Cato.*

Spectare animum alicujus ex ſuo, *Ter. to judge of another by himſelf.*

Spectare aliquem ex cenſu, Cic. *to conſider one according to his eſtate.*

In unum exitum ſpectantibus, *Id. tending to the ſame end.*

Stare ad curiam, *Id. not to ſtir from the court.*

In æquo alicui, *ſupple* loco, *Sen. to be equal to.*

Auctore certo, *Liv. to acquieſce in the opinion of a certain author.*

Ab aliquo, Cic. cum aliquo, *Id. & Liv. to be of ones party.*

Contra aliquem, Cic. Virg.

Pro judicio erroris ſui, *Phædr. to maintain obſtinately.*

Animis, Cic. *to take courage.*

Fide, *Liv.* In fide, Cic. *to keep ones word.*

Multo ſanguine ac vulneribus ſtetit, *Liv. coſt.*

Quorum ſtatuæ in roſtris ſteterunt, Cic. *were faſtned to.*

Cum in ſenatu pulcherrime ſtaremus, *Id. our affairs being in a very good poſture.*

Stant lumina flammâ, *Virg. are full of fire.*

Ubi jus ſparſo croco ſteterit, *Horatius.*

Qui ſi ſteterit idem, *If he perſevere in his opinion.*

Modo ſtet nobis illud, Cic *Provided we continue firm in thu reſolution.*

Omnis in Aſcanio cari ſtat cura parentis, *He thinks of nothing but him.*

Per me ſtat, *Quint. Plin.* 'tis in my power.

Quid agitur? ſtatur, *Plaut.*

Statuere exemplum in hominem, & in homine, Cic. *to make one a public example.* Capite aliquem in terram, *Ter. to fling headlong againſt the ground.*

Struere calamitatem alicui, Cic. *to contrive a miſchief.*

Odium

Odium in aliquem, *Id. to endeavour to make odious.*

Struere mendacium, *Liv. to invent a lye.*

Studere alicui, Cic.

Laudi & dignitati, *Id. to aſpire to.*

Aliquid, *Id. Ter. Hor. to deſire earneſtly any thing.* In aliqua re, *Gell. to be converſant in.* In aliquid, *Quint. to aim only at that.*

Non tui ſtudet, Cic. *He cares not for you.*

Studet rem ad arma deduci, Cæſ. *He endeavours to make it a war.*

Stupere in aliquo, *Val. Max.* Re aliqua, *Hor.* Ad rem aliquam, *Ovid. to be ſurpriſed at.* Rem aliquam, *to look on with aſtoniſhment.*

Suadere legem, Cic. *to bring the people to receive a law.*

Pacem, & de pace, *Id. Quint.*

Subire teſtis, & ad teſta, *Virg.*

In cœlum, *Plin.* Limina, *Virg. to go to.* Onus, *Liv. to bear.*

Mihi cunctarum ſubeunt faſtidia, *Ovid. diſpleaſe me.*

Humeris ſubire aliquem, *Virg. to carry on the ſhoulders.*

Subire animos, *Liv.*

Sujicere aliquid oculis, *Plin. jun. Liv.* ſub oculos, *Id.* & *Quint.* ſenſibus, Cic.

Subjicere teſtamenta, *Id. to counterfeit.*

Succedere penatibus, muro, *Virg. to go in.* Murum, *Sall. to approach to.* Sub primam aciem, Cæſ. *to advance to the van-guard.* Alicui, Cic. *to ſucceed.* Oneri, *Virg. to put it on his back.* In locum, Cic.

Succenſere alicui, *Id.* Injuriam alicui, *Gell.*

Si id ſuccenſeat nunc, *Ter. If he is angry at that.*

Sudare ſine cauſa, Cic. Pro communibus commodis, *Id. to labour.*

Sanguine multo ſudare, *Liv. to ſweat blood.*

Et duræ quercus ſudabunt roſcida mella, *Virg.*

Et vigilandæ noctes, & in ſudatâ veſte durandum, *Quint.*

Sudataque ligno Thura ferat, *Ovid.*

Sufficere omnibus, *Lucan. Cic. to ſuffice for all.*

Nec obniti contra, nec tendere tantum ſufficimus, *Virg. we cannot.*

Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipſa ſufficiat, *Quint.*

Ipſe Danais animos vireſque ſufficit, *Virg. furniſhes with.* Aliam ſufficere prolem, *Id. to ſubſtitute.* Ardenteſque oculos ſuffecti ſanguine & igni, *Id. He had his eyes red and inflamed.*

Superesse alicui, *Plaut. to ſurvive. Suet. to defend in judgement.* Labori, *Virg. to overcome.*

Superest mihi, Cic. *it remains.*

Populi ſuperſunt auxilio, *Virg. There are more than need to aſſiſt us.*

Tu plane ſuperes, nec ades, *Gell. you are not neceſſary.*

Modo vita ſuperſit, *Virg. If God give me life.*

Suſpendere arbori, in arbore, & de arbore, Cic. In furcas, *Ulp.*

Suſpendit picta vultu mentemque tabella, *Hor. holds you in admiration.*

T.

Tacere aliquid, *Ter. Cic. Plaut.*

De re aliqua, *Quint.*

Poteſt taceri hoc, *Ter.*

Dicenda, tacenda locutus, *Hor.*

Temperare iras, *Virg. to moderate.* Cædibus, *Liv. to abſtain from.*

A lacrymis, *Virg.* Alicui, Cic. *to ſpare one.*

Ætati juvenum temperare, *Plaut. to regulate.*

Sibi temperare, Cic.

Tendere ad littora, *Liv.* In Latium, *Virg. to go to.*

Tendit iter velis, *Virg.*

Rete tenditur accipitri, *Ter.*

Manibus tendit divellere nodos, *Virg. he ſtrives.*

Tendere adverſus auctoritatem ſenatus, *Liv. to ſtand ſtiff againſt.*

Tendere alicui metum aut ſpem, Cic. *to ſhew one.*

Hic ſævus tendebat Achilles, *ſup.* pelles, *vel* tentoria, *Virg. had his tent.*

Timere aliquem, *Ovid. to fear.* Alicui, *Ter. to fear leſt any evil ſhould happen to.* Ab aliquo, Cic, *to be afraid of.*

Timere de republica, *Id. to be ſolicitous for.*

Timeo de vita, *Calius* Ciceroni, *I am afraid of my life.*

Tradere in cuſtodiam, Cic. Cuſto-

diæ, Colum. *To put in priſon.* Se totum alicui, Cic. *de devote himſelf wholly to one.*

Tranſigere gladio aliquem per pectus, *Liv.* Cum armis corpus alicujus, *Id.*

V.

Vacare morbo, *vel* à morbo, Celſ. *not to be ſick.* Sibi, *Mart. to work for himſelf.* Philoſophiæ, Cic. *to ſtudy.* In aliquod opus, *Ovid.*

Vacare culpa, Cic. à culpa, *Sen. to be without blame.* Ab omni adminiſtratione, Cic. *to be exempt from.* Animo, *Id. to have nothing to do.*

Vacat locus, Cæſ. *the place is void.*

Vacat mihi, *Quint. I am at leiſure.*

Vacat annales audire, *Virg.*

Tantum huic ſtudio relinquendum quantum vacat à publicis negotiis, Cic. *as much time as we can ſpare.*

Vagari paſſim toto foro. Cic. In agris, *Id. to run here and there.*

Vagatur errore animus, *Id.*

Valere. Valet oculis, *Gell.* Valent ejus oculi. *Plaut.*

Auctorirate valet. Cic. Valet ejus auctoritas, *Id.*

Valet tanti, valet nimio. Denos æris valebant, *Varr.*

Quid agitur? Valetur. *Plaut.*

Vehere amne, *Ovid.* Per maria, *Plin.*

Vehi curru, Cic. In curru, *Ovid.* Equo, *Id.* In equo, Cic.

Velle aliquem, *Salluſt. to deſire to ſpeak with one.* Alicui, Cic. *to will ones good.* Alicujus causâ, *Id.* Rem volo defenſam, Cic. *I deſire it ſhould be defended.* Quid ſibi vult? *Id. what doth that mean?*

Venire alicui adverſum, *Plaut. to go to meet one.* In certamen cum aliquo, Cic. In conſilium alicujus, *Id. to come to find one to give him counſel.* Sub jactum telorum, *Liv. to come within ſhot of.*

Inimicus alicui venire, Cic. *to be ones enemy.*

Ad inimicitias res venit, Cic.

Venire viam, Cic.

Ad me ventum eſt, Cic.

Mihi venit in dubium fides tua, Cic. *I begin to ſuſpect your honeſty.*

Venit mihi in mentem Platonis, (*ſupple* imago) Cic. *I remember Plato.*

In mentem venit de ſpeculo, *Plaut.*

Venit in mentem populi Romani dignitas, Cic.

Vertere aliquid in laudem, *Tac. to turn to praiſe* Stultitiæ aliquid alicui. *Plaut. to impute a piece of folly.* In rem ſuam, *Ulp. to turn to his profit.* In privatum, *Liv. to convert into ones private uſe.* Ad ſe partem alicujus rei, Cic. *to appropriate to himſelf.*

Vertere Platonem, Cic. *to tranſlate.* Græca in Latinum, *Quintil.* De Græcis, Cic. Ex Græcis. *Ter.*

Tribus in rebus fere vertitur omnis virtus, Cic. *conſiſteth.*

Intra fines hos vertuntur omnia, Cæl. *ad* Cic.

In priorem partem ſunt verſa & mutata omnia, Cic. *are changed.*

Jam verterat fortuna, *Liv. was now changed.*

Quæ te, genitor, ſententia vertit? *Virg. what hath made you change your opinion?*

Vigilare ad multam noctem, & de multa nocte, Cic. *to watch late.*

Noctes vigilare ad ipſum mane, *Hor.*

Vigilare ſtudiis, *Propert.* in ſcelus, *Stat.*

Noctes vigilantur amaræ, *Ovid.*

Vindicare ſe ab aliquo, *Sen.* De aliquo, Cic. *to revenge himſelf of.*

Te valde vindicavi, *Cic. Attico. I am well revenged of you.* Ita Man.

Peccatum in altero vindicare, Cic. *to puniſh.*

Vindicare à labore, *Id. to exempt.*

Vindicare in libertatem, *to ſet at liberty.* Libertatem, Cæſ. *to defend.* Se ad ſuos, Cic. Se exiſtimationi hominum, Cic.

Aliquid pro ſuo vindicare, Cic.

Sibi aſſumere & vindicare, Cic.

Ululare. Ululant canes. *Virg.*

Triſtia ululatus Galli, *Luc.*

Centum ululata per urbes.

DE FIGURIS.

FIgura est novatâ arte aliqua dicendi forma.
Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figuræ dictionis sex; Prothesis, Epenthesis, Paragoge, Aphæresis, Syncope, Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis; ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Kelliquias*, *relligio*, addito *l*; *Induperatorem*, pro *Imperatorem*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit*, *petiit*, *dixti*, *repôstum*, *&c.*

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier* pro *dici*.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculî* pro *peculii*. *Dixtin'* pro *dixtine*. *Ingenî* pro *ingenii*.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptôsis, Synecdoche.

APPOSITIO.

APpositio est duorum Substantivorum ejusdem casûs, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, *Flumen Rhenus*. Potest autem Appositio plurium Substantivorum esse: ut, *Marcus Tullius Cicero*.

Interdum apud Autores in diversis casibus ponuntur Substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs Patavii*, apud Virgilium. *Urbs Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In Appositione Substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum Substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, *Urbs Athenæ*.

Ovid. *In me turba ruunt luxuriosa proci.*

Virg. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratia: ut, *Urbs Roma*, *Animal equus*.
Tollendæ æquivocationis causâ: ut, *Taurus mons Asiæ*. *Lupus piscis*.
Et ad proprietatem attribuendam: ut, *Erasmus vir exactissimo judicio*. *Nereus adolescens insigni formâ*. *Timotheus homo incredibili fortunâ*.

EVOCA-

EVOCATIO.

CUM prima vel ſecunda perſona immediatè ad ſe evocat tertiam; ambæ fiunt primæ vel ſecundæ perſonæ: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.*

Eſt ergo Evocatio, immediata tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio.

Obſervandum vero eſt, Verbum ſemper convenire cum perſona evocante: ut, *Ego pauper laboro; tu dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor ſunt notanda: Perſona evocans, quæ ſemper eſt primæ vel ſecundæ; Evocata, quæ ſemper eſt tertiæ; Verbum, quod ſemper eſt primæ vel ſecundæ perſonæ; & Abſentia conjunctionis. In Evocatione perſona evocans & evocata aliquando ſunt diverſorum numerorum, utpote, vel cum perſona evocata caret numero ſingulari: ut, *Ego tuæ deliciæ iſtuc veniam*: aut cùm eſt nomen collectivum: ut, *Magna pars ſtudioſorum amœnitates quærimus*: hic ſubauditur *nos*: aut denique cùm eſt nomen diſtributivum: ut, *In magnis læſi rebus utrque ſumus*: ſubintelligitur *nos.*

Duplex autem eſt Evocatio: Explicita, ubi tam perſona evocans quàm evocata exprimitur; & implicita, ubi perſona evocans ſubintelligitur; ut, *Sum pius Æneas*: ſubintelligitur *ego.*

Populus ſuperamur ab uno: ſubauditur *nos.*

SYLLEPSIS.

SYllepſis, ſeu conceptio, eſt comprehenſio indignioris ſub digniore, à σὺν *con*, & λάβω *ſumo.*

Duplex autem eſt conceptio: Perſonarum ſcilicet, quoties perſona concipitur cum perſona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ ſequuntur obſervabis.

Copulatum per conjunctionem *Et, nec, neque*, & *Cum* pro *Et*, acceptum, eſt pluralis numeri; ac proinde verbum vel adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & perſonâ cum digniore ſuppoſito ac ſubſtantivo quadrabit: ut, *Quid tu & ſoror facitis.*

Ego & mater, miſeri perimus, Tu & uxor qui adſuiſtis, teſtes eſtote.

Conceptio Perſonarum.

Dignior autem eſt perſona prima quam ſecunda aut tertia, & *dignior* ſecunda quam tertia: ut, *Ego & pater ſumus in tuto. Tu atque frater eſtis in periculo. Neque ego, neque tu ſapimus.*

Virgil.——*divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*

Idem, *Rhemus cum fratre Quirino Jura dabant.*

Cum tamen ſingulare verbum magis amat; ut,

Tu quid ego & populus mecum deſideret, audi.

Conceptio Generum.

Dignius etiam eſt maſculinum genus quàm femininum aut neu-

trum, & dignius femininum quàm neutrum: ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum ſunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebiſcita coactæ.*

At cùm ſubſtantiva res inanimatas ſignificant adjectivum aut relativũ uſitatiùs in neutro genere ponitur: ut, Virg. *Cum Daphnidis arcum*
Fregiſti & calamos, quæ tu, perverſe Menalca,
Et cum vidiſti puero donata, dolebas.

Salluſt. *Ira & ægritudo permiſta ſunt.* Idem, *Huic bella civilia, cædes, & diſcordia civilis, grata fuerunt. Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt.*

Porro *Conceptio* aliàs directa eſt; nempe cùm concipiens, id eſt, dignius, & conceptum, id eſt, indignius copulantur per *Et*, vel *atque* vel *que*: aliàs Indirecta, cùm copulantur per *cum*: ut, *Ego cum fratre ſumus candidi*; ubi utraque *conceptio* eſt indirecta.

Eſt etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; ſed de mare atque femina perinde loquimur, ac de ſolo mare: ut ſi dicam, *Uterque eſt formoſus*; loquens de *ſponſo* & *ſponſa*.

Sic Ovid. *Impliciti laqueis nudus uterque jacet*; loquens de *Marte* & *Venere*, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

PRolepſis ſeu præſumptio, eſt pronunciatio quædam rerum ſummaria. Fit autem cum congregatio ſive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant; ut, *Duæ aquilæ volaverunt*; *hæc ab oriente, illa ab occidente.* Hîc congregatio ſive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc* & *illa*, ad idem verbum relatæ in numero non concordant.

Congregatio ſive totum, eſt dictio pluralis numeri: ut, *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon & Thyrſis.* Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg.

Compulerantque greges Corydon & Thyrſis in unum;
Thyrſis oves, Corydon diſtentas lacte capellas.

Aut congregatio eſt nomen collectivum: ut,
Populus vivit; alii in penuria, alii in deliciis.

Sulpitius & *Aldus* quinque dicunt in Prolepſi eſſe neceſſaria: Congregationem, ut, in priore exemplo, *duæ aquilæ*; Verbum, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc* & *illa*; Partium determinationem, ut, *ab oriente* & *occidente*; & Ordinem, videlicet quòd totum præcedat, partes ſequantur.

Duplex autem eſt Prolepſis: Explicita, ubi omnia exprimuntur quæ in Prolepſi eſſe oportet, ut, *Equi concurrunt*; *hic à dextra, ille à ſiniſtra Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid. *Alter in alterius jactantes lumina vultus,*

Quære-

Quærebant taciti noſter ubi eſſet amor.

Deeſt altera partium cum determinatione; videlicet *& alter in alterius.* Et, *Alter alterius onera portate.* Ubi deeſt *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet *& alter alterius.*

Ter. *Curemus æquam uterque partem*: hic totum *nos* ſubintelligitur; & partes, *alter, & alter*, includuntur in diſtributivo *uterque.*

Diomedes Prolepſin dicit eſſe, quoties id quod poſterius geſtum eſt ante deſcribimus: ut, Virgilius, *Lavinaque venit littora.* Lavinium enim nondum erat, cùm Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepſis, à προ, quod eſt *ante*, & λαμβάνω *ſumo.*

ZEUGMA.

ZEugma eſt unius verbi vel adjectivi viciniori reſpondentis, ad diverſa ſuppoſita reductio; ad unum quidem expreſſe, ad alterum verò per ſupplementum; ut, Cic. *Nihil te nocturnum præſidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concurſus bonorum omnium, nihil hic munitiſſimus habendi Senatûs locus, nihil horum ora vultuſque moverunt?* Hic *moverunt*, expreſſe reducitur ad *ora vultuſque*, at ad cætera per ſupplementum: ſubintelligendum eſt enim, *præſidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concurſus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *Ego meliùs quam tu ſcribo. Ego ſicut fœnum arui. Hoc ille ita prudenter atque ego feciſſet.* Item per *niſi*: ut,

Ter. *Talem filium nulla niſi tu pareret.*

Licèt Poetæ interdum aliter loqui ſoleant: ut,

Ovid. *Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſylvæ?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi ſuprà eſt dictum: ut, Cic. *Quare, ut arbitror, priùs hic te nos, quam iſtic tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

In perſona: ut, *Ego & tu ſtudes.*

In genere: ut, *Maritus & uxor eſt irata.*

In numero: ut, *Hic illius arma, hic currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *Dormio ego & tu.* Quandoque in medio, vocaturque Meſozeugma: ut *Ego dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo ſubſtantiva; ut, *Rex & Regina*: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva eſſe poteſt: ut, *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum: ut *Irata eſt*: Quod verbum vel adjectivum viciniori ſuppoſito reſpondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia ut, *Cubas ubi ego. Cœnas quando nos.*

Quando verbum ad duo ſuppoſita reducitur, & cum utroque convenit, eſt Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Conſtructionis: ut, *Joannes fuit piſcator & Petrus.*

Dicitur autem *Zeugma*, quasi copulatum à Græco verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι, quod est *copulo*.

SYNTHESIS.

Synthesis est oratio congrua sensu, non voce: ut, Virg. *Pars in frusta secant. Gens armati.*

Fit autem Synthesis nunc in genere tantum, idque aut sexu discernendi causâ; ut, *Anser sæta. Elephantus grævida*: aut supplementi gratiâ: ut, *Prænestè sub ipsa*: subauditur *urbe*.

Centauro in magna: subintelligitur *navi*.

Nunc in numero tantum: ut, *Turba ruunt. Aperite aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, *Pars mersi tenuere ratem.* Virg. *Hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.*

Dicitur autem Synthesis, à σύν, quod est *con*, & θέσις *positio*; quia est compositio, id est constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis, ab ἀντὶ, quod est *pro*, & πτῶσις *casus*, est positio casûs pro casu, idque interdum non invenustè: ut, Virg. *Urbem quam statuo vestra est.* Ter. *Populo ut placerent quas fecisset fabulas. Sermonem quem audistis, non est meus. Ejus non venit in mentem*, pro *id*. Quanquam hîc *venit* impersonaliter potiùs usurpari existimandum est, *Aristotelis libri sunt omne genus elegantiâ referti*: pro *omnis generis*. Sic *id genus, quod genus, &c. Idne estis autores mihi?* pro *ejus*. Interdum autem fit durior Antiptôsis: ut, *Salve primus omnium parens patriæ appellate*, pro *prime*. *Habet duos gladios, quibus altero te occisurum minatur, altero villicum*: pro *quorum altero*.

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cùm id quod partis est, atribuitur toti: ut, *Æthiops albus dentes*. Hic *album*, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio; ut, *Æger pedes*, vel *pedibus. Saucius frontem*, vel *fronte. Doleo caput*, vel *capite. Redimitus tempora lauro. Truncatus membra bipenni. Effusas laniata comas, contusaque pectus.*

Nam illæ Græcæ phrases sunt; *Excepto quòd non simul esses, cætera lætus. Cætera similes, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à σύν, quod est *con*, & ἐκδέχομαι, *suscipio*: videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat Thomam Linacrum *de* Ellipsi, Pleonasmo, *&* Enallage, *deque aliis figuris erudite, dilucide ac copiosè differentem.*

DE

DE PROSODIA.

PRosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem tradit. Latinè *accentus* dicitur.

Dividitur autem Prosodia, in *Tonum*, *Spiritum*, & *Tempus*.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur vel deprimitur.

Est autem Tonus triplex, { *Acutus*, *Gravis*, *Circumflexus*.

Tonus acutus, est virgula ascendens in dextram, sic (ˊ)

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum, (ˋ)

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figura (ˆ)

Huc addatur etiam *Apostrophus*, qui est quædam circuli pars in summo literæ appositа, quam sic pinges (᾽)

Hac nota ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tanton' me crimine dignum dixisti?* pro *tantône*.

Spiritus duo sunt, *Asper* & *lenis*.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *homo*, *honor*.

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo*, *onus*.

TONORUM REGULA I.

MOnosyllaba dictio brevis positione, aut longa acuitur: ut, *Mél*, *fél*, *párs*, *páx*. Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês*, *flôs*, *sôl*, *thûs*, *rûs*.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit natura, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna*, *mûsa*. In cæteris acuitur: ut, *Citus*, *látus*, *solers*, *sátur*.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem; ut, *Libértas*, *penátes*. Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus*, *pónsiex*.

Excipiuntur composita à *Facio*: ut, *Benefácis*, *malefácis*, *calefácit*, *frigefácit*.

At si penultima longa fuerit natura, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románus*, *amâtor*.

Composita à *Fit*, ultimam acuunt: ut, *Malefit*, *calefit*, *benefit*, *satisfit*.

Appendix.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGU-

REGULA IV.

Quinque ſunt quæ tonorum Regulas perturbant.

1. *Differentia.*

Differentia tonum tranſponit: ut, *Uná* adverbium ultimum acuit, ne videatur eſſe nomen. Sic *eó, alió, aliquó, continuó, ſedulò, porrò, fortè, quá, ſiquá, aliquá, nequá, illò, falsò, citò, ferè, planè,* & id genus alia: *puá* pro *ſicut, penè* pro *pòſt, coràm, circùm, aliàs, palàm, ergò,* conjunctio, ſed *ergô*, pro cauſa circumflectitur: ut, Virgilius, ——*illius ergô venimus.* Hæc igitur omnia ſicut Græca acutiſona, in fine quidem ſententiarum acuuntur, in conſequentia vero gravantur.

Sic differentiæ cauſa antepenultima ſuſpenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, ſíquando, néquando, húcuſque, á longe, dé longe, déinceps, dúntaxat, déorſum, quápropter, quínimo, enímvero, propémodum, ádmodum, áffabre, interéa loci, nihilóminus, paulóminus,* cum non ſunt orationes diverſæ, uti ſunt, *Pube tenus, crurum tenus*: non enim compoſita ſunt, velut *hactenus* & *quatenus*, & ejus generis reliqua.

2. *Tranſpoſitio.*

Tranſpoſitio tonum invertit, id quod uſu venit in præpoſitionibus, quæ poſtpoſitæ gravantur: ut,

Virgil. *Tranſtra per & remos. Te penès imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cùm poſt vocabulum aliquod ſequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particulæ accentum ſyllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Luminá-que lauréſque Dei.* Sic *Dum, ſis, nam,* parelca.

Ubi autem eſt manifeſta compoſitio, non variatur tonus: ut, *Dénique, útique, ítaque, úndique, híccine,* & hujuſmodi.

Ubique tamen temporis ſui tonum ſervat, & *ubivis.*

4. *Conciſio.*

Conciſio tranſfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen caſtrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mercúri*: *Virgilii, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina ſyncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, noſtrâs, veſtrâs, cujâs*: ab *Arpinatis, Ravennatis, noſtratis,* &c. Sic *Donèc à donecum.* Sic *hûc, illûc, iſtûc, adhûc,* pro *hucce, illucce,* &c. Et compoſita à *dic, duc, fac*: ut, *benedîc, redûc, caleſâc.*

5. *Idioma.*

Idioma, hoc eſt, linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, ſi dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, ſervent tonum ſuum: ut, *Symôis, Periphas*, penultimam acuunt: ac facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam.

Quæ

Quæ autem prorſus Latina fiunt, Latinum quoque tonum ſervant: ut *Geórgica*, *Bucólica*, antepenultimâ acutâ, licèt apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comœdia*, *tragœdia*, *ſóphia*, *ſymphónia*, tonum recipiunt in antepenultima, licèt in ſua lingua habeant in penultima.

Porrò, ſi ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutiſſimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes in proſa oratione ſemper corripiuntur: ut, *célebris*, *cathedra*, *mediocris*.

DE CARMINUM

Ratione.

HActenus de tonis & ſpiritibus; deinceps de ſyllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus,

Tempus eſt ſyllabæ pronunciandæ menſura. Syllaba brevis unius eſt temporis; longa verò, duorum.

Tempus breve ſic notatur (∪).

Longum autem ſic (-) ut, *Terra*.

Ex ſyllabis juſto ordine diſpoſitis fiunt pedes.

Eſt autem pes duarum ſyllabarum pluriumve conſtitutio, ex certa temporum obſervatione.

Pedum alii diſſyllabi, alii triſyllabi.

De tetraſyllabis autem non multum attinet ad hoc noſtrum inſtitutum differere.

Diſſyllabi ſunt, { Spondeus, Pyrrichius, Trochæus, Iambus, } ut, { - - *Virtus*. ∪ ∪ *Deus*. - ∪ *Panis*. ∪ - *Amans*.

Triſyllabi octo, { Moloſſus, Tribrachus, Dactylus, Anapæſtus, Bacchius, Antibacchius, Amphimacer, Amphibrachus, } ut, { - - - *Magnates*. ∪ ∪ ∪ *Dominus*. - ∪ ∪ *Scribere*. ∪ ∪ - *Pietas*. ∪ - - *Honeſtas*. - - ∪ *Audire*. - ∪ - *Charitas*. ∪ - ∪ *Venire*.

Porrò, pedes juſto numero atque ordine concinnati, carmen conſtituunt.

Eſt enim carmen, oratio juſto atque legitimo pedum numero conſtricta.

Carmen compoſituro imprimis diſcendum eſt, pedibus ipſum ritè metiri, quam Scanſionem vocant.

Eſt autem Scanſio, legitima carminis, in ſingulos pedes commenſuratio.

Scanſioni Accidentia.

Scanſioni accidunt, Synalœpha, Eclipſis, Synæreſis, Diæreſis, & Cæſura.

Synalœpha, eſt eliſio quædam vocalis ante alteram in diverſis dictionibus: ut,

Sera nimis vit' eſt craſtina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus, ut, *Dii, Diis, iidem, iiſdem, deinde, deinceps, ſemianimis, ſemihomo, ſeminſtius, deeſt, deero, deerit,* & ſimilibus.

At *Heu* & *O*, nunquam intercipiuntur.

Eclipſis, eſt quoties *m* cum ſua vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorſa: ut,

Monſtr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademtum: pro *Monſtrum, horrendum*, &c.

Synæreſis, eſt duarum Syllabarum in unam contractio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvâria vimine texta*, pro *alvearia.*

Diæreſis eſt, ubi ex una ſyllaba diſſecta, fiunt duæ: ut,

- ⏑⏑ - - - - ⏑⏑ - ⏑ ⏑ -

Ovid. *Debuerant ſuſos evolviſſe ſuos*, pro *evolviſſe.*

Cæſura eſt, cum poſt pedem abſolutum, ſyllaba brevis in fine dictionis extenditur.

Cæſuræ ſpecies ſunt.

Triemimeris, ex pede & ſyllaba: ut,

- ⏑⏑ - ⏑ ⏑ - - ⏑⏑ - ⏑⏑ - -

Virgilius: *Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & ſyllaba: ut,

- ⏑⏑ - ⏑ ⏑ - - - - - - ⏑ ⏑ - -

Virgilius: *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hephthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllaba: ut,

- - - - - - ⏑⏑ - - - ⏑ ⏑ - -

Idem. *Oſtentans artem pariter arcumque ſonantem.*

Enneemimeris conſtat ex quatuor pedibus & ſyllabâ: ut,

- ⏑ ⏑ - ⏑ ⏑ - - - - ⏑⏑ - -

Idem; *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS Carminum.

CArminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimùm tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus numero quidem ſex, genere verò duobus, dactylo & ſpondæo.

dæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiariter sibi vindicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus,

- ∪∪ - ∪∪- ∪∪ - - - ∪∪ - -

ut, Virg. *Tityre tu patulæ recubans sub tegmine fagi.*
Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco:
ut, Idem: *Chara Deûm Soboles, magnum Jovis incrementum.*
Ultima cujusque versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos cum syllaba item longa:

- - - ∪∪- - ∪ ∪ - ∪ ∪ -

ut, Ovid. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadeum.

Carmen Asclepiadeum constat ex penthemimeri, hoc est, spondæo & dactylo & syllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - ∪∪ - -∪∪ -∪ ∪

Horatius; *Mecænas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut,

- ∪- - - ∪∪ - ∪ - -

Horatius, *Jam satis terris nivis atque diræ.*
In hoc tamen carminis genere. Post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo, & spondæo:

- ∪ - -- ∪∪- ∪ - -

ut Horatius; *Integer vitæ scelerisque purus*

- ∪ - - - ∪ ∪ ∪ - -

Non eget Mauri jaculis nec arcu,

- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - -

Nec venenatis gravidâ sagittis,
Fusce, pharetrâ. - ∪ ∪ - -

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium, sive hendecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis; ut,

- - - ∪∪- ∪ - ∪ -∪

Quoquò dissugias pavens Mabili,
Nostrum non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis:

ut,

υ- υ - υ - υ - υ- υ-

ut, *Suis & ipſa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro iambo tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum; atque in paribus tribrachum, ſpondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum conſtat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces notæ, - - υ- - - υ-
Quas ore pulchra melleo - - υ - υ - υ -
Fundis, lyræque ſuccinis! - - υ - υ - υ -

Trimetrum ſive Senarium.

Trimetrum ſenis conſtat pedibus: ut,

Qui nos damnant ſunt hiſtriones maximi.

DE QUANTITATE.

primarum ſyllabarum.

PRimarum ſyllabarum quantitas octo modis cognoſcitur: Poſitione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compoſitione, præpoſitione, regulâ, exemplo, ſeu auctoritate.

POSITIO, Regula I.

Vocalis ante duas conſonantes, aut duplicem in eadem dictione ubique poſiturâ longa eſt: ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod ſi conſonans priorem dictionem claudat, ſequente item à conſonante inchoante, vocalis præcedens etiam poſitione longa erit: ut,

Major ſum, quam cui poſſit fortuna nocere.

Syllabæ, *jor, ſum, quam* & *ſit*, poſitione longæ ſunt.

At ſi prior dictio in vocalem brevem exeat, ſequente à duabus conſonantibus incipiente, interdum, ſed rarius, producitur:

- - - υυ - - - - υ υ- -

ut, Juv. *Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, ſequente liquidâ communis redditur; ut, *Patris, volucris.* Longa vero non mutatur: ut, *Aratrum, ſimulacrum.*

Vocalis ante alteram, *Regula* II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis eſt: ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, ſecundam pronominis formam habentes;

bentes, ut, Unius, illius, &c. ubi *i* communis reperitur, licèt in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis. ubi *e* inter geminum *i* longa fit; ut, Faciei: alioqui non; ut, Rĕi, spĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut Fiĕrem, *fieri*. Juven. *Sic fiunt octo mariti.* - - - ∪ ∪ - -

Idem; *Quod fieri non posse putes.* - ∪ ∪ - - - ∪ ∪ -

Obe interjectio priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit; ut, Dicite Pierides. Respice Lāerten. Et in possessivis: ut, Ænēia nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPTHONGUS. Regula III.

Omnis Dipthongus apud Latinos longa est: ut, Aūrum, nēuter, mūsæ: nisi sequenti vocali: ut, Præire, præustus, præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur; ut, ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi, ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sēdes sēdis, à sĕdeo.
Jūmentum, à jŭvo.
Fōmes & fomentum, à fŏveo.
Jūcundus à jŭvo.
Jūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sunt & contra, quæ à longis deducta corripiuntur, qualia sunt,

Dux, dŭcis, à dūco.
Dĭcax, maledĭcus, & id genus multa, à dico.
Fĭdes, à fĭo.
ārena, ārista, } ab āreo.
Pŏsui, à pōno.
Gĕnui, à gīgno.
Frăgor, Frăgilis, } à frāngo.
Nŏto, as, à nōtu.
Năto, as, à nātu.
Dĭsertus, à dĭsĕro.
Sŏpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO, Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut Pŏtens, impŏtens. Sōlor consōlor. Lĕgo, is, perlĕgo. Lĕgo, as, allĕgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innŭba,

Innŭba, Pronŭba, } à nubo. { Dejĕro, Pejĕro } à jūro.

PRÆPOSITIO Regula VI.

Ex præpoſitionibus hæ ubique producuntur; A, de, præ, ſe, è, niſi vocali ſequente, ut, *Unda dehiſcens.*

Pro quoque longa eſt, præterquam in iſtis.

Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago, prŏſtirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiſcor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectò.

Procurro, profundo, propello, propulſo, propago, as, primam ſyllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca ſunt per *o* parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam producitur, niſi in Dĭrimo, & Dĭſertus.

Reliquæ Præpoſitiones, ſi poſitio ſinat, corripiuntur. Cujuſmodi ſunt, Ad, ob, ab, ſub, re, in, &c.

REGULA VII. *Canon* I.

Omne præteritum diſſyllabum priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi à *findo*, bĭbi, dĕdi, ſcĭdi, ſtĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi, Tĕtendi, Tŏtondi, Mŏmordi, } { Pĕpendi, Tŭtudi, Fĕfelli, Tĕtigi, } { Pŭpugi. Dĭdici. Cĕcĭdi, à cado. Cĕcĭdi, à cædo.

Quin & ſupinum diſſyllabum priorem quoque producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cĭtum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM ſeu AUTORITAS
Regula VIII.

Quarum verò ſyllabarum quantitas ſub prædictas rationes non cadit, à poëtarum uſu, exemplo atque auctoritate petenda eſt, certiſſima omnium regula. Diſcant ergo pueri obſervare ex poëtis communes primarum ſyllabarum quantitates, cujus ſortis ſunt.

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymæn, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanius, & ſimilia.

DE

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ ſyllabæ, partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogia cognoſci poſſunt.

De incrementis genitivi nominum polyſyllaborum, ſupra in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, ſiquid de hac re hæſitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poëtarum obſervatio facile ſuppeditabunt.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe *A*, indicem primæ conjugationis, longam eſſe natura præterquam in Do, & ejus compoſitis, quando hujus ſunt conjugationis: ut, Dămus, circumdămus, Dăbis, circumdabis, Dăre, circumdăre.

Præterea ſyllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi ſubjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione proſa longas eſſe debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut, Præterito amaverĭmus, amaverĭtis: Futuro amaverĭmus, amaverĭtis.

Eſt & ubi ſyllabæ mediæ variant apud poëtas, ut in his quæ ſubjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharſalia, Batavus, Sidonius, & in ſimilibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producunt: ut, Clandeſtĭnus, mediaſtĭnus, parietĭnus, matutĭnus, veſpertĭnus, repentĭnus.

Præter hæc ſequentia

Diutĭnus,	Serotĭnus.
Craſtĭnus,	Oleagĭnus.
Priſtĭnus,	Fagĭnus,
Perendĭnus,	Cedrĭnus.
Hornotĭnus,	Carbaſĭnus.

Et reliqua materialia, ſive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia ſunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ινος*: ut, Cryſtallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera feliciùs docebit uſus & poëtarum obſervatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas ſine ullo aut modo aut fine de mediarum ſyllabarum quantitate tradere ſolent.

Quare illis prætermiſſis, ad ultimarum ſyllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum numerum aut æquant, aut etiam ſuperant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primùm

Primùm *a* finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias, pută, ităă, quiă.

Item Nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter Vocativos in *a* à Græcis in *as*; ut, ô Æneā, ô Thomā: Ablativum primæ declinationis; ut ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent communem, sed frequentius longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, desinentia, brevia sunt: ut, ăb, ăd, capŭt.

In *c* desinentia, producuntur: ut, āc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c* semper contrahuntur: ut, Lăc, nĕc, donĕc. Duo sunt communia; Fac, & pronomen hic: & neutrum hoc, modo non sit Ablativi casus.

E finita brevia sunt: ut, Marĕ, penĕ, legĕ, scribĕ.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflectionis in *e*: ut Diē, fidē, unà cum Adverbiis indè enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, postridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producuntur etiam monosyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē, præter, quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & Adverbia quoque in *e* ab Adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulcrē, doctē, valdē pro validē.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ, tamen & malĕ corripiuntur omnino.

Postremò, quæ à Græcis per *n* scribuntur, naturâ producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri, ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa sunt: ut, Dominī, magistrī, amarī, docerī, Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisĭ verò & quasi corripiuntur: Cujus etiam sortis sunt Dativi & Vocativi Græcorum, quorum Genitivus singularis in *os* breve exit; ut,

Huic	Palladĭ, Phyllidĭ, Minoidĭ,	Vocat. ô	Amaryllĭ. Alexĭ. Daphnĭ.

L finita corripiuntur: ut, Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, săl, consŭl. Præter nīl contractum à *nihil*: & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*: ut Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N finita producuntur: ut, Pæān, hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe Forsăn, forsĭtăn, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntamĕn.

Corripitur & *In* cum compositis: ut, Exĭn, subĭn, deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen castrantur: ut, Mĕn? Vidĕn? Audin? Nemŏn?

Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis correptum habet: ut, Carmĕn, crinĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

Græca

Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuſcunque fuerint caſus: ut, Nominat. Iliŏn, Peliŏn. Accuſ. Caucasŏn, Pylŏn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexĭn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *a*: ut, Nominat. Iphigenia, Accuſat. Iphigeniăn, Æginăn.

Nam in *an*, à Nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accuſat. Æneān, Marſyān.

O finita, communia, ſunt: ut, Amo, virgo, porro, docendo, legendo, eundo, & aliæ Gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o* qui ſemper producuntur: ut, Huic dominō, ſervo. Ab hoc templo, damnō.

Et Adverbia ab Adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primo, manifeſtō, &c.

Præter ſedulò, metuò, crebrò, ſerò, quæ ſunt communia.

Cœterum modò & quodammodò ſemper corripiuntur.

Citò quoque ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o*, producuntur; ut, Dō, ſtō, ut & ergò pro causa.

Item Græca per ω cujuſcunque fuerint caſus; ut hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur: ut, Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr, uxŏr, turtŭr, *Cor*, ſemel apud Ovidium productum legitur: ut,

\- ∪ ∪- ∪∪ - - - ∪∪ - ∪∪ --

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, Nār, vēr, fūr, cūr: Păr quoque cum compoſitis: ut, Compār, impār, diſpār.

Græca item In *er*, quæ illis in ηρ deſinunt: ut, Aēr, cratēr, characthēr, æthēr, ſotēr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, *As, es, is, os, us.*

Primò, *as* finita producuntur: ut, Amās, musās, majeſtās, bonitās.

Præter Græca, quorum Genitivus ſingularis in *dos* exit; ut Arcăs, Pallăs. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter Accuſativos plurales nominum creſcentium; ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accuſativo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita longa ſunt; ut, Anchisēs, ſedēs, docēs, patrēs. Excipiuntur nomina in *es* tertiæ inflexionis, quæ penultimam Genitivi creſcentis corripiunt; ut, Milĕs, ſegĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, cerēs, & pēs, unà cum compoſitis; ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt.

Es quoque à *Sum*, una cum compoſitis corripitur; ut, Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus

Quĭbus penĕs adjungi poteſt, una cum neutris ac Nominativis pluralibus Græcorum: ut, Hippomanĕs, cacoēthĕs, Cyclopĕs, Naiadĕs.

Is finita, brevia ſunt: ut, Parĭs, panĭs, triſtĭs, hilarĭs.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur: ut, Muſīs, menſīs, à *menſa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus cum producentibus penultimam genitivi creſcentis: ut Samnīs, Salamīs: Genitivo Samnītis, Salaminis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum deſinunt, ſive Græca, ſive Latina, cujuſcunque fuerint numeri aut caſus: ut Simoeīs, Pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monoſyllaba item omnia: ut, Vīs, I s; prætet ĭs, & quĭs Nominativos & bĭs apud *Ovidium*.

Iſtis accedunt ſecundæ perſonæ ſingulares verborum in *is*, quorum ſecundæ perſonæ plurales deſinunt in *ītis*, penultimâ productâ, unà cum futuris ſubjunctivi in *ris*: ut, Audīs, velīs, dederīs, *Pl.* Audītis, velītis, dederītis.

Os finita producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominōs, ſervōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs, oſſis. Et Græca per *o* parvum: ut Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us finita, corripiuntur; ut, Famulŭs, regiŭs, tempŭs, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam Genitivi creſcentis: ut, Salūs, tellūs: *Gen.* ſalūtis, tellūris.

Longæ ſunt etiam omnes voces quartæ inflectionis in *us*, præter Nominativum & Vocativum ſingulares: ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monoſyllaba: ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ys* diphthongum, cujuſcunque fuerint caſus: ut, Hic Panthūs, Melampūs: Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen JESUS.

Poſtremo, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices FINIS.